Dr. Fischer Colbrie Ágoston

Beszédei és Beszédvázlatai

EVANGELIZARE
PAUPERIBVS

EVANGELIZARE
PAUPERIBVS

A M.N.M. MÚZEUM
MŰNYV-
TÁRA

+ Augustinus
Episc. Cassovien.

DR. FISCHER-COLBRIE ÁGOSTON
KASSAI PÜSPÖK

BESZÉDEI
ÉS
BESZÉDVÁZLATAI.

— A PÜSPÖK IRODALMI HAGYATÉKA. —

AZ EGYHÁZI HATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL SAJTÓ ALÁ RENDEZTE, NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓVAL ELLÁTTA:

DR. WICK BÉLA
THEOLOGIAI TANÁR.

A KASSAEGYHÁZMEGYEI PAPSÁG KIADÁSA.

KOŠICE - KASSA
NYOMATOTT A „SZENT ERZSÉBET"-NYOMDA R.-T.-NÁL.
1928.—2381.

50916

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1936 év 5889 sz.

Nr. 2315/1928.

Revmo Monsign.

Dri Adalberto Wick

Camerario S. S. professori ss. theologiae

Cassoviae.

Partem hanc laborum litterariorum doctissimi ac piissimi Praedecessoris mei D. D. Augustini Fischer-Colbrie, piae memoriae episcopi Cassoviensis, fideli cum veneratione approbo et imprimi jubeo.

Cassoviae, 29. Junii 1928.

† Josephus

episcopus Tagorensis,
Administrator Apostolicus Dioec.
Cassoviensis.

Dr. Fischer-Colbrie Ágoston püspök életrajzi adatai.

Dr. Fischer-Colbrie Ágoston 1863. október 16-án született Zselizen. Édes atyja Fischer-Colbrie Antal a Breuner uradalom főerdőtanácsosa volt. Elemi iskoláit magántanulóként szülői házánál, középiskoláit Kremsmünsterben, Pozsonyban és Esztergomban végezte. Tizennégy éves korában a pozsonyi kisszeminárium, utóbb pedig az esztergomi papnevelő intézet növendéke lett. Theologiai tanulmányait, mint a Pázmáneum klerikusa, a bécsi egyetemen fejezte be. Pappá 1886. március 20-án szentelte föl Simor János hercegprímás. Ekkor ismét Bécsbe jutott a szt. Ágostonról nevezett felsőbb papképző intézetbe s mint ennek tagja 1888-ban „Sub auspiciis Imperatoris“ theologiai doctori fokot nyert. Rövid budapesti káplánkodása után, a hercegprímás udvari papjává tette meg.

Ezután papi ügybuzgalmával és erényeivel, gyors egymásutánban, a legmagasabb egyházi és világi elismerésekre és kitüntetésekre tette magát méltóvá.

Itt csupán az egyháziakról szólunk. 1890-ben az Augustineum tanulmányi igazgatója, 1894-ben pápai kamarássá, 1900-ban esztergomi kanonokká és pápai protonotáriussá, 1902-ben a Pázmáneum rektorává lett. A bécsi egyetem hittudományi fakultásán éveken át, mint a dogmatika helyettes tanára működött.

1904. december 27-én Bubics Zsigmond kassai püspök mellé utódlási joggal koadjutorrá nevezte ki a Szentszék, s 1905. március 12-én, Granito di Belmonte bécsi nuncius, domitiopolitáni címzetes püspökké szentelte föl. 1906. február 1-től a Kassaegyházmegye apostoli administrátora volt. Bubics Zsigmond püspöknek 1907. május 22-én bekövettkezett halálakor teljes főpásztori jogokkal vette át a Kassaegyházmegyét s azt 18 esztendőn át apostoli bölcseséggel kormányozta. Istennek szentelt életét 1925. május 17-én fejezte be 62 esztendős korában.

A boldogult főpásztor püspöki jelmondatául ez igéket választotta:

„Evangelisare pauperibus misit me“,

„Az evangeliumot a szegényeknek hirdetni küldött engem“.

Életprogrammja az igehirdetés és a jótékonyság volt.

Mikép teljesitette az elsőt, mily széles alapokon s mily fáradhatatlan lendülettel, arra bizonyság a jelen könyv is, a melynek minden sora, minden adata egy-egy tanuságtétel Fischer-Colbrie püspök sokoldalú apostoli buzgalma, egyházias lelkülete, az idők igényeit megértő s kielégíteni tudó nagy szelleme mellett.

Szebben, jellemzőbben és illetékesebben senki sem méltathatta ezt az áldásos működést, mint

Szentséges Atyánk XI. Pius pápa,

aki a boldogult püspök életének 60 esztendős évfordulója alkalmából, 1923. október 2-án kelt kitüntető soraiban, a többi között a következőket írja:

„Cum episcopatum invenisses, mirum quantum pastoralis actio tua patuit. Excolere enim gregem ad christianas virtutes aggressus, ipsemet contiones ad populum habere creberrimas eundemque paenitentem

audire; per sacras exercitationes expeditionesque totam continuo lustrare dioecesim; catholicas sodalitates, praesertim iuvenum, constituere aut ante conditas confirmare et operosiores efficere; domos sane plurimas pueris itemque adulescentibus tum opificibus tum litterarum studiosis, aere tuo emptas, aperire. Ut autem saluberrima Christi doctrina veluti in tuorum viscera permanaret eosque in cogitando agendoque dirigeret, non modo curavisti, ut ephemerides et diaria bene multa in vulgus prodirent atque efferentur, sed etiam scriptis ea tuis, infinito paene numero, ornasti."

Magyarul:

„Midőn püspökké lettél, csodálandó főpásztori tevékenységet fejtettél ki. Hogy nyájadat a keresztény erényekben kimüveljed, igen gyakran önmagad intéztél szentbeszédeket a néphez s meghallgattad annak bűnbánó gyónásait; szent lelkigyakorlatokkal és látogatásokkal állandóan tisztogattad egyházmegyédet; katholikus társulatokat alapitottál különösen az ifjuság számára, a régebbieket megerősítetted és tevékenyebbekké tetted; otthonokat nyitottál a gyermekek, ifjak, iparos tanulók és diákok számára. S hogy Krisztus üdvösséges tanítása híveid lelkét jobban áthassa s gondolkodásukat és cselekvésüket irányítsa, nemcsak arra volt gondod, hogy napilapok és más alkalmi iratok jelenjenek meg és terjedjenek el nagyszámmal, hanem ezeket a saját megszámlálhatatlan irásaiddal magad is fölékesítetted . . ."

Nagy jótékonyságának s áldozatkész emberszeretetének az evangelium szellemében gyakorolt irgalmas cselekedeteit az „élet könyvé"-nek lapjai őrzik. Az alázatos, szerény igénytelenségnek példaképe volt úgy háztartásában, mint ruházkodásában és egész életmódjában.

Püspöki jövedelmét közcélokra fordította, hogy a szegényeken segítsen, a nyomort enyhítse, fájdalomkönnyeket szárítson fel és a segélyre szoruló tanuló ifjakat gyámolítsa.

Meghatóan jellemzi a nagy püspök jótékonyságát és irgalmas szívét az az önvallomása, melyet 1918. november havában, a kassai papság polgári eskütétele alkalmával, az egyházi javak szekularizációja ügyében hozzá intézett interpellációra a következő szavakkal mondott:

„Évi jövedelmemet eddig is elosztogattam. A háború kitörése óta cipőt nem csináltattam, öt esztendő alatt két reverendát varrattam. Több mint tíz esztendeje egy liter bort sem fogyasztottam el s negyven év óta egyetlen szivart sem szívtam el. Amit, különösen most, a bor és fa eladása jövedelmezett, azt mind a szegény tanulók internátusára fordítottam."

Halálos ágyán nem volt miről végrendelkeznie, mert a szegényeknek adta oda mindenét.

Ez volt az ő egyénisége, ez az ő élete. Isten dicsőségéért, hívei, embertársai üdvéért dolgozott utolsó leheletéig.

Halála az igazak halála volt. Az isteni Gondviselés akaratában megnyugodva, övéit megáldva, utolsó tekintetét a szenvedő Megváltó keresztjére vetve lehelte ki szentségi kegyelmekben élő nemes lelkét s távozott el az örökkévalóságba.

„Boldogok, akik az Úrban halnak meg!"

A megboldogult püspöknek a kassai székesegyház sírboltjaban pihenő hamvai fölött, az egyházmegye főpásztora és káptalanja kőből faragott díszes síremléket emelt. E sírkő fekete márványlapja a nagy püspök életének, halálának és temetésének adatait a következő latin nyelvű felírással örökíti meg:

EVANGELIZARE PAUPERIBUS MISIT ME

In hac crypta iacet
quod mortali in hac vita superest
Excmi et Rmi D. D.

AUGUSTINI FISCHER-COLBRIE

Episcopi Cassoviensis

S. Theol. Dr., III. O. S. Francisci, plurium insignium distinctionum ordinumque tituloris, carissimi praesulis, vitae sanctitate praecellentis, doctrina et scriptis insignis, zelo apostolico pleni, optimi patris pauperum, suae in vita relictae matris piissimi filii, anno 62 vitae, 21 vero episcopalis muneris, suum in hac lacrimarum valle apostolatum complentis.

Candidam animam, morbo mira patientia tolerato, Cibo Angelico quotidie refectus, Moribundorum Sacramentis roboratus, adversariis omnino et ex toto corde ignoscens, oculis Crucifixum intuens, speciali Apostolica Benedictione munitus, die 17. Maii a. 1925 hora 10 et ½ nocturna Creatori reddidit

Funeris solemnia die 22. Maii hora matutina in Eccl. Cathedrali Cassoviensi praeside Excmo et Rmo D. D. Francisco Marmaggi, Archiepiscopo, Nuntio Apostolico, celebrabantur a pluribus Sacrorum Antistitibus, magno numero plorantis Cleri ingentique Populi affluxu.

Pius XI. P. M. eius laudem in suis litteris d. d. 2. Oct. 1923 iam proclamat. Acta Apostolicae Sedis vero die 6. Novembris a. 1923 divulgant.

MAGNUS IN VITA, EXEMPLARIS IN MORTE.
IN MEMORIA AETERNA ERIT IUSTUS.

Magyarra fordítva:

„AZ EVANGÉLIUMOT A SZEGÉNYEKNEK HIRDETNI KÜLDÖTT ENGEM.

E sírboltban nyugosznak

Nagyméltóságú és Főtisztelendő

Dr. FISCHER-COLBRIE ÁGOSTON

kassai püspök földi maradványai,

aki theologiai doctor, szt. Ferenc harmadrendjének tagja, több kitüntetés és rendjel tulajdonosa —

életszentségben tündöklő, nagytudományú és irodalmi munkásságban kiváló, apostoli buzgalommal teljes, szeretett főpásztor —

a szegények legjóságosabb atyja —

életben hagyott édesanyjának szerető fia volt.

Elhunyt életének 62-ik, a siralmak e völgyében apostoli buzgalommal betöltött püspökségének 21-ik esztendejében.

Tiszta lelkét, a betegség fájdalmait csodás türelemmel viselve, az angyalok eledelével naponkint fölüdítve, a betegek szentségeivel megerősítve, ellenségeinek teljes szívből megbocsátva, tekintetét a feszületre szegezve, külön pápai áldással ellátva, adta vissza a Teremtőnek 1925. év május 17-én este 10 és $^1/_2$ órakor.

A temetési gyászszertartást, a kassai székesegyházban, május 22-én d. e. 9 órakor, nagyméltóságú és főtisztelendő Marmaggi Ferenc érsek, apostoli nuncius úr végezte több főpásztor közreműködésével, nagyszámú gyászoló papság és a hívő nép tömegeinek részvétele mellett.

Dícséretét Őszentsége XI. Pius pápa már 1923. okt. 2-án kelt levelében nyilvánítja; az Acta Apostolicae Sedis pedig 1923. november 6-án világgá hirdeti.

NAGY VOLT ÉLETÉBEN, PÉLDASZERŰ HALÁLÁBAN. AZ IGAZNAK EMLÉKE ÖRÖK LESZ“

Dr. Wick Béla.

Dr. Fischer-Colbrie Ágoston püspök síremléke
a kassai Székesegyházban.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Előszó.

Kassaegyházmegye püspöke és papsága kegyeletes áldozatkészségéből, Istenben boldogult Dr. Fischer-Colbrie Ágoston püspök gazdag irodalmi hagyatékának egy értékes részét veszi kézhez e könyvben az olvasó: a nagy főpásztor beszédeit, vázlatait, beszédei számára följegyzett gondolatait.

A kéziratot 1911. évtől kezdve javarészt maga a püspök foglalta egybe „Allocutiones" című iratcsomójában.

Ez a cím fejezi ki a legjobban e mű tartalmát. Nem az egyházi év vasárnapjaira, vagy ünnepeire szánt prédikáció-sorozat ez, hanem gondolatok gyüjteménye, amelyeket a püspök a legkülönfélébb alkalommal mondott beszédeiben használt: a templomban, lelkigyakorlatoknál, bérmáláskor, Máriakongregációkban, karitativ és társadalmi egyesületekben, kurzusokon, üdvözléseknél stb.

Dr. Fischer-Colbrie Ágoston nagy szellemi tartalma s több nyelvű előadó készsége fölöslegessé tette számára a beszédek szószerinti megfogalmazását. Ez az oka annak, hogy tőle nagyobbrészt csupán vázlatok, gondolatok, vezérszavak, aforizmák maradtak reánk, följegyezve oly nyelven, a milyen a fogalmazás pillanatában hangulatának, egyéni diszpoziciójának, vagy céljának legjobban megfelelt.

Mivel az eredeti kézirat a maga sajátos formájában jellegzetesen világít rá a püspök kimagasló egyéniségére, ezért fogalmazványát lehetőleg változatlanul örökítettük meg, úgy a mint azt ő maga elgondolta s papírra vetette. Sőt még az általa megjelölt időrendet és más följegyzést, amely esetleg életrajzának adatául szolgálhat, szintén érintetlenül hagytuk.

Dr. Fischer-Colbrie Ágoston, irodalmi munkáiban, a mélyen, tisztán gondolkodó tudós világosságával és sza-

batosságával szól hozzánk. Szellemi megnyilatkozásait szigorú logikával szakszerüen megtervezett vázlatokra és gondolatmenetre építette föl.

Nyelvezete egyszerű, természetesen folyó, könnyed, keresetlen, logikus, benne a szövevényes mondatalkotásnak, túlzott választékosságnak nyoma sincs. Az apostolok és bölcsek nyelvén szólott. A világos érthetőségben volt meg beszédeinek imponáló szellemi előkelősége s az a varázsa, a mellyel hatni tudott a legműveltebb s a legegyszerűbb hallgatóra egyaránt.

Szavaival nem az érzelmekre, muló hangulatokra kívánt hatni, hanem tanítani, az értelmet fölvilágosítani, az észbe hinteni el Krisztus tanainak magvait, hogy a meggyőzött ész utján hasson az akaratra s annak elhatározásaira.

Aki Dr. Fischer-Colbrie Ágoston e könyvét lapozgatni fogja, az sok-sok szellemi hasznot és gyönyört szerez magának, hiszen egy folyton gondolkodó, állandóan dolgozó, magát holtig képező, széles látókörü s amellett szentéletű püspök fenkölt lelkének s magasztos szellemének gyöngyeit találja meg benne.

Dr. Wick Béla.

ALLOCUTIONES.

1911—1922.

A.

Anno Scholastico 1911—1912.

I.

(Die 5. Octobris 1911.)

CONGREGATIO ACADEMICA CASSOVIAE. INTRODUCTIO.

Praeparatio allocutionum. — De virtutibus in genere. — De virtutibus theologicis.

II.

(Die 12. Octobris 1911.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE FIDE.

Nuper audivimus Congregationem esse scholam virtutis. Beatissima Virgo Maria, „speculum iustitiae" est: magistra et exemplum.

Ut talem volumus eam considerare, meditantes hoc anno de virtutibus in specie, et hodie quidem de virtute fidei.

Az erény általában a léleknek az erkölcsi jóra való hajlandósága, készsége. Ezen készséget kétféle módon nyerhetjük meg: vagy Isten adja természetfölötti módon, mintegy beöntve a lélekbe, vagy megszerezzük gyakorlat által — a mihez szintén szükséges az Isten segítő kegyelme, már csak ezért is, hogy természetfölötti értéke legyen.

Az erényeket két főcsoportra osztjuk: isteni és erkölcsi erényekre. Isteniek, melyek minden tekintetben Istenre vonatkoznak és erkölcsiekre, melyek erkölcsi életünket egyéb vonatkozásaiban szabályozzák.

Isteni erény három van: hit, remény és szeretet.

Mindahárom minden tekintetben Istenre vonatkozik; Isten mintegy a tárgy, mely körül forognak, Ő az indító ok.

A hitnek tárgya Isten; Őt ismerjük meg benne úgy a mint nekünk magamagát kinyilatkoztatta. Ő az indító ok: azért fogadjuk el mindazt, amit magamagáról kinyilatkoztatott, mert Ő a végtelen bölcseség, mely nem tévedhet, végtelen igazmondás, mely bennünket meg nem csalhat.

A hit tehát eszünknek istentisztelete: értelmünk felemelkedése és megalázkodása egyszerre; eszünk a hitben Istenhez emelkedik, kit megismer; aláveti magát Istennek, akinek hisz. Felmagasztalás és szolgálat egyszerre.

Ma csak egyet a hitről: az észhez való viszonyáról.

Csodálatos szabatossággal mondja szt. Pál tanítványához, Timotheus efezusi püspökhöz, római fogságából írt levelében: „Scio, cui credidi", „Tudom, hogy kinek hittem".

Mi is tudhatjuk, hogy kinek hiszünk, midőn öntudatosan a kath. anyaszentegyház híveinek valljuk magunkat. A Szentháromság tanát hisszük; de hogy magának Istennek hiszünk, midőn ezt hisszük, azt már nemcsak hihetjük, hanem tudhatjuk is.

A vatikáni zsinat szerint az ész a hit alapjait megvizsgálja és a kinyilatkoztatott igazságokat tudományosan feldolgozza; a hit az észt a tévedéstől megmenti és sokféle ismerettel gazdagítja.

A kinyilatkoztatott igazságok ismeretével a theologiában a dogmatika foglalkozik, mely két részre oszlik: fundamentalisra és specialisra.

A fundamentalis a hit alapjait vizsgálja és pedig három fő részben.

a) Bölcseleti rész: van-e Isten? van-e lélek? van-e szabad akarat? erkölcs? mit tudhat az ész is Istenről? adhat-e Isten kinyilatkoztatást?

b) Történelmi rész: adott-e Isten kinyilatkoztatást? minő vallások vannak? minő jogcimen állítja a keresztény vallás az ő isteni eredetét? történelmi forrásai? evangéliumok? ki irta? mikor? hitelesek-e?

c) Krisztus minő egyházat alapitott? mik az ismertető jelei? mely egyházban vannak meg ezek?

Mindezekkel foglalkozik az alapvető hittan, vagyis apologetika. Ebből tanuljuk meg hitünknek ésszerü alapjait. Ez iránt tehát folytonos az érdeklődés.

Erre talán nem is annyira azért van szükségünk, hogy magunk a mi hitünkben megerősödjünk; ennek más módjai is vannak, mint erről jövő alkalommal elmélkedni fogunk; hanem, hogy mások előtt is tudjunk helyt állani.

Scio cui Credidi . . .

Schola Virtutum . . .

Virtus — theologicae . . .

Fides: exaltat et humiliat . . .

Scio cui credidi . . .

Trinitatem credo . . .

Quod Deo credam scio . . .

Theologia fundamentalis: *a)* praeambula — *b)* demonstratio christiana — *c)* demonstratio catholica.

Scimus, cui credimus.

Non humiliat homini credere. Discipulus, — physicus, — geographus, — historicus.

Plane non humiliat Deo. Studia apologetica. (Imago Führich.)

III.

(Die 19. Octobris 1911.)

DE PROPRIETATIBUS FIDEI.

Erős hittel hiszem és vallom *mindazt* . . . . ergo *duae* proprietates: A) firma

B) universalis.

A) *Firma.* Quod firmare, confortare volumus: exercemus. Exercitium fidei: a) cogitatione,
b) verbo,
c) opere.

a) *Cogitatione.* Saepius excitare, „Credo" recitare, pro fidei augmento orare, tentationes repellere; si graviores essent, studere, interrogare.

b) *Verbo*, profiteri, S. Petrus Veronen. Martyr, puer interrogatus a patruo haeretico, quid didicerit . . . . . serius Martyr, sanguine in terram scripsit „Credo.“ Defendere: pacifice in modo, fortiter in re. „Concessiones“ inutiles. (Weiss: Lebensfrage.)

c) *Opere.*

α) secundum fidem vivere,

β) pro ea laborare αα) apud nos, opera Catholica. Calendarium. ββ) Apud paganos, missiones.

B) *Universalis.* Modernismus proprie in eo consistit, quod veritates fidei nitatur extenuare ut homines eo magis lucretur. In hoc una res est attendenda: veritas. Cui tota non placet, nec partem diu aestimabit. Vide supra A) b).

Ergo: nosse bene doctrinam Ecclesiae. Quod Ecclesia docet, usque ad ultimum unguem retinere.

Firmiter, omnia.

A) „Firmiter“ — exercere:

a) cogitatione,

b) verbo, Petr. Veronen., defendere,

c) opere:

α) vivere,

β) laborare

αα) apud nos;

ββ) missiones.

B) Omnia (Modernismus.)

Ingressio. Mult alkalommal szemléltük a hit és ész viszonyát: az ész a hit alapjait bizonyitja, a hit pedig az észt a vallás és erkölcs dolgában megvilágositja. A hit vallásos életünk első eleme, szeme, fénye, világossága, *melyben látunk.* . . Ész elvezet a hit kapujáig, világos betükkel „Isten szava, Isten Egyháza“. Belépünk, belül kettős világosság . . .

A hit erény, lelkünk hajlandósága az örök és életbevágó igazságok megismerésére és elfogadására . . eszünknek istentisztelete . . .

Mai elmélkedésünk tárgya legyen a hit két szükséges tulajdonsága: erős, egyetemes.

Erős. A legenda mondja, hogy IX. szt. Lajos francia király udvari kápolnájában egyszer csoda történt: Krisztust *látni* az Olt. Szentségben. Szaladtak a királyhoz . . .

Erős. Gyakorolni kell. Minden gimnasztika, sport, játéktanulásnak, de a nevelésnek, oktatásnak is ez a lélektani, sőt fiziologiai alapja. Erkölcsi életben is. Gyakorolni gondolattal, szóval, cselekedettel.

Ad A) c) β) αα) Et in hac causa nunc peto concursum in re magni momenti. Swoboda, Grosstadtseelsorge. Homines contactum cum Ecclesia, cum clero amiserunt. Parochiae nimiae. Jam revolutio Gallica! Bonus pastor cognoscit oves, vocat *nominatim*. Adiuvare parochum in hoc negotio: a) visitatio omnium, quantum fieri potest, catholicorum; colloquium aliquatenus saltem religiosum. b) Calendarium tradere, in quo omnia scitu necessaria de cultu divino, confessione, operibus Catholicis . . .

IV.

(Die 26. Octobris 1911.)

FIDES-FIDELITAS ERGA ECCLESIAM.

A latin fides kettőt jelent: hüséget és hitet. Fidelis = hivő és hü; infidelis = hitetlen és hűtelen.

Lélektani összefüggés.

Ha *hívők* akarunk maradni, legyünk *hívek*, hűségesek az Egyház iránt. Aki ezt elhagyja, amabban csak szerencsés inconsequentia folytán maradhat meg.

Krisztus Urunk művét Egyházra bízta, mert az ember társadalmi lény; caritas, humilitas, ut veritatem et gratiam per homines accipiamus et hominibus communicemus.

Egész természetfölötti rend. Nemcsak csalhatatlan tanítás, hanem *szentségek*, megszentelő malaszt.

„Super petram hanc." „Qui vos audit, me audit."

Nolimus seduci:

a) infidelitate, természettudományi világnézet,

b) puerili critica v. g. recentiorum decretorum.

Újabban hányszor mekkora gezéresz!

„Ne temere“ nec legerunt.

Editae saepe – edite saepe.

Modernismus — interitum Ecclesiae — et nemo de iis loquitur.

Historia testatur de verbo ad verbum similia puerilia fuisse edita saec. 16. et 18. Nemo meminit.

Et criti capri recoquunt antiquam cramben.

Feltétlen bizalom — fides, hit, fides, hűség. Isten vezérli Egyházát. S ha a pápa tévedne is oportunitási kérdésekben, azzal semmit sem javítunk, ha ellenszegülünk, kritizálunk, kifelé oktalan beszédekkel ellenfeleinknek saját fegyelmezetlenségünk örvendetes látványát nyujtjuk.

Hodiernae meditationis fructus: sentire cum Ecclesia, feltétlen hit, hűség és bizalom.

V.

(Die 2. Novembris 1911.)

DE SPE.

Summarium: Hodie de spe agendum. Tumuli tristes. — „Regem cui omnia vivunt.“

De Distributione Calendarii.

a) Est *aliquid* sperandum. α) Genus humanum semper speravit. Praehistorici tumuli, pyramides, omnes religiones.

β) Stimulus naturae non fallitur. Vermis in rami inferiori parte, hirundo volans.

b) Magna res est speranda *α) Crux Christi.* Quid tanti valet?! *β)* Paulus: „Oculus non vidit . . .“ *γ)* Cultus Sanctorum. P. Meschler. Si nos *ossibus* et memoriae, quid Deus ditissimus reddet animae!

c) Id *revera* sperare possumus. Iterum crux Christi. Si nollet nos iuvare, non fuisset mortuus.

d) Ista spes sit nostra fortitudo in tentatione et tribulatione.

α) Tentatio promittit bonum. Interrogemus: potesne me facere beatum? „Quaere supra nos!“

β) Tribulatione: desponde animum.

VI.

(Die 23. Novembris 1911.)

DE SPE CONTINUATIO.

Etiam res terrenas licet a divina bonitate sperare. *a)* Res materiales. Jos. Fillinger. *b)* Sanitatem, Wladár. *c)* Pleraequae orationes, precationes hoc faciunt, pro plurrimis etc. Obiectio, Duilhé de A. Projet.

Licet desiderare, licet precari, attamen non est cor apponendum.

Pro coronide imago Führich.

VII.

(Die 30. Novembris 1911.)

CARITAS DEI.

Caritas Dei — et omnium in Deo. Lex magna a qua pendet tota cetera lex et prophetae.

Duplex est amor sibi invicem oppositus: amor Dei usque ad contemptum sui, amor sui usque ad contemptum Dei.

Centrum nostri amoris est aut Deus, aut propria persona.

Si Deus in centro: omnia in recta distantia in peripheria aestimantur. Sol bonitatis, amabilitatis, obiective verus, in medio irradiat omnia; amabilitatem diffundit; Deum amans amat omnia; S. Franciscus Ser. naturam.

Egocentrismus habet se in medio. Deum nullibi, quia Deus in peripheria esse non potest.

Habet *se* in medio; non solem, sed lucernam miserrimam; valde parum amabilitatis exinde eradiat. Alium tamdiu, quamdiu sibi utilis vel delectabilis. Habet paucissimum amorem.

Deum amans amat *se* ipsum multo melius. Et hic est solutio antinomiae de amore sui et odio sui. Ama teipsum — et oderis te ipsum. Respondet Augustinus. Si recte oderis, amasti, si male amaveris, odisti.

Amare Deum: prius nosse Deum, in sua amabilitate. Quae est duplex: in se et pro nobis.

a) In se: est obiectum altissimum philosophiae, ens a se, plenitudo essendi, una simplex summa perfectio.

Comprimere omnem pulchritudinem mundi in una gemma, in uno flore, haec multiplicatur.

b) Pro nobis: Sanctus Ignatius hanc amabilitatem pulcherrime evolvit in libro Exercitiorum (Ed. Ratisb, 1855. p. 304 ss.):

α) beneficia in me collata,

β) operatur in omnibus creaturis,

γ) et hoc item propter me,

δ) descendit continue a Deo omnis bonitas, pulchritudo, potestas etc. S. Teresia, pomum.

Amor igitur Dei — omnia in Deo et per Deum et propter Deum amare est lex centralis. Inde clarescit quid sit peccatum, quid sit infernus, quid aeterna damnatio.

Amor Dei — inchoata coelestis cohabitatio; peccatum: negatio Dei; aliubi quaerimus ultimam beatitudinem, nolumus Eum.

Hodiernae meditationis fructus: Deum semper videre in medio, amare Eum et omnes et omnia et nos ipsos sapienter in Deo et per Deum.

Summarium praecedentium. Tertia virtus caritas, magnum praeceptum, quo pendet. . . Amare Deum et omnia in Deo. Plus amoris est in theocentrismo, quam in egocentrismo.

Imo sapientior amor sui; si bene oderis. Exercitium amoris — nosse Deum in se, Dreher, — nosse Dei beneficia, S. Ignatius.

Illustratio peccati.

Ex hoc magno mandato pendet tota lex et prophetae. Pendet cultus, sacramenta, pendet obedientia, amor proximi, iustitia, castitas.

VIII.

(Die 14. Decembris 1911.)

AMOR SUI IPSIUS.

Magnum praeceptum iubet proximum amare ut nos ipsos. Ergo etiam nos amare.

Amare est bonum velle sibi. Qualia bona? Deum et alia. Omnia, in quantum nos iuvant in fine ultimo consequendo.

Deum nobis desideramus: possidendum, in vita per gratiam sanctificantem (caritatem), post mortem per visionem.

Cetera autem sunt creata propter hominem, ut eum iuvent in fine suo ultimo assequendo. Unde appetenda – in tantum, in quantum, — conditionate; nunquam per se ut finis, sed tantum ut medium. Haec sancta illa indifferentia Ignatiana, ab adversariis male intellecta. Fatalismum nobis impingunt.

„Ex parte nostra" dicit S. Ignatius. Ob rationes obiectivas utique licet magis optare vitam longam, sanitatem, potestatem, facultates, honorem.

Ast semper adsit pura intentio, non peccandi imo regnum Dei propagandi.

Ergo adest inter bona gratia sanctificans, progressus moralis etc. quae pertinent ad Deum possidendum; porro cetera.

Vita — magnum bonum, occasio maioris meriti — etiam vita infirmi.

Sanitas — item occasio laboris; ut talem tueri debemus; diversae abnegationes etiam sic meritoriae — antialcoholismus — et peccata sunt, quae hominem et posteros debilitant.

Peculium — item occasio benefaciendi. Praeservat a peccatorum occasionibus: quamvis alias adferat. Ast occasiones peccatorum in paupertate graviores — servilismus; habitacula.

Honor est occasio influxus ad bonum. Nunc maior publicitas. Ast haec omnia, ut media. Si Deus non obstantibus conatibus aliter: etiam bene. Aloisius, Gregorius, Labre ostendunt.

Sicut teipsum.

Amare bonum velle sibi.

Proprie non imperandum, sed dirigendum, spiritualisandum, humanisandum, non minuendum

Quisque vult sibi bonum, sed quale et quomodo? Alia absolute, alia conditionate.

Absolute: Deus, gratia sanctificans, caritas, virtus, progressus in bono. Haec pertinent vere et absolute ad finem hominis. Cetera *conditionate*, quia nullomodo sunt finis, sed tantummodo media.

S. Ignatius: cetera creata . . . Unde — in tantum — indifferens.

„Ex parte nostra"!

Specificatio, supra.

Conclusio: Unum est necessarium; cetera superaddita media ad istud unum, sed non necessaria. In hoc instruunt nos sacra exercitia, de quibus Melchler, Die Gesellschaft Jesu p. 85. Saját énednek légy mestere és állítsd be az egyház szolgálatába.

IX.

(Die 21. Decembris 1911.)

BETHLEHEM, SCHOLA CHARITATIS.

I. Quid Bethlehem? II. Caritas.

I. Bethlehem Nativitas Filii Dei humana. *a)* Nativitas aeterna. — *b)* Nativitas terrena. — *c)* Nativitas spiritualis.

II. Amor Dei erga nos. *a)* Deus redamandus. — *b)* Anima nostra amanda. — *c)* Proximus amandus.

X.

(Die 4. Januarii 1912.)

DE FUNDAMENTO ALTRUISMI.

Ethica „independens" in Gallia voluit altruismum fundare, ast in vanum. Duae scholae certabant, altera pharisaica ethika, altera bruta sociologia.

I. *Ethica a) Rousseau* schema vacuum hominis, liberi, boni resultatum: revolutio. *b) Cousin* aedem praemissae; resultatum: liberalismus sanguisugus; ethica pharisaica, stupida, pro umbris et non pro hominibus.

II. *Sociologia: a*) Comte, biologia. *b*) Durkheim, Lévy-Brühl moralem delendam.

Effectus utriusque Concha in Hittud. Folyóirat 1911., 659 s.

Ethica S. Thomae haud minus „positiva." Causas influentes in legislationem:

a) innata talenta (származás, tum populi, tum individui),

b) ambitus moralis (milieu) consuetudo, traditio,

c) clima,

d) parallelismi e vita animalium.

Folytatjuk elmélkedéseinket a szeretetről.

Felebaráti szeretet — amit ma altruizmusnak kezdenek nevezni.

Igazi altruizmus csak vallásos alapon tud biztosan megállani. Ezt ma mintegy apagogice bizonyíthatjuk, kimutatva az újonnan kitalált altruizmusok válságát, csődjét.

A XIX. század kétféle dogma nélküli erkölcstant produkált, melyek most *egymással* élethalál-harcot vívnak.

Erről a harcról egy roppant érdekes és tanulságos könyv jelent meg: Le Complet de la Morale et de la Sociologie - Simon Deploiges louvaini egyet. tanár tollából.

A francia „mi tudósok," Durkheim és Lévy-Brühl erősen hangoztatják, hogy az „erkölcstan" ideje lejárt; helyébe a sociologiának, az erkölcsök tudományának, kell lépnie.

Nagyon közönséges szofizmákból indulnak ki, de a lényegben azután érdemlegesebb állításokig is jutnak.

Szofizma: „La science a pour objet ce qui est; la morale n'a pas un tel objet; donc elle n'est pas une science."

Ad min.: „Objet de la morale n'est pas ce qui est mais ce qui doit être."

Közönséges lappália. Az altétel hamis. Erkölcstan tárgya az a valóságos kötelesség . . . nem az az alamizsna, amit nem adtam, nem az a „nemgyilkosság," melyet Regula el nem követett . . . hanem az a valóságos kötelesség, mely fennáll arra nézve, hogy egymáson lehetőleg segitsünk — egymást ne gyilkoljuk.

A további fejtegetések már érdekesebbek. Azt mondják, hogy az erkölcstan egy elvont embert képzel magának, elvonva időtől és tértől; ennek bizonyos ismét elvont jogokat és tulajdonságokat komponál s ezen tisztán elvont, irreális tételekből vezet le egy részletes kötelességprogrammot . . . nincs alapja emberekben, tényekben, szokásokban . . . deductive, felülről lefelé, lógva és lógatva . . . de a levegőben s a levegőtől. . .

Azt mondják, hogy ez az erkölcstan . . . pereat.

Ezzel szemben a szociologia az erkölcsök, a szokások leíró tudománya; ethnografice, historice . . . mi van, mi volt, itt — ott; — . . . Csupa tény, csupa adat, csupa valóság, realitás . . .

Deploiges bizonyos tekintetben igazat ad nekik.

Van ellentét — de nem *az* erkölcstan és a szociológia, hanem *egy* erkölcstan és a szociologia között.

Egy erkölcstan, melyet Rousseau alapított vagy népszerűsített, Cousin mindenhatóvá tett.

XI.

(Die 11. Januarii 1912.)

SUBIECTUM CARITATIS.

Az Üdvözítő az igaz vallás ismertető jeléül állította a felebaráti szeretetet. „Arról fog megismerni a világ, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretettel legyetek egymás iránt."

A kereszténység valóban óriási haladást jelent az erkölcsi kultura történetében, éppen *a szeretet* terén.

A régi pogány kulturvilág embereket, osztályokat, népeket zárt ki nemcsak a pozitív szeretet, hanem még a negatív igazságosság köréből is.

Az igazságosság kevesebbet követel, mint a szeretet . . . a régi kultura még azt is megtagadta.

1. Gyermek. 2. Rabszolga. 3. Idegen. 4. Ellenség.

1. Gyermek: nondum natum; et iam natum, exponere, occidere licuit (Roma), imo iussum erat (Sparta).

2. Rabszolga: item occidere (Murenae). Aesculapii insula. Gladiatores.

3. Hospes, hostis, barbarus.

4. Inimicus. Christiana religio: Fraternitas in Christo. Quod huic: mihi fecisse, infantes; servitutem abrogavit; gladiatores statim Constantinus; dilectio inimicorum. (Samaritanus.)

Est signum verae Ecclesiae. A nobis pendet, ut illud magis magisque splendeat in Ecclesia hodierna saltem per nostrum exemplum.

Verbum Dei abbreviatum seu incarnatum et legem suam abbreviavit, ut sit lucida et brevis, utilis et levis. Lucida, ut omnes intelligant, brevis ne legere taedeat. . .

Christianismi nucleum ostendere hominibus. . .

Mater pulchrae dilectionis suo patrocinio materno prosequetur.

XII.

(Die 14. Januarii 1912.)

CONGREGATIO GYMNASII. — SACRUM AD ARAM MARTYRUM CASSOV.

Hodie festum Nominis Jesu. Epistola hodierna vim admirabilem nominis potentissimi salutaris. „Surge!“ Millies et millies idem repetitur in sphaera spirituali. Anima mundatur et sanctificatur et roboratur. — Admirabile exemplum hoc ipso in loco 7. Sept. 1619. beati Martyres, quorum coelestem gloriam e beatificationis solemniis licet suspicari. — Vos igitur ab isto nomine admirabili haurite vim animae ad exemplum horum Martyrum, Congreganistarum.

XIII.

(Die 18. Januarii 1912.)

AMARE TOTUM HOMINEM.

Prima benedictio, quam ethica Christiana attulit: *omnem,*

secunda: *totum* hominem debere amari.

Id est non tantum stomachum, sed et cor; non tantum vitam corpoream, sed et animam, vitam moralem, immortalem.

Hic amor animae est: a) sublimis, b) prudens, c) meritorius.

a) Sublimis. Quanto sublimior est anima corpore, tanto. . .

Agitur enim de bonis: α) aeternis . . . β) iam his in terris vere beantibus, fontibus veri gaudii.

Infelicitas: W. Bong, Christus und die Arbeiterwelt.

b) Prudens. Eleemosyna spiritualis praevenit et praepedit necessitatem eleemosynae corporalis.

Fons paupertatis . . . *Kraus:* Verbrechensursachen.

c) Meritorius. Minor occasio vanitatis. Divitibus facile est larga manu . . . imo aliquid fere omnes. Haec possunt numerari, publicari . . . laudem.

Bona autem verba, exempla etc. Deus solus novit; a captanda humana laude non facile sordescunt.

Quomodo exercendus?

Apostolatus generalis et personalis.

Generalis est exemplum et iuvamen pro piis causis. Sajtó, organisatio, quibus veritas, moralitas . . . firmatur.

Personalis, occupatio cum singulis, Patronage, captatio membrorum pro piis operibus, quae ipsorum animae prosunt. Lectio et distributio bonorum operum.

XIV.

(Die 21. Januarii 1912.)

NÉPSZÖVETSÉG, KÖZGYÜLÉS ÉS TÁRSADALMI TANFOLYAM.

„Misereor super turbam“ Marc. 8, 2. Szánom a sereget. Midőn az isteni Üdvözítő a szent földön körüljárt gyógyítani és tanítani a lelkeket, nagy sokaság követte őt, néha napokig étlen-szomjan. Mint a juhok, kiknek addig nem volt pásztoruk, csatlakoztak ahhoz, ki isteni nagy szívében szeretetet mutatott a tömegeknek; napokig jártak utána étlen-szomjan, úgy hogy az isteni Mester kétszer csodatétekkel táplálta a hallgatók nagy seregét, nehány kenyérrel egyszer ötezer, másszor négyezer hallgatójának juttatott eleget a jóllakásra. Az egyik csodatétel előtt ennek indító okát is megmondotta ezen emlékezetes szavakkal: „Misereor super turbam“.

Ezen szó azóta, tizenkilenc század óta visszhangzik.

Katakombák, népvándorlás. Középkor szentjei, újkor felfedezései . . .

Még azok is, kik más útakon járnak, ezen szót Krisztus ajkáról veszik; az újkori orosz regényirodalom, az emberi szegénységnek és nyomornak legklasszikusabb irodalmi feldolgozása — még hamis gyógyszereit is a kereszténység etikettjével kénytelen ellátni.

Est foedus totius populi catholici ad defendendam fidem, mores, peculium.

Haec omnia cohaerent.

Népjóléttel való törődés keresztény gondolat. . .

Sed invanum curarent duces spiritu Christi animati, nisi in omnibus adesset. . .

I. A multis malis propriis liberat. . .

II. a multis malis mutuis liberat. . .

III. ad succurrendum impellit. . .

IV. consolatur. . .

XV.

(Die 25. Januarii 1912.)

ELEEMNOSYNA CORPORALIS.

I. Generatim prudens; non acritica. Historia.

II. Speciatim: orphani, infirmi, senes.

III. In omnibus familia contribuat.

Eleemosyna corporalis iam in Antiquo Testamento frequenter inculcatur, eo magis in Novo.

Historia ecclesiastica exemplis abundat. Notissima tantum recenseo.

Ecclesia primaeva.

S. Laurentius.

S. Martinus. S. Basilius. Chrysostomus.

S. Gregorius M.

Medium aevum.

Anglia Henricus VIII.

Vincentius a Paulo.

Haec ab adversariis prudentioribus non negantur, sed exaggerantur et vitio vertuntur. *Kritiklose Armenpflege.* Prinzipielle Kritiklosigkeit. Ebbinghaus.

Contra quem *Ehrle.* Doctrina, duodecim Apostolorum.

S. Ambrosius De offic. I. 30.: „Consideranda est in largiendo aetas atque debilitas; nonnunquam etiam verecundia, quae ingenuos prodit natales; aut si quis ex divitiis in egestatem cecidit sine vitio suo."

Ex medio aevo. Ratzinger. Praescriptiones in Regulis Ordinum. *Hospitalitas.*

S. Thomas Theol. II.-II. 32, 10. Utrum eleemosyna abundanter.

His praemissis iam dicimus eleemosynam corporalem dandam esse indigentibus.

Indigentes autem sunt, qui laborare non possunt, infantes, quia nondum, senes, quia non amplius, infirmi, quia nunc non.

Cura pauperum individualis aut socialis?

Optimum coniungere. Socialis plus obtinet et securius iisdem mediis; ast caret elemento solatioso perso nali. Ideo participatio personalis in cura pauperum sociali.

Abusus adsunt utique praecipue propter grassantem alcoholismum. Porro institutum mendicitatis.

Maria, mater misericordiae doceat nos et roboret nos. Sit Auxilium Christianorum etiam in praesentibus angustiis exspoliationis populi Christiani.

XVI.

(Die 1. Februarii 1912.)

GAUDIUM IN DEO.

S. Thomas de actibus caritatis. *Interni:* gaudium, pax, misericordia.

Externi: beneficentia, elemosyna, correctio fraterna.

Aquinói szent Tamás a szeretetről szólva, bőven tárgyalja annak kihatásait és következményeit. . .

Ma egyet választunk: ez az öröm.

Azt mondják, hogy a katholicizmus sötét, komor, szomorú vallás, örömtelen.

Érdekes, ha azután néha ugyanazoknak a katholicizmus ismét nem elég komoly . . . külsőséges, túlvigalmas.

Az öröm szerepe a katholikus életében. *Két öröm az* isteni szeretetből.

Van a vallásos életnek egy oly radikális, mélyen gyökerező öröme, hogy azt semmi a világon el nem veheti. Ez az öröm az isteni szeretetnek öröme *mint ilyennek.*

Ha szeretek valakit, örülök az ő tökéletességének, boldogságának. S ezen örömöm annál nagyobb, minél nagyobb 1. a szeretet maga, 2. a szeretett személy boldogsága. Isten szereteténél az öröm objektiv oka végtelen . . . tőlem függ a subjectiv okot növelni s ezzel együtt saját örömömet is.

Szt. Pál: „Semmisem választhat el bennünket . . . sem éhség, sem ruhátlanság, sem üldöztetés, sem a pallos . .“

Gaudium substantiale, nullo mixtum dolore. . .

Van egy másik öröm is, a járulékos öröm: de honore, qui Deo confertur a me et ab aliis; quod nos

Deum possideamus. Ennek van ellentéte, hiánya, az objektiv oknál fogva is. Mert az a tisztelet, az a szeretet, az a birtoklás tökéletlen, vagy nincs is meg.

Ez az öröm lehet vegyes szomorúsággal.

Sőt a szomorúság annál nagyobb lehet, minél nagyobb a szeretetünk Isten iránt. Ezen szent szomorúságra mondja az Üdvözítő: „Beati qui lugent". Boldogság, mert Isten iránt való szeretet jele.

Ezen szomorúság kategóriájába tartozik:

a) a szomorúság, hogy még nem láthatjuk Istent. A nagy szenteknél; szt. Pál. Ez nem életuntság, hanem egy szebb és nagyobb élet olthatatlan vágya;

b) a bűnbánat; ebből kifolyólag a penitenciatartás, az önmegtagadások magasabb fokai; szenvedés szeretete;

c) a bánkódás mások bünei és tévedései felett . . . actus reparationis; eleget tenni; büntetést magunkra venni. Spanyolország mystikusai a XVI. században . . . talán többet tettek a hitegységért.

Katholicizmus és a földi élet természetes örömei. Némelyektől eltilt, de csak az ártalmasaktól, melyek vagy magunknak, vagy másoknak nagyobb bánatot okoznának.

Másokra fogékonyabbakká tesz. Keppler.

Gaudium e caritate perfecta ipsius Dei obiective non habet mensuram, sed subjective tantum in ipso nostro amore.

Gaudium ex amore concupiscentiae Dei, quo amamus Deum ut meum, ut proximi mei, porro gaudium ex honore externo, quo Deum prosequimur, habet mensuram non tantum subjectivam sed etiam objectivam.

Et haec mensura obiectiva habet et defectum; gaudium quoque hoc admittit tristitiam.

In Beata Virgine duplex gaudium. I. Istud primum inperturbabile. II. Istud secundum, mixtum doloribus. Et quidem mixtum de doloribus filii; crastinum festum, „tuam animam gladius pertransibit"; desiderium mortis post mortem Christi; dolor de peccatis et de peccatoribus.

(Die 8. et 15. absens eram Vienn. et Bpest. propter praeparationem Congressus Eucharistici.)

XVII.

(Die 17. Februarii 1912.)

IN COPULATIONE ADALBERTI VEJÁK ET DALMAE HEVESI.

Status supernaturalis amissus, recuperatus, Sacramenta. Huius unius vos *ministri* et susceptores.

Officium: fundandi parvam Ecclesiam et Patriam. *Ecclesiam,* veritas (non intrent pravi libri), moralitas, pietas. *Patriam,* cura temporalium vera caritas. Ad haec adest gratia Sacramenti et nostrarum precum.

Valamint a virág a kertészé, ki azt ültette s a butordarab az asztalosé, aki azt csinálta: úgy az ember is egészen az Úristené, ki őt teremtette. Sőt még sokkal inkább... Kezének művei, szolgái volnánk pusztán, ha kimondhatatlan szeretettel magához fel nem emel, gyermekeivé nem fogad, saját örök boldogságának örököseivé nem tesz.

De Isten ezt megtette. Az emberi nem bölcsőjébe belehelyezte az isteni adoptió csodálatos ajándékát; s midőn azt őseink vétkéből azonnal elvesztettük, saját vére árán Ő maga szerezte vissza a keresztfának isteni áldozatában.

Krisztus vére gyümölcseit, a lelki tisztulást, erőt, fényt, vígasztalást, a mennyei örökség jogát és reményét, a hét szentség harmatozza lelkünkre.

A szentségek kiszolgáltatását azoknak isteni Alapítója egy külön rendre bízta s ezen külön rendet külön szentség által is képesíti ezen kötelességek végzésére. Csak két szentségnél van kivétel, az elsőnél s az utolsónál; az elsőnél csak szükség esetén, midőn minden ember keresztelhet; az utolsónál, a házasságnál mindig, mert ennek kiszolgáltatója nem az esketŏ lelkész, hanem a jegyesek maguk.

Ti most papi hivatást gyakoroltatok ezen szóval: „akarom," „magamhoz veszem," „hozzámegyek." Én csak az Egyház által kirendelt tanu vagyok, kinek jelenléte a szentség érvényes kiszolgáltatásához az Egyház rendeléséből szükséges. A szentséget ti magatok szolgáltattátok ki és egymás kezéből vettétek fel.

A szentség felvételével kötelességet vállaltatok és isteni segítségben részesültetek az elvállalt kötelesség teljesítésére.

A vállalt *kötelesség* az egyházi és világi társadalom egy új sejtjének, új cellájának alapítása. Ami az Egyház és Haza nagyban, az a család kicsiben; minden család kell hogy egy-egy kis Egyház és kis Haza legyen...

Vide Conceptionem Latinam:

Sacramenti facti estis ministri et susceptores.

Gratia . . . officia.

Exordium: Quid sacramentum. Deus hominem creavit servum, adoptavit filium sub conditione; conditione frustrata — ecce tragoedia paradisi amissi. *Statim* promissio eiusdem recuperandi — adimpleta in cruce Salvatoris.

Sacramenta de Cruce suam virtutem. Status specialis pro his administrandis *Sacerdotium.* Potestas divina. Vicarius Christi.

Unum sacramentum non sacerdos specialiter in sacramento ordinis constitutus dispensat, sed ipsi contrahentes — et hoc est Matrimonium — cuius vos quoque nunc ministri, sacerdotes facti estis.

Vos *ministri* Sacramenti; ego tantum testis ab Ecclesia authorizatus; addens preces et benedictiones Ecclesiae. Testis cuius praesentia in plurimis casibus est de necessitate ad valorem.

Vos ministri Sacramenti et *susceptores.*

Suscipitis officium et vires. *Officium* quidem constituendi novam cellam societatis humanae utriusque. Domus vestra sit parva patria; e qualibus innumeris cellis Ecclesia universalis mundialis et diversae patriae constituantur. Parva Ecclesia in cura bonorum spiritualium — parva patria in providentia temporalium.

Sit *parva Ecclesia;* habens curam *veritatis, moralitatis,* pietatis. Non intret in eam quidquid falsi, quidquid perversi. Libri, ephemerides . . . veritas, moralitas. *Pietatis,* habens Crucifixum et Matrem Gratiarum.

Sit *parva patria,* cura temporalis, concors caritas patiens, perseverans.

Ad haec *gratia* in ipso Sacramento.

XVIII.

(Die 22 Februarii 1912.)

DE DILECTIONE INIMICORUM.

Rara virtus. S. Aug. Enchir. cap. 73. (Thom. II.-II. 25, 8, 1.)

Et multa confusio. Alii multum, alii parum.

In inimico distinguere debeo, quod sit inimicus, et quod sit homo.

Quantum est inimicus, est tantum qualitas; hanc qualitatem detestari debeo, in quantum est moraliter mala. Desiderare debeo, ut mutetur. Orare possum, et bene facio.

Quantum est homo, est ipsa natura. Naturam, personam diligere debeo affectu illo generali, quo omnes homines complecti debemus.

Id est I. negative non licet eis optare malum, *qua malum;* licet tamen eis optare poenam sive a iustitia humana, sive temporalem a iustitia divina, ut corrigantur vel ut alii deterreantur. Hinc falsum, ius poenale non habere locum in Christianismo.

II. Positive debemus eis *generatim* optare bonum animae et necessaria bona temporalia.

III. Positive etiam *singulariter debemus* eis succurrere in casu necessitatis; et ad hoc debemus semper animum praeparatum habere. Extra casum necessitatis *facere* hoc non debemus, quia *omnibus hominibus* id facere non est possibile, nec tunc quidem, si rogamur. E. g. ego hodie a diversis rogatus sum circa 5000 coronarum subsidium.

IV. *Consilium* autem est succurrere eis et signa specialia dilectionis exhibere etiam extra casum necessitatis.

In omnibus his mirum est quantum christiana religio a primo instanti in genere humana effecit. Christus in cruce, Protomartyr sub lapidibus. In oratione Dominica. *Ante Communionem datur Pax.* . . S. Canutus.

Missiones in Albania.

XIX.

(Die 22. Februarii 1912.)

KATH. NŐVÉDŐ EGYESÜLET ÉS HÁZIASSZONYOK SZÖVETSÉGE.

Annuus conventus.

Nuper accepi librum a librario Slums. Putavi me post 5 minuta remissurum. Ast: sancta cum serietate res tractat de miseria morali et materiali magnarum urbium et quid faciat pro medela harum Salvation Army, Salutis Exercitus. Quas miserias describit de Hollandia, Germania, Anglia et nos fors invenire possemus. Quae ad succurrendum Protestantes faciunt, aliquomodo superant nostros conatus. In Ecclesia incomparabiliter plus fit ad prophylaxin; attamen pro lapsis — praecipue quaerendis — ibi fors plus fit. Librum istum legendum commendo et hisce trado. Nos autem confortemur in bonis nostris propositis.

Recapitulatio.

Rara virtus; nonnullis nimia, nonnullis pauca.

Qualitatem detestari.

1. Personam diligere amore *universali.* Excludere non licet . . .

2. Non debes singulariter amare, specialia signa . . .

3. Debeo tamen in casu necessitatis ; et ideo animum praeparatum debeo habere. .

4. Consilium : etiam sine necessitate signa specialia exhibere.

Virtus christiana, Seneca, Epictet.

Historia. Albania. Missiones nunc. Conclusio practica : cum nemine faché.

XX.

(Die 23. Februarii 1912.)

FELÜGYELŐ HATÓSÁG TELJES ÜLÉSE.

Midőn a Patronage-működés alapját képező Büntető Novella megjelent, természetes volt, hogy az nem fog általános tetszéssel találkozni. Az egész dolog újszerűségével járt, hogy az sokféle bizalmatlansággal találkozzék.

Én magam is többször hallottam nagytudományú és tiszteletreméltó szociális érzékű férfiaktól a Kasszandra-jóslatokat, hogy az egész Patronage-ügy rengeteg pénzbe fog kerülni és nélkülözni fog minden számbavehető eredményt.

Két év telt le a Novella életbe lépése óta.

Két év tapasztalata még nem nagy dolog. Nem elég arra, hogy tényekkel igazolja be a Patronage-munkának, a javítónevelésnek teljes sikerét.

De viszont elég arra, hogy megállapítsuk, miszerint Kaszandra-jóslatok sem nyertek eddig semmi beigazolást. Sem a magyar állam háztartás nem roppant meg a javító nevelésnek és Patronage munkának költsége alatt, sem az eredménytelenség vádja vagy jóslata nem vált be a javítónevelésnél és a Patronage munkánál.

Ennek megállapítását és beigazolását azért tartom nagyon szükségesnek, mert a pesszimisztikus hangok még most sem akarnak elnémulni, mert nekünk, kik a Novella alapján foglalkozunk a fiatalkorúak erkölcsi lábraállításával, a szó szoros értelmében nap-nap után kell hallanunk vagy olvasnunk munkánknak bizalmatlan kritikáját.

A bizalmatlan kritikának alaptenorja ma is a két év előtti jóslat: „sokba kerül“ és „nincs eredménye“.

Bocsássa meg az a tisztelt Barátom, ki engem ma délelőtt eziránt meginterpellált, hogy beszélgetésünkből valamit ide hozok. Őt magát nem nevezem meg; nincs is rá szükség; mert amit ma tőle hallottam, azt tegnap más mondotta nekem s azt tegnapelőtt mint x-nek és y-nak véleményét olvastam az ujságban.

A pesszimisztikus közvélemény nyilatkozatai általában élesebben irányulnak az állami javító nevelés, mint a társadalmi Patronage ellen; s úgy látom, hogy a legnagyobb bizalmatlanság a javító nevelő-intézetekkel szemben nyilatkozik meg.

Ezekre nézve — és pedig különösen a kassaira nézve — hallottam ma, tegnap, tegnapelőtt s olvastam igen sokszor a következő ellenvetéseket: „Fényűzés“, „Igények“, „Szülők elrontása“, „Szökés“, „Eredménytelenség“. Legyen szabad ezekre röviden reflektálnom.

„Fényűzés“. Erre nézve szeretnék pályázatot hirdetni, hogy mi a fényűzés pl. a kassai javító-intézetben a növendékek életében.

Hogy pl. a *gépek* drágák, abban azt hiszem nincs semmi fényűzés. Sőt az ipar jelenlevő képviselői talán igazat adnának nekem, ha azt mondanám, hogy épen az olcsóbb, de kevésbbé alkalmas gépeknek beszerzése volna fényűzés, mert épen az volna haszontalan kiadás.

De talán túlságosan *tágasak a termek* és egyéb helyiségek? Épen nem. Az orvosi theoria szerint a hálóteremben egy emberre 21 köbméter levegőnek kellene jutni. A javító-intézetben csak 17 jut. Ha még jobban összezsufolná az intézet a növendékeket, nem volna végehossza a panasznak a magyar állam fukarsága és antihygienikus barbársága miatt.

Azt is hallottam, hogy a kassai javító nevelő-intézetben szélesek a folyosók. Én ott vagyok minden szombaton, de az intézetben, különösen a fiúk lakosztályaiban semmiféle folyosót nem láttam. Ami ott folyosónak látszik, az a fiúk nappali tartózkodó helye és ebédlője. Ez pedig épen olyan széles, hogy egy hosszú asztalt és két sor széket lehet benne elhelyezni. Ez sem nevezhető luxusnak.

„Igények“. Azt halljuk, hogy a fiúk nagyobb igényekbe lesznek bele nevelve, mint aminőket az élet ki fog tudni elégíteni.

A kassai intézet növendékeit jelentékeny részben az *ipari pályára* neveli. Ennek is meg kell történnie.

Igaz, hogy általánosságban szólva jobb volna a züllés veszedelmének kitett ifjakat a mezőgazdasági munkára terelni, melynél az életben a züllés kevesebb veszedelmével fognak találkozni. De ezt minden fiúnál nem lehet megtenni. Aki maga is városban született s kinek ősei nemzedékek óta nem foglalkoztak mezei munkával, abból földműves soha sem lesz, akárhogy iparkodunk őt erre nevelni.

Épen ezért ily tipusú intézetre, mint a kassai, szükség van. Csak az volna elhibázott dolog, ha az állam és a társadalom csupa ily tipusú intézetet akarna felállítani.

Legyen hazánknak különféle tipusú javító nevelő-intézete a növendékek erkölcsi, szellemi és társadalmi nivója szerint. Azután pedig kerüljön minden ily intézményre szoruló ifjú, vagy leány a neki megfelelő intézetbe.

„A szülők elkényeztetéséről“ is hallunk: „Minél rosszabbul neveli a szülő a gyermekét, annál könnyebben szabadul a tartás terhétől“. Ez a vád épen a javító-intézeteknél és a Novella Patronage-munkájánál tárgytalan. Hiszen azon gyermekek, kiket az állam a javító nevelő-intézetben eltart s kikről a Patronage gondoskodik, 90 százalékban már túl vannak azon a koron, melyben az illető társadalmi osztályokban a gyermek anyagi ellátása még a szülőknek terhére esik. Egyébként ma is 42 szülő maga fedezi gyermekének tartásdíját a kassai javító nevelő-intézetben.

„Szökések“, „felügyelet hiánya“ hangzik néha a kassai sajtóban is. A javító nevelő-intézet nem börtön, hanem nevelő-intézet. Ennek fogalma hozza magával, hogy a növendék legalább némileg önként legyen ott s épen ezen önkéntes ottmaradásával is bizonyítsa javíthatóságát, vagy „megjavultságát“.

„Eredménytelenség“ az utolsó és legsúlyosabb vád a javító nevelés ellen. De ennek ellene mond a statisztika. Igy a mult év tapasztalata a javító intézetből kibocsátott, vagy kisérletileg kihelyezett másfélszáz ifjúnál — ha jól vagyok értesülve — csak hét esetben mutatott visszaesést. Nem akarom ebből azt következtetni, hogy a többi ifjú, tehát 95 százalék, már végleg és mindenkorra megjavult. De az eredmény mindenesetre egyenesen fényesnek mondható s az eredménytelenség vádját egy cseppet sem igazolja.

Saját személyes tapasztalatom alapján is csak a legnagyobb dicsérettel emlékezhetem meg az intézeti ifjúság nagy részének jó szelleméről s a kihelyezetteknek kifogástalan magaviseletéről. Egy kihelyezett ifjú az én házamban szolgál és soha a legkisebb panaszra sem adott okot.

Tisztelettel kérem a tek. Felügyelő Hatóságot, méltóztassék ezen szerény reflexióimat a javító nevelés ered-

ményeiről szivesen fogadni s minden adandó alkalommal az ellenök még mindig fel-felhangzó pesszimisztikus előítéleteket eloszlatni.

A mi munkánk pedig iparkodjék a hazának a Patronageért hozott anyagi áldozatait oly erkölcsi tőkévé átváltoztatni, mely pártfogoltjainknak példás életében és kifogástalan munkájában a haza anyagi áldozatát is kamatostul megtérítse.

XXI.

(Die 29. Februarii 1912.)

DE INVIDIA.

Ingressio. Per invidiam intravit diabolus in mundum.
Invidia actus erat ipse.
Quodammodo invidiam excitavit in Heva.
Prima fraterna caedes.
Signatura nostri temporis — signatura vere diabolica.

Definitio. Invidia est animi dolor ex alienis commodis. Plinius Not. ad II—II, 36, 1. Cicero Tusc. III „Invidentia est aegritudo suscepta propter alterius res secundas, quae nihil noceant invidenti". Ibid.

Est tristitia de bono proximi, in quantum illud qua tale, reputo mihi malum. Non ob aliam causam; uti 1. quia potentiam nactus est mihi nocere; quod est simpliciter *timor;* 2. quia mihi deest, quod ille habet; in quo non cupio, ut ille *non habeat,* sed ut ego quoque habeam. Hoc in moralibus laudabilis, in temporalibus periculosa aemulatio; 3. quia puto indignum his bonis; quod in moralibus impossibile, in ceteris periculosum, excepto si res a me pendet (iustitia distributiva, nemesis). Vera invidia est quartus modus, quia scilicet bonum illud proximi minuit meam excellentiam.

Moderna invidia socialis praecipue duplex:

Prima e nimio ardore cupiditatis gaudiorum terrenorum. Hinc invidia generalis pauperum contra divites, quae fomentum nacta in mediis communicationis spiritualis et mercantilis — in formidabile excrevit periculum sociale

totius humani generis. Strike. Divites et pauperes aequaliter in causa.

Altera invidia adhuc magis perniciosa quamvis potius minor videatur et contemptibilis. „Etiam sanctos adussit". Nevetséges féltékenykedések, ha nem volnának inkább nagyon siralmasak.

Animus magnus, homo memor sit conditionis suae.

Si invidere cupias sorti bonae, honori, dignitati, cogita theatrum mundi Calderon.

Si e vanitate pullulare vult cogitatio invidiosa : Deus in medio, ego unum punctum e millibus in peripheria. Dummodo praedicetur Christus.

Recapitulatio: invidia iam in primordiis; nunc.

Definitio : tristitia de bono alterius.

Distinctio : a timore, ab aemulatione, a nemesi.

Vitium capitale. Nunc invidia magna socialis terribilis, invídia parva vanitatis, contemptibilis sed non minus nociva.

Remedia : theatrum mundi Calderon ; humilitas est veritas.

(7. III. 1912. Budapestini eram, de Congr. Eucharistica conferens.)

XXII.

(Die 12. Februarii 1912.)

ANNIVERSARIUM CONSECRATIONIS. — RESPONSIO AD CLERUM.

Duae cogitationes: tempus praeterit, iudicium appropinquat.

Septem anni — quasi septem menses fuissent, vel plane pauci dies. Serviebat Jacob pro Rachel 7 annis et videbantur quasi pauci dies prae amoris magnitudine. Gen. 29, 20.

Aetate progrediente velocius . . . iudicium appropinquat . .

XXIII.

(Die 14. Martii 1912.)

ECCLESIA ET LIBERTAS.

Crastinum festum politicum multis dat occasionem ambiguis phrasibus et auxesibus. His occursuri quaedam principia philosophica et facta historica debemus stabilire.

Falsae libertates. E. g. Gallia ; virgines piae, diplomate instructae, volunt docere ; parentes volunt puellas confidere, venit status armata manu et dispellit — et hoc vocatur libertas. Birot, La crise du libéralisme (Bonglé).

I. Fundamentum est libertas arbitrii ; cuius doctrinam fere sola Ecclesia tuetur.

II. Libertas civilis non est res absoluta ; sed medium aliquod inter extrema.

a) Libertas cogitandi (a statu coerceri non potest).

b) Libertas loquendi et scribendi. Absoluta non potest esse. S. Alphonsus pessimis calumniis dilaceratus.

c) Libertas agendi — servitus, mores. Ethik und Aesthetik, Künzle.

III. Libertas politica — quo plures habent influxum et quo plura negotia committuntur corporationibus autonomis.

Absolutismi Ecclesia nunquam fautrix, nec ille huius amicus. Henricus IV., Barbarossa, Fridericus II., Philippus Pulcher, Ludovicus XIV. — Centralismi item impugnatrix.

Introductio. A holnapi szabadságünnep nekünk is alkalmat ad arra, hogy a szabadságról elmélkedjünk ; a mi összejövetelünk jellege is azt tanácsolja, mit tett az Egyház a szabadságért.

Erről ma annál inkább kell . . . mert e napokban sok csillogó frázis. Mintha a szabadság 1848. március 15-én (vagy a franciák szerint 1789-ben) született volna. Nem a *szabadság,* hanem *bizonyos szabadságok.*

a) Libertatem arbitrii tuetur contra determinismum theologicum, philosophicum, materialisticum,

b) libertatem personalem provexit,

c) servitutem abrogando,

α) libertatem *religionis* stabiliendo,

β) homines ita educando, ut possint ferre libertates.

Sine moribus enim nulla vera libertas, sed α) tyrannismus et β) libertinismus. Ad α) v. g. moniales in Gallia; ad β) Alphonsus.

δ) Libertatem politicam item provexit, homines praeparando, duo contraria, absolutismum et centralismum minime fovendo.

Huiusce diei practica lectio ita *nos* educat et alios, ut sine detrimento salutis privatae et publicae libertatem ferre possimus. Et nominatim nullam litteraturam, nullam artem fovere, quae nocet. Non politia igitur et ius poenale debebit reprimere calumnias et pornographiam, sed nos ipsi. Videbunt: az állam miatt, az ügyész miatt, a rendőr miatt ugyan szabad volna; de a ker. társadalom be nem veszi, meg nem fizeti, tehát nem lehet.

XXIV.

(Die 21. Februarii 1912.)

SCHOLA MILITARIS CASSOVIAE. — DE MILITE CHRISTIANO.

In hoc sacro triduo de milite christiano: a) in historia, b) in officio, c) in vita privata.

Hodie: Miles christianus in historia.

Omnia opera mere humana valorem habent subjectivum, temporalem, localem. E. g. ars, stylus.

Qui nostrae religionis sunt adversarii, dicunt, etiam eam talem esse. Bona fuit medio aevo; bona pro certis populis, hominum statibus, magis pro femineo sexu; minime pro statu militari.

Ex his obiectionibus hanc ultimam resolvemus, ut exinde etiam in fide confirmemini, tamquam opere non humano, quia universali; et ut confirmemini in vita christiana, etiam statui vestro necessaria.

Miles christianus in historia. A) Mundo Romano. B) Mundo barbaro. C) Medio aevo. D) Aevo recenti.

A) Videtur Evangelium damnare militiam; Friedfertigkeit, Nachgiebigkeit; attamen: Joannes Baptista, Centurio, Cornelius.

Aevum martyrum — aliqui scriptores contra; attamen Ecclesia nunquam. Pulcherrima exempla heroum Martyrum.

Profillet, Martyrologium militare. S. Julius (30 Maii): „27 annis fideliter servivi regi; quomodo nunc Regi Regum fidem laedere possem." S. Demetrius, Sebastianus; Menas, Stratonicus, Pasicrates, Valentio, legio Thebaea. Ursicinus: „Dum manus et pedes immaniter torquerentur: haec est illa, qua Imperatorem defendi". (14. Augusti.)

Hoc uno inobedientes, in ceteris fidelissimi, eo aevo, quo continuae seditiones, unus imperator super caedes alterius . . . populus acclamans: „Annos nostros deme, Caesari adde, circumspicit, utrum adsit electo largior, in cuius gratiam ille caedi posset". Weiss Apol. I. 500. ss.

B) Mundo barbarorum. Novi venerunt barbari violenti, crudeles, sed formabiles. Alaricus. Hos religio edomuit. S. Augustinus, De civ. Dei. I., S. Hieronymus ad Principiam, Sozomenus.

Ulteriore quoque medio aevo crudelitati terminum posuit localem et temporalem.

Localem: asylum.

Temporalem: treugam Dei. Nostris temporibus ridiculum esset. Ast magna sapientia.

C) Medio aevo: virtutes militi necessarias ad pulcherrimum florem evolvit in ordine equestri. Ritterlichkeit: defensio debilis, Ecclesiae, infirmorum, peregrinorum, senum, mulierum. Tria peccatorum fomenta radicitus amputare per vota vitae religiosae.

D) Recentiore aevo: Hunyadi, Koháry, Rákóczi, Tilly, Radetzky, Archidux Carolus; e recentissimis in Gallia: De Sonis et Paulus Henry; aliquorum biographia apud Bangha; De Sonis in vestra bibliotheca.

Hodiernae meditationis fructus: religio et fortitudo militaris non se excludunt. Non impeditur reddere sua caesari, qui reddit quae sunt Dei Deo. Cras: non tantum se non excludunt, sed religio plane fundamentum.

XXV.

(Die 21. Martii 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA — DE VIRTUTE RELIGIONIS.

Praeter tres virtutes theologicas sunt quatuor cardinales iustitia, temperentia, fortitudo, prudentia.

Ad iustitiam quaedam appertinent: erga Deum, religio; erga Deum et hominem humilitas, obedientia; erga hominem pietas, observantia.

Hodie Religio, virtus quae ordinat hominem in officiis cultus Dei.

Virtus in Catholicismo maxime florens; calumnia formalismi, pharisaismi; respective hinc inde adest, ast non ex instituto religionis, sed ex abusu. Nos attendere debere ut virtus adsit et abusus defectusque absit.

Et virtus adsit quidem, quia fixae formae valde sunt necessariae.

Cultus *externus* et cultus *publicus* in natura humana fundatus. Quod intus est, foras prorumpit et quod singuli, id per communionem novum robur nanciscitur.

In natura humana, proinde ab auctore naturae.

In his manuductioni Ecclesiae nos committamus. Sacrum Dominicale, Sacramenta; praecepta Ecclesiae. In his cognoscimus Catholicum; Dominicis et festis; feriis VI.; paschate; diebus vetitis.

XXVI.

(Die 22. Martii 1912.)

SCHOLA MILITARIS. — DE VIRTUTIBUS STATUS MILITARIS.

Berufstugenden. Summus Pastor vester, Vicarius apostolicus, desiderat, ut quotannis in recollectione serio de vita christiana meditemini. De ideali militis christiani.

Omne ens habet arma ad sui defensionem; homo etiam *ius*. Et quod homo, hoc societas.

Arma societatis ad defensionem sui contra omnes hostes numerosiores, internos et externos, militia.

Ad hoc vocati ; voluntas Dei quoad vos.

1. Fortitudo in facie mortis. Cathrein, Sittenlehre des Darwinismus p. 142.

2. Ast rari tantum pro patria moriuntur. Ceteri pro patria *vivere* debent, id est fide, moribus, labore, exemplo vitae honestae, frugalis etc. conferre ad bonum commune.

3. Virtutes paedagogicas excolere. Nunc tota iuventus per istam scholam transit. Elementa turbulenta etiam in castra veniunt et ibi reliquos etiam pervertere possunt.

Ad has tres virtutes vel tria virtutum genera ante omnia seria bona voluntas requiritur.

Characterem excolendi.

Vos adhuc iuvenes. Potestis vos educare.

Sed voluntas non sufficit ; debetis desuper instrui, quid et quomodo faciendum. *Discite* ethicam, meditenimi desuper practice ; est res magni momenti. Förster, Etalon. Res illae, a quibus salus populorum et regnorum pendet . . . cras de hac re quaedam puncta vobis proponam.

XXVII.

(Die 23. Martii 1912.)

SCHOLA MILITARIS. — OFFICIA STATUS MILITARIS.

In specie multa debetis facere et omittere, ut patriae sapienter fidem servetis.

Quaecumque putrescere faciunt columnas patriae — ipsum populum in suo esse physico, morali, oeconomico. Alcoholismus, immoralitas sexualis, luxus . . . ; praecepta V., VI., VII. sunt remedia.

Et istorum malorum fundamentum est irreligiositas. Brutum potest impune sequi instinctus ; homini non licet erre brutum. Vestrum officium in his.

I. Religio. Eius exercitia quoque externa. Quae intus sunt, manifestantur, intus firmantur. Est officium sociale. Ecclesia determinavit. Formae istae sint vobis sanctae. Et sint plenae pretioso contento.

II. Assidua voluntas exercendi vos in bono. Praeter religionem nominatim in praeceptis divinis: IV. accurata obedientia; V. caritas proximi, urbanitas; temperantia; VI. cogitatione, aspectu, verbo; VII. accuratus calculus; numquam debita. Erst wieg's, dann wag's!

III. Nunc adest momentum animum penitus purgandi. Sincera confessio, vera poenitentia, generosa resolutio. Animus purissimus. Et tunc ita maneat. Programma determinatum. Examen particulare.

IV. Et cras confirmetis bona proposita in adventu Jesu. Veniet Rex Regum et Dominus Dominantium.

Gestern haben Sie, wie ich hoffe, den festen Vorsatz erneuert, sich selbst durch innere Arbeit an der Seele zu erziehen. *Sich selbst erziehen!* Und zwar zu tüchtigen, denkenden und tätigen Offizieren. Die nicht nur für das Vaterland zu sterben bereit sind, sondern auch für es zu leben. Sterben höchstens einmal — eine Sekunde. Leben lang — tätig sein millionenmal.

Die Fundamente des Vaterlandes festigen. Diese Fundamente sind ein vernünftiges, gesundes, glückliches, zufriedenes Volk. Armee allein tut es nicht. Sie kommt aus dem Volke und ist das Volk verlottert, so kann die Armee auch nicht anders sein. Ein-zwei Jahrzehnte kann sie noch von den Traditionen der Vorzeit zehren. Aber schliesslich wird sich alles assimilieren — ist das Volk schlecht, wird es auch die Armee.

Drei Feinde: Alkohol die Gesundheit und Vernunft, Unsittlichkeit die Familie, Verschwendung die materielle Existenz.

Alkohol: physiologische und psychische Gesundheit. Verblödung und Verelendung. Schule: Kinder zu erkennen. Indianer ausgerottet . . . ob nicht hierzulande auch ähnliches geschieht.

Unsittlichkeit. Familie, Kinder ohne solche Eltern, die vor Gott . . .

XXVIII.

(Die 27. Martii 1912.)

AUTONOM KÖR. — AZ EGYHÁZIAS ÉLET.

Annus ecclesiasticus schola est. Haec decursu XIX. saeculorum in activitate erat — et innumera bona produxit. Nunc quoque haec schola aperta. Eam frequentare et defendere debemus.

XXIX.

(Die 28. Martii 1912.)

SCHOLA INDUSTRIALIS SUPERIOR.

Christus vivens inter nos per Ecclesiam, annum ecclesiasticum. Schola. — Populi in hac schola. — Effectus culturales ethica, oeconomica, scientifica, artistica. — In eam scholam nos eamus. Nunc urget praeceptum paschale. Cuius momentum paedagogicum.

XXX.

(Die 28. Martii 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE SUPERSTITIONE.

Obiiciunt Ecclesiae quod superstitionem foverit et foveat. Resp. 1. Non omnia sunt superstitio, quae esse dicuntur. Definitio.

2. Non omnia sunt vera, quae temporibus praeteritis appinguntur. Month, March 1912. p. 312.

3. Quaedam facta superstitiosa ac vera sunt; sunt deplorabilis abusus hominum, sed non Ecclesiae. Superstitionem nutrivit cupiditas plus sciendi, plus habendi, plus valendi. Eritis sicut Dii.

4. Hanc radicem Ecclesia amputare semper nitebatur. Corpus iuris Canonici, Mart. Bracarensis in Pannonia natus.

5. Magnum incrementum dedit Protestantismus (cum sua diabolologia) sagarum persecutionibus.

XXXI.

(Die 29. Martii 1912.)

IPARISKOLA.

Festum Dolorum BMV. Dolores — paschalia gaudia. Proposita: 1. Officium quotidie. 2. Moralitas; castitas, temperantia. 3. Religio.

XXXII.

(Die 8. Aprilis 1912.)

AD OFFICIALES MILITARES.

Alle Stände gehören zusammen; arbeiten zusammen; gegenseitige Hochschätzung.

Armee zu schätzen Pflicht, wegen ihrer wesentlichen Aufgabe. Aber auch wegen anderer Dienste. Schule des Volkes. Gerade jetzt doppelt wichtig. Allgemeine Wehrpflicht, *ganze* männliche Jugend Gelegenheit zu erziehen. Besonders notwendig. Ganze Atmosphäre. Der Umsturz hat ihre Hoffnung auf zwei Grundpfeiler gestützt, allgemeines Wahlrecht und allgemeine Wehrpflicht; durch ersteres das Parlament, durch letzteres die Armee. Es ist kein Zweifel, dass er trachtet und trachten wird. . .

Ich danke Ihren für das, was Sie an den Söhnen meiner Diözese arbeiten.

Gebe Gott, dass die ganze Armee ihre volkserzieherische Mission voll erfasse und erfolgreich erfülle.

XXXIII.

(Die 11. Aprilis 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE RESURRECTIONE.

Pascha festum gaudii de Resurrectione Christi, et spei nostrae de resurrectione individuali et sociali.

1. *Resurrectio Christi* factum centrale fidei nostrae.

Indubium est: Christi corpus e sepulcro disparuit. Jam quid? Non mortuus?? Apostoli furati sunt?? Utrumque magis impossibile, quam vera resurrectio.

2 *Resurrectio nostra.* Objectum spei nostrae. Duo milites homicidae in Le Maus (Reichspost.) Parentes revisurus!

3. *Resurrectio socialis* finis apostolatus nostri. Verbum, exemplum, oratio.

Husvét az öröm ünnepe — diadal és győzelem ördög, bűn, halál, enyészet felett.

Egyház a breviarium minden hórájában egész részek helyett: „Haec dies . . . exultemus". Egész héten, mintha vissza akarná tartani a napot, hogy el ne muljék. . .

Gaudii fons duplex: resurrectio est *sigillum certitudinis* super omnia, quae: *a)* credimus et *b)* speramus.

Sigillum fidei: certa ipsa resurrectio.

Sigillum spei: α) est arrha nostrae propriae resurrectionis — et β) omnis victoriae omnis boni. De quibus supra.

XXXIV.

(Die 21. Aprilis 1912.)

COMMUNIO GENERALIS STUDENTIUM.

Septingentis annis „Emmanuel". Vere Emmanuel. Ut Deus omnipraesens; ut in corpus; per gratiam ut in anima; per Eucharistiam, ut in composito.

Memoriale reliquit, non imaginem, sed Se ipsum.

Daremus mansionem in anima nostra, hospiti, magistro, medico, regi.

„Mane nobiscum Domine!"

XXXV. a)

(Die 23. Aprilis 1912.)

ORSZÁGOS KATHOLIKUS FŐISKOLAI DIÁKGYŰLÉS. MEGNYITÓ BESZÉD.

Két évtizede mult el annak, hogy Giesswein Sándor kiváló tudósunk egy érdekes munkát adott ki az összehasonlitó nyelvtudományról.[1] A mű végső lapjai azt mutatják ki, hogy mai nyelvünk szókincse számtalan kulturtör-

[1] Az összehasonlitó nyelvészet problémái. Győr. 1890.

téneti adatot őrzött meg s ezen adatok kibetűzése valóságos nyelvtudományi palaeontologia.

Ezen kongresszus címében is egy ily nyelvtudományi palaeontologiai adatot vélek felfedezni, mely adat egyszermind igazolja egész kongresszusunkat és kimutatja a katholicizmus százados történelmi, sőt alapitói jogát nemcsak ily kongresszus megtartására, hanem az emberiség intellektuális vezetésére.

„Diák"-naggyülésnek nevezzük összejövetelünket s a „diák" szó az, melynek etymologiája fényszóróként világítja meg egész tudományos képzettségünknek, az egész európai iskoláztatásnak keresztény, katholikus, egyházi eredetét.

Diák, a görög-latin diaconus rövidítése, egyik egyházi rend viselőjét, a presbyteratusra, a papságra készülő fiatal embert jelenti. És ha a magyarban, valamint egyidejüleg vagy már talán megelőzőleg a szomszédos szláv nyelvekben a tanuló fogalmát a diakonus névvel fejezték ki, ennek más oka nem lehet, mint hogy a név megalkotásánál tanuló diák és „kispap"-diakonus meglehetősen synonym fogalmak voltak, vagyis kulturális műveltségünk és iskoláztatásunknak hajnalhasadásánál más iskola nem volt, mint egyházi, sőt más tanuló sem igen volt, mint a leendő pap.

Amit iskoláztatásunk egyházi eredetére nézve palaeontologiai leletként sejtet Keleteurópára nézve a „diák" szó, azt Nyugateurópára nézve megerősíti a clericusból keletkezett a francia clerq és angol clerk szó, mely jelenleg leginkább írnokot, íródiákot s némileg antiquáltan tudóst is jelent, jeléül annak, hogy midőn a nyugati román és germán nyelvek eme szót ezen értelemben használni kezdték, az írni-olvasni tudó és tudós ember fogalma körülbelül összeesett az egyházi ember fogalmával.

Egész tudományos műveltségünk egyházi eredetét megerősíti a latin nyelv — a diák, diaconus nyelv! — használata jó egy fél évezreden keresztül a kelta, angolszász, germán, magyar, cseh, lengyel és horvát nyelvterületen. A latin nyelv a római Egyház nyelve s ezen a

nyelven, a római egyház nyelvén történt minden iskoláztatás, tudományos fejtegetés és törvénykezés.

De ebből nem következik, hogy a római Egyház latin nyelve a nemzeti nyelvek és irodalmak kialakulását hátráltatta volna. Hiszen s legrégibb germán irodalmi emlék a gót biblia-fordítás, a legrégibb magyar nyelvemlék egy egyházi beszéd és szláv irodalmi nyelvet magával az abc-vel együtt az apostoli testvérpár Cyrillus és Methodius alapította meg és pedig ez utóbbit oly finom fonetikai érzékkel és filologiai tapintattal, hogy a német szlavista Leskien leipzigi egyetemi tanár nem győzi azt eléggé csodálni.[1]

Bizvást mondhatjuk, hogy a keresztény Egyház kulturális működése nélkül az egész görög-római műveltségnek nyoma is alig marad és mostani nemzetek irodalma s kulturája nehány századdal később fejlődött volna ki.

Nem időzhetem iskoláink keresztény eredetének okmányszerű bizonyításánál ; mindezen dolgoknak közkeletű irodalma van. Csak azt az egy tényt szeretném megemliteni, hogy azon 44 egyetem közül, mely 1400-ig okirat által lett életre híva, 31 pápai bullában bírja eredetét és hogy ezen pápai alapító bullák amily bölcsen, oly lelkesen szólnak a tudomány fenségéről és szépségéről.[2] De sem időben, sem térben nem kell messzire kalandoznunk, hiszen a budapesti Tudományegyetemet a hitvalló Pázmány Péter, a kassait Kisdy Benedek egri püspök alapitotta.

Régi keletű tehát az Egyház és a tudomány szoros kapcsolata s az igazi, komoly tudomány soha sem fogja elfeledni ama megmérhetetlen szolgálatokat, melyeket neki az Egyház tett.

Ezeréves kulturánk millió példája bizonyítja, hogy harmonikus lelkekben mennyire egyesülhet mély tudomány

---

[1] A. Leskien, Lehrbuch der altbulgarischen (Kirchenslav.) Sprache, Heidelberg 1909. XX. 7. l.

[2] Donat, Die Freiheit der Wissenschaft. Innsbruck 1810, 173. l.

fenséges vallásos meggyőződéssel és mindazon erényekkel, melyekkel hitünk polgári és társadalmi életünket felékesíteni hivatva van.

Ezen harmóniát hit és tudomány, vallásos élet és társadalmi müködés, egyházias érzület és hazafias erény között elemezni, tanulmányozni, kifejleszteni, erősíteni jött össze Rákóczi Ferenc városában a magyar főiskolai katholikus ifjúság.

A Szentlélek Úristen kegyelme, melyért az imént Rákóczi Ferenc nagyanyjának templomában esedeztünk, tegye eredményessé fáradozásaikat. Ezen áldó jókívánattal nyitom meg a III. Országos Katholikus Diákgyülést.

XXXV. b)

ORSZÁGOS KATHOLIKUS FŐISKOLAI DIÁKGYŰLÉS. ZÁRÓ BESZÉD.

Kedves fiatal barátaim!

Csak egynehány szót akarok Önökhöz intézni.

Fájdalmas érzéssel léptem e pódiumra. Hiszen minden búcsúzás fáj. Minden ünnepnek az a sorsa, hogy hamar vége legyen. És ez jól van így. Az emberiség sorsa nem az ünnepeken dől el, hanem a köznapokon. A lelkesedés maga nem dönti el sorsunkat hanem az, amit az ünnepből átviszünk a köznap munkájába. A detail-munka intézője sorsunknak és az emberiség jövőjének.

Majláth püspök úr írja üdvözlő soraiban, hogy a kongresszus után kezdődjék a munka, a lelkiismeretes munka a hitért, hazáért, a tudomány tisztaságáért, nyomorgó népünknek megmentéseért.

Most kezdődjék a tanulás, a példaadás. Legyünk szuperiorok. Sohasem inferiorok. Az olyan példa, az olyan látvány, midőn egy világhirü tudós odatérdel az Úr oltárá-

hoz, többet ér, mint öt kötet apologetika. Mert ez azt jelenti, hogy a tudomány megfér a hittel, nincs vele ellentétben.

Ezt a példát, ezt a látványt nyujtsák sokszor az életben az anyagi erejében tönkretett népnek. Ezt a példát nyujtsuk egész életünk által. Akkor nagy lesz, akkor dicső lesz megkezdett munkánknak vége.

XXXVI.

(Die 27. Aprilis 1912.)

GYÓGYITHATATLAN BETEGEK ERZSÉBET-EGYESÜLETE

Eo maius beneficium, quo indigentiori confertur. In nostro hoc opore beneficia conferuntur maxime indigentibus . . . et quidem beneficia corporalia et spiritualia. . .

Gratias igitur ago nomine aegrotorum:

a) benefactoribus,

b) sororibus,

c) magistratui urbis.

XXXVII.

(Die 1.—13. Maii 1912.)

SERMONES IN CONFIRMATIONE ET CONGREGATIONIBUS.

1. Nádasd. 2. Gönc. 3. Hejce. 4. Fony. 5. Vizsoly. 6. Bodókőváralja. 7. Kér. 8. Szántó. 9. Szerencs. 10. Szada. 11. Hernádnémeti. 12. Gesztely. 13., 14. Szikszó. 15. Felsővadász. 16. Léh. 17. Detek. 18. Gagy. 19. Buzita. 20. Gagy. 21. Vécse.

XXXVIII.

(Die 23. Maii 1912.)

CONGR. ACADEMICA. — DE SPIRITU S.

De adventu Spiritus S. *Prima novena his diebus*, adventus Spiritus S. praestolatio.

a) Quis Spiritus Sanctus. Ignoto Deo.

b) Effectus, lumen, caritas, consolatio.

Lumen — apostoli. Nunc quoque necessarium . . . caritas — Dei . . . proximi, consolatio — infirmi.

XXXIX.

SERMONES IN CONFIRMATIONE.

1. Cassoviae, *Ecclesia S. Spiritus.* — Ut patrini sint memores. 2. Perény (30. Maji) Ignoto Deo. 3. Hidasnémeti (item) Ritus Confirmationis. 4. Encs (31. Maii) Ignoto Deo. 5. Forró (31. Maji) Causae adventus. 6. Inánc s item. 7. Kércs Congregatio (1. Jun.). Imago in anima. 8. Kércs, Confirmatio.

XL.

(Die 2. Junii 1912.)

CONGREGATIO GYMNASII EPERJES.

Nudius tertius inventio S. Dexterae S. Stephani.

Quod illa sacra Dextera operata est, id nostra haereditas.

Spes coelestis patriae et possessio terrenae.

Coelestem patriam:

a) per veram fidem,

b) per bonos mores,

c) per cultum Marianum securavit.

Et per id ipsum etiam terrenae patriae securam possessionem stabilivit.

Haereditatem tueri fide et virtutibus S. Stephani.

XLI.

(Die 13 Junii 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE CORDE JESU.

„Cor Jesu infinitae Majestatis, miserere nobis."

Majestas in homine.

Majestas in natura.

Majestas in dolore.

Cor istud infinitae Majestatis venerari, cultum eius exercere et propagare.

Signum vitae in Ecclesia est perfectio, evolutio, profectus dogmatis, morum, disciplinae, cultus. Non mutatio, sed profectus organicus. In dogmate clarius; dubia, casus, theoriae, systemata. Ecclesia iudicat.

In moribus e. g. caritas fraterna; exercitii modus perficitur per studia oeconomica, sociologica. S. Joannes Eleemosynarius. S. Ambrosius.

In disciplina, activitas socialis cleri. Semper notum erat, occasiones peccatorum praecludendas. Nunc occasio talis v. g. habitacula pauperum. . .

In cultu, nunc Cor Jesu; S. Gertrudis, novissimis temporibus. Cor Jesu, majestatis infinitae et bonitatis.

a) Majestatis cf. supra.

b) Bonitatis, nascens, convescens, moriens, regnans; per preces Sanctorum.

In fine, Joannae Fillinger casus mirus.

XLII.

(Die 15. Junii 1912.)

BENEDICTIO VEXILLI ACADEMIAE AGRONOMICAE. KERESZT ÉS EKE.

Kedves Barátaim!

A vonalak és színek mestere tervezte, ügyes és gondos kezek hímezték ezen két képet, díszét ezen zászlónak, melyre az imént az Egyház áldását adtam. S ezen két kép adja ajkamra azt a szót, mellyel üdvözlöm a zászlót s azon ifjúságot, mely ezen zászló alá seregelve

MŰZEUM KÖNYVTÁRA

akar küzdeni — és pedig a béke munkájával küzdeni — Istenért és hazáért.

A zászló két képe a Madonnáé és a szántóvető emberé, a vallásé s a mezőgazdasági munkáé. *A két kép egy zászlón* mutatja a szoros kapcsot, mely a kettő között van, a testvéri viszonyt, mely a vallásosságot a mezőgazdasági munkával összefűzi.

Ezen szoros viszonyt harmadfélezer évnek kulturális és gazdasági történelme igazolja.

A régi Görögországban addig virágzott a mezőgazdaság, addig volt Attika egyetlen virágzó kert telve olajfákkal és szőlőlugasokkal, míg meg volt a régi vallásosság. Amint a peloponnesosi háború után a vallásosság ellanyhult és szabad volt Hellász isteneiből gúnyt űzni, a nép is kivetkőzött egyszerű erkölcseiből, a város mulatságait és élvezeteit kereste; a falu szorgalmas népéből az Agora kíváncsi csőcseléke lett s Attika virágos kertje sziklás sivataggá változott.

Ép így járt együtt a régi Rómában is az ősi vallásossággal a mezőgazdaság virágzása. Amint azonban a görög befolyás a vallásos életet meggyengitette, Itália népe is elúnta a falu monotón életét és a városba tódult.

„Panem et Circenses" volt a cézári római utcának a kiáltása. Cincinnatusnak, kit az eke szarva mellől hívtak meg a haza megmentésére, Cincinnatusnak unokái már nem a földtől kérték saját munkájok árán a kenyeret, hanem a provinciákat zsaroló Cézároktól, kiknek hiuságát ugyanezen korcs unokák a Circensesnél, a cirkuszi játékoknál legyezgették.

A nép nagy része ott hagyta az „unalmas" falut, hogy a városban élvezetet keressen. Aki maradt volna a falun, az is nehezen tehette, mert éppen ezen hátramaradt kevés munkás emberre nehezedett a felszaporodott római paraziták tartása. A világváros volt az óriási nagy gyomor, mely a világ munkájának termését felfalta.[1])

Az elhagyott mezőket kevés gazdag ember vásárolta össze s rabszolgákkal műveltette; ezeknek csekély száma

[1]) Lachand, La Civilisation II. 176.

csak a legextensivebb nyájlegeltetést tette lehetővé. Itália elnéptelenedett és a népvándorlás viharfelhői végpusztulással fenyegették.

Hiába volt a törvényhozás igyekezete (lex colonatus), hiába Vergilius poetikus felhivása, hiába a mezőgazdasági irodalom (Cato, Varro, Plinius, Columella, Palladius). A vallásnak és tiszta erkölcsnek erejét semmi sem volt képes pótolni. Elbukott Róma mezőgazdasága s ezzel együtt ereje, katonasága, ő maga. Róma ledőlt s új népeknek, vad, erős barbároknak rabigájába görnyedt.

A népvándorlás a római mezőgazdaság utolsó roncsait is elpusztította. Új erdők és vadonok borították el Európa földjét s a megölt gazdák házi állatai az erdőkbe menekülve levetették a domesticatio szelídségét s újra vadállatok lettek.

A keresztény Egyház volt ekkor a régi kultura romjainak megmentője s Montalembert gróf hétkötetes munkája: *Les Moines l' Occident* ezer adattal bizonyítja, hogy szt. Benedek és szt. Bernárd szerzetesei voltak azok, kik az erdők közepén ismét szántóföldeket létesítettek, az elvadult állatokat ismét háziakká idomították, a latin kultura mezőgazdasági irodalmát szorgalmas másolással megmentették, s gazdasági tapasztalataikat Európaszerte egymással közölve, mezőgazdasági kulturánk alapjait megvetették. Méltán mondja Montalembert Szent Theodulf apát ekéjéről, mellyel ez maga szántotta 22 évig Rheims vidékén a földet s melyet hívei halála után a templomban ereklyeként elhelyeztek: *„Szent ereklye, melyet szívesebben csókolnék meg, mint Nagy Károly kardját, vagy Bossuet arany tollát.“*

Cruce et aratro, kereszttel és karddal alapították meg a középkor szerzetesei Európa egész kulturáját.

A miénket is.

A kassai egyházmegyében épen ma ünnepeljük annak a dicsőséges Szent jobb kéznek emlékét, mely hazánkban a kereszténységet megalapította s a *Cruce et aratro* civilizáló szerzeteseket megtelepítette.

Szent István dicsőséges jobb kezének művét, fentartani, erősíteni, gyarapítani van hivatva azon törekvés, melyet ezen zászló s annak két képe kifejez.

Lobogtassák magasan a vallás és munka, a kereszt és az eke ezen symbolumát s egész életök legyen ezen zászló ideáljainak megvalósítása.

Erős fához szögezzük zászlónkat, törekvéseink komolyságának, elhatározásaink szilárdságának jeléül.

Minden szög jelképezze egy-egy jóbarát áldó jókívánságát.

Az enyémet ezen szóval illesztem ide: „A kard szerezte ezt a hazát, a kereszt és az eke tartsa fenn!“

XLIII.

(Die 23. Junii 1912.)

BENED. VEXILLI CONGREG. PATRONAGE PUELLARUM.

Sub hoc Vexillo colere Beatam Mariam Virginem et bene. Beneficia pro toto genere humano et pro femineo sexu. Pro genere humano: Salvatorem peperit, partes habuit sub cruce. — Pro femineo sexu: in peccato homo egoista violentus. Mulieris servitus — emptio, viduarum combustio.

B.

Anno scholastico 1912—13.

I.

(Die 2. Septembris 1912.)

INAUGURATIO SCHOLAE DOMINICANARUM, CASSOVIAE.

Mandatum docendi et educandi Ecclesia a Deo accepit et nunquam neglexit. Totius nostrae eruditionis primordia.

Femineum sexum: iam a primis saeculis, Melaniae, Paula, Eustochium . . . Eruit e sorte servili . . . Hodie magna necessitas, quo difficilius certamen pro *vita,* pro *fide,* pro *moribus.*

II.

(Die 1. Octobris 1912.)

INAUGURATIO SCHOLAE COMMERCIALIS APUD URSULINAS.

Alias in fine anni scholastici Te Deum. Nunc in initio, quia hic novus ramus in arbore a S. Angela plantata . . . Gratias agite Conventui . . . Directori, qui quamvis occupatissimus . . . Professoribus. Promittite diligentiam et disciplinam.

Te ergo quaesumus . . . benedicat conatibus omnium.

III.

(Die 2. Octobris 1912.)

PATRONESSZ GYÜLÉS.

Pro magna re laboramus. Finis totius historiae mundanae: evolutio ad gloriam Dei et nostram salutem.

Contra conatus adversariorum . . . salvare animas.

Opusculum Bereghy distribuere.

De singulis . . .

1. Szt. József gyermekotthon, quot? quando? pecunia? Subventio status.

2. Patronage, quot? programma? Saltatio? — Széplaki-sori iskola?

3. Congregatio

4. Cselédotthon.

Semen boni verbi sparsum.

IV.

(Die 3. Octobris 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA MAIOR. DE S. FRANCISCO.

S. Franciscus, cuius festum cras celebrabimus, pauper et humilis, Ecclesiam et totam culturam humanam thesauris indefectibilibus ditavit.

I. Ditavit Ecclesiam virtutum heroicarum efficacissimo exemplo.

A) Virtutes.

B) Efficacia.

II. Ditavit culturam humanam idealibus pulcherrimis laboris spiritualis.

Ad I. A. Saeculi XII. et XIII. versio in Ecclesia multa mala invenit. Expeditiones cruciatae frustratae, populi excitatio. Orientalis luxus in aula Friderici II., apud magnates, etiam ecclesiasticos. Haereses anarchisticae contra Ecclesiam et Imperium. Omnium radix cupiditas terrena, cuius antesignanus Fridericus II.

Huic se opposuit pauper mendicus, praedicans paupertatem, castitatem, humilitatem . . .

Ad B) Et vicit. Sine Francisco Europa immersa fuisset luxui et luxuriae orientali et mox praeda facta fuisset Turcarum, nondum emolitorum. Anno 1261. 8000 claustra, 200,000 fratres, moniales, tertiarii . . .

Non omnes ad litteram in actuali reiectione; omnes in recta subordinatione terrenorum sub coelestibus.

Etiam nostris diebus opus ideali Franciscano; aestimatio thesaurorum internorum, virtutis, firmae voluntatis. Exinde tantum exsurget dilatatio regni Christi, spes vitae aeternae, fundamentum culturae terrenae. Clare videre, recte iudicare.

In hoc collaborare nititur Congregatio Mariana etiam nostra, quam cum prole pia benedicat Virgo Maria.

Cf. Beissel in L. St. t. 33. (1887.)

V.

(Die 10. Octobris 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE FESTIS ABROGATIS.

Ingressio: multum murmuris, multum falsae interpretationis. Videamus: I. Quid S. Sedes decreverit. II. Cur decreverit. III. Quid faciendum sit.

I. Quid decreverit? ipsa decreta 2. Jul. 1911. et 3. Maji 1912.

II. Cur decreverit? 1. Causa ethica (peccata minuere). 2. Causa oeconomica, önálló kisiparos, gazda, napszámos.

III. Quid faciendum? generatim obedire, festa illa uti Coena Domini, Parasceve, Resurrectio e privata devotione positive sanctificare, cetera eo magis servare.

Quaedam sociales sequelae. (Scholae catholicae, scholae status, officia, opificia, feriae iudiciales.) De his legitimarum auctoritatum decisiones exspectare.

VI.

(Die 17. Octobris 1912.)

CONGREGATIO MARIANA. — SAJTÓVASÁRNAP.

Litteraturae periodicae momentum.

Quidam numeri. Cassoviae omni hebdomada *semel* habentur 6 sermones ss. publici: duo in Cathedrali, duo in Ecclesia Dominicanorum, singuli in Ecclesia S. Michaelis et Spiritus S. — Ergo *sex* omni hebdomada. — Folia prodeunt 5 quotidie, unum ter per hebdomadam et unum semel; ergo 34 numeri; totidem quasi conciones. — Praeterea saltem tot, si non plura veniunt Budapestino et aliunde in maiore numero; ergo saltem! saltem! 60 omni hebdomada — quotidie duplo plura, quam semel in hebdomada sermones sacri.

Et quid ista folia praedicant? I. Cassoviensia uno excepto totaliter et altero plus minus: immoralitatem, irreligiositatem, imo unum ex professo odium Ecclesiae et religionis. II. Budapestinensia — iterum excepto Alkotmány (quot exemplaria?) et Új Lap (!) item quid? Est inter illa v. g. Pesti Hirlap, quod Congressum Eucharisticum „cécó" vocavit; Népszava.

Ergo quid isti praedicant? Quis est effectus?

A priori concludere possumus. Ostendit aliorum experientia. Gallia.

A posteriori: experientia nostra. Quoad religionem.

Quid inde quoad mores? Bodnár Gáspár in Religio, 1912. 524.

Quid igitur faciendum?

I. Dominica proxima est Collecta. Aliquid contribuere. Quantum facile possumus. Non est res principalis ex eleemosynis sustinere.

II. Commendare. Hoc multo plus valet. Eleemosyna id tantum facit, ut ephemeris catholica imprimi possit. Commendatio: ut vere legatur. — Defendere contra criticas injustas.

III. In statione viae ferreae, in diversoriis exigere.

IV. Nostra exemplaria ulterius legenda dare. V. g. hospitale S. Spiritus libenter accipit.

V. Scribere — breviter et bene.

Opus bonum esset statisticam ephemeridum Cassoviae lectarum. De Cassoviensibus ipsi scriptores Catholici a ceteris Collegis rescire; de Budapestinensibus et ceteris per cursum publicum.

VII.

(Die 23. Octobris 1912.)

SALUTATIO EXCMI UEGENII BERCELLY IN AUTONOMKÖR.

Ethica Evangelii in eo quoque progressum denotat, quod non adeo prohibitionibus, quam positivis praeceptis nos dirigat ad vitam plenam, divitem opere, merito. Parabolae de talentis, mnis. Ea est vita plena, quae multa talenta nacta est et omnia bene impendit. Talentum est sanitas, talentum est ingenium, positio, influxus, divitiae. Talentis plenam hoc sensu videmus vitam Excmi Praesidis, imo plenissimam raro exemplo.

Et haec talenta ad res sanctissimas impendit. Justitiae administratione patriae, fidei professione et vitae exemplo Ecclesiae, opere patronatus utrique patriae, progressui morum. Et hodie eum vidi et audivi iuvenes in Gymnasio hortantem et instruentem . . .

Dominus conservet diu nobis et frequenter ad nos ducat.

VIII.

(Die 24. Octobris 1912.)

CONGREGATIO MARIANA. — CHRISTIANISMUS ET PROGRESSUS MORALIS.

Efficacia aptitudinalis Christianismi ad progressum moralem.

Thema generalis huius anni: Progressus moralis per christianismum. Hodie introductio.

Doctrina illa est apta progressu morali producendo, quae est:

a) vera tum quoad fundamenta, tum quoad singula praecepta;

b) clara omnibus seu universalis;

c) certa (subjective);

d) vere obligatoria (subjective);

e) practica in ipsa sua disciplina.

Atqui ethica Catholica talis est

a) Vera:

α) in fundamentis: libertas, affectus, passiones, indulatok.

β) in singulis: Stoa, Aristoteles.

b) clara. S. Augustinus;

c) certa; religioni innititur;

d) vere obligatoria; a Deo derivat, amori et verae sanctioni innititur;

e) practica: media ordinaria et extraordinaria. Ordinaria: catechesis, praedicatio, poenitentia, (cuius historia) missiones, congregationes ... et ante omnia ipsum exemplum perfectissimum vitae Christi et Sanctorum.

IX.

(Die 27. Octobris 1912.)

VISITATIO IN RADVÁNY.

Causae adventus; 1. benedictio pontificalis. 2. Confirmatio (chrisma). 3. Defuncti. 4. Visitatio.

(Idem in Füzér post meridiem aliis verbis.)

X.

(Die 29. Octobris 1912.)

COPULATIO GABRIELIS ELEKES ET HELENAE PÉCHY.

Kedves Ker. Jegyespár!

I. Sub specie aeternitatis, az örökkévalóság szinében fénylik minden, ami a valláshoz tartozik.

Maga ezen ősrégi Szentegyház, melyben egybegyűltünk, ugy áll előttünk, mint egy mozdulatlan szikla a folyamban, mint egy darab örökkévalóság az elmuló dol-

gok forgatagában. Egy félezer esztendő minden viharával dacoltak eme kövek, maga ezen oltár, a középkor szobrászatának és festészetének remeke itt áll 436 esztendő óta. Nemzedékek jöttek és mentek, megújultak apáról fiúra, unokára, dédunokára, a dédunokákból ősapák lettek, tizenötször, huszszor megtörtént, hogy ide hozták a kisdedet ebbe a templomba, itt keresztelték meg, itt végezte első szent áldozását, ezen oltár előtt tette le a házasság szentségének hűségesküjét, itt mondották érette a Requiemet — — áll ezen templom, áll ezen oltár, az örökkévalóság szinében, sub specie aeternitatis, tanuja most ismét a Ti hűségeskütöknek, mint tanuja lehetett már százezer ilyen eskünek. Sub specie aeternitatis áll a vallás gyakorlatának színhelye, maga a templom, maga az oltár symboluma a történelmi örökkévalóságnak.

II. A házasság szentsége hasonlóképen sub specie aeternitatis áll. Az örökkévalóság szinében tündöklik és pedig a nemzeti, egyházi, társadalmi örökkévalóság színében, sub specie aeternitatis. Az egyének jönnek és elmennek, de áll a család, a nemzetség, a nemzet, a hívek egyháza, az emberi nem.

Ezen társadalmi örökkévalóságnak a kapcsa, a záloga a család s ennek köteléke a házasság szentsége.

Két család sarja, mindkét család hagyományaival, vívmányaival, tapasztalataival, szellemi és erkölcsi kincseivel egyesül egy új családnak alapítására, pro Patria et Ecclesia. És így a házasság az Egyház és a haza reménye és záloga, fenmaradásának biztosítéka, Ádámtól a világ végeig tartó társadalmi örökkévalóságnak, az aeternitas socialisnak köteléke.

III. Ezen nemzeti és egyházi örökkévalóságba helyezik be Önök is ezt a most kötendő frigyet. De ezt csak akkor lesznek képesek tenni, ha még egy más aeternitasnak, a legigazibb és legvalóságosabb örökkévalóságnak színében kötik házasságukat: mint két halhatatlan, örök életre hivatott léleknek az örökkévaló szent Isten előtt mindörökre kötött szövetségét.

Nincs emberi élet és nincs emberi család megpróbáltatás és szenvedés nélkül. S azon áldozatos, hűsé-

ges, kitartó szeretet, mely nélkül a család fenn nem állhat, csak sub specie aeternitatis, az örök napnak a fényénél és melegénél, az igaz Isten hiténél, szolgálatánál, szereteténél tud megteremni.

Helyezzék tehát új frigyöket, minden reményöket, minden boldogságukat az örök Isten színe elé.

Benne bízva, Neki szolgálva, képesek lesznek teljesíteni minden kötelességet . . . el fogják érni a földi és örökkétartó boldogságot.

A Szentháromság egy Istennek s a mi Urunknak és Istenünknek Jézus Krisztusnak áldása, a bold. Szűz pártfogása legyen mindenkor szövetségükön. Amen.

XI.

(Die 30. Octobris 1912.)

AUTONOMKÖR. — FELICITATIO.

Meghatottan köszönöm azon szeretetteljes gondot, mellyel m. t. Uraim eddigi működésem eredményeit mintegy csokorba szedni és a baráti elismerés hangján méltatni szívesek voltak.

Én megvallom, hogy amint rövidnek látszik nekem ama hét és fél esztendő, melyet Kassán töltöttem, úgy kevésnek látszik az is, amit ezen idő alatt itt elvégezni tudtam.

Rövidnek látszik a hét esztendő. Mózes I. könyvében (29, 20.) olvassuk, hogy Jákob hét évig szolgált Lábánnak Ráchelért; et videbantur illi pauci dies prae amoris magnitudine, kevés napnak látszott neki a hét esztendő a szeretet nagysága miatt.

Nekem is rövid nehány napnak látszik eme hét esztendő: prae amoris magnitudine, azon szeretet nagysága miatt, mellyel itt kötelességemet teljesíteni iparkodtam.

Amint rövidnek látszik az idő, úgy kevésnek is látszik nekem az, amit itt tettem. Magam szeretném legjobban, ha többet tehettem volna ezen nyolcadfél év alatt népemért, hazámért, Egyházamért.

Sem munkámmal, sem munkám eredményével éppen úgy nem vagyok megelégedve, amint csak önmagával nagyon eltelt ember lehet az s a köznek csak nagyon szerény jókat kívánhat az, aki ki meri mondani, hogy önmagával és munkájával meg van elégedve.

Ha mégis megnyugtat — vagy ennél is kevesebbet mondok — megvígasztal valami ezen visszapillantásnál az elmult évekre, az nem más, mint azon tudat, hogy legjobb meggyőződésem szerint megtettem azt a keveset, amire képes voltam és odaadtam a kötelesség oltárára mindazt, amim volt, nevezetesen minden időmet, minden munkaképességemet, minden anyagi eszközömet.

Midőn ekként időből és vagyonból magamnak csak a legszükségesebbet tartva fenn, mindent letettem a kötelesség oltárára, azt hiszem hazámat is hűségesen szolgálgáltam és nincs szükségem arra, hogy ezen állításomat bővebben fejtegessem és bizonyítsam. Ha tettekkel nem bizonyítanám, a szavak úgy sem érdemelnének hitelt. De különben is arra tanit bennünket a szeretet apostola, hogy: „Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingva, sed opere et veritate". „Ne szeressünk szóval vagy nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal." (Jan. 1, 3, 18.)

Amit a multban tettem, azt a jövőben is folytatom, ha Isten életemnek és egészségemnek kedvez és kegyelmével gyámolít.

Ezen további munkámhoz kérem szeretett paptársaimnak és híveimnek, összes tisztelt barátaimnak és különösen ezen nagyérdemű kör tagjainak további szeretetteljes támogatását.

Kérnem kell ezt annál inkább, mert amit m. t. Uraim, mint az én érdemeimet méltóztattak felhozni, azok nem is annyira az én munkámnak, mint inkább hűséges munkatársaim fáradozásainak eredményei.

És kérem ezen szíves támogatást azon bizalommal, melyre a multnak kedves tapasztalata megtanított és amelyre a most megnyilatkozott szeretet feljogosít.

Ezen most megnyilatkozott szeretetet ismételten köszönöm. Ennek állandó megmaradása lesz földi életem legnagyobb kincse.

XII.

(Die 31. Octobris 1912)

CONGRGEGATIO MARIANA. — SANCTA ECCLESIA.

Thema nostrum generale: effectus morales. Nuper media horum effectuum.

Hodie resultatum generale. Festum autumnale. Agricola; Schola; Expositio.

I. Quid Sanctus. *A)* Vita — Alphonsus, Avellino, Villanova. – *B)* Processus; *C)* Miracula, in ipsa morte, reliquiis; Januarius, Stephanus, Nepomucenus, corpus S. Thomae suave odoratum, S. Philippi Benitii splendens, Catharinae Bononiensis incorruptum. – Miracula postea facta, in processu probata; S. Joannes, Franciscus Regis. *D)* Ipsa beatificatio. *E)* Cultus postea.

II. Numerus Sanctorum. Bollandistae 65 volumina in folio; innumera millia. Recentioribus saeculis canonizati, quorum Bullae exstant. Cf. Ottiger Theol. fund. II. 973 s. E saeculo XVI. 45; e saec. XVII. 25; e saeculo XVIII. 13; e saeculo XIX. 1; attamen innumerae beatificationes, etiam nunc pendent causae multae. Ex omni genere, tribu et lingua.

Messis Ecclesiae, examen scholae. In hac schola sub protectione Reginae Sanctorum omnium.

XIII.

(Die 3. Novembris 1912.)

OPERARII CHRIST. SOCIALES. — FELICITATIO.

Gratias vobis; vocatis vos folium in corona mea. Folium mihi gratissimum et carissimum. A septem annis laboratis pro patria, pergite in hoc labore.

XIV.

(Die 7. Novembris 1912.)

NÉPSZÖVETSÉG.

Item gratias. Magnum opus perficitis, pro vera cultura religiosa, morali, aeconomica populi. Hic est amor verus patriae, opere, non verbo et phrasi.

XV.

DOCENTES IN EPERJES.

Lubens semper venio ad annuum vestrum conventum et lubens veni nunc, sub signo Patronage.

Opus antiquum salvationis animarum. Mert minden ezen fordul meg, hogy *lelket, akaratot* neveljünk bele. E nélkül semmi!

Tapasztaltuk: adomány — rangíroztuk.

Kétféle munka: egyes esetek és szociális pedagógia.

Egyes esetek. Mindenki megteheti. Csak egy esetet mondok. A mult hóban a kassai gimnazisták Mária-kongregációja kezdette meg az ő patronage-munkáját a rikkancsokkal. Aderam.

De ez nem elég. Aki ezzel megelégszik, az egyeseket ment s a népet pusztulni hagyja; az épület oromzatának cicomáit igazítja, míg . . . Cf. kongresszusi beszéd.

Szociális paedagógia 3 pont. Három ellenség: alkohol, rossz sajtó, tudatlanság.

Alkohol: rombol testet, lelket, észt, velőt, ideget, vagyont.

Elgondolni is alig lehet, minő lenne páratlan természetes adományokkal megáldott népünk. Köln, Aachen, — a katholikus, sőt az egész világ gyöngyei. Ne hagyjuk pusztulni — veszni még ivadékában is ezt a népet. Neveljünk egy új, antialkoholista nemzedéket.

Frivol sajtó, a fertőzés bacillusa, levegő, közvélemény. Balmes. *Dezinficiálni* Alkotmánnyal, Új Lappal, s a mi helyi kath. lapjainkkal. Népnél jó olvasmány.

Ezzel érintettem a harmadik pontot, a tudatlanságot.

Népünk művelésére minden téren, legolcsóbb eszköz, országos hatalom a Népszövetség. Megtanítja népünket megismerni jogait, erkölcsi kötelességeit, gazdasági érdekeit.

Itt az ősz, az olvasás idejének a kezdete. Ha ezen a téren elérjük, hogy ne legyen kath. ház népszövetségi füzetek és naptár nélkül, a legnagyobb praeventiót végeztük.

És ha így embereket állítottunk talpra, a hazának is a legnagyobb szolgálatot tettük. Mert a haza legnagyobb kincse az ember, az egészséges vér, az erős ideg, a tiszta agyvelő. Ennek előfeltétele pedig az Istenét ismerő és neki szolgáló becsületes lélek.

XVI.

(Die 7. Novembris 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE HUMILITATE.

Humilitas. I. Quid sit. II. Ignota apud paganos antiquos et recentes. III. Christus exemplum. IV. Sancti. V. Confessio. VI. Typus hominis catholici. VII. Corollaria.

XVII.

(Die 10. Novembris 1912.)

SÁTORALJAÚJHELY. A KATH. KÖR HÁZSZENTELÉSE.

Domus haec asylum verae fidei, purorum morum, organisationis aeconomicae, cultus patriae.

Házat építettek a hitnek, melynek világosságát odakünn a vihar szele akarja eloltani. A hitetlenség sokkal hangosabb, mint a hit. A lapok nagy részének hasábjait és az utcát lefoglalta és úgy tesz, mintha övé volna a jövő s a vallásnak már nem volna létjogosultsága. Elöl-

járnak ezen küzdelemben az emberi nem boldogságának ellenségei . . .

Imago Führich, fides, spes, caritas. Ezen hitnek, a hit társadalmi megvallásának, a hitvédelem sajtójának és irodalmának állitották ezen hajlékot.

Az erkölcsnek, Balmes opinio publica ethica — nunc sajtó, irodalom, művészet, színház, szórakozás. Nuper politia Budapestinensis prohibuit scenicum opus. . .

Az összetartásnak. Alii habent autonomiam, nobis judaei eligunt parochos. Eousque societates hae autonomiam suppleant et ut accipiamus adiuvent.

XVIII.

(Die 14. Novembris 1912.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE OBEDIENTIA.

Nuper humilitatem vidimus virtutem specifice christianam Obedientia non adeo recenter quasi allata, attamen et ipsa *a)* nobilitata, *b)* multum practice provecta. *a)* Nobilitata motivo religioso, *b)* provecta *α)* exemplo Christi, *β)* institutione voti religiosi.

XIX.

(Die 17. Novembris 1912.)

BENEDICTIO ECCLESIAE IN OPÁCZKA.

Dnesné sv. Evangelium ukáže nám cirkev Kristovú pod podobenstvom horčičného semena, ktoré je najmenšie medzi zrnami ale predsa je semeno jednej z najväčších rastlín tak, že vtáci môžu v jej konároch bývať a svoje hniezda napraviť.

Z takého drobného zrna vyrástla celá sv. Cirkev katolícka. Keď Kristus Pán učenie svoje božské na zemi začal, iných veriacich nemal len blahosl. Pannu Máriu a dvanásť apoštolov, potom aj niekoľko učenníkov tak, že

po nanebavstúpení Krista Pána, celá malá Cirkev kresťanská na rusadle v Jeruzaleme shromaždená a príchod Svätého Ducha očakávajúca pozostávala asi zo sto a dvadsať duší. A to z najväčšej čiastky boli chudobní a nevzdelaní ľudia, podľa ľudského počítania celkom neschopní na to, aby do tej maľučkej spoločnosti celý svet získali. Lebo podľa ľudského rátania chýbalo ím na to všetko: ani moci, ani učenosti, ani bohatstva na to nemali. Chýbalo tomu semenu všetko, čo by bolo potrebovalo, aby sa z neho stal ohromný strom, strom ktorý by zaclonil celý svet a v ktorého konároch a ratolestiach by sa vmestilo celé ľudské pokolenie.

Ale čo tomu zrnu drobnému chýbalo podľa ľudského rátania, to doplnila milosť Svätého Ducha. Ona vynahradila a doplnila neučenosť Apoštolov svojím svetlom, ich slabosť svojou mocou, malučká Cirkev po celom svete sa rozšírila a z drobného zrna stal sa veliký strom terajšej katolickej Cirkvi, majúcej skoro tristo milionov veriacich.

Toto isté podobenstvo o semene horčičnom sa uskutočnilo znovu aj tu medzi vami.

Niekoľko rokov tomu, že sa zjavilo drobné zrno, drobné semeno tej myšlienky, tej žiadosti, žeby i tu v Opatskej stal jeden kostolik na úctu nasvätejšieho Srdca Ježišovho. Ale čo to bolo iné, než drobné semienko a kto by bol úfal, že za dva-tri roky z toho drobného zrna bude strom, z tej skromnej myšlienky bude kostol prekrásny?

Pán Boh sám sa staral o to semeno. On to spustil do dobrej a hojnej zeme vašich srdc a vašich duší, a tam to zrno korene zapustilo, tam se kŕmilo, vyrástlo a teraz vidíme tú skromnú myšlienku uskutočnenú, tú vidíme ten slávny chrám Boži hotový.

Zrno rozvrhu toho chrámu Božieho padlo do úrodnej zemi vašich duší; a vy ste pokropili toto zrno svojimi obetami a Pán Boh sám ho zohrieval paprškami slnka svojej milosti; a tak zo zrna sa stal strom a z myšlienky sa stal kostol.

Chvála teda a česť vám všetkým obetavým obyvateľom tej slávnej obce; chvála všetkým šľachetným dobrodincom toho chrámu Božieho; chvála ale a česť najmä

Pánu Bohu, ktorý vám bol na pomoci, aby ste mohli vybudovať toto miesto všetkého požehnania Božieho, telesného a duševného pre vašich potomkov od pokolenia až do pokolenia, až do budúcich storočí.

A vďačnosť svoju tým musíme ukázať, že milujeme ten chrám Boži; že ho uctíme a často navštívime; že v ňom úctive sa chováme, o jeho čistotu a ozdobu sa staráme.

Keď to robíme, ten dnesný deň bude žriedlo tisícnásobného požehnania pre túto celú obec a záloh zémského a nebeského blahoslavenstva pre nás všetkých. Amen.

XX.

(Die 24. Novembris 1912.)

CONVENTUS SOLEMNIS CONGREGATIONUM.

Quid quaerimus nos in Academiis? — Ius nostrum conservare, nam Ecclesia est mater culturae scientificae. a) Antiqua litteratura, b) scholae, c) bibliothecae, d) singulae scientiae. Vos autem doctrinae praestantia et vitae exemplo conferte ad triumphum Ecclesiae.

XXI.

(Die 1. Decembris 1912.)

BENEDICTIO SCHOLAE IN OLASZLISZKA.

Initium novi anni ecclesiastici hoc die vobis novam scholam attulit. Nova sint omnia.

Initium anni: adventus. In hac schola et per hanc scholam: realizentur ea, ob quae Christus venit. Veritas et iustitia, pax et bonitas, progressus et felicitas. Ubi Ecclesia, ibi scholae, ita erat apud nos, ita nunc in terris missionum. Schola magnum instrumentum salutis christianae. Itaque benedictio descendat super hanc domum, docentes, discentes, discentium parentes.

XXII.

(Die 4. Decembris 1912.)

PATRONESSZGYÜLÉS. — ANNUS ECCLESIASTICUS.

Új egyházi évet kezdettünk; tanév; szemléltető oktatás; több mint emlék és symbolica: valóság. Bonum propositum pro anno novo ecclesiastico, etiam in Patronage.

Vivere cum Ecclesia: nunc Adventus. 1. Antiquus Adventus historicus (Ant. Test.). 2. Nunc novus. Adventus spiritualis. Parare Christo locum in anima nostra — vita religiosa; etiam in patronatu. 3. Adventus eucharisticus — ss. Communio ante festum Nativitatis Domini.

XXIII.

(Die 5. Decembris 1912.)

CONGREGATIO MARIANA. DE ANNO ECCLESIASTICO ET ADVENTU.

I. 1. Annus ecclesiasticus;

2. *novus;* progressus debet esse. Repetitio, uberior, profundior;

3. in singulis partibus, festis, evangeliis, memoriis.

Materia immensa; diversa; Sancti Patroni, memoriae locales, anniversaria.

II. Adventus: a) historicus; descriptio luctuosi temporis; b) moralis. Christus in anima; c) eucharisticus; d) *socialis.*

XXIV.

(Die 8. Decembris 1912.)

CONGREGATIO SCHOLAE REALIS, CIVICAE ET COMMERCIALIS. — DE BEATA VIRGINE.

„Benedicta tu in mulieribus", ita concluditur hodiernum Evangelium; repetiit id Elisabeth; „Beatam me dicent omnes generationes" — addidit Maria.

Gloria, benedictio, beatificatio Mariae in terris.

Quanta in tempore! Reges, heroes per aliquod tempus, Maria post viginti saecula adhuc crescit.

Quanta in spatio!

In numero — quot Ecclesiae (saltem 200,000 eius imago) 250,000,000 Catholici, 100,000,000 Orientales.

Si omnes semel in anno dicerent „Ave Maria", etiam tunc proportionate unus millio in diem! Ast quot quotidie recitant, quot integrum Rosarium!

In thesauris — omnes fere gemmae mundi Christiani iam essent in sanctuariis Marianis, nisi ipse Deus permisisset . . .

In artibus — Fra Angelico, Raphael, Correggio, Holbein etc. eam glorificarunt — pictores, poetae, oratores . . .

Beatam eam dicunt omnes generationes, beatam, benedictam, potentem, fidelem, benignam.

Es quid in coelis?

Si nos homines fragiles, pauperes . . . *memoriam* eius ita colimus, quomodo colit *eam* Deus! Quam benedicta, gloriosa, radiosa, beata . . .

Unde gloria tanta?

Ave, gratia plena!

Plena gratia sanctificante. Plena ab initio; nunquam orbata, nunquam debilitata. Nullum peccatum, omnes virtutes.

Vos eius scholam hodie ingredimini. Imitamini vitam eius intemeratam! Pii in Deum, severi in vos ipsos, benigni in proximum . . . Vos etiam benedicti et beati eritis in terris et in coelis.

Beati tres Martyres Cassovienses, filii Mariae. Eorum ossa, gloriosa.

Nunc promittitis . . . servate fidem Mariae datam!

XXV.

(Die 14. Decembris 1912.)

IN COPULATIONE COLOMANNI KERNER CUM CAROLA HEVESI.

Terminus copulationis vestrae incidit in Adventum, qui est tempus spei. Spes multorum saeculorum in venturum Christum redemptorem, in quo benedicendae omnes gentes. In huius spei signo et vos hoc Sacramentum suscipite; spes in Christum Redemptorem, Protectorem.

Ut huius spei participes efficiamini, alteram Adventus ideam prae oculis habetote. Est domus Nazarena. Sanctissimi sponsi Maria et Joseph — Jesus cum illis in sancta pace et beatitudine.

XXVI.

(Die 19. Decembris 1912.)

CONGREGATIO MARIANA. — VIRTUS PIETATIS.

Inter virtutes iustitiae adnexas: pietas. Erga parentes, patriam. Extenditur ad omnes cognatos; etiam infantes. Et nunc, in conspectu quasi Jesu infantis id meditari, quod Jesus infans fecit ceteris mundi infantibus.

Dum fui puer 8—9 annorum, de opere Infantiae Jesu. Gyermekvédelem. A védendőket a világ másik végén is megkerestük. Sinenses.

Sina quidem terra classica pietatis filialis, ast non pietatis paternae vel maternae.

Ubique sine Christo ita. Sparta, tota Hellas (etc. Thebis), Roma. — Deissmann.

Historia christiana Lallemand, Les Enfants abandonnés.

Omnes nos, quibus Dominus dedit officia specialia erga infantes, haec impleamus, patres, magistri, animarum curatores.

Quae minimo, ultimo fecimus, Jesu infanti fecimus.

XXVII.

(Die 23. Decembris 1912.)

CARCER. — AD IUVENES. — NATIVITAS CHRISTI.

Festum caritatis. — Deus natus. — Hoc festo vobis aliquale gaudium. Memoriam aetatis vestrae infantilis. Nunc rememoramini dies illos et nitamini esse iterum tam boni, pii. Caritatem erga genus humanum — haec est lex. Qui habet hanc caritatem:

parentes honorat,
sobrius est,
castus est,
non furatur etc.

Promittite Jesu Redemptori vitam vere Christianam.

XXVIII.

(Die 23. Decembris 1912.)

CARCER. — AD ADULTOS. — NATIVITAS CHRISTI.

Jani templum clausum — pax in terris.
Pacem attulit nobis.
Cum Deo, cum proximo, cum propria sorte.
Vos illam pacem in animis firmate, custodite.

XXIX.

(Die 24. Decembris 1912.)

SEMINARIUM. — NATIVITAS CHRISTI.

Angeli programma dederunt toti mundo: Gloria Deo, pax hominibus.

In eo realizando debetis collaborare. Cooperatores Dei. „Divinorum divinissimum . . .“ Laborare multum (Schola, Patronage).

Olim sacerdotes fere totum mundum gubernabant. Nunc scientiae et artes et officia adeo specificata, multiplicata, ut iam non possint.

Ast evoluta ea, quae magis proprie nostra. Schola, patronage. In his . . .

Eius erunt, qui plurimum laboraverint.

XXX.

(Die 1. Januarii 1913.)

FELICITATIO.

Diversi sermones ad Clerum et pia sodalitia. Tenor principalis eorum: opera illorum sequuntur illos. Apoc. 14. Omnia transeunt. Annus, gaudia, tristitia, iuventus, sanitas, vires, divitiae, gloria, eruditio. Unum manet: bona opera. Ideo in ipsa Missa quotidiana defunctorum: „Beati mortui, qui in Domino moriuntur . . . requiescant a laboribus suis opera enim illorum sequuntur illos."

Homines nunc sibi bona . . . innumerae epistolae, chartae, visitationes, conventus . . . *p. f.*, verum felicitari nobis et omnibus: veras divitias quaerere, quae hic nostrum solatium et firmamentum et in aditu aeternitatis iustificatio et thesaurus.

XXXI.

(Die 6. Januarii 1913.)

KATH. OLVASÓKÖR. — APERTURA LECTIONUM.

Új esztendő küszöbét léptük át s új esztendőben új előadási sorozatot kezd az Olvasókör.

Új esztendő elején boldogságot. Legyen az új év jobb. Ezt kívánja az Olvasókör is minden tagjának. A boldog új esztendő részben a Gondviselés munkája, de részben a mienk is. A boldogság egy részét mi is megszerezhetjük magunknak is, egymásnak is és ebben az Olvasókör is segiteni akar tagjainak.

Maga a vallás túlvilági boldogságra készít elő ugyan, de földi boldogságunkat is előmozdítja. Megtanít ugy élni, hogy önmagunk sok bajtól megszabaduljunk.

Minap vettem, ma lapoztam *Vidal, Religion et Médecine* . . . 10 parancsolat, 5 parancsolat . . . mennyit használ még egészségünknek is.

A vallásos és erkölcsös élet megóvja az embereket oly bajoktól, melyeket *egymásnak* okoznak. Pl. VII. parancsolat.

A vallásos és erkölcsös élet még az anyagi boldogulásnak is alapja.

Nehány éve, a kath. legényegyesület deputációját vezettem a kereskedelmi miniszter elé. Volt tanoncok, volt legényegyleti tagok, akkor már iparosok — gondolom 2 épitész, 1 czipész, 1 asztalos, mind a 4 kassai háziúr. *Tisztes* iparra tanítja az Egyház az ő híveit. Járuljon hozzá a mai előadás is, hogy sokaknak boldogabb legyen az új esztendeje.

XXXII.

(Die 8. Januarii 1913.)

PATRONESSZGYÜLÉS. — MISSIONES.

Lectio Ecclesiae pro hac hebdomada: *Missiones.*

Caritas radians e praesepio — in *omnem* mundum. Primi repraesentantes: tres Magi.

Ut veniant omnes gentes.

Jam in infantia mea: Jézus szt. Gyermekségének műve.

Sine Jesu miseria etiam terrestris. Servitus, mercatura hominum, nundinae (Marocco, Harrach) expositio infantum. Venatio in homines (Africa).

His omnibus opponere missiones Catholicas.

Orare, legere, eleemosyna, collectio rerum nullius fere momenti (francobolli usitati, stanniola).

His: I. infantes discent aestimare Christianam religionem, fidem, . . .

II. exercebuntur in operibus beneficentiae pro toto genere humano.

III. trahemus benedictionem Dei super opera nostra. Si uno % minus biberent pro omnibus piis operibus sufficeret.

Tradere volumina „Visszhang Afrikából" et „Négergyermek".

XXXIII.

(Die 9. Januarii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — MISSIONES.

Fere uti heri. Igitur:

Novum Testamentum universale.

Stella duxit magos.

Stella est fides vera quae nobis illuxit. Accendit S. Stephanus, Adalbertus, Gisela, Wolfgangus.

Ast nondum omnibus lucet. Paganismus — infidelitas, haeresis. E 1,570,000,000 hominum 270,000,000 Catholici — fere 17.2% una sexta pars.

Ubi Christus nondum est: sunt tenebrae. Quas utinam illuminaret stella.

Tenebrae servitutis — Marocco, nundinae.

Crudelitatis, infanticidium.

Pro Missionibus: *scire*, interesse; fundamentum ceterorum:

oratio, „Adveniat regnum Tuum"; (dependet successus);

eleemosyna, nostra patria valde parum in comparatione.

Colligere res fere nullius momenti, uti signacula postalia, stanniola. Haec aliquis — fors piarum matronarum — organizabit. Tunc collaboremus.

XXXIV.

(Die 6. Februarii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE MORTE.

Quo maius festum, eo sollertior praeparatio.

Vigiliae, Adventus, Quadragesima.

Incipit memoria mortis. „Pulvis es et in pulverem reverteris."

Bona est cogitatio mortis: bonum est iudicium eius. Recte iudicare discimus. Quae hic manent. Quae nos comitantur.

Exinde sumunt occasionem calumniandi Ecclesiam non pro vita, sed pro morte educare homines. Miras istas accusationes! Cf. Chesterton, Orthodoxie p. 112 ss.

Bonum est cogitare de morte, ast solatiosum quoque est scire, quid sit mors.

Duas habet facies: alteram naturalem annihilationis (sceptra mortis in arte!) alteram religiosam in lumine providentiae. (Benson, The Light Invisible 97 ss.)

XXXV.

(Die 10. Februarii 1913.)

PATRONESSZ-KÖZGYŰLÉS. NŐVÉDŐK ÉS HÁZIASSZONYOK SZÖVETSÉGE.

In utroque opere Deo simul et patriae utilissima praestatis servitia.

Utrumque opus pro bono spirituali et corporali puellarum.

Pro bono spirituali: a malis occasionibus liberare, in religione firmare.

Pro bono materiali discunt plus et melius laborare, plus mereri, magis per parsimoniam continere.

Et utrumque istud tam Deo carum, quam societati et patriae utile.

Deo carum — hodiernum Evangelium fer. II. in hebd. I. Quadrages. de ultimo iudicio. S. Martinus — fors et vobis Christus apparebit, indutus vel in manu tenens...

Patriae utile — singulis hominibus patria constituitur, uti e membris. Sicut organismus non potest esse sanus, si singula membra putrescunt, ita et societas. . .

Precor igitur:

I. Fideles manete his bonis operibus.

II. Novas amicas quaerite; tamen pudor esset, si ista bona opera sustentare non possemus.

III. Ut *bona* opera ea considerate. Fors aliquis non accipit statim ancillam, vel non statim idoneam: patientiam habeatis et non ut negotiationem consideretis.

IV. Est in asylo ancillarum quaedam bursula: ibi versantes nummum aliquem argenteum vel nickeleum iniicite.

Interim autem omnibus membris pro sollicitudine et patronissis pro impigro labore intimas gratias ago et sessionem annuam aperio.

XXXVI.

(Die 13. Februarii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. – VERACITAS.

Necessitas; difficultas. Extra Ecclesiam conceptus acute elimatus et absoluta obligatio *non.*

1. *Classici: a)* religio popularis, Hermes, *b)* poetae, Odysseus, *c)* Philosophi, Plato, Aristoteles.

2. *Sinenses:* Anzer Episc.

3. *Antiquum Testamentum:* Quaedam difficilia . . . Eleazarus.

4. *Christus* Dominus, Novum Testamentum. Exercitium: libellatici.

5. *Difficultas.* Chrysostomus.

6. *Solutio* restrictionis mentalis.

7. *Mendacia* contra Ecclesiam.

XXXVII.

(Die 20. Februarii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. – OBSERVATIO SECRETI.

Cum veracitate cohaeret discretio in loquendo et in specie observatio secretorum. Peraldus II., 411. Multiloquium ib. II. 414.

Et nunc regrediendum ad restrictionem mentalem. *a)* Uti licet restrictione *late seu improprie* mentali; *b) ex causa sufficienti.* Usus Scripturae. Sancti: S. Athanasius, S. Franciscus Seraph. *Koch*, Moraltheol. Lüge p. 436. Verschwiegenheit p. 442.

Secretum naturale, promissum, commissum. Huius species altissima: sacramentale.

S. Joan. Nepomucenus.

B. Joannes Sarcander. († 17. Mart. 1620.) Ergo sex menses post martyrium Cassoviense.

Ecclesia habet tria media.

I. Accuratam doctrinam de restrictione mentali, correctione fraterna, delatione.

II. Sacramentum Poenitentiae, in quo injungitur etiam reparatio post detractionem.

III. Doctrina severissima de sigillo sacramentali. (Müller III. 169. p. 388—393.) Sancti Martyres hujus sigilli.

XXXVIII.

(Die 27. Februarii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. MORTIFICATIO, ABNEGATIO.

I. *Quid* est? *Sensu latiori* omnis observatio legis, omnis actus virtutis, contra appetitum naturalem exercitus. *Sensu* strictiori actus aliquis appetitui naturali contrarius recte ad hunc appetitum refrenandum exercitus.

II. *Necessitas a) analogia.* Hortus; arbor. Tota ratio nostrae *culturae,* mívelés; nem a természet, hanem a művelés, az ember munkája. *b) Experientia.* Quid e pue-

ris? quid e societate? Weiss, V. 286. Rousseau, ceteri optimistae naturae. Omnia trahunt deorsum.

III. *Exponitur doctrina Ecclesiae.* Ascesis: tria vota; ieiunium, disciplina.

IV. *Iustificatur* haec doctrina per modernos. *Payot* in praxi fere ac S. Ignatius. *Förster* per haec ad Catholicismum adductus. *Zelenyák,* abstinentia a carnibus.

V. *Vindicatur* a calumniis adversariorum. Non nimius rigor in externis praescriptus; imo abstinentiae a vitiis maximum momentum semper inculcatum. Joannes Cassianus, Instit. V. 11.

Conclusio: Sanctorum mortificationes venerari; nobis necessarias, ab Ecclesia praescriptas exercere.

1. Notio *a)* latior, *b)* strictior.

2. Necessitas, *a)* analogia, *α)* hortus, *β)* arbor, *b)* experientia.

3. Doctrina Ecclesiae *exponitur: a)* ieiunium, *b)* tria vota, *c)* disciplinae Sanctorum.

4. Eadem *iustificatur:* Payot, Förster, Zelenyák.

5. Eadem *vindicatur*: Cassianus. Est et medium, et signum fortitudinis animi.

XXXIX.

(Die 2. Martii 1913.)

NÉPSZÖVETSÉGI KÖZGYŰLÉS.

Nova pericula, nova officia, nova iura.

Népünk nagykorusítása.

XL.

(Die 5. Martii 1913.)

PATRONESSZGYŰLÉS. — GRATIA SANCTIFICANS.

Duo sunt hominum genera secundum animam: qui sunt in statu gratiae et qui non sunt.

Est immensa differencia.

Caucasii et Nigritae — nil in comparatione. . .

Filiatio Dei — haereditas coeli, pulchritudo animae, imago divina, sanguinis Christi splendor — finis et scopus creationis, historiae, haec omnia pessumdantur peccato, mortali; tenebrae in anima, foeditas. Háziasszonyok et Nővédő hunc statum gratiae in animabus conservare, tueri.

Nunc specialis occasio apostolatus pro tota urbe: *missio.*

Pro qua Propaganda instituenda est.

XLI.

(Die 6. Martii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — S. THOMAS DE AQUINO.

Cras festum S. Thomae Aquin. Natus c. 1225. — Monte Casino — Neapoli, 1243 habitum suscepit religiosum; 1244 Colonae. 1248–51 Colonia dein Paris, c. 1255 licentia legendi, c. 1260 in Italiam, ubi plerumque vixit. Mortuus 1274, 7. Mart.

Opera: Commentarii biblici, philosophici, opera systematica, opuscula.

Character: nec ut Episcopus, nec ut politicus (Bernard), nec ut sui ordinis generalis — unice ut *Sanctus doctor;* miri ingenii, mirae diligentiae.

Tempore florentis culturae medii aevi. *Doctrina,* mira, futurorum errorum refutatrix, inventionum praesaga.

Totius sanae philosophiae antiquorum heres et interpres et augmentator.

Extra perennem philosophiam — coemeterium systematum.

Veritates peculiares:

a) Ipsum systema gnoseologicum. Kant.
b) Vires intellectus. James.
c) Liberum arbitrium.
d) Ethica et utilitas. Ihering.
e) Possessio privata.
f) Potestas civilis, origo.
g) Psychologia animalium ut analogon ethices.

Cultus S. Thomae.

Amor scientiarum.

XLII.

(Die 8. Martii 1913.)

APERTURA MISSIONIS IN CATHEDRALI.

Lucae 10. legimus Dominum designasse discipulos 72 et misisse binos in omnem civitatem et locum, quo erat ipse venturus.

Idem nunc videmus realizatum: misit duos discipulos, quia est ipse venturus.

Venturus in omne cor, in omnem animam per gratiam, per Eucharistiam; et praemisit duos discipulos, ut parent vias Christi.

Nomine infirmi parochi, nomine omnium fidelium saluto RR. PP. Missionarios. Trado instrumentum purificationis animarum, stolam violaceam. Det Dominus, ut eam penitus dealbatam in sanguine Agni post hebdomadam reddere possint.

XLIII.

(Die 10. Martii 1913.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. — DE DEO.

Carolus Michael de l'Épée anno 1770. primum Institutum surdomutorum fundavit. Per signa. . .

Interrogavit eos: quis fecit mensam? quis vestem? quis panem? — quis arbores? (aliquis respondit: „terra"). Et quis terram? quis solem? quis stellas? — — Ens illud magnum vocamus Deum. Genuflexus, manus iunxit; surdomuti pueri illacrymantes prae gaudio idem fecerunt. Per tot milia annorum surdomuti Deum non vel vix agnoverant.

Quanto facilius nobis Deum cognoscere — qui omnibus sensibus praediti, iam a tenerrima infantia rationem habemus excultam, Dei notitiam ingestam.

Nos omnes scire possumus: unde simus? Quo eamus?

Unde simus.

Quaero ex vobis: Nostrum systema solare quot planetas habet? Multi respondebunt; tot novimus, septem magnos, multos parvos.

Suntne in numero determinato? Sunt!

Quot stellae fixae? Tot, quot.

Distantia versus stellam polarem — ulterius, ulterius . . . eritne ultima? Quod ita in categoria numeri et spatii, id verum esse debet etiam in categoria numeri et temporis.

Quoties terra volvitur circa solem? Toties, quoties — tot anni praeterierunt; tot; nec plures, nec pauciores.

Quoties vibratio molecularis? Toties, quoties. Nec plus, nec minus.

Omnia, quae moventur, mensurantur, mutantur, initium habuerunt. Aliquid est immobile, immutabile, infinitum. Et istud est potentissimum et sapientissimum. Potentia praecipue in magnis; sapientia praecipue in parvis. Oculus v. gr. Rhynchites vetulae et istud in tot milionibus oculorum. Vires physicas, biologicas leges ita tulit.

Istud magnum ens nos creavit. Nobis intellectum dedit et sensum. Sensum amoris et sensum beatitudinis. Et voluit nobiscum occupari. Ipsum istud summum ens, in unitate trinum, in trinitate beatissimum, nobiscum plane habitare voluit, nos instruere, docere, purificare, beatos reddere.

Huius entis, consiliorumque eius cognitio, beatitudinis eius assecutio est religio.

Nostrae religionis sanctissimum tempus appropinquat.

Memoriam religionis, officiorum nostrorum renovemus et ipsi mente et corde in vera poenitentia.

XLIV.

(Die 11. Martii 1913.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. — LEGES MORALES.

Sicut mundus est magnus organismus, ita et societas humana. Unus organismus, plus quam mechanismus.

Et hic habet leges morales, quibus regulatur; vita oeconomica, familiaris, socialis, religiosa.

1. A gazdasági élet a munka törvényén és a munka gyümölcsének megbecsülésén alapszik.

a) A munka törvénye, erkölcsi törvény. A vad, az ösztönös embernek nem tetszik. A hová az evangélium sugara el nem hatott: az erős nem dolgozik. Servitus; mulier. Christus redemit laborem.

b) A tulajdon törvénye. Becsüld meg a magadét, becsüld meg a másét. Erkölcsi törvény. Önuralom.

2. Az emberi nemnek, mint *emberinek*, a kulturának fenmaradása a családhoz van kötve. Magában az állatvilágban látjuk, hogy a szülőpár annál állandóbb életközösséget tart, minél tovább igényli az állatfiók mindkét szülőjének segítségét. Az ember gyermeke sok éven át szorul atyjára, anyjára egyaránt, ha azt akarjuk, hogy *nevelődjék* és ne nőjjön fel, mint a vadon fája vagy állatja — ez maga világosan utal arra, hogy az emberi család a természet törvénye szerint is monogam, állandó jellegü. Istennek nemcsak tételes, kinyilatkoztatott törvénye tiltja mindazt, amit a szó szorosabb értelmében erkölcstelenségnek nevezünk, hanem maga a természet szava is.

3. A társadalmi és jogi rend őre a gazdasági és a házi, családi életnek. A szociális élet törvényei, a jognak fogalma mind szintén *erkölcsi téren* mozognak, öntudatos cselekmény hatása alatt.

4. Utoljára hagytám a vallási életet, de last not least, nem mintha a legcsekélyebb volna, hanem ellenkezőleg, mert a többinek alapja. Isten ismerete, tisztelete, egész életünk olyatén berendezése, hogy tudatosan illeszkedjünk bele a világ erkölcsi rendjébe, tudatosan, mint rendbe, tudva, hogy van rendező.

Mert ha nincs rendező, nincs rend. Ha nincs Isten, nincs törvény, nincs erkölcs, nincs kötelesség. Az atheismus lefordítása jogi nyelvre: nincs igazságosság; kereskedelmire: nincs csalás; közszolgálatira: nincs hűség.

Nunc ista omnia in vobis regulare. Quae fors neglexistis, reparare; quae maculata, purgare.

XLV.

(Die 12. Martii 1913.)

SCHOLA MILITARIS. — LABOR SPIRITUALIS.

In hoc triduo: *a)* de labore in anima generatim; *b)* in specie pro milite; *c)* media: Sacramenta.

Labor spiritualis. Natura et cultura — multum disputatum de concordia et discordia eorum.

a) Generatim. I. Differunt ab invicem, natura fit, cultura elaboratur. Ager, hortus, arbor.

II. Connexa sunt; ager sterilis etiam cum labore, parcum triticum et vile; oleaster debilis, etiam insertus debilis.

Ergo cultura supponit sanam naturam. Exercitatio corporis.

b) In anima. In anima item ita est. Et mirum esset, si non esset.

Labor requiritur in anima. A se crescit instinctus. Labore evolvitur intelligentia, scientia, virtus, ordo, ipse laboris habitus.

Et in hoc est hominis maximus honor et maximum periculum. Maximus honor; differt a bruto; ipse mikrokosmos. Accedit ordo supernaturalis.

Et maximum periculum. Brutum potest se committere instinctui, naturae. Homo non. Haec est hominis natura, ut ipse suam naturam superet, elevet, nobilitet.

Introductio. Wenn ich Ihnen verrate, dass ich in diesen drei halben Stunden, die mir heute, morgen und übermorgen zur Verfügung stehen, über die Seelenarbeit, die Arbeit an der Bildung und Veredlung der eigenen Seele sprechen will, so werden *die meisten* von Ihnen das ganz recht und begreiflich finden. Aber *mancher* von Ihnen denkt da vielleicht doch: Ja braucht denn der Geist, die Seele eine eigene Arbeit, eine eigene Bearbeitung? Entwickelt sie sich denn nicht von selbst, ohne dass wir viel an sie denken müssten? Sind das nicht am Ende lauter leere Worte, wenn wir von der Arbeit an der eigenen Seele sprechen?

Es hängt dies mit der Frage zusammen, wie sich Natur und Kultur zu einander verhalten. Philosophen disputieren. . .

Ein Vergleich möge uns die Fragestellung selbst klar und deutlich machen und die Beantwortung erleichtern. Ager, hortus, arbor. — Ita in anima.

A se debilis, inconstans, ancilla instinctuum — a labore, a disciplina alienus; servus appetituum, alcohol, sexualia; dissipat, quae habet. . . .

XLVI.

(Die 12. Martii 1913.)

SCHOLA MILITARIS. CHARACTER EFFORMANDUS.

Heri de necessitate laboris. Hodie de fine eius.

Characterem efformare pro milite, pro cive, pro homine.

a) Virtus militi maxime et specialissime necessaria est *fortitudo*. Haec sine religione consequenter vix, et in paucis, et minus in rudibus. Cathrein.

b) Ast miles non in solo bello servit patriae. Iam integra generatio praeterivit, imo fere duae apud nos, sine bello. Illorum enim filii, qui annis 1866 et 1878 pugnarunt, nunc iam omnes aetatem servitii militaris praetergressi; aliquorum etiam nepotes. *Miles in pace;* firmare columnas patriae.

a) Fidelitas erga patriam.

b) Animus pacificus. Calderon, El gran teatro del mondo. Iterum sola religio. „Mächtig durch des Glaubens Stütze".

c) Religionem in toto regno solo exemplo vitae vere Christianae possumus firmare. Nominatim religionis adversarii: omnis immoralitas: alcoholismus, immunditia vitae, dissipatio bonorum, luxus, mendacium, infidelitas promissionis.

Ad vitam igitur religiosam, laboriosam, temperantem, castam, frugalem, modestam vosmetipsos *educare* debetis.

Assiduo exercitio haec comparare debetis. Fructus hodiernae meditationis: desiderium progressus spiritualis.

Recapitulatio. 1. Miles in bello. Cathrein. Japonenses, Neoturci.

2. Miles in pace: fidelitas (Roma, legiones, Ursicinus), schola populi.

3. In ipso populo — inimicos populi profligare qui sunt alcoholismus, immoralitas, inhonestas.

Talem in vobis characterem efformare; opus classicum artis, talis anima. Splendor supernaturalis — in baptismo accepimus. Conservare, expolire, exornare debemus.

XLVII.

(Die 14. Martii 1913.)

ERZSÉBET-EGYESÜLETI KÖZGYÜLÉS.

Hétfájdalmú Boldogasszony ünnepén tartjuk közgyülésünket. Látszólagos ellentmondás — hogyan *boldog* asszony, ha hétfájdalmú?

A szenvedésnek, a fájdalomnak a problémáját megoldotta Megváltónk, midőn a legnagyobb fájdalomnak, a legkínosabb és leggyalázatosabb halálnak eszközét, a keresztet, az üdvösségnek, a győzelemnek, a dicsőségnek, a boldogságnak eszközévé tette. „Álla a keserves Anya keresztfánál siránkozva“ — és mégis *boldogságos* Szűzanya, mert az ő szenvedése üdvösséget hozott mindnyájunknak, Ő neki is.

A szenvedés problémájának megoldásán munkálkodik az Erzsébet-Egyesület is.

A legszomorúbb szenvedést, a gyógyíthatatlan betegséget iparkodik gondos ellátással és ápolással enyhíteni s a szenvedőket helyes tanítással bensőleg is megvígasztalni; megtanítja ugyanis őket is, szenvedésöket a hit szemével nézni és így a szenvedésben az erénynek eszközét, az örök nagyobb dicsőség és boldogság zálogát felismerni.

A mult évben az Egyesület a régi modorban s a régi mederben dolgozott. A titkári jelentésből majd meg-

halljuk a számokat, hogy hány beteget ápoltak a jó nővérek, az Egyesület és a város nemes közönségének a jóvoltából. Hogy mennyi könnyet sikerült ezzel letörölni, azt feljegyezték Isten angyalai az élet könyvében.

A mult év ismét a haladás éve volt azon szempontból is, hogy alaptőkénk ismét gyarapodott s ezzel a betegápolás ezen művének folytatása a jövőre is már majdnem biztosítva van. Iparkodjunk ezt a fennállást mielőbb teljesen biztosítani, hogy azután a nagyobb arányú kifejlesztésre gondolhassunk.

XLVIII.

(Die 14. Martii 1913.)

SCHOLA MILITARIS. — EXERCITIUM SPIRITUALE.

Hodie de mediis: exercitium et Sacramenta.

Exercitium corporale facit, ut facilius et libentius . . .

Exercitium spirituale.

Hoc connectere cum medio supernaturalis adiutorii.

Exercitium spirituale necessarium. Si conscientiam accurate examinatis, diversos naevos, menda, peccata, vitia invenietis. Et si recogitatis tempus ultimae confessionis et peccata tunc accusata: fors parca et pauca mutavit. Et tamen dixistis: „Ich nehme mir *ernstlich* vor — nicht mehr zu sündigen". Quid fuit istud „ernstlich" — erősen fogadom?? Num nunc quoque ita erit? „Ein Mann, ein Wort". „Übung macht den Meister".

Nonnulla exempla:

a) Adimpletio officiorum. Studiosus Viennensis. Per duas — tres hebdomadas exercere. Librum inamoenissimum nunc in vacantias sumere.

b) Caritas erga proximum. Fors quaedam antipathia. Levitas animi, pruritus amicum irritandi. Non faciam. Linguam septies vertam in ore, antequam tale verbum.

c) Ira, verba exsecratoria. Disce tacere et exspectare. Animum ad Jesum Christum, Beatam Mariam Virginem convertere et tunc tantum loqui — si necessarium est. Quot peccata e verbo inconsiderato sumunt exordium, caedes, luctus familiarum.

d) Spiritus veritatis et sinceritatis. Numquam mentiri. Cur mentiris? Aut vanitas, aut ignavia. Ast non verbo tantum mentiris. Et facto. Homo plus vult videri, ditior. Facit expensas, debita. Mentitur. Ehrenworte, Karrieren. Initium: eine kleine Dummheit, ein abscheuliches Wort: „mitmacholni". Ergo habete fortem et sincerum animum, non plus expendendi; non debita contrahendi; non promittendi, quae solvere non potestis.

In his igitur exerceri. Exercitium spirituale.

Ad haec gratia Sacramenti. Abstergit praeteritum, munit pro futuro; idem adhuc magis cras, in Eucharistia.

Mundus nunc nititur thesaurum istum immensum magis cognoscere.

Nunc ad ista Sacramenta; Poenitentiae... Statim ades occasio exercendi veracitatem sinceritatem. Cuius merces innocentia restituta.

XLIX.

(Die 14. Martii 1913.)

ROMAE, COLLEGIUM GERMANICUM — HUNGARICUM. COMMUNIO SCHOLAE CATECHETICAE.

FF. CC. Sono venuto da un paese lontano, da due mila chilometri incirca e vedo qui a Roma con grande consolazione e con grande gioia lo stesso che vedo nella mia patria: vedo la gioventù amare il nostro Signore G. C. nel Santissimo Sacramento e venire alla Sua santissima tavolo nella santissima Communione.

Nel mio lungo ministero sacerdotale e vescovile di piu che venticinque anni ho potuto osservare non solamente questo amore verso il Santissimo Sacramento, ma anche li frutti di questo amore ed in specie della Santissima Communione frequente o giornaliera.

Da molti anni quasi ogni sabbato sera ascolto la confessione di giovani e ragazzi, studenti o artigianelli

e molti di questi già ragazzi sono adesso uomini egregii, sacerdoti, ufficiali militari, impiegati, altri operai. Con molti sono finora in relazioni o in corrispondenza e posso osservare nella vita loro i frutti di una gioventù pia e buona sotto la protezione di Gesu nel Santissimo Sacramento.

Vedo cosi con grande gioia e colla migliore speranza qui dinanzi all Altare la gioventù Romana, i futuri cittadini, i futuri fedeli della Città eterna.

Non posso non lodarvi e non posso non racommandarvi di rimanere sempre fedeli a questo uso della ss. Communione frequente. Essa vi sarà il pegno di una vita veramente cristiana e felice sulla terra e della felicità eterna nel cielo. Questo vi accordi colla sua benedizione il Dio Pater † et Filius † et Spiritus † Sanctus. Cosi sia.

L.

(Die 8. Maii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. CULTUS MAIALIS B. M. V.

Mensis Maius Marianus nobis insinuat, ut de B. Mariae Virginis cultu conscientiam examinemus et bona proposita formemus.

Fides. Non desunt qui cultum Marianum aestimant ut rem pulchram, poeticam, aestheticam. Ast non habent persuasum objectum veritatis. Talis cultus Marianus est flos abscissus. Nec radicem habet, nec fructum habebit. Habet colorem, habet odorem, sed vitam *non.*

Non igitur sinamus vitam nostram religiosam a firma radice persuasionis avelli. Firma radix est fides vera, innixa rationibus, nutrita coelesti lumine. Deus, Trinitas, Christus verus Deus, eiusque Mater in aeternum benedicta Virgo Maria.

Cultus. E radice pullulat virga efflorescens, cultus sunt flores. Orationes. Salutatio Angelica, Campanae ter diurnus sonitus, mensis Maius, festa Mariana, loca sacra,

arae, imagines etc. Haec omnia sunt flores. Cultus totius mundi oratione, dono, arte.

Vita debet esse fructus. Vita ad exemplum Mariae, in statu gratiae sanctificantis, zelus operosus pro Ecclesia filii Mariae. Haec igitur nunc in nobis renovemus: *fides, cultus, vita!* Májusi jelszavunk: hitünkkel, áhitatunkkal, életünkkel tisztelni Máriát.

Commendare lectionem articuli primi in fasciculo Maiali „Máriakongregáció."

LI.

(Die 11. Maii 1913.)

CONGREGATIO PUELLARUM CASSOV. CULTUS MARIANUS.

In numerum filiarum Mariae aggregamini, ut matrem peculiari affectu colatis.

a) Cultus nostri fundamentum et radix est vera fides de Maria. Sine hac fide, sine clara cognitione est veluti flos sine radice. Habet colorem, odorem, sed vitam non.

Exercitium fidei: Credo in Unum Deum, Jesum Christum, natum et Maria Virgine.

Maria mater nostra . . . in coelesti patria.

Adhaesio ad hanc fidem. Usque ad mortem. S. Petrus Martyr († 6. Apr. 1252.)

b) Cultus nostri *actus* sunt devotiones Marianae.

Devotio undeviginti saeculorum pulcherrimos flores enutrivit.

Ave Maria, Angelus, Rosarium, festa, Maius, October, loca sacra, Lourdes.

c) Fructus cultus Mariani debet esse vita nostra.

Pulchra est ara maialis, ast vera ara Maialis debet esse in nostra anima.

Virtutes Mariae imitari.

Amor Christi, desiderium ut cognoscatur et ametur. Orare pro paganis et peccatoribus, ut totus mundus sit ara Mariana.

Ad hoc conferat vitae nostrae exemplum.

Pietas, labor, modestia, parsimonia, caritas et misericordia, patientia et compassio.

Horum omnium obligationem suscipite et hanc obligationem usque ad extremum halitum observate.

LII.

(Die 8. Junii 1913.)

PATRONESSZGYÜLÉS.

Promissiones S. Cordis Jesu; nominatim: *a)* progressus personalis; *b)* benedictio domus; *c)* benedictio laborum; *d)* inscriptio nominis.

De modo cultus: hoc mense: SS. Eucharistia; Missae sacrificium etiam diebus ferialibus. Augere numerum cultorum propagatione bonorum operum: Patronage, Háziasszonyok szövetsége.

Nominatim pro hoc mense:

a) Templomi hangverseny.

b) Szent Angela élete, (Angela-alapitvány).

c) Aliqualis propaganda pro die 9. curr.

d) Generatim pro toto anno participatio in cultu SS. Cordis. Apud Ursulinas első péntek, első vasárnap.

e) Cogitatio de Congregatione Mariana Dominarum; cum sectione Oltáregylet.

LIII.

(Die 8. Junii 1913.)

TOKAJ. — CONSECRATIO ECCLESIAE. CONFIRMATIO.

a) Cor. Jesu. Promissiones. — *b)* Vos domum aedificastis, imaginem in vestra Ecclesia in hoc bono proposito confirmet gratia Spiritus Sancti.

LIV.

(Die 8. Junii 1913.)

TARCZAL.

Fidem servare: – excitando, studendo, vivendo, propagando.

LV.

(Die 22. Junii 1913.)

FELÜGYELŐ HATÓSÁG. — DE PATRONATU.

Lex patria 36: 1908. novam ideam invexit in iudicaturam nostram; cooperationem societatis in corrigendis criminosis organisatam sub protectione status.

Criminosos non tantum puniendos, sed etiam, imo maximopere corrigendos esse, idea est antiqua, attamen recentissimo tempore magnopere evoluta.

Et hanc correctionem non per solos iudices fieri posse et debere, item semper erat notum.

Novum in nostra legislatione est, quod personae non ad statum iudicialem pertinentes mandatum acceperint et quasi iurisdictionem in hisce causis interveniendi. Et est res rectissima.

Nos iam a triennio . . . Et auxiliante Domino ex illo tempore plura successerunt, magna cepit incrementa res patronatus. *a)* Correctorium ampliatum, *b)* Szikszó, *c)* Bárcza, *d)* Congressus, *e)* Patronatus Cathol. ampliatus, *f)* Protestanticus et Israeliticus erectus, *g)* opera benefica in foedus coadunata, *h)* initiatum opus domorum operariorum, *i)* munkaközvetitő, *k)* háziasszonyok, *l)* cseléd-otthon, *m)* fogházmisszio.

Nova membra nunc iuramento se obstringent ad cooperundum in his rebus. Nemo timeat. A nemine exigemus, ad quod vocationem non sentit. Nil aliud requirimus, quam generalem bonam voluntatem ab omnibus; in specie vero nullam aliam positivam actionem quam voluntarie et libere susceptam. Novus secretarius opus desuper edet.

LVI.

(Die 22. Junii 1913.)

FELÜGYELŐ HATÓSÁG. — TELJES ÜLÉS.

Continuando ea, quae ad nova membra occasione iuramenti dixi, non possum satis innuere, totam nostram actionem esse quaestionem primario moralem. Agitur de bona voluntate vitam laboriosam et honestam agendi. Si hoc non obtinemus: nil obtinemus. Divitiae sine ea dilapidantur, eleemosyna ipsa fit incentivum segnitiei et ebrietatis, cultura mentis sola facit hominem criminosum non meliorem, sed astutiorem et periculosiorem.

Et ideo rogo, ut partes principales activitatis nostrae in apostolatu morali — et huius fundamento religioso — collocemus.

Vitae disciplinatae exemplo, omnis rei malae evitatione et impeditione. A „publico" pendet, qualis sit opinio publica, qualis sit litteratura, quale theatrum. Bonam athmosphaeram, moralem et religiosam.

LVII.

(Die 26. Junii 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — FINIS ANNI SCHOLASTICI.

In fine huius anni scholastici recapitulare bona proposita pro restauratione cultus Mariani — vel potius pro eius erectione splendidiore, quam erat umquam.

1. In anima nostra: fides, obtutus supernaturalis.

Exercitium fidei *in oratione.*

In frequenti *recordatione* praesentiae Dei. Omnia possunt esse nobis commemorativum. Bellarminus: ascensio mentis ad Deum.

2. Adhibitio mediorum supernaturalium.

Est speciale meritum Congregationis Marianae, quod etiam temporibus magnae decadentiae religiosae hanc frequentiam semper foverit.

3. *Zelus pro cultu Mariano* in vita publica.

Vitae publicae manifestationes sunt nominatim litteratura periodica, litteratura belletristica et scientifica, theatra, etc.

A nobis quoque pendet, qualis litteratura, qualis ars possit florere, qualia sodalitia etc.

Haec omnia, in quantum bona sunt, personali promotione et apud alios commendatione augeamus, mala abstinendo, „boycottando" reprimamus.

LVIII.

(Die 2. Julii. 1913.)

PATRONESSZGYÜLÉS.
DE CULTU PRETIOSISSIMI SANGUINIS.

Mensis Julius pretiosissimi Sanguinis.

Quem sanguinem consideremus: I. in passione Christi effusum (mysteria Rosarii dolorosi), II. in calice Missae oblatum (pretium Missae, quotidianae; communio SSma), III. in anima nostra (in baptismo primo attigit; pulchritudine inenarrabili ornavit). Peccato destruitur illa pulchritudo; sanguis Christi dehonestatur.)

Opera Patronatus eo tendunt, ut sanguis Christi magis colatur; ne ab animabus puellarum recedat memoria cruentae passionis, cultus Sanguinis eucharistici et splendor rubineus gratiae sanctificantis.

In ista operatione mense elapso res praecipue memorabilis: concentus harmonicus in Ecclesia Cathedrali. Gaudeo magnopere de successu etiam morali; auditores etiam non Christiani, honestissime . . . Quae aliquatenus timueram, Ecclesiam parumper profanari per eiusmodi productiones, non evenerunt. Deo igitur gratias et omnibus, qui laborarunt.

C.

Anno scholastico 1913—14.

I.

(Die 5. Septembris 1913.)

IN CONCLUSIONE EXERCITIORUM.

Gratias P. Paulo — et dein ad exercitantes: Conservare spiritum nunc renovatum, — cor pervigil, cor nobile, cor rectum, cor firmum, cor liberum.

II.

(Die 10. Septembris 1913.)

LIGA-JOUR PRO INUNDATIS.
A ZÖLD ÁR TANULSÁGAI.

Mióta gondolkozó és érző ember van a földön, azóta ezen gyötrő kérdés is létezik: Honnét van a rossz, a baj, a szenvedés?

S a gyötrő kérdésre az észt kielégítő s a szivet megnyugtató felelet csak azon bölcselet ajkáról hangzik el, melynek tanítása szerint az egész világgépezetet egy végtelen nagy ész gondolta ki, végtelen hatalom indította meg és végtelen szeretet irányítja, mely a látszólagos bajból, kínból és szenvedésből is csak eszközét akarja csinálni nagyobb jónak, nagyobb dicsőségnek, nagyobb boldogságnak.

Katasztrófális szerencsétlenségről elmélkedni, annak gyógyításáról legalább parányi mértékben gondoskodni ma jöttünk össze. S hogy bizalmunkat a segítés lehető-

ségében el ne veszítsük, állítsuk be az országunkat ért árvízcsapást a helyes és igaz bölcselet imént vázolt prespektívájába.

Midőn Isten az embert megteremtette, kultúrprogrammot is adott neki: erkölcsit, hogy legyen hasonló Istenéhez jóságban és szentségben, anyagit, hogy legyen hasonló Alkotójához tudásban és hatalomban s uralkodjék a teremtett világon a lég magasságától a tenger mélységéig.

Ezen kultúrprogramm lassú megvalósítása a világtörténelem.

Feladatunk tehát, a látható természetnek is minden erejét kifürkészni s az ember szolgálatába hajtani.

Egy-egy új felfedezés örömmámorában néha azt véljük, hogy már ezen munka végéig jutottunk, hogy már csak a gyümölcseit kell élveznünk. Ilyenkor egy-egy elemi csapás figyelmeztet arra, hogy „longus adhuc restat labor", nagy munka van még hátra s marad belőle a világ végezetéig.

Most is azt hittük talán, hogy miután a levegőt Bleriot zseniálitása meghódította, már teljesen urai vagyunk a természetnek, s ekkor a levegőből aláhullott vízcseppek s az ezektől megduzzadt patakok egy fájó felkiáltójelet tartanak elénk, hogy ime, a teremtés napján elénk adott kultúrprogrammnak még a technikai részét sem végeztük el; az esőcseppnek a levegőben nem tudtunk, a kis pataknak a földön pedig nem akartunk parancsolni.

Kutass tovább és dolgozzál. Légy hasonlóbb Istenedhez ismeretben, előrelátásban és hatalomban, ez a „zöld árnak" *első tanulsága.*

A második tanulság az, hogy ezen nagy kultúrmunkát csak mindnyájunknak, egész nemzedékeknek vállvetett, egyetértő fáradozása végezheti el.

Ezeknek önzetlen, előrelátó munkássága telepítse be újra fával, erdővel a dombok oldalát s a hegyek ormait, hogy a lomb és humusz az esőcseppek milliárdjait felfogja és ne lerohanó pusztító ár, hanem üdítő és termékenyítő forrás alakjában közölje a völgyekkel és rónákkal.

Egy gondolat, egy terv egyesítsen ezreket, hogy vízeink biztos mederbe szorítva áldást hozzanak a hazára

és nem rombolást. Ebből is meg kell tanulnunk, hogy az emberiség csak mint testvéreknek egy nagy családja, egyet gondolva és egy cél felé törekedve képes nagyot alkotni abban, amit mint programmot az Alkotó fajunk bölcsője fölé írt. És ha ezen tanulságot komolyan levonjuk, a folyó nyár árvize több áldásnak lesz forrása, mint amennyi pusztulást okozott. Akkor ez a baj, ez a szenvedés is beleilleszkedik a theodicea kezelésébe: Isten csak azért engedi meg a szenvedést, hogy belőle vigasztalást és áldást fakasszon.

Arra tanít bennünket az árvízkatasztrófa, hogy csak együttes munkával tudjuk annak megismétlődését megakadályozni, de arra is — s *ez a harmadik tanulság,* hogy csak a felebaráti szeretet igazi gyakorlása által tudjuk a már ejtett sebeket behegeszteni.

A „Gyermekvédő Liga" azon szegény gyermekekre gondol, kiknek szülei az árvízben mindenöket, vagy legalább egy évi fáradságuk eredményét vesztették el. Ezen gyermekek nyomorán akar segíteni, őket szeretné kenyérrel s a hideg tél idejére meleg ruhával ellátni.

Kassa városának minden jóért lelkesülő közönsége megértette hívó szavunknak célzatát. Áldozatos készséggel tette le filléreit a gyermekek iránti szeretetnek oltárára.

A Gondviselés célja, hogy ami sebeket a természet folyása által ejteni megengedett, azokat a szeretet szelleme által behegessze. Ezen gondviselésszerü szeretet nevében üdvözlöm a m. t. közönséget és kérem további jóságos érdeklődését a szegény gyermekek minden ügye iránt.

III.

(Die 14. Septembris 1913.)

LEÁNYKÖR „VENI SANCTE" ÉS PATRONESSZAVATÁS.

Hodie festum exaltationis S. Crucis. *a)* Quid Cruci debemus. *b)* Quomodo exaltari debet: *α)* in toto mundo, *β)* in festorum circulo. *c)* Conclusio.

Szent keresztnek két ünnepe, május 3. és szept. 14. — Május 3. feltalálásának emléke (312 után) szept. 14. felmagasztaltatásé (630.), bár ezen ünnep már azelőtt is létezett, mint a jeruzsálemi Szentsír temploma szentelésének évforduló ünnepe.

A 7. század elején a perzsák bevévén Jeruzsálemet, a keresztény világ legdrágább kincsét . . . Heraklius császár győzedelmes csaták után békét diktált, első feltétel: Kereszt. Diadalünnep . . .

Ennek emléke egyszersmind a szent kereszt minden diadalának emléke. Nagypéntektől kezdve, midőn a kereszten diadalt aratott a Megváltó a bűnön, ördögön, poklon, a mai nap minden dicsőségéig . . .

Ezen a napon kezdjük új tanévünket a Patronage leánykörében, ezen a napon gyarapodik Patronesszeink díszes sora buzgó új tagokkal, hogy legyen ez a kezdődő új évünk is egy parányi részlet a szent kereszt diadalából.

A szent kereszt a mi reménységünk horgonya, bizodalmunk záloga minden bajban és viszontagságban a mi reményünk és erősségünk.

A kereszt Isten szeretetének, kimondhatatlan nagy szeretetének a jele.

Omnipotens, aeternus, sanctissimus, adeo dilexit nos . . . Discamus amorem Dei.

Et si amat nos Deus quis contra nos? Quid timemus? Tribulationem, infirmitatem, ipsam mortem? Crux fortitudo nostra.

Mindezért tehát hála és dicsőség Krisztus Urunknak s az ő szent keresztjének.

A szent kereszt diadala a lelkek üdvössége. Akkor diadalmaskodik tovább a szent kereszt, ha az egész világ *megismeri* az igaz vallást, ebben a Mindenható jóságos Istent s az Ő egyszülött fiát s ennek szent keresztjét — és ha nemcsak ismeri a vallást, hanem meg is tartja annak parancsolatait.

Ez a szent kereszt diadala, az igazságé a tévedés fölött, az életszentségé a a bűn fölött.

És halad a szent kereszt a diadal útján — ha lassan is, de biztosan — az egész földkerekségen.

Még ma is éppen úgy vannak a szent keresztnek vértanui, mint az első századokban, ma is éppen úgy virágzik az életszentség az egész földkerekség számtalan helyén, mint midőn az apostolok maguk gyüjtötték az Egyházba a legelső híveket.

Afrika közepe táján, a nagy tavak között van Uganda néger ország, melyben körülbelül 40 év előtt kezdődött a hitterjesztés munkája. A pogány négerek közül többen már nemcsak felvették a keresztséget, hanem példás buzgósággal is követték annak tanítását; midőn 1885-ben a pogány bűbájosok és az arabok unszolására Muanga király véres üldözést kezdett a keresztények ellen, ezek hősies kitartással viselték el a halált, köztük harminc gyermekifjú apród, kiknek boldoggá-avatása folyamatban van. Tűzhalál, félig megégve Muangának megbocsátva . . . ma több mint egy negyedmillió katholikus néger . . .

Midőn így a szent kereszt tündöklő fényben ragyog még oly vidékek fölött is . . . mennyivel inkább kell rajta lennünk, hogy itt mi közöttünk . . .

900 éve ültette el szt. István, szt. Adalbert, szt. Gellért a szent keresztnek áldott fáját. Itt áll közöttünk — templomaink ormain ragyog, . . . legyen teljes a diadala.

Ne legyen senki, ki ne ismerné, senki, ki bármely halálos bűnnel megtagadná, bűnös élettel a keresztre szégyent hozna. Erre törekszik a Nővédő-egyesület, erre a Patronage, a leánykör. Ebben adjanak példát az egész városnak a Patronesszek és a fiatal leányok — mindennapi imádságban, a templom szeretetében, a szentségek gyakori felvételében, minden kötelesség hűséges teljesítésében. Ti kedves leányaim, legyetek több ezer kassai leánynak példaképei; mint a virág illata, úgy terjedjen el Istennek kedves élteteknek példája. És Önök t. Patronák, segítsék eme jóakaratú fiatal leányokat ezen igyekezetökben.

Ha ez így lesz, akkor a kassai leány Patronage megkezdett új tanéve egy fényes láncszem lesz a szent kereszt diadalában. A mai napnak, a kereszt felmagasztaltatása ünnepének folytatása lesz az Egyesület egész évi működése. A felmagasztalt szt. kereszt fénye be-

aranyozza vigasztalásával a mi földi létünket és dicsőséggel a mi örök boldogságunkat. Amen.

Duplex festum S. Crucis. Hodiernum triumphi.

I. Parasceve.

II. Historia.

III. Nunc in omnibus Sacramentis.

Sit et annua nostra activitas. Debemus enim pro triumpho crucis — *a)* signum amoris Dei, *b)* fortitudo in tentatione, *c)* solamen in adversis.

Pro triumpho crucis orare et laborare in toto mundo.

Nunc quoque aevum Martyrum, Constantini.

Dum pro Missionibus, oramus, triumphi Crucis apud nos non simus immemores.

Triumphus S. Crucis: *a)* Parasceve, *b)* historia (Martyres, Constantinus, Missiones S. Stephanus, Uganda), *c)* anima. (Omne Sacramentum, devicta tentatio.)

IV.

(Die 15. Septembris 1913.)

IN COPULATIONE ALEXANDRI FÜRST CUM MARGARITA LATZKOVSZKY.

Sacra Scriptura. Epistola de coelo. In Breviario quotidie aliqua pagina. Hodie cap. C. Cant. Fortis est ut mors dilectio. In hoc est instructio pro hodierna die. A mai kettős örömünnep tanulsága. Erős mint a halál a szeretet.

A halál erős. Őt semmi ezen a földön le nem győzi, ő győzedelmeskedik mindenen. Elszakít minden köteléket. Erősebb az egészségnél, erősebb a betegségnél, erősebb a vagyonnál, a hatalomnál. Ily erősnek kell lenni a szeretetnek is. Isten iránti szeretet . . . vértanúk ezrei. Felebaráti szeretet. Ilyennek kell lennie a hitvesi szeretetnek is. Erősebb minden földi kötelléknél, minden földi múló szenvedélynél, szeszélynél, szenvedésnél, megpróbáltatásnál . . . s ezen igazi, halálerős szeretetnek próbaköve a katholikus házasság feltétlen és örök felbonthatatlansága.

Ezen felbonthatatlanság az emberi nemnek egy égből adott és égből táplálkozó nagy közjava. Krisztus Urunk

hozta földre a feltétlen felbonthatatlanság tanát s az Ő Egyháza megóvta azt minden nehézség és viszontagság között. I. Miklós pápa 863-ban életveszedelemnek tette ki magát, két napig volt étlen szomjan a szt. Péter templomba bezárva, inkább, mint hogy Lothár császárnak házasságát felbontotta s második házasságát megengedte volna. VIII. Henrik angol király korában pedig az Egyház inkább vesztett egy országot, mint egy dogmát; inkább engedte Angliát elszakadni, mint hogy lemondott volna arról, hogy legyen erős, mint a halál, a hitvesi szeretet.

Ezt az erős szeretetet, mint az emberiség összkincsét és közjogi intézményt, védelmezi Krisztus Egyháza. Mint keresztény erényt a saját lelkökben megvédelmezni kötelességük a keresztény hitveseknek.

Erős szeretet csak erős lélekben. Lélek ereje Ἅγιος ἰσχυρος, a keresztben van: a keresztfán szerezte meg a lelki erőt, a lelki malasztot, isteni Üdvözítőnk.

A sírig tartó hűséges szeretet a ti diadalotok lesz a szt. keresztben s a szent kereszt dicsősége a ti lelketekben, éltetekben, örök boldogságtokban. Amen.

V.

(Die 15. Septembris 1913.)

NUPTIAE ARGENTEAE LUDOVICI ET MELANIAE LATZKOVSZKY.

Te Deum laudamus pro gratiis, pro favoribus, etiam, pro doloribus, probationibus.

Harum rationem perspiciemus in die iudicii tunc dicet nobis Deus: tu putasti, quod Te non amem, quod non audiam . . . Sed ego audivi te et caritate perpetua dilexi te et ideo attraxi te miserans ad me, et recte ista crux fuit instrumentum benedictionis. Te Deum laudamus — gratias agimus.

Te ergo quaesumus . . .

VI.

(Die 19. Septembris 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. - TRIUMPHUS CRUCIS.

Introductio. Annus Constantinianus, quo asserta S. Crucis libertas ex ejus apparitione.

1. Triumphus S. Crucis in prima magna die Parasceve, redemptionis nostrae. *Ἅγιος ἰσχυρός, Ἅγιος ἀθάνατος.*

2. Triumphus inter persecutiones. Quo vadis. S. Januarius. Maria della Pace.

3. Triumphus in asserta libertate. Constantinus. Clodovaeus, Stephanus.

4. Triumphus in fidei propagatione. — Missiones.

5. Triumphus in anima nostra; multa millia quotidie. Sit vita mea abscondita et publica continuus triumphus Crucis.

a) Consultatio de Jubilaeo Constantiniano quomodo celebrando.

b) Elucubratio: Missiones in instructione geographica.

VII.

(Die 26. Septembris 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA — TRIUMPHUS CRUCIS IN CONSTANTINO.

I. Factum ipsum miraculosum: *a)* aliquid factum; *b)* quid? Ad *a*) Testes: Eusebius, Lactantius, 2. Panegyric. Nec Eusebius mentitus, nec Constantinus. Ad *b)* Hallucinatio? Nubes? Stellae? — Incredulis non licet credere. Et tamen quantum credunt.

II. Victoria Crucis in nobis. Vincet spiritus supra animal, Crux supra diabolum.

VIII.

(Die 28. Septembris 1913.)

ISKOLASZENTELÉS NOVAJBAN.

Aspicite istas statuas Sanctorum in Ecclesia: e ligno vel lapide efformatas ad similitudinem Sanctorum ita ut dignae sint, quibus Ecclesia Dei ornetur.

Omnino idem, quod cum ligno et lapide hic factum est, fieri debet cum animis puerorum.

Magna ars, magnus labor in lapide, maior in animo.

In hoc tres factores: Ecclesia, schola, domus paterna.

Factor fere maximus domus paterna — nam si haec non implet officium, infans fors ne frequentabit quidem Ecclesiam et frustra scholam.

Negative: Scholam iuvare. Mázy, in familia sua: az iskolának mindig igaza van.

Positive: Vivis operibus exponatis.

Exemplo: Vae illi, qui scandalizat unum ex parvulis. Mola asinaria. Et nominatim cavete a blasphemia, ab immundis verbis et ab alcoholismo.

a) Blasphemia, P. Tóth, linqua inferni!

b) Verba immunda: mola asinaria!

c) Alcoholismus — destructio totius populi. Nunquam parvulis, vel scholaribus potum dare alcoholicum.

IX.

(Die 3. Octobris 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — ROSARIUM.

Mensis October.

Maria prophetissa in Magnificat: „Beatam me dicent omnes generationes."

In isto cultu praecipua pars est Rosarium. Hoc mense sicut undae maris . . . per orbem terrarum . . .

Rosarium cultus et deprecatio. Cultus: preces nostras ut flores rosarum offerimus. Deprecatio pro communibus necessitatibus Ecclesiae.

Historia Rosarii, tres periodi; Albigenses, Turcae, hodierni sectarii.

Hodiedum Laennec Renatus († 1826.), Kneller p. 427.

Maria prophetissa.

Mensis October; 2% sex milliones Rosariorum.

Fluxus maris.

„Rosarium" flos, odor. Fides, gratitudo, gaudium, dolor, poenitentia, triumphus.

Arma Ecclesiae.

X.

(Die 12. Octobris 1913.)

CONGREGATIO SCHOLAE REALIS. — DUAE VIAE VITAE HOMINIS.

Vita hominis iter, velis-nolis, properas. Duae viae, *animalis*, commoditatis, deliciarum. In initio amoena, serius tristis pro itinerante, pro familia, pro patria.

Alia via *humana;* videt scopum, firma voluntate contendit. Dux itineris „Virgo prudentissima," „Virgo potens".

Vera libertas in ista via. „Fr. Martine, non te teneat catena ferri, sed catena Christi.„

XI.

(Die 15. Octobris 1913.)

PATRONESSZAVATÁS. — DE FEMINISMO.

Hodie multum de feminismo. Res non est nova; imo in quantum nova, non est bona.

Feminismus sanus *a)* in eo, ut iuribus et officiis correlativis sint aequalia duo genera; igitur in sphaera sexuali, quod uni non licet, nec alteri. Hoc Ecclesia semper docuit. Hieronymus. *b)* In vita sociali, oeconomica, intellectuali permittatur expansio virium omnium, in quantum non obsunt limites physiologici et ethicae naturalis.

In hoc Ecclesia semper Mater sollicita.

Jam mulieres Christi comites. Aevo Martyrum. SS. Hieronymus.

Medio aevo praeclarissima lumina theologiae mysticae Gertrudis et Mechtildis.

Mulier fortis, Ecclesiae universalis Consiliatrix. S. Catharina Senensis.

Aevo Lutheri S. Teresia et S. Angela, quam Walter dicit una cum Joanne Le Gras de Marillac modernae diaconiae fundatricem.

Mulier sine Christo despectum instrumentum servitii et libidinis — viduae combustae, harem.

In Christianismo venerabilis ipsis ethnicis. Visitatrix Graecensis in hospitali Persico Constantinopolitano.

In hac Diaconia vos servire cupientes saluto. Gratias agite Mariae, quae vos liberavit, liberate sorores vestras.

XII.

(Die 17. Octobris 1913.)

VISITATIO CONVENTUS URSOLINARUM.

In Ecclesia semper magno in honore habebantur Deo sacratae virgines. Jam ante ordines religiosos. Velamen. Nunc quoque extra Ordines quoque. In Sina 4000.

Hanc partem gregis Ecclesia semper praecipuo honore et sollicitudine.

Organizatio. Scholastica. S. Angela. Hodierni, quem dicunt, sani et recti fenimismi initiatrix.

Salus et sanctimonialium et sibi commissarum ab ea fidelitate, qua Regulae ab Ecclesia statutae servantur.

Et ad hanc fidelitatem fovendam unum medium, visitatio Superioris ecclesiastici, quam hodie suscipio.

Invocavimus Spiritum Sanctum, ut ejus auxilio haec visitatio cedat in huius Conventus spirituale incrementum.

In interrogationibus meis et vestris expositionibus unicus scopus, ut Regulae quo accuratius observentur.

Quapropter ego interrogabo de professione, de clausura, de paupertate, de administratione officiorum et peculii, de caritate mutua. Si quid vos habetis dicendum, cum fiducia dicite.

XIII.

(Die 17. Octobris 1913.)

CONGREGATIO MARIANA. — DE EPHEMERIDIBUS.

Quantopere sit necessaria activitas, vix quid magis ostendit, quam praepotentia judaica nunc quoque classico exemplo ostensa.

Nuper per Debrecen profectus. Altero die iam accepi folium. Quam amabile! Heri iam inerat assignatio postalis. Et articulus primus? Summa impertinentia contra Principem Primatem et P. Tomcsányi. Haec heri legi — et statim magna cum satisfactione articulum in „Felvidéki Ujság". Vere ita. Hogy jutunk mi hozzá, hogy ha Kiewben . . . akkor bennünket végig gyalázzon a zsidó sajtó.

Valóban tenni kell. Tömeglélekmérgezés. Kassán még csak valahogy megvolnánk. A „Felvidéki Ujság" 1200, „Felsőmagyarország" 700, „Kassai Hirlap" 400, „Alkotmány" kb. 220 példányban. Sőt le is szoktak a „Munkást" kivéve a szemtelenebb tónusról.

De ez ne legyen elég. Abonnieren, inserieren, korrespondieren — a bécsi recept. Quod nos pro nostris indigentiis mutare possumus in: vásárolni, követelni, ajánlani, cikket írni, hírt adni.

Et pro Sajtóvasárnap item commendare. . .

Questio: volumusne ut nos et magis proxima generatio Christiana fiant helotae, an vero conservare, imo augere, quod habemus? Non est sero. Omnia vincit labor. Multi sumus — vincemus si volumus. De sajtó nélkül nem.

XIV.

(Die 24. Novembris 1913.)

CONGREGATIO MARIANA.

Res quaedam magni momenti dies Dominica, cujus sanctificatio. . . *a*) Momentum rei — e respectu religioso, sociali. *b*) Modus: *α*) possibilitas quietis dominicalis (rei momentum iuridicum), *β*) ut revera sanctificetur — non

in cauponis teratur (momentum morale). *c*) Quid faciendum? *α*) nos ipsi, *β*) famulitium, *γ*) propaganda pro actione publica.

Ad *a*) Generatim verum est, Catholicum cognosci die Domini, feria VI. et Paschate.

Horum maximum est Dominica. A feria enim VI. facile dispensatur. Pascha semel in anno. Dominicae et festa: 60 per annum. Toties cultus sanctissimus, huius impressio moralis in animam.

Hoc quidem momentum religiosum.

Momentum sociale: semel per hebdomadam hominem se sentit, in familia manere potest. Sine dubio res magna. Adde momentum hygienicum. Cuius qualis Dominica, talis vita, talis mors, talis aeternitas.

Ad *b)* Dispositiones tales legales, quae pro posse omnibus reddant possibilem quietem dominicalem. In patria nostra desuper:

α) 1891: 13. ipari munkaszünet; *β*) 1902. belügyminiszteri rendelet vármegyei tisztviselők; *γ*) 1907: 45. gazdasági cselédek.

Deest: pro ceteris functionariis praeter comitatenses; pro laboribus agrariis universim; pro vehiculis communicationum et postae; pro cauponariis; imo et pro scholis aliquatenus (tirones opificum).

De his igitur scire debemus, quid optare debeamus, opinionem etiam publicam quomodo efformare.

Ad *c*) Nec ipsi quidquam faciamus, quod quomodocumque adversatur, nec a nostris subditis fieri permittamus.

Omnino insistere, ut famulitium quoque inomisse cultui divino intersit.

Pro posse igitur vitemus superflua itinera, emptiones. Haec omnia quantum fieri potest, iam pridie absolvamus.

Non mihi placent distractiones vespere sabbati. Dicunt quidem esse inevitabiles. Quid vobis videtur?

Convenitne, ut diem Domini etiam vestitu nostro e cibis ad mensam distinguamus?

XV.

(Die 26. Octobris 1913.)

CONGREGATIO MARIANA GYMNASII EPERJES. — A KERESZT GYŐZELME.

Susceptio in foedus Marianum *in substantia* nil aliud importat, quam quae iam promisimus in voto baptismi et toties renovavimus in Confessione, Eucharistia et etiam in Confirmatione.

E promissis tamen unum elevat, accentuat, et similiter e mediis promissi servandi: cultum Beatae Mariae Virginis.

Vos promisistis fidem veram, totam, etiam de dogmatibus Marianis; porro vitam Catholicam . . . etiam cultum.

Nunc specialiter et solemniter vos obligatis ad exemplariter implenda illa, quae cultum et imitationem Beatae Mariae Virginis concernunt. — Aliquas preces; devotiones. Virtutes Beatae Mariae Virginis specialiter caras. — Studium virtutis assiduum, mediis adhibitis.

Vos hoc facitis in anno Constantiniano, imo in die celebrationis Jubilaei Constantiniani.

Sit igitur in vestra vita sodalititia hodie et semper color et tonus Constantinianus; ezen Konstantin-jubileumnak színezete, árnyalata, hangulata.

Konstantin a kereszt jele által győzött és megadta az Egyháznak a szabadságot.

a) A kereszt jele által győzött. 312 nyarán lehetett. Galliából. Eusebius így írja le: . . . Ezután a győzelem a Pons Milviusnál 312. október 28-án. — Utána januárban a milanói szabadító rendelet.

Soha nagyobb szabadságünnep. Katakombák. mártirok. Egyház fényes körmenetben a katakombából ki. Szabadság.

Nektek is a kereszt által győznötök kell s a lélek szabadságát kivívni.

Győzni. Harc az emberben. Az anyag, az állat, a pillanatnak a rabja. Ebből kiszabadulni. Tiszta ésszel és erős akarattal — öntudatosan formálni életünket — tiszta, mértékletes, munkás, vallásos életet. Egyházunk díszére,

hazánknak javára. Ez az igazi szabadság. Nem ösztönnek, nem élvezetnek a rabja.

Ezt a szabadságot győzedelmes harccal ki kell vívni. Fegyverünk a kereszt; a kereszt emléke s a kereszt kegyelme. *a)* Emléke: memor sis amoris Dei et foeditatis peccati. *b)* Kegyelme: gratiae Sacramenti, quas nobis in Cruce Christus acquisivit.

XVI.

(Die 13. Octobris 1913.)

CONGREGATIO MARIANA. — DE SANCTIS.

Omnes Sancti. — Sanctitas: perfecta imitatio Christi in caritate Dei et proximi.

Requiritur ergo primo vita virtuosa in gradu heroico, dein huius probatio iudicialis, tandem miracula.

Non igitur magna, v. g. Constantinus M. non est canonizatus, Benedictus Jos. Labre utique. Nec Carolus Magnus — totas gentes convertit.

Nec extraordinaria — nec status sacerdotalis vel religiosus. Non ideo plurimi, quia in claustro, sed ideo in claustro, quia studium sanctitatis.

Ascesis utique requiritur ad sanctitatem — in nonnullis sanctis erat etiam admirabilis, sed substantia sanctitatis non in ea.

Aliqua ascesis in omni religione. Brahmanizmus, Buddhismus. — Catholicismus omnino aliter. Protestantismus e reactione prius fere nihil; nunc incipit. Harnack. Cf. Sawicki, Wert des Lebens 103—121.

Conclusio: Sanctos venerari — et eorum Reginam. — Gaudere, quod simus in Ecclesia Sanctorum. Adlaborare, ut nos digni simus sanctae Ecclesiae filii et ut nota sanctitatis semper magis in Ecclesia splendeat.

Ad initium: Isten és a felebarát igazi, végig kigondolt és mindenre applikált szeretete. Végiggondolt szeretet, hogy Istenért minden kötelességet teljesítsünk, minden munkát elvégezzünk; az erénynek, erkölcsnek, vallásnak, hitnek terjedéséért mindent megtegyünk, minden bűnt tőlünk telhetőleg megakadályozzunk.

XVII.

(Die 8. Novembris 1913.)

OCCASIONE TRIDUI CONSTANTINIANI.

De instauratione culturae per edictum Constantinianum.

Ingressio: Fermentum absconditum in farinae satis tribus. Fermentum működik, *éleszt*, facit cibum, panem leviorem, sapidiorem. Ita istud fermentum Evangelii per Constantinum e latebris Catacumbarum erutum absconsum est in vitae publicae satis tribus in vita intellectuali, in vita aesthetica, in vita iuridico-sociali generis humani et fermentavit massam totam.

In vita intellectuali veritatem obiective attulit et subiective propagavit — codices — scholae.

In vita aesthetica — omnes artes sanctificavit, dedit eis theatra, Ecclesias, adhibuit ad fines summos objecta dignissima.

In vita iuridico-sociali hominum 1. libertatem, 2. aequalitatem et 3. fraternitatem propagavit.

Ista omnia non Constantinus invenit; sed libertatem eis concedens — agere permisit.

In hac Ecclesia Eum perpetuo adoramus, qui mundo fermentum istud gratiae et veritatis attulit. Fideliter Christo Eucharistico adhaerentibus ipse Christus erit fermentum transformans animam . . .

XVIII.

(Die 9. Novembris 1913.)

IN ALOISIANO. — ALLOCUTIO AD IUVENES ANTE CONFESSIONEM.

Edictum Constantinianum libertatem attulit. De libertate igitur meditemur, libertate, qua Christus nos liberavit.

Omnis homo servit, sed beatus qui non servivit indignis se.

Quam multi servi! Cupiditas, aurum, pigritia, cigaretta, chartifolia, luxuria.

Unum necessarium: Deo servire per legem.

In his totus esto. Hoc vera sanctitas. Non magna facere; non heroica mortificatio, sed fidelis observatio . . .

Vis esse humilis? Confitere peccata tua sincere! Vis esse fortis? Abnega tibi cigarettam, aspectum, librum etc. Vis esse diligens? Hodie incipe, quotidie fac quod debes.

Ita successive liberate animam vestram ab omni malo. In omni Confessione unum vitium vere deponere!

XIX.

(Die 10. Novembris 1913.)

LEGÉNYEGYLETEK ORSZ. KÖZGYŰLÉSE.

Alkotmány nuper: utinam Congressus Catholicus huius anni sit in signo educationis catholicae iuventutis.

Si ita — pars notabilis nos manet.

Extensive et intensive.

Extensive: *a) tannonc hitoktatás* — lépést előre, statisztikáját beszereztük, most van feldolgozás alatt.

b) Tanonc-otthonok *α*) mint vasárnap délutáni recreatoriumok. Eszme: cserkészmozgalmat belevinni. *β*) Mint internátusok.

c) Legény-egylet taggyűjtés. Multi neutrales. Pigritia. „Quid hic statis tota die otiosi? Quia nemo nos conduxit". Hausseelsorge, Hausbesuch. Felkeresni, compelle intrare.

Intensive: vallásos élet mélyítése. Kölni kongresszus határozatai.

X. Pius pápa apostoli eszméit a gyakori szent áldozásról. Nem sokkal nehezebb a havi gyónást behozni, mint az évit. S ha azok, kik most évenkint gyónnak, ezt havonkint fogják tenni, egészen más apostoli gárda lesz.

Okkupáljunk nagyobb területet, szántsunk mélyebben rajta a hitélet élénkítése által.

XX.

(Die 10. Novembris 1913.)

ANTIALKOHOLISTA EGYESÜLET.

Utolsó gyűlésünk óta *esemény:* Griger könyvének megjelenése. Ebből idézek bevezetésül: 43. l. Dinamitrobbanás 130 ember halála . . . És nem 130 ember, hanem 130,000-nek és többnek élete, vagyona, becsülete, talán örök üdvössége? Ez a dinamitgyár?!

Ezzel kell foglalkoznunk.

Mindenek előtt tanulmányozni.

Hogy vagyunk ezzel?

Dr. Griger könyvének megjelenését eseménynek neveztem.

Én ezt most visszavonom. Esemény akkor volna, ha mind az 1500 példány elfogyott volna s újra kellett volna nyomatni. Sajnos, ettől távol állunk. Tehát: olvasni, tanulmányozni, megvalósítani a példa és propaganda terén.

Alexander M. natus 365 Philippo. Philippus felicem se existimat, eo tempore sibi natum filium, quo viveret Aristoteles . . et merito. Educatus — rex magnus — — quo maior vix in mundo. 33 annos natus . . . Vos etiam ad magna destinati, imo maiora, quam Alexander, si vultis! Aeterna vestigia in terris, aeternam coronam in coelis. Et magistrum — plus quam Aristoteles hic! Schola Ecclesiae, Sacramentorum — hic discite. . .

Discite e vobis facere filium Dei. Három napi ájtatossággal hálánkat róttuk le Istennek. Láttuk, miket eredményezett egyén, egyház belső életében.

De nem lehet az egyént megnemesíteni a nélkül, hogy annak környezete, *egyéneket*, hogy az egész társadalom közre ne működjék.

Ezen igazságot isteni Üdvözítőnk példabeszéddel világítja meg: hasonló mennyek országa kovászhoz, melyet egy asszony beletett három mérő lisztbe míg megsavanyodik az egész.

A kovászt az én szülőföldemen élesztőnek hívják. Valóban élet . . . a tészta nélkülé egy kemény, ízetlen, mintegy élettelen sártömeg volna.

Ilyen Isten országa a lélekben. Három mérő liszt — az emberi lélek értelmi, érzelmi és akarati világa. Isten kegyelme az evangélium által. Ezt terjesztette, szabadította Konstantin, hogy nemcsak lélekben, hanem államban, társadalomban — három mérő lisztben, a társadalom érzelmi és jogi világában is érvényesüljön.

Élesztette a társadalom értelmi világát — Aristoteles magister Alexandri. Nunc infans et per hoc simul . . antiquam salvavit litteraturam. Codices biblici Constantini . .

Érzelmi világát — igazi szépet, lelki szépet. Sculptor Mohr. Ita etiam ad extra Constantinus artes. Lateranensis Basilica.

Akarati világát. Sienkiewicz, Quo vadis. Rabszolgák sorsa. Szabadságot, egyenlőséget, testvériséget.

Mindezeket Krisztus hozta, Konstantin terjesztette. Aki terjesztette, annak emléke. Aki hozta, maga itt van. Kovásztalan kenyér, mert nem kell neki más.

XXI.

(Die 14. Novembris 1913.)

CONGREGATIO MARIANA. — COMMEMORATIO O. F. DEFUNCTORUM.

November, mensis defunctorum. Post Sanctos altera die animae Purgatorii. Jam Antiquum Testamentum Machabaei, II, 12. — Math. 12, 32. peccata remitti in altero. Egger p. 1007 ss. S. Augustinus in libro de cura pro mortuis gerenda.

a) Poenae graves. Nobis videtur crudele, et eo magis doctrina de inferno. Attamen nos culpam minus novimus, quam poenam; e magis noto debemus ad minus notum concludere et non e minus noto magis notum critizare.

b) Nos iuvare possumus. Doctrina Ecclesiae. Congruum divinae bonitati, ut nostram amet bonitatem et honoret et potentem faciat.

c) Debemus igitur iuvare; preces vespertinae; memento defunctorum; visitatio coemeterii; missa et communio.

Est vinculum traditionis familiaris. Requiem anniversarium parentes adhuc loquuntur defuncti . . .

Adhuc loquuntur. Mohr, Dorf in der Himmelssonne p. 245. Monachus in claustro S. Mauritii mortuus (e S. Gregorio Turonensi.)

In bono Ordine ita: mensis November fere a nongentis annis memoriae mortuorum, qui tamen mortui non sunt. Puella defuncta apud Mohr p. 244. Dormit et videbitis. „Regem, cui omnia vivunt". Imo nunc quaedam communicatio. Monachus S. Mauritii.

Imo communicatio beneficiorum. Imaginemur familiam dispersam in Europa et America — Oceanus. Et si ad utramque ripam — tamen nec visus nec auditus. Nihilominus communicatio epistolaris imo et beneficiorum.

Ita quidam ibi divites facti in antiquam patriam mittunt dona (coelicolae). Alii ibi pauperes hinc accipiunt solatium (Purgatorium).

Cuius exsistentia; poenae; solatia (S. Bonifatius 1913. Nov.) Modus iuvandi.

In Missa Requiem filii vestri adhuc audient vestram vocem. Pro vobis orabunt et vestri exempli et monitionum memoria recurret.

XXII.

(Die 16. Novembris 1913.)

OLVASÓKÖR. — JUBILAEUM CONSTANTINI M.

Allocutio introductoria. Omnis natio festum libertatis. Ecclesia quoque. Maxima quidem liberatio per Christum, et ita festum libertatis nostrae est Parasceve et Pascha.

Aliud festum libertatis nunc hocce anno recolimus, jubilaeum 1600 annorum. Constantinus in signo crucis vincens Christianismo libertatem reddidit.

Post Catacumbas, quantus triumphus. Nos in messem illam intravimus. Custodiamus apud nos et propagemus in totum mundum, ut signum Crucis triumphet in omni corde, in omni anima.

XXIII.

(Die 18. Novembris 1913.)

PATRONESSZGYÜLÉS.

Monachus e Gregorio Turonensi: ita audimus nos defunctos cantare, loqui. Sanctos. Animas Purgatorii. Inter Sanctos S. Elisabeth, cuius exemplum praecipue hic Cassoviae. Annuntiare distinctionem pontificiam Mariae Ottresovszky; porro exercitia in Congregatione Mariana habita; tandem invitationem ad organizandas puellas in commercio fungentes; demum Cursum socialem diebus 28–30. Novembris habendum.

XXIV.

(Die 21. Novembris 1912.)

CONGREGATIO MARIANA. — DE FINE MUNDI.

Postcras ultima Dominica anni ecclesiastici. Evangelium de excidio Jerusalem et de fine mundi.

a) Omnia praetereunt.

b) Quid tunc?

c) Quid ergo nunc?

Ad *a*) Christus haec dixit in conspectu lapidum immensorum templi. Discipuli: „Ecce qualis structura“ . . . „Omnia destruentur; non manebit lapis super lapidem . . .“ et exinde orsus est sermonem eschatologicum. Omnes *culturae* praetereunt . . . Quot admirabilia praeterierunt!

Etiam vita nostra.

S. Bonifatius, sindon sepulchralis, Mohr, Seele 262. Philippus Neri.

Ad *b)* Quid tunc? Nuper Apponyi in Congressu Catholico. „Caeci vident . . . pauperes evangelizantur.“ Verum solatium. Diversa philosophemata — aut tristia, aut obscura, aut paucis nota. — Solatium democraticum omnibus.

Ad *c)* In vita nostra sub specie aeternitatis vivere. S. Bonifatius sindonem. O mors, bonum est iudicium tuum. Quid inde sumemus in alterum mundum. Calderon, teatro del mondo. Mundus aufert coronam, divitias, pulchritudinem;

ipsam infirmitatem; bona opera non potest. Mors S. Vincentii. Bona opera manent: preces, labores, abnegationes. Quae fecimus pro veritate et bonitate in mundo. Opera sequentur, effectus autem manebit hic in terra.

XXV.

(Die 22. Novembris 1913.)

AUTONOMKÖR. — SALUTATIO MELCHIORIS TAKÁCS, CIVIS HONORARII CASSOVIENSIS.

Crastina Dominica caducitatem nobis in memoriam revocat. Omnia transeunt. A lapidibus quadris templi Jerosolymitani Christus transit ad annuntiandum excidium orbis. „Sol obscurabitur" (deficiente calore et lumine ?) „Verba autem mea non transibunt" et quod his verbis innititur, meritum morale ideale: labor pro veritate, bonitate, misericordia.

Huiusmodi merita remuneravit L. R. C. Cassoviensis, dum altissimam quam habet, distinctionem contulit Praelato Melchiori Takács.

Meritum pro veritate, qui eruditus et ipse erudiebat iuventutem intelligentem qua professor et director et nunc quoque totam intelligentiam in hocce.

Meritum morale, dum efformavit in se characterem vere sacerdotalem et religiosum, exemplo suo docens vitam vere Christianam, imitationem Christi.

Meritum pro bono publico, nusquam deest, ubi agitur de misericordia in indigenas et de bono sociali. Gyermekkórház, Tüdőbetegek, Népszövetség, Közmüvelődés... vitam suam pro bono communi impendit.

Circulus noster in eo vere patrem suum veneratur; prima idea, realizatio, vita sustentata.

Nomine praesidis absentis, meo proprio, totius Circuli. . .

XXVI.

(Die 23. Novembris 1913.)

KONSTANTIN-ÜNNEP AZ EPERJESI ZÁRDÁBAN.

Allocutio in fine. Quatuor ostendistis „vivas imagines“: — Christus vincit et Christus vivit in Ecclesia, in societate, in nobis. Velim autem, ut vos non tantum hic in scena, sed semper et ubique sitis *élőkép* — et illae, quae in scena nunc nullam personam gerebant. Et quidem ordine inverso: 1. Christus vivat in *vobis* (per gratiam sanctificantem et frequentem Communionem) et per vos quoque: 2. vivat in Ecclesia, quam vos ornetis floribus et decore et virtutibus, 3. in societate, quam vos corrigatis oratione, verbo et exemplo; tandem 4. Christus vincat ubique per vestrum apostolatum. Et quidem apud nos et etiam in regionibus dissitis. Oretis quotidie pro fidei propagatione, legatis, colligatis . . .

XXVII.

(Die 26. Novembris 1913.)

PATRONESSZGYÜLÉS. — ANNUS NOVUS ECCLESIASTICUS.

I. Schola Christi, repetitio omnium, quae didicimus. Aristoteles, Alexandri M. instructor.

II. Christus ipse vivens in nobis. Non sola memoria, sed vera repetitio.

III. In ista schola discatis et doceatis.

XXVIII.

(Die 28. Novembris 1913.)

CONGREGATIO ACADEMIA. — DE ADVENTU.

Additamentum de Adventu. Exorsi ex exemplo Philippi et Aristotelis consideremus, quid ipse Adventus nos doceat. Mundus sine Christo, mundus cum Christo. Omnia faciamus, ut nos cum Christo maneamus et totus mundus ad Christum veniat.

Új egyházi év — új tanév az emberiség legnagyobb közművelődési intézetében.

I. *Tanév* — évenkint ismétlés.

Mindenkinek. A pápa Breviariumában és misekönyvében, tudósok, tudatlanok, gyermekek, négerek, kinaiak.

Némi hatása alól alig vonhatja ki magát bárki. Zsidó ujságok ünnepi cikkei. Karácsonyfa.

A mi tanévünk. Minél képzettebbek, annál magasabb színvonalon. Egy völgykatlan — dombról, hegyről, magas hegyről. Ugyanaz és még sem ugyanaz.

II. *Nem csak tanév;* nem csak theoria, nem csak reminiscentia. Valóság is. Élő Krisztus a lelkekben, az Oltáriszentségben.

Az év folyamán valóságos ismétlése a kegyelmi, a lelki életnek.

Nem csak tanulni, élni is kell az Egyházzal.

III. Mindnyájunknak van vagy cselédje, tanítványa, gyermeke, vagy egyéb alattvalója. Ezt bevezetni példával, szóval is. Prédikációra küldeni.

Discere in Ecclesia, vivere, sentire cum Ecclesia.

XXIX.

(Die 30. Novembris 1913.)

OCCASIONE DECORATIONIS MARIAE OTTRESOVSZKY CRUCE PRO ECCLESIA ET PONTIFICE.

Summus Pontifex tres meritissimas operarias protectionis puellarum alto honore distinguere dignatus est: magistras patronatus Szegedini, Nitriae, Cassoviae.

Nunc nobis felix est occasio congratulandi cum Maria Ottresovszky, signumque laudis a Christi in terris vicario tributae tradendi.

Et sane gaudium pro nobis omnibus.

a) Gaudium pro puellis in Patronatu. Tamquam altera mater vestra verbo, exemplo, consilio, opere.

b) Gaudium pro pueris et puellis in asylo S. Joseph. E parvis initiis . . . panem cotidianum, item cum maternis monitis.

c) Legényegylet.

d) Gaudium in ipso carcere — cuius habitatrices omni hebdomada.

e) Gaudium in hospitali, cuius item incolas.

f) Ordo III. S. Dominici.

g) Gaudium pro patronissis, quibus exemplum zeli; pro matronis, quibus bonas ancillas.

h) Gaudium pro magistratu civili, pro patria. Non enim pro patria perinde est, utrum pueri S. Joseph, puellae Patronatus, incolae carceris . . . Et magistratus merito . . .

i) Gaudium pro Ecclesia, nam verus Apostolatus, quam Maria Ottresovszky exercet.

Tabitha, Act, 9, 36—43. S. Petrus eam resuscitavit. Nostram Tabitham successor S. Petri signo benevolentis animi condecoravit; sit divini beneplaciti pignus.

XXX.

(Die 5. Dec. 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE NECESSITATE APOSTOLATUS.

Festum Immaculatae — Congregationum.

Magnopere necessarium omnes organizare in labores positivos, culturae nostrae Catholicae defensores.

In pueritia mea: Cremifanum, Thassilo 777 fundavit. et adhuc exsistit. Pannonhalma, Jászó apud nos. Imo saec. XVI., XVII cuius regio, eius religio.

Nunc haec non ita fiunt. S. Gabriel — non una magnifica donatione pro semper fundatum, sed multorum millium continuis symbolis exstructum et sustentatum.

Deest nunc in singulis tanta potentia oeconomica, imo et moralis.

Democratizatum est peculium; et bene.

Democratizata est cultura per scholas et litteraturam; item bene.

Democratizata potestas publica per suffragium universale — item bene.

Omnia sunt bene in se.

Attamen possent esse male, si non curaremus ea: ut totus populus de rebus suis oeconomicis bene disponat (non ad alcohol, non ad propriam ruinam), — bonis culturae bene utatur, — bono item potestatis publicae, — non ad propriam perniciem et patriae detrimentum.

In his igitur magnus labor — totus populus catholicus organizandus ad defensionem sui peculii, suae religionis, suae culturae, suae patriae.

Hunc laborem praestare debet Ecclesia, schola; cooperari singuli boni laici in litteratura periodica, in Congregatione Mariana, in Népszövetség.

Huius organizationis triarii debent esse Congreganistae.

Populus noster iura maiorennitatis accepit. Responsabilis est de suo peculio, de suis iuribus, de sua religione, de suo influxu. Jura accepit, ast — quid negemus — nondum didicit his suis iuribus bene uti. Peculium diripiunt, religionem conculcant, influxum abripiunt. Ergo laborandum multum.

XXXI.

(Die 8. Decembris 1913.)

CONGREGATIO OPIFICUM.

Olim singuli viri potentes magna molimina; nunc a multorum millium collato labore. Hinc foederatio in omnibus. Res oeconomicae. Res culturales. Imo ipsa distractio. Ita etiam cultus et defensio religionis.

Ad hoc Congregatio Mariana; ut in vobis ipsis imaginem Christi efformetis; ut per vestrum exemplum et ministerium religio Christi et cultus Beatae Mariae Virginis propagetur.

Cultus Beatae Mariae Virginis imitatio. In quo imitari? „Gratia plena“. Gratiam sanctificantem conservare et augere.

XXXII.

(Die 8. Decembris 1913.)

NÉPSZÖVETSÉGI KÖZGYÜLÉS.

Cremifanum, Pannonhalma, Cuius regio, L' état c' est moi.

Nunc non ita.

Magna molimina democratizata.

Népszövetség organisatio horum magnorum molimi-num populi catholici.

Magna haec molimina sunt:

causa religionis,

causa peculii,

causa influxus.

Religio — instrui in defensione, promovere media huius defensionis in litteratura, legislatione, exemplo.

Oeconomia — instrui, collatis viribus perficere, consociationes.

Influxus — studium, adjutorium, litteratura periodica. Athmosphaera honesta, religiosa.

XXXIII.

(Die 8. Decembris 1913.)

SALUTATIO EXC. D. STEPHANI RAKOVSZKY.

Duplex schola historiae philosophice consideratae: individualis theoria Carlyle, socialis Caroli Lamprecht maxime typicus repraesentans. Fors veritas in medio.

Ego mane fors ab aliquibus ita sum intellectus, acsi pro praeterito quidem discipulus essem Carlylei, pro praesenti vero individualem influxum fere negarem. Non ita. Et nunc oportet esse individualitates, personalitates fortes, luminoso intellectu, voluntate forti, tota praesentia attrahentes . . . qui multorum millium voluntates in unum finem prosequendum . . .

Talis Stephanus Rakovszky quem a viginti annis novi, cujus magnas qualitates . . . nemo fere in hac societate, quem diutius norim . . . Scio initia activitatis socialis — haec idea ejus — ex quo in capite; . . . floret. Floreat. . .

XXXIV.

(Die 8. Decembris 1913.)

POZDRAVENIE NA VÁLNOM SHROMAŽDENI KAT. LUD. JEDNOTI V PREŠOVE.

Z celého srdca pozdravujem ten veliký zástup národa na tom shromaždení Katolíckej Ľudovej Jednoty.

S veľkou radosťou vidím ten ohromný počet ľudu katolíckého na tom shromaždení; z toho ohromného počtu nasleduje, že ľud katolícky začína pochopiť, jak vážné je aby sme sa všetci spojili na dosiahnutie veľkých cieľov.

V starodávnych časoch jednotliví veľkí a mocní mužovia schopní boli uskutočniť veľké veci, uložiť veľké ústavy, ktoré po stoletiach ešte žijú a ešte kvitnú. Ja sám — skoro štyridsať roky tomu — gymnaziálne školy svoje začal som v hornom Rakúsku vo veľkolepom kláštore opátskom rádu S. Blahoslava (Benedika) Kremsmünster a ešte teraz sa pamätám, že každý rok v počiatok decembra sme maly slávne Requiem a potom školskú slávnosť na pamiatku zakladateľa, Tassilova kniežata bavorského, ktorý v 777 roku ten kláštor vybudoval. Viac než tisíc a sto roky minúly od tej doby; národy a kráľovstva prišly a zmizly, ľudské pokolenie asi tridsaťrázy sa obnovilo a ten mocný kláštor ešte stojí, ešte účinkuje na slávu Božskú a na blahobyť mládeže, ktorá tam sa vychováva.

Teraz niet tak mocného muža, ktorý by mohol taký ústav zakladať a jeho jestvovanie na tisíc rokov poistiť.

Z toho ale nenasleduje, že teraz veľké ústavy sa už nezakladajú, vznešené ciele sa už neuskutočňujú. Len že teraz nie jeden mocný muž ich vykoná, ale spojené sily tisíc a sto tisíc spolu účinkujúcich ľudí.

I ja som videl uskutočniť sa ešte jeden väčší ústav, než kremsmünsterský opátsky kláštor; videl som vybudovať a sa vyvinúť kláštor missionárov Sv. Gabriela pri Viedni.

Vznešené ciely sa uskutočňujú, veľké veci sa zakladajú teraz spojenými silami celého ľudu.

Taký vznešený cieľ má Ludová Jednota: zachovávať a rozmnožiť poklady náboženské, mravné a hmotné kresťanského ľudu v našej vlasti.

K tomu potrebné spojené sily všetkých.

Preto sa obráti Ľudová Jednota ku každému vernému katolikovi, aby sa spojil so svojími bratmi v tej jednote. Keď všetci sa spojíme, nikto nás nepremôže.

XXXV.

(Die 12. Decembris 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE TEMPERANTIA.

Proxima hebdomada, feria IV. incipiet bellum magnum Cassoviae contra Alcoholismum. Est periculum commune totius patriae, totius Ecclesiae, totius civilitatis humanae. Et ideo magna media adhibenda.

Est periculum: *a)* oeconomicum, *b)* corporale, *c)* psychologicum, *d)* morale, et hoc pro toto populo christiano.

Unus milliard quid est? Imaginemus virum unum, qui momento quo Christus natus est, proiecit unam coronam in mare. Post minutum iterum, et iterum . . . Post horam 60, post diem 1440, post annum 525,600 coronae, post mille annos plus quam medius milliard, post 1902 annos die 20. Jan. si non essent bissextiles, unus milliard. Summa quam enormis a Christo nato, usque hodie omni minuto . . . Et unico anno in nostra patria multo plus, quam hoc pro Alcohol. Plus quam pro pane quam pro schola, pro exercitu.

Et enormis huius summae pars e manibus Christianorum in manus Judaeorum. Heri exemplum audivi. Lignum minuentes pro 28 coronis — nondum labor absolutus, iam 27 coronas anticipaverunt et fere omnia pro cremato. Natio mendicorum. Aspiciamus negotia, domos, virilistas, bancas, ephemerides . . . Haec omnia decursu paucorum decenniorum — inceperunt fere impo-

tentes. Nunc iam potentes — pénz már nekik kamatozik, magától . . . quando totus mundus in eorum sacco erit? Nova igitur „robot," „jobbágyság". . .

b) Ad quid expendit totus populus christianus, quae in sudore vultus sui comparaverat? Ad valetudinem?

Sine ullo dubio constat, etiam usum moderatum valetudini non prodesse, quanto magis immoderatum. Arteriosclerosis. Societates Assecurationis in Anglia.

c) Non in sola corporis vita, sed vigore spiritus; intellectus, voluntas, mente capti, carceres, correctoria. . .

d) Cum his cohaeret religio et ethos.

Et in his omnibus „Lasciate ogni speranza." Quo enim posset sanari, id perditur. Est peccatum in Spiritum Sanctum in ordine naturali et sociali.

Ideo omnes debemus esse apostoli huius ideae, ut populum Christianum a pernicie illa exitiali liberemus.

XXXVI.

(Die 18. Decembris 1913.)

AD ALUMNAS URSULINARUM IN CURSU ANTIALCOHOLICO.

Unus milliard quid est?

Hoc expendit.

Quid posset facere?

A) Fundationem, 40 milliones per annum; educare 80,000 orphanos . . . mille talia instituta, sicut vestrum, sustentare in perpetuum. Vel 100,000 pauperes senes. Anno proximo iterum talis fundatio. Vel:

B) Aedificare scholas à 20,000 coronis, 50,000 scholarum!

C) Aedificare Ecclesias à 200,000 coronis 5000.

Haec uno anno. Decursu decennii tota patria mutaretur.

Habitacula pro operariis à 5000 cor. numero 200,000.

Haec omnia possent haberi pro isto milliard. Et quid habetur? Quid emitur?

Stupiditas intellectus . . . statistice, experimentaliter . .

Debilitas voluntatis . . . az ember nem uralkodik magán.

Ruina sanitatis — Videte expositionem.

Abbreviatio vitae — Assecuratio vitae in Anglia.

Peccata omnia — Decalogus.

Mit kell tenni?

A) Tanulmányozás . . . circulum in Madách-önképzőkör et Congregatione Mariana.

B) Abstinentia példája. Necessaria est totalis abstinentia infantibus, habitualis in intemperantia et quo pluribus aliis.

XXXVII.

(Die 19. Decembris 1913.)

AD MINORES DISCIPULOS SCHOLAE REALIS.

Quomodo factus sim antialcoholista?

Ante undecim annos in „S. Antonius-Jugendbund".

Ex illo tempore fere omnino, ab aliquot annis plane omnino.

Cur maneam?

Milliard. Quid posset emi? fundari?

Viginti Universitates.

Vel 300 gymnasia.

Vel aedificari 50,000 scholas.

Vel emi 1,000.000 iugerorum agri, 30,000 egész telek, 60,000 féltelek . . . egész amerikai kivándorlást meg lehetne szüntetni.

Loco horum quid sibi emit populus?

a) Paupertatem sibi et filiis; méter; favágók. . .

b) Infirmitates varias et defectum resistentiae . . .

c) Stupiditatem mentis sibi et successoribus . . .

d) Debilitatem voluntatis, item sibi et successoribus.

Exinde innumeras miserias in familia, quot lacrymas, sanguinem, manicomium, carceres. Tandem perditionem patriae, mert elveszett vagyont, szabadságot visszaszerezni? . . .

Ideo laborandum.

Abstinentia necessaria: *a)* pueris, *b)* alcoholistis, *c)* quam plurimis aliis.

Ideo abstinentiam promittere ante omnia pro prima iuventute.

Cum abstinentia ab alcohol cohaeret abstinentia a Nicotin, *a cigarettis.* Si vultis assecurare vos, votre avenir, famille, patrie, usque ad examen maturitatis nolite fumare.

Studete hanc quaestionem. Curabo, ut in bibliothecas vestras. . .

XXXVIII.

(Die 19. Decembris 1913.)

CONGREGATIO ACADEMICA. - ADVENTUS CHRISTI.

Quadruplex: Weltadvent, Völkeradvent, Ständeadvent, Seelenadvent.

I. Quando nondum venit in mundum. Tenebrae in mente, in corde. *In mente* paganismus. *In corde* durities.

II. Gentes, ad quas nondum venit . . . item adhuc tenebrae; in mente, in corde.

III. In status hominum. *a)* Intelligentia, quae se dicit . . . magna ignorantia religiosa; labitur; *b)* operarii industriales. . .

IV. Anima individui . . . Veniat magis, intimius.

Uberior evolutio: *Ingressus:* quando orbis solis minimus, dies brevissimus, nox longissima, recordamur Adventus Domini. Exspectatio gentium. Tenebrae spirituales.

1. Adventus historicus humanitas irredempta. Barbaries fere ubique. Et ubi cultura externa aderat, quantae umbrae: *a*) barbari, *b)* servi, *c)* pauperes. Suicidia.

2. Adventus geographicus – una quinta pars humani generis Catholica.

Ceteri extra Ecclesiam, imo ut plurimum longe a Christo. Item ubi cultura, tamen crudelitas (China), animus desperatus, suicidia (Japan), servitus Islam.

3. Adventus socialis. Nondum omnes classes redemptae. Nominatim recenter organisatae; nondum locum suum in Ecclesia invenerunt: intelligentia et operarii industriales.

4. Adventus individualis. Etiam qui Christo adhaerere volunt, tamen multum imperfecti. Sensualitas, segnities, animus terrenus, egoismus.

Conlusio: De adventu historico gratiarum actio, de geographico et sociali fervens oratio, de individuali firmum propositum. Coram praesepio vel arbore istos affectus eliciamus. Gaudium cum angelis et pastoribus iungamus.

XXXIX.

(Die 21. Decembris 1913.)

CURSUS ANTIALCOHOLISTICUS.

Cursum hunc pro iuventute tota Cassoviensi. Pro vobis adultis item hanc conferentiam, cuius oratores Szántó, Stein, Rosenberg, saluto. Malum magnum impugnamus. Magnum medium certaminis abstinentia, necessaria pueris, alcoholismo infectis et propter dandum exemplum quam plurimis ceteris. Utinam essent etiam Cassoviae.

XL.

(Die 23. Decembris 1913.)

IN CARCERE AD ADOLESCENTES. NATIVITAS CHRISTI.

Eius nativitatem celebramus, qui dedit reparationis possibilitatem. Historiuncula militis Tirolensis ap. Mohr. Ita dedit redemptionem omnibus, etiam in oculis hominum lapsis. Vos cum gaudio salutate, fidelitatem eidem promittite.

XLI.

(Die 29. Decembris 1913.)

IN CARCERE AD ADULTOS. — NATIVITAS CHRISTI.

Arbor ista vobis commemoret aetatem infantilem. Quando putastis Jesulum istam apportare.

Et nunc iterum idem credite: Status christianus, societas christiana vobis ista parva dona adfert. Parva sunt, sed magna significant: remissionem, reconciliationem.

Confidite igitur in Jesum, stabulo in Bethlehemitico natum, qui Magdalenae, latroni remisit. De filio prodigo . . .

D.

Allocutiones 1914.

I.

(Die 1. Januarii 1914.)

FELICITATIO.

„Omnia bona" — tot vota, dicta, scripta.

Partim a nobis pendet, partim a Deo. *A nobis:* proponere; si vis ut annus bonus sit, sis ipse bonus. *A Deo:* oratio. Unusquisque pro se et pro aliis. Gratias, quod pro me... et ego pro omnibus mihi commissis. *Haec fere in genere pro omnibus.* Singillatim vero: *Clero* sit iste annus 1914 iterum annus progressus in perfectione spirituali Cleri et populi, in consolidatione morali et materiali institutorum nostrorum dioecesanorum.

Et similiter applicatio pro singulis operibus.

II.

(Die 2. Januarii 1914).

AD STEPHANUM EPISCOPUM EPERJESENSEM. IN DIE CONSECRATIONIS.

Congressus Religionum in Chicago. Gibbons Cardinalis: „Ea religio genus humanum obtinebit, quae illud maxime diliget." De tuo populo certamen. Tu magis dilige. Dilige caritate sapienti, universali, bona omnia efficaciter volenti. Bona omnia, etiam materialia et hygienica. Et tunc periculum septemtrionale nil proficiet.

III.

(Die 14. Januarii 1914.)

PATRONESSZ-GYÜLÉS. — DE PAUPERTATE.

Initium novi anni: quid volumus?

Paupertatem minuere; omnis generis.

a) Paupertas individualis, voluntaria, potest esse virtus; ast socialis, involuntaria, est perpetua occasio ruinae spiritualis et ulterioris paupertatis.

b) Hinc mederi volumus et causas debemus inquirere. Causae sunt morales.

α) Individuales: pigritia, stupiditas amathematica, luxus, ebrietas. His vix potest succurri. Dolium Danaidarum. Demoralisatio aliorum. Amarem si meditaremini, quid boni et quid mali per eleemosynam indiscretam causetur.

β) Physicae: infirmitas.

Huic mederi debet maxime status et socialis organisatio.

Nostra parva societas: decumbentium familias visitare: interimaliter iuvare.

γ) Sociales:

αα) Infirmitates singulorum statuum; item legislatio; nos instruere debemus.

ββ) Neglectio educationis prolium; huic mederi nos quoque nitimur. Patronage.

γγ) Defectus laboris et proinde mercedis; nos vix quidquam; ezt a kérdést felszínen tartani; ut quo plures his rebus interesse suum dedicent.

Studium, meditatio, sermo, activitas.

IV.

(Die 16. Januarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA MAIOR. NOVUS ANNUS.

Volumus novum annum felicem patriae et Ecclesiae. Huius felicitatis ingrediens est cessatio miseriae patriam dilacerantis et Ecclesiae quoque diversa mala minitantis.

Patria: emigratio, demoralisatio, turbae.

Ecclesia: occasio peccati, invidia, discordia, degeneratio etc.

Miseria multiplex:

I. *a)* Ficta.

b) Causata per propria vitia, adhuc evitabilia.

c) Item, sed iam irreparabilis.

Hae species minorem misericordiam merentur, imo *a)* et *b)* nullam.

II. Attamen tristissimae sunt species, quibus insontes plectuntur:

a) infirmitas sive propria, sive parentum;

b) sors orphanorum, physice et moraliter;

c) operariorum merces detenta;

d) operis defectus — munkátlanság. Imo sors semper precaria tot millium hominum.

Haec omnia saltem scire; notitiam horum propagare; prophylacticam et therapeuticam adhibere — praecipue in casibus II. *a)* et *b*).

Patronage-Egyesület.

Imo I. *a) b) c)* notitiam habere; propagare; quaevis bona — religio, mores, temperantia — promovere verbo et exemplo.

Paupertas est morbus aliquis contagiosus.

Multo melius praecavetur, quam sero medicina adhibetur. Iisdem expensis, quibus unam familiam iam deiectam sustentamus, centum pueros vel puellas praeservare possumus a futura miseria.

Ingressio: Elmult az 1913. esztendő, mely hazánk közállapotaira oly szerencsétlen volt, hogy akik a tizenhármas babonára hajlanak, vélekedésökben bizonyára megerősödtek. Elmult — s új esztendő köszöntött be — melyet milliók üdvözöltek azon kívánsággal, bár lenne jobb — még anyagiakban is.

Ezen kívánság vajjon mennyiben illik bele a Mária-kongregáció keretébe: ez mai elmélkedésünk tárgya.

A mult év — s a jelen tél elénkbe állítja a szegénységnek problémáját. Kivándorlás, munkanélküliség. Veszedelemmel fenyegeti a hazát és az egyházat.

Emigratio si tantum 100,000 — unus milliard Coronarum; et quod ex America in pecunia mittunt, fors quarta pars.

Conclusio: Exemplo, verbo, opere, sacrificio creare athmosphaeram laboris, honestatis, parsimoniae, caritatis.

V.

(Die 21. Januarii 1914.)

NŐVÉDŐ EGYESÜLETI KÖZGYŰLÉS. JÓTÉKONYSÁG.

Iterum annus laboris praeteriit, septimus. Et incipit octavus — qui sit annus progressus sicut hucusque.

Ecclesia enim habet divinam promissionem durationis perpetuae.

L' avenir est notre; il faut travailler avec confiance illimitée.

Semmi rosszba nem kell belenyugodnunk, hogy ez örökre így marad a földön. Kívánni, reményleni a jobbat; közreműködni.

A Miatyánkban: „Szenteltessék meg a Te neved, jöjjön el a Te országod." Ezt ajkunkkal mondjuk. Szívünkben is kell éreznünk, óhajt, reményt.

Gyermekek — Szt. József. Az a kis meleg étel, ne csak a testi éhséget csillapítsa, hanem a lelket is melegítse — azon gyermek élete legyen Isten nevének megszentelése. Védenceink a leánykörben: Isten országa, az erény, a munka, a hit, a vallás birodalma legyen az a lélek.

A börtönben — az a lélek, mely káromolta Istent, szégyent hozott az Egyházra, beszennyezte a keresztvíz által megtisztított lelket — egy bűnbánó zsoltár az egész fogház.

Az egész Kassáért, az egész világért, egész jövőért.

Ingressio: A Kath. Nővédő Egyesület betöltötte hetedik évét, kezdi a nyolcadikat. Visszatekintünk — és előre. A jövő a mienk.

VI.

(Die 21. Januarii 1914.)

NŐI TISZTVISELŐK ÉS KERESKEDELMI ALKALMAZOTTAK GYÜLÉSE. ÚJ GAZDASÁGI VISZONYOK.

A régibb idők gazdasági viszonyaiban úgyszólván csak a mezőgazdaságnak és a kisiparnak volt szerepe.

E kettőnek majdnem minden munkája a családban folyik le s így a mult században a nő is egész életét a családi tűzhely mellett töltötte el.

A mai gazdasági viszonyok a jelzett állapoton nagyot változtattak: a családon kívül a munka megszaporodott, a családon belül pedig megkevesbedett.

Azelőtt pl. míg nem volt varrógép, maga a fehérnemü, ágy- és asztalnemü elkészítése rengeteg munkával járt, ma ezt a gép gyorsan elvégzi s nincs annyi munkaidőre szükség.

A hajdani közlekedési viszonyok nem engedték, hogy az élelmi cikkeket messziről szállitsák; mindent otthon kellett készíteni, konzerválni . . . ma ezen is lehet sok tekintetben segíteni.

Sőt túl is mentek talán . . . miért is örömmel kell üdvözölni a női gazdasági tanintézetet. . .

De azért tagadhatatlan, hogy a nő számára sok munkaalkalom van, aminőről fél század előtt nem is álmodtak. Nagykereskedelem, ipar, hivatalok, pósta stb.

Egészen új osztály — sok mindenféle nehézséggel küzdve — mely nehézségeken sokkal inkább lehet diadalmaskodni egyesült erővel.

Az erőket egyesíteni akarja a Kassai Kath. Nővédő Egyesület ezen új osztálya.

VII.

(Die 23. Januarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE MIRACULIS.

Evangelium proximae Dominicae: leprosus mundatus.

Exinde *primo* elucet Christi potestas supernaturalis; sigillum legationis divinae. Veritas historica, philosophica, relativa miraculi.

Secundo est signum et symbolum totius missionis Messianae Christi. Genus humanum erat leprosum per lepram peccati. Exul a coelo squalidum errabat et foetidum.

Et Christus sanavit a lepra; non verbo miraculoso, sed morte dolorosa.

Legenda Henrici Pauperis, Mohr, Die Seele, 45.

Christus adhuc plus.

Conclusio: primo *fides* in Christum, *Legatum* divinum miraculis coruscantem et *Messiam* sanguine redimentem, dein *caritas* erga Redemptorem, cuius opus in anima nostra, gratiam sanctificantem tueamur; demum *zelus* conservandae ubique et propagandae gratiae santificantis.

Ad initium: est primum a S. Matthaeo relatum. Cap. 5, 6, 7. sermo in monte et initio cap. 8.

Ut in omni miraculo considerandum est: *a*) in genere miraculum, *b)* in specie hoc miraculum.

A) Ad apologeticam, *B)* ad moralem, asceticam.

a) Sanatio ista vere facta est et est vere supernaturalis. Et hoc maxime elucet, si omnia miracula Christi simul consideramus. Exinde legitimatio legati divini.

b) Sensus moralis.

VIII.

(Die 26. Januarii 1914.)

PRIMA SESSIO PRIMAE COMMISSIONIS TRIDENTINAE PRO SEMINARIO.

Tritum adagium: több szem .többet lát. Ideo apud omnes gentes adsunt senatus, quibus permultae res administrativae et iudiciales committuntur.

Ecclesia haec etiam adoptavit. Habet Summus Pontifex suum senatum et etiam Episcopus.

Eo magis confidimus, quia promissionem divinam habemus: „Ubi duo vel tres congregati . . .“

Quoad Seminarium: Tridentinum XXII. cap. 18. tres commissiones, quarum prima adiuvat Episcopum in gubernio spirituali.

Has Commissiones constitui 3. Oct. 1911.

Primae Commissioni hucusque vix erat labor assignandus. Attamen in susceptione clericorum et scrutinio ordinandorum est tamen res periculosa, in qua libentissime uterer consilio sapienti.

Susceptio in Concursu quidem coram Consistorio. Attamen proh dolor minor pars tantum tunc suscipitur. Postea veniunt; et recte in his est maiore discrimine opus.

Nunc igitur de his; de ordinandis; de exercitio in lingua Slavica; de Catechesi.

1. Wessely, Várady, Széman, Vadkerti.
2. Ordinatio.
3. Catechismus Slavicus.

IX.

(Die 28. Januarii 1914.)

FIATALKORÚAK BÍRÓSÁGÁN ELSŐ TÁRGYALÁS. A SZABADAKARATRÓL.

Az akarat szabadságát illetően régtől fogva két nézet áll egymással szemben: az amely a szabadságot védelmezi és az, mely ezt tagadja. És csodálatos, hogy amíg mindenki, kivétel nélkül, az akarat szabadságát látszik vallani a gyakorlatban, a legtöbb bölcseleti rendszer tagadja a szabad akaratot s a determinizmus valamely faját írja zászlajára. Magukban a theologiai rendszerekben is tudott a determinizmus tért foglalni, akár a mindenre kiterjedő isteni ország, akár a praedestinatio tanának túlhajtása által, úgy hogy majdnem azt lehetne mondani, hogy az egész emberi nem indeterminista, amíg nem filozofál, de azonnal hajlik a determinizmusra, amint filozofálni kezd.

Nem ismerhetjük el igaznak a determinizmust egész merev alkalmazásában, mert ellene szól egyéni és társadalmi öntudatunk s mert legbölcsebb védői is ellentmondásokba keveredtek és keverednek.

Payot Gyula francia akadémikus egy könyvet írt, az akarat neveléséről, melyet magyar fordításban a Magyar Tudományos Akadémia is kiadott. A könyv 8 lapon

(27—34) azt bizonyítja, hogy nincs szabad akarat. A többi 269 lap pedig arról tárgyal, hogy hogyan neveljük akaratunkat. Mily ellentmondás! Hát hogyan neveljük azt, ami nincs? S mivel neveljük, ha nincs szabad akaratunk, ha tehát úgy sem függ tőlünk, hogy akarjuk-e akaratunkat nevelni vagy sem!

De következik-e ebből már most valami feltétlen indeterminizmusnak a helyessége, vagyis hogy az ember akarata nemcsak legbensejében szabad, hanem egyszersmind független is minden befolyástól?

Semmi esetre!

A philosophia perennis, mely Aristotelesztől kezdve a mai napig él, mindig elismerte azon okokat, melyek az akaratot befolyásolják, tehát szabadságát korlátolják, eshetőleg egyes esetekben fel is függesztik, de soha egészen ki nem irtják. Amit tudok, amit látok, amit megszoktam.

A modern büntetőjog, mely ezen tényezőket szintén iparkodik a maga körébe bevonni e szerint nem mond lényegesen újat, hanem csak alaposabb tanulmány tárgyává tesz régi, helyes és igaz utakat az emberi akarat helyes irányitására és befolyásolására.

Azon büntetőjogi iskola, melynek Balogh Jenő, Angyal Kálmán és Bernolák Nándor az előharcosai, azon tudatot akarja érvényesíteni az igazságszolgáltatásban, hogy valamint a nevelés nemcsak büntetéssel iparkodik az akaratot helyesen irányítani, úgy az igazságszolgáltatás se merüljön ki a büntetésben, sőt iparkodjék amennyire lehet, neveléssé átalakulni.

Ezt a nevelési munkát a bűnözőknél a bíróság irányíthatja és vezetheti; de már csak a teendők sokasága miatt is önmaga közvetlenül végre nem hajthatja.

S ezért igazságszolgáltatásunk e tekintetben a társadalomhoz fordul s ennek — minden jóakaró embernek — segítségét óhajtja igénybe venni; a társadalmat a fiatalkorúak felügyelő hatósága révén közhatalommal ruházza fel s a Patronage-munkát erkölcsileg és anyagilag támogatja.

Mint a Felügyelőhatóság elnöke s a Patronage-ügy egyik szerény munkása, a társadalomba helyezett ezen

megtisztelő megbizatásért köszönetet mondok s az általam képviselt egyesületek és intézmények nevében a fiatalkorúak bíróságának a tőlünk telhető legjobb közreműködést megigérem a jövő nemzedék erkölcsi megmentésére.

X.

(Die 30. Januarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — TEMPESTATES.

Nuper miraculum in creatura rationali; in Evangelio proximae Dominicae miraculum in creatura inanimata. *Tempestas in mari.*

Uti miraculum firmat fidem.

Uti hoc miraculum, firmat fiduciam in tempestatibus. Viharok az egyéni életben és az egyház életében.

A) Egyén életében: kisértés és szenvedés.

a) Kisértés α) S. Franciscus Seraphicus et Salesius ad desperationem, β) eruditus ad infidelitatem.

b) Szenvedés: B. Mariae Virgini annuntiato gladio doloris per Simeonem.

Deus, Christus, sedat omnem tempestatem.

B) Egyház életében. Videtur... et aliter fit. Arianismus medio saeculo IV. — eo exeunte iam fere interiit, nunc nec vestigium. — Mohamedanismus orientem — eodem tempore populi Germanici. — Reformatio. — America. — Annis 1890 „Los von Rom.“ — Anglia et Russia conversi. — Nunc Missiones.

Non esse modicae fidei. Beata Maria Virgo Auxilium Christianorum. Napoleon.

Laborare alacri animo, ut semper crescant fides, mores.

Templom, Egyesület, Sajtó.

1. Templom — de Ecclesia loqui; de novo ordine parochiali; foliolum distribuere. 2. Autonomkör: nonnunquam inspicere. 3. De foliis nostris loqui, defendere, commendare.

Nunquam credere, nos defendere rem antiquatam; non tantum praeteritum est nostrum, sed et futurum.

XI.

(Die 6. Februarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE SEPTUAGESIMA.

Jam a temporibus apostolicis ieiunium Paschati praemissum. 40 dies, sed non continui; nunc Dominicas excipimus, et ideo 46 die incipimus... si plures adhuc dies excipiuntur — ahány nap kivéve, annyi héttel előbb kell kezdeni. Quadragesima, Quinquagesima, Septuagesima.

Alleluja elhangzik, violaszin; bőjtelő. Evangelium Dominicae. Bűnbánatra figyelmeztet — vigasztaló, hogy nem késő, amig élünk. Mindent helyre lehet hozni.

A végén a tanulság az irigységről.

Ennek fogalma: szomoruság felebarátom java fölött, mert abban nekem rosszat látok. Különbözik a gyülölettől, félelemtől (Mardochaeus), versengéstől (jó is lehet), méltatlankodástól (veszélyes). Müller II, 118. S. theol. II-II, 36. 1. 2.

Vera invidia est peccatum pessimum, diabolicum plane. Legenda Selmae Lagerlőf ap. Mohr ad Septuagesimam.

Caveamus ipsas radices.

Recapitulatio: 1. Septuagesima (Alleluja, color violaceus.) 2. Evang. Domin. (nem késő). 3. Invidia (II—II, 36, 2.) 4. Gravitas, Lagerlőf. *Conclusio:* önmegfigyelés, önfegyelmezés.

XII.

(Die 12. Februarii 1914.)

AZ ANTIALKOHOLISTA EGYESÜLET KASSAI CSOPORTJA. — SESSIO CONSTITUTORIA. DE ALCOHOLISMO.

De Alcoholismo duae gravissimae veritates. Altera quasi quaestio iuris: quid sint effectus Alcoholismi; altera quasi quaestio facti: quantopere sit apud populum nostrum Alcoholismus inveteratus.

Ad primum: *a)* mores, *b)* intelligentia, *c)* sanitas, *d)* peculium. Inverso ordine: *a)* peculium 1 milliard in

rem improductivam; *b)* sanitas — phthysis — cholera; *c)* intelligentia — hebetes; *d)* mores — voluntas; irreparabile damnum.

Ad secundum: heri duo parochi rurales. Operarii nullo modo, nisi cum Alcohol; quinquies, usque septies per diem per 1 deci!

Quid inde? Tales patres, tales matres!

Nos volumus ex asse studere hanc quaestionem utramque: *a)* illam iuris quoad quintuplex momentum suum: oeconomicum, hygienicum, psychologicum, paedagogicum, morale; *b)* quoad illam facti; statistica; demum *c)* therapeuticam.

Porro volumus applicare media therapeuticae, quae sunt: α) exemplum abstinentiae, β) communicatio nocivitatis, verbo (organisatio), γ) eadem scripto.

A) Studium.

I. Theoria: *a)* aeconomica, *b)* hygienica, *c)* psychologica, *d)* moralis, *e)* paedagogica.

II. Praxis, statistica.

III. Therapeutica.

B) Activitas.

I. Exemplum abstinentiae.

II. Organisatio praelectionum.

III. Scriptio in ephemerides Antialcoholisticas et alias

XIII.

(Die 13. Februarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE LABORE ET FRUCTU.

Evangelium Sexagesimae. Devas, The Key to the Worlds Progress. Benson, Paradoxes of Catholicism.

Talis antinomia sanctitas Ecclesiae et peccata; labor et „fatalismus."

Clavis: veritas uti virtus in medio.

In labore nostro — gratia Dei adiutorio.

Evangelium Sexagesimae. Ecclesia tulit fructum centuplum sanctitatis de facto: exemplum Sanctorum; statistica moralis.

Sola potest ferre hunc fructum centuplum, quia sola habet et finem et media.

Alii media, et haec falso. Intellectualismus exaggeratus, acsi sola eruditio... acsi alphabetismus praeservaret...

Postea voluntarismus. Payot... acsi sola vis et constantia voluntatis non posset esse in usurario et falsario vaferrimo.

Directio, finis, certus!

Sola Ecclesia.

Recapitulatio:

Ingressio Devas et Benson. *Thesis:* talis antinomia apparens: utrum Ecclesia producat vere fructum sanctitatis; utrum laborandum; an Deus ipse; veritas in medio: producit, sed libere; produxit multum et potest producere plus. Produxit: Acta Sanctorum. Producere potest plus ipsa sola Ecclesia. *a*) Irreligio nihil; α) intellectualismus, β) voluntas. *b)* Falsae religiones parum. Tantum, quantum habent e vera, e tota religione. Habent fragmenta.

A nobis quoque dependet, quantus fructus sit per Ecclesiam abferendus.

XIV.

(Die 15. Februarii 1914.)

AD MENSAM. — OCCASIONE INSTALLATIONIS PAROCHIALIS LUDOVICI KONRÁDY.

Installatus hodie in Ecclesia, inter sacrorum solemnia, inter preces.

Iunximus omnes nostras preces et pandimus nunc vota, ut adpropinquet ad ideale boni pastoris, quod nobis verbo et vita ostendit Christus...

Bonus pastor cognoscit oves et vocat nominatim — noverit et ipse. Bonus pastor dat vitam — impendat

et ipse omnem vitam, omne tempus, omnes facultates, omnem laborem.

Boni pastoris vocem audient. Laborem aestimant, caritatem amant.

Una cum grege sibi comisso vitam aeternam.

XV.

(Die 20. Februarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — EVANGELIUM QUINQUAGESIMAE.

Christus praedixit suam passionem.

a) Ascendimus Jerosolymam — voluntarie, intrepide suscipit.

b) Tradetur, conspuetur, flagellabitur, occidetur, resurget.

c) Non intellexerunt.

d) Dein caecum sanavit.

Intelligere passionem, quae est probatio et meritum.

a) Est probatio; ostendimus nos credere Deum esse; esse sapientem, qui novit, quid bonum; esse bonum, qui haec etiam ...

b) Est meritum; si tantum probatio esset, rationem essendi vix haberet. Deus ea non indiget, quia absque ea scit... Nos non indigemus, quia non debemus scire.. Propria ratio exsistentiae est: *a)* ablatio occasionis peccandi et *b)* allatio occassionis merendi.

a) Est cultrum, faolló, vadhajtásokat; finom operációs kés ...

b) Est amicus, aurifaber aeternae coronae.

Historiuncula ap. Mohr Herrgottswinkel p. 73. senex decidens de arbore.

Ad Congregationem B. M. V., quae est causa nostrae laetitiae et consolatrix afflictorum, praecipue pertinet... Sancti in omnibus passionibus laetantes hoc bene intellexerunt. Keppler, Több örömet 145—197. „Vidám emberek képcsarnoka."

XVI.

(Die 22. Februarii 1914.)

IN COPULATIONE DR. AUGUSTINI AMBRÓZY CUM AURELIA FERENCZY IN S.-A.-ÚJHELY.

Nem mythosz, hanem szent történet, hogy Isten teremtette az első emberpárt: Ádámot a földből, Évát Ádám csontjából s hogy mindkettőnek Ő maga a végtelen Isten adott halhatatlan lelket.

És Isten maga alkotta a házasság intézményét is, mint egy és felbonthatatlan szövetséget, melynek ezen két tulajdonságát élettani és társadalomtudományi okokkal bizonyitja maga a bölcseleti erkölcstan is.

Midőn pedig az emberek érzékisége és erőszakossága a házassági viszonyt gyökeresen felforgatta, midőn a férfi az erősebbnek jogán magának a házassági élet terén több jogot kezdett vindikálni és kevesebb kötelességet akart vállalni: Isten Fia maga megjelent a földön, hogy a megsértett rendet ismét helyreállítsa.

A házasság egységét és felbonthatatlanságát isteni Mesterünk ezen szavakkal emelte az újszövetség isteni törvényévé: „. . . ketten lesznek egy testben — s amit Isten összekötött, ember el ne válassza."

„Amit Isten összekötött", ezt mondja Mesterünk, mert azon érzelmet, melyre az emberi nem fenmaradása bízva van, Isten szentségi rangra emelte, az új szövetség hét szentségének egyikévé tette.

A szentség, a sacramentum, Isten különös kegyelmének, malasztjának biztos közlése egy külső jel, egy látható szertartás alatt s maga ezen külső jel mutatja azt, hogy minő az a belső kegyelem, melynek az illető szentség az eszköze.

A külső jel a kölcsönös beleegyezés nyilvánítása s az ezt követő, mintegy megerősitő szertartások: gyürü átadása, stólával való összekötés, eskü a keresztre.

Életreszóló beleegyezés gyűrűvel, kezdet és vég nélkül, örökké tartó . . . stólával összekapcsolva kezetkézben az életpályán végig. Esküt a szent keresztre, ettől erőt, Isten fia áldozati véréből . . .

Ehhez kitartást . . . mindnyájunk imája, Egyház áldása.

XVII.

(Die 22. Februarii 1914.)

NŐVÉDŐ EGYESÜLET ALAKULÓ GYÜLÉSE S.-A.-ÚJHELY.

Historiuncula Leuse cum paupere muliere.

Ita per B. Mariam Virginem mulier ad magnam dignitatem elevata. Haec principia applicare pium opus regnicolare Cassoviae a septem annis.

1. Patronage.
2. S. Josephi.
3. Carcer, hospitale.

Vos possetis addere curam pauperum S. Antonii.

XVIII.

(Die 25. Februarii 1914.)

SERMO I. QUADRAGESIMALIS. KIRCHE UND RELIGION.

Syllogismus: si est quaedam vera religio, ea est, quae est maxime religio. Atqui maxime religio est Catholica. Ergo.

Ad mai. Religio aut omnia, aut nihil.

Ad min. Klopp, Ruville, Benson.

Ergo fidelitate inconcussa Ecclesiae adhaereamus.

Introductio: Religio necessaria; quaenam est vera? Ea quae est maxime religio. Est propositio maior syllogismi. Minor vero: e fructibus cognoscetis.

Religio necessaria:

α) phaenomenon universale,

β) fundatum in natura,

γ) ergo verum.

Wo wir uns immer umsehen in der Menschheit in Raum und Zeit: wir finden kein Volk ohne Religion.

In Raum: unsere ganze Erde ist nun durchforscht. Kaum ein Winkel mehr, der unseren Geographen unbekannt wäre; gewiss kein Volk, von dem unsere Völker-

kunde nicht wüsste. Und alle Völker haben Religion. Wohl schien es den ersten Entdeckern, wohl schien es manchen oberflächlichen Reisenden so, dass ein neu entdecktes Volk keine Religion habe; allein es war nur Unkenntnis der Sprache, des betreffenden Volkes, oder Mangel an mitteilsamen Vertrauen seitens der sogenannten Wilden, was diesen Irrtum veranlasste. Jetzt leugnet kein Geograph und kein Ethnograph mehr: alle Völker des Erdenrundes haben Religion; es ist allen Völkern der Menschheit in's Herz geschrieben: die Welt hat einen Schöpfer, einen Ordner, wir alle haben über den Sternen einen gütigen Vater und eine ewige Heimat.

In Zeit:

Kann diese Stimme der Menschenseele täuschen?

Denken wir uns eine junge Schwalbe. Sie wird im Frühling im Neste ausgebrütet, kommt in menschliche Gefangenschaft und erlangt im Herbste die Freiheit, da ihre Schwestern schon ihre Südlandsreise angetreten haben.

Unsere Schwalbe wird unruhig hin und herflattern und endlich auch den Flug nach Süden nehmen. Niemand hat ihr gesagt, dass hier bei uns in einigen Wochen der Winter kommt mit seiner grimmigen Kälte und Hungersnot: und doch fliegt sie fort, und zwar gegen Süden.

Sie kommt ans Meer. Eine unendliche Wasserfläche dehnt sich vor ihr aus, sie sieht kein Jenseitsufer! Soll sie den Flug weiter wagen? Sie wagt ihn, denn eine innere Stimme sagt ihr: jenseits des unendlichen Wasserspiegels ist wieder Land, ein warmes Sonnenland mit Nahrung für den Winter. Und die Stimme der Natur hat nicht gelogen: die Schwalbe findet an den nördlichen Küsten Afrikas, was sie gesucht. Die Stimme der Natur, die Stimme des Urhebers der Natur hat nicht gelogen, nicht getäuscht.

Es gibt einen kleinen Käfer, mit Namen Trichterwickler. Einer der grössten Insektenforscher unserer Tage, P. Erich Wasmann hat über diesen Käfer ein ganzes Buch geschrieben. Jetzt im Februar gibt es wohl in unseren Gegenden nicht ein einziges lebendes Exemplar dieses

Tierchens. Es existieren nur seine Eier in kunstvoll zusammengerollten Düten aus je einem Birkenblatte. Die warmen Sonnenstrahlen des Spätfrühlings werden die wurmartigen Larwen aus den Eiern hervorlocken, die Larwe wird heranwachsen, dann sich gleichsam einsargen als Puppe und endlich als fertiger Käfer aus der Sarghülle hervorkommen.

Jene Käferchen des Sommers haben nie einen Winter erlebt. Sie haben nie ihre Eltern gesehen, die ja alle im vorigen Herbste eingegangen sind. Und doch werden sie im Herbste je ein Birkenblatt in Besitz nehmen, daraus ganz kunstvoll ein Dreieck und einen Kreis herausnagen. Grösse des Dreieckes und Kreises ist genau berechnet, wie wenn der Käfer Geometrie studiert hätte. Das Dreieck ist so ausgenagt, dass es sich zu einer Düte zusammenrollt, der ausgeschnittene Kreis legt sich darüber und in dieses wohlgeborgene Nest legt der Käfer seine Eier hinein, um seine Nachkommenschaft zu retten.

Wer hat das dem Käfer gelehrt? Hat er Astronomie studiert und weiss er von den Jahreszeiten? Hat er Geometrie und Pflanzenphysiologie studiert? Nichts von alledem. Eine innere Stimme ist ihm eingegeben vom Urheber seiner Natur. Und diese innere Stimme täuscht nicht und lügt nicht. Es ist die Stimme Gottes.

Und so lügt auch jene Stimme in unserem Herzen nicht, welche uns und allen Menschen von der grauesten Vorzeit der Pfahlbauten und Pyramiden an bis auf den heutigen Tag und von den zivilisiertesten Völkern bis zu den armen Menschenfressern von Neu Guinea sagt: Es ist ein Plan und Gedanke im Universum und somit ein Gott, der diesen Plan ausgedacht und realisiert hat. Es gibt einen Gott und eine unsterbliche Seele. Dies ist die Antwort der Natur selbst auf die bange Frage des Aschermittwoches.

Aber nun was weiter? Wie sichere ich mir die glückselige Unsterblichkeit im jenseitigen Leben?

Gott selbst hat uns den Weg gewiesen in seiner Offenbarung. Er hat uns eine Führerin bestellt in der von

Ihm gestifteten Kirche. Und Er hat diese Kirche, unsere heilige katholische Kirche als Sein Werk erkenntlich gemacht durch untrügliche Zeichen.

Über einige dieser Zeichen wollen wir diese unsere sieben Betrachtungen während der hl. Fastenzeit anstellen. Wir fassen diese Zeichen unter den Begri f der Früchte und Erfolge der Kirche zusammen gemäss dem Worte des göttlichen Heilandes: „an ihren Früchten werdet ihr sie erkennen".

Die erste Frucht der Kirche ist die innige, ernste, opferwillige Religiosität selbst. Ihr sei unsere heutige Betrachtung gewidmet.

Die katholische Religion ist die eigentliche, ganze, vollständige, konsequente Religion selbst.

Sie nimmt die ganze Offenbarung Christi an; kein Glaubenssatz, kein Wunder ist ihr zu gross, kein Gebot zu schwer, kein Opfer zu teuer. Und das allein ist Konsequenz. Entweder ist uns die Religion alles, oder sie ist uns nichts. Denn eine Religion, die nicht alles ist, ist wirklich nichts. Glaube ich, dass es einen allmächtigen Gott gibt, von dessen treuem Dienste meine ganze Ewigkeit abhängt, so ist die Religion alles; sie überragt alle zeitlichen Interessen so hoch, wie das Firmament die Erde, wie die Unendlichkeit den Punkt, auf dem wir stehen, wie die Ewigkeit den Augenblick, in dem wir leben. Ist mir die Religion das nicht, so ist sie mir überhaupt nichts.

Es gibt eine Religion. Und die wahre Religion ist jene, die am meisten Religion ist, die mit der Religion am meisten Ernst macht. Es ist das unsere heilige, katholische Religion, gelehrt von unserer heiligen Mutter, der Kirche. Denn sie ist es, welche vollständig ernst mit sich selbst macht *a)* im Dienste Gottes, *b)* im Opfer, *c)* im ganzen Leben.

In unserer Kirche wird Christus der Herr am meisten verehrt, am meisten geliebt. Unsere Gotteshäuser sind nicht nur an Sonntagen, sie sind tagtäglich, oft den ganzen Tag über geöffnet. Hunderttausend Priester des Erdenrundes lesen tagtäglich die hl. Messe, beten täglich ihr Brevier und wenn wir auf der ganzen Erde für jede hl. Messe nur zehn Zuhörer rechnen, so haben wir in Messe

und Brevier der Priester und Messehören der Gläubigen allein an Wochentagen etwa 1,300.000 halbe Stunden Gebetes.

Dieser konsequente Geist der Gottesnähe auf der Erdenrunde ist für alle edeldenkenden Andersgläubigen eine imponierende Erscheinung. Sie hat so manchen von ihnen zum Mutterhause der hl. Kirche heimgeführt: so vor etwa 4 Jahren den hochangesehenen Gelehrten, Geschichtsprofessor an der protestantischen Universität in Halle, Albert von Ruville, welcher die Geschichte seiner Bekehrung in dem schönen Buche „Zurück zur hl. Kirche" beschrieben hat. Ebenso den gefeierten Romanschriftsteller. Hugh Rob. Benson, Sohn des anglikanischen Erzbischofes von Canterburg, nun katholischen Priester.

Ein Maas des Ernstes der Religiosität ist die Opferwilligkeit für Gott und seinen Dienst. Hierüber für heute nur einen kleinen Fall aus meinem Bekanntenkreise. Ferneres werden wir im Laufe dieser Betrachtungen noch öfter vernehmen.

Einer der grössten Geschichtsforscher des XIX Jahrhunderts war der königl. hannoveranische Archivar, Hofrat Onno Klopp. Er war in meinen jungen Priesterjahren einer meiner väterlichen Freunde, dessen Andenken mir stets teuer bleiben wird. Aus protestantischer Familie geboren ist er erst als reifer Mann zur hl. katholischen Mutterkirche zurückgekehrt. Mehreremale erwähnte er mir den ersten Anlass seiner Bekehrung. Es war eine Reise in Holland, um in den dortigen Archiven zu studieren. Bei dieser Gelegenheit sah er die herrlichen Kathedralen aus dem katholischen Mittelalter, die nun seit der Reformation in die Hände der Protestanten gelangt sind. Er sah den herrlichen reichen, grossartigen Bau und die armselige Instandhaltung der Gegenwart — wie sie nun leer und öde dastehen. Er betrachtete, wie die armen Bürger des Mittelalters die im Vergleiche mit uns in Hütten wohnten, dem Gottesdienste so herrliche Kunstwerke widmeten und wie die protestantische Zeit, die in Palästen wohnt, kaum im Stande ist, die herrlichen Denkmale katholischen Opfersinnes zu erhalten und zu benützen. So kam er auf den

Gedanken, dass die katholische Kirche es sei, die mit der Religion Ernst mache. Und da er selbst ein ganzer Mann war und aller Halbheit abhold, kehrte er mit seiner Familie zur Religion seiner Väter zurück, in welcher er zeitlebens sein Glück und seine Ruhe fand.

Wir in Kassa brauchen nicht bis Groeningen und Harlem zu gehen, um ähnliche unvergängliche Denkmäler katholischer Glaubensbegeisterung zu finden; unser herrlicher Elisabethdom verkündet seit einem halben Jahrtausend, dass die katholische Kirche es ist, welche im Opfer für den Dienst Gottes keine Grenzen kennt.

Ein fernerer Maasstab des Ernstes in Religion ist das Leben selbst.

Seit neunzehnhundert Jahren haben Hunderttausende, ja Millionen durch ein Leben von heroischem Tugendgrade, ja durch den Märtyrertod den vollen Ernst gezeigt, dass ihnen die Religion alles ist. Märtyrer hatte die katholische Kirche immer; vom hl. Stephanus dem Erzmärtyrer bis auf unsere Tage. Ich selbst habe unter meinen ehemaligen Beichtkindern eine Märtyrerin des Himmels, die italienische Franziskanerin, Missionärin Maria della Pace, welche im Boxeraufstande in China ihr Leben für den hl. Glauben opferte. Vom Colosseum Roms bis auf unsere Stadt, wo an der Stelle der heutigen Prämonstratenserkirche unsere seligen Kaschauer Märtyrer verbluteten, vom afrikanischen Uganda bis nach China und Japan gibt es kein Land, welches das Blut unserer Märtyrer nicht gerötet hätte.

Wir sind so glücklich, die ganze, die vollständige, die eigentliche Religion zu besitzen, Kinder der Heiligen, Kinder der Kirche der Heiligen zu sein.

Erweisen wir uns würdig dieser unserer heiligen Mutter, in dem auch wir mit allen unseren religiösen Pflichten vollständigen Ernst machen.

Aus grauer Vorzeit erbten wir unsere herrlichen Gotteshäuser mit all ihrem künstlerischen Schmuck. Zeigen wir durch unser Leben, durch unsere Teilnahme am Gebetsleben unserer Kirche, dass es nicht die tote Pracht der Vergangenheit ist, die wir geerbt haben, ohne sie innerlich zu besitzen.

Der allerschönste Schmuck der Kirche sind die betenden Seelen. Diese mögen immer mehr und mehr auch in unserer Stadt bezeugen, dass die katholische Kirche auch heute und auch hier die ganze Kirche, die volle Kirche, die Kirche der vollständigen Religion, die Kirche der Heiligen ist.

Summarium: Aschermittwoch, 1896. Frage. Antwort: Überall Religion. Immer Religion. Stimme der Natur. Schwalbe, Trichterwickler. Täuscht nicht. Entweder alles oder nichts. Am meisten Gebet. Ruville, Benson. Am meisten Opfer. Klopp. Unser Dom. Heilige, Märtyrer. Maria della Pace. Unsere Märtyrer. Paraenesis: Digni filii. Haereditatem vivam possideamus.

XIX.

(Die 25. Februarii 1914.)

AUTONOM-KÖR. — DE MISSIONIBUS.

Titulus est „merita missionariorum scientifica", loqui tamen volo de opere missionum generatim et de meritis scientificis tantum in fine.

Testamentum Christi ad coelum ascendentis: „Euntes docete omnes gentes".

Inde Ecclesia Catholica de iure; ius et officium nitendi, ut sit de facto. Se ipsam negaret.

Ius et officium exercuit — dum Adalbertus et Gerardus... et exercet nunc praecipuo fervore et successu.

Missionarii: ... „Exi de terra tua, cognatione tua, de domo patris tui"... veni in terram incivilem, inhospitalem, clima terribile... Veneranda vocatio. Speciosi pedes evangelizantium...

Missionarii Verbi Divini, P. Arnoldus Janssen.

Missionarios iuvant fideles precibus et eleemosynis — utique apud nos minime.

Aliqualis organisatio collecta Epiphaniae; subnotatio pro ephemeridibus.

Sunt missionarii etiam triarii culturae et scientiae.

Culturam christianam ferunt — cruce et aratro apud nos — et nunc ibi..

S. Gabriel in omni etiam humanae artis et opificii genere.

Scientiam nostram ditant.

Et quidem: *a)* Geographia. *b)* Linguistica. *c)* Ethnographia. *d)* Scientiae naturales.

Megváltó végrendelete: „Elmenvén az egész világra..."

Egyetemes jellegű, katholikus; önmagát tagadná meg...

Expansiv erő ellankadása — gyenge korok tulajdonsága.

Első sorban nem földi kultúrát, hanem hitet és erkölcsöt.

Montesquieu, családot, nevelést, társadalmat még anyagi kultúrát is (munka megbecsülése, tulajdonjog sérthetetlensége, sőt tudomány, művészet). Az egyház civilizáló hatalma.

Érvényesítette missiók által. Missio és kultúra viszonyát illetőleg 3 korszak.

I. Korszak. Hittérítők és megtértek ugyanazon kultúrkörből.

Erkölcs; család; rabszolgaság enyhitése; gladiatorjátékok megszüntek.

II. Korszak. Hittérítők a római-görög kultúrkörből, térítendők az új népek, kiket a népvándorlás Európába sodort 4—16 század. Germán, szláv, magyar alacsonyabb kultúra, rokon faj.

Hit, erkölcs. De ezenkívül földi kultúra is.

Mindhárom népcsoport irodalmi emléke, Ulfilas, Cyrillus, Methodius. Halotti beszéd.

Iskola. Építészet, földmívelés.

III. Korszak: újkor. Amerika felfedezése s a világközlekedés kifejlődése folytán az egész világ a missiók színtere. Missionárusok az európai kultúrkörből; megtérítendők egészen más fajok, részben saját, aránylag magas kultúrával, részben ennek legalacsonyabb fokán.

Ad *a)* China, Japán, India.

A XVII. század missiói. Ezeknél is a hit mellett világi tudományt is terjesztettek. P. Schall Ádám a mathematikai társaság elnöke.

Ad *b)* Alacsonyabb kultúráju népeknél.

Amerika: *α*) négerek. P. Claver, *β*) Paraguay. *Guarani.* Mindenütt iskola, táplálkozás, ruházat.

Etiam nostram scientiam.

Megfigyelések P. Menyhért meteorologia, botanika.

Tudományos cikkek, Anthropos, Semaine ethnologique.

Internationales Institut für wissenschaftliche Forschungen.

Kétféleképen állanak tehát a kultúra szolgálatában. Működési terökön nemcsak papok, hanem tanítók, orvosok, kézművesek, művészek, építészek.

Európában pedig, megfigyeléseik eredményeit tekintve, a földrajz, néprajz, természetrajz, nyelvtudomány hangyaszorgalmú munkásai.

XX.

(Die 27. Februarii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE MORTIFICATIONE ET IEIUNIO.

Videtur Christus Dominus aliquoties contra ieiunium locutus fuisse, dum inter vitia pharisaeorum gloriationem de ieiunio reprehendit. V. g. Matth. 15, 2.

Haec nobis obiiciuntur a reformatoribus et a modernis incredulis. Werkheiligkeit.

Mortificatio in genere.

a) Negant optimistae, rationalistae, peccati originalis negatores. Vadalma. Van eredeti bűn, sőt nem is egy! Minden nevelő tudja. S akiket nem nevelnek... Jasszok. Refutantur per experientiam. Necessaria est ad excercitium voluntatis. Surrectio, labor, sport, cibus.

b) Est bonum morale — meritum. Regulatio secundum rationem. Ergo non tantum ut medium, sed etiam ut finis.

c) Est poenitentia. Homo meretur poenam. Ratio et fides concordant.

Ieiunium in specie.

a) Res homine dignissima; differt a brutis, dum hunc appetitum refrenat. Piscis est stomachus natans, aquila stomachus volans, lepus stomachus currens.

b) Est medicina animae pro labore intellectuali et morali.

c) Est medicina corporis: α) generatim minus comedere; β) in specie minus carnium comedere. Arteriosclerosis. Lehmann, Guggenberg.

XXI.

(Die 4. Martii 1914.)

SERMO II. QUADRAGESIMALIS. KIRCHE UND MORAL.

Si Christus fundavit Ecclesiam, haec debet sancta esse, omnibus virtutibus foecundissima. Et ita merito inter quatuor notas verae Ecclesiae recensemus notam sanctitatis.

1. Qualia media adhibet?
2. Quales fructus produxit et producit?

a) Praedicat legem veram, *b)* legem certam, *c)* legem claram, *d)* media santificationis divina, *c)* addit disciplinam.

I.

Zu Beginn des fünften Jahrhunderts unserer Zeitrechnung schrieb einer der grössten Geister, die es je gegeben hat, der hl. Augustinus, sein grossartiges geschichtsphilosophisches Werk „De civitate Dei."

Die ersten Partieen des Werkes enthalten einen wunderbar ausgeführten Vergleich zwischen den sittigenden Erfolgen des Christentums und des alten Heidentums der klassischen Zeit.

Es wird haarscharf gezeigt, dass die antike Kultur von der engen Verbindung von Religion mit Moral, die uns in Fleisch und Blut übergegangen ist, kaum eine Ahnung hatte.

Wir können uns kaum denken, dass es Tempel geben kann, in denen nie gepredigt wird, oder dass es eine Predigt geben kann, ohne Lehre über Pflichten und Ge-

bote; dass man sich Götter vorstellen konnte, die sich um Gut und Böse unter den Menschen nicht oder kaum kümmern.

Und doch war es so, als die christliche Religion auf Erden erschien.

Mögen die Griechen und Römer des klassischen Heidentums noch so gebildet gewesen sein in Philosophie und Kunst, in Politik und Heerwesen: ihre Religion war von einer für uns unbegreiflichen Frivolität; verehrte sie doch unter ihren Göttern den sittenlosen Jupiter und die noch ärgere Venus, den Dieb Mercur und ähnliche lasterhafte Wahngebilde. Dass eine solche Religion keinen sittigenden Einfluss auf ihre Anhänger ausüben konnte, ist wohl selbstverständlich.

Die Religion unseres Erlösers schaffte hier gründlich Wandel: sie brachte Religion und Sittlichkeit in engste Verbindung und erweist sich noch heute als die festeste, ja einzig feste Stütze der Moral.

Ohne Religion gibt es überhaupt kein wirkliches Moralgesetz, das den Menschen wirklich im Gewissen verpflichten würde.

Wohl haben, namentlich seit etwa hundert Jahren, viele sich alle erdenkliche Mühe gegeben, ein Sittengesetz, eine Sittenlehre ohne Religion zusammen-zustellen.

Allein in dieser religionslosen Moral fehlt es gleich beim allerersten Punkte: eine wirkliche Verpflichtung lässt sich ohne einen lebendigen, allwissenden, gerechten Gesetzgeber und Richter nicht herauskonstruieren.

Die einen begründen den Pflichtbegriff mit dem Egoismus; handle recht und gerecht, sei mässig und anständig, denn es ist so gut und nützlich für dich. — Ja wenn aber der Defraudant meint, dass der Inhalt einer reichen Kasse für ihn noch besser und nützlicher ist, als aller erwartete Nutzen der Ehrlichkeit, -- da gibt es (wenn es keine religiöse Grundlage gibt) keinen Grund auf Erden, mit dem man ihm das Verwerfliche seiner Handlungsweise klarmachen könnte. Die Moral des Egoismus versagt also gleich beim ersten Punkte; wenn alles sittlich

gut ist, was dem Handelnden Nutzen bringt, so ist das eine Moral für Raubmörder und Defraudanten.

Andere wollen die Moral mit dem Gemeinwohle begründen; d. h. sie sagen, sittlich gut ist alles, was den Anderen, der Menschheit, dem Kulturfortschritte u. s. f. nutzt; und darum müsse man es tun.

Wir wollen gleich an einem Beispiele sehen, was diese Moral in einer schweren Lebenslage wert ist.

Heute vor einem Jahre dräuten Wolken über unserem Vaterlande. Tausende von jungen Familienvätern mussten in Waffen an die Grenze rücken und es war nicht ausgeschlossen, dass der Krieg wirklich ausbricht und dass sie ihr Blut für die Verteidigung des Vaterlandes vergiessen müssen.

Nun denken wir uns eine solche Abschiedszene. Der junge Gatte hat seine Reservistenuniform angezogen; er umarmt zum letztenmale seine Frau; zwei kleine Kinder im Alter von 4 und 2 Jahren klammern sich an den Hals des Vaters. Tränen treten in die Augen des starken jungen Mannes; er denkt: werde ich Euch wohl wiedersehen? Vielleicht niemals! Ich ziehe jetzt fort. Während ich fort bin, wird schon Schmalhans Küchenmeister sein bei den unschuldigen armen Würmchen. Und wenn ich nicht wiederkomme? Welches Elend für die arme Wittwe und die kleinen Waisen? Er kann sich nicht trennen; vor Schluchzen erstickt seine Stimme und die Stimme seines Weibes; die armen Kinder weinen mit, ohne zu wissen warum und doch fühlend: es mus etwas furchtbares sein... — und nun bitten wir einen der Herren religionslosen Moralphlilosophen hereinzutreten und dem jungen Landwehrmann und seiner Familie die Pflicht des Einrückens klarzumachen und etwas Trost zu bringen.

Was wird er wohl sagen? Vielleicht beginnt er damit, dass die Welt eine Riesenmaschine ist, die mit ihren Rädern vernunftlos und erbarmungslos alles zermalmt, was sie hervorgebracht. Es müssen eben alle Wirbeltiere sterben, zu denen der Mensch auch gehört.

Unser armer Landwehrmann wird sagen: Ja, einmal schon, aber warum jetzt, in der Blüte meiner Jungend

und wo meine armen Kinder noch den ganzen Lebensweg vor sich haben! Nein, das ist kein Trost und auch kein Grund, dass ich die Pflicht habe, in den Krieg zu ziehen.

Der religionslose Moralist wird vielleicht fortsetzen: Ja, aber es ist die Pflicht des Einzelnen, sich für die Gesammtheit, für das Vaterland zu opfern.

Warum? — wird der Landwehrmann sagen. Warum, wenn es keinen höchsten Gesetzgeber gibt! Ist mir meine Familie nicht näher, als die Anderen?

Ich will lieber für meine Kinder leben, als für die Gesammtheit sterben.

Aber bedenke doch die Ehre, die Dir und deinem Andenken bevorsteht! Noch nach Jahrhunderten wird man deinen Heldentod feiern und dich den künftigen Geschlechtern als Beispiel vor die Augen halten!

Nein — wird der Reservist sagen. Von einem Napoleon spricht man noch nach Jahrhunderten, aber nicht von seinen armen Soldaten, deren Knochen auf allen Schlachtfeldern Europas modern.

Der religionslose Moralist wird am Ende seiner Weisheit angelangt sein — was kann er dem armen einrückenden Reservisten an Pflicht und Trostgründen bieten? Rein nichts, was der Rede wert wäre. Die sogenannte Moral ohne religiöses Fundament versagt gerade in der kritischesten Lage, da man sie am meisten brauchte.

Ganz anders weiss die christliche Religion mit dem mobilisierten jungen Familienvater zu sprechen.

Sie sagt ihm: die Welt ist keine vernunftlose und erbarmungslose Maschine, sondern das Werk eines göttlichen Meister, der dich und dein Weib und deine Kinder kennt und mit unendlicher Liebe auf euch herabblickt.

Er ist euch nahe und allen euren bangen Sorgen und eurem herbem Schmerze. Er weiss alles zum besten zu fügen schon hier im Erdenleben, das nur eine kurze Prüfungszeit ist und wenn nicht eher, so wendet er alles zu ewigem Glücke in der ewigen Heimat, so ihr unerschütterlich auf ihn vertrauet.

Wo die religionslose Moral völlig versagt, bewährt sich die christliche Sittenlehre mit vollem Erfolge. Sie hat

ein wahres Gesetz, denn sie hat einen wahren Gesetzgeber, den gerechten, heiligen, allwissenden Gott.

Die christlichen Sittengebote sind ein wirkliches Gesetz: sie sind auch ein klares, allgemein verständliches Gesetz. Es hat noch nie eine solche sittigende Institution gegeben, wie die katholische Kirche, die in allen fünf Weltteilen seit neunzehn hundert Jahren das wahre, klare, heilige Gesetz des Evangeliums verkündet.

Doch hat die katholische Kirche nicht nur ein Sittengesetz, das sie klar und bündig verkündet: sie hat auch die göttlichen und menschlichen Mittel, das Sittengesetz wirklich eindrucksvoll in's Herz zu prägen.

Ein solches Mittel ist das von Gott selbst eingesetzte Sakrament der Busse.

Der beichtende Katholik kennt den unendlichen Unterschied zwischen der Seele im Stande der heiligmachenden Gnade und der Seele in der Todsünde.

Ist die Seele im Stande der Gnade, so ist sie licht und schön. Gottes Himmel ist über ihr offen, sein Licht strahlt schon in diesem Erdenleben in die Seele hinein. Ewiges Glück und ewige Herrlichkeit ist ihr Loos, wenn sie ausdauert und in diesem Zustande aus dem Erdenleben scheidet.

Schwarz und düster, hässlich und schrecklich ist die Seele, auch nur mit einer Todsünde befleckt. Unter ihr ist der Schlund der Hölle offen, um sie sicher zu verschlingen, wenn sie in diesem Zustande die Schwelle des Jenseits überschreitet.

Das Sakrament der Busse, ja die vollkommene Reue noch vor Empfang des Sakramentes ist im Stande, die Seele aus dem Zustande schwärzester Finsternis in den Zustand des Lichtes zu versetzen.

Welch erhebendes Bewusstsein ist es, durch aufrichtige Reue alles gutzumachen und welch starken Beweggrund haben wir dann, die wiedergewonnene Seelenreinheit sorgsam zu bewahren. Petrus, Magdalena, Augustinus. Die Lehre von Gottes Liebe und Güte, von Gerechtigkeit und ewiger Vergeltung, von Barmherzigkeit und Vergebung, die Parabel vom guten Hirten und vom verlor-

nen Sohne, die Sakramente namentlich der Busse und des Altars, Gebete, Andachten, Bruderschaften, die religiösen Orden mit Befolgung der evangelischen Räte sind ebenso viele Motive, wie Mittel zur sittlichen Veredlung des menschlichen Geschlechtes.

II.

Was ist nun der tatsächliche Erfolg dieser Sittenpredigt der katholischen Kirche seit neunzehnhundert Jahren?

Mögen wir die Jahrhunderte seit Christus überschauen, mögen wir die Länder der Erde von einem Pol zum anderen durchstreifen, mögen wir die Tugenden im einzelnen betrachten, überall finden wir die segensreichen Spuren der sittigenden Tätigkeit der Kirche.

Gleich in den ersten Jahrhunderten des Christentumes vollzog sich eine grossartige Wandlung im sittlichen Leben derjenigen, die die Lehre des Evangeliums annahmen.

Die Verteidiger der christlichen Lehre gegen die blutige Verfolgung von seiten der römischen Cäsarenmacht berufen sich auf das erhabene Leben der Christen. Die Zeugnisse eines Justinus und Athenagoras aus dem zweiten, des Tertullian von der Wende des dritten, Cyprians aus dem dritten, Lactantius vom Beginne des vierten Jahrhunderts, über das Leben der Christen, über ihre Sittenreinheit und Nächstenliebe, Opferwilligkeit und Heldenmut sind lichte Punkte in der Geschichte des sittlichen Verfalles des ausgehenden römischen Heidentums. Selbst die heidnischen Schriftsteller Plinius, Lucianus, der abtrünnige Kaiser Julian sind voll des Lobes über die tadellose Lebensführung der Christen.

Es folgen vom fünften Jahrhunderte an die Zeiten der Völkerwanderung. Raubend und mordend zogen die germanischen Barbarenvölker durch ganz Europa und Nordafrika. Das Christentum weiss sie zu bezähmen, aus den wilden Horden von raubenden Nomaden erzog sich die Kirche friedliche Bürger, Ackerbauer und Handwerker. Die Söhne von grausamen Nomadenfürsten nahmen als Mönche das Kleid des hl. Benedikt, um nun als dessen Jünger in der Klosterzelle Bücher abzuschreiben und im

Garten harte Arbeit zu verrichten. Und in allen folgenden Jahrhunderten wusste die Kirche Millionen zu begeistern zu einem frommen, arbeitsamen Leben in Welt und Kloster, zu heroischen Opfern im Dienste der Armen und Kranken. Was wir edles und hehres haben, Schulen, Spitäler, Armenhäuser, Waisenhäuser, Pflege der Armen, Stummen, Blinden, Aussätzigen — alles, alles ist Werk der Kirche, des Evangeliums. Seit 19 hundert Jahren ist der Quell der Tugend nicht versiegt.

Kein Klima, kein Erdstrich ist vom Segen der Kirche ausgeschlossen.

Auf den Eisfeldern Grönlands blüht das Glaubensleben in den Missionen und unter der heissen Aequatorsonne gediehen die heiligen Gestalten der hl. Rosa von Lima, Marianne von Quito und Petrus Claver.

Und keine Tugend im Dienste Gottes und des Nächsten, keinen Edelmut und Heldenmut in der Bezähmung der unordentlichen Begierden des menschlichen Herzens gibt es, welche im Laufe der Jahrhunderte in Millionen von Seelen, in Milliarden von Fällen sich nicht betätigt hätten.

An einem Tage des Jahres hält die hl. Kirche Heerschau über ihre Erfolge. Es ist gegen Ende des Kirchenjahres, am 1. November, am Feste Allerheiligen.

Die hl. Mutter Kirche hält da ihr Erntefest. Sie zeigt ihre Kinder, die sie geboren und erzogen. Sie zeigt als Lehrerin ihre Schüler, die sie gelehrt und geführt hat. Sie zeigt uns unsere älteren Brüder zur Nachahmung. Und sie selbst, die Mutter, verneigt sich verehrungsvoll vor ihren Kindern, den Heiligen des Himmels. Sie bittet für sich und ihre noch auf Erden lebenden Kinder um das mächtige Gebet ihrer triumphierenden Kinder im Himmel. Aus allen Völkern des Erdenrundes sind die Heiligen des Himmels versammelt. Lateiner, Griechen, Germanen, Amerika, Afrika, Asien, ja auch schon Australien haben ihre Heiligen zum Himmel gesandt. Auch aus unserer Stadt sind drei heilige Märtyrerseelen in das Himmelreich gelangt; unter bitteren Qualen haben sie am 7. September 1619. an der Stelle, wo jetzt die Praemonstratenserkirche steht,

für Jesus und Maria ihr Leben geopfert. Es sind die seligen Marcus Crisinus, Stephan Pongrácz und Melchior Gródziecki.

Es ist nun an uns, zu zeigen, dass die heilige Mutter Kirche ihren seelenveredelnden Einfluss auch heute nicht verloren hat. Es ist dies unsere Pflicht zu zeigen an unserem eigenen Leben und durch guten Einfluss auf unsere Nebenmenschen.

Für unser eigenes Leben gehen wir fleissig in die Schule der hl. Kirche, zum Gottesdienste, zur Gotteslehre, zu den hl. Sakramenten. Wollte die ganze Welt nur monatlich einmal zu den heiligen Sakramenten gehen — neun Zehntel aller Laster, neun Zehntel allen Kummers würden in einem halben Jahre verschwinden.

Und damit von dem so viel als möglich erreicht werde, damit die Erde baldmöglichst für alle ein erträglicher Warteraum für das Paradies werde, wollen wir unser Möglichstes dazu beitragen, dass Religion und Sitte in unserer Umgebung gefestigt werden.

Es hängt so viel davon ab, welchen Einfluss wir auf unsere Hausgenossen, Familienangehörigen nehmen. Ob wir uns darum kümmern, ob sie in Messe und Predigt oder zu den hl. Sakramenten gehen.

Es hängt soviel davon ab, welche Presse wir durch Abonnement unterstützen. Lesen, unterstützen, verbreiten wir gute Blätter, so üben wir ein wirkliches Apostolat für Glauben und Moral. Tun wir dies schlechten Blättern, so verstärken wir das Echo der Gottlosigkeit und Sittenlosigkeit.

Es gibt so viele Werke des Apostolates für Wohltätigkeit und sittliche Bewahrung und Besserung. Der kath. Patronageverein, das Werk des Brotes des hl. Antonius, der Mädchenschutzverein, der katholische Hausfrauenverein, das St. Josefskinderasyl, sie alle sind berufen den sittigenden Einfluss der katholischen Religion zu vertiefen und zu verbreiten.

Trachten wir alle, m. L. für alle Interessen der Kirche, des Glaubens und der Sitte ein warmes Herz zu haben. Was wir für unseren Nächsten getan haben, um ihm den

grössten Schatz des Lebens, Glauben und Sitte, zu bewahren, oder zu verschaffen, das haben wir Christus getan; er Selbst hat gesagt, dass Er es uns vergelten wird Amen.

Summarium.

I.

Augustinus: De civitate Dei. Arcta relatio. Nunc solvere volunt. Egoismus, defraudans. Endaemonismus, socialismus, miles (Cathrein). Christianismus, vera lex. Certa et clara lex. Media alia, motiva. Confessio.

II.

Decursu saeculorum I—IV. *a)* Apologetae, *b)* Adversarii. V—XV. Migratio gentium, medium aevum. XVI—XX. Nunc quoque misericordiae quaecumque bona. Omnes gentes, climata Grönland; Aequator. Omnes virtutes. Festum Omnium Sanctorum. Paraenesis. Si totus mundus omni mense. Vita propria. Alii — verbum, ephemerides opera. Quidcumque pro Apostolatu, pro Christo.

XXII.

(Die 6. Martii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA.

Cras festum S. Thomae, magni luminis Ecclesiae pro semper.

Ecclesia *a)* recta principia omnium scientiarum custodit.

b) Antiquae eruditionis rudera salvavit.

c) Scholas omnes fundando interioris culturae intellectualis fundamenta posuit.

d) Ope missionum singulis scientiis innumeros impulsus dedit.

e) Nunc quoque de singulis scientiis optime meretur.

Obiectiones. 1. Medio aevo Aristoteles, Averrhoes; *resp.* statim correxit Albertus M. et S. Thomas. 2. Galilei.

A keresztény tudományosság legfénylőbb csillagának, minden idők egyik legnagyobb bölcsének ünnepét üljük holnap. Aquinói szent Tamás ünnepe.

Időszerű az Egyház és tudomány viszonyáról elmélkedni, melyről a tájékozatlanság és rosszakarat annyi tévedést terjeszt.

a) Az Egyház az igazi tudományosság igaz alapjait őrzi: a theisztikus bölcseletet s ebben a világnézetnek, úgy a theoretikusnak, mint az erkölcsinek, a helyes főelveit. Kétféle bölcseletről gyakran volt alkalmunk értekezni: a perennisről és a folyton váltakozóról, mely saját gyermekeit felfalja. Mindenki újat, mindenki újra. A perennis egy 2000 éves fa — folyton gyarapodik, egy-egy elszáradt gallya lehull, a másik csupa kóró, bokor, mely alig él egy évtizedet s máris kitépik, hogy újat ültessenek a helyébe. Deploige, Ihering.

b) Az ókori tudományosság maradványait neki köszönhetjük.

α) Első századokban némi ingadozás; néhányan megvetették;

β) kialakult a helyes nézet; Szt. Ágoston, Szt. Vazul, Cassiodorus, irányt adott Szt. Benedek rendjének.

c) Középkor: nemzeti nyelvek, irás-olvasás; iskolák. Diák, clerk. Elemi-, közép- és főiskolák. Könyvtárak.

d) Missziókról minap az Autonómkörben.

e) Ma is; a tudomány minden ágában. Csak a jezsuita-rend a világ legelső tudományos akadémiája. 1913 elején 8178 pap, 4400 scholastikus; 12,000 intelligens férfiú a világ minden táján önzetlenül — tisztán az eltartásért. Az innsbrucki theologia évi 16,000 koronájába kerül az államnak.

Ellenvetések:

a) Index.

b) Galilei — Lukcsics: A Galilei-kérdés.

Ad *a*) bene respondit Kérészy, dum multa clamarent in casu Episcopi Albaregalensis.

Ad *b)* vere error; ast α) non ob astronomiam — Copernicus multo ante; β) ante et post cum pace Ecclesiae. γ) Falsum de tortura, de carcere, de rogo, „eppur si muove".

XXIII.

(Die 11. Martii 1914.)

SERMO III. QUADRAGESIMALIS. KIRCHE UND FAMILIE.

Introductio: duplex liber divinus: natura et revelatio.

E libro naturae iam legimus, qualis debeat esse familia: stabilis, una, indissolubilis, aequalitas officiorum, cura liberorum.

Quae natura ipsa cognoscit, humana perversitas tamen multipliciter neglexit, imo ignorare nisa est.

Polygamia, divortium, infanticidium, servitus etc. crimina contra vitam familialem. . .

Ecclesia horum theoriam correxit; unitas, indissolubilitas, etc.

Porro infinitis vicibus in praxim deduxit; disciplina poenitentiae praeservativum malorum; unitas (Muanga); indissolubilitas (Lotharus, Philippus, Henricus); cura parvulorum — nemo parentes dispensat, nisi Deus per mortem.

Et tunc charitas eos amplectitur: „Dominus autem assumpsit me."

I.

Gott der Herr hat uns Menschen zur Lösung der grossen Lebensfragen zwei Bücher gegeben: das Buch der Natur und das Buch der Offenbarung.

Im Buche der Natur sollen alle Menschen lesen mit den Augen des Verstandes, im Buche der Offenbarung sollen alle lesen mit den Augen des Glaubens.

Beide Bücher sind von Gott, dem ewigen Quell der Wahrheit; sie können nicht irren, sie können sich nicht widersprechen; sie können höchstens falsch gelesen oder falsch verstanden werden.

Der Gegenstand beider Bücher, des Buches der Natur und des Buches der Offenbarung ist im Wesen derselbe; doch ist er — die grossen Lebensfragen — in beiden Büchern von zwei verschiedenen Seiten behandelt. Das Buch der Natur enthält vor allem die leichter verständlichen und allgemeineren Grundlagen; die Offenba-

rung enthält dann zu diesen Grundlagen den Ausbau, zu den Prinzipien die sicherere, eingehendere, lichtvolle Ausführung.

So ist es auch mit dem Gegenstande, den wir heute besprechen wollen, mit der Familie.

Das grosse Buch der Natur hiefür ist die Welt in uns und um uns, unsere eigene Seele und unsere Umgebung, die menschliche Gesellschaft, ja die ganze geschaffene Welt.

Einer der grössten Geister, die unsere Erde je getragen, der heil. Thomas von Aquino, der Fürst der Philosophen und Theologen, hat die Grundprinzipien der wahren Lehre über die Familie aus dem Buche der Natur mit bewunderungswürdiger Klarheit herausgelesen.

Die moderne Zeit meint manchesmal, erst sie habe das Leben in der Natur und namentlich im Tierreiche genauer beobachtet. Ein Blick in die Summa philosophica des grossen Aquinaten bezeugt aber, dass dieser grosse Geist schon vor sechs und ein halb-hundert Jahren sich mit Geschick auf dieses Gebiet begeben hat.

Für Ehe und Familie sucht der hl. Thomas Analogien im Tierreich und er stellt fest, dass bei all jenen Arten — besonders Vögeln — Tauben, Singvögeln, Raubvögeln, bei denen die Jungen für die Brutzeit und erste Jugendzeit der Hilfe beider Eltern bedürfen, dieses Elternpaar in einer Art ständiger Verbindung, gleichsam in einer Ehe lebt.

Für die Erziehung des Menschen-kindes haben wir nun ganz denselben Fall. Für dessen Ernährung und noch mehr für dessen Ausbildung, moralische Erziehung, manchesmal auch Bändigung, genügt in der Regel die Mutter nicht. Der Vater ist für das alles mitverantwortlich, seine Hilfe unentbehrlich. Und dieses Zusammenwirken von Vater und Mutter ist für die Erziehung von mehreren Kindern Jahrzehnte hindurch notwendig. So dass aus dem Buche der Natur mit hinlänglicher Klarheit herausgelesen werden kann, dass nach dem Willen des Schöpfers der einzige Weg, auf dem neue Menschenkinder in die Welt

treten sollen, die Ehe und zwar monogame und unauflösliche Ehe ist.

Diese Schrift im Buche der Natur ist immer klar und leserlich vor Augen der Menschheit gestanden. Und wo man die Schrift nicht recht sehen oder verstehen wollte, haben die traurigen hygienischen und sozialen Folgen der Zuchtlosigkeit, der Vielweiberei und Ehescheidung die Menschen nachdrücklich an das Gesetz von Familiensittlichkeit erinnert.

Und da die menschliche Sinnlichkeit und Begehrlichkeit in diesem Punkte trotz alledem nicht klar sehen und recht handeln wollte, hat Gott dem Menschen die in dem Buche der Natur gegebenen Lehren in seinem zweiten Lehrbuche, im Buche der Offenbarung noch klarer und schärfer wiederholt.

Im Buche der christlichen Offenbarung, dessen Hüterin und Erklärerin unsere heilige Kirche ist, hat Gott ganz klar ausgesprochen, was im Buche der Natur vielleicht noch einigermassen unklar sein könnte.

Gottes Offenbarung redet über das Recht, Eltern zu werden, mit heiligem Ernste und mit unerbittlicher Strenge. Und das mit Recht. Handelt es sich doch hier um Menschenleben und Menschenloos, um Teilnahme an Gottes Schöpferwerk, um das Inslebensetzen von unsterblichen Seelen.

Darum lautet das Gesetz des Buches der Offenbarung, wie folgt:

Alles in diese Sphaere gehörige, Gedanken, Begierden, Worte, Werke ist nur denen erlaubt, welche im Sakramente der Ehe das Amt und die Verantwortung feierlich übernommen haben, Eltern zu sein.

Ausser der Ehe, vor der Ehe, neben der Ehe ist alles, was in diesen Kreis gehört, lüsterne Gedanken, freiwillige Begierden, frivole Worte und Taten als Todsünde verboten. Als Todsünde — also unter Strafe ewiger Verdammnis. Denn jede Sünde gegen die Sittenreinheit, jeder Frevel gegen die Ehe ist ein Frevel gegen zukünftiges Menschenleben.

Das Gesetz der Offenbarung sagt ferner: Die Ehe ist der Bund eines Einzigen mit einer Einzigen, somit ist die Vielweiberei verboten. Der Bund dauert bis zum Tode — die Ehe ist unauflöslich. Den Eltern obliegt die heilige Pflicht, in bis zum Tode dauerndem treuem Bunde für die Erhaltung und Erziehung ihrer Kinder zu sorgen. Niemand kann sie hievon dispensieren, ausser Gott. Und Gott tut es nie, ausser durch die Abberufung aus diesem Leben, durch den Tod.

In Bezug auf sittliche Pflichten sind Mann und Frau gleich. Was dem einen verboten, ist auch dem anderen verboten. Die Lehre von der sogenannten Herrenmoral, welche von der Frau viel mehr Reinheit verlangt ist falsch. Gottes Gebot verpflichtet beide gleich.

Die sogenannte Herrenmoral erlaubt den Schmutz dem Manne und verbietet ihn der Frau. Gewisse moderne Bestrebungen wollen beide Teile gleich machen im Schmutze. Gottes Gesetz verlangt von beiden Geschlechtern entweder absolute Enthaltsamkeit ausser der Ehe, oder absolute Treue in der Ehe.

Dies ist das Gesetz Gottes über die Familie.

Dieses Gesetz hat die katholische Kirche im Laufe von neunzehn Jahrhunderten treu verkündet; ja wir können sagen, sie hat es allein verkündet und sie hat dessen Befolgung in Millionen von Fällen wirklich durchgesetzt.

II.

Die Kirche hat dieses Gesetz verkündet, oft mit den grössten Opfern verkündet.

Aus der Fülle der historischen Tatsachen wollen wir nur einige herausgreifen.

Die Lehre von der Einheit der Ehe hat der Kirche so manches Opfer gekostet. In den Achtzigerjahren begann die katholische Mission im Negerstaate Uganda (beim Aequator) grossen Aufschwung zu nehmen. Der heidnische König Muanga verfolgte das Christentum grausam; viele bekehrte Neger litten den Märtyrertod durch Feuer; sie litten ihn freiwillig, lieber als den Glauben zu verläugnen. Bald änderte Muanga seinen Sinn.

Er wollte auch Christ, Katholik werden. Er lernte den Katechismus auswendig und wollte getauft werden. Allein er wollte mehrere Frauen behalten. Die Kirche sagt, er darf nur eine haben. Für die anderen möge er sorgen, als Ehefrauen behalten darf er sie nicht. Muanga gab nicht nach, heute nach bald 25 Jahren ist er noch immer nicht getauft, denn für die Kirche ist ein Dogma wichtiger, als die Gewinung eines Königreiches.

Ähnliche Opfer brachte die Kirche für die Unauflöslichkeit der Ehe. Der Enkel Karls des Grossen, Kaiser Lothar wollte seine Frau entlassen und eine andere heiraten. Die Kirche verbot es. Der Kaiser zog im J. 863 gegen Rom, nahm die Stadt, wollte den Papst gefangen nehmen. Papst Nikolaus I. flüchtete in die St. Peterskirche, deren Asylrecht der Kaiser respektierte. Niemand durfte dem Papste Essen bringen. Zwei Tage verbrachte der Papst in der Kirche ohne Speise und Trank. Endlich gab der Kaiser nach; das Gesetz Gottes hat gesiegt.

Fast sieben hundert Jahre später wollte Heinrich VIII. seine Gemalin Katharina entlassen und deren Hofdame heiraten. Die Kirche verbot es. Der König drohte mit Abfall; die Kirche blieb standhaft. Der König fiel von der Kirche ab und mit ihm sein Reich. Hunderte vergossen für ihre Treue zu Rom ihr Märtyrerblut, die Kirche blieb standhaft, sie hielt das Gesetz Gottes hoch, mit ihm die Heiligkeit der Ehe und mit dieser die wahre Würde des weiblichen Geschlechtes.

Wir sehen also: den wahren Kodex von der Heiligkeit der Ehe hat die Kirche unter den grössten Opfern nicht verläugnet.

Und in dieser heiligen Standhaftigkeit steht unsere Kirche allein da; sie allein ist Gottes Werk; sie allein kann so grosses, so hehres, so schweres wagen; denn sie hat die Gnadenmittel in sich, welche die Menschen stärken, alle Opfern zu bringen, ohne welche die Befolgung dieses Gesetzes oft gar nicht möglich ist.

Ausserhalb des Christentums regiert überall das Recht der Sinnlichkeit und das Recht des Stärkeren.

Das Recht der Sinnlichkeit ist es, dass der Mensch in der Beherrschung seiner Leidenschaften sich nicht viel über das Tier erhebt; das Recht des Stärkeren ist es, dass dem Manne so ziemlich alles erlaubt ist und dass die Frauen als Sklavinnen am Markte gekauft und dann in einen Harem, wie die Haustiere in einen Stall, eingesperrt werden.

Und als die Christen anfingen, sich von der Katholischen Kirche zu trennen, war die Unauflöslichkeit der Ehe das erste, was sie opferten, mit deren Verwerfung sie sich die Gefolgschaft schwacher Charaktere sicherten; gleich Luther erlaubte ja dem Philipp von Hessen eine zweite Frau und der ganze Protestantismus Englands verdankt sein Bestehen der unbekämpften Leidenschaft Heinrichs des VIII.

Die Kirche also, und sie allein, hat das Gesetz Gottes von der Heiligkeit der Familie hochgehalten.

Und sie hat dessen tatsächliche Befolgung in Millionen von Fällen durchgesetzt.

Und zwar hat die Kirche die Befolgung des Gesetzes von vollkommener Keuschheit ausserhalb der Ehe neunzehn hundert Jahre hindurch in Millionen von Fällen erreicht.

Christus der Herr, seine gebenedeite Mutter, dessen jungfräulicher Gemahl der hl. Josef, der Apostel Johannes und dann die ungezählte Schaar von in steter Reinheit lebenden Jungfrauen, Priestern, Ordensleuten und anderen wahren Christen haben der Welt gezeigt, dass auch diese, ausserhalb des Christentums fast unbekannte Tugend möglich ist.

Die Unanflöslichkeit der Ehe hat die Kirche auch tatsächlich erreicht und in rein katholischen Ländern ist viele Jahrhunderte hindurch nicht eine einzige Ehescheidung vorgekommen. So in Italien und Spanien.

Und folgt hieraus vielleicht, dass die Kirche grausam ist und unmöglich gewordene, innerlich zerrissene Ehen mit Gewalt zusammenhält? Beileibe nicht. Viel eher ist die Auflöslichkeit der Ehe eine Grausamkeit, u. zw.

zuerst gegen die Beteiligten selbst, dann gegen die Kinder und schliesslich gegen die ganze Gesellschaft.

Die Auflöslichkeit ist eine Grausamkeit gegen die Beteiligten selbst, gegen das betreffende Ehepaar. Wissen die jungen Eheleute dass die Ehe nicht auf ewig, sondern gleichsam nur auf Probe ist, so werden sie beim ersten kleinen Zwiste sich nicht beherrschen und die Möglichkeit der Scheidung gleich ins Auge fassen. Und aus dem ersten Zwiste wird bald und leicht der zweite und dritte und der Riss wird unheilbar und die Scheidung ist fertig.

Ein wirklich katholisches Ehepaar lässt es überhaupt nicht soweit kommen; die Lehre von der Unauflöslichkeit ist ihm ein sicherer Halt; man weicht dem ersten Zwiste aus und so auch den folgenden. Die Unauflöslichkeit ist somit nicht Grausamkeit, sordern Barmherzigkeit. Eher ist die Auflöslichkeit eine Grausamkeit, indem sie zu allen Zwistigkeiten den sicheren Hintergrund bietet, und so die Kinder ihrer Eltern und die Gesellschaft der festen Bande der Familie beraubt.

Gerade die Lehren von der absoluten Reinheit ausser der Ehe und von der Unauflöslichkeit der Ehe sind das sicherste Palladium für die Würde des weiblichen Geschlechtes und für die erspriessliche Erziehung der Kinder.

Für die Würde des weiblichen Geschlechtes: ich will nur auf zwei Bilder hinweisen, die ich schon erwähnte. Im J. 863 der Papst als Verfolgter im Petersdom. In der Kirche wagt man nicht ihn zu töten; allein wer ihm zu essen bringen will, ist ein Kind des Todes. Und wenn der Papst die Kirche verlässt, erwarten ihn gezückte Schwerter. Warum? Weil er nicht gestatten will, dass Kaiser Lothar seine Frau Teutberga wegwerfe, wie ein abgetragenes Hemd. Für die Würde der christlichen Frau. Und ausser der Kirche sehen wir den Sklavenmarkt, auf welchem Mädchen und Frauen verkauft und verschachert werden.

Und nun ein drittes Bild. Henricus Seuse opp. edit Oehl p. 52.

Durch die Heiligung und Festigung des ehelichen Bandes hat die Kirche auch dem Kinde die grössten Wohltaten erwiesen. Immer und immer hat die Kirche

der Menschheit eingeschärft; Vater und Mutter in unzertrennlicher Einheit sind für das Kind verantwortlich.

Gott allein kann sie von dieser Pflicht dispensieren und Er tut es nur durch den Tod. Und wenn die Eltern im Tode abgegangen sind, kann jedes Waisenkind in wahrhaft christlicher Gegend die Worte des Psalmisten wiederholen: Mein Vater und meine Mutter haben mich verlassen, Gott aber hat mich aufgenommen. Gott hat in seiner Kirche das unerschöpfliche Kapital der Nächstenliebe angelegt für Waisen, Wittwen, Krüppel, Blinde, Lahme. Das mehrbändige Werk des Franzosen Lallemand, „Histoire des enfants abandonnés" ist eine der schönsten Lorbeerblätter im goldenen Ruhmeskranze der Verdienste der Katholischen Kirche.

III.

Was wollen wir aus dem Gesagten folgern? Ich meine wir sollen daraus drei Folgerungen ziehen.

Die erste für unser eigenes Leben: unverbrüchliche Treue gegen Gottes Sittengebot in Gedanken, Worten, Werken.

Zweitens für unsere Umgebung: fortwährende Wachsamkeit jede Gelegenheit zur Sünde — Bücher, Lektüre, Gesellschaft — aus dem Wege zu räumen.

Drittens für unsere ganze Gesellschaft: mitzuarbeiten am grossen Weltprogramm der Kirche für Sittenreinheit, Heiligkeit der Ehe und Pflege der Kinder. Für diese Mitarbeit bieten sich uns zahllose Gelegenheiten. Ich will nur zwei erwähnen: die Unterstützung zweier Werke, welche in unserer Stadt für sittliche Bewahrung der Mädchen — der zukünftigen Familienmütter — und für gediegene Erziehung gefährdeter Kinder. Ersteres tut der Verein katholischer Hausfrauen, welcher namentlich die Bewahrung der Dienstmädchen auf seine Fahne geschrieben hat. Beides tut der Mädchenschutzverein, der neben seiner eigentlichen Aufgabe noch das St. Josefskinderasyl erhält, in welchem etwa 50 Kinder in der schulfreien Mittagspause ein warmes Mahl und liebevolle Seelenpflege erhalten und hiemit den Gefahren der Strasse entrissen

werden. Unsere ganze künftige Kultur, Himmelsglück und Erdenglück, der ganzen Menschheit hängt am Bestande der reinen und festen Familie. Keine Institution der Welt hat hiefür so viel getan als unsere heilige Kirche. Ewiger Dank sei ihr hiefür vom ganzen Menschengeschlecht. Und unsere Aufgabe ist es, mit Wort und Tat, mit Beispiel und Opfer mitzuwirken an der sittlichen Läuterung der ganzen Menschheit. Amen.

Recapitulatio.

I.

Liber duplex.

In libro naturae S. Thomas.

Non intelligentibus sequelae. Adhuc resistentibus revelatio sancta severitate loquitur;

a) extra matrimonium... *b)* unum, *c)* indissolubile, *d)* proles, *e)* aequalitas.

II.

1. Ecclesia annuntiavit cum sacrificiis: *a)* unitatem, Muanga, *b)* indissolubilitatem, Lotharus, Henricus VIII.

2. Sola annuntiavit; *a)* extra christianismum, *b)* Protestantes. Philipus Hassiae, Henricus VIII.

3. Obtinuit *a)* virginitas, Christus, *b)* indissolubilitas, Italia, Hispania. Non crudelitas, sed misericordia, *c)* digditas feminei sexus, α) Lothar — β) servitus γ) Seuse, *d)* prolium cura „Dominus autem assumpsit me". Lallemand.

III.

4. Tria consectaria: *a)* pro nobis, *b)* pro ambitu nostro, *c)* pro societate.

XXIV.

(Die 13. Martii 1914.)

HÁZIASSZONYOK SZÖVETSÉGE, NŐVÉDŐ EGYESÜLET, SZT. JÓZSEF-OTTHON. DE LIBERTATE.

Cum nullo verbo tantus abusus. *a)* Szabadgondolat, Chamberlain — Spahn; *b)* szabad sajtó — Grossmann; *c)* szabad müvészet, *d)* szabad iskola.

Quid vera libertas civilis? Si superioritas non magis coarctat subditos, quod ad bonum commune necessarium est. Aliqua coarctatio debet esse: non licet occidere et debes tributa solvere.

Ecclesia:

a) liberum arbitrium,
b) libertas gratiae,
c) libertas civilis, servitus,
emberi jogok,
d) libertas politica.

XXV.

(Die 18. Martii 1914.)

SERMO IV. QUADRAGESIMALIS.
KIRCHE UND STAAT.

Es sind zwei Fragen, die wir beantworten wollen: 1. Was ist das richtige, ideale Verhältnis von Autorität und Freiheit. 2. Was hat die Kirche zur Verwirklichung dieses idealen Verhältnisses von Autorität und Freiheit getan.

I.

Was ist die Freiheit?

So viele reden von ihr und so wenige trachten sich einen klaren Begriff von ihr zu machen.

Und was hat man schon alles im Namen der Freiheit verbrochen, was alles eher als Freiheit ist.

Gehen wir in ein Nachbarland. Katholische Eltern wollen für ihre Kinder katholische Schulen haben. Geht es? Nein! Warum? Weil die Schule frei ist.

Wovon ist die Schule frei? Von Religion und Kirche! Und wovon ist sie nicht frei? Von Religionslosigkeit und Religionsfeindlichkeit. Also die Schule selbst ist doch nicht frei. Und die Eltern sind erst recht nicht frei; sie müssen ihre Kinder in solche Schulen schicken, in denen ihr Glaube oft gefährdet ist.

Einige fromme Jungfrauen des Landes wollen Gutes tun. Sie kaufen um ihr eigenes Geld ein Haus, wohnen dort gemeinsam, kleiden sich gleich, machen die öffentliche Lehramtsprüfung, um Kinder lehren und erziehen zu können. Eltern schicken ihre Kinder zu ihnen, die Kinder gehen gerne hinein. Kann das weiter geschehen? Nein! Die Regierungsgewalt schickt ihre Gendarmen treibt die Ordensfrauen und Zöglinge auseinander, nimmt den Ordensfrauen auch ihr Haus, lässt es im Namen des Staates versteigern. Der vom Staate angestellte Liquidator stiehlt das Geld. Die vertriebenen Ordensschwestern dürfen trotz ihres Lehrdiplomes nicht Lehrerinnen sein, angestammte Bürgerinnen müssen, um ihr Hab und Gut gebracht, ins Ausland flüchten. Warum? Weil der Staat das Land der Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit ist.

Eine weitere Freiheit ist die Redefreiheit. Diejenigen, die am meisten von Freiheit reden, laden einmal in eine ihrer Versammlungen einen katholischen Redner ein. Sie haben ihn selbst eingeladen; sie sagten, sie wollen seine Rede geduldig anhören, nur wollen sie dann auf seine Ausführungen antworten. Kaum öffnet unser Redner den Mund, erhebt sich ein wahres Indianergeheul; sie wollen ihn nicht hören. Als er trotzdem nicht auf die Rede verzichtet, wird er gewaltsam hinausbefördert und muss froh sein, mit heiler Haut und ganzen Gliedern hinausgekommen zu sein. Warum? Im Namen der Freiheit und des Freisinnes!

Es ist also etwas ganz eigenes mit der Freiheit, von der man so viel spricht und unter welcher man so verschiedenes versteht.

Was heisst also frei sein? Es heisst dürfen und nicht müssen. Es heisst tun können und dürfen, was man tun will und unterlassen dürfen und können was man nicht will.

Hiemit ist schon gesagt, dass kein Mensch absolut frei ist.

Kein Mensch darf alles tun, was er gerade wollte: kein Mensch darf lügen, stehlen, morden. Jeder Mensch

muss manches tun, und wenn er es noch so ungerne tut: z. B. Steuer zahlen.

Der Mensch ist also an gewisse Schranken gebunden: an die Schranken seiner Pflicht als Mensch, als Christ, als Bürger des Staates. Und diese Schranken sind das Gewissen in uns und das Gesetz um uns.

Die wahre und richtige Freiheit ist somit nicht Schrankenlosigkeit und Ungebundenheit. Sie ist jene richtige Mitte des Gesetzes, dass niemand in seiner Bewegung, in seinem Tun und Lassen mehr eingeschränkt werde als zu seinem eigenem und insbesondere zum Gemeinwohle notwendig ist. Die Freiheit zu lügen, zu stehlen und zu morden wäre auch eine Freiheit, aber eine verwerfliche; die Freiheit für ein Kind, mit dem Messer zu spielen, wäre auch eine Freiheit, aber auch eine Torheit.

Ja, die wahre Freiheit kann überhaupt nicht bestehen ohne feste Ordnung und feste Ordnung kann nicht bestehen ohne Obrigkeit und deren Autorität.

Und so können wir den für den ersten Blick vielleicht befremdenden Satz aufstellen: Je fester, je sicherer, je weiser die Autorität, die Staatsgewalt ist, desto mehr und desto wahrere Freiheit kann sie den Untergebenen gewähren.

II.

Wenn wir nun betrachten, was die katholische Kirche der Autorität der Staatsgewalt und der Freiheit der Staatsbürger für Wohltaten erwiesen hat, so finden wir, dass die Kirche stets bestrebt war, jenes wichtige und weise Gleichgewicht zu fördern, welches zwischen Autorität und Freiheit stets bestehen muss, wenn nicht die Übergriffe der Autorität in Tyrannei, oder die Übergriffe der Freiheit in Anarchie ausarten sollen.

In dieser Richtung hin hat die Kirche im Laufe der neunzehnhundert Jahre ihres Bestandes der Menschheit unsterbliche Dienste geleistet, welche wir um die folgenden Punkte gruppieren können.

Der Staatsgewalt selbst sichert der Kirche eine hohe, sittliche Würde; denn sie verteidigt ihren göttlichen

Ursprung und ihr erhabenes, sittliches, bis in den Himmel hineinragendes Ziel.

Hiedurch trachtete die Kirche stets, die Machthaber des Staates von Übergriffen zurück zu halten und hiedurch die Freiheit der Untergebenen zu schützen. Und dies ist wiederum ein grosser Dienst für die Staatsgewalt selbst; denn für ein mit vernünftiger Mässigung regiertes Land ist es leichter, Gehorsam zu üben und Treue zu bewahren, als für ein geknechtetes, mit unmässiger Tyrannei beladenes Volk.

Schliesslich hat die Kirche dem Staate in der Ausübung seiner Gewalten, der Gesetzgebung, der Rechtssprechung und der Landesverteidigung die grössten Dienste erwiesen.

Jene Rechtslehrer, welche den Ursprung der Staatsgewalt ohne Gott erklären wollen, leiten die Staatsgewalt zumeist von irgend einem Vertrage her, den einst die Menschen unter sich abgeschlossen hätten. So Rousseau, der in seinem Contrat social behauptet, die Menschen hätten anfänglich ganz als Wilde, ohne Recht und ohne Autorität gelebt, dann aber es als zweckmässig befunden, eine gewisse Ordnung einzusetzen, und da zur Aufrechterhaltung dieser Ordnung eine gewisse Autorität notwendig sei, hätten sie sich einen Häuptling gewählt und mit ihm einen Vertrag geschlossen. In diesem Vertrage hätte die Menge auf gewisse Freiheiten zugunsten des Oberhauptes verzichtet und kraft dieses Vertrages bestünden die Staaten bis heute.

Rousseau's Theorie von *einem* solchen Vertrage ist viel zu phantastisch als dass sie noch heute, im Lichte der prähistorischen Forschung aufrecht gehalten werden könnte. Darum setzen moderne Rechtstheoretiker an Stelle eines solchen Vertrages viele Verträge, die an tausend Orten zu verschiedenen Zeiten geschlossen worden seien.

Viele meinen, Rousseau habe mit seiner Vertragstheorie, etwas Neues gesagt. Und doch war es weder etwas Grosses, noch etwas Neues. Was an der Vertragstheorie richtig ist, hat die christliche Philosophie längst vor Rousseau gekannt. Und was an Rousseau's

Theorie neu ist, ist keineswegs gross und genial, sondern grundfalsch und das Grab jedweder staatlicher Autorität und socialer Ordnung.

Was an der Theorie wahres ist, ist rechtsphilosophische Lehre der grossen christlichen Denker des Altertums und des Mittelalters, namentlich des heil. Augustinus und des heil. Thomas von Aquino.

Die christliche Philosophie lehrt, Gott habe die Menschen so erschaffen, dass zur Leitung der gemeinsamen irdischen Angelegenheiten eine Obrigkeit notwendig ist. Das Volk muss also einige mit der Leitung seines Schicksals betrauen. Mag dies nun in einzelnen Fällen durch Erweiterung der väterlichen Gewalt, in anderen durch freie Wahl, in manchen vielleicht sogar durch eine Art Vertrag geschehen sein: soviel ist richtig, dass die Souveränität ursprünglich und gleichsam wurzelhaft im Volke wohnt und durch Übertragung auf das Staatsoberhaupt übergangen ist.

Soviel ist also an Rousseau's Theorie richtig; allein dies is nicht neu. Der christlichen Vorzeit war es längst bekannt. Und als König Jakob I. von England, der die Katholiken blutig verfolgende Sohn der katholischen Königin Maria Stuart darüber hinausging und der unmittelbar göttlichen Ursprung der Staatsgewalt ohne Vermittelung des Volkes behauptete, war es der grösste Theolog aus der Jesuitenschule Franz Suarez, der die Grundlagen der Volkssouveränität siegreich verteidigte.

Allein was an Rousseau's Theorie neu war, ist ebenso falsch, wie gefährlich für den Staat und für die Gesellschaft.

Wenn die Staatsgewalt zwar durch die Hände des Volkes hindurchgegangen ist, aber auf Anordnung Gottes, der die Menschen so erschaffen hat, dass sie einen Staat und eine Obrigkeit brauchen, dann hat der Staat und alle seine Gesetze ein festes Fundament. Gott selbst, der höchste Herr und allwissende Richter will, dass wir den Anordnungen der Obrigkeit folgen; ihr Wille ist Gottes Wille, das Königtum, ja die Präsidentschaft einer Republik

ist von Gottes Gnaden. Wer sich der Obrigkeit widersetzt, widersetzt sich der Anordnung Gottes.

Ohne Religion, ohne wenigstens mittelbar göttlichen Ursprung, hat die Obrigkeit und das Gesetz keinen wirklichen Halt. Wenn es keinen absolut berechtigten, allmächtigen Gesetzgeber und allwissenden Richter gibt, hängt die ganze Anerkennung der menschlichen Obrigkeit und des menschlichen Gesetzes von meiner Willkür ab. Das allein, dass einmal vor Jahrtausenden vielleicht irgendwer mit irgendwem irgendeinen Vertrag geschlossen haben soll, ist kein Fundament für Staat, Königtum, Vaterland, Gesetz und Gehorsam.

Der erste Segen der Kirche für den Staat ist also Festigung seines Fundamentes. Der Staat ist von Gott.

Eine zweite Weihe gibt die Kirche dem Staate durch Klarstellung seines Zieles.

Ausserhalb der Religion hat der Staat kein wirklich würdiges Ziel. Die Kirche lehrt, dass der Staat nicht nur von Gott ist, sondern auch für Gott. Und zwar ist er für Gott, indem er berufen ist, im Erdenleben der Menschen so für Ordnung und Wohlfahrt zu sorgen, dass die Menschen in Ruhe und Zufriedenheit den Lebensweg gehen und so der ewigen Heimat bei Gott zueilen können.

Indem die Lehre der Kirche so dem Staate seinen Zweck richtig bestimmt, hält sie die Machthaber des Staates von Übergriffen zurück. Im Altertume war der Staat Selbstzweck. Alles war der Obrigkeit erlaubt. Über ihr war kein Gesetz mehr. Dasselbe trachten neue, vom Christentume mehr oder weniger abgefallene Rechtslehren wieder einzuführen. Die Lehre von der Staatsallmacht hat ja besonders im 19. Jahrhunderte wieder giftige Blüten getrieben und bittere Früchte gezeitigt.

Die Kirche stellte den Zweck, die Aufgabe des Staates fest: für irdische Wohlfahrt zu sorgen, mit steter Rücksicht auf das ewige Wohl.

Sie entzog der Staatsallmacht ein ganzes grosses Gebiet menschlicher Betätigung: das Gebiet der Religion. In diesem hat der Staat nichts zu bestimmen; für dieses hat Gott eine andere Macht eingesetzt. Verlangt die Obrig-

keit etwas gegen Gottes Gesetz, so ist die Wahl nicht schwer : Man muss Gott mehr gehorchen, als den Menschen.

Die Apostel, die Märtyrer waren die besten Staatsbürger. Nie nahmen sie an einer Verschwörung gegen die heidnischen Cäsaren teil. Stets haben sie für die heidnische Obrigkeit Gut und Blut geopfert. Aber wenn gefordert wurde, dass sie Gott und Christus verläugnen, da hatte der Gehorsam sein Ende, da trat die Freiheit des Gewissens in Kraft. Sie widersetzten sich mit dem passiven Widerstande des Martyriums. Der hl. Soldat Ursicinus wurde aufgefordert, Christus zu verläugnen, den Götzen zu opfern. Er verweigerte es. Da wurde er grausam an seinen Händen gemartert; er sagte: „Mit diesen meinen Händen habe ich für den Kaiser gekämpft, mit ihnen sein Leben gerettet. Ich würde es gerne wieder tun, aber Christus verläugnen kann ich nicht."

So gab die Kirche dem Staate einen heiligen und erhabenen Zweck, den sie genau umschrieb. Und indem sie diesen Zweck umschrieb und in Schranken wies, hat sie im Laufe der Jahrhunderte die Machthaber des Staates gewöhnt, die Freiheit der untergebenen Völker nicht zu verletzen.

Göttlicher Ursprung und klar umschriebenes hohes Ziel sind die Grundlagen des notwendigen Gleichgewichtes zwischen Autorität und Freiheit. An Klarstellung dieser Grundlagen hat die hl. Kirche neunzehnhundert Jahre hindurch mit Erfolg gearbeitet.

Für uns, M. L. folgt hieraus ein doppeltes: erstens feste und treue Anhänglichkeit an die hl. Kirche und zweitens gewissenhafte Erfüllung aller Pflichten.

Wollen wir, dass in unserem Vaterlande Recht und Freiheit herrschen, wollen wir wohlmeinende und unbestechliche Gesetzgeber, gerechte Richter, tapfere, opferwillige Soldaten, treue Väter, sorgsame Mütter, arbeitsame Ackerbauer und ehrliche Kaufleute, dann pflegen wir uns und um uns Glaube und Moral; denn ohne diese geht alles in Brüche.

Und sorgen wir hiefür durch das Beispiel unseres Lebens und Ausübung jeglichen Apostolates für Glauben,

Gottesdienst, Moral, gute Presse, Charitas an Leib und Seele, da haben wir zugleich nicht nur die Gesetze des Vaterlandes befolgt sondern dem Vaterlande selbst den grössten Dienst erwiesen.

Allbekannt aus dem Evangelium ist das Begebnis mit dem Zinsgroschen. Die Feinde stellten dem Heilande eine verfängliche Frage: „Ist es erlaubt, dem Kaiser Zins zu zahlen?" Die Frage war schlau gestellt. Sagt der Heiland ja, so werden sie ihn bei den Juden verläumden, er hält mit dem Tyrannen; er ist ein Feind seines eigenen Volkes. Sagt er nein, so werden sie ihn bei den Römern verklagen, er sei ein Aufwiegler, der gegen die Obrigkeit schürt. Der Heiland verlangt eine Steuermünze, den Zinsgroschen und fragt: „Wessen Bild und Inschrift ist dies. Und sie sagen: des Kaisers. Da sagt Jesus: Gebet also dem Kaiser, was des Kaisers ist, und Gott, was Gottes ist."

Dies Doppelgebot gilt auch uns: wir müssen dem Vaterlande geben, was des Vaterlandes ist und Gott, was Gottes ist.

Eines ohne das andere lässt sich gar nicht erfüllen. Wer die Pflichten gegen den Staat nicht erfüllt, ist ein schlechter Christ, denn Gott selbst hat uns die Obrigkeit gesetzt und verlangt unseren Gehorsam gegen sie.

Und wer die Pflichten gegen Gott versäumt, dient seinem Vaterlande schlecht, denn er untergräbt durch sein Leben und sein Beispiel die Fundamente der staatlichen Ordnung und des Völkerglückes.

Danken wir also unserer und aller Völker Mutter, der heil. katholischen Kirche für all das Licht und all den Segen, den sie über Staat und Vaterland verbreitet hat. Und seien wir mit allen Kräften daran, dass dieser heilsame Einfluss der Kirche unserem Vaterlande und der ganzen Menschheit stets erhalten bleibe. Amen.

*

Recapitulatio.

I.

15. Martii — de libertate, quid libertas: scholae, associationis, sermonis, impressionis: Grassmann, facultas faciendi et omittendi. Rectum medium.

II.

Auctoritati originem divinam, Rousseau, Fouillé, non novum . . . Jacob, Suarez. Quod novum, falsum, exitiosum, quod aliquando, alicubi, aliquis, cum aliquo, de aliquo, forsitan convenerit, quid me obligat, nisi Deus?

Etiam pro Deo limites, religio, martyres, Ursicinus veram libertatem, Zsolt — S. Stephanus, Chlodwig — S. Ludovicus. Vera stabilitas de auctoritate et libertate optime meruit.

Sequitur: fidelitas erga Ecclesiam, per hanc de patria meremur.

Seiungi non possunt. Reddite Caesari . . . Deo . . . Gratias agamus Ecclesiae et influxum conservemus.

XXVI.

(Die 19. Martii 1914.)

ERZSÉBET-EGYESÜLET KÖZGYÜLÉSE.

Mint minden egyesület, mely valamely közcélnak szolgál, a mi Egyesületünk is kötelességének tartja, hogy sáfárkodásáról évenkint beszámoljon.

A mi beszámolónk, más egyesületekéhez viszonyítva, egyik tekintetben igen szerény, más tekintetben igen fényes és dicsőséges.

Igen szerény annyiban, hogy egész működése minden látszatot és feltünést kerül, sőt kénytelen is kerülni, hiszen szegény gyógyíthatatlan betegeinknek nyugalom és csend kell, melyben keresztjöket viselhessék s az örökkévalóság útjára készülhessenek.

Szerény annyiban is, hogy a mi áldás fakad az egyesületi működés nyomában, az csak közvetve az Egyesület műve; hiszen a szegény betegek ápolását nem az Egyesület maga végzi, hanem a szent Keresztről nevezett nővérek, kiknek Egyletünk csak nagyon szerény anyagi megélhetését biztosítja: de azt az áldozatos szellemet, mellyel minden földi örömről és jutalomról lemondva

egy-egy egész életet szentelnek szegény, sokszor műveletlen, sokszor hálátlan, sokszor undort keltő betegségekben szenvedő ápoltjaiknak — ezt az áldozatos szellemet a mi Egyesületünk a jó nővéreknek meg nem adhatja. Ezt azon szent kereszt tövében szívják magukba, melyről rendjöket nevezzük s mely minden szeretetnek forrása s minden áldozatnak az oltára.

Ennyiben tehát nagyon szerény a mi Egyesületünk működése.

De ha tekintetbe vesszük, hogy mily nagy dolognál működünk mégis közre, ha csak közvetve is, ez a működés mégis fényes és dicsőséges. Hiszen a legszegényebbekkel tesz jót a mi Egyletünk. A mi ápoltjaink ugyanis valóban a legszegényebbek. Akinek reménye van, az nem is egészen szegény. Valóban szegény az, akinek már reménye sincs. S ilyenek a mi ápoltjaink.

Reményöket elvette az orvosi itélet: „Gyógyíthatatlan!“ Ezen itéletben benne van az életfogytiglan való fogság ítélete: „Ezt a házat élve nem fogod elhagyni!“ Sőt benne van a halálos itélet is: „Ez a betegség ki fog végezni!“

Ha tehát a legszegényebb, aki remény nélkül szenved, a mi Egyesületünk a legszegényebbeknek iparkodik utolsó kínjait enyhíteni. És pedig először szeretetteljes, gondos ápolással, melyben régi környezetükben talán nem volna, talán nem is lehetne részök.

De ennél sokkal többel is. Akik talán remény nélkül szenvednének, azokba reményt önt a tiszteletreméltó nővérek példája.

Ez a példa az áldozatnak, a szeretetnek a példája odautalja a szegény betegeket a túlvilág reménye felé. Ha nem volna túlvilág, nem volnának irgalmas nővérek. S ha van túlvilág, a gyógyíthatatlan betegek sem a legszegényebbek, mert nem szenvednek, nem senyvednek reménytelenül.

A gondos ápolás a földi remény nélkül szenvedőknek, a vigasztalás balzsama az elgyötört szívekbe, ez a mi beszámolónknak fénye és dicsősége.

Midőn mindezért mindenkinek akit illet, a tisztelendő nővéreknek s a nagyérdemü tagoknak és jótevőknek hálás köszönetet mondok, a közgyülést megnyitom.

XXVII.

(Die 20. Martii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE S. BENEDICTO.

Cras festum S. Benedicti, Patriarchae monachatus occidentalis. 480—543., 21. Mart.

Brevis vita. (S. Gregorius † 604. — Dialogus).

Monachi ejus in tota Ecclesia occidentali per medium millennium fere unici . . . etiam Pontifices ex ejus schola. Quidquid religionis, morum, litterarum, civilitatis . . . quidquid etiam libertatis politicae. . .

Bury in „History of the freedom of thought," opere valde superficiali . . . „post edictum Constantini millennium, durante quo ratio erat in catenis, cogitatio servituti mancipata, scientia nullum fecit progressum."

Bene de eo *Month* 1. omissionem enormem — migrationem gentium. 2. Tres assertiones pessimae calumniae. Nec ratio in servitute . . . et scientia fecit progressum; tum teoretica philosophica — tum practica gubernativa. Month 232. nullum tributum, nisi acceptatum.

Et huius libertatis quoque vindices monachi, liberam electionem Abbatis. . .

Legrégibb szentélyük s egyszersmind legrégibb kulturtelepük: Pannonhalma. Dinasztiák jöttek s letüntek — tatár, török, annyi belviszály — Pannonhalma most is áll.

A világegyházban — tanítórend.

Régi observantiája a beuroni congregatióban opus Dei. Művészet, ének, festészet, építészet.

Megifjodás, élő fa, új hajtás.

Gloria Ecclesiae nostrae, nos haeredes, haereditatem colamus. . .

XXVIII.

(Die 25. Martii 1914.)

SERMO V. QUADRAGESIMALIS. — KIRCHE UND WOHLFAHRT.

Die Religion ist von Gott nicht zur Pflege zeitlicher Interessen eingesetzt. Ihr eigentlicher Zweck ist, dass wir durch sie Gott erkennen und seinen Willen zu vollbringen gestärkt werden und hiedurch zu unserem ewigen Ziele, zur ewigen Glückseligkeit gelangen.

Denn doch spielen die zeitlichen Dinge in der Religion und Moral eine gewisse Rolle. Nicht als eigentliches Ziel, nicht als eigentliche Aufgabe der Religion, aber als Mittel zum Zwecke.

Sie gehören nicht zum Bauplane selbst, sind aber Material, mit welchem das Gebäude der Religiösität und der Sittlichkeit aufgebaut wird.

Das menschliche Leben ist etwas zeitliches, doch handelt die Religion davon. Das fünfte Gebot lautet: „Du sollst nicht töten." — Gesundheit ist etwas zeitliches, doch handelt die Religion darüber, denn es ist ein Werk der Barmherzigkeit, Kranke zu pflegen. — Hab und Gut sind irdische, zeitliche Dinge, doch handelt die Religion über sie im siebenten Gebote: „Du sollst nicht stehlen".

So zieht also Religion und Kirche eine Menge irdischer Dinge in den Kreis ihrer Gebote, nicht weil es irdische Dinge sind, sondern weil sie mit unserer Seele und deren ewigem Heile eine notwendige Verbindung haben.

Aus dieser Verbindung ergibt sich nun die Frage, ob Religion und Kirche auf irdische Wohlfahrt der Menschen, auf Erdenglück und Wohlergehen einen günstigen Einfluss genommen haben und auch heute noch nehmen oder nicht. Auf diese Frage wollen wir heute an der Hand der Geschichte und unserer eigenen Erfahrung antworten.

Werfen wir zuerst einen Blick in die Vergangenheit, um zu sehen, was die Kirche für die drei Grundfesten materieller Wohlfahrt der Völker getan hat. Diese drei Grundfesten sind der Ackerbau, das Gewerbe, der Handel.

Versetzen wir uns um anderthalb Jahrtausende zurück in die Vergangenheit, in die Zeit der Völkerwanderung.

Die ganze Kultur des westlichen Römerreiches wurde zertrümmert.

Wilde Nomaden verwüsteten Städte und Paläste, Denkmäler der Kunst und Litteratur und auf Jahrhunderte hinaus herrschten in Süd- und Westeuropa Herscher, die kein Bedürfnis einer festgebauten Wohnung hatten, die nicht einmal ihren Namen unterschreiben konnten. Ackerbau und Industrie hörte fast ganz auf, den Handel machte das Räuberunwesen unmöglich. Ein neuer Urwald bedeckte Europa; die Haustiere flohen aus den verbrannten Menschenwohnungen in die Wildnis und verwilderten selbst, wie die Menschheit verwildert war.

In diesen finsteren Zeiten flühteten die Überreste alter Kultur und Bildung in die Kirchen und Klöster und der Mann, dessen grossem Werke die Rettung der Menschheit aus der Barbarei zu verdanken ist, ist der Erzvater der Mönche des Abendlandes, der hl. Benediktus.

Seine Mönche zogen hinaus in jede Wildnis; sie rodeten die Urwälder, sie trockneten die Sümpfe. Söhne wilder Barbarenfürsten nahmen das schwarze Kleid der Armut, der Keuschheit und des Gehorsams und führten nun nicht mehr das Schwert, sondern den Pflug. Und nicht einmal ist es vorgekommen, dass die dankbare Bevölkerung den Brot und Leben spendenden Pflug eines heiligen Abtes als Reliquie in der Kirche aufstellte, wie zB. des hl. Theodulf. Montalembert, der Geschichtsschreiber der Mönche des Abendlandes ruft bei diesem Berichte aus, er möchte diese Reliquie, wenn sie noch existierte, ebenso gerne küssen, wie das Schwert Karls des Grossen oder Bossuets goldene Feder.

Wollten wir, so sagt Montalembert an derselben Stelle, für die Kulturgeschichte Europas in der ersten Hälfte des Mittelalters ein Motto suchen, wir könten kein passenderes finden, als „Cruce et aratro", mit Kreuz und Pflug haben die braven schwarzen Mönche des hl. Benediktus Europa zivilisiert.

Die Heiligenlegenden des angehenden Mittelalters wissen eine Menge merkwürdiger Begebenheiten aus dem Leben der Heiligen und deren Begegnung mit der Tieren des Waldes zu erzählen. Es ist dies grösserenteils wahrscheinlich nichts anderes, als die dunkle Erinnerung späterer Zeiten an die Zähmung oder Wiederbezähmung, die Domestikation der in den Stürmen der Völkerwanderung zu Waldtieren gewordenen Haustiere.

Wie unser Ackerbau so kirchlichen und noch genauer gesprochen, klösterlichen Ursprunges ist, so ist es auch das Gewerbe.

Es waren wiederum die Klöster des angehenden Mittelalters, welche dem Handwerke nicht nur ein schützendes Obdach boten, sondern alle Arten von Handwerk durch ihre Mönche, Brüder und Hörigen ausüben und weiter ausbilden liessen. Das grösste dichterische Kunstwerk des 19. Jahrhunderts, des F. W. Webers „Dreizehnlinden" hat über Leben und Treiben der arbeitsamen Mönche des neunten Jahrhunderts ewig schöne und ewig wahre Schilderungen entworfen.

Das dritte Element des materiellen Wohlstandes ist der Handel, und da wird wohl mancher meinen, der Handel sei so weit entfernt von Religion und Kirche, dass diese für die Entwickelung des Handels wohl kaum etwas getan haben wird. Doch wäre es weit gefehlt, wollte jemand so meinen.

Ich selbst habe über Kirche und Handel fast ein halbes Buch geschrieben und ich werde auch bei Gelegenheit daraus manches veröffentlichen; für heute möge diesbezüglich das folgende genügen: für Handel braucht man vor allem Wege, Brücken und Sicherheit des Weges vor räuberischen Überfällen.

Als die Kirche die durch die Völkerwanderung nach Europa verschlagenen Völker, Germanen, Slaven, Ungarn in Erziehung übernahm, hatte man nichts von dem. Die alten Römerstrassen waren verwahrlost, die Brücken eingestürzt, Sicherheit des Weges war keine; die Raubritter und andere Räuber sorgten dafür dass keine Sicherheit sei.

Wiederum war es die Kirche, die für Verkehrswege und Verkehrssicherheit sorgte. Wege machen, Brücken schlagen war als gutes, verdienstliches Werk erklärt; Heilige betrachteten diese Arbeit als Lebensaufgabe; für Brückenbau wurde ein eigener Mönchsorden gegründet; an gefährlichen Stellen wurden geistliche Hospize errichtet. Das weltbekannte Hospiz am grossen St. Bernhard mit seinen lebensrettenden Hunden ist ein Stück katholisches Mittelalter in 20. Jahrhundert. Und mögen Wege, Brücken und Hospize in erster Linie auch für Pilger und Romfahrer erbaut worden seien, sie kamen doch auch jeglichem anderen Verkehre und insbesonders dem Handel zugute. Und was die Sicherheit des Verkehres anbelangt, hat niemand für sie mehr getan, als die Kirche durch die Institution des Gottesfriedens.

II.

Doch sagen hierauf unsere Feinde: das sind längst vergangene Dinge. Die Kirche mag ja vor tausend Jahren viel Segen gestiftet haben; sie mag die europäischen Völker in deren Kinderjahren erzogen und auch in den Flegeljahren gebändigt haben: jetzt ist die Kulturmenschheit mündig und die Kirche hat — wenigstens für Erdenglück und materielle Wohlfahrt — im 20. Jahrhundert nichts mehr zu bedeuten.

Auf diesen Einwurf antworten wir mit drei Sätzen, die jeder von uns aus tausend Beispielen seiner Erfahrung, vielleicht auch aus seinem eigenen Leben beweisen kann. Diese drei Sätze sind: *erstens:* die Kirche lehrt die Menschen einer Menge von Leid vorzubeugen, das sie sich selbst durch ihre eigenen Fehler zuziehen würden; *zweitens:* die Kirche lehrt einer anderen Menge von Übeln und Leiden vorzubeugen die die Menschen durch ihre Sünden einander zufügen würden; *drittens:* die Kirche hilft den Menschen den Rest von Leid und Kummer mit innerem Troste und mit barmherziger Linderung der Schmerzen leichter zu ertragen.

Zu diesen Sätzen wollen wir vorerst bemerken, dass es hier auf Erden überhaupt drei Kategorien von Leiden

gibt. Einen Teil verursacht sich jeder selbst; einen anderen Teil fügen die Menschen einander zu — und diese zwei Teile, vielleicht wirklich zwei Drittel von allem Leid, wären eigentlich zu vermeiden. Nur der dritte Teil ist unvermeidlich; zu dem hat schon Adams Sünde selbst den Grund gelegt.

1. Einen Teil von Leid und Kreuz ziehen die Menschen sich selbst zu, und zwar durch Sünde.

In den Spitälern gibt es ganze Abteilungen von Kranken, die bei lebendigem Leibe verfaulen. Ohne Hoffnung leiden sie dort und zwar aus eigener Schuld. Gott straft die Sünden des Leibes schon in diesem Leben am Leibe. Hätten sie Gottes sechstes Gebot gehalten, sie wären nicht in jene irdische Hölle gekommen. Nun hilft die Kirche Unzähligen durch ihre Lehre, durch ihre Gnadenmittel, durch hl. Beicht und Kommunion, durch die Marianische Kongregation, durch Werke für Bewahrung der Jugend ein reines Leben zu führen. So hilft die hl. Mutter Kirche auch heute Tausenden und Abertausenden, jenem Leid, jener Fäulnis vorzubeugen.

Leichtsinn, Trunksucht, Unreinigkeit sind die ergiebige Quelle vielen Leides, vieler Schmach, vielen Kummers, später Reue, vergeblicher Tränen.

Die Moral der Kirche hat Millionen vor dieser Kategorie von Leid und Kummer errettet: möchte es der Muttersorge unserer hl. Kirche gelingen, alle zu retten, diese ganze Quelle von Qualen für immer zu verstopfen.

2. Die zweite Gruppe von Leiden ist jene, die die Menschen einander zufügen. Mord, Raub, Diebstahl, Verleumdung, aber auch die Sünden der Unmässigkeit und Unsittlichkeit sind die Quellen dieser Leiden. Wie viel Elend in Kinderspitälern, Irrenhäusern und Blindenanstalten ist eine Anklage gegen Unmoral und Alkoholismus der Eltern. Ein armes, blindes oder blödes menschliches Wesen büsst zeitlebens den halbstündigen Sinnesrausch oder Sinnestaumel von sogenannten Eltern! Wie viel solches Elend ist vorhanden und um wie viel mehr wäre noch da ohne Kirche, ohne Sakramente, ohne Moral, ohne Religion!

Vor etwa fünfzehn Jahren wurde einer armen Wittwe in Töltszék (Sároser Komitat) ihr Hab und Gut 1,200 Kronen gestohlen. Die arme Frau war auf den Bettelstab gebracht. Sie verdächtigte einen Mann in Töltszék, dass er der Dieb sei, konnte es aber nicht beweisen. Der Mann klagte sie bei Gericht wegen Verläumdung ein, sie wurde zu einer Geldstrafe verurteilt und zu den Prozesskosten; ihr letzter Heller war dahin und sie führte ein Leben voll bitterer Not und Entbehrung.

Sechs Jahre später, im März 1906. war in Töltszék Mission. Zwei Lazaristen-missionäre waren eine Woche dort, sie predigten dreimal des Tages und hörten die Lebensbeichte aller Gläubigen. Eine sehr eindringliche Predigt behandelte das siebente Gebot: „Du sollst nicht stehlen", und ganz besonders wurde den Gläubigen die Pflicht der Rückerstattung an's Herz gelegt: hast Du fremdes Gut bei Dir, Du darfst es nicht behalten. Solange Du es nicht zurückgeben willst, kannst Du nicht einmal die priesterliche Lossprechung in der hl. Beichte erhalten. Alle Deine Beichten sind ungiltig. Deine Kommunionen gottesräuberisch Das fremde Gut ist eine eherne Mauer zwischen Dir und Gott, in alle Ewigkeit kannst Du nicht zu Gott gelangen, solange Du das fremde Gut, das Du hast, nicht zurückgeben willst. Dies war die Predigt der Missionäre.

Und der Erfolg: am Ende der Mission brachte ein Mann dem Pfarrer von Töltszék eine grosse Summe Geldes. Es waren 1200 Kronen Kapital, 200 Kronen Prozesskosten und von alledem sechsjährige Zinsen. Der Mann bat den Seelsorger die ganze Summe der armen Frau zu geben, die vor 6 Jahren bestohlen wurde. So erhielt sie ihr Hab und Gut zurück und hatte wieder ihren Zehrpfennig für ihre letzten Lebenstage.

Wie viel millionenmal hat wohl seit neunzehn hundert Jahren die Predigt und Katechese vom siebenten Gebot Diebstahl und Betrug verhindert und unrechtes Gut seinem Eigentümer zurückverschafft!

So hilft also die Kirche der Menschheit, der zweiten Gruppe von Leiden vorzubeugen: jenen Leiden, die die

Menschen einander zufügen. Je treuer die Menschheit den Weisungen der Kirche folgt, desto mehr wird auch diese Quelle von Elend versiegen.

3. Und wenn es keine Sünde mehr gäbe, wäre da die Welt schon ein Paradies? Noch nicht, aber beinahe. Zwei Drittel der Leiden würden vielleicht verschwinden und nur etwa ein Drittel würde übrig bleiben. Und dies eine Drittel wäre bei der Überfülle von barmherziger Hilfe und innerem Troste leicht zu ertragen.

Statt weiterer Ausführungen möge das ein Beispiel beweisen, das ich nie im Leben vergessen werde und auf das ich mich oft berufe.

Es war etwa im Jahre 1894, dass ich in Wien-Währing das Spital der Unheilbaren, Haus der Barmherzigkeit genannt, besuchte; ein Spital, wie wir in Kaschau seit etwa 6 Jahren auch eines haben.

Der erste Saal, in den ich eintrat, war der Mariensaal. Die erste Kranke, die ich rechts von der Türe erblickte, hatte etwas wie eine schwarze Haube auf dem Kopfe. Ich fragte, was ihr fehle; sie antwortete, sie habe ein Kopf- und ein Rückenmarkleiden. Das Schwarze am Kopfe sei ein Gummischlauch, zusammengerollt in Form einer Haube. Durch diesen Schlauch fliesst Tag und Nacht Wasser von der Leitung; ohne diese fortwährende Kühlung wäre sie vielleicht nicht im Stande die Schmerzen zu ertragen. Wie lange sind Sie hier? Dreizehn Jahre! M. L! 13 Jahre auf dem selben Bette, mit diesen Schmerzen.

„Denken Sie oft an die Dornenkrone des Heilandes?“ „Ja, Hochwürden, das Leiden Christi und die lieben Schwestern sind mein einziger Trost.“ Also die barmherzige Hilfe von aussen — die lieben Schwestern — und der Trost im Innern — das Leiden Christi — sind der einzige Trost. Und welchen Trost das arme Mädchen hieraus hatte, erzählte mir dann die Oberin des Hauses der Barmherzigkeit. Seit Jahren war kein Wort der Klage über die Lippen des kranken Mädchens gekommen. Immer heiter, immer dankbar für jeden Dienst wusste sie in Überfülle des Trostes ihr Leid mit hundertmal mehr Geduld zu ertragen, als viele Gesunde und Reiche ihre

kleinen Kreuzelein, die gar nichts sind im Verhältnisse zum Leiden und Kreuz jener Unheilbaren.

Zwölf Jahre später vollendete unsere Kranke das fünfundzwanzigste Jahr ihres Leidens. Ihre Hoheit Frau Erzherzogin Maria Josefa, selbst eine häufige Besucherin und grosse Wohltäterin des Hauses der Barmherzigkeit sandte ihr am 25-ten Jahrestage einen silbernen Lorbeerkranz, — zum silbernen Jubiläum des geduldigen Leidens.

Wo in aller Welt, M. L., könnte man ein Jubiläum, ein Jubelfest des Leidens feiern, wenn nicht Christus der Herr durch seine Kirche uns Hilfe und Trost im Leiden gebracht hätte. Hilfe durch die Barmherzigkeit und Trost im Glauben, dass das Leiden nicht unser Feind ist, sondern unser Freund, von Gott selbst gesendet, unsere ewige Himmelskrone mit den Edelsteinen von Geduld und Ergebung zu verzieren.

So sehen wir also, wie die heilige Kirche auch auf diesem Gebiete und auch heute noch die wahre Mutter aller Völker ist. Sie hilft uns zwei Drittel von Leid und Kreuz zu vermeiden und den Rest von Leid mit Trost und Verdienst zu ertragen.

Ewiger Dank sei hiefür der wahren Völkermutter, der heil. katholischen Kirche.

Unsere Pflicht aber ist es, mitzuarbeiten an dem grossen Segenswerke der Befreiung der Menschheit aus Sünde und Elend.

Wie dies zu tun ist, hiefür hat unsere heil. Kirche nicht nur die göttliche Offenbarung zur Verfügung, sondern auch die Erfahrung von neunzehn hundert Jahren.

Diese Mittel und Wege sollen in den nächsten Tagen hier in Kaschau in einem s. g. sozialen Kurse besprochen werden. Nächsten Sonntag, Montag und Dienstag, jedesmal um fünf Uhr nachmittag sollen diese Vorträge stattfinden u. zw. Sonntag im katholischen Gesellenverein, Montag und Dienstag im grossen Saale des Ursulinenklosters. Mögen auch diese Vorträge recht viel dazu beitragen, dass unter uns das Reich von Religion und Tugend befestigt und hiemit unendlich viel Kreuz und Leid hinweggenommen werde.

Was wir dem geringsten unserer Brüder getan haben, das wird unser göttlicher Heiland so betrachten, so belohnen, als hätten wir es Ihm getan. Amen.

*

Summarium.

Religio pro aeternis. Attingit tamen temporalia. Vita, infirmitas, furtum. Quaestio: utrum pro temporali felicitate.

I.

Historia; tria elementa.

A) Agricultura. Migratio gentium. Devastatio; illiterati, silvae, bestiae. Benedictus; silvae; aratrum S. Theodulfi. Cruce et aratro. Legendae de bestiis.

B) Industria, Dreizehnlinden.

C) Commercium totum opus, viae, pontes, hospitia St. Bernardi, securitas, Treuga Dei.

II.

Nunc?

Tres classes dolorum.

A) Homo sibi ipsi, hospitale.

B) Homines sibi invicem item; caeci; hebetes; missio . . .

C) Mala inevitabilia hospitale incurabilium.

Gratitudo erga Ecclesiam.

Collaborare. Quomodo?

Cursus socialis.

Quodcumque minimo. . .

XXIX.

(Die 27. Martii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE SANGUINE CHRISTI.

Appropinquat tempus Passionis Christi. Hodie festum pretiosissimi Sanguinis. Hunc Sanguinem consideremus I. in Passione Christi et Cruce defluentem, II. in Calice Missae, III. in anima nostra, IV. in anima nostrorum clientum, V. in anima nostrorum inimicorum.

Ad I. Sanguis Christi: *a)* in Oliveto, *b)* sub flagellis, *c)* sub spinea corona, *d)* sub cruce imposita in plateis Jerusalem, *e)* decurrens de cruce; pro levitate, pro luxuria, pro superbia, pro impatientia, pro odio.

Ad II. Tantae pro Christo deliciae se pro nobis offerre, ut continuare, renovare velit . . .

Ad III. in singulis Sacramentis.

Ad IV. periclitari ibi videmus. Sanguinem ejus de manu tua requiram.

Ad V. Christus in gloria exaltatus per inimicorum quoque ministerium. Omnes Sancti item. Homini vere christiano inimici nocere non possunt. Filius Regis in palatio praestigiato, Mohr p. 101. Ergo non amittere patientiam, non excandescere, ipsis conversionem impetrare.

XXX.

(Die 29. Martii 1914.)

CURSUS SOCIALIS. — DE ALCOHOLISMO.

Olim cursus socialis non erat necessarius. Malis enim cura individualis, misericordia mederi poterat. Homines magis organisati; eiusdem dominii jobbagiones; eiusdem corporationis opificialis membra; civitates minores, homines se invicem noscentes.

Nunc concentratio hominum in magnis urbibus; corpore vic niores, mente alieniores. Unus murus Rabitz dividit — fors nuptiae — et funus — et nesciunt.

Segélyre szoruló és segíteni akaró nem találkozhatnak oly könnyen.

De ezenkívül a segélyre szorulókon alamizsnával nem is lehet mindig segíteni:

1. propter magnum numerum,

2. propter rationes ethicas.

Et ideo praeventio adhuc magis necessaria.

Ugyanannyi szellemi munkával, ugyanannyi anyagi áldozattal talán százat előre megmenthetek, amennyivel

majd annak idején talán csak egyen tudok segíteni, ha már belemerült a nincsetlenségnek az örvényébe.

Ezért intézményekkel százakon segíteni, a nyomort, még mielőtt előállana, megelőzni.

Egy ponton szeretném exemplifikálni.

E napokban terjesztette be a pénzügyminiszter az 1914/5 évi költségvetést. Ebből egy tételt emelek ki. Szeszadóból már 160 milliót a mult évre, 1913-ra s a folyó év első felére évi 140 millió volt előirányozva; 20 millió emelkedés.

160 millió szeszadó? Fizeti a nép, mikor a bort, sört, pálinkát kifizeti. De mást is fizet. Fizeti a szeszesital tényleges értékét, mely legalább ugyanannyi, pl. bornál a szeszadó 14 fillér, a bor értéke pedig még sokkal több. Tehát legalább 320 millió. Fizeti ezenkívül a közvetitők és árusítók egész hasznát, úgy hogy hiteles számítások szerint egy milliárd korona megy el évenként alkoholra.

Egy negyedéve annak, hogy itt ezen a helyen gyermekeknek és ifjaknak egy példával iparkodtam megérzékíteni azt, hogy mi az a milliárd. Képzeljünk egy embert, ki akkor, midőn Krisztus Urunk született. . .

20 Universitates.

100 Hospitalia magna, vel 200 gymnasia, vel scholae reales, vel 50.000 scholarum elementarium, vel fundatio pro 100.000 orphanis; pro 70.000 phthysicis, vel 30.000 sessiones colonorum vel 60.000 semisessiones. Uno anno ex his! Decursu 10 annorum!?

Et loco huius quid accipiunt homines?

I. Paupertatem — nam illam pecuniam expendunt et minus laborant,

II. stupiditatem,

III. debilitatem voluntatis,

IV. peccata omnia,

V. miseriam in familia,

VI. infirmitatem corporis.

Est res magni momenti. Et non est impossibilis. Si non omnia — permulta possumus obtinere.

a) Studendo.
b) Docendo.
c) Hortando.
d) Exemplum dando.
e) Organizando hanc propagandam.

XXXI.

(Die 1. Aprilis 1914.)

SERMO VI. QUADRAGESIMALIS. KIRCHE UND WISSENSCHAFT.

Mit nichts wird so viel gegen Religion und Kirche angekämpft, wie mit dem Namen Wissenschaft. Wird ja an allen Ecken und Enden ohne Unterlass wiederholt, die Kirche sei eine Feindin der Wissenschaft und des Lichtes, sie hindere den Fortschritt, sie fürchte sich vor der Macht des Wissens, darum trachte sie die Entwicklung und Verbreitung der Wissenschaft zu vereiteln.

Wäre es die Wissenschaft selbst, die so redet, so wäre es immerhin bedenklich selbst für die Wahrheit oder wenigstens für die Sicherheit unseres Glaubens.

Nun werden wir aber sehen, dass es nicht die wahre Wissenschaft selbst ist, die so redet; es sind das nur einige Vertreter derselben. Und mögen diese selbst auch viele und noch so viele sein: eine falsche Behauptung wird dadurch nicht wahrer, dass sie von vielen wiederholt wird.

Es ist nicht die Wissenschaft selbst, es ist nicht das wahre Wissen das so redet. Die wahre Wissenschaft legt davon Zeugnis ab, dass die Kirche an ihrer Wiege gestanden ist und sie durch Jahrhunderte fast allein gepflegt hat; dass ihr die Kirche noch heute unschätzbare Dienste leistet und dass weder die Wissenschaft von der Kirche, noch umgekehrt die Kirche von der wahren Wissenschaft etwas zu fürchten hat.

Mit Rücksicht auf unseren Gegenstand wollen wir die Wissenschaften in zwei Klassen einteilen und dann

deren Verhältnis zur Kirche und Religion betrachten. Zur ersten Klasse rechnen wir die Philosophie, zur zweiten die übrigen Wissenschaften.

Die Philosophie behandelt die grossen Welt- und Lebensfragen über Ursprung der Welt und des Menschen, über unser letztes Ziel, über die Seele, den Wert unserer Erkenntnis die Grundlagen von Recht und Moral und sie trachtet diese Fragen rein mit dem Lichte der menschlichen Vernunft zu lösen.

In allen diesen Fragen hat die menschliche Vernunft nach vielen Irrgängen in ihren grössten vorchristlichen Vertretern, in Sokrates, Plato und Aristoteles, namentlich in beiden letzteren Schülern des Sokrates fast durchgängig die Wahrheit gefunden und mit bewunderungswürdiger Klarheit dargestellt. Die wenigen Schlacken von Unwahrheiten und Unrichtigkeiten haben dann die zwei grössten philosophischen Geister des Christentums, der hl. Augustinus im 4. u. 5-ten und der hl. Thomas von Aquino im 13. Jahrhundert verbessert. So besteht innerhalb der katholischen Hochschulen nun eine mehr als zweitausendzweihundertjährige Philosophie, die philosophia perennis oder immerwährende Philosophie. Sie besteht wie gesagt seit zweitausendzweihundert Jahren, und das nun seit bald neunzehnhundert Jahren unter dem Schutze der katholischen Kirche. Seit Augustinus, also seit gut anderthalb Jahrtausenden sind es fast ausschliesslich die Lehrer der Kirche, die diese immerwährende Philosophie weiter lehren, verbreiten, vervollständigen, die neuen Errungenschaften der Wissenschaften in den Bestand der Philosophia perennis aufnehmen. Diese eine zweitausendjährige Philosophie ist wie ein lebender Organismus, ein lebender Baum, seit 2200 Jahren nie umgehauen, nur an manchen Zweigen veredelt, an anderen beschnitten, im ganzen nur gehegt, gepflegt, gedüngt, begossen. Sie ist wie ein Riesenbau, an dem die grössten seit zwei Jahrtausenden bauen und arbeiten; ein herrliches, grossartiges Kunstwerk einträchtigen Schaffens von tausenden von Genien aller Zeiten und aller Völker.

Ausser dieser Philosophia perennis, der immerwährenden Philosophie gibt es keine einheitliche Philosophie. Alle anderen philosophischen Systeme sind nichts perennierendes, nichts dauerndes. Die Philosophie ausser der katholischen Kirche ist nicht ein tausendjähriger Riesenbaum voll Kraft und Leben, sondern eine Baumschule von schwachen Bäumchen, die stets neu versetzt und bald umgehauen werden, von denen ganz wenige ihren Pflanzer überleben. Sie ist kein einheitlicher Riesenbau von vielen Generationen aufgeführt, sondern ein ewiges Bauen und Niederreissen, fortwährendes Aufwühlen der untersten Fundamente und Neubeginnen. Ein moderner Geschichtsschreiber vergleicht die Geschichte dieser Philosophie mit einem Friedhof mit lauter Leichensteinen; am Ende jedes Paragraphen, der über einen dieser Philosophen handelt könnte auch gleich der Grabstein des Systemes stehen, das er gelehrt hat, mit der Aufschrift: hier ruht N. N. (Fichte, Schelling, Hegel, Schopenhauer, Büchner, Moleschott u. s. w.) gestorben im Jahre X und hier ruht auch sein System. Jeder dieser sogenannten Philosophen meint, vor ihm habe die Welt überhaupt nichts geleistet, er müsse alles selbst von neuem entdecken. Darum wird stets von neuem angefangen, ohne Ahnung von den Leistungen der Vergangenheit. Es ist geradezu komisch, wie man da immerwährend neue Entdeckungen macht, ohne zu ahnen, dass diese Entdeckungen schon längst gemacht sind.

Drei solcher angeblicher Entdeckungen mögen als Beweis dienen, ein wie grosses Verdienst sich unsere heilige Kirche durch die Pflege der immerwährenden Philosophie erworben hat, und wie lächerlich diese „neuen" Entdeckungen der nichtkatholischen Philosophen sind.

Mitte der Achtzigerjahre gab Rud. von Ihering ein sehr geistreiches Werk heraus unter dem Titel „Der Zweck im Recht." Es behandelt die Frage, inwieweit Rücksichten auf Zweck und Nützlichkeit in den Grundbegriffen eine Rolle spielen. Die Lösung der Frage war ebenso richtig, wie auch geistvoll dargestellt. Sie bot eine überraschende Ähnlichkeit mit der Lehre des heil. Thomas von Aquino, ohne das der Verfasser über diese

Ähnlichkeit eine Ahnung gehabt hätte. Er und viele seine Leser meinten, niemand vor Ihering habe von dieser Weisheit auch nur eine Ahnung gehabt. Ja er erlaubte sich noch einige abfällige Bemerkungen über die scholastische Philosophie des Mittelalters. Ein junger katholischer Kaplan, Wilhelm Hohoff schrieb über das Werk eine Kritik und sprach seine Verwunderung aus, wie Ihering dazu komme, über die scholastische Philosophie so abfällige Bemerkungen zu machen, da doch eben das, was das Beste in Iherings Werke sei, auch von der Scholastik genau so gelehrt eher noch klarer und deutlicher ausgesprochen und bewiesen sei.

Ihering gab bald darauf eine zweite Auflage seines Werkes heraus. In dieser zweiten Auflage ist eine Bemerkung, die dem ehrlichen Wahrheitsstreben des Verfassers, aber auch der katholischen Philosophie eine grosse Ehre macht. Ihering gesteht, er habe über die Scholastik abfällig geurteilt, ohne sie zu kennen, wie dies eben in der modernen Philosophie und auch in der protestantischen Theologie gang und gäbe sei. Allein er bedauere dies sehr. Er habe sich nun überzeugt, dass was an seinem Buche wahr und richtig sei, der grosse Denker des 13. Jahrhunderts klar und deutlich gesehen habe. Es sei unverantwortlich, dass solche Gedanken, nachdem sie einmal ausgesprochen sind und mitten unter uns an allen katholischen Hochschulen gelehrt werden, für eine ganze Kulturwelt wie verschollen sein können und gleichsam neu entdeckt werden müssen.

Es mag etwa ein Jahr her sein, dass viel über W. Ostwald gesprochen wurde. Ein Budapester antichristlicher Verein hat den deutschen Gelehrten eingeladen, in Budapest Vorträge zu halten. Von diesem Ostwald las ich im Jahre 1911 ein Buch, in welchem ich auch eine solche längst gemachte lächerliche Entdeckung fand. Ostwald bildet sich viel darauf ein und kommt öfter auf die Sache zu sprechen zurück, dass er im Jahre 1884 entdeckt habe, die Wissenschaften unterscheiden sich von einander nicht durch den Gegenstand, den sie behandeln, sondern durch den Gesichtspunkt unter welchem sie den

Gegenstand behandeln. ZB. der Mensch ist Gegenstand vieler Wissenschaften und diese unterscheiden sich dadurch, dass die eine den Menschen vom chemischen, die andere vom medizinischen, die dritte vom geschichtlichen . . . Standpunkte aus behandelt.

Ostwald macht, wie gesagt, viel Aufhebens von dieser seiner Entdeckung vom Jahre 1884. Nun ich war damals und auch schon einige Jahre vorher Kleriker im Pazmaneum und Hörer der Theologie an der Wiener Universität. An letzterer hatte ich etwas über 200 Kollegen. Aber wenn von uns nur ein einziger gewesen wäre, der Ostwalds eingebildete Entdeckung ein Jahr vorher nicht gewusst hätte, er hätte ganz gewiss seine Prüfung nicht bestanden. So sieht es also mit den Entdeckungen der modernen Philosophen aus!

Zwei Pariser Professoren, Durckheim und Lévy-Brühl, ersterer seit 20, letzterer seit 10 Jahren sind bemüht, eine wie sie meinen, neue Moral zu begründen. Sie sagen, die alte Moral tauge für nichts; sie sei von jeder Wirklichkeit abgelöst. Sie habe kein tatsächliches Fundament. Ihre Grundlage sei das ganz abstrakte, unwirkliche Bild des Menschen. „Des Menschen", der nichts anderes ist, als Mensch. Von diesem blassen, unwirklichen Begriffe werden nun alle Rechte und Pflichten des Menschen abgeleitet. Vom Begriffe also eines Menschen, der nur Mensch ist. Weder Mann noch Frau, noch alt, noch jung, noch im ersten, noch im dreizehnten, noch im 20 Jahrhunderte lebend, weder Franzose, noch Deutscher, weder Grönländer Eskimo, noch Neger vom Aequator — nur Mensch. Einen solchen Menschen gibt es nicht und eine Moral, die auf diesem Grunde aufgebaut wird, ist eine welt- und lebensfremde Konstruktion, aber keine Wissenschaft und keine Lebensregel.

Durckheim und Lévy-Brühl sagen, das sei die bisherige Moral; sie sei dumm und schlecht, man müsse eine neue erfinden, die den Menschen nehme wie er ist, die auf Zeit und Ort und Lebensalter und Kulturgrad Rücksicht nehme.

In manchem hätten ja die Herren recht; aber in der Hauptsache irren sie sehr. Wenn sie jene Moral, die wir eben beschrieben haben, bekämpfen, so haben sie recht. Aber wenn sie meinen, dass jene lebensfremde Moral *die Moral* ist, so irren sie sehr. Und ebenso irren sie, wenn sie meinen, dass die wirkliche, tatsächliche Moral noch nicht gefunden ist, und Jahrtausende gewartet hat, um nun eben jetzt durch die genannten zwei Professoren erfunden zu werden.

Was die Herren bekämpfen, ist nicht *die Moral*, sondern *eine* Moral. Und zwar eine falsche. Eine Moral, die abseits steht vom lebendigen Weisheitsstrome der immerwährenden Philosophie, eine Moral, die sich Rousseau ausgedacht hat, mit welcher man den grausamen, mörderischen Freiheitstaumel der französischen Republik, das kleinliche Bevormundungssystem der späteren Bürgerrepubliken des neunzehnten Jahrhunderts und die grauenhaften Ausbeutungsraubzüge des Kapitalismus rechtfertigte. Es ist *eine* Moral, eine falsche Philosophie, die in den katholischen Schulen niemals einen Anklang fand und welcher nun auch im nichtkatholischen Lager das Lebenslicht ausgeblasen wird.

Ebenso irrtümlich ist es, dass die neue, auf das wirkliche Leben aufgebaute Moralphilosophie erst jetzt erfunden werden muss. Was die Herren Durckheim und Lévy-Brühl angeblich neues erfunden haben, steht (so weit es richtig ist), seit sechshundert Jahren in den Folianten des hl. Thomas von Aquino und braucht nur aus dieser Schatzkammer gehoben, verbreitet und mit neuen Daten und Beweisen versehen zu werden.

So sehen wir also, dass die hl. Kirche weit entfernt den Fortschritt der Wissenschaft zu hindern, die Grundlagen dieses Fortschrittes behütet und dass die Menschheit sich die Mühe hätte ersparen können, nach vielen Irrwegen längst bekannte Wahrheiten stets von neuem zu entdecken.

Der erste grosse Dienst also, den die Kirche der Wissenschaft leistet, ist dass sie die immerwährende Philosophie, die Grundlage der übrigen Wissenschaften behütet.

Was nun diese übrigen Wissenschaften anbelangt, so wollen wir aus der Geschichte nur einzelne, ganz wenige Daten herausgreifen, um zu erweisen, dass die Kirche sich auch ihnen gegenüber stets als wahre Mutter zu erweisen trachtete.

Das erste, was wir an dieser Stelle erwähnen müssen, ist die Errettung der ganzen alten römischen und griechischen Gelehrsamkeit in der Verwüstung der Völkerwanderung.

Wie wir bei anderen Kulturgütern gesehen haben, so war es auch in Bezug auf Litteratur und Wissenschaft: sie flüchteten in den Stürmen der Völkerwanderung und in dem darauf folgenden halben Jahrtausend von Finsternis und Barbarei in die Kirchen und Klöster. Wiederum waren es die Mönche des heil. Benediktus und später die der anderen Orden, die in dem ganzen Jahrtausend vom Untergange des Römerreiches bis zur Erfindung der Buchdruckerkunst keine Zeit und Mühe scheuten, jahrelang an der Abschrift eines Exemplars der hl. Schrift, oder eines Kirchenvaters oder römischen Klassikers zu arbeiten. Und wenn unsere ganze Kultur heute auf einer gewissen Höhe steht, so wäre es schwärzester Undank zu vergessen, dass die fleisigen schwarzen Mönche in den Skriptorien der Abteien des Mittelalters hiezu den Grund gelegt haben.

Und nicht nur die alten Litteraturen der Römer und Griechen hat die Kirche vor dem Untergange bewahrt. Sie hat auch zu den neuen Litteraturen der jetzigen Völker Europas den Grund gelegt. Das älteste geschriebene Denkmal der germanischen Sprachen ist eine Übersetzung der Bibel und zwar von einem Bischof verfasst: die gotische Übersetzung der Bibel von Ulfilas im 4. Jahrhundert.

Der Apostel Irlands, der hl. Bischof Patricius im 5. Jahrhunderte schrieb eigenhändig einige hundert A-B-C-Bücher.

Die Begründer der slawischen Schriftsprachen sind die hl. Brüder, der Missionär Cyrillus und der Bischof Methodius; sie haben im 9. Jahrhundert sogar das slawische Alphabet erfunden und die hl. Schrift und das griechische Missale in die altslawische Sprache übersetzt.

Die einzigen ungarischen Sprachdenkmäler aus dem 13. Jahrhundert sind kirchliche Texte: die Grabrede aus einem Ritualbuch der Arpadenzeit und Fragmente von Gebeten.

Unser ganzes Schulwesen ist kirchlichen Ursprunges. Zu den Volksschulen legten die Pfarrschulen; zu unseren Mittelschulen die Dom- und Klosterschulen den Grund. Fast alle alten Universitäten sind kirchlichen Ursprunges. Die Budapester Universität ist vom Kardinal Erzbischof Petrus Pázmány gegründet, selbst unsere Stadt hatte eine Universität, deren Stifter der Bischof von Erlau Benedictus Kisdy war. Die Aufhebung des Jesuitenordens machte unserer Universität nach hundertzwanzigjähriger Blütezeit ein jähes Ende.

Es gibt keine Wissenschaft, an deren Ausbau Männer der Kirche nicht redlich mitgearbeitet hätten und unsere heutige Länder- und Völkerkunde und vergleichende Sprachwissenschaft würden ohne das verdienstliche Wirken der Missionäre garnicht bestehen.

Gott hat uns zu unserer Lehre und zu unserem Heile zwei Bücher gegeben: das Buch der Natur und das Buch der Offenbarung. In ersterem liest die Vernunft, in letzterem der Glaube. Unsere heilige Kirche lehrt uns mit den Augen des Glaubens im Buche der Offenbarung zu lesen. Und indem sie dieses tut, leistet sie auch dem Verständnisse des anderen Buches unvergleichliche Dienste.

Mögen uns diese Dienste der Kirche für Wahrheit und Wissenschaft in unserem Glauben und in unserer treuen Anhänglichkeit an unsere heilige Mutter Kirche bestärken und lassen wir uns durch leeres Gerede von Gegensatz zwischen Glauben und Wissen, Kirche und Wissenschaft nicht beirren.

Unzähligemale seit 19 hundert Jahren hat man die Kirche und ihre Lehre als unwissenschaftlich und veraltet verspottet. Und sie hat alle ihre Feinde überlebt. Was sich seit Jahrhunderten als .gottesfeindliche Wissenschaft aufblähte, ist zerplatzt wie eine Seifenblase. Es stellte sich heraus: die wahre Wissenschaft ist das nicht!

So wird unsere heil. Kirche auch die jetzigen Stürme überdauern; denn sie ist auf den Felsen gebaut, den der Sohn Gottes ihr als Fundament bestimmt hat und die Pforten der Hölle werden sie nicht überwältigen. Amen.

XXXII.

(Die 2. Aprilis 1914.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. — PRODUKTIV TÉNYEZŐK.

Szeretném Önöknek ma a vallást, mint produktív tényezőjét az emberek földi jólétének és vígasztalásának, bemutatni.

Tehetném azt elvont fejtegetéssel: rendszeresen kimutathatnám, hogy mit tesz a vallás a gazdasági élet minden egyes mozzanatának fellendítéseért, miképen ad az embereknek igazi indító okokat munkára és pedig becsületes munkára. De ezen theoretikus út helyett inkább a gyakorlatit választom és néhány történeti képben szeretném azt bemutatni.

A földi jólét első és főtényezője a munka. Lássuk ennek megbecsültetését a Krisztus előtti világban:

I. Kép. Az önző ember törvénye, hogy kerüljön minden nehéz és kellemetlen dolgot; s miután Krisztus előtt általában az önzés uralkodott . . . Aki elég erős arra, hogy másokat kényszerítsen . . . nők, rabszolgák. A munka megvetése. Ipsa etymologia labor, πόνος, munka.

Munka megvetve, a munkás nem kevésbbé. Sors servorum. Lucullus . . . Ergastula . . . Spartacus . . . Christus in officina, Apostoli. . .

II. Kép. Ötödik, hatodik század. Népvándorlás. Rombolás. Pusztulás. Filii regum barbarorúm, monachi. Montalambert. Aratrum S. Theodulfi.

III. Kép. Don Bosco. 8. Dec. 1841 Barthol. Garelli. 2. Febr. 1842 viginti; post 4 annos 400. Anno 1853 exercitia (Ratazzi) † 31. Jan. 1888. Domus 250; 130,000 alumni. . .

IV. Kép: egy község. Szombat estétől késő éjjelig korcsma. Vasárnap hasonlóképen. Hétfőn senki sem dol-

gozik. Ha igen: rosszul. Ha mezőn: az állatot kínozza; ha gépnél: elrontja. Missio . . . mértéktelenség.

V. Kép. Domus insanabilium. Anticamera Paradisi. Elisabeth Sattler.

XXXIII.

(Die 3. Aprilis 1914.)

SCHOLA SUPERIOR INDUSTRIALIS. FIDES ET CONVERSIO.

1. Fidem accepimus in baptismo; infusionis metaphora. Manet . . . explicatur, evolvitur.

2. Ratio confirmat . . est ratio in mundo . . . mindenütt rend, csodálatos . . . makrokosmos et mikroskopica, vértestek. Egész kis társadalom védekezés. . .

3. Ubique ratio; etiam in hominis natura; stimulus beatitudinis; facta historica, Christus . . . ista omnia ad credibilitatem.

4. Et fides? Si non habes, amisisti, quaerere debes ibi, ubi amisisti.

5. Ubi amittunt homines? Aut se extollunt, aut se deprimunt.

a) Humilitas est veritas. Ego unus e millionibus. Nullomodo necessarius. Ante me, post me. . .

Superbus homo putat se aliud omnino. Ego et ceteri. Ego centrum . . . ceteri peripheria . . . Non credere . . .

b) Dignitas humana ut stimulos animalitatis subordinet fini communi.

Ubi fidem amisisti, ibi quaere.

6. Sive habes, sive non: nunc ad Deum . . . mysteria nostrae redemptionis. Eucharistia. . .

7. Congressus Eucharisticus triumphus Christi.

8. Cras igitur animo purificato ad mensam eucharisticam. Purificare in sacramento poenitentiae. S. Franciscus Salesius.

Ingressio: A vallás külső megjelenését és földi életünkre való kihatását megállapítja a tapasztalat, a történelem. Ez elvezet odáig, hogy a vallás és nevezetesen a kereszténység egy tiszteletreméltó nagy dolog, mely

támasza és vígasztalása volt az emberiségnek mindenkor és ma is az.

De a vallás belső tartalma ezzel még nincs végleg eldöntve s ezen belső tartalom igazságáról teljesen csak a hit győzhet meg bennünket.

A hit pedig Isten ajándéka.

Cetera, ut supra.

XXXIV.

(Die 8. Aprilis 1914.)

SERMO VII. QUADRAGESIMALIS. KIRCHE UND KUNST.

Summarium: Von unserer Kirche Herrlichkeit haben wir in diesen unseren Betrachtungen so manches gesehen. Ihre Werke im Reiche des Wahren und Guten. Heute in Reiche des Schönen. Habemus ius quaerendi. Et responsum:

a) veram pulchritudinem munditiem animi motiva plurima exempla ubique.

Cathedralis nostra, museum nostrum, studium nostrum, ikonographiae, liturgiae.

Conclusio generalis: Unserer Kirche Herrlichkeit: ipsa maxime religio, sanctitas Ecclesiae in individuo, in familia, in statu.

Promovere omnia bona; opera, ephemerides, ornamenta Ecclesiae, — praecipium ornamentum simus nos.

*

Von unserer Kirche Herrlichkeiten haben wir im Laufe dieser Mittwochsandachten sechse betrachtet und gesehen, dass unsere Kirche seit neunzehnhundert Jahren unermesslich viel getan hat, um die Menschheit wirklich religiös, sittlich und glücklich zu machen und dass sie zu diesem Berufe sogar dem Schulwesen und der Wissenschaft und den materiellen Kulturbestrebungen ganz erhebliche Dienste geleistet hat.

Es erübrigt uns, noch ein Kulturgebiet zu betrachten, auf welchem unserer katholischen Kirche Herrlichkeit in ganz besonderem Glanze erstrahlt. Es ist das das Gebiet

der Kunst, das Reich des Schönen, für dessen Erschliessung und Verbreitung keine Institution der Menschheit so viel getan hat, wie unsere heilige Kirche.

Vor allem hat die Kirche der Menschheit bekannt gemacht, dass es ausser der sinnenfälligen Schönheit noch eine andere Schönheit gibt, und zwar eine viel grössere, viel höhere, viel wahrere, das ist die geistige Schönheit Gottes, der Tugend, der Seele.

Denken wir uns zwei Muttergottesbilder. Beide sind schön, sehr schön gemalt, was die Züge des Gesichtes, das Kolorit und den Faltenwurf der Kleider anbelangt. Nehmen wir sogar an, das Gesicht der Muttergottes sei als solches, nach edlem Ebenmass der Teile gleich schön auf beiden Bildern dargestellt.

Und doch kann zwischen Beiden ein himmelweiter Unterschied sein, der eben in der Berücksichtigung der geistigen Schönheit liegt. Das eine Bild zeigt uns wohl ein wunderschönes Gesicht, sagt aber nichts anderes. Wäre nicht eine Gloriole über dem Haupte, wüssten wir kaum, dass es die Muttergottes darstellen soll. Es ist nur die körperliche Schönheit dargestellt. — Auf dem anderen Bilde ist die körperliche Schönheit gewiss nicht grösser; allein das Bild spricht zu uns. Vom Auge des Bildes leuchtet uns die Andacht, die Liebe der Muttergottes entgegen. Das Auge des Bildes ist der klare Spiegel ihrer Milde und Reinheit, ihrer Liebe zu Gott und ihrer Güte zu uns Menschen. Zwischen beiden Bildern ist darum ein sehr grosser Unterschied. Am ersteren gehen wir fast achtlos vorüber, vom letzteren können wir uns kaum trennen.

Nun hat die Religion der Kunst diese übersinnliche Welt, die ganze Welt von Gott, Geist, Seele, Tugend bekannt gemacht, während der Unglaube diese ganze Welt und mit ihr alle übersinnliche Schönheit hinwegläugnet. So bleibt der ungläubigen Kunst nur zweierlei übrig: entweder gibt sie sich ganz der wahllosen Darstellung der körperlichen Schönheit hin und wird dadurch zum Instrument der Sittenlosigkeit, oder sie verzichtet überhaupt auf die Schönheit als darzustellenden Gegenstand und begnügt sich mit der naturwahren Darstellung von was immer.

Diese letztere Richtung ist in unserer Zeit besonders verbreitet, namentlich in der Malerei. Ziel und Zweck der religionslosen Kunst ist einfach das *Reale,* d. h. was auch für den Materialismus real ist.

Ein weiterer Segen der Kirche für die Kunst ist, dass die Kirche die Kunst mit dem ganzen übrigen Leben des Menschen, auch mit seinen Pflichten, also auch mit dem Moralgesetz in Verbindung bringt. Die Kirche lehrt und verteidigt die Einheit des geistigen Lebens in uns; die religionslose Kunst will sich unabhängig stellen von Wissen, Glauben, Wollen, Müssen, von Religion und Moral. Auch hier hat die Kirche recht. Der Mensch hat nicht zwei Seelen, von denen er eine zur Arbeit und Pflichterfüllung, zu Mässigkeit und Sittlichkeit anhält und die andere in die schlüpfrigsten Theaterstücke und Kunstausstellungen schickt. Die Kirche erzieht alle ihre Gläubigen zu einem einheitlichen, harmonischen Leben, in welchem Christenpflicht und Amtspflicht, Familienpflichten und wissenschaftliche und künstlerische Bestrebungen ein einziges, sich nicht widersprechendes Ganzes in der Seele bilden.

Ein dritter Segen der Kirche für die Kunst sind die unzähligen Motive, Beweggründe für künstlerisches Schaffen. Als die Kirche in den drei ersten Jahrhunderten blutiger Verfolgung ausgesetzt war, als sie sich noch nicht über dem Erdboden zeigen konnte und in den unterirdischen Katakomben Roms und anderer Städte verbergen musste, begann schon das künstlerische Streben die Wahrheiten und die Geschichte unserer heil. Religion in Wandbildern darzustellen. Der wenn auch in seinen Mitteln ärmliche und in seiner Ausführung bescheidene malerische Wandschmuck der Katakomben ist heute noch nach siebzehn-achtzehn Jahrhunderten ein beredtes Zeugnis dafür, dass schon die bitterarme und blutig verfolgte Kirche der Katakomben die Kunst als ihre Tochter adoptierte.

Und als Konstantin der Grosse der christlichen Kirche das Recht zu leben staatlicherseits verlieh, begann diese allsogleich alle Künste in den Dienst des Allerhöchsten aufzunehmen.

Mit verschwenderischer Freigebigkeit haben die Lenker und die Gläubigen der Kirche die Kunst überschüttet, damit diese all ihr Können und all ihr Wollen aufwende um die Gotteshäuser je herrlicher auszugestalten und alles, was zum Gottesdienste gehört, auf das allerschönste herzustellen und auszuschmücken.

So hat sich ausser der durch das Christentum veredelten christlichen weltlichen Kunst eine eigene kirchliche Kunst ausgebildet und die Welt mit den herrlichsten Meisterwerken bereichert. Baukunst, Bildhauerei, Malerei, Musik und Poesie, die kleinen Künste von Goldschmiedearbeit, Stickerei und Spitzenklöppelei — sie alle sind zu ihren allerschönsten Meisterwerken durch unsere heilige Kirche angeeifert worden.

Unsere Stadt besteht seit gewiss mehr als siebenhundert Jahren; sie hat glänzende und trübe Tage gesehen. Sie war zu wiederholten Malen Schauplatz wichtiger Ereignisse, sie hat Könige beherbergt und war mehreremale der Mittelpunkt von Handel und Gewerbe, ein Athenäum von Wissenschaft und Kunst. Und wenn wir nun suchen, welches ist das herrlichste Kunstwerk, das sie seit siebenhundert Jahren hervorgebracht hat, so ist niemand im Zweifel in Bezug auf die Antwort; kein achtjähriges Kind wäre um die Antwort verlegen: das schönste, was die Kunst in unserer Stadt geleistet hat, ist der Bau unseres Elisabethdomes und unserer Michaelkapelle.

Und suchen wir weiter, was wir noch Schönes haben, das Jahrhunderte überdauert hat, so finden wir: es ist der Schmuck unserer Kirchen. Besehen wir die alten Altäre in der Domkirche mit ihren vierhundert- und mehrjährigen Statuen und Bildern; den dreifachen Bilderzyklus am Hochaltare des Domes; ferner die mittelalterlichen Kelche, die Szillassyschen heil. Geräte aus dem 18. Jahrhundert in mehreren unserer Kirchen, auch in dieser Klosterkirche: wir sehen in ihnen lauter stumme und doch laut redende Zeugen von unserer heiligen Kirche kunstsinniger Herrlichkeit.

Besehen wir unser Museum in unserer Stadt; das schönste, das kunstvollste ist kirchlichen Ursprunges: ausser Gebrauch gesetzte, durch die Zeit beschädigte Altäre, Bilder, Statuen, Gemälde; das Museum selbst ist ein Zeugnis für die alte Künstlerehre der katholischen Kirche.

Zur Pflege des Kunstsinnes baut man Museen, in welchen die Menschen alles Schöne ruhig betrachten und ihren künstlerischen Sinn und Geschmack daran bilden können. Aber Museen gibt es erst seit neuerer Zeit und verhältnismässig wenige.

Die katholische Kirche hat in jedem Dorfe ihr Museum und zwar seit Jahrhunderten, zum Teile seit anderthalb Jahrtausenden. Und dieses Museum ist die Kirche des betreffenden Ortes.

Im ärmsten Dorfe ist doch die Kirche das schönste Gebäude, das allen gehört und aller Vaterhaus ist, als Haus des allen gemeinsamen himmlischen Vaters.

Im ärmsten Dorfe, ja in der jüngst gegründeten christlichen Niederlassung eines afrikanischen oder australischen Urwaldes können alle, wenigstens in Nachahmungen die schönsten Bilder Raffaels und Führichs bewundern und sich an den ewig schönen Melodien des gregorianischen Gesanges erbauen.

Man erzählt vom grossen Mozart, er habe einst auf ein sehr schmeichelhaftes Lob seiner Werke die Antwort gegeben: „Ich würde alle meine Werke hingeben, wenn ich das ›Exsultet‹ komponiert hätte.“ Und was ist „Exsultet“? Es ist der Triumphgesang der katholischen Kirche über die Auferstehung des Heilandes.

Und diesen zu hören braucht man in kein Konzert zu gehen; der ärmste Zigeuner und der jüngstgetaufte Papuaneger kann ihn in jeder Pfarrkirche hören — alljährlich am Charsamstag früh bei der Weihe der Osterkerze.

Zu unserer Kirche Herrlichkeiten gehört also, dass sie auch die Mutter, die liebende, schützende und freigibige Mutter aller Künste ist.

Und wenn wir würdige Kinder unserer kunstliebenden Mutter, der katholischen Kirche, sein wollen, so müssen wir diesbezüglich drei Pflichten erfüllen.

Erstens müssen wir die kunstsinnige Sprache unserer heiligen Mutter zu verstehen trachten.

Die Kunst der Kirche, ihre Sprache, ihre Poesie ist die Liturgie: der Gottesdienst, mit allem, was dazu gehört: der Ort, die Zeit, die Geräte und Gewänder, die Handlungen und Gebete des Gottesdienstes.

Betrachten wir das alles mit liebevollem Interesse.

Der Ort des Gottesdienstes ist die Kirche. Trachten wir wenigstens eine Kirche mit all ihren Altären, Statuen, Bildern, Geräten, Gewändern genau zu kennen. Jede Statue, jedes Bild sei uns ein lieber guter Bekannter. Und vom Bilde und der Statue erheben wir uns zu Dem, den das betreffende Werk darstellt. So möge uns das Bild, die Kunst eine Stufe sein zu Gott und seinen Heiligen.

Die Zeit des Gottesdienstes ist das Kirchenjahr mit all seinen Festen und Gebräuchen nicht nur etwas heiliges, für unsere Seele heilsames; es ist auch rein irdisch betrachtet ein herrliches Kunstwerk voll duftender Poesie. Trachten wir nun den Sinn des Kirchenjahres, der einzelnen Feste und Andachten immer besser kennen zu lernen und mit zu erleben. Hiezu haben wir nun gerade in den nächsten Tagen der Charwoche und des Osterfestes die beste Gelegenheit.

Unsere zweite Pflicht gegenüber der hl. Kirche als unserer kunstsinnigen Mutter ist, dass wir sie in diesem ihren Streben nach Schönheit und Würde des Gottesdienstes nach Möglichkeit unterstützen.

Es kann dies auf die verschiedenste Art geschehen. Z. B. ich sah heute eine Alba, deren Spitze vorne abgerissen war und ein garstiges Loch aufwies. In welcher Kirche ich das sah, ist nebensächlich. Wie leicht können da einige Damen sich vereinigen, um solche Dinge in Ordnung zu halten. Wer es bemerkt, geht gleich in die Sakristei und erbittet sich die Alba auf eine halbe Stunde, um den abgerissenen Spitzenteil schön anzunähen. Es ist Mitarbeit an der künstlerischen Tätigkeit unserer Kirche für die Würde des Gottesdienstes. Im Verfertigen und Ausbessern von Paramenten, in Herbeischaffung von Blumenschmuck für unsere Altäre und Bilder und Statuen, im

Mitwirken beim Gottesdienste durch Gesang und Musik, gibt es gar nicht so viel Arbeit, dass sie zu viel wäre.

Und wenn jemand sagt, dass er weder Mittel, noch Zeit, noch Geschicklichkeit und Geschmack für dies alles habe, so erinnere ich ihn an *unsere dritte Pflicht,* zu welcher nichts anderes als guter Wille notwendig ist.

Diese unsere dritte Pflicht besteht darin, dass wir unsere eigene Seele mit guten Werken des Gebetes, der Andacht, der Geduld und Barmherzigkeit, der Mässigkeit und Reinheit schmücken.

Der allerschönste Schmuck des Gotteshauses ist eine Schaar andächtiger Beter.

Wenn wir somit weder Paramente verfertigen, noch Blumen bringen, noch die Mittel dazu beisteuern können, so bringen wir ganz einfach uns selbst in die Kirche und trachten wir durch unser andächtiges Benehmen ein Schmuck des Gotteshauses zu sein.

Schöner, als alle Kunstwerke in Gold und Elfenbein ist eine Seele im Zustande der heiligmachenden Gnade Gottes; denn sie ist kein Kunstwerk menschlicher Hände, sondern des lieben Heiligen Geistes; sie ist schön genug nicht nur hier auf Erden ein von Menschenhänden erbautes Gotteshaus zu schmücken, sondern auch würdig eine ewige Zierde des Gotteshimmels zu sein.

Und so mögen nun unsere sieben Betrachtungen über unserer Kirche Herrlichkeit in die Mahnung ausklingen: lassen wir das grösste geschaffene Meisterwerk auf Erden, unsere eigene Seele, in ihrer übernatürlichen Schönheit wieder erstrahlen durch die Gnade des Heiligen Geistes, durch den würdigen Empfang des hl. Sakramentes der Busse und der heiligen Osterkommunion. Amen.

Summarium: Sex magnificentias consideravimus.

Restat septima: ars.

I. Manifestavit esse pulchritudinem spiritus, duae icones, sine religione nihil, sensualismus, realismus.

II. Nexus cum vero, bono, non duae animae, Diderot, Plattner.

III. Motivum cultus divini. Catacombae, Basilicae, omnes artes. Nostra Cathedralis, ornamenta Ecclesiae, musaeum nostrum.

IV. Ecclesia ipsum musaeum omnium. Nigritae. Mozart. Ergo Mater artium.

Paraenesis:

1. discere, intelligere loca sacra. Annus ecclesiasticus. Nunc in specie;

2. collaborare: paramenta, flores, cantus.

3. Anima nostra. Sacramenta paschalia.

XXXV.

(Die 17. Aprilis 1914.)

CONGREGATIO MARIANA. — RESURRECTIO.

a) Resurrectio Christi.

b) Resurrectio animae.

c) Resurrectio societatis.

Ad *a*) Resurrectio Christi *a)* historia testatur . . .

Narrat I. S. Paulus, plane quingenti — adhuc vivunt, aliqui obierunt. II. Evangelistae, non visio . . III. Actus Apostolorum. Certum: sepultus; certum: ibi non erat. Ergo quid? Scheintodhypothese, Betrugshypothese. Utrumque absurdum.

Obiectio physica: nihil physica desuper dicit. Physica dicit lapidem decidere — si non est vis . . . item omnia alia hypothetica sunt; leges naturae physicae contingentes.

Ad *b)* Resurrectio animae — vita supernaturalis, — mors — resurrectio. Paschale praeceptum — S. Petrus, Mohr 107.

Ad *c*) Resurrectio totius societatis. Nescio, utrum iste iuvenis qui meae curae commissus est . . . si impleo officium, sit bonus futurus; si non omnia facio . . . fors rudis et violentus osor Christi.

XXXVI.

(Die 19. Aprilis 1914.)

AUTONOMKÖR. — KÖZGYÜLÉS.

Hat napja annak, hogy tudomást szereztem arról, hogy mily kedves meglepetésben akar engem részesíteni az Autonomkör. Elég későn tudtam meg s már meg nem akadályozhattam. Ha előbb tudtam volna, minden esetre rajta lettem volna, nem azon, hogy ma ne legyen kép-leleplezés, hanem hogy más kép lepleztessék le, olyané, akinek erre nálamnál nagyobb jogcíme van. Hiszen nem én voltam, hanem más, ki a kör eszméjét először felvetette s nem is én voltam, hanem ismét más, ki az eszmét megvalósította s a kört hét éven át a fejlődés utján vezette, s ezért én mint érdememen fölül kitüntetett, némileg megszégyenítve érzem magam.

Nem tehetek egyebet, mint hogy hálás köszönetet mondjak a velem szemben tanusított megtisztelő szeretetért.

Mélyen be van vésve az emberi természetbe, hogy annak képét, amit vagy akit szeret, ami iránt érdeklődik megörökíteni kívánja. Ezt mutatják az őskor barlanglakóinak maradványai: csontjaik, eszközeik, kezdetleges művészetök emlékei . . .

Ókori kultúrnépek. A kereszténység megszentelte, a legmagasztosabb tárgyat adta a festőművészetnek s Fra Angelicoban, Rafaelben. . . a legszebb diadalokra vezette azt.

Szereteten kívül egy más érzelmet is látok kifejezve: az Autonomkörnek a saját fennállásába vetett rendíthetetlen bizalmát, azt a meggyőződést, hogy a kör az embert túléli, túléli a mai püspököt, a mai védnököt, azért festeti meg képét, mert akkor is élni akar, akkor is akarja bírni a képét, midőn az, akit a kép ábrázol, már nem lesz az élők között.

Két érzelmet látok kifejezve: a szeretetet köszönöm, a bizalmat, reményt, valósítsa meg Isten a mi munkánk által, amelyhez én közreműködésemet készségesen felajánlom.

XXXVII.

(Die 22. Aprilis 1914.)

PATRONESSZ-KONFERENCIA. — RESURRECTIO.

I. Resurrrectio Christi. Factum historicum. *α)* Testes. *β)* impossibile aliter explicare.

II. Resurrectio animae. Christus redemit; Patronage attendit; *α)* ne iterum moriatur; *β)* si mortua anima, resurgat.

III. Resurrectio societatis, si nullum peccatum esset...

Si totus mundus resurgeret, qualis paradisus. Inconcussa fiducia laboremus — et in eo simus, ut quo plures laborent, ut in contrarium laborantes impediantur.

Ingressio: a húsvéti ünnepkör gondolatai különösen alkalmasak arra, hogy bennünket a Patronage-munka szeretetében megerősítsenek. A húsvét élet és feltámadás, a Patronage a lelki és társadalmi élet és feltámadás munkája.

XXXVIII.

(Die 1. Maii 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — REGINA MAII.

Mensem pulcherrimum florum Mariae dedicamus. Flos pulchritudinis et spei.

Scopus, ut intersint devotioni Maiali.

Most egy hete javában virultak a gyümölcsfák: a fehér cseresznye és a kissé rózsaszínbe játszó kajszinbarack, valamivel pirosabban tarkítva az alma, lilás rózsaszínű az őszibarack, bíborpiros a cidonia japonica... egy-egy virág gyönyörű — azok összessége... sőt egy fűszál szépsége... mezei liliom szebb mint Salamon minden pompája...

Egy virág szebb, mint az emberi kéznek minden művészete — s nem egy virágnál, hanem *minden* virág összes szépségénél szebb egy lélek — egy koldusgyermek lelke.

A lelkek legszebbikének, Máriának szenteljük ezt a virágos hónapot.

Rosa mystica — minden virág szépsége, minden virág illata ha benne volna, ilyen Mária.

Ez a gyönyörű lélek nem egy hideg márványszobor, hanem a mi anyánk. Az a szív a mi anyánk szíve.

Párisban egyik legkedveltebb templom Notre Dame des Victoires, a győzedelmes Boldogasszony temploma, Mária szivének szentelve.

Társulat . . . a bűnösök megtéréseért. Csak 1882-ben 1,700.000 tag iratkozott be; azon évben 52,490 hálaadó levél. Mária irgalmas szívének levéltára. 1864-ből egy levél: Hattler, Mai-Monat p. 53.

XXXIX.

(Die 3. Maii 1914.)

DISTINCTIO MARIAE CZUZDA, COQUAE PER 32 ANNOS.

(Ap. Dr. Andr. Puky vicecomitem.)

In hocce loco Calderon, theatrum mundi. Non utrum mundum rexerit, praedicaverit . . . sed quomodo fecerit.

Ita etiam labor manualis. Le Blanc, Le saint travail. Monachi. S. Melania.

Labor etiam ancillarum. Imo duas ancillas inter Sanctas veneramus. Zita, Nothburga. S. Bathildis et S. Radegundis, reginae Franciae, dimisso throno se in claustra receperunt et in culina serviebant usque ad finem vitae. B. Margarita, filia regis Belae IV. item. — S. Arnoldus Ep. Metensis, cognatus item Caroli Martelli, dimisso episcopatu leprosis culinam faciebat. — Nicolaus IV. summus Pontifex, item Paulus III. saepius dixerunt, se libentius fore servos in culina Capuccinorum.

Nunc Ecclesia distinxit filiam suam fidelem, cruce memoriali iubilaei sacerdotalis Beatissimi Patris Pii. Benedictio Summi Pontificis. Cui gratulationi nos omnes accedimus.

XL.

(Die 6. Maii 1814.)

GYERMEKTANULMÁNYI TÁRSASÁG KASSAI FIÓKJA. — ALAKULÓ GYÜLÉS.

Hivatásombeli kötelességeim számtalan alkalmat szolgáltatnak nekem arra, hogy ama célok fontosságáról elmélkedjem, melyeknek megvalósítását a Gyermektanulmányi Társaság a maga zászlajára tűzte.

320,000 rk. hivő lelki pásztora. E számnak fele gyermek. Ezen gyermekek vallás-erkölcsi nevelésének ügye. Ugyanezen gyermekek egy tetemes része még más címen is tart jogos igényt az én érdeklődésemre. Mint az iskolai hatóság feje 287 elemi, 5 polgári iskola, 2 tanítóképző, egy felsőleányiskola fölött, sőt a három vármegyén, mely a kassai egyházmegyét alkotja, túl is kell terjednie érdeklődésemnek, mert mint a felügyelő hatóság elnöke . . .

Multum laborandum, multum propagandum.

Res maximi momenti et multa plane ignorantur, multa a paucis sciuntur.

Investigatio scientifica: paedagogica, iuridica, hygienica, statistica.

Harum investigationum vulgarisatio.

In his igitur multum laborandum. Caritas proximi, futurae generationis populi nostri.

XLI.

(Die 9. Maii 1914.)

CONFIRMATIO PAULI E CÓMIT. MAJLÁTH. PERBENYIK.

Multa discunt iuvenes:

tudni észszel,

tudni kézzel.

Maximi momenti discere vivere, discere velle, ars regia.

Quotidie decies et pluries officium „facere“, „resistere“, „sustinere“.

Humanae vires non . . . Gratia, Confirmatio, oleum, balsamum. De virtute in virtutem. Fides, spes, caritas, poenitentia, propositum, ita suscipias . . .

XLII.

(Die 10. Maii 1914.)

FELÜGYELŐHATÓSÁGI KÖZGYÜLÉS.

A Patronage-munka három ágában tovább működtünk.

Praeventio; javítónevelés és fogházmisszió; elhelyezés és további gondozás.

1. Arra kell törekednünk, hogy az ifjúság ne szoruljon javító nevelésre. Küzdelem az alkoholizmus ellen. Ebben támogat bennünket a tanügyi és katonai hatóságok szíves előzékenysége. . .

2. A javító nevelés terén, javító intézet. Szikszó, Bárcza. Ez utóbbi Kassára tétetett át; Kassán protestáns leányjavító intézet, fogházmisszió.

3. Kihelyezés . . . köszönet és elismerés mindazoknak, akik e téren buzgólkodtak. Igen sok a teendő. Akár direkte a felügyelőhatóságban, akár a Patronage-Egyesületekben.

XLIII.

(Die 12. Maii 1914.)

HÁZIASSZONYOK SZÖVETSÉGE.

Hodiernum festum SS. Nerei, Achillei et Domitillae.

Evangelium filius reguli. S. Gregorius in illa basilica. Christus Dominus ad filium reguli non venit, ad servum centurionis venit. Et prouti nuper . . . Sanctae reginae Radegundis et Bathildis, filia regis beata Margarita. . .

Omnem animam aestimare. Invigilare super bono. Vos ita laborastis. Ulterius Deus benedicat omnibus conatibus vestris.

LXIV.

(Die 31. Maii 1914.)

SUSCEPTIO PUELLARUM IN CONGREGATIONEM MARIANAM. — APUD URSULINAS.

De Beata Maria Virgine, uti Spiritus Sancti habitaculo ornatissimo.

Triplex festum in hac Ecclesia hodie celebramus: Pentecostes, BMV. et S. Angelae. Sed si bene attendimus, omnia ad Spiritum S. referuntur. Quis est Spiritus S. — in hesterna epistola, neque si sit —. Attendamus, ne nobis . . . Quis est Spiritus S.? Unum Deum esse ratio intelligit; tres personas esse ratio nec sine revelatione invenisset, nec post revelationem clare perspicit vel demonstrat.

Attamen similitudo SS. Trinitatis in nostra mente. Si quid intelligo, cogito: imago mea . . . Dei imago. Quo perfectior cognitio, eo perfectior imago Dei, Filius, Verbum, Imago . . . Praeter cognitionem adest appetitus, amor. In Deo Verbum Filius, amor Spiritus Sanctus.

Quid facit Spiritus Sanctus? Opera Dei indivisa trium personarum; attamen in quibusdam elucet . . . appropriamus opera caritatis tenerae . . . sanctificationem.

Tale opus mirabile Spiritus Sancti est anima BMV. pulcherrima. Nulla unquam macula peccati, nec originalis, nec personalis. Augmentum gratiae per innumera bona opera. Domus aurea, habitaculum Spiritus Sancti. Vos in scholam BMV. hodie ingredimini pro tota vita.

In hac schola Mariana habetis praeclarum ideale in Sancta Angela, huius Ordinis Ursulini fundatrice, cuius estum hodie colimus. Vitam ejus nostis; iterum iterumque e libro M. Stanislaae perlegite et imitamini.

Omni die mementote, vos die festo Spiritus Sancti scholam Marianam esse ingressas. Sinite Spiritum Sanctum laborare in anima vestra, ut ad exemplum Sanctae Angelae optimae discipulae et Mariae ipsius magistrae anima vestra fiat semper magis habitaculum Spiritus Sancti.

XLV.

(Die 1. Junii 1914.)

BENEDICTIO VEXILLI CONGR. MAR. SCHOLARUM REALIS, COMMERC. CIVICAE.

Vexillum significat 1. directionem eundi, 2. alacritatem pugnandi, 3. concordiam agendi. Hoc vexillum designat viam virtutis, alacritatem certaminis spiritualis, concordiam et obedientiam sodalitatis.

1. Viam virtutis; simul *α*) viam vitae, *β*) pulchritudinis, *γ*) beatitudinis.

2. Energiam certaminis — pro spiritualitate contra animalitatem.

3. Fidelitatem concordiae in adhibendis mediis et multa aedificatione.

A zászló symboluma a hadi életből van véve s három eszmét, három ideált fejez ki: útirányt, melyen haladjunk, erőt, mellyel küzdjünk, hűséget, mellyel mindvégig kitartsunk.

Ezen Máriás lobogó is ama három ideált jelenti: útat jelez, küzdelemre lelkesít, hűségre kötelez.

1. Utat jelez a Máriaegyesület zászlaja: az erény útját, Mária erényeinek követését.

Ezen út a szép és boldog élet útja.

a) Mária élete a legszebb élet: a lélek felülmulhatatlan szépségének élete. Immaculata. Szebb, mint minden, amit földi szem látott.

Ezen zászló ily élet útjára hív bennünket; lelkünket megőrizni minden szennytől.

b) Mária élete boldog élet. Mennyi bajt, mennyi kínt, mennyi késő bánatot okoz a bűn. Aki Máriát követve a bűnt kerüli, elkerüli annak keserü következményeit is. Az élet bajainak nagyobb felét elkerüli, kisebb felét pedig az örök élet koronájának reményében elviseli.

Utat mutat eme zászló, a szép és boldog élet útját.

2. De küzdelemre is hív Mária zászlaja.

A szép és boldog élet útja nem mindig a legkönnyebb. Az isteni Üdvözítő maga is keskenynek mondja azt s mi magunk is néha meredeknek tapasztaljuk.

Könnyebb a szép és boldog élet útjánál a kényelemnek, a fegyelmezetlenségnek, az ösztönnek, a bűnnek az útja. A bűn azonnali élvezetet igér, az erény jutalma nem mutatkozik azonnal. Küzdelemre van szükség; az embernek, a léleknek, a szellemnek küzdelmére az anyag ellen s ezért ezen zászló nemcsak útirányt jelez, hanem harcot és küzdelmet is.

3. A küzdelemben csak a hűséges kitartásé a győzelem. Igy különösen az életküzdelemben, melynek végső koronáját csak életünk befejezése után nyerjük el.

S azért ezen zászló állandó, kitartó hűségre kötelez a helyes irány követésében s a nehézségek leküzdésében.

Ezen állandó, kitartó hűséget főleg a helyes harci eszközök lelkiismeretes felhasználásával mutathatjuk ki. S ezen eszközök Mária tisztelete az imádságban, Mária követése erényeiben, az isteni segítség keresése a szentségek gyakori felvételében.

Ezt igérjétek meg mindnyájan emez ünnepélyes pillanatban.

Akkor eme zászló valóban vezetőtök lesz a szebb és boldogabb életre s a mai napot áldani fogjátok éltetekben, halálotok óráján s az egész boldog örökkévalóságon át. Amen.

XLVI.

(Die 9. Junii 1914.)

IN COPULATIONE OSCARI BAITZ ET HERMINAE GILLMING.

Septem Sacramenta uniuscuiusque signum externum ostendit internam gratiam . . . In hoc Sacramento signum externum est contractus — *vos ministri.* Quid rigidus contractus in gaudioso festo?

Officia stricta . . .

Et ad haec gratia . . .

Cum fiducia accedite et sancto proposito.

Nostrae preces . . .

XLVII.

(Die 11. Junii 1914.)

IN FESTO THEOPHORIAE.

Emmanuel . . .

1. In ultima coena nobiscum manens . . . in Ecclesiis praesens — domus Dei decor est anima orans.

2. In cruce Sacrificium. Missa. Thesaurus maximus. Si Christus nos invitasset . . . et nunc omni die Domini.

3. Adhuc intimius cibus animae. Stat ad ostium et pulsat.

Communio paschalis et frequens et quotidiana.

Emmanuel, Deus nobiscum. Non est alia natio tam grandis habens deos appropinquantes sibi . . .

Hodie triumphum ejus, firma fide credere, in Eucharistia venerari, missae adesse, in Communione recipere. Facie ad faciem.

XLVIII.

(Die 21. Junii 1914.)

BENEDICTIO LAPIDIS FUNDAMENTI ECCLESIAE REFORMATORII.

1. Lapis fundamenti, 2. novae Ecclesiae, 3. SS. Cordis Jesu, 4. in festo S. Aloisii.

1. Jam Psalmista et Prophetae Christum praedixerunt lapidem *a)* fundamentalem, *b)* angularem.

Ideo in nova Ecclesia solemnis benedictio; memoria: Christus fundamentalis lapis et nos lapides . . . quadrati, angulares . . .

2. Pro nova Ecclesia, in qua omnes locum sufficientem habebunt audire, sacrificium, sacramenta . . .

3. Hanc novam Ecclesiam patria construet in honorem SS. Cordis Jesu. Qui imaginem — benedicta domus.

4. In festo S. Aloisii eius puritatem, sanctitatem, caritatem pro exemplo sumite.

XLIX.

(Die 24. Junii 1914.)

PATRONESSZ-GYŰLÉS.

Mox festum SS. Appostolorum Petri et Pauli — fidelitas erga Ecclesiam. Christus super petram aedificavit Ecclesiam et haec petra est pontificatus Romanus.

Adversarii nostri: „regnum de hoc mundo" successit imperio Romano; dominandi cupidinem. . .

Respondit pictor Führich in celeberrima imagine de utraque Roma.

Nostra Roma benedicit.

Et portae inferi. . .

L.

(Die 7. Julii 1914.)

JUBILAEUM SACERDOTALE D. STEPHANI HARTSÁR.

Magna gratia sacerdotium — duplex potestas. Major gratia sacerdotium 25 annorum.

Maxima gratia sacerdotium 25 annorum in continuo labore fideli transactum.

Gratias agit clerus una cum iubilante. „Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?"

„Calicem salutaris accipiam". Accipe igitur hunc calicem in memoriam et lita sacrificium pro omnibus quoque . . .

LI.

(Die 27. Augusti 1914.)

BENEDICTIO CAPELLAE IN HOSPITALI CRUCIS RUBRAE. — CHRISTUS AMICUS INFIRMORUM.

Christus amicus infirmorum.

A Vörös-Kereszt a Kálvária véres keresztjétől vette nevét.

Krisztus keresztje nélkül nem volna Vörös-Kereszt.

És Krisztus szeretete nélkül nem volna kórház és nem volna betegápolás, amint hogy a görög-római kultúrvilágban nem is volt.

Minden kórház, minden betegápolás alapitólevele a Megváltó azon szava, hogy a beteg, a szegény, az árva, *Krisztus helyettese.*

„Beteg voltam és meglátogattatok engem" — igy szól majd az itélet napján az irgalmasokhoz.

„Mikor látogattunk meg?" kérdezik majd örvendetes meglepetéssel. „Mikor a legszegényebb beteget ápoltátok. Amit vele tettetek, *azt Nekem tettétek.*"

A felebaráti szeretet ezen Magna Chartája tizenkilenc század óta hinti áldásait a betegekre.

A harmadik század derekán Alexandria pogányai csodálkoztak a kereszténveken, kik hős lélekkel ápolták a pestisbetegeket. Ilyet a világ addig nem látott.

Midőn a negyedik században szent Vazul cezareai püspök megépitette nagy kór- és szegényházát, kortársai ezen intézményt a nyolcadik világcsodának nevezték el.

Krisztus szeretete adta a világnak tizenkilenc század óta a betegek ápolóit: granadai szt. Jánost, paulai szt. Vincét, az irgalmas nővéreket, a bélpoklosok önfeláldozó martir-ápolóit, mint a nehány év előtt a Moloka-szigeten elhúnyt P. Damiánt.

Krisztus a betegek barátja.

Ő veszi ma birtokába ezen termet, hogy a kenyér szine alatt elrejtőzve, kedves betegei között legyen.

Itt lesz, mint a betegek vigasztalója s a betegápolók erősitője.

Maradjon mindenkor velünk, mint az *Élet Kenyere*, adja vissza a betegek földi egészségét s legyen valamikor mindnyájunk számára *Útieledel* az örökkévalóságra.

LII.

(Die 16. Octobris 1914.)

IN FUNERE IRMAE PASKOWSKA.

Egy elköltözött nemes léleknek adjuk meg a végtisztességet — egy nemes léleknek, akit nem ismertünk és mégis ismertünk.

Nem ismertük, mert csak néhány napja, hogy közénk jött és kevesen vannak közöttünk, kik őt csak egyszer is látták.

És mégis ismertük, mert az a kevés, amit róla tudunk, épen elég arra, hogy egész életéről, valójáról, jelleméről biztos tudomásunk legyen.

Az emberi élet nem mozaik és nem kaleidoszkóp összefüggéstelen darabokból összetéve, hanem élő szervezet, amelynek legkisebb része következtetést enged az egészre: *ex ungue leonem.*

Paskowska Irma bárónő utolsó napjait láttuk. S utolsó napjaiban megvalósitva látjuk emberszeretetéről az Üdvözítő tanitását: „Senkinek nincs nagyobb szeretete, mint aki életét adta testvéreiért.“ — Ő életét adta hazájáért, sebesült és beteg testvéreiért.

Bennünket az apostoli hitvallás három ágazata hozott ide eme végtisztesség megadására: „Hiszem a szentek egyességét, — hiszem a test feltámadását, — hiszem az örök életet.“

A szentek egyessége azokat, kik az örök boldogság birtokosai, vagy reményteljes várományosai, egy családdá egyesíti. Ezen családnak hű és önfeláldozó tagja volt Paskowska Irma. Példát adott nekünk hősies önfeláldozásban, megérdemli tiszteletünket.

Hiszem a test feltámadását, — hisszük, hogy az a test, mely a nemes léleknek engedelmes eszköze volt számtalan jótettben és fáradságban, nem marad örökké a földben, melybe most süllyesztjük. Hisszük, hogy az utolsó nagy napon feltámad porából és részese lesz ama lélek dicsőségének, melynek oly híven szolgált.

Hiszem az örök életet. Hisszük, hogy él Paskowska Irma nemes lelke és hisszük, hogy élnek azok, kiknek

fáradt testét utolsó pillanatig ápolta s akik őt megelőzték az örökkévalóság nagy útján. Hisszük, hogy ott fogadták a paradicsom kapujánál eme szavakkal: „Üdvözlégy anyánk, üdvözlégy jótevőnk". Hisszük, hogy az általa halálig ápoltak lelkei vezették Paskowska Irmát Isten trónusa elé, az örök jutalom koronáját kérve számára.

A sebesültek, a betegek, a halottak szavával köszöntünk utoljára: „Isten veled"!

LIII.

(Die 6. Novembris 1914.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE IURE BELLI.

Nietzsche — különösen irodalmi működésének utolsó fázisában, mielőtt az elmekórházba került — utálta a kereszténységet, mint — szerinte — a gyengeség, a gyávaság, az irgalom vallását. Az irgalmasságot ugyanis szintén gyengeségnek és gyávaságnak, plebejus érzelemnek tartotta.

Ezen Nietzsche mondja egy helyen, hogy a fejedelem ezredeinek élén, gyönyörű kifejezése az önzésnek és a büszkeségnek (Selbstüberhebung) — de a kereszténység szempontjából nem egyéb, mint hamisítás és torzalak. Sőt már előbb is, az 1870—71. évi háború alatt a francia istentagadó Renan azt írta egy levelében a német istentagadóhoz Strausshoz, hogy az evangélium sem a hegyi beszéd nyolc boldogsága között, sem egyebütt nem igéri a mennyországot a hadi erények gyakorlóinak.

Eszerint tehát a kereszténységtől való elpártolás lenne, ha a keresztények a haza védelmére fegyvert ragadnak, ha a hadi zászlókat megszentelik, ha ezekre Krisztus keresztjét, vagy az Istenanya képét illesztik.

Igaz-e ez?

A mai kor hamis kritikusai semmi újat nem mondanak a kereszténység ellen. Amit ők mondanak, azt elődeik már századok óta mondották s ugyanazt az Egyház tudósai ugyanakkor már meg is cáfolták. Nekünk sem kell új cáfolatot keresnünk Nietzsche és Renan téves állításaira.

A negyedik század végén és az ötödik elején élt Afrikában egy manichaeus tanító, Faustus, a katholikus kereszténység elkeseredett ellensége. Ő — bár ellenkező oldalról — de mégis ugyanazzal támadta az Egyházat, amivel Nietzsche és Renan. Azzal, hogy Krisztus tanítása feltétlenül tiltja a háborút és a katonáskodást. De míg ebből Nietzsche azt vezeti le, hogy a kereszténység rossz, mert ezen a világon hasznavehetetlen, Faustus azt vezette le, hogy a katholicizmus rossz, mert nem veti el ily feltétlenül a háborút s igy elpártolt az igaz kereszténységtől.

Ugyanakkor élt Afrikában nemcsak az Egyház egyik legnagyobb tudósa, hanem az egész világtörténelem egyik legnagyobb elméje szt. Ágoston, ki fiatal éveiben maga is a manichaeus felekezet tagja volt, de később abból kiábrándulva a katholikus hitnek legbuzgóbb védője lett. Faustus ellen írt 22 könyvében, de egyéb műveiben és leveleiben is gyakran visszatér a háború kérdésére. Faustus ellen arra hivatkozik, hogy Krisztus Urunk előhirnökéhez, Ker. szt. Jánoshoz . . . katonák is . . . nem mondotta, hogy hagyjátok el a tábort, tegyétek le a fegyvert, hanem senki ellen ne erőszakoskodjatok, senkit ne rágalmazzatok, elégedjetek meg zsoldotokkal.

A kafarnaumi századost Krisztus Urunk megdícsérte. Kornélius százados az első pogány, aki keresztény hitre tért.

Mindazonáltal a háborút szt. Ágoston nem mondja óhajtandó dolognak s ebben nemcsak az evangélium, hanem az egész emberi nem igazat ad neki. „Pacem habere debet voluntas, bellum necessitas". Békét tartson a mi akaratunk; háborút ne akaratunk, hanem a végszükség viseljen, (Ep. 189, 6.) és más helyen: „háborút viselni a gonoszoknak boldogság, a jóknak szükség".

Napoleon mondotta volna, hogy Isten az erősebb ágyúk pártján van. Még ha úgy volna is — akkor is Tőle függne, hogy hol legyenek az erősebb ágyúk. De talán nem is egészen úgy van. Ahol bölcsebb a vezetés és lelkesebb a küzdelem . . .

Recapitulatio.

In medio veritas. Christus non satis bellicus. (Nietzsche) Nimis bellicus (saltem nunc). Tolstoi, Renan, Strauss.

Quid verum? Antiqua calumnia. Faustus. Refutavit *Augustinus*.

a) Non omnino damnat,

b) ut necessitatem duram considerat.

„Napoleon" erősebb ágyúk, vagy zászlóaljak . . Istentől függ.

LIV.

(Die 8. Novembris 1914.)

BENEDICTIO HOSPITALIS.

I. Domus haec est schola; maneat etiam nunc schola, donec est nosocomium. Meditemini e memoria belli:

a) magnitudinem Dei,

b) pulchritudinem coeli,

c) magnitudinem patriae,

d) parvitatem vitae terrenae.

II. Domus haec fiat etiam Ecclesia. Nunc Christus in S. Sacramento veniet in aram — in cor vestrum. Lectus doloris fiat ara orationis, patientiae, sacrificii. Cor vestrum maneat tabernaculum Christi, qui vos recipiat in aeterna tabernacula.

LV.

(Die 19. Novembris 1914.)

KATH. PATRONAGE-EGYLET RENDKÍVÜLI KÖZGYÜLÉSE.

Nyolc keresztény század legszentebb asszonya volt Szent Erzsébet, székesegyházunk és városunk védőszentje, kinek ünnepét ma üljük. Az ő ünnepét választottuk a Patronage-Egyesület közgyűlés napjává, mert benne a Patronage tevékenység, a felebaráti szeretet, a munkás élet, a munkával való fáradozás példaképét látjuk.

Két témája van a mai közgyűlésnek: jelentés a háborúval kapcsolatos tevékenységről és a Szt. Zita leányotthon kassai megalakulásáról.

A háborúval járó ezernyi szükséglet és nélkülözés ezernyi új kötelességgel terhel mindnyájunkat s mindnyájan úgy érezzük, hogy ezen teher nem is teher, hanem kedves munka és kedves áldozat.

A Szent Zita-leányotthon Kassára való áttelepítése nevezetes lépés egyesületünk életében. Szent Zitáról neveztük el ezen otthont, egy leányról, ki egész életét (1218—1278) mint cseléd töltötte el és cselédsorban is a keresztény élet oly tökéletességére tudott felemelkedni, hogy az Egyház a szentek sorába iktatta s mint példaképet oltáraira emelte. Benne Lucca olasz város dicső védőszentjét tiszteli.

Ezen szent Zita tiszteletére neveztük el intézetünket Szt. Zita-otthonnak. Célunk növendékeinkből vallásosságban, erkölcsben, munkaértésben és munkaszeretetben Szt. Zitához hasonló nőket nevelni. Ezért iparkodik intézetünk a növendékeket a vallás-erkölcsi nevelés mellett minden igénynek megfelelő háztartási és gazdasági kiképeztetésben részesíteni. Ehhez kéri Egyesületünk Kassa városa nemeslelkű lakosságának, különösen a katholikus társadalomnak szíves érdeklődését és támogatását.

Még két külön kérelem, a tisztelt hölgyekhez.

Kétféle szíves látogatásra, munkás látogatásra volna szükség. Egyik a fogházban. Ott van most egy leány, kinek neveltetésére nem voltak elég hatásosak a Zita-intézet enyhébb eszközei, miért is ideiglenesen a fogházba került. Egy-két hölgyre volna szükség, aki időnként meglátogatná . . .

A Zita-otthonban lázas munka; a kezdet nehézségével; felügyeletben segédkezni. Napi néhány órát — hetenként egyszer-kétszer kézimunkát a sebesültek, vagy a harctéren levők számára; ott végezni esetleg a sajátját csak jelenlét és szeretetteljes felügyelet mellett.

LVI.

(Die 20. Novembris 1914.)

CONGREGATIO MARIANA. — DE BELLO.

Bellum tamquam magna missio.
Discimus vanitatum vanitatem.
Vita humana.
Opera culturae spiritualia, materialia.
Opes terrenae.

A lelkipásztorkodásnak, a vallásos népnevelésnek egyik rendkívüli eszköze a népmissió — egy hétig tartó lelkigyakorlat, általános gyónás.

Rendkívüli, mert az egyházi év keretén kívül van . . . nem is mindenütt . . . ahol van, ritkán . . .

Hatásos . . . évtizedes nem-gyónók, ellenségek, vadházasok . . .

Ily népmissióhoz lehetne hasonlítani a háborút . . régi alapigazságokat hoz a világ emlékezetébe. Mulandóság — örökkévalóság.

a) Mulandó az *emberi élet.* Mint a pehellyel a forgószél . . Hiszen máskor is meg van; de soha annyi egyszerre — a tömeggel hat idegeinkre, fantáziánkra s igy sokkal jobban látja be értelmünk is.

b) Nagyra vagyunk a kultúrával, haladással, a háború megmutatja, hogy aránylag mily csekély még mindaz, amivel dicsekszünk.

α) Szellemi haladás . . semmivel sem több, mint amivel a vallásosságban előre haladtunk. Ha ebben nincs nagy haladás — amabban sem. Több száz megvakított sebesült!

β) Anyagi kultúra . . . ötszáz hid Galiciában felrobbantva, utak, vasutak, épületek . . . Amennyit haladt az építő technika, annyit haladt a romboló is . . . Relatív érték — nagyobb a boldogság, de nagyobb a nyomor is.

c) Földi vagyon . . mily törékeny. Mennyi megsemmisülve, minden bizonytalan.

Ezek fölött kiemelkedik az egy hatalmas nagy Isten s az örökkévalóság. Az örök élet, a vallási kultúra, az örök javak.

A keserves nagy népmissiónak megvan a hatása.

Elnémultak a káromló beszédek, nagyrészt elhallgattak az istentagadó, vallásgyalázó ujságcikkek.

Megtelnek a templomok s megtanulnak az emberek imádkozni.

Vonjuk le magunkra nézve is a háború nagy világmissió tanulságait és legyünk rajta, hogy mások is levonják.

Életünk egy hajszálon függ, tudományunk, kultúránk, vagyonunk semmi, bizonytalan, nem segíthet.

Egyedül Isten segíthet és segít is, ha megérdemeljük. Ő segíthet ki minden bajból, ő adhat erőt mindennek elviselésére, ő adhat erőt minden veszteség pótlására egyéneknek, országoknak egyaránt.

Megérdemelni az imádság és a felebaráti szeretet gyakorlása által. Egy kis gyakorlat: minden reggel és este egy kis imádságban megemlékezni azokról, kik az elmult éjjelen (vagy napon) meghaltak, vagy most haldokolnak. Vegye Isten kedvesen fiatal életök áldozatát s adja nekik helyébe az örök élet koronáját.

LVII.

(Die 23. Decembris 1914.)

IN HOSPITALE MILITARI. — ARBOR NATALIS.

Arbor ista commemorat arborem vitae in paradiso. Quam arborem amisimus per peccatum, cujus arboris vitam restituere venit Christus in Bethlehem.

Venit in primo suo adventu amabili.

Et iste primus adventus commemorat nobis adventum secundum manifestum, in fine mundi terribilem. Quando iterum veniet iudicare vivos et mortuos.

Et ut tunc digne stemus a dextris, nunc paremus saepe locum Christo in anima nostra, ut veniat item in animam nostram adventu amabili in sancta Communione.

Beth Lehem, domus panis; novum Beth Lehem sit anima nostra.

Si Christum ut amicum frequenter in anima recipiemus, ut amicus benignus nobis et bene notus apparebit in iudicio.

LVIII.

(Die 24. Decembris 1914.)

MILITIBUS VULNERATIS. — ARBOR NATALIS.

I.

Ten vianočný strom nás napomína na druhý strom, ktorý v počiatku dejín ľudského pokolenia tam stal v raji blaženosti, do ktorého Stvoriteľ prvých našich rodičov postavil. V raji bol strom života a kto by bol jedol z ovocí toho stromu, ten by bol mal život nesmrteľný aj s telom svojím. Ale prví naši rodičia nie z toho stromu jedli, ale z druhého stromu, zakázaného, ktorý sa stal tak stromom smrti pre nich a pre nás všetkých. Tak prišly smrť, choroba a trápenie do sveta života našeho zemského a olúpily nás o večný život našej duše.

Kristus Pán, Syn Boží, sa smiloval nad nami a prišiel aby nás vykúpil, aby nám dal nazpäť život večný a v tomto zemskom živote aspoň potešenie vo všetkých trápeniach.

Narodil sa v Bethleheme a priniesol nám strom života, ktorý znamená tento strom vianočný.

Príchod Krista Pána Bethlehemský napomína nás na druhý Jeho slávny, verejný, viditeľný príchod na konci sveta, keď príde súdiť živých a mrtvých.

Prvý príchod bol milý, jako príchod premilého Jezuliatka v jasielke; druhý príchod bude strašný, jako príchod prísneho sudcu, majúceho v rukách svojich náš osud večný, večné šťastie a večné nešťastie.

Aby ten posledný príchod Krista Pána nám bol slávny a milosrdný, odporúčam Vám tretí príchod Krista Pána, príchod neviditeľný, ale opravdivý, príchod do duše našej v najsvätejšej Oltárnej Sviatosti, v svätom prijímaní.

Bethlehem, v ktorom sa Kristus Pán narodil, znamená v židovskej reči dom chleba.

Taký dom chleba postavil Kristus Pán v svojej cirkvi: každý chrám Boží je dom chleba duševného, lebo v každom kostole býva na oltári Kristus Pán, narodený v Bethleheme; tam je On pod spôsobom chleba a očakáva od nás, aby sme k nemu prišli, k stolu Jeho často a hodne pristúpili, jeho božské navštívenie do svojej duše prijali.

Mnohí z vás v minulú nedeľu toto navštívenie Krista Pána v duši svojej prijali: povolávam Vás, aby ste aj ostatní všetci v budúcu nedeľu ku svätému prijímaniu pristúpili.

Preto v sobotu popoludní ja sem prídem, aby ste mohli z hriechov svojich sa vyspovedať a Syna Božieho potom v nedeľu do očistenej duši prijať.

Keď Kristus Pán často jak hosť a priateľ našej duše do srdca našeho príde, úfať môžeme, že v svojom poslednom slávnom príchode nebude nám prísnym sudcom, ale milosrdným Spasiteľom.

Prijmite teda teraz tento strom vianočný; nech Vás napomína na ztratený strom života v raji a na trojnásobný príchod Spasiteľa, príchod v Bethleheme, príchod na konci sveta a príchod vo svätom prijímaní. Amen.

II.

Körülbelül negyvennyolc éve annak, hogy az első karácsonyfát kaptam, melyre most is emlékszem; akkor mint három éves gyermek azt hittem, hogy a fát maga az Úr Jézus hozta le az égből. Nehány évvel később öcsémmel együtt egy kis létrán felmásztunk kívülről azon szoba ablakához, melyben a karácsonyfa állni szokott s akkor láttuk, hogy a karácsonyfa már délelőtt benn volt a szobában s hogy atyánk azt ott benn díszítette. Ettől a perctől azt hittem, hogy már nagyon okos vagyok . . . Ismét elmultak évek, vagy 12 év — a szemináriumban igen szép karácsonfánk volt, sokkal szebb mint máskor — s ekkor felejthetetlen jó szemináriumi rektorunk . . . mégis az Úr Jézustól van. Ha nem is ő hozza, hát mégis ő küldi jó emberek által. Ő küldi, mert ő adja a szívekbe azon szeretetet, mely boldog, ha másnak valami kis örömet

okozhat. Ezen karácsonyfát is ő küldötte — az Ő szeretetének jeléül, hogy szeretetének nagyobb jeleire emlékeztessen. Szeretetének jele Bethlehem, a Kálvária, az utolsó vacsora.

Bethlehemben megalázta magát. Isten fia megjelent mint ember fia, szegény kis gyermek Bethlehemben. Kié ég és föld, szegény istállóban, ki a nap tűzét meggyújtotta, ott fázik a hideg éjjelen.

A Kálvárián, kiterjesztett karokkal ég és föld között kimondhatatlan fájdalmakat szenvedve, utolsó csepp vérét értünk adva . . . kérdezi: mit tegyek még, hogy szeretetemet megmutassam?

Mit? Ő maga felel: sőt megtette a megelőző estén, az utolsó vacsoránál. Velünk maradni. Emmanuel.

Krisztus velünk a *kenyér színében*. Ezért született Bethlehemben.

Új Bethlehem a templomban a szentség háza.

Harmadik Bethlehem a te lelked. Fogadd be az ájtatos szentáldozásban.

Holnap délután gyónás, holnapután szentáldozás.

E.

Allocutiones 1915—16.

I.

(Die 15. Januarii 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE BELLO.

I. Devastatio: *a)* vita: fors unus iam millio; *b)* sanitas: tot claudi etc; *c)* bona: 500 pontes in Galicia; domus; milliárdok; *d)* cultura: tot scholae vacant; artes: Varjú vir eruditissimus captivos hinc-inde comitatur; *e)* libri, collectiones.

Ista omnia pereunt.

II. Non perit:

a) anima et virtus,

b) firma voluntas omnia reficiendi.

α) A vérveszteséget a nemzet pótolhatja — ha erkölcstelenség által nagyobb pusztítást nem végez . . .

β) A sántákat és bénákat valamivel foglalkoztathatja: charitas et ipsorum firma voluntas.

γ) Omnia bona materialia per assiduum laborem et parsimoniam. A mi talajunk — parlag és rossz művelés — tétlenség — alkohol. — Kispapjaimnak üzenem: aki antialkoholista és antinikotinista elhatározással lép ki az életbe: ezen elhatározásban 10,000 korona tőkére tesz szert. Mert ennek évi kamatját behozza a kettős abstinentia.

δ) Kultúra, művészet, könyvek.

αα) A reformátió egész országokat szakított el az Egyháztól minden vagyonnal, műkinccsel együtt, de el nem vihette a művészet szeretetét. Elvehette Londonban a szt. Pál-templomot, de nem az áldozatkészséget; a nehány év előtt felszentelt új londoni főszékesegyház vetekedik vele.

ββ) A mult század elején német szekularizáció . . . És mégis a könyvtárakban — l. M. Kultura I. 1, 14.

A háború az Egyházat el nem pusztíthatja, ha magunkban meg van az állhatatos akaraterő. Magunkban, másokban . . .

II.

(Die 27. Januarii 1915.)

PATRONESSZ-ÉRTEKEZLET. BONA INDESTRUCTIBILIA.

Bellum docet nos multa. Magnus magister.

Saecularizatio Germanica et Bibliothecae.

In familiis: id unicum auferre non possunt, quo omnia reconstruere possumus:

a) intelligentiam faciendorum,

b) fundamentum morale.

Ad *a)* nunc maximi momenti: oeconomia prudens, parsimonia.

Sed quod nunc maximi momenti: est semper; pro nobis pro toto populo catholico — per ancillas . . .

Semper magni momenti: *a)* oeconomici . . . declassement nostrum, *b)* moralis — quis audet matrimonium.

A scientia vestra pendet oeconomica salus, sanitas, bonus animus, quodammodo aeterna salus familiae vestrae; ab ancillarum per vos instructarum . . . familia earum . . . patria.

Ad b) Scire non sufficit: bonus animus.

Gaudeamus talem nos nunc habere Summum Pontificem . . .

Organizatio requiritur. Opera iam exsistentia szt. Antal, Nővédő, Háziasszonyok.

Fors omnia communia facere in Congregatione Mariana.

Haec posset dein habere sectiones pro operibus exsistentibus et nondum exsistentibus. Exsistentia possent omnino esse suum et independentiam conservare; et in Congregatione Mariana nova membra invenire. Nondum exsistentia essent sectiones Congregationis Marianae: pro „Sajtó“, pro „Ecclesiis“, pro „Missionibus“.

Est iam Congregatio pro puellis apud Ursulinas. Simpliciter continuatio istius Congregationis.

Essent officia:

a) sanctificatio propria ad exemplum BMV.,

b) diffusio cultus Mariani,

c) desinteressata promotio omnis boni.

Organizari posset occassione adventus Patris Bíró pro ss. exercitiis; eousque specialiter adhuc de hac re loqueremur in proxima conferentia.

Pro hodie: *a)* aliquis ordinet foliola „Ernährungsblatt“,

b) item traducat in linguam hungaricam.

c) Item aliquis ordinet „Kriegskochbuch“ in Leánykör propagare ideas.

d) Meditari de Congregatione Mariana.

III.

(Die 28. Januarii 1915.)

AZ ANTIALKOHOLISTA EGYESÜLET GYÜLÉSE.

A háború nagy tanulságai közé tartozik az abstinentia is. Ovidius, Libri XV. Metamorph.

Képek: 1. Egy huszár szakaszvezető 21 sebbel; társai szúrták bele részegen — a helyett, hogy a kardot az ellenség ellen használták volna.

2. Minap egy újság a tivornya dithyrambusát zengte; a harc által elzsibbadt idegek dorbézolásban . . . ez férfiasság stb. Ablakbetörés a kávéházban. Ovidius új metamorphosisokat írhatna.

3. A háború elején üdvös rendelet volt a korcsmák bezárása stb. Mi történt? Első napokon semmi. Azután kezdették nehányan ellenőrízni — ajtó bezárva; de cédula: „bejárat az udvaron keresztül“ — és ma — a cédula is lenn van, az ajtó nyitva van, muzsika szól talán. reggelig; részeg emberek, asszonyok, katonák, gyermekek. Ez is metamorphosis: egy üdvös rendeletből egy papírrongy, mellyel nem törődik senki.

4. Még egy metamorphosis. Falun az ősszel dolgozni kellett volna. Embert, lovat elvittek. Az otthon maradot-

taknak dupla munkát kellett volna végezniök, mert különben a jövő nyáron nincs termés és a jövő télen az ország éhen halhat. De ha azt kérdezzük, hogy hol dolgoztak az emberek és asszonyok többet, mint más években ... arra alig tudnánk felelni. Hogy hol dolgoztak kevesebbet, arra több példát tudunk. „Hiszen nem ettem bolond gombát, hogy munkába menjek, mikor kapok hadi segélyt" — ezt lehetett hallani számtalan helyen. Munkába nem mentek, — hanem a pálinkás boltba. Igy lesz a hadisegélyből az ország koldusbotja — nemcsak falun, hanem a városban is.

5. Ministeriumok csak úgy öntik a tintát és nyomdafestéket: takarékoskodni búzával, rozssal, árpával, krumplival stb. De hogy a gabonából és burgonyából ne mérges kotyvalékot főzzenek, azt egyenesen senki meg nem tiltja. Csak korlátozó rendeletek vannak, melyekről biztosak lehetünk, hogy éppen úgy tartják meg, mint a kassai kormánybiztos korcsmazáró rendeletét. Igy lesz az emberi táplálékból mérges kotyvalék — hatósági assistentia mellett. Ez is metamorphózis.

6. Még egyet: a hadsegélyző hivatal mindennap új felhívást küld a közönséghez, hogy segítsen a hadbavonultakon. Helyes! De hogy mi szükség van arra, hogy még a hadsegélyző hivatal is reklámot csináljon a tokaji bornak, cognacnak és likőröknek, azt nehéz belátni — éppen a sebesültekkel kapcsolatban. Ezerszer van bebizonyítva, hogy az alkoholizált vér a sebet nehezebben gyógyítja s az alkoholos ember könnyebben fagy meg, mint a nem alkoholos. Ez is metamorphózis — hogy miképen lesz a hadsegélyző hivatal — nem akarom megmondani mivé.

Ezen hat metamorphózis tehát világosan mutatja, hogy még igen sok a teendő ...

A háborúban az a nemzet győz, mely legkevesebbet iszik ...

A háború után ezer sebből fog az ország vérezni ... mennyi özvegy, árva — elpusztult falvak, hidak, utak ... iskolák ...

Egy milliárd alkoholra.

IV.

(Die 5. Februarii 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. ORATIO PRO PACE.

Postcras oratio totius Europae pro pace.

Licet orare pro pace.

Bilanx belli et pacis. Bellum: passio, ruina, etiam induratio cordis — problematicus progressus pietatis.

Pax igitur desideranda.

Benedictus XV. Papa, captivorum benefactor, pro die 7. currentis. Programma. Omnes collaboremus. Fors a nobis pendet, ut bellum uno die, vel una hora citius finiatur. Et hoc quantum bonum! Ergo omnia faciamus.

V.

(Die 14. Martii 1915.)

CONGREGATIO DOMINARUM. - CONSTITUTIO EJUS.

Tempus grave institit et Deus scit, an fors adhuc aggravabitur.

Animo forti opus est ad laborandum et sustinendum.

Ad laborandum pro nobis, pro patria, pro pauperibus.

Ad sustinendum angores, dolores, necessitates.

Ad hoc conferet Congregatio. „Virgo potens, Turris Davidica "

VI.

(Die 22. Martii 1915.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. NAGY IDŐK, NAGY LELKEK A HÁBORÚBAN.

„Nagy idők tanuja." Már igen kevesen vannak a 48-as honvédekből. Aki akkor 18 éves volt, ma 85 éves. Ahányszor egyről az újságokban szó esik, ahányszor egyet utolsó útjára kisérnek, „nagy idők tanuja" diszjelzővel szokták őt illetni.

Mi is nagy idők tanui vagyunk. Most mindnyájan azok vagyunk, de mert mind azok vagyunk: nem feltűnő; nem nevezzük egymást így. De ha majd évek mulva mi öregebbek már nem leszünk az élők között, ha majd talán egy félszázad mulva az Önök sorai is megritkulnak, ha majd 60—70 év mulva csak egy-kettő lesz meg Önök közöl mint hírmondója a mai napoknak: majd azokat is „nagy idők tanui" kitüntető címével fogják megtisztelni.

Nagy időket élünk.

A) Nagyok — ami a legszembetűnőbb, a pusztításban.

a) Emberi élet pusztulása. Máskor drága, most olcsó. Százak és ezrek és százezrek — seb, ragály. Przemysl — „emberanyag mellékes."

b) Emberi kultúra — megállott a kereke, vagy csak döcögve jár. Az Önök tanéve is. Abaújvármegyéből több mint száz tanító, még a hitoktatók is. 20 fiatal papom . . . kettő kitüntetve . . .

c) Emberi vagyon — Galicia 500 hid; vasút, keleti Franciaország, Belgium; Homonna. Csak utakra milliárdok; az az emberi munka, mely különben termelést, haladást jelentene, évekre le lesz kötve romok helyreállítására. Egy évtized munkája fog talán kelleni, hogy ott legyünk, ahol voltunk . . .

B) Nagy idők még a gonoszságban is. Önző, csaló emberek mindig voltak. De mint minden a háborúban, úgy a gonoszság is óriási méreteket ölt. Ha posztó helyett rongyot kapnak szegény katonáink télben, didergő hidegben, nem tömeggyilkolás-e ez? Ha cipőiknek papírtalpa van . . . hány száznak meg száznak lábafejét . . . sok lőtt seb valóságos csekélység egy-egy erősebb lábfagyás mellett.

C) De kétségbe kellene esni az emberiség felett, ha időnk csak a rombolásban és a gonoszságban volna nagy: nagy a mi időnk az erényekben is.

a) A katonák hősies, emberfeletti kitartása, csak arról, amit láttam és hallottam. Százával, aki órákig feküdt a havon sebesülve, míg megtalálták; napokig a vasuton néha étlen-szomjan, míg ideért; egy káromló szó nélkül, hősies nyugalommal . . .

b) A közönség . . . ezeren és ezeren önmegtagadással leszállítják igényeiket. Személyes szolgálat. — Egy 70 éves úrnő majdnem egyedül 75 sebesültnek és betegnek minden gondját magára vállalja, mindegyikben fiát látva. Egyik kassai káplán még nem volt katonai lelkész, szeptembertől kezdve a ragályos betegekre mintegy praenumerálta magát, minden kolerás, majd minden tifuszos beteget ellátott.

Nagyok a mi napjaink a rombolásban, nagyok az emberi gonoszság arányaiban, de nagyok — és kell, hogy nagyok legyenek — a jóban is, az erkölcsi értékekben, az erényekben.

Nagy időkre nagy lelkek illenek, nagy gondolatokkal, nagy elhatározásokkal.

Kis gondolat az, mely az egyén érdekein, kis elhatározás az, mely az egyén kényelmén és kedvtelésein nem tud felülemelkedni. Nagy gondolat, nagy elhatározás az, mely nagy célokért lelkesedik és ezeknek szolgálatába állít be mindent, még az életet is.

A nagy cél most a haza java és a jog diadala a jogtalanság fölött.

Ennek szolgálatába kell most öntudatosan és jellemesen beállítani mindenünket.

A szentírásban olvassuk a zsidók visszatérését Babilonból, a fogságból, a szent földre. Cyrus perzsa király engedte meg először a visszatérést. Cyrus utódai megújították az engedélyeket és így az Ószövetség választott népe nagy csoportokban visszatért az ígéret földjére. Jeruzsálemet, falait, templomát — ellenséges szomszédnépek; egyik kézben kard, másikkal építettek. Önök egyik része harctérre, másik itthon; becsülettel, egész munkát.

Ehhez erőt; menjünk a templomba, térdeljünk le. . .

VII.

(Die 23. Martii 1915.)

SCHOLA INDUSTRIALIS.
NAGY IDŐK, NAGY LELKEK A BÉKÉBEN.

Tegnap a nagy időkről szóltam. Nagy időkhöz nagy lelkek kellenek, nagy lelkekhez nagy erő.

Vajjon csak a háború-e a nagy idő?

Három szempontból emeltük ki a háborús idő nagyságát: nagy benne a rombolás, nagy a gonoszság, nagy az erény.

És én ma azt mondom, hogy a béke ideje nem kisebb, mint a háborúé.

Mert amiben a háború idejét nagynak mondottuk, abban a béke ideje is az.

A háború életet rombol: a béke ideje is. Rombol életet az erkölcstelenség, még mielőtt ezen élet megszületett volna. Negyvenöt év előtt Németország és Franciaország lakossága körülbelül egyenlő volt; ma Németországé 23 millióval több, Franciaországé kevesebb. Ezt a hiányzó 23 milliót Franciaországban az erkölcstelenség ölte meg — a béke idején. Ha a háború annak tizedrészét ölné meg, azonnal meg volna a béke. Nálunk a tüdővész évenként 70,000 embert végez ki. Ne adja Isten, hogy a háború már annyit pusztított legyen el, amennyit a tüdővész *egy év* alatt.

A háború vagyont és kultúrát pusztít; a béke ideje is.

Vegyünk ki csak egy pontot: az alkoholizmust.

Az állam évenként újabban majdnem 200 millió koronát vesz be szeszadóban.

Ki fizeti ezt?

A nép, mely az alkoholt issza.

És mit fizet még az alkoholért?

Mindenekelőtt termelési értékét, azt az árpát, amiből sört csinálnak, azt a szőlőt, amiből bort sajtolnak, azt a burgonyát, amiből szeszt főznek.

És még mit?

Még a szeszipar és szeszkereskedés egész nyereségét.

És még mit?

Azt, hogy sok ember kevesebbet dolgozik, vagy hogy hétfőn semmit sem dolgozik s ennek a munkának értékétől ő is, de a haza is elesik.

Igy az alkohol a hazának a statisztika adatai szerint körülbelül évi egy milliárd koronájába kerül.

Mi az a milliárd? Önök matematikával foglalkoznak: jól tudják ésszel. De nem árt, ha fantáziával is tudjuk.

Ezért pusztul el az árpa — sörré lesz; ezért a szőlő — ezért a burgonya, mellyel bőségesebb táplálék, állattenyésztés. . .

Béke van és vagyon pusztul. A 66-os háború óta több, mint 40 milliárd csak alkoholra — több, mint amennyibe tíz háború kerülhet.

Pusztul a kultúra is. Maradjunk az alkohol példájánál.

Mit lehetne a milliárdból csinálni a kultúra javára?

20 egyetemet (à 50 millió) akár örökre megalapítani;

vagy 300 ilyen felső ipariskolát hasonlóképpen megalapítani;

50,000 népiskolát építeni, tanítói lakással együtt.

E helyett . . . egészség és vagyon.

És nem csak az alkohol pusztít így, egyéb is. Prohászka püspök körlevele. IV, 2.

Nagy tehát a béke ideje is; nagy a rombolásban, nagy a bűneiben és nyomorúságaiban; de nagy lehet és kell is hogy nagy legyen erényeiben is.

És azért nem csak most, a háború idején élünk nagy időt; nagy idő lesz azután is, nagy lelkek kellenek majd azután is. Minden idő nagy, melyben másfél milliárd ember él a földön az ő örömeivel és bajaival, erényeivel és bűneivel. Minden idő nagy, mely alatt boldog örökkévalóságot lehet vagy érdemelni, vagy elveszteni.

Minden idő nagy és minden idő nagy lelkeket igényel, mert minden lélek kell, hogy nagy legyen, mely örök életre van teremtve.

Ha tehát tegnap különösen azokat kértem, kik a harcból kiveszik a részöket, hogy fogják fel komolyan a nagy idő kötelességeit, most megismétlem ezen felhívásomat mindnyájokhoz.

És szól a felhivás nemcsak a háború idejére, hanem későbbre is, a béke idejére is, szól az egész életre.

Komolyan felfogni. Az ember abban különbözik az állattól, hogy gondolata átfogja az egész mindenséget és túlszárnyal még azon túl is a végtelenbe. A végtelen multban keresi eredetünknek, a végtelen jövőben célunknak és rendeltetésünknek titkát; s amire az emberi ész csak némi bizonytalansággal tudna helyesen felelni, arra biztos feleletet ad a vallás: nem a véletlennek játéka hozta létre ezt a világot, nem céltalan a mi életünk, vágyunk, törekvésünk; egy végtelen ész és egy mindenható jóságos akarat őrködik felettünk. Őnélküle hajunk szála sem görbülhet meg és ha meggörbül: Ő tudta, Ő engedte; és ha megengedte, tudta miért. Nem engedte volna meg, ha ezáltal valami jót nem tartogatna számunkra, csak értsük meg, vagy akarjuk megérteni és érdemeljük meg irgalmasságának titkos szándékait.

A vallásos világnézetben a háború, a seb, a halál, a shrapnell és a gránát elveszti minden borzalmát. Minden, de minden, kezdettől fogva benne van a mindent tudó Istennek világtervében. Semmi nem történhetik, amit ő ne tudna, amit ő meg ne engedne.

A golyó nem mehet oda, ahová ő nem engedi; én nem lehetek ott, ahová a golyó repül, ha ő nem engedett volna oda menni.

S ha megengedte, jóvá tudja tenni. Az örök életnek oly koronái vannak, melyek megérik a harctér minden szenvedését és a korai halált. A vallás tehát erőt ad, hogy a háború nagy idejéhez méltók legyünk.

A békének is nagy az ideje, nagyok a napjai, amint láttuk.

Hogy ezekhez méltók legyünk, a vallás szintén segít. Nem könnyű egy hosszú élet menten minden méltatlan könnyelműségtől. A háborúban egy-két nap nélkülözése és szenvedése megérlelheti a lelket a mennyei dicsőségre. A béke hosszú élete ezernyi győzelmet kíván ezernyi kísértés felett, kitartó hűséget mindvégig.

Ebben segít azon tudat, hogy hűséges kitartásunk minden jelét, minden önlegyőzésünket és áldozatunkat,

munkánknak, szorgalmunknak, türelmünknek, irgalmasságunknak minden tényét tudomásul veszi s lelkünk szebb és értékesebb lesz.

Vallásunknak legszebb gyakorlása, ha lelkünket a bűnbánat szentségében minden reátapadt szennytől megtisztítjuk és az Oltáriszentségben Megváltónknak szent testét és vérét magunkhoz vesszük.

VIII.

(Die 24. Martii 1915.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. — A LÉLEKRŐL.

Lelkét csak az képes naggyá nevelni, aki tudja, hogy van lélek, hogy a lélek nagy dolog, nagyra van hivatva, nagy az ő értéke.

Sehol a lélek értékét jobban meg nem ismerhetjük, mint Szentegyházunk nevelő iskolájában. Ezen iskola midőn a lelket neveli, egyszersmind arra is tanít, hogy nincs magasztosabb feladatunk, mint ezen lélek szépségén dolgozni.

Valami annál szebb, minél közelebb áll lényegben és hasonlatosságban a minden szépség eredeti forrásához, minta- és példaképéhez, az Istenhez.

És mi az Isten? Az emberi tudománynak, a filozofiának legfönségesebb része az, mely az Isten lényegéről, mivoltáról szól. Isten a végtelen nagy valóság, mely egyetlen mérhetetlen tökéletességben, minden igazat, jót és szépet magában foglal. A napsugár, amint közönségesen látjuk, egy színtelen, fényes, gyönyörű valami, mely színt és életet ad mindennek úgy, hogy némileg érteni tudjuk, hogy voltak a műveltség alacsony fokán álló népek, melyek a napban magát az istenséget vélték feltalálhatni.

A napsugár egynek látszik.

De bocsássuk keresztül üvegprizmán és meglátjuk, hogy mint közönségesen mondjuk, hét szín van benne; hétféle sugárból van összetéve.

Így, bár nem egészen így vagyunk az Istennel. Úgy beszélünk róla, mint a napsugár egyes színeiről. Azt

mondjuk, hogy szent, fölséges, mindenható, mindentudó, örökkévaló, mintha ezek külön-külön az ő tulajdonságai volnának. Pedig az tényleg nem úgy van. Istenben minden egy; egy egyszerű végtelen nagy valóság, mely még sokkal inkább, mint a napsugár a maga hét szinét, magában foglal minden valót, igazat, jót és szépet, tehát azt is, amit mi mindentudónak, mindenhatónak, örökkévalónak, szentnek, jónak, boldognak nevezünk.

Pl. örökkévalóság: petra in medio fluvii immobilis e qua videt flumen iam praeterfluxum — non recordatur, sed videt! — videt flumen veniens — non exspectat sed videt. Hoc est aeternitas. Hoc et adhuc aliquid: tam aeternus, ut includatur in aeternitate omnipotentia, sanctitas etc.

Ez a napsugár tehát, mely magában foglalja nemcsak a prizma, a szivárvány hét színét, hanem ezenkívül a napnak, holdnak, csillagoknak, embereknek minden szépségét, erejét, hatalmát, örökkévalóságát, szentségét — ez az Isten.

S a teremtett világ s benne minden az Isten szépségének utánzata, az utánzatnak különféle foka, árnyalata, nüánsza.

A hasonlatosságnak legalacsonyabb foka a nyom. Ha valahol a sárban, a porban nyomot látok, tudom, hogy ott ember járt; eshetőleg azt is tudhatom, gyermek volt-e vagy felnőtt; a detektív, a cserkész esetleg még többet is fog a lábnyomból következtetni. De már az illető embernek arcvonásait a lábnyomból semmiképen nem rekonstruálhatjuk.

Az istenségnek ily nyoma a teremtett világ az ő fizikai és érzéki részében, nap, hold, csillagok, növények, állatok, arany, ezüst, kincsek. Ezek csak lábainak nyomai, vestigia divinitatis, nem képei.

Sem a nap fénye, sem az arany csillogása, sem a gyémánt ragyogása, sem a rózsa színpompája és illata, sem a tigris ereje, úgy mint a teremtett lényekben van, nincs meg az Istenben. Azokból semmi pozitívebb képet nem szerezhetnénk magunknak Istenről. Ami azokból Istenben meg van, az a jelzett tulajdonságoknak csak végtelenül finom *szellemi* esszenciája — valami lényegileg

egészen más, végtelenül szebb, mi azonban értékileg megfelel a mondottaknak . . . sőt végtelenül fölülmúlja azt.

Egy fokkal közelebb utánzása Isten tökéletes szépségének a lélek. Ez már nem az Isten nyoma, hanem Isten képe. Ad imaginem et similitudinem. . .

Az embernek egy rajzolt képéről már megismerhetjük arca vonásait.

A lélekről szintén megismerhetjük Isten arcának két vonását — mert a lélek is szellem, mint Isten, s a lélekben is van két oly vonás, mely nemcsak magasabb ellenértékében, hanem lényegében is megvan Istenben. Ez az értelem és az akarat. Igy tehát a lélek értéke, szépsége nagyobb. . .

A hasonlatosság legmagasabb foka a képmás, úgy mint a gyermek képmása a szülőnek: már nem rajzolt, festett kép, hanem igazi mása, igazi ember.

Van-e ilyen képmása is az Istennek a földön?

Van — ha nem is egészen. És ezen képmás az emberi lélek, ha természetfölötti szépségében tündöklik, melyet a keresztség szentségében kapott.

Istennek fogadott gyermeke. Baptismus Christi. Christus homo, ut homo Deus.

En pretium animae redemptae. Coelum apertum . . . Confessio. Eucharistia.

IX.

(Die 25. Martii 1915.)

CONGREGATIO MARIANA DOMINARUM. OPERA SANTIFICATIONIS.

Introductio: salutatio in ingressu ad scholam Marianam. In fine: ex omnibus creaturis Beatissima Virgo Maria maxime accessit ad istud archetypon. In ejus schola. Quotidie unum opus pro sanctificatione propria et unum pro sanctificatione aliorum. Pro sanctificatione propria: patientia; amicitia; urbanitas; parvum sacrificium; oratio; ire in litanias vespertinas.

Pro aliena: invitare ad litanias.

X.

(Die 16. Aprilis 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE RESURRECTIONE SPIRITUALI.

Similitudo haec in Novo Testamento.

1. Vita spiritualis.
2. Mors spiritualis.
3. Resurrectio spiritualis.

Res ipsa est status gratiae sanctificantis; huius possessio, amissio, recuperatio describitur sub imagine vitae, mortis, resurrectionis.

Vita: activitas, cognitio, tendentia, amor.

Mors: amissio activitatis, cognitionis, amoris.

Resurrectio: recuperatio eorum.

Conclusio: Christus resurgens iam non moritur; mors illi ultra non dominabitur.

Örök életünknek záloga a megszentelő malaszt, vagyis lelkünknek azon állapota, melynél fogva a mi lelkünk képes az örök boldogságot, Istennek színről-színre való látását elnyerni.

Ezt adta Isten ajándékul az emberi nemnek a paradicsomban; és midőn ez ősszüleink bűne által elveszett: azért lett Isten egyszülött fia emberré, azért szenvedett értünk kínt, halált, hogy a megszentelő malasztot nekünk visszaszerezze.

Hogy annak mivolta és értéke előttünk mind világosabbá legyen, a kinyilatkoztatás sok mindenféle képekkel és hasonlatokkal él, amely képek és hasonlatok különféle oldalról ismertetik meg velünk a megszentelő malasztot. Igy pl. a szőlővesszőnek a szőlőtővel való élő kapcsolata; a menyegzői ruha; a drága gyöngy.

Ezen hasonlatoknál és képeknél több, mert valóság az, midőn az Üdvözítő a megszentelő malasztot életnek nevezi.

Élet: motus, qui cietur principio interiore.

Vita rationalis, cognitio et amor.

In gratia idem; cognitio prorsus alia, quam e principiis naturalibus hausta; amor prorsus alius.

Haec vita est inchoatio vitae beatae in gloria.

Mors, cessatio activitatis. Mortale peccatum.

Mortuus nec possidere potest, nec mereri, nec hereditatem accipere . . . amittit merita, novorum incapax, aeternae hereditatis item incapax.

Duae classes hominum.

Resurrectio: iterum vivit, iterum possidet merita, novorum capax, aeternae hereditatis heres.

Tempore paschali, totus mundus invitatur.

Resurgere et non amplius mori. Christus resurgens iam non moritur . . .

Laborare pro aliis.

XI.

(Die 24. Aprilis 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. - DE CONFESSIONE.

Finis Congregationis est excultio animae ad exemplum pulcherrimum Beatae Mariae Virginis et inter media praecipuum est frequentia Sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae.

Confessio menstrua . . .

Inter quinque partes tres praecipue magni momenti; ab his dependet magna pars benedictionis: examen, contritio, propositum.

1. *Examen a)* diurnum, *b)* confessionale.

a) Diurnum, percurrere horas diei, personas, cum quibus conversatus . . . Officia, erga quos . . .

b) Confessionale secundum praecepta Dei et Ecclesiae, e. gr. oratio (praesentia Dei), fides, nomen Dei; Jesu; non tantum commissionis, sed omissionis; quam plurima *bene* non verbis, sed adverbiis meremur.

2. *Contritio:* considero in anima mea opus Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti. Et hoc ego non ita curavi, uti debuissem . . .

3. *Propositum:* pueris dixi „hogy többé nem vétkezem". Ezt multkor is mondtad? Megtartottad? Hát valamit mégis megtartottál?

Unum vel duo eligere

Nunc unum omnes; alterum quisque specialiter. Quod omnes: orare pro pace in unione cum Papa nostro Beatissimo Benedicto. Alterum ad libitum, vel consilium confessarii. Et hoc mane proponere, vespere desuper se examinare.

A Mária-kongregáció Szűz Mária iskolája, melyben tanulnunk kell, gyakorolnunk kell magunkat. Gyakorló iskola. Önmagunkat nevelni. Lelkünket kiegyenesíteni, tiszta, erős, szép, egészséges lélekké tenni. A gyarlóságokat, ferdeségeket, gyengeségeket letenni Sz. Mária példájára.

Eszköz: imádság, szentségek gyakori felvétele.

XII.

(Die 27. Aprilis 1915.)

IN INSTITUTO S. ZITAE. – A MUNKA FONTOSSÁGA.

Midőn Isten az Ő Egyháza által Szent Zitát a szentek sorába iktatta, az emberi munkát, a szerény és alázatos munkát, a cselédi munkát megnemesítette, isteni fénnyel körülövezte. Hány királyné és császárné élt Szent Zita korában — elmult hatalmuk, elmult dicsőségük — senki sem gondol velök kevés történetírót kivéve. — Szent Zita neve él itt a földön is — tiszteletnek, szeretetnek tárgya — ez lehet egy cselédből is, ha szent . . .

Tiszteletreméltó az a munka, melyet végez — mert ha érdemes szent dolog a szegénynek alamizsnát, kenyeret adni, még tiszteletreméltóbb dolog, ha a szegény maga süti meg a más kenyerét és ezzel megszerzi a magáét is.

Ezen szükséget ma különösen érezzük, a háború ostorának csapásai alatt. A földművelés, a kertészet, a takarékos főzés-sütés oly megbecsültetésre tett szert, aminőt ugyan mindig érdemelt, de amelyet az emberek neki egészen elfelejtettek megadni.

A győzelmet nemcsak karddal és shrapnellel, hanem ásóval és gereblyével, sütőlapáttal és főzőkanállal is ki kell vívni.

A Kath. Patronessz-egyesület ezt tartotta szeme előtt, midőn Simkó Mária úrnőnek szép tervét: ezen intézetet felkarolta.

Leányokból Szt. Zita példájára ügyes, okos, képzett cselédeket akar képezni, kikből ha az isteni gondviselés úgy intézi, azután okos és gondos családanyák válhassanak. Szoba, konyha, mosókonyha, udvar, istálló és kert minden teendőibe beavatni — lelköket kimüvelni.

XIII.

(Die 2. Maii 1915.)

SUSCEPTIO IN CONGREGATIONEM GYMNASII.

Nagy időkben sorakoztok a bold. Szűz liliom-zászlaja alá. Szent és büszke örömmel teszitek ezt, mert ezen nagy időkben a Mária-kongregáció fényesen kiállotta a tűzpróbát a hazaszeretetben, hősiességben és becsületességben, míg a Mária-kongregáció ellenségei kö ött bontakoztak ki az emberi nem gyászos hiénái.

Nagy idők a rombolásban. Emberi élet, fiatal, erőteljes élet; ezen főgimnázium; milliók; milliárdok; műkincsek; soha nem pótolhatók.

Nagy idők erényekben; életet; nélkülözést; fájdalmat; vagyoni áldozatot. Szeretet; ápolás; gondozás.

Nagy idők gonoszságban is; csak egyet — a posztó helyett fátyolszerű rongyot, bőrtalp helyett papírtalpat, zsír helyett faggyút, tojássárgája helyett padlómázat . . .

Ily nagy időkben . . . midőn minden óriási mérveket ölt s ezerszeres vetítésben kerül a közélet s a történelem színpadára: lesztek ti Mária leventéi.

Szent örömmel és büszkeséggel lehettek azokká, mert Mária leventéi közül akadtak ezeren meg ezeren a hősök, a mártírok között, de posztócsaló, papírtalp szállító egy sem.

Legyetek tehát örömmel kongreganisták: szeplőtelen fehér zászló alá sorakoztok, mely zászló most is, ebben a nagy világfergetegben is szeplőtelen maradt.

Legyetek igazi kongreganisták.

Az én első ismerősöm és barátom, ki a galiciai harctéren elesett, kongreganista volt. Elmondom, hogy minő.

1889-ben Esztergomban Mária-egyesületi diákokat gyóntattam . . . 10 évre rá . . . Azután itt Kassán, mindennapi áldozó . . .

XIV.

(Die 5. Maii 1915.)

PATRONESSZ KONFERENCIA.

Nővédő és Háziasszonyok Szövetségének közgyülése után, mint hallom, többen sajnálkozásukat fejezték ki, hogy alig esett szó arról, hogy miképen lehessen a botrányosan terjeszkedő erkölcstelenséget leküzdeni.

Ott azért nem volt erről szó, mert a nevezett két egyesület főleg azon leányokat iparkodik a jó úton megtartani, kik még arról le nem tértek. Cselédotthon, közvetítés, leánykör, kongregáció.

Azokkal, kik arról már letértek, jogilag és orvosilag közigazgatási hatóság, a rendőrség és a bíróság foglalkozik, társadalmilag pedig itt Kassán főleg a kath. Patronage-egyesület, a bold. Zichy Rezsőné által annyira felkarolt kórház- és fogházmisszió által.

A dolog fontossága azonban megköveteli, hogy mindenki, akinek vallás, erkölcs és közjó iránt érzéke van, a kérdés iránt érdeklődjék . . . s ezért ezen értekezlet főtárgyául többek kivánságára a közerkölcs hathatósabb védelmét tűztem ki.

I. Bevezetésül a fontosság: az ügy erkölcsi, társadalmi, gazdasági, orvosi, honvédelmi oldala.

Erkölcs: Isten képére teremtett halhatatlan lélek a sárban . . . és magával rántja az ifjakat, férfiakat. Halálos bűn, Krisztus vére hiába, kárhozat.

Társadalom: senki gyermekei. Atyjok eltagadja, anyjok szégyenli. Minő nevelés? Üzérkednek gyakran a szerény tartásdíjon.

Gazdaság: közteher 50.000 állami gyermek, nagyobbrészt törvénytelen; tartásdíj kb. 7,000.000 k. Most a háború árvái . . . Családi élet további bomlását, további erkölcstelenség által, anyagilag sem bírjuk.

Orvosi: betegségek melyek átörökölhetők. Görvélykór, gyermekek vaksága. Nőre átmegy. Folytonos betegeskedés.

Honvédelmi szempont: jelenben megbetegedés, jövőben beteg nemzedék.

Talán saját családját, talán saját fiát, vagy leányát védi meg, ki segit meggátolni . . .

II. Mit kell tennünk? A) Társadalom. B) Hatóság

A) Ne várjunk mindent a hatóságoktól. Annak nincs hatalma társadalom nélkül. Egy pár új törvény és rendelet. Végrehajtás már az emberek dolga. Ha a társadalom lanyha; emberek is. És ha végre is hajtják: kijátszani lehet. *Tehát társadalom,* mi magunk.

Negative: nem pártolni semmit, amiből az erkölcstelenség táplálkozik.

Újságok, könyvek, színház, mozi.

Újságok: csak olyat járatni, melyet komoly erkölcsös irány jellemez. Aki komolyan akar ebben javulást, csak: Alkotmány, Új Lap, Felvidéki Újság. — Képmutatás lamentálni az erkölcstelenségen, hatóságokat, egyesületeket stb. okolni és emellett az erkölcstelenség sajtóját fizetni.

Pozitive: mindazt pártolni, ami az erkölcstelenséget fékezi.

a) Nővédők és Háziasszonyok Szövetsége. Nem kell várni, míg a fertőben benne van, hogy azután bírót, rendőrt, papot, orvost okoljunk. Segítsünk neki a jó úton maradni.

b) Általában vallásos nivót emelni, Mária-Kongregáció, egyleteink, életünk példája, templomaink dísze . . .

c) A már elbukottak javítása — személyesen legalább 1—1 züllés veszedelmének kitett leány felügyeletét elvállalni — intézményesen Patronage egyesület utján.

B) Hatóságoktól kérni.

a) Dr. Nagy Géza orvosi vizsgálat. Alkalom, az illetőnek lelkére beszélni.

b) Rendőrség — szigorúan kezelni — de hát kevés a rendőr — és minő ?

c) Bíróság — javító nevelés . . . . a Zita-Otthont nagyobbítani . . .

d) Katonaság — záróra — munkáltatás.

XV.

(Die 9. Maii 1915.)

ERZSÉBET-EGYESÜLET IN GYMNASIO. DE ANTIALCOHOLISMO.

Promissionem dedistis pro uno anno de abstinentia totali.

Res magni momenti moralis, oeconomici, hygienici, patriotici.

a) Moralis: non tantum peccatum, sed fons fere omnium peccatorum,

b) oeconomici: unus milliard annuus,

c) hygienici: pro ipso et familia,

d) patriotici.

XVI.

(Die 9. Maii 1915.)

SUSCEPTIO PATRONARUM IN NŐVÉDŐ-EGYESÜLET.

Olim tota vita magis decurrebat in familia.

Domi laborabant.

Magis in pagis habitabant.

Inter pagos minus commercium.

Minora communicationis media.

Tenebat unumquemque familiae et viciniae traditio, vigilantia, custodia.

Nunc multa mutata. Labor extra familiam. Magis in urbibus.

Communicatio maior in spatio, minor in animo. In eadem domo magnae urbis se invicem non norunt.

Rabitzfal inter epulas nuptiales et vigilias funerales, quin sciant invicem.

Quo minus iam potest familia parva, eo plus debet familia magna: Ecclesia. Dicitur domus — ház;

— *egy* ház, quia una pro toto mundo;

— *szent*, quia ad sanctitatem educare, pacem, solatium, beatitudínem;

— *anya*, domus matris, domus materna, in qua matrem habemus Beatam Mariam Virginem. — Vos in hac domo matrum vel sororum, seniorum vel doctiorum fungimini.

Suscipite igitur haec numismata . . .

Estote sorores, matres, magistrae harum puellarum. Et Deus benedicet in vestris familiis, quod in magna familia — in vestra domo, quod in Anyaszentegyház feceritis.

XVII.

(Die 13. Maii 1915.)

PRIMA SS. COMMUNIO PUELLARUM. APUD URSULINAS.

Jesus fatigatus: „Sinite parvulos ad me venire". Quam bene illis parvulis tunc et etiam in iudicio post mortem.

Nolite invidere. Ad vos iam in baptismo — et nunc magis.

Omnium oculi in vos. In baptismo foedus nunc renovare.

Fides, spes, caritas, poenitentia, propositum.

XVIII.

(Die 21. Maii 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE APOSTOLATU SCIENTIAE.

Instans festum Spiritus Sancti dat nobis thema.

Apostolatus directus: studia immediate ad fidem, vel mores pertinentia: philosophia, scientiae naturales, historia, ius, sociologia (criminologia), paedagogia.

Centrum in Germania. Apostolatus indirectus: in quacunque scientia, etiam sine nexu cum fide vel moribus.

Eminentia scientifica Catholicorum enim duas refutat ipso facto columnias: *a)* fidem esse scientiae oppositam et *b)* Ecclesiam esse tenebrarum dilatatricem.

A Szentlélek Úristen ünnepe következik, ki az apostolokat felvilágosította és megerősítette, kinek segítségét a szellemi munka előtt kérni szoktuk, kinek az emberi lélek és szellem finomodását tulajdonítjuk.

XIX.

(Die 14. Maii 1915.)

AD MILITES AEGROTOS. — DE VIA COELI.

Heri Ascensio; audistis de coelo. Hodie via coeli — Beatissima Virgo Maria. Ostendit nobis hanc viam: gratia santificans. In Maria per Immaculatam Conceptionem (Unicum privilegium Matris Dei). In nobis per baptismum (Baptismus Christi).

XX.

(Die 23. Maii 1915.)

AD MILITES AEGROTOS. — DE SPIRITU SANCTO.

Christus discessurus e mundo — post coenam ultimam — sermone valedictorio Spiritum Sanctum promisit: illuminatorem, roboratorem, consolatorem.

Et decimo die post Ascensionem revera misit: qui illuminavit confortavit et consolatus est Apostolos.

Cooperari debemus cum gratia Spiritus Sancti: animam mundam conservare a peccatis blasphemiae (lingua diaboli), immunditiae (Samson), intemperantiae. Hoc nunc Spiritui Sancto coram Beatissimae Virginis imagine promittamus.

XXI.

(Die 27. Maii 1915.)

BENEDICTIO CAPELLAE IN HOSPITALI MILITARI EPIDEMICO.

Ante Christum hospitalia non erant, vel vix erant: post Christum erecta sunt. Ante Christum non erant, quia vitam aegroti non recte aestimabant, post Christum erecta sunt, quia Christus notum fecit pretium vitae aegroti et meritum curae ejus.

Pretium vitae sub specie aeternitatis: una hora vales aeternitatem beatam aut maiore gloria resplendentem.

Vitae aegroti, quia haec non est inutilis; est altare holocausti, de quo ascendit suavis odor sacrificii et orationis, detrahitque benedictionem.

Meritum curae, quia quod ... Christo fecimus.

Ut igitur hoc hospitale, quod iam in se est Ecclesia cum altaribus sacrificii, orationis, caritatis, eo magis qua tale agnoscatur, hic peculiaris Ecclesiola erecta est, in qua oremus, ut Dei benedictio illuminet et confortet et aegrotos et curantes.

XXII.

(Die 29. Maii 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE CONFESSIONE.

Ismét havi gyónásra készülünk — emlékezzünk vissza az egy hónap előttire. Bánat és erős fogadás. Most ismételjük meg a bánat indító okait. Szent Háromság ünnepe!

A lélek az Atyaisten remek műve; halhatatlannak teremtve; a bűn ezzel nem gondol. Néri Szent Fülöp — „és aztán!“ ...

A lélek a Fiúisten vérének árán megváltva: a vércsepp fénye — a szent szív szeretetének tárgya ...

A lélek a Szentlélek Úristen folytonos világosító, erősítő, igazító, gyógyító, díszítő gondoskodásának a tárgya.

Mindezzel a bűn nem törődik; sem a magáéval, sem mások lelkével. Nagyobb buzgóság mellett lelkem már mily fegyelmezett, gyakorlott lehetne, mennyi érdem, mennyi szépség...

Mennyi jót tehettem volna mások lelkével, mennyi érdem, mennyi szépség, Jézus szent Szivének mennyi öröme, a lelkek jóságos anyjának, Szüz Máriának, menynyi anyai diadala maradt el.

Ezért mélységes bánat; alázatosság; erős fogadás.

Erős fogadás:

ismét egy általános: juniusi ájtatosság;

és azután egy részleges: mult gyónásaimra visszagondolni, mennyit tartottam meg; vagy ugyanazt, esetleg némi pontosabb meghatározással; vagy egy újat...

Erős fogadás: oly nagy lelki munkára van szükség; annyi lelki munkásra; erős imádságra, gyógyító kezekre, nevelő anyákra; jobb nemzedékre, becsületesebb közéletre.

Mindebben nekem is lehet valami részem, a példa, a szó, az imádság hatalma által.

XXIII.

(Die 2. Junii 1915.)

PATRONESSZ-ÉRTEKEZLET. JÉZUS SZT. SZIVÉRŐL.

Jézus szentséges szívének hónapja adjon nekünk új motivumokat buzgó működésre a lelkek üdvéért.

Jézus szent szíve, az isteni kimondhatatlan szeretet jelképe — a lelkek értékének mintegy mértéke.

Mennyi lélek...

Mennyit lehetne menteni...

Odavezetni az Úr Jézushoz.

Colamus et ipsi SS. Cor Jesu. Promissiones pro cultoribus datae.

Cras processio theophorica Triumphus Christi. Sit talis triumphus invisibilis per ministerium nostrum; etiam per ea, de quibus nunc consultatio erit.

XXIV.

(Die 3. Junii 1915.)

IN ECCLESIA CATHEDRALI. DE FESTO CORPORIS CHRISTI.

Quod per peccatum amiseramus, redemptio Christi restituit.

In paradiso lignum vitae — amissum est.

In redemptione vita aeterna; huius primordia in vita terrena.

Apoc. 22, 2. lignum vitae, duodecim fructus in signum ubertatis, folia ejus in sanitatem gentium.

Lignum istud vitae est Sacramentum Eucharistiae;

uberrimum — semper — fructus duodecim luminis, fortitudinis, solatii, in sanitatem gentium.

Ecce fortitudo, ecce pax et solatium in ista Hostia.

„Imádunk szent Ostya . . ."

Attamen non satis semel in anno comitari, omni die Dominico missa — annua saltem Communio.

XXV.

(Die 11. Junii 1915.)

SUSCEPTIO IN CONGREGATIONEM PUELLARUM.

Historiuncula ex Hattler Maimonat p. 180 ss. Iste vir per Mariam pervenit ad Cor Jesu. Vos quoque ita debetis, quae nunc in festo SS. Cordis Jesu suscipimini in familiam Marianam.

Per Mariam — per cultum et imitationem Beatae Mariae Virginis.

Per cultum — Ave Maria, Rosarium, devotio Maialis, festa Beatae Mariae Virginis.

Per imitationem Beatissimae Virginis – per fidem — „beata, quae credidisti"; nos quoque beati, si credimus in Deum, in voluntatem eius, in legem eius, in media sanctificationis ejus.

Vos nunc „Credo" recitatis; fidem servate, a periculis cavete: fidem propagate exemplo et oratione et eleemosyna.

Beatae, quae credidistis, perficientur in vobis promissiones SS. Cordis.

XXVI.

(Die 28. Junii 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. FIDEI PROPAGATIO.

Crastinum festum SS. Apostolorum monet nos considerare vocationem apostolicam Congregationis: amor erga Ecclesiam et zelus pro fidei propagatione.

1. Imago Führich; volumus, ut unum ovile sit et unus pastor.

2. Universalis Ecclesia: orare pro Papa. Obulus S. Petri cras in omnibus Ecclesiis.

3. Propagatio fidei . . . majd idővel missió-szakosztály.

4. In nostris aris quoque: *a)* in ipsis familiis — reversales . . . *b)* amici et noti. De Judaeis.

XXVII.

(Die 31. Julii 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE OBLATIONE ET MISSAE SACRIFICIO.

Minden vallásban van áldozat s mivel a vallás az emberi nemmel egykorú, áldozat is van, mióta emberek vannak. A Szentírás is az első áldozatot, mint a bezárult paradicsom kapujánál bemutatottat, mutatja Káin és Ábel áldozatában.

Az áldozat alapgondolata az, hogy mindenünk Istené, saját önmagunkat sem véve ki, és hogy Isten ezen legfőbb uralmát és tulajdonjogát mi valamely külső jellel is kötelesek vagyunk elismerni. Ezen külső jel tulajdonképpen önmagunk felajánlása volna; erre kötelezve vagyunk nemcsak Isten legfőbb tulajdonjoga alapján, hanem azért is, mivel Isten megbántása által halált érdemeltünk.

De Isten nem kiván véres emberáldozatot, egyszer látszólag megtette, midőn Ábrahámtól egyszülött fiának, Izsáknak feláldozását követelte, de akkor is megelégedett Ábrahám hőslelkü készségével és Izsák helyett csak az áldozati állatot rendelte megöletni.

Évezredeken át megengedte, elfogadta, sőt rendelte Isten az áldozati gondolatnak ama véres symbolikáját, az ószövetség véres áldozatait: mely szerint az ember maga érdemli a halált, saját életével tartozik Teremtőjének és Bírájának; de saját vére helyett az áldozati állatét ontja ki, saját életét az áldozati állatéval helyettesíti.

Oblatio primogeniti, redemptio pro agno vel columbis; Purificatio Beatae Mariae Virginis.

Malachiás . . . Sacrificium Missae. Quatuor effectus: in honorem . . . in gratiarum actionem . . . pro impetratione . . . in propitiationem . . .

Liturgia pulcherrima. In Missa praeter orationes et cantica ter eliciamus oblationem:

1) in initio hanc et omnes alias Missas hodie celebrandas offero secundum quatuor fines: in honorem, gratiarum actionem, ad impetranda bona, in propitiationem. . .

2. ad offertorium, dum panis et vinum offertur . . . ponamus cor nostrum in patenam auream . . .

3. ad elevationem offeramus Christum in Cruce exaltatum et sanguinem divinum effusum.

Propositum pro mense Augusto: cultus eucharisticus S. Missae . . .

Recapitulatio. 1. Deo subiecti. 2. Mortis rei. 3. Sacrificia pagana, homines. 4 Sacrificia Antiqui Testamenti, animalia primogeniti, Purificatio. 5. Malachias 6. Sacrificium Crucis, Missa. 7. Historia. 8. Cultus. 9. Quatuor fines. 10. Modus.

XXVIII.

(Die 15. Augusti 1915.)

BENEDICTIO CAPELLAE IN HOSPITALI MILITUM. DE COELO.

Nagy Boldogasszony ünnepe emlékezetünkbe hozza örök boldogságunk helyét, melyre a Nagy Boldogasszony a mai napon felvétetett s aki azért Nagy és azért Boldog Asszony, *mert* oda felvétetett. Ez a hely a mennyország.

Hogy kell lenni mennyországnak, azt a kinyilatkoztatás és az emberi ész egyaránt tanítja.

a) A kinyilatkoztatásnak, de különösen az újszövetségnek, majd minden lapja a mennyországról szól.

α) Azért lett Isten Fia emberré; azért alázta meg magát; azért szenvedett kínt, halált, hogy örök életünk legyen. Mennyország nélkül nem lett volna értelme sem annak, hogy a földre leszálljon, sem annak, hogy vérét ontsa...

β) Kifejezetten igéri is Krisztus Urunk a mennyei boldogságot. Leírja az utolsó ítélet napját; jobbra állók: „Bírjátok az országot, mely számotokra . . .“ Szent Pál: „Szem nem látta, fül nem hallotta, emberi szív fel nem fogta mit készitett Isten . . .“

b) Maga az emberi ész is. Van Isten, bölcs és hatalmas . . az emberi szívben annyi vágy a boldogság után — s oly kevés lehetőség annak elérésére. Isten az ember lelkébe beléoltotta a végtelennek tudatát, érzetét és vágyát és így a végtelen jóét, végtelen boldogságét is. Semmi ki nem elégít bennünket, aminek határa van (Nagy Sándor) . . . Semmi, aminek vége lesz. Tehát . . .

Minő a mennyország? Hogy minő *nem*, azt könnyebb megmondani. Szent Pál: „Szem nem látta“ . . . tehát nem olyan . . .

Mégis halvány fogalom Bellarminus szerint négy pontban:

a) *Szélessége* (a javak bősége; éléstár, kincstár múzeum; tágas terem, teli minden jóval). Ezen boldogító jó tulajdonképpen Isten; de Ő felér minden egyébbel különkülön, mint a napfény fehér sugara, magában foglalja a szivárvány hét színét.

b) *Hosszúsága:* soha vége nem lesz. Ezer év, millió év; ég és föld — eme látható alakban — elmúlnak, de a halhatatlan lélek boldogsága, vagy boldogtalansága el nem múlik; biztonság és béke.

c) *Magassága:* a mennyi a boldogság magasztossága. Itt a földön minden oly kicsi, oly nyomorult, oly alacsony. Ott a legfölségesebb Isten látása, szeretete . . .

d) *Mélysége:* Itt a földön minden sekély, fölületes. Mennyi csak meg van aranyozva; egy milliméternek tizedrésze az egész mélysége; alatta fa vagy réz, vagy vas; a legjobb esetben ezüst; és ha aranyból is van akkor is 1—2 milliméternyi vastagságú; alatta pedig ott van a levegő, a fa, a föld sara. A mennyei boldogság mély, végtelen mélységig tiszta színarany: mert Isten!

A mai Evangélium a földi gondokról szól. Márta; az égi boldogságról való elmélkedés. „Mária, a legjobb részt választotta". Még ezerszer inkább a másik Mária, Jézus anyja.

III. A mennyország boldogságáról ad nekünk a mai ünnepen tanítást az Anyaszentegyház; a tanításnak legyen gyakorlati eredménye lelkünkben.

a) Élő hittel arra gondolni; az az igazi érték itt a földön minden, ami arra vezet; értéktelen, ami nem oda vezet, káros, mérges, átkos, ami attól megfoszt.

b) Élő hittel arra gondolni, hogy a boldog mennyország az én célom is; e szerint mérni mindent; „quid hoc ad aeternitatem" szent Alajossal, időm felhasználását, munkát, szeretetet, áldozatot, anyagi dolgaimat és gondjaimat.

c) Élő hittel arra gondolni, hogy a boldog mennyországot halálom után mindjárt elnyerhetem. Nem szükséges, hogy éveket, évtizedeket töltsek a tisztítótűz sorvasztó, kínzó várakozásában. Ezért a bűn kerülése; ha mégis elkövettem, azonnal bűnbánat, vezeklés, penitencia, önmegtagadás.

d) Élő hittel gyakran gondolni azokra, kik a mennyország előszobájában kínnal várakoznak.

Hodie hanc Capellam benedico.

Rex Regum et Dominus Dominantium hic habitabit.

Rex Regum nos amavit usque Bethlehem — hic novum Bethlehem. Usque ad Crucem — hic nova ara Crucis.

Hunc locum, novum Bethlehem, novam Calvariam amate; hic confortamini, hic convalescatis. Et nunc Sacrificio assistamus, illudque pro patria, victoria, defunctis offeramus.

XXIX.

(Die 8. Septembris 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. — DE CARITATE.

Congregatio pro sanctificatione individuali; atqui haec fieri non potest sine caritate universali; ergo etiam quaestiones sociales pertinent ad Congregationem.

Ad min.: si amamus Deum, non est nobis perinde utrum hi, aut illi, aut Iudaei, aut Sinenses . . .; si amamus proximum, item non est nobis perinde, utrum homines in peccatis et miseriis sordescant.

Talis quaestio magni momenti sit pro themate hodiernae conferentiae.

Maximus inimicus videtur bellum esse: pecunia, homines occisi, dolor et luctus.

Et tamen vix quarto loco est bellum ponendum inter miserias vitam humanam et bona devastantes.

a) Tuberculosis annue 70,000 in patria nostra; inde ab ultimo bello ultra sex milliones!

b) Mortalitas prolium — annue 150,000; inde ab ultimo bello ultra sex milliones!

c) Alcoholismus est:

α) causa duorum praedictorum; homicida;

β) unus milliard annuus;

γ) reliquae miseriae inde fluentes; morales, spirituales, materiales.

Corollaria, proposita:

1. quotidie de his cogitare, condolere, compati, desiderare, ut non ita sit; orare.

2. Quotidie item cogitare, utrum ego facere quidquam possim in his:

α) abstinentia totalis;
β) prolibus nullomodo dare alcohol;
γ) famulitio, quantum fieri potest;
δ) magna cura valetudinis aliorum.

XXX.

(Die 12. Septembris 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. FESTUM NOMINIS B. MARIAE V.

Nomen Matris, onomasticum festum.

In omni bona familia festum gaudii, quod Matrem habemus et gaudii, quod Matri parare desideramus.

Gaudii de tali Matre Coelesti; hoc excitamus in devotionibus et precibus nostris Marialibus: Ave Maria, Angelus, Rosarium.

Has preces libenter, cum gaudio, pie, devote.

Gaudium Matris: si conformamur cum Ecclesia Filii sui;

a) orantes quatuor temporibus pro pastoribus Ecclesiae;

b) colentes et imitantes Angelum custodem:

α) in familia, etiam famulitium (család — cseléd);
β) in operibus piis;
γ) orantes pro pace.

Ad α) custodire in familia; desuper examen conscientiae,

αα) quoad personas omnes (ordo, pax),

ββ) quoad loca (omnia in ordine bene custodita — szoba, konyha, éléstár — ista omnia pertinent ad decalogum IV. vel VII.),

γγ) quoad tempus (mane, postea, prandium, pomeridie, vespere; agenda mea, ut Angelus domus — agenda ceterorum).

c) Meditari, praeparare definitivam constitutionem Congregationis (sectiones *a)* eucharistica, *b)* missionum, *c*) visitationis infirmorum).

XXXI.

(Die 15. Septembris 1915.)

PATRONESSZGYÜLÉS. DE SOLIDARITATE SOCIALI.

In initio novi anni scholastici novo fervore pro iuventute laborare incipiamus. Magno labore opus est, ut sensum solidaritatis socialis in toto populo nostro excitemus.

Adhuc deest: *a*) hodie narravit mihi parochus Hernádkércsensis, *b*) heri frater meus Eugenius.

Hoc quod deest, hodie vocatur solidaritas socialis; cum nomen minus speciosum habebat caritatis proximi, fors magis aderat.

Ergo ut excitetur, vel suscitetur, laborandum; ante omnia *per exemplum activitatis vestrae*. . .

I. Quis kórházmissió? vel fogházmisszió?

1—2 per hebdomadam visitare;

in kórházmisszió etiam de honestis aegrotis; lectura; commissiones . . .

in fogházmisszió: kézimunka tanítás.

II. *„Hat közgyám“:* orphanos in sex circulis urbis visitare.

III. *Átmeneti leányotthon:* omnia utensilia ad instructionem.

XXXII.

(Die 3. Octobris 1915.)

IN IUBILAEO 40 ANNORUM ET VALEDICTIO ELISABETHAE KOLACSKOVSZKY.

Hodierna liturgia Ecclesiae de Sanctis Angelis custodibus.

1. Legimus de his: „Angelis suis mandavit de te...“ Tu hoc mandatum tibi impositum acceptasti; munus Angeli custodis in se suscepisti:

a) custodisti puellas in omnibus viis aetatis iuvenilis,

b) quasi in manibus portasti.

2. In alio loco (Exor. 23.) „Ecce ego mittam Angelum, qui praecedet te . . .“

Tu non tantum custodisti, docuisti, digito viam monstrasti, sed:

praecessisti . . . per vitam operosam, laboriosam, quam nunc adhuc vis continuare.

3 Tandem tertio legimus de Angelis custodibus: „Angeli eorum semper vident faciem Patris.“ Hoc praemium Angelorum tibi cupimus:

α) in terra per velamen perlucidum fidei,

β) in aeternitate, quam perfectissime. . .

Október 2-án a kath. Anyaszentegyház liturgiája — a Szentmisében és a Breviariumban — a szent őrangyalokról emlékezik meg. Csokorba szedve találjuk ezen liturgiában mindazt, amit a szentírás és hagyomány az őrangyalokról tanít. És én azt találom, hogy amit a liturgiában az őrangyalokról olvastam, az nagyon ideillik ezen ünnepséghez.

A keresztény lélek mindenkor hajlandóságot érzett arra, hogy a felebaráti szeretet művei által ő maga is az őrangyal szerepét vállalja kisebbeknél, gyengébbeknél. Egy hónapja lehet annak, hogy meglátogatott engem egy főuri hölgy, Auersperg Gabriella úrnő, ki nem elégedett meg azzal, hogy maga vigye az őrangyal szerepét szegény, elhagyatott gyermekeknél és öreg betegeknél, hanem intézményesen is akarta ezt biztosítani; miért is hasonló

gondolkodású nőkkel megalapitotta szt. Ferenc szabályai alapján az Őrangyal-nővérek szerzetes intézményét.

Azon nemes lélek, kinek tiszteletére itt egybegyültünk, bár más téren, de hasonló buzgósággal vállalkozott az őrangyal szerepére.

Azt olvassuk az őrangyalokról a világ legszebb esti imájában, a 90. zsoltárban — etc. uti supra.

XXXIII.

(Die 10. Octobris 1915.)

SUSCEPTIO IN CONGREGATIONEM DE BONO CONSILIO.

Constitutio huius Congregationis Matronarum incidit in annum secundum belli, in mensem Rosarii.

a) Pro tempore belli discamus fiduciam, conformitatem cum voluntate Dei. „Ecce Ancilla Domini" continebat resignationem in omnes septem dolores . . . et non fuit vana spes, post Parasceven venit Pascha, Regina Martyrum facta est Regina Angelorum.

b) Mensis Rosarii adiuvet nos in conservanda fiducia. Maria conservabat omnia haec (motiva fiduciae, signa amoris Dei) in corde suo. Nos eadem mysteria conservemus in Mysteriis Rosarii.

XXXIV.

(Die 19. Octobris 1915.)

RENOVATIO PROFESSIONIS SORORUM STEYLENSIUM DE SPIRITU S.

Pro missionibus vos dicastis et dicatis; et nunc in hospitali ministerium exercetis.

Spiritui Sancto servire et opera Spiritus Sancti ipso iuvante exercere: illuminando movendo, consolando. Haec

quidem in pace apud paganos maxime; nunc vero inter infirmos. Sit ista domus domus solatii, prout olim omnia fere hospitalia Spiritui Sancto erant dedicata.

XXXV.

(Die 20. Octobris 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE ORATIONE ET MEDITATIONE.

Mensis Rosarii nos admonet ad orandum et etiam ad meditandum. „Mola orationis"-non est, sed eo sapientior, quo sapientior orans. Intromitti potest et intellectus et affectus et phantasia et voluntas. *Viae* meditationis assignandae, quibus mens currat facile, expedite. Illustrare exemplo mysteriis Rosarii gaudiosi: *I. Mysterium:*

1. sensus historicus et dogmaticus — historia Incarnatio.

2. sensus moralis „beata viscera Beatae Mariae Virginis, quae portaverunt . . ."

3. sensus apostolicus: in aliis.

II. Mysterium: item tres illi sensus, Christophori, Theophori . . .

Ad historicum memoria, phantasia — ad dogmaticum fides, gratitudo.

Ad moralem et apostolicum desiderium, propositum Christum ferendi quaquaversus.

Mysterium III. IV. V. similiter.

Ingressio: oratio conversatio cum Deo; occupatio nobilissima in terris; inchoatio aeternae occupationis in coelis. Laus, gratiarum actio, petitio.

Oratio Ecclesiae: psalmi superficialiter observanti fere absque sensu videntur. Semper attendendum: quis dicat ad quem. „Coeli enarrant gloriam Dei" — de Deo in tertia persona et mea meditatio *de* Deo; aut mea locutio *ad* Deum; aut quasi citatio locutionis Dei ad homines.

Psalterium quodammodo populare est Rosarium, quod item monet nos ad faciendam *meditativam* orationem.

Meditationis quodammodo methodicam vel technicam docuit S. Ignatius, qua illam multum facilitavit. Puncta — et exercitium facultatum mentis circa singula illa puncta.

XXXVI.

(Die 30. Octobris 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. – DE PURGATORIO.

Imago Führich: Angeli e purgatorio rosariis extrahunt animas. Ita post mensem Rosarii celebremus mensem Animarum in Purgatorio. I. Quid est Purgatorium?

A) Vivunt, „Regem, cui omnia vivunt" :

α) aliquae vivunt in coelo misericordiae,

β) aliae in inferno iustitiae Dei,

γ) aliae in Purgatorio, iustitiae servitutes, misericordiam praestolantes.

B) Szegény lelkek. Aug. Winter, catechumeni sui honorarium.

Honvágy — lővészárokból a szülői házhoz; annyival nagyobb, minél szebb a mennyei haza a földi szülői háznál.

C) Sunt gratissimae et ipsae — et ipse Deus retribuet.

Deus amat nostram misericordiam, et ideo potentem fecit; magnam familiam triformis Ecclesiae condidit; triumphans nos iuvat, nos iuvamus patientem; clavis carceris in manu nostra . . .

D) Ius habent aliquae ad nostram gratitudinem.

Forsitan nemo nostrum, qui non habeat parentes, avos, amicos, magistros, benefactores in Purgatorio.

Sancta et salubris, solatiosa etiam et magnifica est cogitatio pro defunctis exorare.

II. Quomodo iuvemus? Non omnia recte fiunt. Cogitemus funus. Anima devoratur desiderio — Job — et homines adferunt coronas!

In Vigilia Defunctorum illuminatio, mercatus quasi florum — utinam flores precum non obliviscerentur.

XXXVII.

(Die 10. Novembris 1915.)

KATH. AUTONOM-KÖR. A HÁBORÚ ÉS AZ ISTENI GONDVISELÉS.

A háboru nemcsak anyagi pusztulás, nemcsak seb és halál, hanem lelki kín is; és mint Prohászka püspök a Katholikus Szemle utolsó számában mondja, talán nagyobb kín a vallásos és erkölcsös embernek, mint a vallástalannak és erkölcstelennek. Nagyobb azért, mert a lelke érzékenyebb; azért is, mert nehéz problémákba sodorja s nála oly értékekbe gázol bele, aminőkkel a hitetlen nem is bír.

Igaz, hogy a hívő embert az Istenbe, a jóságba, a Gondviselésbe vetett hit vigasztalja; de viszont éppen ezen hit gyötörheti is; éppen ezen hit körül lehetnek neki oly fájó gondolatai, aminőket a hitetlen nem is tapasztal, mint aki előtt az életnek nincs ily transscendentális vallási és erkölcsi értelme és értéke.

Ezért tartotta a Kath. Autonóm Kör irodalmi szakosztályának elnöke időszerűnek, hogy a háború és az isteni Gondviselés problémája e helyről is fejtegettessék s a lehetőséghez képest megnyugtató megoldást nyerjen.

Theses: 1. bellum est malum poenale;

2. saltem ex una parte est etiam malum morale, cuius responsabilitas: *a)* individualis, *b)* socialis;

3. ideo non est malum a Deo factum,

4. sed tantum toleratum;

5. nec malorum terrenorum maximum, nam major est ruina per phtisin, per alcoholismum, per mortalitatem prolium, (fors etiam per luem);

6. malum a Deo toleratum ob bona maiora *a)* aeterna et *b)* etiam terrena.

1. Hogy a háború egy nagy rossz, abban az emberi nem közmeggyőződése szent hitünk tanával együtt megegyezik. „A peste, fame et bello, libera nos Domine“ nemcsak a Mindenszentek litániájának könyörgése, hanem az egész emberi nem esdeklése. Isten büntető ostorának

tartjuk mindnyájan a háborút, kikben emberi szív dobog. Mert azt a gyémántbutonos hadiszállítónét, ki minap a budapesti villanyoson egy béna katonának szemébe mondotta, hogy bár tartana örökké a háború, nem az emberek, hanem a hiénák közé kell számítani.

A vallás is rossznak tartja a háborút. Minden szentmisében benne van az imádság a békéért; az egész liturgiában egyetlen ima sincs a háborúért.

Vallásunk rossznak tartja a háborút: mindenek előtt fizikai rossznak, mely öl, rombol és pusztít, akár a pestis, földrengés és árvíz, vagy bármely más elemi csapás. És ha azt kérdezzük, hogy hogyan engedheti meg Isten, az irgalmas Isten a háborút, egyelőre — ezen szempontból — csak annyit felelünk, hogy csak úgy, mint a földrengést és az árvizet és a ragályos betegségeket és egyéb szerencsétlenségeket.

2. De a háború nemcsak olyan rossz, mint az árvíz, mint a tűzvész, mint a földindulás. A háború a rossznak másik kategóriájába is tartozik: a háború erkölcsi rossz is szokott lenni. A háború bűn, legalább az egyik részről, néha mindakettőről.

Senki sem akarja viselni a felelősséget a háborúért. Mindenki kitér e rettenetes felelősség elől. Mindig a *másik* az oka, akárcsak a verekedő kis gyermekeknél. Néha az emberi történelem itélőszéke is megállapítja azt a másikat, kinek lelkiismeretét millióknak halálhörgése és országok pusztulása nyomja. Az emberi történelem azonban csak néha tud teljes bizonyossággal rámutatni a tettesre: Isten mindig megtalálja.

A tettes nem mindig egyén, sőt ritkán csak az. Rendesen hozzájárul egy egész nemzet bűnös kapzsisága, elvakult fanatizmusa, vagy legalább bűnös letargiája, melylyel egy elvetemült bűnszövetkezetet nem tud, vagy nem akar magáról lerázni.

De még a nemzetek is irtóznak eme rettenetes felelősségtől. Politikusok, diplomaták és egész nemzetek Pilátusként mossák kezöket attól a vértengertől, melyet soha sem lehet lemosni. Holmi „izmusokat“ állítanak oda mint

bűnbakokat, mint a háború okait: imperializmust, caesarizmust, nationalizmust, chauvinizmust.

Előbb láttuk a háborút, mint fizikai rosszat, mint szenvedést. Midőn kérdeztük, miért engedi meg Isten a háborút, az ideiglenes felelet az volt: amiért megengedi a többi bajt és szenvedést, a betegséget, a halált, a tűzvészt és a vízáradást.

Azután láttuk, hogy a háború a rossznak más kategóriájába is tartozik: a háború legalább az egyik oldalról bűn. És ha itt kérdezzük: miért engedi meg Isten a háborút, ideiglenes feleletünk itt is csak az lehet, amiért a bűnt általában nem is annyira engedi, mint inkább ideigóráig eltűri, meg nem akadályozza.

3. A háború baj és bűn. Óriási méreteivel lefoglalja egész valónkat, gondolati és érzelmi világunkat és azt hiteti el velünk, hogy ő a legnagyobb pusztító, büntető ostor Isten kezében.

Pedig nem az.

Csak úgy látszik, mert a tömeghalál térben és időben, egy rettenetes chaoszban összpontosul.

Valóságban pl. a tüdővész több emberéletet, az alkoholizmus több vagyont pusztít el, mint a legvéresebb világháború.

a) Tüdővész: évi 70,000 hazánkban; közel 50 év előtt utolsó igazi háború; azóta kb. 3,500.000, három és fél millió . . . ne adja Isten, hogy a háború ennek huszadrészét pusztította légyen el halottakban!

b) Alkoholizmus α) számlájára irhatnók a tüdővész pusztításának nagy részét; hiszen az alkoholizmus gyengíti az illető áldozatnak, gyermekeinek szervezetét; a nyomorult lakásviszonyokat okozza, oka a nyomornak, pauperizmusnak; oka tehát emberáldozatban annak a negyedfél millió tüdővész-áldozat tetemes részének. De többnek is. A csecsemőhalandóság a tüdővésznél kétszer is erősebben pusztítja az emberéletet. Évi 150,000. A béke közel 50 éve alatt. A háború áldozatainak talán negyvenszerese. Az alkoholizmusnak ebben is nagy része van. Füzetet írtam „A legnagyobb ellenség“ cím alatt.

β) Vagyonban is többet pusztít. Hazánk évenként egy milliárd koronát költ alkoholos italokra. Ötven év alatt 50 milliárd. Hová lennénk, ha a háború ennyibe kerülne? Ha ez a pénz, ez az érték megvolna! Épületekben, egészséges lakásokban, templomokban, iskolákban, kórházakban, utakban, hidakban, vasutakban, takarékbetétekben, alapítványokban, gyárakban! Hazánk fiai nem mennének Amerikába

Mi tehát a háború? Nem egyéb, mint egy amaz óriási bajok közül, melyek az emberiséget sújtják s amelyeket az emberiség többé-kevésbbé önmagának okoz.

Az isteni Gondviseléshez viszonyítva a háború tehát nem egy elszigetelt jelenség. Nem is kíván tehát külön tárgyalást eme kérdés: miért engedi meg az Isten a háborút — benfoglaltatik ezen kérdés a theodicea ama két nagy kérdésében: miért tűri el Isten a bűnt és miért engedi, miért bocsátja vagy küldi az emberekre a szenvedést.

4. Miért engedi meg Isten a bűnt? Mert önelhatározással, szabad akarattal bíró lényeket is akart teremteni, kik saját akaratuk beleegyezésével nyerjék el örök boldogságukat, vagy ha ezt nem akarják, saját hibájukból tévesszék el örökre céljokat. Az előbbiek boldogsága egy örök hymnus Isten végtelen irgalmasságára, az utóbbiak boldogtalansága örök hymnus a végtelen igazságosságára. Az egész teremtés örök hymnusa Isten dicsőségének; ezt a bűn sem képes megakadályozni. Isten pedig oly nagy, oly fenséges, oly szent, oly jó, hogy mindkét hymnust: az irgalmasság és a büntető igazságosság hymnusát egyaránt megérdemli.

5. De miért engedi meg Isten, hogy mások bűne miatt ártatlanok is szenvedjenek? Miért engedi meg, hogy alkoholista apa gyermeke egy hülye koldus legyen? Miért engedte meg, hogy egy I. Napoleon egész Európát Moszkvától Gibraltárig egy nagy temetővé tegye és százezer árva és özvegy töltse gyászban és nyomorúságban életét?

Azért, mert ezen földi élet nem minden, amit Isten az embernek adott. Azért, mert ezen földi élet csak rövid előkészület az igazi, a teljes életre.

Egy volt szemináriumi előljárómtól többször hallottam, hogy minden ember élete külön-külön is az isteni Gondviselés egy zseniális remekműve, melyet egy utólérhetetlen művészettel hímzett szőnyeghez hasonlíthatunk. Mi itt a földi életben ennek a szőnyegnek csak a visszáját, a fordított oldalát látjuk; a hímzés mintája csak nehezen vehető ki; egyes szálak minden ok és rendszer nélkül látszanak össze-vissza futni. — De eljön az idő, mikor majd az örökkévalóságban meglátjuk a műremeknek igazi oldalát s akkor majd megoldódik minden fájdalmas kérdés. Itt a földön tartson bennünket a remény: Istennél megtaláljuk a boldog valóságot.

Isten tehát azért engedi meg a földön a szenvedésnek tragikus problémáját, mert ő azt a legteljesebb jósággal, irgalmassággal és igazságossággal meg is tudja oldani.

S amit eme megoldásból mi már a földi életben is sejteni tudunk, azt én két művész eszméjével szeretem közölni: közöltem is több alkalommal, de szeretném itt megismételni.

Az élet és halál problémájának a mult század egyik legnagyobb festője Fűhrich. — Két kép a halálról.

Tehát a halál a harctéren nem bután és vadul gázolt; a golyót nem a véletlen ... a halál tiszteletteljesen balján állott az elesett vitéznek; a homokóra a kezében; odamutat ... Lengyel Ede képe a katonai kórházban: az első üdvözlet a túlvilágon ... *Isten* hozott, kedves fiam; nem a „buta golyó," nem a véletlen ...!

A jó és balsors problémája — Calderon.

XXXVIII.

(Die 19. Novembris 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE CARITATE.

Hodiernum festum S. Elisabeth ostendit nobis momentum christianae caritatis. Lecky innuit et aliqui moderni expressius affirmant Catholicismum socialem esse aliquod novum — sicut et politicum — quasi surrogatum Catholicismi religiosi.

Nil falsius.

Semper aderat in religione dogmatismus, mysticismus, ascetismus, caritas.

Apud alias personas aliud momentum magis; etiam aliis periodis aliud alio magis, attamen semper omnia quatuor aderant; nunc adsunt; aderunt.

Longe absit generalisatio; sed tamen dici potest primo aevo Martyrum: mysticismum et caritatem; aevo Patrum dogmatismum – ob invalescentes haereses; aevo medio iterum mysticismum et ascesin; reformationis tempore dogmatismus et ascetismus, nunc magis caritas et quidem socializata.

Attamen nullo modo exclusive haec dici possunt; etiam aevo Martyrum erat dogmatismus (contra haereses gnosticas) — etiam aevo Patrum erat mysticismus (S. Augustinus), caritas (Paulinus, Melania), etiam medio aevo erat dogmatismus (Scholastici) etc. Ita etiam nunc adsunt omnia quatuor religionis elementa.

Attamen caritas nunc alia?

Caritas est eadem in affectione — formaliter ut virtus; exercitium eius tamen est modificatum per scientias statisticas et oeconomicas.

Caritas etiam socialis est virtus christiana.

Diligimus proximum, sicut nos ipsos, ut filium Dei Patris nostri, ut fratrem Christi fratris nostri. Et diligimus bene volendo et bene faciendo. Et diligimus omnes, etiam distantes, etiam futuras generationes. Etiam futurum aevum Ecclesiae ... et patriae.

A S. Elisabeth discere bonam voluntatem, heroicam, ubique iuvandi.

Modum iuvandi indicet accurata cognitio miseriarum modernarum earumque therapeutica.

XXXIX.

(Die 22. Novembris 1915.)

SZOCIÁLIS KURZUS MEGNYITÁSA.

A háború előtt is volt szükséges oly karitatív működés, mely nemcsak egyes bajba jutott egyéneken iparkodik segíteni, hanem szociális kihatással egész rétegeknek bajait akarja orvosolni — vagy ami még jobb — megelőzni.

Ami a háború előtt is szükséges volt, az hatványozottan szükséges a háborúban és ilyen marad a háború után is. A háborúnak mérhetetlen vér- és vagyonvesztesége ugyanis megsokasítja a magukkal tehetetlen bénáknak, magukon segíteni még nem tudó árváknak seregét; s midőn a kenyérkeresőknek számát ijesztő módon apasztja, a bajt és nyomort minden téren ugyanolyan arányban fokozza.

Hatványozott ügybuzgóságra és megfontolt, okos tevékenységre van tehát szükség, hogy azt, ami a háború után megmarad emberben és vagyonban, féltő gonddal őrizzük és ápoljuk, hogy az tovább ne úgy pusztuljon, mint pusztult a háború előtt, mikor csak egyes népbetegségek, mint a tüdővész és alkoholizmus, a béke hosszú évei alatt, emberéletben és vagyonban nagyobb pusztítást vittek véghez, mint aminőre a legvéresebb háború képes.

Ezen embermentő munkát is tanulni kell, mint minden üdvös és hasznos dolgot. Azért kérte meg a kassai kath. Patronage-Egyesület a szociális szeretet tudományosan képzett és a gyakorlatban nagy érdemeket szerzett munkásait, hogy tanulmányaik és tapasztalataik gazdag tárházából merítve szíveskedjenek kassai Patronage-munkánkat új világossággal felderíteni és új buzgóságra serkenteni.

Örömmel és tisztelettel üdvözlöm a tisztelendő nővéreket és a kurzust megnyitom.

XL.

(Die 24. Novembris 1915.)

COPULATIO ANDREAE PETŐ ET EDITHAE HORVÁTH

Ecclesia hodie terminat suum annum et incipit novum. Már a mai Vespera a bűnbánat viola színében, az új évet az Adventtel kezdi. Emlékeztet a Krisztusjövet, Krisztusvárás szomorú idejére. Az Ótestamentom évezredei, a meg nem váltott emberiség sóvárgása. Tél a természetben, tél a lelkekben; hosszú éj, sötétség a lelkekben, hideg a szívekben; még nem hirdette a karácsonyi angyal a Dicsőséget Istennek a békességet az embereknek.

Ha napjainkra gondolunk, a hosszú, krisztustalan ószövetségi Ádvent képe tárul elénk. Mintha még nem is lett volna karácsony a világon, mintha még nem hangzott volna el a Gloria és a Pax.

Sötétség az elmékben — az ellenségeskedés; maga a tudomány, a haladás, a technika, a pusztulást, a pusztítást, a halált szolgálja.

Hideg a szívekben . . . még maga az erény is, a hazának szeretete, az önfeláldozás, a hősiesség is véres köntöst ölt magára és szomorú szükségből a halál munkáját végzi.

Ebben a nagy világchaoszban, ebben a látszólag még meg nem váltott, gloriátlan és békétlen világban legyen a ti új családotok egy kis karácsonyi sziget, a pusztában oázis. Szigete, oázisa a világosságnak, a melegségnek, a glóriának, a paxnak.

A világosságnak, mely ismeri Istent, a melegségnek, mely szereti Istent, a glóriának, mely Őt szolgálja, a paxnak, mely az emberszeretetet gyakorolja.

Az erények illata, az imádság tömjéne szálljon fel az égbe házatokból és hozzon a világnak is mielőbb nagy karácsonyt, a béke ünnepét.

A haza minden erejének, népünk testi-lelki egészségének, munkaszeretetének és anyagi haladásának alapja a vallás erejéből táplálkozó erős akarat és tiszta erkölcs. Azért legyen a béke nagy munkájában a ti éltetek a val-

lásosság hathatós példája, munkásságtok pedig ugyanezen vallássosság apostolsága.

Ad hoc iuvet nostra oratio et Ecclesiae benedictio, quam nunc estis accepturi.

XLI.

(Die 3. Decembris 1915.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE ADVENTU.

1. Annus ecclesiasticus. 2. Adventus. 3. Immaculata.

1. Dominica praeterita incepimus novum annum ecclesiasticum. Est novus annus scholasticus Ecclesiae. In hac schola versari debemus semper; corpus enim et mundus nos detrahit... sursum erigi, oculum ad suprasensibilia acuere. Ergo:

a) haec schola omnibus necessaria;

b) tractat ista schola historiam revelationis, redemptionis;

c) non tantum docet, sed agit; non tantum memoria, sed realitas; Christus vivens...

2. Incipit cum Adventu. Irredemptae humanitatis suspiria;

si unquam, nunc facile, Christum Regem pacificum desiderare, ut det nobis illam pacem, quam mundus dare non potest, quae solvit omnia aenigmata, etiam mortis, non tantum iuvenum in bello, sed omnium, omnis doloris...

Adventus Christi in animas.

Hodie iuvenis dr. medicinae baptizari cupiens; dixit se vidisse mori christianos — invidisse — aemulasse.

3. Immaculata — mysterium, festum triumphale gratiae sanctificantis.

Unum necessarium.

XLII.

(Die 8. Decembris 1915.)

CONGREGATIO PUELLARUM. — SUSCEPTIO.

Festum hodiernum festum triumphi gratiae super peccato originali.

I. Peccatum originale: *a)* conditio primi parentis: gratia, scientia, integritas, impassibilitas, immortalitas, paradisus, *b)* peccatum — sequelae, *c)* Protoevangelium: „Conteret caput tuum."

II. Eadem gratia in nobis quoque triumphare debet, nos quoque conterere debemus caput serpentis seducentis ad peccata, superando tentationes.

Et hoc praecipue his angustiosis temporibus, quae adeo ostendunt nobis sequelas peccati et adeo necessarias faciunt virtutes: patientiae, fiduciae, modestiae, laboris, parsimoniae.

III. Ad has virtutes iuvat nos Congregatio Mariana exemplo et cultu Beatae Mariae Virginis. Exemplo vitae pulcherrimae, perpetui triumphi de serpente. Cultu: precibus ad Virginem potentem et Matrem optimam. Disciplina Congregationis: frequentia Sacramentorum.

XLIII.

(Die 12. Decembris 1915.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE EVANGELIO DOMINICAE III. ADVENTUS.

I. Quatuor gradus humilitatis S. Ioannis Baptistae. De Ponte II, 328—330.

II. Praemium humilitatis in S. Ioanne Baptista.

III. Idem obtineat in Congreganistis.

I.

Primus gradus: negavit se esse Christum; non attribuit sibi gloriam incompetentem.

Secundus gradus: non sum Elias, non sum Propheta,

non attribuit, quae aliquo sensu potuisset; potuisset dicere: habeo tamen Spiritum Eliae . . . etc.

Tertius gradus: omnia Deo attribuit; *vox* clamantis, flatus vocis . . .

Quartus gradus: non se excusat . . .

II.

Praemium humilitatis:

a) fuit tamen propheta; imo maximus vatum;

b) fuit tamen Elias spiritu et virtute;

c) fuit praecursor Christi, quo non surrexit maior; imo alter Christus . . .

III.

Applicatio ad Congreganistas:

a) Propheta, docere, annuntiare veritatem Christi. α) *Scire:* catechismus, Evangelia, lectio spiritualis. „Kongregáció" folyóirat. β) *Docere* (in Patronage) domi, infantes; lectionem promovere. Sajtószakosztály.

b) Elias — non obstante omni difficultate α) interna, β) externa.

c) Christus — status gratiae sanctificantis. Pulchritudo, splendor sanguinis Christi. Duplicis generis animae albae, splendentes; nigrae, sepulchra dealbata; intus tenebrae, putrefactio, foetor, vermes. Et si linguis Angelorum loquar . . . montes transferam — nihil pro gloria aeterna.

XLIV.

(Die 14. Decembris 1915.)

BENEDICTIO CAPELLAE IN HOSPITALI MILITUM.

Has hebdomadas ante festum Nativitatis Adventum vocamus: Úrjövet várása, Erwartung der Ankunft des Herrn, očakávanie príchodu Spasiteľa. Memoria illius temporis . . .

Novum quasi Adventum nunc habemus — exspectamus Dei auxilium pacem victoriosam, securam.

Vos hic in hospitali exspectatis, parati ad labores omnes; pati et certare . . .

Et in hoc iuvet vos istud Sacellum, ubi Christus praesens: se immolat, Sacramentis vos sanctificat — abluit, doctrina instruit.

Et haec omnia vos iuvent; accipietis novum metrum. Istud novum metrum docebit vos, non tam magna esse, quae patimini, quae periculo exponitis.

Gratias praetori et medico dri Bermann.

F.

Allocutiones 1916.

I.

(Die 1. Januarii 1916.)

FELICITATIO.

Diversis deputationibus: Cleri, magistratuum, piorum operum.

1. Ante annum iam totus mundus fere eadem sibi precatus, quae nunc.

Magnum totius mundi desiderium nondum impletum.

Aurora anni elapsi sanguinea erat: crepusculum eius vespertinum non minus.

2. Anno elapso putavimus, mundum nunquam magis unum in magno desiderio . . .

Ast nunc putamus eum adhuc magis unum, quam ineunte anno elapso.

Magis adhuc unum sumus in persuasione humanum genus nil posse pro pace. Faces accendere potest, extinguere non potest. Annyi ezerféle érdek össze-vissza kuszálva. Olyan lesz az új évünk is, aminőt érdemlünk.

Kitartani imádságban, munkában, takarékosságban, áldozatkészségben.

3. Si volumus pacem magnam: paremus pacem parvam: in anima nostra, cum Deo, cum proximo, cum prorpria conscientia.

II.

(Die 5. Januarii 1916.)

KATH. PATRONAGE-EGYESÜLET. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

Novus annus item auroram sanguineam — indefesso labore opus ad sananda belli vulnera.

Opus nostrum non erat otiosum mense Decembri.

De laboribus in genere D. Vicepraeses referet; de donis in festo Nativitatis Domini item audiemus.

Mihi in specie referendum est loco D. Dionysii Ducsay, Praesidis Sedis Orphanorum Comitatensis, qui hodie ob triste officium pietatis comparere non potuit.

Invitatio ad Notarios de collecta pro orphanis belli. — Item de puellis Cassoviam pro servitio venientibus, ut ad Asylum Ancillarum veniant. Gratias agendae sunt.

Interim bellum continuatur et nos debemus labores continuare pro victimis belli et ceteris omnibus.

Ozanam F. Oeuvres I. 65. „Cette croyance qui porte la guerre dans l' homme est la seule qui puisse donner la paix aux nations". Csak azon hit, mely a küzdelmet, a harcot beleviszi magába az emberbe, képes arra, hogy békét vigyen a társadalomba, a nemzetek közé. Ha az emberek igazi keresztény nevelés által meg nem tanulják saját rendetlen vágyaiknak leküzdését, nem lesz társadalmi béke a nemzetekben és nem lesz politikai béke a különféle nemzetek között. A Patronage lélekmentés, lélek-nevelés; ez legyen programmunk az 1916. évben is.

III.

(Die 7. Januarii 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. – DE EPIPHANIA.

Hesternum festum Epiphaniae est festum universalitatis, catholicitatis Ecclesiae.

Antiquum Testamentum particulare, unus populus electus pro praeparatione, praedicta erat universalitas. Psalm. 71. „Deus iudicium tuum". Psalm. 82. „Miseri-

cordias Domini in aeternum cantabo." Isaias, Malachias. Ceteri Psalmi „Laudate omnes gentes" (116), „A solis ortu usque ad occasum" (112).

In Epiphania magi ab Oriente — tres reges? stella duce.

Stella nos duxit ad Bethlehem; nobis eam accenderunt missionarii nostri: Adalbertus, Stephanus, Gerardus.

Destinatio universalis nondum perfecta; pagani, Iudaei, haereses et schismata, increduli catholici. Festum Epiphaniae cogitatio missionum, collecta in Ecclesiis. Missiones: nunc crisis maxima. Coloniae Germanoram.

Turcia missionarios Italos et Gallicos expulit.

Multo maiores labores nunc nos manent.

Tantum florens catholicismus potest missiones fovere, missionarios educare.

Et ideo incipiamus apud nosmetipsos. Nostra congregatio *intensive* (sermo non omittetur, si ego impeditus: alium. — Confessio et Communio menstrua . . . ultimo Sabbato cuiusque mensis).

Extensive (nova membra . . .).

Ceteras Congregationes promovere, uxores etc. in Congregationem mittere, in ceterarum Congregationum laboribus apostolicis participare — sajtóakció — malas ephemerides non subnotare; istam pecuniam bonis potius dare; in diversoriis, in itineribus Alkotmány et alias nostras ephemerides petere.

Ingressio: Az új évben szeretettel üdvözlöm, kérem, maradjanak hívek. A tegnapi ünnep az újszövetség általános, egyetemes jellegének, az Egyház catholicitásának ünnepe. Az ószövetség particuláris vallás volt; területhez, néphez, időhöz kötve. Területhez: melyről évenként háromszor el lehetett menni Jeruzsálembe; néphez; időhöz: míg eljön az idők teljessége.

Az ószövetség tudta ezt; csak előkészítő stádium volt. A próféták által Isten kinyilatkoztatta: tegnapi epistola.

Zsoltárok: Dávid országa idő és tér határain fölülemelkedik. 89. zsoltár gyönyörű szép. Isten igéretei — a szomorú valóság . . . a babiloni fogságban . . . eseng hogy jöjjön már . . . dein ut supra.

———

IV.

(Die 8. Januarii 1916.)

IN COPULATIONE CAPITANEI OSCARI KAROJLOVIČ CUM EUGENIA KAHLIG.

Die Institution der Ehe, welche vor Christus nur ein natürlicher Kontrakt war, hat unser Herr und Heiland zur Würde eines übernatürlichen Sakramentes erhoben.

Ein Sakrament ist ein sichtbares Zeichen der unsichtbaren, die Seele reinigenden, erleuchtenden, stärkenden, heiligenden Gnade Gottes, welches Zeichen durch Christus eingesetzt ist.

Auch in der Ehe ist ein sichtbares Zeichen: die gegenseitige Erklärung, das Händereichen, das Anstecken des Ringes, die Eidesleistung auf das Kreuz des Erlösers.

Und diese äusseren, sichtbaren Zeichen zeigen uns das Wesen der unsichtbaren Gnade Christi, mit welcher er die Seele der neuen Ehegatten erfüllt, damit sie der Pflichten der zum Sakramente erhobenen Ehe vollkommen entsprechen können.

Die Pflichten der einen, unauflöslichen, christlichen Ehe sind unverbrüchliche Treue bis zum Grabe, niemals endende, geduldige, ausharrende Liebe, treue, gegenseitige Hilfe in allen Gefahren und Widerwärtigkeiten dieses Lebens.

Zur Erfüllung dieser Pflichten gibt ihnen Gott seine Gnade in diesem Sakramente durch die Verdienste des Erlösungstodes des Sohnes Gottes. In *einem* Sakramente, des Altares, ist Christi Fleisch und Erlöserblut wahrhaft und wesenhaft zugegen, doch auch alle anderen Sakramente haben ihre Wirksamkeit vom Opfertod und Erlöserblut des Heilandes. Der rubinrote Schimmer des Blutes Christi ergiesst seinen göttlichen Glanz über die Seele eines jeden Gläubigen, der ein Sakrament empfängt.

Auch auf Ihre Seele fällt in diesem Sakramente ein Blutstropfen vom Kreuze Christi, ein Blutstropfen des Sohnes Gottes, ein Tropfen, mehr wert, schöner, herzlicher, wertvoller, ehrwürdiger als die ganze Welt.

Und von diesem Sakramente, vom rubinroten Schmucke des Blutes Christi wird die Seele mit neuer Schönheit geschmückt: ein Gegenstand des Wohlgefallen Gottes, würdig seiner besonderen Gnade, seines besonderen Schutzes.

Wollen Sie diesen Schatz der Gnade Gottes in Ihrer Seele durch ein wahrhaft christliches, getreues Leben stets bewahren.

Und wie Gott der Herr Sie, Herr Bräutigam, in tausend Gefahren des Weltkrieges, auf Fürbitte seiner gebenedeiten Mutter und des hl. Antonius beschützt hat, so möge Er diesen Ehebund nun segnen und Ihnen Glück und Licht und Kraft und Seligkeit gewähren, für Zeit und Ewigkeit. Amen.

1. Dignitas Sacramenti. 2. Signum. 3. Gratia — officia, fides, caritas, auxilium. 4. A Christo. 5. Animae ornatus, dignitas. 6. Protectio divina.

V.

(Die 9. Januarii 1916.)

CONGREGATIO MULIEBRIS. — DE EPIPHANIA.

Epiphania, festum universalitatis.

Epistola festi.

Ps. 151. „Deus iudicium tuum regi da.“ — Ps. 83. „Misericordias Domini in aeternum cantabo.“

Stella duxit magos. Ex illo tempore continuatur opus stellae. Fides ducens ad Christum. — Opus nondum perfectum.

Missionarii: nunc difficultates; *a)* coloniae Germanicae; *b)* Turcia

Orare; organizare postquam prelum erit in ordine, statim. Interim hic fidei propagatio. Ante omnia haec ipsa Congregatio crescat *extensive:* sunt adhuc multae Matronae et Puellae catholicae . . . etiam valde piae. Omnia molimina Congregationis eo melius, quo plures. Nullum onus speciale — materiale nullum obligatorium — bis per mensem et confessio. *Intensive:* quae fiunt, perfecte fiant; vita; sectio ascetica; sectio preli.

VI.

(Die 21. Januarii 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE CONGREGATIONE.

Quid est Congregatio.

a) Societas Catholicorum — secundum diversos status — coadunatorum.

Habemus ius. Non est separatismus. Judaeis licet; in Újhely saltem decem opera Iudaica.

b) Catholicorum credentium, virtutes aestimantium . . .

α) Qui secum contentus . . . et multi tales. Pharisaeus in Evangelio . . . et nunc . . . parva cognitio sui ipsius . . . Naiv, nevetséges öndicsekvés. — Pro his non est Congregatio.

β) Sed qui habet conscientiam timoratam, oculos ad intus quoque apertos — de usu temporis, de usu bonorum, de caritate, urbanitate.

c) Foedus Catholicorum in vita spirituali progredi cupientium et media adhibere cupientium.

Media generatim cultus et imitatio Beatae Mariae Virginis.

Media specialia: conferentia bis in mense;

Confessio et Communio semel in mense.

d) Foedus Catholicorum etiam apostolatum exercere cupientium. Quibus non est perinde, utrum virtus regnet in vita publica, an vitium; prospera sitne patria cum populo an misera. Ideo huc pertinet: sajtó, antialkoholismus, patronage.

Res actuales:

a) folium de idea Congregationis impressum distribuere.

b) Felvidéki Újság: tres Comitatus ad Dioecesim pertinent. Ex omni Comitatu aliquos sacerdotes boni calami requisivi, ut scribant. Hucusque dr. Adalbertus Wick, Josephus Káger, Franciscus Inczinger, Joannes Kurimszky scripserunt. Folium erit vividius, „variegatius“; eo magis commendabile,

Catholici Germani habent ephemerides catholicas excellentes: „Abonnieren, inserieren, *korrespondieren*“.

Etiam nos ita.

VII.

(Die 2. Februarii 1916.)

KATH. PATRONAGE-EGYESÜLET VÁLASZTMÁNYI ÜLÉSE. — A HADIÁRVÁKRÓL.

A mai ünnep emléke a negyvennapos kis Jézus bemutatásának a templomban. Mózes III. könyvében meg volt írva a törvény, hogy az elsőszülött gyermeket be kell mutatni az Úrnak — s áldozatot kell bemutatni érette. Szűz Mária odaállott engedelmesen és alázatosan a zsidó anyák közé; ha többen voltak, a szegények közé vonult szerényen vissza — hiszen a szegények áldozatát mutatta be — egy pár gerlét vagy galambfiókot.

A mai ünnep a mai keresztény világ ünnepe. Mindenütt, ahová a háború öldöklő angyalának pusztító csapásai elhatottak: gyermekeket mutat be a keresztény szeretet az Úrnak, az árvák atyjának; bemutatja az Úristennek a szeretet a harcban elesett hősök árváit; bemutatja az Úristennek s Előtte megfogadja: Uram, Istenem, Neked és hazámnak akarom e gyermekeket nevelni; Éretted és hazámért vállalom a gondoskodást eme gyermekekért.

A hadiárvák a nemzet árvái, ők mindennél többet áldoztak a hazáért: atyjokat adták oda véres áldozatul a harctéren a haza védelmében; a haza, a nemzet köteles náluk az atya gondoskodását pótolni.

A nemzet emberekből áll, kik ezt a kötelességet teljesítik; ki anyagi áldozattal, ki a gyermekek nevelésének tényleges elvállalásával.

A hadiárváknak legalább kilenc-tizedrésze az anyáknál marad elhelyezve. Az anyák az elesett férj után az államtól bizonyos nyugdíjat s a gyermekekre bizonyos segélyt fognak kapni. Az államnak, mint egy paragrafu-

sokhoz kötött óriási gépezetnek nem lesz módjában e tekintetben valami nagyon individualizálni; azért a társadalom segítségére ezen gyermekek egy jó részénél szükség lesz.

Az árvák egy része anyátlan is, vagy oly anya gyermeke, kire a gyermek tartását és nevelését nem lehet rábízni. Ezen gyermekeket tehát egyebütt kell majd elhelyezni: részben egyes családoknál, mint ezt az állami gyermekmenhelyek most is teszik az ugynevezett elhagyatott gyermekekkel. Más gyermekekre nézve vagy szükséges, vagy legalább nagyon előnyös és óhajtandónak fog mutatkozni az internátusi elhelyezés, mely higienikus és pedagógiai tekintetben több biztosítékot nyujt...

Ily esetekben a kissé vérszegény, vagy egyébként betegségre hajló gyermekek, továbbá az annyira tehetséges gyermekek, veszteség volnának a hazára és Egyházra, ha tovább nem képeztetnének.

Ily hadiárva otthonok készülnek másutt: Garamszentbenedek, Ottokár-árvaház.

Mi is két ilyet készítettünk elő.

VIII.

(Die 4. Februarii 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. VIS CULTURALIS RELIGIONIS CATHOLICAE.

Scriptor rerum politicarum et statisticarum dr. Joannes Rost post plura opera similia nunc:... „Die Kulturkraft des Katholizismus."

Optimismus catholicus, problema doloris, nullibi tam solatiose ...

1. Vis vitalis, amor vitae — fundamentum prosperitatis popularis et potestatis imperii ... *a)* Suicidia. *b)* Nativitas infantum.

2. Moralitas: *a)* nativitates illegitimae (Bavaria ob rationes oeconomicas et iuris hereditarii istam statisticam commaculat, secus pro catholicismo honorifica); *b)* divortia.

3. Metrum aliquod animi male contenti est vis democratiae socialis. Statistica data.

4. Prosperitas temporalis relative minor, (rationes!) attamen crescit.

5. Scientiae et artes . . . imparitas per longum tempus, intolerantia, saecularizatio.

Si applicaremus ad nostram patriam:

a) certe numerus Catholicorum relativus crescit. Omni decennio proportio uno % in nostrum favorem;

b) valde desiderandum esset, ut in numero suicidiorum, divortiorum, nativitatum illegitimarum, appareat verae religionis et gratiae supernaturalis efficacia.

Sacramenta, Congregationes.

IX.

(Die 13. Februarii 1916.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE GRANO SINAPIS ET DE FERMENTO.

Dominicae VI. post Epiphaniam evangelium: duae parabolae de grano sinapis et de femento. Prior extensionem, posterior intensivam efficaciam regni Dei describit.

Parabolae (ad phantasiam et memoriam) a kelet élénk népei . . . minekünk is.

1. Sinapis—Schegg—Wirtmüller Archaeologia I. 162. Ita Ecclesia velociter propagata . . .

Est res viva in cordibus vivis hominum — vivificata per gratiam — et liberum arbitrium. Ideo semper nutrienda, sananda, colenda, augenda est.

Ideo altera parabola: fermentum . . .

Sine fermento farina quasi mortua, panis incomestibilis.

2. Imago de hac duplici efficacia in hodierna epistola: I. Thessalonicens. 2, 2—10.

S. Paulus erat Thessalonicae (urbe hodie toties nominata: Saloniki) per aliquot hebdomades Act. 17.

His christianis, in persecutione violenta probatis mox S. Paulus scribit Athenis . . .

3. Hodie idem adhuc continuatur: sinapis, fermentum. Congregatio Mariana haec sit etiam:

a) sinapis granum; multiplicetur membris, dilatetur;

b) sit fermentum:

α) per accuratissimum implementum: studium virtutis,

β) per zelosam activitatem sectionum ad extra quoque.

12 apostoli pro toto mundo sufficiebant; sufficiat Congregatio haec ad totam hanc urbem Cassoviam meliorandam.

X.

(Die 17. Februarii 1916.)

A GYERMEKVÉDŐ LIGA KÖZGYÜLÉSE.

Sok beszéd esik, sok tinta folyik arról, hogy mi az államnak és mi a társadalomnak a feladata a szegényápolás, a gyermekvédelem, a háború sújtotta családok segélyezése körül.

Vannak, kik az állami segélyezést a minimumra akarják szorítani s minél többet a társadalom önkéntes áldozatkészségéből szeretnének segíteni, de ezeknek álláspontja bármily szép és idális, nem számol az önkéntes adakozás teljesítő képességével.

A mathematika sok mindent megmagyaráz: megmagyarázza azt is, hogy a gyámolitásnak és segélyezésnek akkora feladatai vannak, aminőknek elvégzésére az önkéntes adakozásból hiába várnók a fedezetet.

Egy példa erre az állami gyermekvédelem intézménye.

Az állami gyermekmenhelyek mult évi november 30-án 62,334 elhagyatott gyermekről gondoskodtak. Ha csak kétszáz korona évi költséget számítunk, egy gyermek évi tartásdíjára, csupán az elhagyatott gyermekek tartásdíja évenkint 12.466,800 koronát tesz ki. Tisztelettel kérdem, ki volna képes évenkint tizenkét és fél millió koronát összegyűjteni önkéntes adományokból az elhagyatott gyermekekre.

Talán nem csalódunk, ha azt gondoljuk, hogy hasonló évi összeg fog kelleni a hadiárvákra is. Ezen összeg évenkint csökkenni fog, amint majd az árvák felnőnek, de egyelőre körülbelül évi tizenkét millió korona lesz szükséges — nem arra, hogy az árvákat úgy neveljük, amint azt a harctéren elvérzett atyjok érdemelte, hanem hogy nekik a legszerényebb megélhetést biztosítsuk — csak olyat, aminőt az állam a telepekre kihelyezett gyermekeknek biztosít. Ezen tizenkét milliót évenkint semmiféle gyüjtés és közadakozás nem képes összehozni. Itt is kell, hogy az állam vegye a kezébe az ügyet.

Nem lehet tehát a hadiárvák eltartásának és nevelésének kérdését az állam nélkül, tisztán társadalmi adakozás útján megoldani.

De viszont azoknak sincs igazuk, kik a társadalom áldozatkészségét és közreműködését többé-kevésbbé kirekesztve, mindent az államra akarnak hárítani.

Tegnap olvastunk egy kassai lapban egy idevonatkozó cikket, mely az előzményekben — sajnos — sok igazat mond; de a következtetés levonásában túllő a célon. A cikk körülbelül azt mondja, hogy mivel a gyűjteseknél sok visszaélés történik, azért az egyesületi és társadalmi initiativa küszöböltessék ki és végezzen mindent az állam.

Visszaélés mindenütt *lehet*, ahol emberek vannak, ezen az államosítás sem fog segíteni. De maga az adakozó közönség is lehet figyelemmel arra, hogy kinek és mire adja filléreit, vagy koronáit; egy kis óvatosság mellett igen sok visszaélésnek elejét vehetjük.

A magán-alamizsnálkodás parazitái. Jehlicska in Egyházi Közlöny nr. 6 anni currentis.

XI.

(Die 18. Februarii 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. THEOCENTRISMUS, EGOCENTRISMUS.

Postcras Septuagesima: praeparatio remota ad festum paschale. In Breviario: creatio; dein in Sexagesima: lapsus protoparentum. In lectione 2. Noct. — praeparatio ad novam creationem in redemptione Christi.

Fundamentum vitae spiritualis — etiam in exercitiis S. Ignatii: homo creatus a Deo.

In hoc magna differentia duarum ethicarum: aut Deus est in centro, aut homo agens. Theocentrismus, aut egocentrismus.

Bellum ostendit:

a) egocentrismum pessimum esse: papírcsizmák, padlómáztojás, pókhálóposztó . . .

b) systemata intermedia nihil valere: R. Wahle de Eucken in Assoc. Persev. 1816. pg. 113.

c) etiam religionem superficialem non multum valere, hadisegélyes asszonyok, pigrae, invidae, stupidae, vanae;

d) tantum firmam persuasionem religiosam probationem belli subiisse.

In bello: Piestyánszky.

Domi: inter fraudatores criminosos multi erant, „liberi muratores", nullus Congreganista.

Ideo Congregatio Mariana est eminens opus patrioticum quoque.

Intensiva religiositas superaddens ad officia communia catholica. Catholicum cognoscis in feria VI, Dominica, Paschate. Congreganistam praeter Dominicam quoque in Ecclesia, non tantum Paschate, sed fere omni mense.

XII.

(Die 3. Martii 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE DIE CINERUM.

Dies cinerum proxima hebdomada: „Memento homo".

Hodie ego quasi anticipavi diem cinerum in Regeteruszka, in funere Steph. Com. Forgách. — Sic transit mundus — scientia, ars — vix quisquam ea adhibebit; castellum splendidum fors per annos, per decennia vacuum.

„Pulvis es et in pulverem reverteris".

Et nos memores simus.

Id manet ex operibus nostris, quod aeternitatem meretur . . . quia iungitur quodammodo aeternitati Dei. Mors S. Vincentii. Manet *a)* pro nobis (opera sequuntur), *b)* pro mundo, patria, Ecclesia; manet memoria, ulterior operatio „conservatio, energia", ami jó energiát a világfolyamatba sikerül belehelyeznünk . . .

Istae cogitationes aeternitatis nunc in Quadragesima . .

Ieiunium et abstinentia valde alleviata . . . Addamus abnegationem sensuum, commoditatis . . . duplicatum laborem, zelum.

I. Summarium. Memento homo . . . Führich képén a famulus.

II. Pulvis — tamen honoratur. Homo differt a bruto. Chateaubriand. Brutum non facit tumbam, non curat ossa parentis, homo semper, ubique . . . non omnis mortuus.

III. Nec omnia moriuntur. Quae ad animam pertinent . .

IV. Nunc in Quadragesima . . .

XIII.

(Die 12. Martii 1916.)

IN ANNIVERSARIO UNDECIMO CONSECRATIONIS EPISCOPALIS.

Spiritus Sanctus ita disposuit, ut unusquisque anni ecclesiastici dies peculiarem aliquam significationem habeat liturgicam et per hanc etiam moralem.

Et si in tali die eventus aliquis accidit pro annis vel decenniis, conveniens est ut significationem diei initialis istius ad totam periodum referamus.

Ita momentosa est dies 12. Martii pro dioecesi Cassoviensi, pro annis illis, quibus divina providentia baculum pastoralem in meas manus posuit. Conveniens est, ut hi anni decurrant quodammodo sub influxu, sub signo S. Gregorii Magni, qui 590—604 gubernacula Ecclesiae universalis tenebat.

Officium hoc principaliter in me incumbit, qui die S. Gregorii consecrationem Episcopalem e manibus Eminentissimi Cardinalis nunc Episcopi Albanensis Belmonte suscepi. Ast propter arctum nexum inter Episcopum et Clerum etiam in vos: ut officia nostra quodammodo cum spiritu Sancti Gregorii Magni impleamus.

I. In spiritu sanctitatis, seu minutiosissimae fidelitatis . . . Ast „non est inventus similis illi", omnes Sancti aliquomodo differentes; radii divinae perfectionis aliter et aliter refracti . . .

II. In spiritu doctrinae — ruina et barbaries universalis — unus e paucissimis litteratis . . .

III. In spiritu caritatis erga proximum, inter duodecim pauperes Christum meruit hospitio recipere.

IV. Maxime peculiare est zelus pro cultu divino: ordinatio liturgiae et cantus . . . Az istentisztelet és ének liturgikus fontossága és művészeti szépsége.

V. Labor indefessus in temporibus turbulentissimis.

XIV.

(Die 12. Martii 1916.)

CONGREGATIO MATRONARUM. — SCHOLA CHRISTI.

Unusquisque dies habet suam significationem in anno ecclesiastico; et multi dies etiam plures. Officium nostrum, ut qua diligentes discipuli in schola ista Christi lectionem cuiusque diei bene nobis applicemus.

Hodierna dies habet quatuor plane lectiones.

I. Quadragesima. Moyses ante legem acceptam quadraginta dies ieiunavit; imo Christus Dei Filius ante munus publicae praedicationis . . . exinde ieiunium et abstinentia.

α) Litteraliter nunc parum; id eo melius servemus

β) spiritualiter: refrenare cupiditates inordinatas et patienter perferre omnes tribulationes.

II. Dominica prima Quadragesimae cum hodierno Evangelio de tentatione Christi. Instructio pro nobis in tentationibus. Diabolus latrare potest, solicitare potest, mordere non potest, nisi volentem . . . qui volens accedit ad illam tentationem.

III. Mensis S. Joseph. Custos S. Familiae . . . in necessitatibus belli; in necessitatibus temporalibus — sicut Joseph Aegyptius. Omnia in tranquillo silentio, credens et confidens in protectionem Dei. Szt. József gyermek-otthon.

IV. Dies 12. Martii: festum S. Gregorii M. — dies animae meae praecipue momentosa. In temporibus nostro similibus. Cultus divinus et caritas proximi.

Cultus: nostri conventus religiosi, quadragesimales; novena magna pro pace.

Caritas proximi: opera illa, quibus mederi volumus indigentiis proximi spiritualibus et corporalibus.

Hospitium Christi; Angli = „Angeli", mancipia. Patronage, Nővédő, Háziasszonyok-Szövetsége — praecipue labor spiritualis.

XV.

(Die 14. Martii 1916.)

NŐVÉDŐ-EGYESÜLET. — A JÓTÉKONYSÁG.

A mai orvosi tudomány a fősúlyt nem is annyira a gyógyításra fekteti, mint inkább a megelőzésre. Sokkal jobb egy várost jó vízvezetékkel ellátni és ezáltal a tifuszjárványnak elejét venni, mint a járványt meg nem előzni

s azután a betegeket bármily nagy orvosi tudománnyal és gondos szeretettel gyógyítani.

Ily munkát, ily praeventio-munkát, végeznek azon intézmények, melyek a kath. Nővédelem égisze alatt ma tizedik évi közgyűlésüket tartják: végzik pedig erkölcsi téren, mely fontosabb az anyagi segélynél is. Hiába osztanánk ki akár egy millió koronát is segélyképpen egy napon Kassa szegényei között: ha lelki munkát nem végzünk, ha erkölcsi lényöket nem iparkodunk felemelni, megnemesíteni, őket az erkölcsnek, tiszta munkának, mértékletességnek megnyerni, a millió inkább ártalmukra lesz . . . egészségök, erkölcsük, gyermekeik, haza közvagyona . . .

Az erkölcsi praeventio eme munkáját 10 éve.

Az eredmények az élet könyvében.

Következő tíz év: több eredmény; tágabb körben. További fejlődés.

XVI.

(Die 30. Martii 1916.)

IN COPULATIONE ARTURI WOHANKA CUM EMEROSA FORGÁCH.

Prima quaestio Catechismi.

In hac est tota:

a) dignitas (differt a bruto),

b) felicitas (aeterna beatitudo),

c) consolatio generis humani.

Sub hoc respectu — sub specie aeternitatis — considerandus totus homo et omnes relationes — societas, familia.

Familia fundatur Sacramento, quo gratia continetur pro coniugibus, pro prolibus.

Sancto proposito inviolabilis caritatis suscipite.

XVII.

(Die 31. Martii 1916.)

ERZSÉBET-EGYESÜLETI KÖZGYŰLÉS. AZ IRGALMASSÁGRÓL.

Aquinói Szent Tamás szerint a könyörületnek két alapmotivuma van: az egyik tisztán erkölcsi, a másik inkább csak lélektani.

A szánalomnak erkölcsi alapmotivuma a szeretet. Ha szeretem barátomat, akkor azonosítom magamat vele; öröme az én örömöm, bánata az én bánatom is. Ez is benne van a felebaráti szeretet nagy parancsolatában: szeressed felebarátodat, mint tennenmagadat; érezd az ő bánatát, baját, mintha az a tied is volna.

A könyörület és részvétnek másik alapmotivuma inkább csak lélektani: látva felebarátom baját eszembe jut, hogy engem is érhet ugyanazon baj és baleset. A részvétnek ezen inkább lélektani, mint erkölcsi mozzanatára appelál az Önkéntes Mentő-egyesület ismert jeligéje: „Mindnyájunkat érhet baleset".

A szeretet részvéte, irgalmassága, szánakozása, könyörülete, annál inkább van meg az emberben, minél erényesebb. A saját helyzetét mérlegelő részvét Aristoteles és szent Tamás szerint leginkább megvan a bölcsekben, kik ismerik az emberi életsors forgandóságát; az öregekben, kiket az élet tapasztalata ugyanezen forgandóságnak ismeretére elvezetett; a gyengékben és félénkekben, kik akár helyesen, akár helytelenül könnyen elhiszik, hogy a baj veszélyének vannak kitéve. Ezen szempontból ellenben kevésbbé könyörületesek az erősek és elbizakodottak, kik a felebarát életében tapasztalt nyomoruságoktól biztosaknak érzik magukat.

A világháború szenvedései új lendületet adtak az irgalmasság mindkét motivumának. A tengernyi szenvedés a szeretet új lángjait gyulasztotta meg, a mindenkit érő aggodalom és nélkülözés megtanította a legönhittebbet is arra, hogy a szenvedésből mindenkinek kijut a maga része.

S most midőn a háború ütötte sebek annyi tevékeny és áldozatos részvétet és irgalmasságot követelnek, jelentkezik a gyógyíthatatlan betegeket gondozó Erzsébet-Egyesület, hogy ő róla se feledkezzék meg a felebaráti szeretet, mely arra tanít meg, hogy a másnak baját legalább némileg úgy tekintsük, mint a magunkét.

A földi reményt már elveszített gyógyíthatatlan betegek is részt kérnek az irgalmasságból, helyet a caritasnak, az inséges idők ellenére is terített asztalánál.

Ezen részt, ezen helyet ők is megkapták az elmult évben is: hatvan körül voltak átlag a Vigasztaló Szentlélek kórházában, a szent keresztről nevezett irgalmas nővérek gondos ápolása alatt; harmincnégyen haltak meg a kórházban — utolsó sóhajukat a felebaráti szeretet fogta fel.

A betegek s az Egyesület nevében hálás köszönet:

a) az ápoló nővéreknek; legjobb kivánat: a főnöknő mielőbbi teljes gyógyulása;

b) Kassa szab. kir. városnak, mely hajlékot adott és 98 beteg közül 74-nek tartásdíját fizette;

c) „Szent Antal kenyeré"-nek;

d) Zichy Károlyné grófnénak, az összes tagoknak és jótevőknek.

A jótevők legelsejéről külön kell megemlékeznünk. Egyesületünknek ez az első közgyűlése, melyen a „Vak Grófné" nincs jelen . . .

XVIII.

(Die 7. Aprilis 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE MEDITATIONE.

Homo ad laborem creatus est — ut operaretur hortum Paradisi — et post peccatum labor evasit poenalis. Omnis labor: et si iam labor corporalis quaerendi cibi, non minus certe labor spiritualis, quaerendi Dei intellectu et voluntate.

Et si sine labore non datur homini panis corporis, nec datur sine labore panis animi: scientia et virtus.

Hinc qui spiritualiter non laborat intellectu meditando, voluntatem exercendo, huius anima manet ager inaratus, spinas, tribulos, zizania germinabit.

Hinc magni momenti est meditatio, seu exercitium facultatum mentis circa veritates aeternas.

Pro meditatione vix est thema facilius et tamen fructuosius passione Christi Salvatoris, quod nunc versus finem temporis Quadragesimalis nobis proponitur.

Facillimum: v. g. quinque decades Rosarii gloriosi.

Meditari de singulis exercendo: *a)* memoriam, *b*) intellectum, *c*) voluntatem.

Quoad intellectum: α) quis patitur, β) quid patitur, cur patitur? quid inde pro me sequitur?

Exercitium voluntatis: quid faciendum mihi est? quid agendum? quid omittendum? quid perferendum? Motiva.

XIX.

(Die 10. Aprilis 1926.)

IN COPULATIONE EUGENII RÁTZ CUM ELISABETH NAMÉNYI–KONTZ.

Deus non tantum intellectum nostrum erudit per dogmata et voluntatem dirigit per praecepta, sed etiam ad sensus et phantasiam quoque loquitur in cultu divino, qui et ipse est opus poëticum et omnes artes vocat ad suum servitium.

Symbolismus liturgiae, ut veritates clarius insculpat et voluntatem efficacius moveat.

Symbolismus ceremoniarum matrimonii:

a) annulus, α) sine initio et fine — aeternitas amoris; β) aureus — sincerus verus amor.

b) Coniunctio cum stola: mutuum adiutorium.

c) Iuramentum super crucem: motivum in fide fundatae, ad coelum erectae manus universaliter extendentis caritatis.

Haec vobis cum Ecclesia precamur.

XX.

(Die 11. Aprilis 1916.)

EXERCITIA IN SCHOLA MILITARI.

1. *Magnus animus.*

Magna tempora: magnus animus.

Introductio: ante bellum legistis in ephemeridibus de morte militis 1848. „nagy idők tanuja."

Nos etiam testes magnorum temporum:

a) *in destructione:* α) vitae humanae, β) sanitatis, γ) bonorum oeconomicorum, δ) ipsius culturae intellectualis;

b) *in pravitate:* α) fraudes quoad vestes militum, β) calceamenta, γ) nutrimenta;

c) *in virtute:* α) militum heroismus in pugna, β) in patiendo, γ) heroismus curantium.

Magna tempora magnos requirunt animos in amore patriae, nationis, humanitatis.

Magnas cogitationes, fortes resolutiones — pro bono communi, non pro privato.

Zorobabel — altera manu . . . Fons huius magni animi.

(Die 12. Aprilis 1916.)

2. *De virtutibus.*

Nagy időkhöz méltó nagy lélek — kell hogy legyen mindnyájokban, de a nagy lelket kis dolgokban kell megszerezni.

Olvastam egy neveléstudományi munkában (Förster, Jugendlehre 369.), hogy egy gazdag ember jött egy szegény kis halászfaluba. A falu vendéglőjében vacsorázott és ezermárkás bankóval akart fizetni. A vendéglős soha ilyet nem látott és azt mondotta, hogy ilyennel itt nem lehet fizetni; itt csak aprópénzt fogadnak el . . . etc.

Egy gyermeknek édes anyja beteg. A fia ott van az ágyánál s azt mondja: édes anyám, én mindent megtennék a te egészségedért. Ha kellene, a véremből adnék, hogy azt az orvos átvezesse ereidbe . . . s ekkor az anya azt mondja: fiam, olvass fel nekem valamit ebből a könyvből — a fiu ezt nem teszi. Mindent, csak ezt nem; most nem ér rá és kiszalad. Ime, a fel nem váltható ezres bankó. Vérét adná, de ez nem kell. Egy kis szívesség, türelem kellene — de ez nincs.

Egy fiatalember lelkesedik hazájáért. Életemet és véremet . . . de ez még nem kell. Hanem az kellene, hogy most minden időt lelkiismeretesen felhasználjon arra, hogy minél többet tanuljon, hogy azután nagy és tökéletes tudással igazán nagy szolgálatokat tehessen hazájának. Itt van a lelkesedésnek az ezres bankója, ha nem tudjuk felváltani a hűségnek és kötelességteljesítésnek aprópénzére: nem ér semmit.

Res parvae non sunt parvae: ducunt ad maiora, imo quandoque in se magna: *a)* labor, ordo, *b)* caritas, *c)* temperantia, *d)* castitas.

a) Labor: forsitan aliquando res magna, ab eo pendet, utrum hanc lectionem didiceris;

forsitan ab hacce hora abnegationis pendet, utrum assuescam amorem laboris;

magna vis *consuetudinis:* navis. (Förster 302), fabrica (Förster 303), exercitus, pretium temporis . . .

b) Caritas, videtur res parva aliquem sugillare et non est parva:

α) rontom a magam jellemét,

β) rontom a másiknak jellemét,

γ) mindenféle bajnak, kellemetlenségnek, ostobaságnak lehetek okozója.

c) Temperantia — könnyelmű emberek azt hiszik . . . pedig:

α) megszokás, β) testi betegség, γ) vagyon (hadisegélyes . . .), δ) haza . . . jövő nemzedék.

d) Castitas — item könnyelmű emberek . . .

α) sanitas, β) vita seductae puellae et prolis.

Nagy időkhöz méltóan az életet nem játékszernek, hanem komoly feladatnak tekintsük.

Felelünk a családnak, felelünk a hazának, felelünk halhatatlan lelkünkkel Istennek.

(Die 13. Aprilis 1916.)

3. *De religiositate.*

Heri audivimus animam humanam esse agrum, qui sine labore nil germinat nisi spinas et tribulos.

Minime omnium sine labore nostro efflorescit virtus maxime spiritualis, religiositas.

1. Oratio. 2. Meditatio. 3. Confessio. 4. Eucharistia.

1. Oratio: *a)* quotidie, saltem vespere — et si 100 anni, nunquam praetereat;

b) praepara animam tuam; praesentia Dei.

2. Meditatio: exercitium facultatum animae circa veritatem religiosam e. gr. fájdalmas Szűzanya, kinek emlékét holnap ünnepeljük;

a) memoria: in via Crucis — in Calvaria, quis ibi praesens? Christus — Beatissima Virgo — pauci amici — plurimi inimici;

b) quid hoc totum pro me significat?

Non tantum historia praeterita, etiam veritas praesens.

α) Christus pro me patitur (etiam expresse, Christus Deus omniscius).

β) Maria etiam pro me compatitur — sub Cruce nostra Mater facta est . . .

c) Voluntas: quid faciam? Animam in hodierna confessione purificabo;

dein semper dignus filius Mariae;

scio aliquos esse sodales Marianos.

Crastina SS. Communio — Si rex veniret?

Et frequens Communio. Nunc iam commendo pro prima Dominica Maii.

XXI.

(Die 26. Aprilis 1916.)

CONGREGATIO MATRONARUM. — SUSCEPTIO. RECTUM CONSILIUM.

In vitis magnorum virorum legimus saepe: consilium a matre. Viri maxime ingeniosi, in rebus arduis, captum matris minus eruditae longe excedentibus: consilium matris exquirebant.

Matris cor, caritas, prudentia, tapintat, experientia supplet et magnum ingenium et eximiam eruditionem.

Si iam ad matres terrenas, quanto magis ad matrem coelestem, in qua nil supplendum, sedes sapientiae, mater pulchrae dilectionis.

Itaque ad eam, ut ad boni Consilii Matrem in omnibus rebus arduis confugiamus.

Consilium: ad eligenda media.

Finis in tuto collocatus esse debet.

Ideo creatus sum ego, ceteri homines, totus mundus, ut Deum cognoscamus, diligamus, ei serviamus, salvemur.

Qua via, quibus mediis —

in magno: electio status — parentes non nimium se ingerant;

in parvo: tapintat ezer dologban, hallgatni, várni, soha a célt szem elől nem téveszteni, jót elérni másoknál is, családban, kicsiben, nagyban.

A helyes középutat mindenkor eltalálni; szigorúság és jóság; buzgóság okos mérséklettel; soha jó alkalmat gyávaságból, vagy nemtörődömségből el nem mulasztani, soha rosszkor nem szólni, el nem rontani; takarékosság; helyes középút, azért kedves otthon; mi magunknak helyes tanácsot, másoknak: Antoninus consiliorum.

Summarium: 1. Consilium a matre:
consilium a sapiente (finis ultimus),
a prudente (media).
2. In nobis sit consilium a BMV.
a) in magnis spiritualibus — electio status,
b) in singulis spiritualibus: rectum medium,

α) usus temporis, inter exercitia pietatis, laborem, quietem,

β) rectum medium inter mortificationem et curam valetudinis,

γ) quoad parsimoniam, inter luxum et avaritiam,

δ) quoad alios, inter indifferentismum et nimias importunas admolestationes.

In his omnibus rectum consilium. Antoninus consiliorum.

XXII.

(Die 28. Aprilis 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE BONO CONSILIO.

Nudius tertius: festum Matris boni Consilii. Christus Dominus praecepta legis moralis promulgavit, quorum rationem, connexionem, divisionem, psychologicas relationes, humana philosophia perscrutatur.

Ex his multa iam ante Christum recte dicta. Aristotelis Ethica — Cicero de officiis, S. Thom. Aquinas.

Virtutes intellectuales ... sapientia, prudentia; medium ... consilium.

A) Nobis ipsis; rectum medium *a)* in usu temporis, occupatio — oratio, labor, quies. *b*) In usu rerum externarum inter prodigalitatem et avaritiam.

B) Quoad alios, consilium: *a)* nostra agendi ratio, rectum medium inter nimium rigorem et debilitatem; inter multiloquium indiscretum et ignarum silentium; *b)* si aliis consilium dandum ... omnia expendere.

In his omnibus consilium petere a Matre optima. Viri eruditissimi, potentissimi consilium a matre; inerudita... et tamen ...

Nostra Mater est „Sedes Sapientiae“ et „Mater pulchrae dilectionis ...“

XXIII.

(Die 5. Maii 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — REGINA MAII.

Május havát az Egyház kegyelete már régóta a bl. Szűznek tiszteletére szenteli. A virágoknak hónapját a „titkos értelmű rózsának", a tavaszi remény havát, a Megváltó édes anyjának.

Nálunk is így volt régen; de újabban még sokkal inkább.

Ecclesia Mariana. Beata Virgo Maria in Magnificat vaticinata: „Beatam me dicent omnes generationes"; illa Ecclesia perdurabit per omnes generationes, quae colet Beatisimam Virginem. — Flores virtutum.

Et ideo devotiones Maiales: in Ecclesiis Cassoviensibus quatuor.

XXIV.

(Die 14. Maii 1916.)

SERMO IN CONFIRMATIONE. — DE MONTE NEBO.

Deus Moysen duxit in montem Nebo. (Deut. 32, 52.) Átellenben meglátod a földet . . . Ibi vidit Moyses infra: mare mortuum; levans oculos: terram promissionis.

Nos etiam in monte Nebo stamus; scimus esse moriendum — locus noster aut infra in mari mortuo, aut supra in terra promissionis. Una differentia: Moyses non potuit intrare, nos possumus intrare. Christus praecessit: „Vado ad Patrem" in hodierno Evangelio. Vado parare vobis locum — „in domo Patris mei mansiones multae".

Nunc in bello messis mortis; opus est spiritu:

a) solatii, *b)* fortitudinis.

Ad *a)* praecendentia: mors non tantum cum falce, sed etiam cum clavi. S. Car. Borrom. Veith, Hl. Berge I, 173.

Ad *b)* spiritus fortitudinis ex eadem firma fide . . .

Non multum post Nebo occurrit alius mons in S. Scriptura: Ebal. Josue aram (8, 30—35), verba legis, bene-

dictiones, maledictiones et populus respondit: Amen, ita est, ita sit.

Et nos fortes non tantum in perferendo, sed et in laborando.

Spiritus fortitudinis in „Confirmatione", quam fidenter suscipite.

XXV.

(Die 22. Junii 1916.)

IN FESTO CORPORIS CHRISTI. — IN CATHEDRALI.

1. Hodie in Ecclesia festum gaudii.

2. Ast estne ratio gaudii in his temporibus?

Video hic vestes luctus; in hospitalibus, in domibus, in campis, in campo proelii.

3. Respondet Antiphona: „O sacrum convivium",

a) „in quo Christus sumitur" — miraculum omnipotentiae;

b) „recolitur memoria passionis eius" — miraculum caritatis;

c) „mens impletur gratia" — confortante in miseriis ferendis;

d) „et futurae gloriae nobis pignus datur" — solatium de ipsis defunctis.

XXVI.

(Die 24. Junii 1916.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE SS. CORDE JESU.

Előkészítő novéna Jézus Szt. Szívének ünnepére.

1. Jézus Szt. Szívének tiszteletéről, kifejlődéséről. B. Alacoque Margit.

2. A tisztelet gyümölcsei:

a) a tizenkét igéret,

b) a nagy igéret.

3. A tisztelet módja.

a) A nagy igéret minő szép volna, ha Kassán minden templomban . . .

b) A mostani kilenced.

c) A szilvásapátii templomba néha elzarándokolni.

d) Litánia, békeima (Bened. XV.), felajánlás (Leo XIII.).

e) Altare Sanctissimi Cordis in Ecclesia Cathedrali.

f) Altare memoriale in Ecclesia Seminarii.

XXVII.

(Die 25. Junii 1916.)

A KATH. PATRONAGE-EGYESÜLET KÖZGYŰLÉSE. A NYOMOR OKAIRÓL.

Patronage-Egyesület első sorban az ifjúság védelme az erkölcsi veszélyek ellen.

De az erkölcsi züllésnek sokszor oka az anyagi nyomor; s ezért a Patronage-Egyesület — a többi karitativ és szociális intézményekkel karöltve — kiterjeszti figyelmét és működését az anyagi nyomor megelőzésének és leküzdésének minden ágára és mozzanatára.

Két angol iró, Sidney és Beatrice Webb a nyomort egy mocsaras ingoványhoz hasonlítja, mely áldozatait lassan, de biztosan elnyeli és a maga sarába belefojtja. Öt út vezet a jeles munka szerint a nyomor ingoványába: 1. a betegség, 2. az özvegység, 3. a szülők gondatlansága, 4. az aggság és elmebetegség, 5. a munkanélküliség.

A háború ezen útakat kiszélesítette: többen férnek el rajta, többen tolongnak rajta az ingovány, a sülyedés az elmerülés felé.

A fiatalkorúaknak kriminalitása a háború alatt tetemesen emelkedett.

Az emelkedésnek oka világos: *a)* az apa a harctéren, *b)* az anya fokozott munkában, *c)* a gyermekek korai keresete sokszor a könnyelműségnek alkalma és a testi-lelki romlásnak az eszköze.

Ezért soha sem volt oly szükség az egyén és a társadalom intenzív oktatására, gyámolítására és védelmére, mint ma.

Ebből a nagy és szent feladatból iparkodott a kassai Kath. Patr. Egyesület minél nagyobb részt kivenni. Hogy mit és hogyan végzett, arról fogunk ma m. t. tagjaink előtt beszámolni.

A beszámolásra kérjük a szíves érdeklődő figyelmet és az igazságos ítéletet.

XXVIII.

(Die 29. Julii 1916.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE EXEMPLO S. MARTHAE.

Festum hodiernum S. Marthae.

Hodiernum Evangelium: videtur vituperium exprimere, sed proprie non est; tantum *a)* minus bonum, *b)* conditionate: si solum est; *c)* plane optimum, si utrumque coniungitur.

I. Sequendum exemplum S. Marthae.

Si unquam necessarium, nunc in his terribilibus belli circumstantiis.

A) plus laborare; et quidem productivum laborem peragere.

α) Respectus patriae: *αα*) maiora tributa, *ββ*) pecunia extra patriam exportata.

β) Respectus, privatorum: caristia.

B) Minus expendere et hic iterum attendendus est duplex respectus, privatus et publicus;

a) privatim: parsimonia,

b) publice: quantum possumus, talia consumere, quae patria nostra producit;

α) in nutrimentis: coffea hordeacea: thea ex rubo etc.,

β) in vestimentis: lana arborea apud nos non crescit; pecuniam pro hac damus extraneis; linum cannabis, serica..

II. Ista omnia tunc habebunt benedictionem a Deo, si non omittemus sequi exemplum Mariae: vitam contemplativam,

preces matutinas, vespertinas, missae sacrificium, sacramenta, lectio spiritualis. „Mária-Kongregáció“ etiam huc conducit; pii libri domi iam possessi; könyvestábla in Ecclesia Cathedrali, in Ecclesia Dominicanorum et in Congregatione puellarum.

Jézus lábainál, Máriával tanulva, merítsenek erőt Márta szorgos munkájához.

Introductio: Július 29-én az Anyaszentegyház szent Mártának, az evangéliumi szorgos háziasszonynak emlékünnepét üli s így a mai napot a kath. háziasszonyok ünnepének is tekinthetjük.

A mai ünnepi szt. mise is Szent Márta emlékét idézi fel; az evangeliumi részlet is róla szól, Luc. 10. Évenkint a hívek is hallgatják ezen evangeliumi részt Nagyboldogasszony ünnepén.

Első tekintetre úgy látszik, mintha az Üdvözítő Mártát megróná. . . . etc. uti supra.

XXIX.

(Die 9. Augusti 1916.)

IN COPULATIONE GUSTAVI SIMKÓ CUM HILDA ZGÓLAY.

Omnem vitam nostram a cunabulis usque ad lectulum mortis consecrant Sacramenta; imo ad sepulchrum nos comitantur et ulterius suffragantur Sacramentalia et incruentum Missae Sacrificium.

Momentum ponderosum fundationis familiae consecratur Sacramento matrimonii, cuius externa signa innuunt internam gratiam, consensus perpetuum consensum et concordiam, annulus interminabilem fidelitatem, quae omnia iuramento confirmantur.

Cum hac gratia mutui amoris, mutuae fidelitatis cooperari debetis. Vera dilectio operosa.

Amily mértékben enyésztetik el az évek, évtizedek a külső megjelenés előnyeit, oly mértékben, sőt még nagyobban gyarapodjék a léleknek belső jósága, okossága, kiméletessége, gondossága, tapintata, szeretetreméltósága.

Szűz Mária kápolnájában veszitek fel e szentséget: gondoljatok gyakran szűz Mária kis otthonára Názáretben. Boldog volt, mert ott volt Jézus.

Legyen boldog a ti otthonotok is.

XXX.

(Die 12. Augusti 1916.)

VISITATIO ECCLESIAE IN OPÁCKA.

Už dávno som chcel prísť k Vám, aby som Vás navštívil, váš chrám Boží videl a o tom sa presvedčil, ako tu žijete, jak službu Božiu vykonávate, jak prikázania Pána Boha a sv. Cirkve zachovávate.

Vzdor vojne svetovej nechcel som teraz toto biskupské navštívenie ďalej odročiť a tak prišiel som teraz i do tejto fary, aby som Vás navštívil, vašej mládeži sviatosť birmovania vyslúžil a odkončil tie sv. obrady a pobožnosti, ktoré sv. Cirkev na túto príležitosť predpisuje alebo odporúča.

Tie sväté obrady sú požehnanie zivých, modlitba i rozhrešenie za mrtvých, obhliadnutie celého chrámu Božieho, svätých nádob, šiat a všetkého, čo v chráme Božom je a ku službe Božej prislúcha.

Prvý svätý obrad je požehnanie prítomných veriacich. A síce Vás požehnám nie len mojím požehnaním, ale požehnaním apoštolským sv. Otca rímskeho Benedikta XV-eho. Požehnanie sv. Otca je jeho modlitba za nás; je teda modlitba Toho, ktorého Sv. Duch ustanovil hlavou Cirkve všeobecnej, námestníkom Krista Pána na celej zemi, nástupcom Sv. Petra, arciapoštola. Tá modlitba Sv. Otca sa spojí teraz s modlitbami našimi, aby ich Pán Boh milosrdný a všemohúci čím skorej vyslyšal.

Požehnanie Sv. Otca je spojené s plnomocnými odpustkami pre tých, ktorých duša je čistá od každého hriechu. A preto teraz skrze ľútosť dokonálu nad našimi hriechami očistiť máme svoju dušu od každého hriechu, aby sme mohli účastnými byť tých plnomocných odpustkov, ktoré nám sv. Otec so svojím požehnaním udeľuje.

A tak teraz medzikým sa v latinskej reči spieva Confiteor, my všetci vo svojich srdciach sa modlime modlitbu dokonalej ľútosti, ktorú užívame pri sv. spovedi, to jest: „Vyznávam sa Pánu Bohu, Blahoslavenej Panne Marii, všetkým svätým Božím, že od ostatnej svojej sv. spovedi som mnoho hrešil myšlienkami, slovami a skutkami. Za tie hriechy z celého svojeho srdca ľutujem, lebo nimi urazil som Pána Boha najsvätejšieho, najláskavejšieho, všetkej lásky najhodnejšieho. Teraz ale sľubujem, že viacej nezhrešim a všetkých príležitostí ku hriechu sa varovať budem.“ Benedictio Pontificis.

Teraz spomíname na všetkých mrtvých našich, za ktorých sa modliť povinní sme.

Svätá Cirkev vo svojích obradných knihách pre biskupov vydaných na túto príležitosť navštívenia biskupského tri rozhrešenia predpisuje: prvé za mrtvých biskupov tejto diecézy, druhé za mrtvých kňazov, duchovných pastierov tejto fary a tretie za všetkých mrtvých vašich, veriacich tunajších, ktorí tu vo vašich cintieroch odpočívajú a slávné vzkriesenie z mrtvých očakávajú.

Aj my teda prvé rozhrešenie tu skončíme za mrtvých biskupov, mojich predchodcov, ktorí starším medzi Vami, alebo vaším otcom a dedom sviatosť birmovania, alebo tu, alebo v súsedných kostoloch vyslúžili a slovo Božie kázali.

Druhé rozhrešenie skončíme za mrtvých duchovných pastierov tejto fary, z ktorých jednoho i ja som ešte poznal. Obetujeme tú modlitbu za nich, aby im Boh milosrdný čím skorej dal večnú slávu.

Tretie rozhrešenie obetujeme za všetkých mrtvých veriacich tejto fary, za všetkých, ktorých telá vo vašich cintieroch odpočívajú, za vašich otcov, za vaše matky, za vašich dedov a predkov. Najmä ale za tých vašich milých bratov, ktorí život svoj v tejto vojne za svoju vlasť obetovali. Prosíme Boha milosrdného, aby všetkým dal večný život a večnú slávu v nebeskom blahoslavenstve.

Po tej pobožnosti za mrtvých ja si obhliadnem tento chrám Boží, tento sv. oltár, krstedeľnicu, všetky sv. nádoby a cirkevné šaty, aby som sa o tom presvedčil, jako

sa tu koná služba Božia, aby som mohol aj za tento chrám Boží a túto faru zodpovedať Pánu Bohu, keď prídem pred Jeho súdnu stolicu po svojej smrti.

Potom skončíme pobožnosť, aby Boh Všemohúci celému svetu dal čím skorej obtúžený všeobecný pokoj. Amen.

XXXI.

(Die 1. Septembris 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. – DE MANSUETUDINE.

Obiectio de crisi ethicae Evangelii: „Mitis et humilis corde" — „praebe alteram maxillam" — „noli contendere" — „qui iratus fuerit" — haec semper impossibilia observatu.

Resp. Nem az Evangelium erkölcstanában, hanem az erkölcstan szokásos tanításában talán van valami hiba — Philothea, 3, 8. Cf. Huber, Nachahmung II. p. 402.

Az igazi keresztény erkölcstan szerint nem minden harag bűn és nem minden szelídség erény. A harag akkor bűn, ha indokolatlan önmagában, vagy ha túlságos a mértékben. Az erény a középúton van, a helytelen harag és a helytelen szelídség között; sőt igaz ama látszólagos paradoxon, hogy a helyes harag összeesik a helyes szelídséggel.

Mi a harag? Méltatlankodás valami rossz fölött, a megtorlás kívánságával. Lehet tehát jó is, lehet szent is, négy feltétel alatt:

a) ha tárgya helyes, ha igazi rossz fölött méltatlankodunk, ha igazi rossznak megtorlását kívánjuk;

b) ha mértéke helyes a felindulásban, a méltatlankodásban;

c) ha mértéket tart a megtorlásban is;

d) ha szándéka helyes.

Mi a szelídség? A lélek azon hajlandósága, hogy a harag indulatát eme határok közé szorítsa.

Ismétlem tehát: nem a szelídség végletében van az erény, hanem ama helyes középúton, melyen az igazság

és erény, a helyesen felfogott magán- és közérdek, az ezeknek védelmére kellő haraggal, szeretettel, kímélettel és szelídséggel találkozik.

Láttuk, mikor helyes a harag, mikor nem ellenkezik a jól felfogott szelídséggel.

Ezt kissé részletezni is lehet — megvilágítani a szentek életéből vett példaképekkel.

I. Obiectum irae ne saját előnyeink, hiúságaink miatt. Mennyi békétlenség, haragtartás — az emberek között!

II. Proportio affectus — mennyi szerepe a hiúságnak, önzésnek — mily nagy feladata volna a szelídségnek.

III. Proportio poenae. A Patronage-gondolat sem mint gondolat, sem mint gyakorlat nem új. Új csak a név és újak az alkalmazás bizonyos esetei.

IV. Intentio: addig nem hibáztam — gyűlöletig nem mentem — míg distingválni tudok hiba és ember között, míg ember iránt részvéttel viseltetem s őt javítani óhajtom.

XXXII.

(Die 15. Septembris 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE MATRE DOLOROSA.

Bis per annum festum Dolorum BMV. — feria VI. ante Dominicam Passionis, Virgo Perdolens sub cruce; nunc die 15. Sept. vita BMV. doloribus plena.

Septem dolores: 1 Simeon, 2. Aegyptus, 3. In templo, 4. Baiulatio, 5. Crucifixus, 6. Depositio, 7. Sepultura.

Vita doloribus plena per 33 annos vitae Christi Salvatoris — a die 40-ma usque in finem; imo ultra. Cum Christus expiravit, corpus de Cruce depositum; passio finem habuit. Cor Mariae de Cruce non poterat avelli (Bernard). In monte Calvariae Cassoviae: Cor Mariae septem gladiis transfossum, Cruci affixum.

His tristissimis in temporibus imago Matris Dolorosae: Pieta.

Pro fine: icon titularis opusculi Leidensschule: Crux e qua pendet α et ω.

Alpha et omega vitae nostrae pendet e Cruce. Qui vitam intelligere vult, meditetur Crucem Christi et sub Cruce stantem Matrem Septem Dolorum. Si vita Christi talis, et vita Mariae talis: dolor non est res terribilissima.

Summarium: 1. duo festa, 2. septem dolores, 3. conclusio generalis, 4. conclusio pro hisce temporibus belli.

XXXIII.

(Die 20. Octobris 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE VIRTUTE SPEI.

A háború szomorú napjaiban — úgy mint minden szomorúságban — a legjobb vigasztalás a remény. Sőt a reményt szent hitünk a legfőbb erények közé is sorolja.

Hogy a remény vigasztaló, kellemes, örvendetes érzelem, az világos. De nem annyira világos első tekintetre az, hogy a remény egyszersmind erény is s a remény felindítása egyszersmind erényes, erkölcsileg jó cselekedet.

Mivel a remény most eme szomorú napokban különösen aktuális: a kongregációhoz méltó, hogy foglalkozzék vele.

A remény tárgya kettős: az örök boldogság Istennél — a földön pedig az örök bodogsághoz szükséges természetfölötti és természetes eszközök.

Ezen kettős tárgyra vonatkozólag kettő a remény lélektani ténykedése is: a remélt tárgy kívánása és a bizalom, hogy amit remélünk, azt Isten kegyelme által el is nyerjük.

Ez tehát a két eleme a reménynek: kívánni és bízni.

Minden erény ellen s az erénynek minden aktusa ellen kétféleképpen lehet vétkezni, per excessum és per defectum.

Kívánság: per defectum — „nem kell“ — világias érzelem, „sohse halunk meg . . .“ per excessum — halált kívánni rendetlenül. Ordinate desideravit Elias, Paulus, S. Praxedes, S. Augustinus. Müller II. 60, s.

A bizalom ellen — per defectum — desperatio, „non possum hoc facere“, „Deus non remittet . . .“; per excessum praesumptio Pelagiana, Protestantica levitatis.

Remény indítóoka — *a kívánságnak:* Isten jósága, szeretetreméltósága, boldogító volta, tehát nem egészen önzéstelen szeretet, de azért jó, szent és helyes; a *bizalomnak:* Isten jósága, irgalmassága, hűsége, hatalma, Krisztus Urunk érdemei — alárendelve Istennek, Szűz Mária és a szentek esedezése, sőt némileg a mi jócselekedeteink is . . .

„Minden reményünk csak te vagy“, „Te vagy földi éltünk vezércsillaga; édes reménységünk . . .“

XXXIV.

(Die 26—29. Octobris 1916.)

EXERTITIA CLERICORUM.

1. *Ingressio.*

I. Exercitiorum finis: Quid vis fieri? bonus sacerdos? malus?

II. Methodus: meditari — silentium — oratio.

III. Momentum: Electio Apostolorum — oravit in monte et descendens . . . Dominus transit.

2. *De fine creaturarum.*

Praeludium: Calderon.

I. Omnes creaturae: *a*) intra me, *b*) extra . . .

II. Mihi datae, ut me iuvent . . . dum: *a*) contemplor, *b*) utor, *c*) abstineo.

III. Unde sequitur in tantum — in quantum.

IV. Quapropter necesse est. (S. Ignat. p. 67.)

3. *Consideratio de vocatione clericali.*

Praeludium: Tu quis es?

I. Propheta es tu?

II. Elias es tu? (Veitz)

III. Christus es tu? *Ego* baptizo, *ego* absolvo, „Corpus *meum*“, „Sanguis *meus*.“

4. *De peccato.*

Praeludium Ebal. Jos. 8, 30–35. (Veith.)

I. *Peccatum in se:* opus destruit Dei *a)* Patris, *b)* Filii, *c)* Spiritus Sancti.

II. Effectus peccati: *a)* Angelorum, *b)* Protoparentum, *c)* damnati.

Zachaeus! transit!

5. *De inferno.*

Praeludium: epulae et Lazarus.

I *Est infernus: a)* S. Scriptura. Evangelia 25-ies. *b)* Gentes. *c)* Ratio nihil contra. (Stieglitz Catech.).

II. *Qualis?* S. Ignatius, quinque sensus.

III. Aeternus: si esset horologium: „nunquam, — semper" . . . Hymnus aeternus in iustitiam Dei. Dante: „Lasciate ogni speranza".

6. *Consideratio de oratione.*

Praeludium: „Domine doce nos orare".

I. Quid est oratio?

a) argumentum: laus, gratiarum actio, petitio;

b) forma: iaculatoria, vocales longae, Psalmi, meditatio. (Huber, Nachahmung).

II. Requisita: praeparatio, attentio ad praesentiam Dei. (F. W. Faber.)

III. Fructus: Deo iungit, a malo servat, in bono firmat, beneficia temporalia. (Fillinger.)

7. *De gratia sanctificante.*

Praeludium: Baptimus Christi.

I. Coelum apertum.

II. Spiritus Sanctus descendit. S. Catharina Sennensis. (Stieglitz).

III. Filius dilectus.

8. *De Confessione.*

Praeludium: iudicium extremum.

I. Confessio est iusta, qui plus peccavit . . . humilitas, veracitas.

II. Non tam difficilis. S. Bernardinus ap. Stieglitz. Quid dicet? Nihil. S. Ioannes Nepomucenus. Sarcander. Quid cogitabit? Salesius.

III. Est necessaria. „Mniška" ap. S. Antoninum. „Úgyis megtudom!"

9. *Recapitulatio exercitiorum.*

Praeludium: Dominus transit!

I. Recta intelligentia,
   a) bonus homo: finis hominis, creaturarum;
   b) bonus christianus: gratia sanctificans;
   c) bonus sacerdos: „tu quis es?"

II. Firmum propositum:
   a) nunc bona confessio,
   b) tunc spiritus orationis,
   c) spiritus laboris: theologicae, socialis, oeconomicae, Nazareth,
   d) abstinentia (alcohol, nicotin!)

XXXV.

(Die 3. Novembris 1916.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE PURGATORIO.

Bis per annum Ecclesia mortem praedicat: feria IV. Cinerum ad nostram mortem nos attentos reddit, in Commemoratione fidelium defunctorum alios mortuos nobis ob oculos ponit.

Dogma de Communione Sanctorum: una familia magna; in familia mortui adhuc numerantur ad familiam — ita et pia Mater Ecclesia... filios defunctos luget, iuvat...

I. Est purgatorium.

II. Est durum. Poena damni, poena sensus.

III. Juvari possunt — pro determinatis et omnibus aliis oremus.

α) In Missa sanguis Christi abluit.

β) Preces vespertinae...

XXXVI.

(Die 12. Novembris 1916.)

CONGREGATIO MATRONARUM. — DE INFERNO.

I. Est infernus.

Objectiones solvuntur e Prohászka, „Túlvilág tornácain“ 34—37.

II. Qualis est? *a*) poena sensus, *b*) poena damni.

III. Aeternitas—Hymnus.

IV. Evadendi modus:

a) cavere peccatum mortale,

b) semper sincere confiteri,

c) cultus Beatae Mariae Virginis.

XXXVII.

(Die 29. Decembris 1916.)

CONFERENTIA PRAESIDUM CONGR. MAR.

Pietas, devotio est finis per se; et etiam medium, oleum omnis activitatis socialis. Pietatis sub utroque respectu acceptae medium egregium est coadunatio, consociatio. — Inter consociationes egregia est Congregatio Mariana: *a*) ob regulas in substantia firmas et optimas, in accidentalibus mobiles et accomodabiles, *b*) ob facilitatem bonae directionis — adiuvante centro regnicolari.

G.

Allocutiones 1917.

I.

(Die 5. Januarii 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE EPIPHANIA.

Epiphania festum universalis destinationis Ecclesiae: festum Missionum.

Tria territoria missionum: anima propria, societas nostra (urbs etc.) et mundus.

a) Anima propria servitne tota Christo, lucetne in tota anima stella Bethlehem? Officia erga Deum, erga nos ipsos, erga proximum? An servit triplici inimico: carnis et oculorum concupiscentiae ac superbiae?

b) Ambitus; nunc necessaria essent tria:

α) constitutio huius Congregationis, cooperatio cum ceteris Cassoviensibus;

β) propagatio „Egyházi Tudósító";

γ) quaestio concionis Germanicae in Capella S. Michaelis continuandae.

c) Totus mundus: oratio et eleemosyna; crastina collectio.

II.

(Die 14. Januarii 1917.)

CONGREGATIO MATRONARUM. KONGREGÁCIÓS FELADATOK.

Novo in anno prima vice convenientibus decet respicere finem. Quid volumus? Quid generatim? Quid hocce anno?

Volumus beatitudinem, volumus et novum felicem annum; et huiusce voluntatis reflectorem intellectualem convertamus nunc in operationem Congregationalem huius anni.

Pacem petimus omnes — et totum hunc annum ponamus sub protectione Reginae Pacis.

Et ut protectionem eius mereamur, clare videamus, quae sint nostra agenda.

a) Accuratissime implere officia Congregationalia; bis per mensem S. Communio . . .

b) Domi et ubique realisare, quae in Congregatione meditati sumus, in Confessione proposuimus.

c) Apostolatum exercere:

α) huius Congregationis, ut floreat, crescat;

β) ceterorum piorum negotiorum, inter quae primo loco velim ponere „Sajtó". Nolo onera materialia imponere, ad summum „Egyházi Tudósító" 2 coronae; sed tantum annuntio haec:

non est opus novis expensis pro ephemeridibus; superflua mala eiciamus et loco earum substituamus bona;

ut novum (plerisque utique non novum) commendo „Egyházi Tudósító", qui proximo in forma prorsus nova parebit, combinatus cum Bártfaensi.

Finis eius: in omni familia catholica . . .

Vinculum inter parochiam et fideles . . .

„Sajtó" adiicietur omni mense ad „Felvidéki Újság".

Iterum dico: non pecunia opus est, sed primo interesse, secundo caritate, tertio labore et quarto demum pecunia; imo si tria priora adsunt, haec iam eo ipso adest.

Programma igitur:

a) pontosság a kongregációban;

b) hűség a kongregáció elveihez mindenben;

c) a kongregáció terjesztése, ajánlása;

d) a sajtó — egyelőre csak az „Egyházi Tudósító" — a többi majd magától jön; lehetőleg új pénzáldozat nélkül.

III.

(Die 15. Januarii 1917.)

EXERCITIA APUD MILITES LAESOS.

1. *De fine hominis.*

1. *Praeparatio et designatio finis:* cum toties in mortis periculorum fors amici vestri uno ictu dilacerati . . . cogitastis: quid est vita? ad quid?

Fors in memoriam incidit prima quaestio catechismi et responsum. De hoc themate nunc.

2. *Propositio:* historia ex Auto Sacramental, Petri Calderon: „El gran teatro del mondo".

3. *Declaratio:* vita humana est brevis probatio, quam sequitur aeternitas, aut beata, aut misera. Et qualis sequatur: dependet ab eo, utrum fideliter serviverimus Deo — credendo omnia, servando praecepta, utendo mediis — et media sunt omnia — bona, ut utamur, alia, ut abstineamus, dolorosa, ut perferamus.

4. *Applicatio:* Quid ergo faciendum:

in fide instrui; nunc hae Conferentiae quinque; dein attente audite omni Dominica; lectio bonorum librorum;

praecepta servare: vitam piam, sobriam, castam, laboriosam;

media: sacramenta sabbato proximo; et deinde frequentius

Tunc omnia cooperabuntur in bonum vestrum; ipsa infirmitas; pes amputatus . . . in die ultimi iudicii recipies . . . et benedices.

(Die 16. Januarii 1917.)

2. *De morte.*

Szemébe néztetek a halálnak — talán azt is gondoltátok, hogy puszta véletlen — pedig nem az. Csak azért látszik úgy, hogy mindig *résen* legyünk. Erről, a halálról, a készenlétről szól mai elmélkedésünk.

I. Omnes morimur. Hamvazószerdán . . . nincs mindennek vége. Calderon ex heri.

II. Nescimus, quando . . .

III. Semper simus parati . . . peccatum mortale . . . privatio gratiae sanctificantis, baptismus Christi.

Contritio de peccatis blasphemiae, omissionis cultus divini, luxuriae, ebrietatis; propositum sincerae confessionis.

(Die 17. Januarii 1917.)

3. *De peccato.*

Peccatum est voluntaria offensa Dei — claudit coelum etc., uti heri meditationem finivimus.

Quis hoc non capit — et quis terrenus ea plene capit? — et dico clariora: quid facit peccatum.

a) Peccatum originale — eius sequelae;

b) peccatum Angelorum;

c) infernus, sequela ultima peccati.

Redeamus ad initium: duplex est classis hominum: habentium gratiam sanctificantem et non habentium — et hoc aliquatenus specificare: ellenségeskedés, gyűlölködés, ebrietas, luxuria.

Conclusio: Nos velimus pertinere ad classem priorem, per vitam vere christianam.

(Die 18. Januarii 1917.)

4. *De alcoholismo.*

Maximus inimicus.

Bellum per 50 annos vix erat. Et interea:

a) homines interierunt ante tempus:

α) tuberculosi ultra tres milliones,

β) infantes fors septem milliones.

Et cur? Apud multos causa erat alcoholismus; et quidem: α) habitacula, β) victus, γ) etiam directe . . . sive ipsi, sive parentes . . .

b) *Pecunia* interiit fere 50 milliardi — multo plus quam bellum.

Quid est unus milliard? (Cf. Allocutionem „De alcoholismo“ p. 192.)

c) In bello animae vix magis intereunt: ast per alcohol? Decalogus exponendus secundum modum antiquum.

Ergo quid faciendum? Nemo ebrius! Imo quam plurimi abstinentes fiant; nominatim:

α) qui facilius erunt abstinentes, quam temperantes;

β) pueri, iuvenes;

γ) qui volunt bonum exemplum dare periclitantibus.

(Die 19. Januarii 1917.)

5. *De confessione.*

I. Peccatum abominabile.

A) Destruit opus: *a)* Dei Patris, *b)* Dei Filii, *c)* Dei Spiritus Sancti.

B) Innumeras iam in hoc mundo causat miserias.

II. Ideo anima purificanda in sanguine Christi; poenitentia. Filius prodigus. Deus nos recipit in filios — „caritate perpetua dilexi te"!

III. Confessio sincera: *a*) est iusta, *b)* est facilis.

α) Nepomucenus,

β) S. Antoninus (Stieglitz). Ideo crastina die . . .

IV.

(Die 1. Februarii 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE FESTO PURIFICATIONIS BMV.

De festo crastino — narratio. Instruimur per Beatam Mariam Virginem: *a)* de humilitate et obedientia; *b)* de patientia in tribulatione; — demum per B. Simeonem: *c)* de Christo, lumine mundi. Ideo cras benedictio candelarum, in qua Ecclesia orat, ut spiritualiter a Christo illuminati in templo aeternae gloriae praesentari mereamur.

V.

(Die 2. Martii 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — S. JOSEPH.

Mensis Martius Josepho dedicatus.

Tria praecipue memorabilia in vita S. Joseph:

1. erga Deum, fiducialis obedientia: Deus dixit, Joseph fecit, nullum verbum S. Joseph in Scriptura refertur;

2. erga seipum: virginitas illibata;

3. erga Iesum et Mariam: providus procurator — sicut Joseph Aegyptius. S. Joseph erat: *a)* custos providus Christi; *b)* Christum panem vitae et frumentum electorum pro nobis servavit; *c)* panis quoque corporalis; Szt. József-gyermekotthon.

VI.

(Die 26. Aprilis 1917.)

CONGREGATIO DE BONO CONSILIO. SUSCEPTIO MEMBRORUM.

Cum quis in familiam Marianam specialiter adoptatur, obligationes suscipit huius familiae.

I. Ut mediis utatur ab ipsa Congregatione assignatis: *a*) gyűlések, *b*) havi gyónás, *c)* közös szentáldozás. Nunquam sine causa rationabili omittere; et si omitti contigerit, se excusare.

II. In omnibus aliis ita se gerere, uti decet filiam Mariae: *a*) in vita individuali oratio, puritas, modestia, caritas etc.; *b*) in familia bonum exemplum, educatio; si Mater, praecipue colat Matrem boni Consilii; *c*) pro Ecclesia et patria bonum spiritum propagare. Jó sajtó.

VII.

(Die 30. Aprilis 1917.)

CONGREGATIO S. ANGELAE. SUSCEPTIO MEMBRORUM.

Mensis Maius pulcherrimus, quia mensis spei. Segetes virentes: spes vitae; flos arborum, spes fructuum. Et ideo pulcherrimus, quia his in terris spes plerumque pulchrior ipso eventu.

Hic mensis Marianus. Maria spes nostra, Mater Dei potens, mater nostra benigna . . . Potest iuvare, vult iuvare. Mensem spei Illi dedicamus.

Haec nostra solemnitas, solemnitas spei. Quadrat pro mense Maio.

Spes vestra: vos promittitis fidelem filiationem; Maria repromittit fidelem maternitatem.

Spes patriae: quo fidelius eam coletis, eo magis ostendet se Patronam vestram, Reginam Pacis.

Spes Ecclesiae: haec Congregatio hucusque iam adeo merita de Apostolatu, novis collaboratricibus augetur: sectiones S. Angelae, praeventionis . . .

In pervigilio mensis spei celebramus hanc solemnitatem spei. — Maria spes nostra, non confundemur?

VIII.

(Die 2. Maii 1917.)

SERMO IN CONFIRMATIONE.

Nostis historiam Joseph. Homines mala volebant et Deus in sua providentia omnia bene vertit. Fratres occidere voluerunt; quasi casu venditur in servum. Cum ibi bene esse ei coepit, per pessimam calumniam uxoris Putiphar in miserabilem carcerem. . .

Non querebatur, pius, humilis, in Deum fidens.

Exaltatus — fratres timuerunt — ast Joseph: Gen. 50, 20—21.

Similis fiducia in divinam providentiam nobis necessaria: pro individuis, pro familiis, pro patria, pro toto humano genere.

Speciale Sacramentum Confirmationis. cf. Rieder. Aus der Heimat des Friedens p. 230 p. Hausrezepte f. d. Leidensweg.

IX.

(Die 21. Maii 1917.)

CONFIRMATIO IN GYMNASIO CASSOVIENSI.

Terra sat pulchra, ut coelum exspectemus, non sat pulchra, ut coelum obliviscamur. Hoc nunc in miseriis belli praecipue videmus.

Solatium coeli e festo Ascensionis, cuius monitum: ipsi quoque mente in coelestibus habitemus.

Habitamus autem pietate, obedientia, studiositate, puritate, abstinentia, caritate; ergo . . .

Ad haec gratia S. Spiritus in Confirmationis Sacramento.

X.

(Die 26. Maii 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE SPIRITU SANCTO.

Crastinum festum Pentecostes suggerit nobis meditationem de Spiritu Sancto. Quis est? Quae appropriantur? Quid nos facere debemus?

I. Quis Spiritus Sanctus? Uti olim: Deus Spiritus, Filus imago, Spiritus S. amor, cor, gaudium, beatitudo.

II. Appropriantur opera divinae misericordiae, incarnatio, inspiratio, gratia, veritas, consolatio.

III. Colere Spiritum S. — Decas tertia Rosarii gloriosi, Gloria Patri, Credo; Ecclesia Sancti Spiritus, Hospitale Sancti Spiritus.

XI.

(Die 7. Junii 1917.)

IN CATHEDRALI. — IN FESTO SS. CORPORIS CHRISTI.

Eucharistia non tantum alimentum, sed et Sacrificum.

Semper sensit homo a sacrificio Abelis... tandem unum verum, magnum.

Huius admirabilis iteratio, excedens categorias temporis, loci, numeri.

Huius Sacrificii fructus:

a) propitiatio — ut rogemus, ut Deus poenitentiam huius mundi acceptet;

b) precatio — ut Deus pacis det nobis pacem et panem quotidianum, solem et pluviam;

c) gratiarum actio — homo ingratus est pessimista, ea tantum considerat, quae amisit; nos in alteram lancem ponamus bona accepta, servata; — in mortuis non tantum mortem terrenam, sed et vitam aeternam;

d) laus et adoriatio: magni, sancti, boni Dei.

Ad quatuor altaria haec precemur in processione theophorica. Nunc „accentus" in primo et secundo altari poenitentiae et precationis; det Dominus, ut proximo anno laetiores assistamus altari tertio et quarto gratiarum actionis et laudis.

XII.

(Die 10. Junii 1917.)

CONGREGATIO DE BONO CONSILIO. FIRMUS ANIMUS.

Festum Eucharistiae nunc celebravimus. Ratio huius festi — institutio in feria V. Coenae Domini.

Quis? quid? quando instituit. *Quando*, dum Judas proditionem, totius populi aversionem. . .

Az ellenség részéről álnokság, a hívek részéről gyengeség, a tömeg részéről megnemértés.

Conclusio I.: ne nos ad ullam harum categoriarum pertineamus:

a) a meg nem értő tömeghez,

b) a gyenge és gyáva hívekhez, állhatatlan ingatag nádszálakhoz,

c) árulókhoz, mitől Isten óvjon bennünket és másokat is.

Conclusio II.: a kongregáció apostolságától és egyéb jótékony működéstől vissza ne rettenjünk, ha ama három jelenséggel találkozunk: megnemértéssel, álnoksággal, gyenge állhatatlansággal.

XIII.

(Die 15. Junii 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. – DE SS. CORDE JESU.

Hodiernum festum . . .

a) Minden jó ügynek, minden apostoli vállalatnak belülről kell kezdődnie. Ez a reformatio helyes rendje: kezdje kiki önmagán. S ez volt a tizenhatodik század eredeti bűne: mindenki nem a saját erkölcseit akarta reformálni, hanem az Egyház dogmáit és alkotmányát.

Ha mi azt akarjuk, hogy a haza, az emberiség legyen Jézus szentséges szívének országa: kezdjük önmagunkon. A mi szívünk legyen hasonló Jézus szent szívéhez jóságban, áhítatban, Isten iránti szeretetben.

b) A kifelé való apostolkodást (közel-távol, család, sajtó, közügyek) végezzük az isteni Üdvözítő példájára. Nem kételkedve, nem bizalmatlankodva, el nem csüggedve, bátran és kitartóan. Quando instituit Salvator Eucharistiam? Cum praevidit inimicos, Judam, Judaeos, turbam inconstantem, ipsos Apostolos ignavos. Et tamen fecit. Ita et nos. Jól meggondolni, azután semmi nehézségtől meg nem ijedni, minden nehézség ellenére kitartani.

XIV.

(Die 26. Junii 1917.)

BENEDICTIO SACELLI IN HOSPITALE MILITARI.

Celý svet je veliká nemocnica, v ktorej je nekonečný počet chorých nie len na tele ale i na duši.

V tejto velikej nemocnici sú menšie nemocnice, v ktorých sa chorí vyliečia, ale nie všetci. A niet vo svete takej nemocnice, v ktorej by žiadon chorý nezomrel, v ktorej by sa každý nemocný vyliečil na svojom telesnom živote.

Sú ale aj iné choroby, ktoré prinesú človeka ku smrti duševnej. A tieto choroby sú o mnoho nebez-

pečnejšie než choroby tela; lebo zo smrti tela je vzkriesenie, zo smrti duše ale, z večného zatratenia, niet vzkriesenia, niet vyslobodenia.

Také choroby duší sú hriechy; a síce ľahsie, vyliečiteľné choroby sú hriechy všedné smrteľné choroby ale sú hriechy smrteľné, z ktorých aj jedon je dostatočný na večné zatratenie, keď človek v stave tohoto hriechu bez pokánia umre.

Chrám Boží je takou nemocnicou, v ktorej sám Božský lekár je prítomný a vylieči všetky choroby, aj smrteľné, ba i vzkriesi z mrtvých tých, ktorí s kajúcim srdcom sa k Nemu priblížia a prijmú liek od Neho.

Taká medicina, taká operácia je sviatosť pokánia, svätá spoveď, v ktorej Kristus Pán všetky rany, všetky choroby duše vylieči. Niet takého hriechu, ktory by v kajúcej a úprimnej spovedi neodpustil, niet rany tak smrteľnej, ktorá by sa nevyhojila, niet takej choroby, ktorá by sa nevyliečila.

Milujte teda, milí priatelia, ten nový chrám Boží, tú divotvornú nemocnicu.

Prichoďte často do tej nemocnice Pána Boha a tu najdete zdravie svojej duše, moc a silu na všetky trápenia života vo vojne a po vojne.

My to učiniť nemôžeme, aby žiadon z našich milých chorých v tejto nemocnici nezomrel, aby sa všetci vyhojili na svojom tele. Ale to od Vašej dobrej vôle závisí, aby žiadon nezomrel na svojej duši, aby žiadon nebol zatratený na večné veky, aby každý tu našiel zdravie svojej duše, to jest čisté svedomie, stav posväcujúcej milosti.

Požehnanie Božské nech zostane s všetkými, ktorí do tejto nemocnice vstúpia; nech sprevádza ich, kdekoľvek Božská Prozretedeľnosť ich pošle, do života pokojného, na bojište alebo do života večného pokoja. Amen.

XV.

(Die 8. Julii 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE EXAMINE CONSCIENTIAE QUOTIDIANO.

Ingressio: S. Aloisius.

Tractatio: Quinque puncta secundum S. Ignatium. E quibus examen ipsum:

1. secundum horas diei,
2. secundum loca,
3. secundum officia status,
4. secundum personas,
5. secundum praecepta et peccata opposita. Ad contritionem. Ringtheater. Ad propositum: examinis particularis idea.

XVI.

(Die 28. Julii 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE S. ANNA.

Nuperrimum festum S. Annae, Matris Beatae Mariae Virginis, Reginae nostrae, dat nobis thema considerationis. Patrona Matrum est beata illa mater Almae Virginis.

Matris magna in mundo munia: viri faciunt leges, mulieres, praecipue matres, faciunt mores.

Leges pessimae persecutrices in initio Ecclesiae, sed matres bonae . . . Ecclesia persecutiones vicit.

Leges bonae exeunte aevo medio, sed mores mali. Ideo media fere Europa ab Ecclesia defecit.

Item saeculo XVIII. in Gallia leges sat bonae, sed mores mali — et Ecclesia Galliae una cum Regno devastata.

Quales matres, tales mores. Mater omnia obtinere potest: *a)* exemplo („vivis operibus exponatis"), Martha, labor; fortis animus in his difficillimis temporibus; *b)* verbo modesto, considerato, prudenti; *c)* oratione assidua. Fere omnes Sancti habuerunt matres egregias, vel plane sanctas. S. Basilius, S. Chrysostomus, S. Augustinus, S. Ludovicus Galliae rex.

Mater debet esse Angelus Custos, vivum Evangelium, Evangelium fidei, laboris, patientiae, caritatis in familia.

Et quod Mater, in eo iuvent filiaefamilias, amitae, aviae. Omnia ad exemplum S. Annae, cuius patrocinium sit semper nobiscum.

Et ut sit nobiscum: frequenter *ad aram* eius accedamus.

XVII.

(Die 15. Augusti 1917.)

DE EVANGELIO FESTI ASSUMPTIONIS BMV.

I. 1. Hodiernum Evangelium de duabus sororibus. Martha laudabilis, sed Maria magis.

2. Hoc applicatur BMV. quae optimam partem:

α) obtinuit, uti testatur hodiernum festum — triumphus: Deus, Ecclesia triumphans, Angeli, Patriarchae — Ecclesia militans — Ecclesia patiens;

β) elegit in terris: non per Immaculatam Conceptionem, non per divinam Maternitatem, sed humili auditione verbi Dei. Quod Mariae non fuisse superfluum et indignum, testatur: Christus Luc. 11, 27. Maria in Magnificat: „respexit *humilitatem.*"

II. Ubi Maria, ibi debent esse servi, filii eius.

Ut obtineamus partem optimam in aeternitate, eligamus optimam partem in hac vita:

a) audire *verbum Dei* traditum, vel scriptum. Non pro examinatione, non pro delectatione aesthetica, sed pro instructione *humiliter.*

Scripta religiosa. Legere, propagare. Büchertafel.

b) Conscientia — acuere debemus aures animae; non obturare, ut incolae rumorosarum urbium, vel molitores.

c) Inspirationes divinae — pro bonis operibus non stricte obligatoriis. Pro exercitiis pietatis. Pro exercitiis caritatis. Exempla Sanctorum. S. Ignatius e lectione libri. Omnia magna opera totius historiae ex operibus supererogatoriis!

Audire verbum Dei et custodire.

Maria de Bethania — optimam partem — Maria Mater Domini inde beata . . . (Beda Ven.)

Et nos optimam partem eligamus, ut optimam partem obtineamus in beata aeternitate.

XVIII.

(Die 25. Augusti 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE ANIMO PACIFICO.

Omnes sperant pacem. Et nunc, post litteras propositionesque pacis concretas Beatissimi Patris Benedicti XV. hoc praecipue actuale, ut de pace meditemur.

Miramur bellum magnum tamdiu durare et non miramur, nos ipsos bella parva gerere et belli magni fomenta ministrare cogitatione, verbo et opere.

Annyi közöttünk is a harc és háború, vagy legalább a harcias hangulat.

Családtagok, cselédek, kartársak egymás között; társadalmi osztályok, munkások, földművelők, kereskedők; város és falu; vallások, nyelvek, nemzetiség; megvető megjegyzések; vitatkozások; sajtó.

Mindezekben sokkal enyhébb tónus lehetne, kevesebb harcias hangulat, kevesebb háború. *A türelem erénye.*

Hogy ezen erényt helyesen gyakorolhassuk és sem a türelmetlenség, sem a gyávaság és gyámoltalanság végleteibe ne essünk, bizonyos elveket kell szem előtt tartanunk.

A türelem gyakorlására mindig akkor van alkalom, ha valami kellemetlenség ér bennünket, akár személyünkben, akár érzelmeinkben, ha rokonainkat, nemzetiségünket, nyelvünket, vallásunkat bántják akár csak akaratlanul is.

a) Ha a kellemetlenség ránk vonatkozik (személyünkre): higgadtság, nyugalom; talán nem volt szándékos sértés, vagy biztosan nem volt az, lehet-e hallgatnom?

Esetleg kell szólnom — ne mindjárt, szeretettel, türelemmel.

b) Ha nem személyemről van szó, hanem rokonokról, hazáról, vallásról, sok esetben itt is hallgathatunk. E tekintetben sem legyünk idegesek.

Ha idegen nyelven beszélnek az utcán — „idegen" — talán nem is idegen!

Lapjaink is hibáznak néha, igaz, nem csoda; de jobb volna több szelídség, tapintat.

Summarium: Parva bella — patientia.

Si agitur de me: plerumque tacere possum; si debeo corrigere: prudenter.

Si agitur de patria vel religione:

redarguere cum caritate; volo convertere, persuadere, non punire et laedere.

Verus amor patriae: labor, antialcoholismus, domi manere, pecuniam non exportare.

Verus amor religionis et correligianorum: item vita vere christiana, adiutorium nostrorum — artificum, mercatorum, advocatorum, medicorum, typographiae.

Ista omnia sine disputatione et strepitu fieri possunt, absque perturbatione pacis.

Exerceamus pacem parvam et Deus tanto citius dabit nobis pacem magnam.

XIX.

(Die 7. Septembris 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE MARTYRIBUS CASSOVIENSIBUS.

Brevis biographia.

Per tribulationes et angustias peregrinatur Ecclesia et semper progreditur, nunquam prorsus deficit.

Via historiae: triumphus Ecclesiae.

Pro magna re laboramus, pro certa victoria.

Hic novus annus scholasticus sit annus laboris egregii in proprio officio, in oratione et vita spirituali, in vita apostolica exempli et organisationis.

XX.

(Die 29. Septembris 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE ROSARIO.

Crastinum diem initii devotionis Rosarii praevenimus. Recordemur momenti Sacratissimi Rosarii.

1. Historia Rosarii: S. Dominicus, Lepanto, S. Philippus Nerius, S. Clemens M. Hofbauer, Leo Papa XIII.

2. Praxis Rosarii meditari de mysteriis eius. Rosae mysticae.

3. Fructus Rosarii:

a) quos experti sumus a temporibus Leonis Papae XIII.,

b) quos nunc speramus:

α) pacem totius mundi;

β) triumphum Ecclesiae de omnibus hostibus.

4. Proposita:

a) nunc mense Octobri in devotione communi rosariali orare pro patriae et Ecclesiae pace;

b) alios quoque invitare, ut quatuor Ecclesiae nostrae, in quibus omni vespere Rosarium oratur, devotis orantibus repleantur;

c) etiam aliis temporibus Rosarium saepe orare; saltem unam Decadem quotidie. S. Philippus, S. Clemens.

XXI.

(Die 19. Octobris 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE SUPERSTITIONE.

Ingressio: Novum scriptum periodicum in Sátoraljaújhely Közművelődés „de origine diaboli Babylonica.“ Stupiditas, acsi huiusmodi insipidis obiectionibus contra fidem nunc cultura scholarum indigeret, acsi non essent scholae dirutae, orphani, invalidi, depravatio, alcoholismus etc.

Tractatio in tribus punctis.

I. Non omnia sunt superstitio, quae ita vocantur: certae formae cultus, loca sacra, imagines thaumaturgicae, reliquiae.

II. Quae vere superstitio, ab Ecclesia semper impugnata :

a) in radice cupiditatis et curiositatis,

b) formaliter.

III. Superstitio recte apud illos, qui Ecclesiae volunt impingere hanc notam.

Ephemerides . . . vatidicae, numerus 13., spiritismus.

Nos nunquam simus superstitiosi.

XXII.

(Die 27. Octobris 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE COMMUNIONE SANCTORUM.

Articulus 9. fidei : „Credo in Sanctorum Communionem." — Unio totius magnae familiae omnium creaturarum intellectualium et rationalium. Una magna Ecclesia, tres partes : Ecclesia militans, Ecclesia patiens, Ecclesia triumphans.

Nunc in limine mensis Novembris ad oculos nostros ponitur Ecclesia triumphans in festo Omnium Sanctorum et Ecclesia patiens in die Commemorationis Fidelium Defunctorum.

Omnes Sancti — festum messis Ecclesiae tempore autumnali, in fine anni ecclesiastici.

Az anyaszentegyház aratóünnepe, az ő tizenkilencszázados lelki földművelési munkájának eredménye — ostendit coelum, ut speremus, ut consolationem habeamus, ut imitemur.

Fideles defuncti — „Regem, cui omnia vivunt". . . Sunt in carcere. Clavis in nostra manu. Missa, Communio, beneficentia, rosarium, indulgentiae; pro hodie morituris, vel pro finali gratia et brevi purgatorio.

XXIII.

(Die 2. Novembris 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. HALOTTAK NAPJÁRA.

Langyos meleg nap, fényes napsugár — és mégis borongós hangulat. Borongósabb, mint máskor; tudjuk, hogy jön a tél hidege és sötétsége, mely ezidén keservesebb lesz, mint eddig bármikor volt életünkben.

Ehhez az őszi hangulathoz illik a mai nap — a temetők napja, a halottak napja: fájdalmas tekintet:

a) a multba, mely többé vissza nem tér; akiket szívettépő fájdalommal a temetőbe kisértünk . . . akik voltak és már nincsenek;

b) fájdalmas tekintet a jövőbe, mikor ez a jelen is mult lesz, mikor már mi sem leszünk; mikor már majd csak egy sírfelirat hirdeti nevünket, mely szintén elfakul, mint annyi a temetőben.

Ez a három hang: az őszi elmúlás, elhúnyt kedveseink szomoru emléke, a magunk közelgő elmúlásának gondolata . . . ez a három hang adja meg a mai nap akkordját.

Megállunk ezen akkordnál, mint egy zenedarab pauzájánál — érezzük, hogy még nincs vége a darabnak; a pauzánál mint egy kérdőjel előtt várjuk a megpenditett zenei téma megoldását.

A nagy kérdés az elmúlás kérdése: Úgy múlik-e el életünk, mint az ősznek a virága, mely mint egyed soha többé vissza nem tér? Vagy olyan-e a mi egyéni életünk, mint maga a természet, melynek ősze, tele után új tavasz nyílik, új napsugárral, új virággal, új élettel?

Fél feleletet ad a bölcselet, mely meg tudja állapítani, hogy az emberi lélek nem az anyag járuléka, nem annak egyszerű functiója, hanem uralkodó, lényeget adó, életet adó, az anyag nélkül is létezni tudó, az anyag fölött uralkodó állagi alakja, forma substantialisa.

A bölcselet fél feleletét teljessé teszi az isteni kinyilatkoztatás, mely egyrészt biztosít bennünket a lélek

halhatatlanságáról, másrészt sok világosságot derít a lélek földöntúli életére és sorsára.

Isten igazságosságának és irgalmának látószögébe helyezi a vallás a lélek túlvilági sorsát. Mennyország, pokol, tisztító tűz. Az elmúlás, nem elmúlás; az ősz után örök tavasz.

Elköltözött kedveseink élnek; sőt jót tehetünk velök. A temető koszorúja: össze vagyunk fűzve velök; a temető mécse: az örök világosságot iparkodunk nekik meggyujtani.

Conclusio practica: libenter visitare coemeteria; in Missa nunquam omittere commemorationem defunctorum; quotidie vespere pro hodie mortuis.

XXIV.

(Die 16. Novembris 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE SAGIS.

Nuper conferentia apologetica de superstitione, restat ex ea unum caput multum triste: de sagis, seu strygis.

a) Obiectio Lecky.

b) Descriptio opinionum.

c) Quaestio iuris:

α) magia subiectiva,

β) obiectiva,

γ) hinc possibile, in processibus sagarum multipliciter fuisse peccatum: per sagas, per accusatores, per iudices.

d) Quaestio facti:

α) historia opinionum: priore dimidio medii aevi potius non credebantur, altero magis.

β) Bulla Innocentii VIII. „Summis desiderantes“ 5. Dec. 1484 — et opus „Malleus maleficarum“ Jacobi Sprenger et Henrici Institoris.

γ) Horum influxus non tantus, nam cur non statim, cur fere tantum in Germania et prius in parte Protestantica?

δ) Lutherus in Catechismo permultum de diabolo; plus quam de Christo.

ε) Daemonologia in scholis, concionibus, doctrina de spectris . . . haec in catholicismo fere deerant.

ζ) Processus horrendi restringuuntur ad saeculum XVI., XVII., XVIII., terras Germaniae, Britanniae, Daniae.

η) Societas Jesu *potius* contra, non tamen omnes.

ϑ) Primi impugnatores: Tanner, Spe.

e) Responsa apologetica :

α) dogma de diabolo non causavit efficienter, sed occasionaliter tantum; ens enim logicum non potest aliter causare, quam per consequentiam logicam. Atqui. Ergo.

β) Item de crudelitate e doctrina de inferno.

γ) Falsum est maiorem crudelitatem adfuisse in his processibus et poenis, quam secus in iure criminali eius temporis.

δ) Item falsum, sagas ad mortem condemnatas omni solatio fuisse destitutas.

XXV.

(Die 18. Novembris 1917.)

APUD DOMINICANAS. — DE PRELO.

Est res magni momenti : *a)* perversam litteraturam e domibus christianis expellere ; hospes quotidianus spuens bacillos, loquens spurcitias etc. ;

b) litteraturam bonam introducere : non tantum pecuniam colligere, ut imprimatur, sed folia propagare, ut legantur.

XXVI.

(Die 1. Decembris 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE ADVENTU.

Cras incipit novus annus ecclesiasticus.

I. In limine novi anni civilis commovetur cor et animus circa sortem terrenam — quid adferet novus annus nobis, familiae, patriae.

In limine novi anni ecclesiastici item commoveri debet cor et animus : quid erit cum anima nostra, cum Ecclesia ?

Annus ecclesiasticus est annus scholaris pro toto mundo. Az Úristen ismétlő iskolája az egész világ számára. Ismétlő iskola, mert a tárgyat ismétli, de haladó iskola is, mert haladnunk kell a megértésben és megvalósításban.

Az év : a mindig élő, mindig tanító Krisztus, kit adventben újra várunk, karácsonykor újra Bethlehemben, nagypénteken a keresztfán, húsvétkor a feltámadás diadalában, áldozócsütörtökön a mennyei dicsőségben, pünkösdkor a Szentlélek tűzében imádunk ; kinek tanítását, példabeszédeit, intelmeit vasárnapról-vasárnapra újra halljuk, mint ismétlők, mint haladók.

Azért most az újév előestéjén keltsük fel magunkban az erős szándékot, hogy ebben az iskolában buzgó, szorgalmas tanulók akarunk lenni.

II. Mindjárt az első leckét hallgassuk meg :

Adventus, eljövetel, a Krisztusvárás hetei.

a) Veniat in animam nostram : α) cum sua luce, β) cum suo robore.

b) Veniat in mundum totum :

α) cum fide, fiducia nostra, β) cum robore, virtute, γ) cum caritate, pace.

Tempus igitur hoc sit tempus exspectationis Christi, Krisztusvárás napjai. Krisztus a mi lelkünkben, Krisztus az egész világban.

XXVII.

(Die 7. Decembris 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE ADVENTU.

Tria puncta :

1. annus ecclesiasticus, uti supra ;

2. Adventus est prima lectio huius anni scholastici : „adveniat regnum tuum“, „sanctificetur nomen tuum“; quam beata esset vita, quam pacifica.

3. Secunda lectio est Immaculata Conceptio. Quid sit maximum in hoc mundo?

Resp. Quod Deus privilegii instar Matri suae dedit, debet esse pretiosissimum; non divitiae, non honores, non gaudia, non libertas a tristitia, sed puritas animae ab omni peccato et ornatus pulcherrimus gratiae sanctificantis. Pulchritudo animae: pulchrior radio solari, candidior nive, lunae miti radio, florum colore, gemmarum splendore.

XXVIII.

(Die 21. Decembris 1917.)

CONGREGATIO ACADEMICA. ADVENIENS CHRISTUS, REX PACIS.

Ante Christum bellum erat regula, pax exceptio; Plato.

Templum Jani Quirini fere semper apertum — dum Christus nasceretur, clausum. Ab u. c. quater tantum clausum. Pecz, Ókori Lexicon I. 1002.

Post Christum pax est regula et bellum exceptio; et haec exceptio quoque tunc tantum occurrit, si homines ob idola Christum deserunt. Unum idolum est Mammon-aurum — vitulus aureus.

Alterum idolum: nationalismus.

Hoc festum Natalium Domini nos exhortatur ad veram christianitatem:

in fide — nem dogmátlan, elmosódott szentimentalizmus;

in moribus — erga Deum — erga proximum, önzetlen, becsületesség — erga nos ipsos.

Tanta necessitas: *egész ember,* igazi férfi . . .

Si homines facerent pacem cum Deo, contritione, confessione, satisfactione, tunc haberent pacem cum seipsis et pacem cum proximo.

XXIX.

(Die 23. Decembris 1917.)

IN CARCERE CASSOVIENSI. — ARBOR NATALIS.

Christi caritatis festum. Homo per peccatum perditus in frigore et tenebris erat — tunc venit Christus . . .

Vos quoque in tenebris et hieme — cum toto mundo, ast vos adhuc magis.

Venit ad vos Christus et aliqualia signa terrena quoque magnae caritatis suae per nos exhiberi iussit.

A tavasznak zöld szine a télnek közepében.

A szeretetnek kis jele a fogház sötétségében töltse el lelketeket reménnyel és bizalommal, jó szándékkal, Istent tisztelve, embert szeretve — az élet utján.

XXX.

(Die 23. Decembris 1917.)

IN ORPHANOTROPIO. — ARBOR NATALIS.

Orphanis — uti dixistis — nullum festum tristius et tamen nullum laetius.

Nullum tristius, nam cogitatio sepulchri alicuius nunquam vividior.

Nullum laetius, nam novum Patrem, Optimum, Omnipotentem nunquam clarius videtis.

Amor Dei. Christi incarnatio; spes et fiducia ex hac viridi arbore.

XXXI.

(Die 23. Decembris 1917.)

IN HOSPITALI INCURABILIUM. ARBOR NATALIS.

Gloriam Deo et pacem hominibus cecinistis et ideo est hoc festum gaudii et solatii.

Gloria Dei est beatitudo nostra per Christum reddita, ut imago. Dei deformata reformetur, Christus homo factus est.

Pax hominibus — olim bellum regula, nunc exceptio — pax a Christo data inter homines, in ipso homine. Scimus, cur patimur. Vos quoque scitis, a paupertate praesepis, a tormentis crucis discitis.

Huius amoris Christi exiguum signum sunt haec dona modesta.

Confidite in magnam caritatem Christi.

XXXII.

(Die 24. Decembris 1917.)

IN HOSPITALI MILITUM. — ARBOR NATALIS.

Heri ab orphana dictum: nulla dies plus tristitiae et tamen nulla plus solatii habet. Vobis quoque triste, longe esse a parentibus, vel uxore et prolibus; et nihilominus solatium ingerit signum evidens immensae caritatis Dei. Etenim Deus, qui Filium suum Unigenitum dedit, quid nobis denegabit? Spei vexillum arbor ista.

XXXIII.

(Die 24. Decembris 1917.)

IN HOSPITALI MILITUM SCHOLAE HYDRAULICAE. ARBOR NATALIS.

Gravis quaestio, quomodo in hospitali gaudeamus hocce festo die. Responsum cecinistis: Gloria Dei et Pax hominum.

Gloriam Deus non aliam quaerit, quam e nostra beatitudine; et propter hanc dedit filium . . .

Pacem attulit inter homines (Janus Quirinus) et intra hominem (Bethlehem paupertas — Crux.)

XXXIV.

(Die 29. Decembris 1917.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE FINE ANNI.

1. Finis anni, kilometer in via. Rapide currimus, nunquam redimus, omne momentum semel tantum; nunquam recurrit; in abyssum aeternitatis decurrit.

2. De omni momento rationem reddere debemus. Initio anni unusquisque nostrum accepit a Deo libellum rationum ; libellus habet 365 paginas duplices, cuius altera pars scripta est a Deo, altere scribenda erat a nobis. Deus : quid debemus facere ; nos : quid fecimus.

Deus scripsit aliqua quotidie ; aliqua peculiaria adhuc certis diebus.

Quotidie : cave a peccato, ora, labora, officia communia.

Peculiaria officia : diebus Dominicis, festis, huius Congregationis ; particulares prolationes, tribulationes . . .

Nunc in fine anni hunc librum inspiciamus, Deo gratias agamus, de nostris defectibus doleamus.

3. Instat novus annus ; iterum accipimus libellum a Domino : inscripta officia, inscribendum implementum officiorum.

Sit iste liber semper mundus, nullas habeat vacuas lacunas, sicut liber rationum mercatoris luridi, nullas maculas nigras peccatorum.

Liber semper in ordine ; nihil in singulis paginis corrigi potest — ad summum in aliqua sequenti.

Semper parati ad ostendendum ; nescimus, quando sit exhibendus aeterno ludici. Qui ante annum hic eramus, non omnes in vivis. Deus solus scit, utrum post annum . . .

Etiam officia Congregationis inscripta censeamus.

Sit annus felix meritis, virtutibus, progressu — pro singulis et pro Congregatione.

H.

Allocutiones 1918.

I.

(Die 1. Januarii 1918.)

CLERO ET SODALITIIS GRATULANTIBUS

Cito omnia transeunt; nos velocius, opera manent. Ecclesia terrena usque ad finem mundi. Tunc ipsa quoque transibit.

E vita nostra, ex operibus et institutis tantum manet, quantum in nomine Jesu peractum, in statu gratiae sanctificantis. Et sic sit hic annus ditissimus!

1. A mulandóságra figyelmeztet bennünket az elmult 1917-es esztendő — ha ugyan erre a figyelmeztetésre szükség van most, a véres háború idején, mikor egy nap alatt is több élet és vagyon pusztul el, mint a béke idején évek alatt.

Elmúlik ezen év is, a mi földi életünk is, intézményeink, épületeink, földi hazánk, egyházunk is a földi világgal egyetemben.

Ebben a mulandóságban keressük, ami állandó, ami velünk el nem múlik.

2. Állandóbb az egyéni földi életnél az a sok mindenféle intézmény, mely a közjót szolgálja: intézet, egyesület, egyházmegye . . .

De ez is elmúlik . . .

Egy az állandó, a változatlan, ki előtt ezer év mint egy nap, ki mint a ruhát ölti magára az új világokat: és örök élete van lelkünknek s mindazon cselekedeteknek, melyeket Istenért, Jézus nevében végeztünk.

Legyen ezen elmulandó év gazdag állandó alkotásokban, meglevő intézményeink gyarapodásában, életünk pedig gazdagodjék örök értékekkel, örök jutalomra érdemes kis és nagy cselekedetekkel.

3. A mulandóság eme forgatagában állandóságot keresünk s ilyet kettőt találunk: földi állandóságot, mely túléli egyéni földi életünket — és örök állandóságot, mely túléli a földet, napot, holdat, csillagokat.

4. Az új év hamar el fog múlni, de talán hosszú időkre állandó, maradandó alkotásokat fog hozni. A népnek önkormányzata; az Egyháznak önkormányzata.

Adja Isten, hogy mindkettő az Egyháznak, a hazának javára szolgáljon. S hogy jól megindulhasson mind a kettő, a harmadik állandó, maradandó eredménye 1918-nak legyen: a béke.

II.

(Die 4. Januarii 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — PRO INITIO ANNI.

Ingressus anni. Fugit irreparabile tempus — frustra retineremus nullum momentum potest capi.

Et tamen anima humana reluctatur. Est frustum infiniti in anima nostra. Brutum vivit tantum hic et nunc, *pro* hic et nunc.

Anima humana hos limites transgreditur sciendo et desiderando.

Unum exemplum: ars. Quid est nisi protestatio animae infinitae contra limites loci et temporis.

Volumus retinere occasum solis supra montem.

A művészet is a végtelen léleknek tiltakozása az elmúlás ellen.

Ily tiltakozás a hit, a vallás, az erkölcs is.

Igazán emberi vonás állandóságot keresni az elmúlás mögött.

Keressük és megtaláljuk:

1. az Istent, a végtelent, a végtelen Jelent, ki egész létét, valóságát tartja, bírja; nem elfolyó valóság az, hanem

„duratio tota simul“ Boëthiusnak mély értelmű meghatározása szerint.

2. A halhatatlan lélek — aminő a tényked̈ése, olyan ő maga. Tényked̈ésre kinyujtja kezeit, érzékeit, csápjait a végtelen felé. A fogalom, a szabadakarat, maga a művészet tiltakozás a végesség ellen.

3. Amit a lélek magával átvisz a más világra: „Opera eorum sequuntur illos“ Apoc. Ezek örök állandó dolgok.

Vannak a földön is állandók, legalább állandóbbak az egyes embernél.

1. Egyház — a meddig lesz emberiség. „Ecce enim ego vobiscum sum“, — „Ecce enim beatam me dicent“.

Aki ezért dolgozik, soha el nem múló nagy dolgon fáradozik. Valóban a világtörténelem munkása.

2. Haza — túléli az embert. Szeretjük reményleni, hogy fennáll a világ végéig.

3. Intézmények — ez a Kongregáció is, kassai katholikus szervezeteink is. Ezekért dolgozva — állandóságot a mulandóságban.

Újév: adjon Isten nekünk ezen évben el nem múló kincseket szerezni:

pro aeternitate in hac terra collaborare rebus longaevis usque ad finem mundi duraturis.

III.

(Die 9. Januarii 1918.)

SOCIÁLIS MISSIOTÁRSULAT. — A NŐK HIVATÁSA.

A nőket különösen érinti a jelen idők gazdaság válsága.

A férjhezmenetel megnehezítve. A vőlegényjelöltek százezrei véreztek el a harctéren, vagy kiszenvedtek a kórházakban. Új női munka folyik a megélhetésért is, de közszükségletből is, mert nincs férfi, aki elvégezze. Új beállítás, százezrek számára.

Ehhez tudás, szervezés, munkabeosztás kell.

Ebben már sokat dolgoznak mások, kik az evangélium szellemétől távol állanak.

Veszedelem a résztvevő nőkre, mert lelkök egyensúlya, tisztasága, örök üdvössége van kockára téve.

Veszedelem a társadalomra, melynek eddig egyik főpillére a nő vallásossága, erkölcse, a keresztény anya tipusa. Ha ezt valamikép nagyobb arányban az állat tipusa váltaná fel (mint ezt sokan kifejezetten akarják), ez egy nagy lépés volna az új pogányság felé.

Tehát ebben a szervező munkában mi is részt akarunk venni, avatott vezetés mellett.

Nagy örömmel üdvözlöm az e célra törekvő szervezet megalakulását; működésének Isten áldásával bő sikert . . .

IV.

(Die 18. Januarii 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE TOLERANTIA.

Hodie continuatio thematis apologetici: obiectio de intolerantia.

1. Proprie quatuor obiectiones: *a)* sola salvifica, *b)* coactio infidelium, *c)* inquisitio, *d)* bella propter dogma.

2. Responsa: *a)* praemittenda doctrina recta.

a) tolerantia dogmatica est absurda. Hinc de matrimonio mixto. Desiderare debemus fidei propagationem, haereticorum, Judaeorum conversionem; ad hoc collaborare.

b) Tolerantia christiana est laudabilis.

c) Tolerantia civilis item exerceri potest et debet.

His praemissis respondetur ad quatuor obiectiones:

a) Sola salvifica: *α*) quid non significat, *β*) quid significat.

b) Infideles non cogendi: *α*) Concil. Toletanum; *β)* Gregorius M. ad Neapolitanos; *γ*) Carolus M. Alcuinus.

c) Inquisitio in haereticos: *α*) Priscillianos 383.; *β)* Albigenses 1184.; *γ)* Inquisitio Hispanica.

d) Bella propter dogma, Madách — nec verum est. S. Thomas: bella non ad cogendos, sed ad defensionem.

e) Tandem argumentum ad hominem; *α*) Socrates etc.; *β*) Martyres in imperio Romano; *γ*) Islam; *δ*) Protestantismus, Luther, Calvinus, Zwingli, Henricus VIII., Irlandia, nostri Martyres Cassovienses.

Conclusio: tolerantiam dogmaticam respuere, christianam exercere, calumniam de intolerantia Ecclesiae refutari.

V.

(Die 1. Februarii 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. FESTUM CANDELARUM.

Crastinum festum candelarum: „Lumen ad revalationem gentium et gloriam plebis tuae Israël." Christus lumen mundi.

Lumen intellectuale — cognitio veri Dei.

Nunc unus infans plus scit veri et certi, quam omnes philosophi aevi antiqui pagani. Vera philosophia perennis.

Lumen in ordine morali — etiam pro salute terrena populorum.

Nunc multa conamina v. g. socialia, hygienica; ista omnia in decalogo adsunt.

Huius luminis propagatio: missiones ad extra — ad paganos; oratio, eleemosyna; his merebimur consolidationem fidei intra nos.

Crastinum festum candelarum moveat nos, ut nos omnes simus candelae lucentes verbo et exemplo ad illuminationem nostrorum proximorum.

VI.

(Die 5. Februarii 1918.)

PATRONESSZ-GYŰLÉS — A SZEGÉNYKÉRDÉS.

A szegénykérdés főleg és első sorban erkölcsi kérdés, nem annyira pénzkérdés.

Ez is sokszor, de éppen nem mindig; és ha pénzkérdés, akkor sem egészen az.

Néha pénzkérdés: égető szükség esetén pénzzel, vagy pénzértékkel segítenem kell még munkaképest is; annál inkább a munkaképtelent.

De még ezen esetben sem segítettem a pénzzel az eseten egészen. A munkaképesnek az alamizsna által egy napra elvettem a gondját, de jövőjéért még semmit sem tettem és igy vagyok a munkaképtelennel is.

Mindenütt nem tudok segíteni: kiválasztok magamnak nehány esetet s ezzel igazán és tartósan akarok törődni s a többit Istenre és más jó emberekre bízom.

És ekkor látom, hogy a szegénykérdés elsősorban nem pénzkérdés, hanem erkölcsi kérdés: hogy tudjak védencemre hatni, nála a szegénység, vagy szerencsétlenség okait eltávolítani, vele a munkát megszerettetni, őt oktalan költekezésről, alkoholfogyasztásról leszoktatni, elméjét tanúlásra fogékonnyá tenni, Istenhez felemelni, neki munkát keresni, általában ami munkánkat produktívvá tenni s ebből több embernek megélhetést biztosítani.

Nehány példával szeretném ezt illusztrálni: most sok szó esik a keresztény sajtóról. Erre nagy szükség is van.

A keresztény sajtó ügyében elég munkát tudnánk adni embertársainknak a kolportage által. Lapkihordók, rikkancsok. Ebben mi nagyon elmaradtunk.

Ezt a dolgot meg kellene szervezni: Alkotmány, Új Lap, Felvidéki Újság, Szív stb., a létesítendő új lap. Jól fizetne.

Intézményeinket lapjainkban hirdetni: az üzem nagyobb, többnek kenyér, a lapnak is morzsa.

Nyomdász-szakszervezet: az egész országban majdnem mind be vannak szervezve a szociáldemokraciánál; ennek irodalmát olvassák — hit és erkölcs ellen.

Ha nyomdáinkat támogatjuk, névjegyeinket is ezekben nyomatjuk stb., erősítjük őket, akkor a mi nyomdáink is többnek tudnak kenyeret adni, több új munkást nevelni.

VII.

(Die 15. Februarii 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE MORTE.

„Ad maiora natus sum". S. Stanislaus.
„Quid hoc ad aeternitatem" S. Aloisius.
Imago Führich in Imitatione Christi.
Wibbelt, Trostbüchlein vom Tode.

Dies Cinerum, dies magnae lectionis: omnibus imponit Ecclesia cineres. Lectio mortis profundissimam impressionem. S. Silvester Abbas (†1267) in aperto tumulo. S. Franciscus Borgias, funus Isabellae anno 1539. Granadam deducens († 1572).

Hanc lectionem S. Aloisius, S. Stanislaus in iuvenili aetate perfectissime intellexerunt. S. Stanislaus coaevus S. Francisci Borgiae, ab eo in Sociatem Jesu susceptus. Sororis eius pronepos post centum fere annos Franciscus Rákóczi.

Aliquot decenniis post S. Aloisius: „Quid hoc ad aeternitatem ?"

Nos etiam hanc lectionem discamus.

Quod boni propter Deum — omnis oratio, omnis mortificatio, omnis victoria super nos, super sensualitatem, superbiam, (confessio sincera) aeterna — sunt. Imago S. Vincentii.

VIII.

(Die 17. Februarii 1918.)

JÓTÉKONYCÉLU KÉPKIÁLLITÁS MEGNYITÁSA. A MŰVÉSZETRŐL.

Az emberi léleknek lényeges tulajdonsága, hogy felülemelkedik az anyagon, hogy áttöri a szám, tér és idő kategóriáit, mint az anyagi világ veleszületett korlátait és hogy a végtelen felé tör: megismerésében és akarásában. Az emberi lélek ezen törtetése a végtelen felé kétségtelen jele és legerősebb bizonyítéka a lélek szellemiségének, annak hogy az emberi lélek a philosophia peren-

nis nyelvén forma subsistens: önmagában is megálló, önmagában is létezni tudó, alkotó és alakító eleme az emberi lénynek.

A végtelen felé való törekvésnek egyik legszebb megnyilatkozása a művészet.

Mint a tudomány, az erkölcs és a vallás, úgy a művészet is tiltakozás az anyagnak határoltsága, korlátoltsága ellen.

Az anyagi lény csak egy, csak itt van, csak most van. A szellem tiltakozik ezen három határoltság ellen a művészetben is. Az emberi egyén csak egy, de a művészet sokszorosítja képét ezer számra. Az ember csak „itt" van — képe megfordul az egész világon. Az egyén csak „most" van, csak „most" ilyen; a művészet kiragadja ezen „most"-ot az időnek mindent őrlő kerekei alól, megrögzíti a fiatal arcot, akkorra is, mikor az már öreg, akkorra is, midőn az már ezer év óta elporlad a sírban.

Magából az élettelen természetből kiragad a művészet egy pillanatot, mely talán tizévenkint csak egyszer ismétlődik. Egy napszállati pillanatot a Hradováról június 22-én, midőn a nap épen azon a ponton száll le, épen ilyen felhőzet mellett, csak egy percig tart ezen megvilágítás, azután elmúlik és talán csak száz év múlva tér vissza. Megállítja a művészet az idő kerekét, megállítja a leszálló napot, megfogja annak sugarát és odaszegezi képének vásznára.

„La nipote di Dio", Isten unokája: igy nevezi a költők nagy fejedelme a művészetet; és úgy van: a művészet Isten képmásának, Isten gyermekének, az értelmes emberi léleknek legszebb legkedvesebb szülöttje.

Ha mindig szép és tiszteletreméltó a művészet, míg hűtlen nem lesz isteni hivatásához s a bűn eszközévé nem aljasodik: kettősen szép és tiszteletreméltó akkor, midőn a szeretetnek szolgálatába szegődik. Szegődhetik Isten szeretetének szolgálatába, midőn Istennek házat épít és azt remekeivel ékesíti, vagy Isten tiszteletét énekkel és zenével fenségesebbé teszi; és ezen művészet világhirű remeke a kassai dóm.

Szegődhetik a művészet felebarátunk szeretetének szolgálatába, midőn remekeiből aranyat olvaszt és kenyeret nyujt a hősök özvegyeinek és árváinak, mint ezt most ezen alkalommal tapasztaljuk.

Ezen felebaráti szeretet nevében üdvözlöm hálás tisztelettel a festőművészet hivatott képviselőit, kik ecsetjök remekeit a szeretet szolgálatára felajánlották és a katonai parancsnok úr Ő Exellenciáját, ki ezen palotát a művészetnek és a szeretetnek hajlékul átengedni méltóztatott.

A tiszteletteljes hála eme kettős szavával nyitom meg a festőművészek jótékonycélú kiállítását.

IX.

(Die 23. Februarii 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE PECCATO.

De poenitentia.

Quadragesima est tempus poenitentiae, praeparatio ad Pascha.

Quid est peccatum? Hoc saepius considerandum.

Quid facit?

Destruit opus Patris — per dona eiusdem Patris. Amor Patris . . .

Destruit opus Filii! — Filii Passio, Mors, Sanguis in anima nostra. Sanguinem conculcat, nihili facit . . .

Destruit opus Spiritus Sancti. — Opus continuum, artisticum, ornatus, pulchritudo.

Meretur infernum — de quo item frequenter cogitandum.

Et haec omnia facit propter vilissimas nugacitates, cito transeuntes. S. Franciscus Borgia . . .

A nagybőjt előkészület a húsvétra, a feltámadás ünnepére.

Feltámadásra készül a lélek is; feltámadásra a tespedésből, a tétlenségből, lelki betegségből, talán a lelki halálból.

A feltámadás útja és eszköze a bűnbánat, a penitencia.

Ezt jelképezi a komorabb istentisztelet, a viola szín, nincs Gloria, nincs Alleluja.

Maga a bőjt is, melyen az Egyház enyhített, de a világ sora szigorított.

Bűnbánat; annyiszor mondjuk esti imánál, gyónásnál, de talán csak sekélyen érezzük.

Ezért megfontoljuk a bűnbánat okait.

I. Mi a bűn?

Isten parancsának megszegése. Oly parancsé, mely többnyire nemcsak a kinyilatkoztatásban, hanem a józan észben, az emberi, társadalmi rendben is benne van — tulajdonjog, családi tiszta erkölcs, felebaráti szeretet, nyelv bűneinek kerülése (4, 5, 6, 7, 8.).

II. Mit ront a bűn?

Pater, Filius, Spiritus Sanctus, uti supra.

III. Mit érdemel a bűn?

IV. Miért történik a bűn? 3. parancsolat: egy kis kényelem, 4.: rossz szeszély, 5.: hiúság, gőg, gyűlölet, 6.: érzékiség — olyanért, ami elromlik — Borgia, 8.: egy kis hiúság, érdekeset mondani — másnak becsületébe belegázolni.

Et ideo vere detestari.

X.

(Die 13. Martii 1918.)

ALLOCUTIONES IN SCHOLA INDUSTRIALI.

1. *De superbia.*

Lessing a vallási közönbösség tanát egy tetszetős mese mezébe öltöztette: a bölcs Náthán.

Mindaháromgyűrű jó; minden vallás egyformán jó.

E tanításnak eredménye sok embernél az volt, hogy minden vallás egyformán rossz. És ennek meg voltak azután a gyászos eredményei a földi dolgokban is, mint azt azonnal látni fogjuk.

Ruville Albert hallei egyetemi tanár találós választ írt Lessing szindarabjára: „Im Zeichen des echten Rin-

ges." A valódi gyűrű ismertető jele az alázatosság; és ez teljesen csak a kereszténységben és ennek őseredeti alakjában, a katholikus anyaszentegyházban van meg.

Az alázatosság alapja: *a)* az igazság helyes megismerésének; *b)* a dolgok helyes értékelésének; *c)* a társadalmi együttélésnek.

Ad *a)* A gőgös ember azt hiszi, hogy ő mindent tud; amit ő nem tud, az semmi. Az orosz forradalmárok elámították a műveletlen népet — eltántorították a vallástól és az alázatosságtól — a gőgnek gőzét bocsátották a fejébe s az analfabéta muzsik azt hitte, hogy mindent tud. A tábornok nem tud semmit; lecsapják s ez kénytelen elmenni hordárnak, mert pénzét is elveszik. A kézimunkás közkatona mindent tud, sereget is tud vezetni. Ő lett a tábornok és az orosz sereg néhány hónap alatt szétzüllött, az orosz világbirodalom, egy félévezred munkájának eredménye, rongyokra szakadt.

Amit a gőgös ember nem tud, az semmi. A kiewi bolsevikiek földig leromboltak egy csak most elkészült ukrán gimnáziumot; mert amit ott tanítanak, az nem demokrata tudomány, hanem burzsoa ostobaság. Amit a gőgös ember nem ért, az semmi; úgy tesz, mint a tehén, mely megrágja az ezres bankót, a macska, mely játszik az ezreket érő brüsszeli csipkével, mint az írástudatlan cseléd, ki befüt gazdájának értékpapírjaival. A vallástalan ember mindig gőgös és minél tudatlanabb, annál gőgösebb.

A hívő embernél a mindenség központja az Isten; e körül forog a világ óriás korongja s ezen korongban ő alázatosan csak egy kis pontnak tudja magát és ez igaz is. Ezért mondja a világ első pszichologusa, hippói szent Ágoston: humilitas est veritas; az alázatosság az igazság.

A vallástalan ember nem ismer Istent. A nagy világkorongnak, világgömbnek nincs központja magán a vallástalan egyénen kívül. Ő a központ. Minden más: ember, állat, világ, társadalom, mások java mellékes. Csak az igaz, amit ő tud; amit ő nem tud, az semmi. A vallástalanság tehát a gőg. A gőg pedig a tudományban minden tárgyilagosságnak megtagadása — a nihilizmus.

A vallástalanság minden tudomány, erkölcs, társadalom, kultúra tönkretevése.

Befejezés: őrizkedjünk a gőgnek filozofiájától, a vallástalanságtól.

(Die 14. Martii 1918.)

2. *De humilitate.*

Heri audivimus philosophiam irreligionis, superbiae. Hodie de philosophia humilitatis, veritatis.

Huius philosophiae tres sunt theses:

Deus supra nos;

omnes homines iuxta nos;

omnia cetera infra nos.

Deus legem dedit. Bemutatta magamagát: *a)* az égen, *b)* a földön, *c)* a kinyilatkoztatásban.

a) Az égen. Dixit incredulus: debuisset nomen suum scribere e stellis. *Resp.* Qua lingua? Omnibus? Esset krix-krax, ákom-bákom. Scripsit — horologium.

b) A földön. Palaeontologia: ubi invenimus instrumenta, concludimus. In natura sunt instrumenta . . . planta est fabrica chemica, organismus animalium, oculus.

c) A kinyilatkoztatásban bemutatta magát s a mi kötelességünk alázatosan elismerni, amit rendelt — elfogadja a mi hódolatunkat — ima, mise, szentségek.

Humiliavit se, factus, nobis similis, noster frater. Duplex radix officii: *a)* proximus est filius patris nostri, *b)* est frater fratris nostri.

Duplex officium: *a)* iustitiae, *b)* caritatis, plus quam iustitia.

Constituit nos supra cetera omnia, ut iis dominemus, attamen iuxta leges Dei. Deus Dominus, nos administri.

Indignum est iis servire et per hoc ipsum superbiendo contra Deum nos extollere.

(Die 15. Martii 1918.)

3. *De peccato.*

Vidimus: una parte stat religio (Deus), humilitas, veritas, ordo, libertas; ex altera irreligio (autotheos), superbia, error, deordinatio, servitus.

Huius deordinationis effectus, signum, imo et initium est peccatum.

De hoc hodie sermo.

I. A bűn rendbontás. Isten belehelyezett bennünket a gyönyörű rendbe.

a) A bűn ezt megbontja. Az ember Isten szolgája volna és ezzel egyszersmind uralkodó. Deo servire regnare est. Az ember ezt megbontja, fellázad és rabszolga lesz, megbontja a metafizikai rendet.

b) Megbontja a társadalmi rendet — tengeralattjáró csavarja — a bűn bűnt terjeszt.

c) Megbontja az isteni rendet: Isten remekművét teszi csúffá — opus Patris — opus Filii — opus Spiritus Sancti.

II. A bűn orvossága a megtérés: visszatérés a rossz utról a jóra. Megbánni, megalázkodni, megvallani.

XI.

(Die 17. Martii 1918.)

IN CAPELLA S. MICHAELIS. DE DOMINICA PASSIONIS.

Synthesis secundum Sauter, Sonntagsschule; respectu ad contextum Evangelii commentarium Schanz.

A) Festo Tabernaculorum medio anno ante mortem Christi. Gehässige Widerrede mit erstem Versuche zur Tötung des Heilandes.

a) Vos non auditis, quia ex Deo non estis: „daemonium habes."

b) Daemonium non habeo; qui in me credit, non morietur — in aeternum; „Abraham mortuus est".

c) A Deo gloria mea — Abraham desideravit et in prophetia vidit consolationem habens — lapidare volebant.

Ita expositio homiletica.

B) Liturgia. Hanc pericopam adhibet Ecclesia ad-propinquante hebdomada magna; iam haec hebdomada nunc incoepta: passionis.

Quadragesima: poenitentia, mortificatio.

Nunc passio et mors Christi incipit — imagines velatae, missa similior Requiem.

Propositum: nunc frequentius de Cruce et Passione Domini meditari, passionem ex evangelio legere.

C) *Applicatio moralis.* Unum verbum Domini ex hodierno Evangelio pro speciali consideratione: „Qui ex Deo est, audit verbum Dei — vos ideo non auditis, quia ex Deo non estis."

En signum an ex Deo simus, signum filiationis Dei, praedestinationis.

a) Aliqui plane non audiunt — audiunt, legunt in scenis spectant, quidquid scurra paralyticus conscribit in ephemeridibus, fabulis, ludis scenicis;

b) alii audiunt, sed tantum aure corporis, — verbum Dei cadit in spinas, secus viam;

c) aliqui audiunt et compunguntur, attamen mox distractiones, sollicitudines;

d) aliqui vere retinent, imo propagant — verbum etiam scriptum.

Et hoc est signum filiationis Dei, quod sit in omnibus nobis.

XII.

(Die 20. Martii 1918.)

SERMO QUADRAGESIMALIS. DE MATRE DOLOROSA.

Hebdomada proxima memoria passionis Domini, haec compassio Beatissimae Virginis. Feria VI. Septem Dolorum. Privilegium vitae deliciosae Deus non dedit Matri suae! Ad suam probationem, ad nostram instructionem vita doloribus plena.

Multos dolores distinguere possumus. A saec. XIII. praecipue septem coluntur: Simeon, Fuga, Templum, quatuor momenta Parasceves. In his doloribus magna instructio pro nobis.

Causa dolorum est peccatum.

Effectus dolorum Christi et BMV. est iustificatio.

Quantum igitur pretium animae humanae, gratiae sanctificantis.

Nos debemus a peccato abstinere; etiam a levi; aliorum curam gerere; bonam opinionem publicam creare.

Et si dolores premunt, ad Crucem Domini confugiamus: ibi videmus Matrem Dolorosam, doctricem et magistram nostram.

XIII.

(Die 7. Aprilis 1918.)

IN CAPELLA S. MICHAELIS. DE DOMINICA IN ALBIS.

Duo hodie explicanda: nomen et Evangelium.

Nomen: baptisati in Sabbato Sancto vestes albas usque hodie portabant.

Feria VI. Parasceve — post Passionem orationes pro Catechumenis, Judaeis, Paganis — ut Christi mors . . .

Sabbato S. primi fructus de arbore Crucis: benedictio fontis; baptismus Catechumenorum — vestis alba — portabant usque hanc Dominicam. Nobis memoria: vestem albam animae retinere.

Evangelium hodiernum duae apparitiones Christi Domini: una Dominica Paschatis vespere, altera post octo dies.

Apparitiones: 1. Matri suae, 2. Magdalenae in horto, 3. mulieribus in via, 4. discipulis ad Emmaus, 5. Petro, 6. vespere haec apparitio.

a) Pax vobis (Bethlehem et nunc — erster Gruss und letzter Gruss.)

b) Remissio peccatorum, pax cum Deo et conscientia. Vestem albam in baptismo acceptam, in Poenitentia recuperatam sollicite conservare!

c) Thomas — plus nobis ad fidem proderat, quam ceterorum Apostolorum fides prompta.

Firma est fides nostra et eo firmius eam retinebimus, quo fidelius vestem candidam gratiae sanctificantis ab omni peccato mortali tuebimur. Et tunc post mortem: „Pax Tibi . . .“

Finis sermonis: aestimatio gratiae baptismalis.

XIV.

(Die 14. Aprilis 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE BONO PASTORE.

Allegoria hodierni Evangelii. Jam antiqui pagani reges vocabant *τῶν λαῶν*. Antiquum Testamentum similiter — et prophetas.

Christus Dominus bis; nunc (Joan. 10, 1—16.) in festo Tabernaculorum, et postea in festo Encaeniorum (Joan. 10, 27—28.).

Ut hodierna pericopa clarior fiat, legendum quod praecedit.

Et nunc prius imaginem describamus et postea ad Christum applicemus.

I. Imago: pastores in Palaestina, oves pro nocte in magnis ovilibus; multi pastores, multi greges (ob feras bestias murus altus), *unum* ostium.

a) Ostium unum — vigil ad ostium; alienum non intromittit; qui *ascendit* (super murum!) aliunde, fur est et latro.

b) Pastor cognoscit oves (nominatim!), oves pastorem; vocem eius audit grex; multi greges in uno ovili pernoctant; mane egrediuntur; omnes oves ad suum pastorem, secundum vocem cantus, vel sibili, vel musicam.

Cura animarum, parochiae non nimiae.

c) Oves in periculo tunc temporis: lupus, leo. Pastor proprius cum periculo vitae, mercenarius fugit.

II. Christus bonus pastor:

a) omnium ovium; ostium; „alias oves habeo“;

b) cognoscit omnes, vocat nominatim;

c) omnes cognoscunt eum, omnes homines deberent nosse eum;

d) pastor optimus; ceteri pastores tamen ex egoismo; Christus non!

III. Applicatio ad nos:

a) fideles debemus manere in grege Christi. Sunt lupi, sunt latrones aliunde ascendentes. Unum ovile, una Sancta Mater Ecclesia non potest renuntiare iuri suo, quod sit unica. Matrimonium mixtum.

Fideles usque ad mortem, S. Justinus M. et ceteri hodierni Martyres.

b) Apostolatus.

XV.

(Die 21. Aprilis 1919.)

IN CAPELLA S. MICHAELIS. DE EVANGELIO DOM. III. POST PASCHA.

Una explicatio. Modicum, quo non viderunt Apostoli Christum, erat triduum mortis, quo eum nec corporaliter, nec propter fidem languentem, imo fere mortuam, spiritualiter videbant.

Iterum modicum et pro quadraginta diebus Christus Apostolis restituit visionem sensibilem, per resurrectionem spiritualem, per fidem.

Et tristitia vertetur in gaudium et gaudium nemo tollet ab illis — nec quisquam etiam abstulit ab Apostolis et Sanctis, non obstante duplici vicissitudine:

a) illustrationes extraordinariae et lumen ordinarium,

b) consolationes et tentationes cum desolatione.

Alia explicatio. S. Augustinus in homilia Officii hodierni:

prius modicum, post quod non videbitis me, terminabitur cum Ascensione Domini, „quia vado ad Patrem", alterum modicum terminabitur, cum incipiet aeternitas nostra.

Quaenam explicatio sit recta, dubium est, ast pro applicatione morali utramque coniungere licet.

His studiis praemissis ita thema dividendum:

1. Christus haec dixit post coenam ultimam immediate ante passionem: adhuc modicum, vix una hora et capiar; vos fugietis; vix unus dies et moriar; et iterum modicum, nec tres dies et me redivivum iterum videbitis.

Et ita factum est: die Leidensnacht, der Todestag, die Grabesruhe, ohne Christus, ohne Trost.

Et postea Paschatis gaudium.

2. Attamen Christus iterum disparuit ab oculis, sed non iam e corde. Tribulatio eorum vita, martyres Christi, Petrus crucifixus, Paulus capite plexus, ceteri variis suppliciis.

S. Joannes per miraculum tantum salvatus.

Non viderunt Christum, sed tamen viderunt!

Tribulatio, sed cum solatio. Hoc est aliud istud modicum, quo non viderunt Christum.

3. Et venit definitivum tempus aeternum, imo non tempus, sed aevum, quo vident iam Christum.

Quantus honor, quantum gaudium! Si attendimus honorem, quo nos pauperes homines ossa et memoriam Apostolorum circumdamus: quanta felicitate eos beat Deus!

4. Nobis quoque modicum tempus, cum non videmus Christum.

a) Modicum tempus est vita haec mortalis,

b) qua non videmus oculis corporis, sed:

α) si videmus oculis spei, gaudium et solatium habemus, uti Apostoli post Ascensionem;

β) si nec oculis fidei et spei videmus, sine solatio . . .

5. Conclusio: in omnibus miseriis huius mundi memores simus; cito transit — dein videbo Christum: coelum, resurrectionem.

Omnes crucem portant; aliqui cum Christo, aliqui sine Christo . . .

a) Post modicum — unam horam — non viderunt;

b) post modicum — tres dies — iterum viderunt;

c) post modicum — ascensio, iterum non viderunt;

d) post modicum — mors eorum — denuo viderunt.

e) Nos nunc non videmus oculis corporis, sed videre possumus in lumine fidei et inde habere spem: modicum durat, implebitur spes nostra.

Apostoli post Ascensionem.

Nos quoque in omnibus huius vitae miseriis: modicum. Transibit modicum veniet mors — vita!

f) Et adhuc modicum: totus mundus transibit; resurrectio mortuorum sine morte, sine dolore, sine lacrymis. Nunc tempus probationis. Nemo videt Christum oculis corporis, sed aliqui vident fide, spe.

Crucem omnes portant, alii cum Christo, alii sine eo.

XVI.

(Die 5. Maii 1918.)

IN CAPELLA S. MICHAELIS. — DE ORATIONE.

Oratio medium salutis efficacissimum. Dei bonitas, Dei fidelitas. Duae tamen quaestiones:

A) Multae orationes videntur non exaudiri . . .

Resp. α) Aut non statim exaudiuntur,

β) aut non in nomine Jesu petimus (Heilandes Namen, zum Heile!);

γ) nec tamen inutiles, nam certe aliud accipimus.

B) Alia obiectio: inutilis est oratio, cum iam omnia determinata sint (Deus scit, utrum salvus fiam).

Resp. Tractatus pulcherrimus philosophiae de aeternitate . . .

Gott hat sein Leben, sein Wissen, nicht stückweise nach einander, wie wir. Die Vergangenheit gehört nicht mehr uns, die Zukunft gehört noch nicht uns. Nicht so Gott. Er ist ewige Gegenwart.

Er sieht das Vergangene noch (braucht keine Erinnerung). Er sieht die Zukunft schon — (braucht keine Voraussicht).

Alle Wahrheit ist ihm gegenwärtig — unser Gebet ist hineinkombiniert in seinen ewigen Weltenplan — unser Gebet ein kleines Rädchen in der ewigen Weltenuhr. Vertrauen auf Gott, auf die Kraft unseres Gebetes.

Dieser Sonntag, die drei folgenden Tage, Tage des Bittgebetes. Quasi antequam ascendat — adhuc omnes preces coram Eo effundimus, ut in die Ascensionis preces nostras in coelum deferat.

Precemur :

a) pro nobis veram sapientiam ;

b) pro Ecclesia triumphum veritatis et virtutis — etiam hic inter nos, — fides, mores, horum media, pia opera, sodalitia, prelum ;

c) pro patria et humanitate pacem ;

d) panem quotidianum.

XVII.

(Die 9. Maii 1918.)

SERMO IN CONFIRMATIONE. — DE VIA COELI.

Christus hodie in coelum conscensus viam nobis ostendit verae patriae.

His in terris hospites sumus et peregrini. Qui hoc non perspiciunt, multas habent sollicitudines, multos dolores, multam invidiam etiam et quidem frustra. Si non habent : szörnyű vággyal, telhetetlen mohósággal törekednek, si habent, anxie custodiunt, timent, si alii habent, invidia . . .

Ideo tanta inquietudo, ideo peccata, ideo bella.

Qui norunt, qui mente in coelestibus habitant, laborant quidem, ast non ex insatiabili cupiditate, sed ex officio. Si succedit, Deo gratias, si non, acquiescunt. Veram patriam respiciunt.

Hi in omnibus vitae conditionibus officiis satisfaciunt. A mennyei élet polgárai, de a földinek is kitartó és becsületes munkásai.

In hac via praecessit Christus, ex illa patria misit Spiritium Sanctum, hunc vos hunc suscipitis in corda vestra illuminantem, confortantem.

Cum Eius gratia collaboremus, patriam aeternam habeamus in mente, habeamus in corde, pro ea laboremus et terrenae patriae per hoc optime serviemus et aeternam consequemur.

XVIII.

(Die 9. Maii 1918.)

CONGREGATIO GYMNASII. — SUSCEPTIO.

Heri in manus accepi Wibbelt „Könyv a hazáról". Négyféle haza: a nagy természet, a szülőország, a család és az égi haza.

A mai ünnep, melyen Krisztus Urunk az égi haza útját megmutatta, alkalmas arra, hogy erről elmélkedjünk, hogy ti a kongregációi életet ezen eszme látószögébe beállitsátok.

Az égi, örök haza nélkül a többi három hazának nincs értelme.

A természet egy érthetetlen, csukott könyv — vagy nem is könyv, mert hogy lehetne az könyv, melynek nincs szerzője. Egy értelmetlen, érzéketlen, kegyetlen gépezet.

A földi haza Isten nélkül, szintén semmi, elárulható a fronton, a front mögött, vérből aranyat sajtolva.

A kis haza, a család, az égi haza Isten nélkül nyűg, melyet az ember magára sem vesz, vagy lerázza, törvényeit sárba tapossa.

Ennek az örök hazának polgárai vagytok a kereszténység által. Az égi haza királynéjának hüséget fogadtok.

Quinque proposita: oratio quotidiana, missa dominicalis, confessio menstrua, puritas morum, labor assiduus.

XIX.

(Die 12. Maii 1918.)

CONGREGATIO GYMNASII CASSOVIENSIS. SUSCEPTIO.

Si exquireremus suffragia de tempore anni gratissimo plerique pro vere darent votum. Non pro messe panis, non pro vindemia et fructibus arborum.

Quare? Ver est tempus spei et spes in vita hac terrena semper est pulchrior, quam realitas.

Nunc in milliardis germinum triumphat vita de morte hiemis. Germina promittunt talem copiam tritici, fructuum,

vini. Possibilis copia, quanta nunquam erat. Haec possibilitas tantum decrescere potest. Gelu, siccitas, humiditas, phylloxera, aerugo etc. deprimunt istas possibilitates. Initio veris tamen omnes adhuc possibilitates adsunt.

Vernum tale tempus est imago huius Congregationis iuvenum. Ecclesia et patria omnem adhuc spem de vobis habere potest. Omnes potestis fieri egregii homines, virtutibus conspicui, laboribus meritissimi. . .

Praecipua spe salutamus tempus vernum, si anni infelices praecessere — si multa resarcienda. Nunc patria et Ecclesia immensas iacturas passae. Centena millia virorum, iuvenum, horum omnium partes laborum.

Ut haec spes impleatur in vobis, ne peccatorum gelu, inertiae siccitas, passionum vermes corrodant — quinque consilia:

1. preces quotidianae,
2. missa dominicalis,
3. confessio et communio menstrua saltem,
4. castitas,
5. labor quotidianus. Minden napon végezzük el azon nap kötelességét. Ha más nem ad fel, adjuk fel mi magunknak (szünidőben).

De his nunc promissionem emittitis: „Megtartom örökre."

XX.

(Die 19. Maii 1918.)

CONGREGATIO S. ANGELAE. — SUSCEPTIO.

In hesterna epistola S. Paulus Ephesios interrogavit: „Accepistisne Spiritum Sanctum? Neque si Spiritus sanctus est, audivimus."

Et nunc multi christiani — non quidem *si* sit, sed *quis* sit.

Patrem facilius imaginamur unum Deum, Creatorem.

Secunda persona homo facta. Et hoc nobis clarius.

Spiritus Sancti invisibilis operatio difficilior intellectu.

Tertia persona, amor in Deo.

A Spiritu Sancto misericordissima animarum nostrarum sanctificatio:

intellectum illuminando ad scientiam, sapientiam, prudentiam — voluntatem confirmando ad constantiam et perseverantiam. His donis facit animam pulcherrimam.

Animarum sanctificatarum perfectissimum exemplar B. Virgo Maria. Vos hodie specialem sequelam B. Virg. promittitis.

Oratio quotidiana, missa dominicalis, frequentia Sacramentorum, puritas etiam mente, amor laboris intellectualis et manualis — haec quinque puncta . . .

XXI.

(Die 25. Maii 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII.

Instat *a*) festum SS. Trinitatis, *b)* Festum Corporis Christi, *c)* mensis Sanctissimi Cordis.

Ad haec tria nunc fervor Congreganistarum accendatur.

a) Trinitas — magnus Deus. Sursum corda!

α) Unum esse Deum etiam sine revelatione scire possemus.

Quo magis scientiae progrediuntur, eo lucidius est argumentum cosmologicum et teleologicum.

β) Ast trinum esse Deum nesciremus. Hoc Deus revelavit. Cogitatio Dei — tam perfecta imago, ut et ipsa idem Deus.

Amor Dei — tantus, ut et ipse idem Deus.

Cras baptismus in Ecclesia. Grata memoria gratiae baptismi — inhaereamus fidei et adorationi S. Trinitatis.

b) Corpus Christi — alterum immensum mysterium. Plus pro nobis Deus fecit, quam nos imaginari possumus. Categorias temporis (idem sacrificium), loci (Jerusalem — et hic), numeri (ista multa unum) superat in Sacrificio, in Communione.

Huius festum – adoratio, Ecclesia, ornatus, Missa frequens, in praesentia, Communio frequens.

c) Festum Ss. Cordis, remedium ultimum pro temporibus frigescentis mundi. Mensis Junius – pie transigere.

XXII.

(Die 26. Maii 1918.)

IN CAPELLA S. MICHAELIS. FESTUM SS. TRINITATIS.

1. Unum Deum esse ratio testatur. Athanasius Kircher de macrocosmo; lotteria, multa millia conditionum in oculo, in microcosmo.

2. De intima vita Dei nihil sciremus, imo nec post revelationem intelligimus. S. Augustinus.

3. Aliqualiter adumbramus: anima, intelligentia, amor. Hoc mysterium adorare.

4. Hodiernum Evangelium baptismum. Gratia triplex in baptismo Joannis.

Hanc nos accepimus: coelum apertum, Spiritus Sancti templum, filiatio Dei.

XXIII.

(Die 30. Maii 1918.)

IN CATHEDRALI. — IN FESTO SS. CORPORIS CHRISTI.

Secundum Evangelia Christus Dominus bis de Eucharistia: Joan. 6. de quo sermone pars est hodierna pericopa et institutio feria V. magna.

a) Hodiernus sermo biennio (probabiliter) ante passionem post multiplicationem panum. — Vos propter panem istum quaeritis me, vultis me regem facere, ego alium panem habeo, aliud regnum constituo: spirituale, religiosum.

Panis est corpus Christi sub specie panis. Sexies iterat claris verbis, officium inculcat.

b) Institutio: factus verus Emmanuel nobiscum in altari, pro nobis in Missa, in nobis in Communione.

c) Processio precatoria — könyörgő körmenet — non tantum bona temporalia precemur, sed potius ea bona spiritualia, quae sunt bonorum temporalium fundamenta.

Precamur pacem — precemur et proponamus caritatem proximi.

Precamur panem — precemur et proponamus amorem laboris et parsimoniae.

Precamur benedictionem patriae — precemur puritatem morum, fundamentum sanitatis populi, qui est maximus thesaurus patriae.

Sit igitur processio huius anni precatoria et expiatoria, ut post annum sit multo magis eucharistica et latreutica.

XXIV.

(Die 2. Junii 1918.)

ADHORTATIO AD S. COMMUNIONEM.

Introductio. Praedicatio Christi non ut professoris seu catechetae, nec ut parochi seu concionatoris stabilis, sed fere ut Missionarii popularis. Veritas centralis: regnum Dei eiusque adventus sub diversis similitudinibus parabolarum propositus.

Cum humano rege invitanti homines hoc facere nec auderent, nec vellent. . .

Nec auderent excusationibus tam vilibus et futilibus uti, nec etiam vellent honore convivii regii privari.

Et quod nec audent nec volunt committere in regem humanum, hoc audent et faciunt in regem coelestem.

Vocat nos ad coenam suam — id est in familiam suam, Ecclesiam, ad coenam eucharisticam, ad coenam nuptialem filii sui coelestem, de qua similem alias protulit Christus Dominus parabolam.

Vocatio omnium ad coenam. Prius Judaei non venerunt ad regnum... Nunc tot Catholici non veniunt.

Iisdem futilibus excusationibus utuntur:

villam emi — avaritia, concupiscentia oculorum, acedia; bona iniuste acquisita;

iuga boum — quinque sensus, animal irrationale; vita distractionum;

uxorem duxi — (Sauter propria voluntas — ast convenientius nostro tempore) matrimonium acatholicum, vel plane invalidum.

Propter has rationes renuunt homines venire ad coenam Dei: ad fidem — ad vitam piam — ad Communionem frequentem, imo nec paschalem — ad regnum coelorum.

Conclusio: haec omnia longe sint a nobis. Nihil praeferamus coenae Domini, in his terris, in aeternitate assequendae.

XXV.

(Die 9. Junii 1918.)

SERMO IN CONFIRMATIONE.

Qui non habet fidem, non habet spem. Nam non habenti fidem mundus est machina sine intellectu, sine corde, sine iustitia, sine misericordia.

Et tunc currant lacrymae et resonent imprecationes in sortem, in vitam ipsam.

Ast non ita esse docet fides — dans nobis spem — solatium in adversis, munimen in tentatione.

Huius fidei confirmatio hoc Sacramentum, ut fidem intus conservemus, ad extra tota vita profiteamur.

Cooperatio cum hac fide: oratio quotidiana, missa dominicalis, Sacramenta poenitentiae et Eucharistiae, amor laboris.

XXVI.

(Die 16. Junii 1918.)

SERMO IN CONFIRMATIONE.

Bez viery niet nádeje a bez nádeje niet potešenia v pokušeniach a trápeniach tohoto života.

Kto nemá viery v Boha, pre toho tento svet je veľkým strojom, povstalým sám od seba, nevymyslený rozu-

mom, neuskutočnený vôľou; veliký, ohromný stroj bez smyslov, bez rozumu, bez citu, bez spravedlivosti, bez milosrdenstva. Kto nezná Boha, nezná Prozretedelnosti, on pozná iba osud, ktorý svojimi kolesami bez citu a bez milosrdenstva rozšliapne všetko. Kto teda nemá viery, nemá ani nádeje v spravedlivosť a milosrdenstvo Boha; nemá potešenia v zármutkoch, ktoré zvláštne v týchto smutných časoch nás tak ukrutne navštevujú.

Viera je takto nielen svetlom, ktoré osvetľuje cestu našej večnej blaženosti, ale aj štítom v pokušeniach pre tento pozemský život a kotvou nádeje v trápeniach, takže bez viery pre človeka, biedou a trápením týchto smutných časov tlačeného, nezostane nič, iba zúfalstvo.

Aby sme vieru svoju neztratili, aby sme ju vzdor všetkým pokušeniam a špatným príkladom v srdciach svojich zachovávať mohli, Kristus Pán osobitnú sviatosť ustanovil, sviatosť birmovania.

V tejto sviatosti Pán Boh Duch Svätý osvecuje náš rozum, aby sme pravdy viery svojej čím lepšie poznali a pevne zachovávali; v tejto sviatosti Duch Svätý posilňuje našu vôľu, naše srdce, aby sme nielen verili v Božské prikázania, ale ich aj zachovávali. A tak birmovanie je sviatosť potešenia Svätého Ducha aj v týchto strašných časoch svetovej vojny.

Pán Boh nám udeľuje v tejto sviatosti svoje milosti a naša povinnosť je zachovávať tieto milosti, s nimi spoluúčinkovať a spolupracovať.

A tak napomínam Vás, milí veriaci, aby ste často vzbudili v sebe tieto milosti v každodennej pobožnej modlitbe, v nedeľnej a sviatočnej sv. omši, vo veľkonočnom, i častejšom svätom prijímaní Božského Tela.

A tak spolupracujúc s milosťou Svätého Ducha zachováme svoju vieru, štít a nádej tohoto života a svetlo cesty večného blahoslavenstva, ktoré nech nám dá všetkým Boh † Otec † Syn † Duch Sv. Amen.

XXVII.

(Die 16. Junii 1918.)

SERMO IN CONFIRMATIONE IN ZBOROV.

Prišiel som k Vám, ako som chcel prísť už pred štyroma rokmi. Prekážal tomu vtedy ten hrozný požiar, ktorý Vás práve vtedy postihol; prekážala od toho času hrozná vojna, ktorá i Vaše mestečko zpustošila; teraz ale nechcel som už ďalej odkladať túto svoju návštevu u Vás, aby som Vás oslovil slovami potechy Božskej v týchto hroznych časoch trpenia a trápenia; časoch sĺz a smrti, časoch smútku a zarmútenia.

A síce potechu môžeme najsť jedine v opravdivej viere Spasiteľa nášho, ktorý svojou smrťou na kríži oslobodil nás od večnej smrti a svoj život obetoval, aby sme my za život Syna Božieho obsiahli život večný a potešenie v zarmúteniach života pozemského. A síce bez viery niet nádeje etc. Táto naša svätá viera nás učí, že svet tento neni strojom od seba samého jestvujúcim, bez rozumu, bez vôle uskutočneným, ale že je nad týmto svetom Boh všemohúci, ktorý všetko vidí a všetko riadi a že jestvuje po tomto živote druhý život večný. Prejde, pominie, zmizne tento život, prejde tento svet, zmizne jeho sláva, pominie jeho bieda, ale príde po ňom druhý život, život spravedlivej a milosrdnej večnej odmeny, večnej slávy, večnej blaženosti pre každého, ktorý ho zasluhuje. To je potecha našej viery, ktorá nám dáva silu i nato, aby sme životom mravným, striezlivým, pracovitým i tento zemský náš život povzniesli a ozdobili.

XXVIII.

(Die 23. Junii 1918.)

DOMINICA V. POST PENTECOSTEN. — DE IRA.

Hodiernum Evangelium, e sermone montano Salvatoris, superioritatem ethices christianae ostendit super Antiquum Testamentum, uno exemplo. (Sermo montanus plura habet.)

Explicatio: Antiquum Testamentum potius tantum homicidii actum extulit prohibitum.

Novum addit fundamentum internum mansuetudinis. Defectus mansuetudinis tres gradus distinguit et congruam poenam assignat: irascitur — Gericht; raca — hoher Rat; fatue — Hölle.

Unde sequi videtur, omnem iram esse peccatum. Tales exaggerationes nonnunquam etiam in piis libris legimus. Homines se accusant de motibus irae etiam, quando fors non aderat peccatum.

Scire igitur oportet, non iram esse peccatum, sed iram immoderatam et quod homo facit ex ira immoderata.

Non omnis ira est peccatum. Est commotio naturalis animi, quae potest esse iusta. — Appetitus quoque poenae, vindictae . . . est necessaria: exemplum Christi, Sanctorum, S. Pauli, Gregorii VII.

Wie kann ich erkennen ob Zorn gerecht?

1. Sein Grund. 2. Sein Maass. 3. Seine Äusserung. (Expl. S. Ignatii Loyola ap. Huber II.)

Medium practicum: tacere, exspectare, dein tantum loqui.

Et sic imitabimur Christum mitem et humilem corde et tamen iusto zelo iratum, ubi oportebat.

XXIX.

(Die 29. Junii 1918.)

IN FESTO SS. PETRI ET PAULI.

1. Hodiernum festum Ehrentag der hl. Kirche, namentlich des Papsttums.

Christus constituit S. Petrum caput Ecclesiae, magisterium infallibile. Summus sacerdos, summus rector Ecclesiae. Nos quoque Episcopi ab eo mittimur.

2. S. Petrus pauper piscator, S. Paulus scenopega. Nunc latius dominatur Roma dominatione religiosa, quam olim terrena.

3. Successor S. Petri in difficillimis temporibus huius „Weltenbrandes".

Nunquam non memor missionis pacificae. Innumera iam beneficia pro alleviatione sortis captivorum, mitigatione poenarum, mutua dimissione captivorum.

Hodie pro pace. Omnes ergo oremus.

Hocce sacrificium pro pace — ut Dominus respiciat super hostiam pacificam Crucis — hic renovatam.

Christus der Herr hat zur Leitung der Seelen eine Kirche gestiftet. Da er sie für Menschen gestiftet hat, auch entsprechend für Menschen.

Mensch ein gesellschaftliches Wesen. Allein hilflos. Wenn als Kind ausgesetzt — unfähig sich zu ernähren. Zum Gebrauche der Vernunft zu kommen, notwendig ist Familie — Staat — Kirche.

Also Kirche gestiftet als Gesellschaft von Menschen, menschlicher Lehrer, Vorsteher, Leiter.

Damit es klar sei kein Menschenwerk: keinen Kaiser, keinen Staatsmann, keinen Gelehrten, sondern einen armen, ungebildeten Fischer.

Kirche von Gott — nicht genug zu stiften: erhalten. Sorge, dass sie in der Wahrheit bleibe und die Wahrheit in ihr. Dass nicht die Kirche in Irrtum verfalle, selbst Irrtum lehre: Infallibilitas. Nun bald fünfzig Jahre der Dogmatisierung; heute unerklärlich, welchen Sturm, Frucht Stolzes, Verhetzung schlechter Lektüre.

So war also der hl. Petrus von Gott bestellter unfehlbarer Lehrer der Wahrheit, Lenker und Regent der Kirche.

Als armer Handwerker nach Rom — kaum bemerkt — dann gekreuzigt. Paulus enthauptet.

XXX.

(Die 27. Julii 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. FESTUM S. ANNAE. — DE EDUCATIONE PROLIUM.

Hesternum festum S. Annae ministrat thema hodiernae meditationis. Beata mater talis filiae . . .

Imago S. Annae — tamquam Catechetissa Beatae Mariae Virginis.

Windthorst: az anyák a legelső és elmozdíthatatlan tanfelügyelők.

1. Korán kezdeni a vallásos nevelést. Szt. Alajos anyja: először Jézus és Mária nevét mondatta gyermekével. „Nem érti" — sokat nem ért; szoktatni kell. A kést sem érti a gyermek, még sem várunk a figyelmeztetéssel, mig megérti, hogy a kés vág és sebez.

2. Minden alkalmat felhasználni. Imádság, feszület, templom, Máriakép . . .

3. Gyermek jelleme. „Hat éves korában be van fejezve a nevelés" — ez talán sok; hanem hat éves korában kialakult a gyermek lélektani jelleme — ezen alakitani. Önző, hiú, kapzsi stb.

Állandó megfigyelés, türelmes igazítás. Erre csak az képes, aki önmagán tanulja a jellemnevelés nagy mesterségét: mindennapi lelkiismeretvizsgálat, gyakori gyónás, áldozás által.

4. Quae autem non sunt matres inter membra Congregationis:

a) notis matribus de hisce loqui; commendare;

b) infantium in familia curam gerere;

c) in operibus socialibus collaborare.

5. Cultus S. Annae. — Infra octavam quotidie aliquid orare, altare S. Annae visitare, floribus ornare, crastinam S. Communionem etiam in honorem S. Annae.

XXXI.

(Die 11. Augusti 1918.)

IN INSTITUTO S. ANGELAE. — DE MISERICORDIA.

Annus ecclesiasticus pro omni hebdomade habet suam lectionem. Lectio quotannis eadem;

et tamen alia et alia est, secundum conditionem audientium particularem, vel secundum conditionem mundi generalem.

Hodierna lectio de Samaritano peculiarem habet significationem hocce belli mundialis tempore.

Vulneratus ille est totus mundus, omnes homines, proximi nostri.

Nolimus immisericordes praeterire solatium, lucem, radium solis, caritatem, patientiam. Nolimus multiplicare lites, nec vulgare tristia, sed potius tantum solatiosa.

Ut actu collaborare possimus in sanandis mundi vulneribus, debemus discere nos educare.

Ad hoc adjuvat nos schola Christi, vita religiosa, frequentia Sacramentorum.

Nunc pro festo Assumptionis S. Communio.

XXXII.

(Die 24. Augusti 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE MISSAE SACRIFICIO.

B. Nicolaus v. d. Flüe (1417—87.) vidit sub Missa ex altari enasci arborem cum floribus pulcherrimis, qui spargebantur super praesentes. Aliqui manserunt vegetes, aliqui statim emarcuerunt. Ita cum gratiis Missae.

Ut eas percipiamus et retineamus: recogitare, quid sit Missa et intelligere ceremonias.

1. *Quid est?* — Christus se obtulit — tanto cum gaudio, ut cunstituerit renovationem illius sacrificii: miracula aggregat, categorias temporis loci et numeri superat. Idem sacrificium.

Si Christus vocasset...

2. *Quid fit?* — Offertur idem illud sacrificium laudis, gratiarum actionis, petitionis, propitiationis.

3. *Quomodo fit in substantia?* — Panis mutatur — magnum miraculum. Separatim consecratur, sanguis effusus repraesentatur, sub speciebus quasi destruitur, mortuus sistitur.

4. *Ceremoniae Missae?* — Prius instructio, Missa Catechumenorum ab initio usque Credo. Humiliatio, Gloria, Epistola, Evangelium, signum crucis in Evangelio, surgimus — paratus animus.

Missa fidelium:

a) Offertorium, panis, vinum, oblata; oblatio nunc in ordinatione, plane consecratione Episcopi; Praefatio, Memento.

b) Consecratio, momentum mirabile — sanctissimum, „Most lett a kenyér", — oratio sacrificio iungitur. Memento defunctorum — Pater noster.

c) Communio: praeparatio, pax, tres orationes; communio ipsa; gratiarum actio.

Pro conclusione: captivitas S. Ludovici Regis Confessoris.

XXXIII.

(Die 20. Septembris 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. – DE FEMINEO SEXU.

Ante aliquot menses, uxor Comitis Alex. Teleki Carolina Graefl scripsit in Világ, Concilium Tridentinum statuisse, mulierem non habere animam.

Nunc iterum uxor agitatoris socialistici Eman. Buchinger scripsit, medio aevo desuper disputatum fuisse.

Quanta stupiditas haec sit, uno intuitu patet consideranti cultum Marianum; quomodo medium aevum colens Mariam et tot sanctas mulieres, habens item tot sanctas mulieres desuper dubitare potuisset?

Et quanta impudentia, tam stupida scribere!

En acta Tridentini. — Acta Mansi et Harduini de omnibus Conciliis.

Hallottak valamit harangozni a mâconi zsinatról (581? 585?), vajjon a homo szó az asszonyra is értendő-e?

A latin homo férfit és nőt egyaránt jelent, a neolatin nyelvekben a francia homme, az olasz uomo, a spanyol hombre a köznyelven férfit. A magyarban is ember alatt inkább férfit értünk; ha azt mondom, hogy két embert láttam . . . ilyen tisztán lexikális kérdésről volt szó a mâconi zsinaton . . .

Az Egyház tehát távol áll attól, amit tudatlan rágalmazók ráfognak.

S mily távol áll, azt mutatja Szűz Mária tisztelete, a kongregáció is.

Ezért a mai napon három tanúlságot!

1. Újból megszívleljük, mennyit rágalmazzák a katholikus vallást; mennyit kell tanulnunk, hogy ezen rágalmaknak a végére járjunk.

2. A bold. Szüzet tisztelni, mint Isten legnemesebb, legszebb, legkedvesebb teremtményét. Üdvözlégy, Úrangyala, Rózsafűzér, Esti ájtatosság; de főleg erényeinek követése.

3. Mária tiszteletének gyarapítása másokban — jó példa által; minden jó ügynek, sajtónak, irodalomnak, egyesületnek, intézetnek gyarapítása által.

XXXIV.

(Die 25. Septembris 1918.)

SOCIÁLIS MISSIOTÁRSULAT. — DE FEMINEO SEXU.

Cum Concilium Tridentinum, iam stetit Ecclesia S. Elisabeth, imo altare cum tribus statuis et 48 imaginibus. Potestne cogitari non habere animam, quam ita colimus, cuius intercessionem flagitamus?

Tantae stupiditates! Eo magis opus, ut in memoriam revocemus veritatem e diametro oppositam.

Hodie legi, in Marocco mulierem emi pro 20—54 francis — et si non placet, remitti posse et pretium repeti. Sic in terris mohammedanis et paganis barbaris.

Et civiliores?

Indi — nunc quoque viduae cremantur.

Graeci — dramata Euripidis qui legit.

Romae — maritus absolutus dominus, vitae et mortis.

Christiana religio — quoad animam immortalem, quoad officia moralia: prorsus aequales. Beatissima Virgo Maria, tot sanctae virgines, viduae, matres, poenitentes.

Officium gratitudinis pro sexu femineo, fidelitas erga Ecclesiam. Tantus honor erit ceterum sexui femineo, quantus influxus morum christianorum.

Officium ergo: exercere omnem istum apostolatum religiosum, moralem, socialem, de quo hodie sermo . . .

XXXV.

(Die 28. Septembris 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE ROSARIO.

Instat iterum mensis Rosarii.

Rosarium — arma Ecclesiae, arma fidelium contra mala omnis generis. Medio aevo contra haereses et anarchiam; ineunte novo aevo contra Turcas, decenniis praeteritis contra incredulitatem et massonismum. Nunc contra miserias belli:

a) miserias materiales et corporales;

b) miserias morales . . . decalogi praeceptum quartum, quintum, sextum, septimum, octavum, nonum, decimum . . .

Contra haec omnia opem Virginis imploremus.

1. Rosarium quotidie recitemus, si possumus publice, sin vero, privatim.

2. Illud bene recitemus; consideremus, ut libellum pulcherrimis imaginibus illustratum; meditando de mysteriis.

Mysteria gaudiosa. Libellus albus gaudiorum B. M. Virginis; libellus purpureus; libellus aureus.

3. Omnes petitiones nostras in Rosarium includamus; possumus singulas salutationes angelicas ad singulas pias intentiones offerre. Quarum summa: totus mundus fiat vere Catholicus; nullum iam patretur peccatum mortale; homines, regna, in pace, nullae discordiae, nulla immoralitas, fidelitas coniugalis.

Quanta felicitas esset iam in terris, si nemo peccatum mortale patraret! Hoc acceleremus!

XXXVI.

(Die 4. Octobris 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE S. FRANCISCO.

Assisi nagy szentje.

A világot megvetni és éppen ezáltal rajta uralkodni.

I. Brevis biographia, paupertas, humilitas, benignitas, caritas, stigmata.

II. Renovatio mundi medii aevi . . . poësis, artes, philosophia.

III. Hodiernum genus humanum putaverat se subiugasse mundum. —

A földön mindent: villámmal ír, világít, távolba beszél, keresztül lát a testen (Röntgen), repül, tenger alatt úszik — és mindebből csak halál és pusztulás.

Amit az ember leigázni vélt, az úrrá lett fölötte. S mert a lelkében nincs harmónia, azért a világon sincs.

IV. Reverti ad ideale S. Francisci. Possumus omnia scire, omnes machinas construere, quam plurima bona terrena producere, attamen nolimus cor apponere — laborare, sed non pro nobis, non pro deliciis, non pro peccato, sed pro bono aliorum, Ecclesiae, patriae.

A középkor nagy pápái, nagy királyai. Szt. Bernát apát; a pápa az ő tanítványa, a császár hű lelki gyermeke volt -- nála a föld minden hatalma és ő szegény barát akar lenni, míg a császár és pápa munkájában segédkezik.

Ezt az irányt vitte tökéletességre Szt. Ferenc; ezt honosította meg külön intézményben a világon.

Ezért van ma is mondani valója a világ számára. Szt. Ferenc ideálja: önmagának szegény, másoknak gazdag; ő maga alázatos és reá büszke a haza és az egyház, semmit sem keres, mindent megtalál.

XXXVII.

(Die 12. Octobris 1918.)

JUBILAEUM MATRIMONII CAROLI E COM. ZICHY.

Ante 25 annos iuramentum super crucifixo.

Crux symbolum amoris coniugum: stipes firma, brachia extensa, caput erectum.

Annulos benedictos induistis, initio et fine carentes.

Nunc gratias agimus „Te Deum“ — invitamus Angelos, Apostolos, Prophetas, Patriarchas.

„Te ergo quaesumus“, ulterior gratia et protectio divina sit semper vobiscum.

XXXVIII.

(Die 18. Octobris 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — MIRACULA CHRISTI.

Professor studii biblici Novi Testamenti in Seminario Moguntino Jacobus Schäfer opus edidit: „Die Wunder Jesu im Homilien erklärt."

Észhez szól: megvilágítja, megmagyarázza, ismerve a keletet, annak szokásait, helyrajzi viszonyait; maga is volt a Szentföldön.

A szívhez és akarathoz szól, minden egyes csodánál alkalmazással a lélekre, néha a közviszonyokra is.

Hitvédelmi szempontból amily érdekes, oly fontos. Krisztus, a csodatevő, Isten küldöttje, aki csak igazat mondhatott — tehát akkor is, mikor magát a megigért Megváltónak, Isten Fiának mondotta.

A Megváltó az evangelisták — kettő szemtanu és kettő szemtanuknak tanítványa! — tanusága szerint számtalan csodát cselekedett. Többször van szó röviden, hogy ezen és más alkalommal pl. igen sok beteget gyógyított.

Részletesebben harminc egynehány csoda van leírva s ezeket négy csoportra oszthatjuk:

természeti csodák, gyógyítási csodák, ördögűzések és halottak feltámasztása.

Az első csoport: Kána, két kenyérszaporítás, hullámokon jár, viharnak parancsol, három halfogás, fügefa kiszárítása.

Gyógyitási csodák: három vak, siketnéma, inaszakadt, bénakezű, egy bélpoklos, tíz bélpoklos stb.

Ördögűzés ötször.

Halottak feltámasztása három, a negyedik az Ő saját feltámadása.

Naim (Luc. 7, 11—17.) exponere.

Resuscitat singulos spiritualiter in baptismo et poenitentia; resuscitabit omnes corporaliter in fine saeculorum. Resuscitet nunc moraliter, genus humanum ad novos mores, novam caritatem, novum ius gentium, novum laborem — resuscitet etiam apud nos fidem, hitélet, erkölcs, sajtó.

XXXIX.

(Die 26. Octobris 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE FILIOLA JAIRI.

Crastinum Evangelium de filiola Jairi. Homilia Jac. Schäfer.

I. Preces Jairi. Christus apud lacum. Venit Jairus, procidit, precatus, Jesus cum eo abiit. In via occurrunt, „Confide . . .“

II. Resuscitatio. Adveniunt, quid ploratis, vivit, deridebant, intravit — maiestas mortis et vitae. „Talitha cumi.“

III. Effectus in puellam, in parentes.

Radix tanti gaudii erat dolor in Apostolos, in totum populum, qui deridebant, acsi mortua esset, nunc forsitan: „non erat mortua“.

In nos sit augmentum fidei in Christum thaumaturgum, spei in Christum misericordem, caritas in Christum benignissimum.

XL.

(Die 2. Novembris 1918.)

IURAMENTUM IN »NEMZETI TANÁCS.«

Egy több mint kétezer éves kontroverzia dől el ezen napokban, talán világszerte, talán végleg, azon irányban, mellyel a keresztény hit és a keresztény szellemű erkölcsbölcselet mindenkor rokonszenvezett. Ez a kontroverzia az államhatalom feladatának alapvető kérdéseiről szól és az individualizmus, vagy liberalismus és a socialismus jeligéiben csúcsosodik ki.

Az individualizmus az egyén jogának rideg védelme. Ennek jegyében áll a régi római ius strictum, erre helyezkedik Shakespeare drámai alakja, a velencei kalmár; ezen az alapon állanak a 18. és 19. század u. n. liberális nemzetgazdasági iskolái, melyek az állam feladatául egyszerűen a rideg jogvédelmet állították oda. Nem Wohlfartsstaat, hanem Rechtsstaat volt a jelszó, melyet Ihering

Rudolf hires romanista jogász szatirával nevezett Nachtwächterstaatnak, lévén az államhatalom szerepe ebben nem több, mint az éjjeli őré a Wertheimszekrények mellett.

Ezen iránnyal szemben állott már a régi római világban a ius aequum, a méltányossági jog elve, melyet előbb a Stoa bölcselete szerényen megpendített s utóbb a kereszténység sok századra, sok tekintetben érvényre emelt.

Midőn a renaissance századai a római joggal a ius strictumot s a fejedelmi absolutismust ismét érvényre emelték, a mai nemzetközi jognak és demokratikus politikának alapjait Suarez spanyol jezsuita vetette meg 1613-ban V. Jakab angol király ellen írott művében, mely korunk egyik legnagyobb nemzetközi jogászának Kohler Józsefnek itélete szerint ma is zseniális, alapvető munkának tekintendő.

A liberális, individualista Rechtsstaat-elmélettel szemben a katholikusok közül elsőnek Ketteler mainzi püspök vette fel a tudományos harcot, kimutatva, hogy igenis van szociális kérdés és az államnak nemcsak az a kötelessége, hogy a tételes jogokat megvédelmezze, hanem az is, hogy a gazdasági életbe erős kézzel belenyúljon a gyengéknek, a szegényeknek a védelmére. A német, francia, belga, osztrák parlamentek keresztény pártjai mindig a népjóléti állam alapján állottak és álláspontjuknak XIII. Leó pápa „Rerum novarum" cimű encyclikája pápai szentesítést is adott.

Midőn most a népjóléti állam világszerte diadalmaskodik, vallásunk régi eszméit látjuk diadalra jutni. Lelkes örömmel köszöntjük tehát a népjóléti államot, örömmel tesszük le hűségünket annak zászlajára. Köszönet a kassai nemzeti tanács szíves figyelméért.

XLI.

(Die 2. Novembris 1918.)

AD INTERPELLATIONEM DE SAECULARISATIONE.

Duo debeo distinguere: annuos proventus et capitale mensae.

Annuos proventus etiam hucusque distribui: a bello nulla calceamenta, decursu quinque annorum duas vestes mihi fieri curavi, a plus quam decennio ne unum quidem litrum vini bibi, a quadraginta fere annis ne unum quidem cigarum fumavi. Quae manserunt, praecipue nunc e vino et ligno, omnia dedi pro internatu pauperum studiosorum.

De bonis mensae disponere non possum; opinionem tantum privatam possum manifestare: me optare, ut praesens status rerum mutetur.

XLII.

(Die 30. Novembris 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE ADVENTU.

Új esztendőt kezd az Anyaszentegyház: nehezet, küzdelmeset.

Ádventtel kezdjük — sötét, borongós, de mégis reményteljes idők emlékével.

Emlékével az elbukott és még meg nem váltott emberiség történetének.

A mennyország zárva. Isten a legtöbb népnél ismeretlen. Csak a zsidóknál ismerve. Ott is a vallás csupa igéret. A Megváltó majd eljön. Még a túlvilágról is csak kevés; sejtelem; oly kevés, hogy vannak, akik azt hiszik, hogy az ószövetség nem is ismerte a lélek halhatatlanságát.

Pátriárkák, próféták siránkozó panasza, epedő várakozása — mely után végre elkövetkezett a nagy karácsony, Bethlehem.

Ádvent tehát a remény ideje a borongós időkben.

Most is ily időket élünk. Új ádventi reményre van szükségünk.

Minden bizonytalan . . .

Egyházunk jogai — ezeréven át becsülettel szerzett vagyona — ezer áldozattal létesített iskolái, intézetei, intézményei, népünk vagyona, minden ezen a földön.

De kell, hogy fentartson bennünket egy remény és egy elhatározás.

Egy remény: senki sem veheti el lelkünktől az Istent, a megszentelő malasztot, a mennyország reményét. Ha minden összeomlik: lelkemet el nem vehetik, minden romlás után a földi pálya végén ott van az örök boldogság, ha ezt magam nem rontom el. Más el nem ronthatja.

Egy elhatározás: tovább dolgozni Istenért, a lelkekért.

Semmi jó munkát fel nem adunk, semmit abban nem hagyunk.

Szó esett: bemenni-e a semleges, vagy pláne ellenséges alakulatokba?

A semlegesekbe bátran, sok jó szót, helyreigazítást . . .

Ellenségesbe: ha súlyos okok, presszió: még ezt is megengedhetőnek tartom; ott is iparkodjunk amit lehet helyreigazítani, rosszat megakadályozni, vagy letompítani.

Minden advent után megjön a karácsony Glóriája. A haza és a kath. Egyház ezer borongó adventje után is eljön az örvendetes Karácsony, dicsőség Istennek, békesség az embereknek.

Reményteljes, ádventi hangulatban dolgozzunk ezért a karácsonyért.

A Kongregáció — ez is, a többi is virágozzék még sokkal jobban, mint eddig. Különösen az ifjúságért dolgozzunk, a jövő reményeért.

Karitativ intézményeinkben ne csüggedjünk. Isten segítsége eddig csodálatosan velünk volt; nem fog elhagyni a jövőben sem.

Sajtó: december az előfizetések ideje, méltóztassanak toborozni régi és új előfizetőket.

Jobb és szebb jövő! Ut sit gloria in excelsis!

XLIII.

(Die 6. Decembris 1918.)

CONGREGATIO ACADEMICA. — DE ADVENTU.

Mutatis mutandis, ut sermo praecedens. Adventus, memoria tristis temporis Ant. Testamenti. Vix etiam de immortalitate.

Nunc etiam talia tempora . . .

Omnia dubia: iura, instituta, scholae, bona materialia . . .

Nihilominus:

a) habemus certam spem; pro causa sine ullo dubio victura laboramus. Meditatio S. Ignatii de duobus vexillis et de Christo Rege.

b) Laborandum igitur ut:

α) in vita privata fideles maneamus Christo, Deo, Ecclesiae, orationi, puritati morum, temperantiae, virtutibus Evangelii; confessio, Eucharistia;

β) in organizationibus catholicis item fideliter perseveremus: Congregatio, litteratura periodica, caritativa opera . . .

Possibile, nunc multa esse in re sociali mutanda. Fors minor erit pauperismus, fors maiora e parte status publica subsidia. Ast labor caritativus, individualis nunquam erit superfluus. Frustra erunt omnes ordinationes sociales, si homines non erunt diligentes, temperantes, pacifici etc. Non multum valebunt vel maxima subsidia, nisi distribuantur et applicentur cum magna caritate, aequitate, patientia.

Frustra palatium pro pauperibus aegrotis, si intus erit infernus odii et horroris.

XLIV.

(Die 8. Decembris 1918.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE IMMACULATA CONCEPTIONE.

Hodie festum triumphale gratiae sanctificantis.

Cum Deus hominem creavit, creavit eum:

A) perfectum in ordine naturali:

a) in anima, α) scientia, β) in voluntate rectitudo, γ) in sensibus obedientia;

b) in corpore donum impassibilitatis et immortalitatis.

B) Neque hoc contentus elevavit eum ad ordinem supernaturalem: gratiae pulcherrimae, gloriae felicissimae.

Ista omnia destructa in peccato originali.

Ad ea reparanda venit Christus Redemptor, iam ante ianuam clausam paradisi promissus.

Suo sanguine nos redemit, sui sanguinis virtutem sacramentis communicavit. Nos abluit primo in baptismo, dein in poenitentia.

Matri suae unicum privilegium contulit: gratiam sanctificantem a primo principio, ante baptismum. Et nihil aliud.

Quantus thesaurus debet esse. Quam caute custodiendus, quam sedulo augendus.

Quantam fiduciam nobis poterit ingerere in his temporum angustiis.

Una quaestio vitalis: ut sim in statu gratiae nunc et in hora mortis nostrae.

Si sum: nihil mihi vere nocere potest, imo omnia mihi prodesse possunt. Et nemo mihi gratiam sanctificantem auferre potest; nemo Deum, nemo coelum tollet a nobis.

Ad Mariam: „nunc et in hora mortis nostrae". Amen.

XLV.

(Die 24. Decembris 1918.)

IN ORPHANOTROPIO. — ARBOR NATALIS.

Festum hoc caritatis divinae. Simul etiam caritatis humanae.

Nitamini semper retinere.

Secundum exemplum Jesu vivere.

Caritas erga invicem — szívesség, szolgálatkészség.

Caritas erga superiores — docilitas, obedientia, gratitudo.

Caritas erga benefactores — grata oratio.

Caritas erga Deum — fidelitas in exercitiis religionis et observatione mandatorum Dei.

XLVI.

(Die 24. Decembris 1918.)

APUD INCURABILES. — ARBOR NATALIS.

Ante Christum fere nulla cura infirmorum; praecipue non pauperum.

Post Christum statim. magnum hospitale S. Basilii miraculum mundi.

Grati sitis Christo, qui caritatem attulit. Sororibus gratitudinem, patientiam.

Sit hoc festum simul festum caritatis.

Caritas erga invicem — patienter sufferre defectus alterutrius.

Caritas erga Deum — fiducia. — Haec domus anticamera coeli.

I.

Allocutiones 1919.

I.

(Die 12. Januarii 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. INVENTIO JESU IN TEMPLO.

Homiletica explicatio; dein instructio de Jesu in templo inveniendo.

Ad Jesum eucharisticum adferamus omnes angores, tristitias, sollicitudines.

Cum Maria Regina Pacis quaeramus Jesum in templo.

Hunc novum annum ponamus sub protectione Mariae Matris, Jesum dolorose quaerentis.

Proponamus fidelitatem erga Congregationem, quidquid eveniat: haec Congregatio floreat, nos soletur, confortet, illuminet. Moderate, pacifice perferamus omnia . . .

II.

(Die 18. Januarii 1919.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE COELIBATU ECCLESIASTICO.

Tria consilia evangelica.

Perfectio christiana consistit in caritate Dei et proximi — quae iterum est observatio mandatorum Dei.

In caritate omnia mandata complentur; ab ea pendent, dicit Salvator.

Huius caritatis triplex impedimentum: inordinatus amor bonorum terrenorum, quae sunt interna spiritualia, corporalia externa — quorum amori radicaliter opponuntur tria consilia evangelica.

Ex his coelibatus etiam clero saeculari Ecclesiae latinae.

Meritum coram Deo. Magna vis socialis, ut sacerdos totam communitatem tamquam suam familiam consideret. Magnum momentum morale exempli — ostendens continentiam esse possibilem. Multi enim laici etiam coacti sunt ad continentiam (uxor infirma, separata). Necessarium exemplum.

Obiectiones:

a) Non observatur. — *Resp.* non tanta est neglectio, quantum putant.

b) Depopulatio. — *Resp.* haec deminutio natalitatis vix attendi meretur. Unus sacerdos, computatis etiam octogenariis, supra circa mille fideles. A mille fidelibus vere christianis circa 50 quotannis filii nasci possunt, quid si omni tertio anno unus filius nasceretur a sacerdote uxorato?

Egy percentet sem tenne ki. Azonban sok percentet tesz ki az a sok gyermek, aki a bűn miatt meg nem születik.

A statisztika szomorú tényei az emberi születések apadásáról: a szülők betegsége, melyet bűn által szereztek; bűnös megakadályozása a gyermekáldásnak: gyermekgyilkosság, magzatelhajtás . . . Mindezen dolgok ellen sokkal erősebb fegyelmezés, akaratnevelés szükséges s ennek egyik eszköze éppen a komolyan vett és komolyan megtartott papi coelibatus.

III.

(Die 8. Martii 1919,)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE S. THOMA AB AQUINO.

Hesternum festum S. Thomae Aquinatis, occasio: religio et scientia, fides et ratio.

Duos libros Deus dedit: naturae, bibliae.

Descripsit hymnum gloriae suae in coelo stellato, in splendore solis et lunae, in fulgore gemmarum, in pompa florum; melodiam addidit in sonitu maris et cantu philomelae.

Istum hymnum omnes homines audire, legere possent; attamen triste factum est: non omnes legunt.

A) Ratio igitur aliquid potest in religione, sed non omnia. Impedimenta: sublimitas thematis, humanae occupationes, humanae passiones, brevitas vitae.

Initium tamen sumendum a ratione. Praeambula, motiva credibilitatis.

B) Accedit revelatio, hominem ab errore in his liberat, ut omnes (etiam vetulae), statim (infantes, iuvenes), totam istam philosophicam theologiam et ethicam cognoscere possint.

C) Continuat revelatio addens mysteria in Deo abscondita. „Iam non dicam vos servos". Deus tamquam filiis revelavit vitam, consilia, mysteria incomprehensibilia; tamen quantum comprehendi possunt, pulcherrima, credenda.

D) Reassumit ratio munus suum, rerum revelatarum scientiam excolit:

a) terminologia, praecise exprimere,

b) factum constatare, hoc esse dogma,

c) negative saltem defendere,

d) in systema redigere,

e) cum omnibus scientiis humanis comparare — in

ambitum totius culturae humanae collocare, fructificare facere pro vita morali, sociali terrena.

In his nemo fere maior Sancto Thoma.

Nunc opus est novis operariis in spiritu S. Thomae.

IV.

(Die 9. Martii 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE S. JOSEPH.

Mensis modestae violae, mensis S. Joseph.

Decursu anni ecclesiastici sex diebus ante Annuntiationem praesentatur nobis S. Joseph.

Cultus eius recentior, sed intensus. Modestia etiam post mortem: per 1500 annos nullum festum.

1. In vita eius: inconcussa fiducia in providentiam divinam.

A csendes, szerény, engedelmes munkának és cselekedetnek az embere.

a) *τέκτων*;

b) angelus ter apparuit, Joseph obedivit;

c) mors certe ante activitatem publicam.

2. Per hoc factus est ipsa providentia humana pro Filio Dei.

Similis Josepho Antiqui Testamenti, qui panem vitae conservavit populo electo.

3. Etiam post mortem in coelis regnans potenti sua intercessione: közbenjáró gondviselés.

Exemplum habemus Cassoviae in asylo puerorum S. Joseph.

Hoc augeat nobis fiduciam.

Hoc mense igitur velimus:

a) quotidie, aliquod orare in honorem S. Joseph;

b) nonnunquam visitare altare S. Joseph in Cathedrali et ibi orare;

c) commendare omnia negotia nostra: animae, familiae, patriae, Ecclesiae.

V.

(Die 5. Aprilis 1919.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE PASSIONE CHRISTI.

Cras Dominica Passionis, fekete vasárnap.

Passio Christi.

1. Quis patitur? — Deus omnipotens, aeternus. Summum miraculum metaphysicum.

2. Quid patitur? — Rosarium dolorosum.

3. Cur patitur? — Summum miraculum morale, imo simul metaphysicum et ipsum.

Quid inde sequitur?

a) Nolimus causam dare huius doloris per peccatum. Barabbas.

b) Nostras tribulationes adiungamus passioni Dominicae pro tota Ecclesia, quae etiam in via crucis incedit: nunc fere in omnibus terris . . .

Quomodocumque Deus pati sinit Ecclesiam suam, interire non sinit.

Nos autem orationes et angores personales offeramus, ne tribulatio Ecclesiae sit nimis gravis et nimis diuturna.

VI.

(Die 9. Aprilis 1919.)

EXERCITIA IN PRAEPARANDIA VIRORUM.

1. *Cur vivimus.*

1. Baptismus Dris Vict. Hentz. Cur vis baptizari? Vidi iuvenes catholicos mori. Vidi, eos scire, cur vivant. Ego nescivi — dolorosa aenigmata! Szenvedés.

2. Cur vivimus? Reminiscamini S. Philippi Nerii: „Et deinde?“

Cur vivimus? Ante bellum magna gloriatio erat de cultura, felicitate, scientia, progressu. Az emberiség mintegy mámorban. A föld elég szépnek látszott; mennyországról akár le is mondott volna.

A háború leszállította a kultúra értékét; amit 5000 évig tanultak, azt öt évig rombolásra használták.

Cur vivimus? Propter brevem illam felicitatem, quae adeo caduca est? Cor hominis protestatur.

Protestatur cor hominis, qui felix aestimatur. Quanto magis infelicis!

In lumine aeternitatis hoc aenigma solvitur.

Solvitur et aenigma ethices. Cur ego me vincam?

In lumine aeternitatis vivere. — Tunc scimus cur vivamus! Scimus et cur patiamur, cur nos vincamus.

3. Vivimus pro aeternitate. S. Stanislaus Kostka, non pro deliciis, non pro divitiis, quas quam caducas esse hodierna tempora ostendunt.

4. Aeternitatis aditus gratia sanctificans.

Statim post nativitatem accepimus. Vix nati pro terra, renati pro coelo. Parentes noluerunt paganum habere in domo.

Tria miracula in baptismo Christi.

(Die 10. Aprilis 1919.)

2. *De peccato et poenitentia.*

1. Recapitulatio baptismi Christi ex heri.

2. Quid facit peccator? Barabbas ex Prohászka et Stöger p. 52., 53.

3. Destruit opus: *a)* Patris, *b)* Filii, *c)* Spiritus S.

4. Quid meretur? Infernum sine solatio, sine caritate, sine spe . . . Claudit coelum etc. . . . *a)* Poena sensus, *b)* damni, *c)* aeterna.

5. Quid faciendum? Contritio secundum praedicta et confessio sincera.

Est quidem *a)* aliqualiter difficilis: diabolus circa confessionale;

b) attamen absolute necessaria (S. Antoninus, historia);

c) nec adeo difficilis, S. Franciscus Salesius.

Resolutio pro hodie: volo per bonam confessionem animam meam salvare.

(Die 10. Aprilis 1919.)

3. *Proponenda in specie.*

1. Oratio quotidiana — Jörgensen, Faden von oben.

2. Missa dominicalis — si Christus vocasset. — Confessio frequens.

3. Parentes — positive!

4. Temperantia . . .

5. Castitas — nem játékszer; komoly felelősséggel járó hatalom — vért ne ronts! Generationes sequentes in finem saeculorum.

6. Labor: *a)* discere quotidie . . . nunc pensum, dein aliquid; *b)* alii labores — populus a vobis exemplum.

Haec omnia nunc iam promittimus.

Contritionem renovare, sicut filius prodigus . . .

Confessionem sincere.

VII.

(Die 26. Aprilis 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. SUSCEPTIO MEMBRORUM.

Gaudia paschalia Beatae Mariae Virginis.

1. Quanta tristitia, quantum gaudium. Te Deum. Alleluja.

2. Idem de singulis animabus — de morte dolet, de resurrectione gaudet. Mater nostra.

Hoc gaudium comparemus, resurgendo etiam de vitiis venialibus et imperfectionibus ad vitam perfectiorem.

Non contenti negativis — bona positiva.

3. Idem de animabus aliorum. — Congregatio est Apostolatus.

Omni die alicui aliquod bonum verbum — scriptum, — confirmare in bono, in confidentia ad Deum, in concordia.

Propositum: quotidie mane et vespere consiliari cum Matre boni Consilii de resurrectione propria et totius mundi.

VIII.

(Die 30. Augusti 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE MARTYRIBUS CASSOV.

Post octo dies Cassovia catholica magnum iubilaeum: 7. Septembris BB. Martyres Cassovienses anno 1619. martyrisati.

Marcus Crisinus a. 1580 natus; pie educatus; Romae, Strigonii, Széplak.

Stephanus Pongrácz S. J. eodem fere tempore natus — Homonna, Cassovia.

Melchior Grodecius Tešinensis in Silesia; S. J. omnes tres Congreganistae.

Anno 1607. Cassovia ad obedientiam regis rediit. Catholicismus iterum respirare potuit. Cum tempore huc missi Pongrácz pro copiis Hungaricis, Melchior pro Bohemicis et Germanicis, Marcus pro bonis seminarii administrandis.

Civitas a rege defecit; Georgius Rákóczi, dux Gabrielis Bethlen, die 6. Sept. expugnavit; 7. Sept. sancti una cum Paulo Hoffmann consiliario Camerae enecati.

Anno 1863/4 processus; 1905. die 15. Jan. beatificati.

Martyres — rubra rosa in paradiso Ecclesiae, testes suae fidei, testes etiam gratiae Dei.

Paginae gloriosae a S. Stephano Protomartyre, S. Andreas, Laurentius, Felicitas.

Jubilaeum. Voluissemus Altare; tardius fiet.

Solemnitas: processio ex ecclesia Praemonstratensium cum reliquiis. Flores rubri.

Attamen interius celebremus; fidelitas erga Christum et Ecclesiam.

IX.

(Die 24. Octobris 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII.
BEATITUDO COELI.

In fine mensis praeterlapsi de precatione Rosarii pro indigentiis nostris; praecipue scholarum nostrarum.

Continuemus orationem; et orationi addamus vitam vere christianam.

Pro vita christiana sequitur lectio mensis Novembris de vita aeterna: coelum Sanctorum et ignis purgatorii est ista duplex lectio.

Coelum Sanctorum:

S. Fulgentius, si iam Roma terrestris tam pulchra, quanto pulchrior coelestis Jerusalem.

Beatitudo coeli:

Deus summus, optimus, pulcherrimus. Videtur et amatur. Nunquam finis.

Beatitudo, securitas infinita. Omnia sciuntur, omnia videntur, omnia possidentur.

Summa quies in Deo, summa pax. Omnia videmus bene esse, uti sunt.

Eo tendere debemus, quo plures eo ducere.

Radii coelestes illuminabunt terram solatio. In vita Sanctorum terrena erat quaedam coelestis serenitas et pax. S. Gerasimus cum leone, S. Franciscus Assisi. Marquise de Rambures, Montalembert.

Die sequenti (hocce anno die 3.) fidelium defunctorum: festum mortuorum, festum fidei, festum spei, festum caritatis.

Toto isto mense — nexus familiarum durans ultra tumbam.

Mensis Novembris sit mensis fidei in vitam aeternam, spei eo tendentis, caritatis et misericordiae erga animas in igne purgatorii patientes.

X.

(Die 2. Novembris 1919.)

A HALOTTAK KARÁCSONYA.

Nehány év előtt november elsején egy tárcacikket olvastam *a mi lapunkban* a halottak karácsonyáról.

Halottak estéje a halottak karácsonya.

A ki szereti elhúnyt rokonait, barátait, ezen az estén karácsonyestét szerez nekik. Ajándékot hoz nekik: gyertyát, virágot s ami ennél sokkal többet ér: szeretetet, imádságot, áldozatot.

Az ötéves háború és a nyomában járó mindenféle nyomorúság nagyon megszaporította temetőink keresztjeit, mindnyájunknak elköltözött túlvilági barátait.

Sőt nemcsak a mi temetőink keresztjei alatt pihennek kedves ismerőseink. Verduntól — Macedóniáig és Rigától — a Piaveig, hegyen, sziklán, erdőn, mezőn porladnak az ő csontjaik.

Sok temetőt kell látogatnunk legalább lélekben, sok ajándékot kell küldenünk kedves halottainknak.

De mit küldjünk? Gyertyájok az élőknek sincs s a koszorút nem küldhetjük sem Albánia hegyei közé, sem a velencei síkságra.

Csak a szeretet érzelme, az imádság szava s az újszövetség templomi áldozata marad, mit mint karácsonyi ajándékot küldhetünk halottak estéjén a kedves elhúnytak lelkének.

Szeretetünk azonban csak akkor őszinte, imádságunk csak akkor kedves, áldozatunk csak akkor illatos, ha teljesíteni iparkodunk kedves halottainknak, elhúnyt hőseinknek utolsó akaratát.

„Unsere toten Helden und ihr letzter Wille“ cím alatt Nagynémetország Prohászkája dr. Keppler Pál Vilmos rottenburgi püspök egy gyönyörű füzetet írt.

Elhúnyt hőseink végakarata szerinte az, hogy ne legyen többé világháború.

És hogy ne legyen többé világháború, ahhoz ki kell küszöbölni a világháború okait.

Ki kell küszöbölni az aranyborjú imádását. Ha az egész emberiség becsületesen dolgoznék és becsületes munkájának gyümölcsével mindenki meg volna elégedve, nem volna világháború.

Ki kell küszöbölni a test imádását. Ha nem volna meg az élvezetek őrült hajhászása, nem volna akkora tülekedés a mammonért, akkor nem kellene a mammon előteremtésére világháború.

Ki kell küszöbölni minden aggresszivitást a nemzetek, nyelvek, vallások és osztályok között. Ameddig a zsurnalisztika egy tetemes része csak uszításból él, az emberek mindig háborús hangulatban lesznek. S ameddig ez a hangulat tart, mindig könnyen kitör a világháború.

Sokkal munkásabb, sokkal csendesebb, sokkal szerényebb és sokkal türelmesebb nemzedékre van szükség, hogy ne legyen világháború.

Ezen új nemzedék kialakítása, elhúnyt barátainknak, elesett hőseinknek utolsó akarata.

Ha ezen végakaratot teljesítjük, legszebben ünnepeljük a halottak karácsonyát.

XI.

(Die 29. Novembris 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE ADVENTU.

Cras incipimus novum annum ecclesiasticum.

In novi anni initio legendam nobis proponit Ecclesia consummationem omnium.

Az év elején mindenek végére kell gondolnunk.

Az Úr első eljövetele szelíd, kedves, alázatos Bethlehemben.

Utolsó eljövetele fényes, dicsőséges, rettenetes.

Bethlehemben látható csoda nélkül.

1. A világ végén rettenetes jelek: sötétség, földrengés, csillaghullás.

2. Talán az egész emberi nem halála. A föld egy óriási koporsó — még talán nehányat fordul — élettelen először, sok százezer év után . . .

3. Apparebit Crux in coelo aliis desiderabilis (S. Andreas), aliis terribilis.

4. „Tuba mirum spargens sonum per sepulcra regionum, coget omnes ante thronum."

5. Resurgent omnes. Terra reddet, mare reddet ossa dispersa (reliquiae!).

6. Dividentur in valle Josaphat et Gehenna.

7. Christus apparebit. Ad dexteram misericors, ad sinistram severus.

8. Dicet sententiam ad dexteram: „Venite benedicti".

9. Item ad sinistram: „Discedite maledicti".

10. Hodiernum Adventum ita celebremus, ut sit praeparatio pro Adventu Christi secundo.

a) Annus ecclesiasticus: α) quotidie preces, β) Dominica missa, γ) Feria sexta abstinentia, δ) omni mense saltem Sacramenta.

b) Erga proximum: misericordia; proprie ab hac pendebit, quis ad dextram, quis ad sinistram.

c) Misericordiae non tantum corporalia, sed etiam spiritualia opera: α) exemplum, β) bonum verbum, γ) liber, ephemeris.

XII.

(Die 27. Decembris 1919.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE CHRISTO DOMINO.

Ante praesepe Salvatoris. Quis est iste Infans? Ecclesia in Evangeliis festi nobis ostendit.

Prius nativitatem — miraculum — natus de Virgine, in stabulo, pauperrimus. Dein adorationem pastorum. Dein solvit aenigma Ev. S. Joannis „in principio erat Verbum" et demum in fine tertiae Missae: adorant eum omnes reges terrae.

Quis est?

a) Filius Dei, Verbum aeternum; imago cogitata perfectissima divinitatis; aeternus, omnipotens, *adorandus;*

b) filius Beatae Mariae Virginis pro nobis datus, nobis natus, amandus; per eum aequalitas, fraternitas;

c) toti mundo adorandus; pro eo laborandum;

α) nos ipsi regnum eius; serviat ei tota substantia nostra — corpus, anima, sensus omnes;

β) totus mundus regnum eius — ubique vigeat fides, spes, caritas, virtus,

per nostrum ministerium, per hanc Congregationem, per missiones externas. Epiphania, collecta Missionum.

J.

Allocutiones 1920.

I.

(Die 1. Januarii 1920.)

DEPUTATIONIBUS CLERI ET DIVERSORUM OPERUM GRATULANTIBUS.

Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit.

Advesperascit vitae nostrae. Omnia transeunt cum annis. Omnia quae causant curas, sollicitudines, aemulationes, invidias.

Ast manent, quae haec non causant, si manet nobiscum Dominus.

II.

(Die 31. Januarii 1920.)

CONGREGATIO MATRONARUM. DE FESTO PURIFICATIONIS B. M. V.

Postcras festum Purificationis Beata Mariae Virginis.

Historia e S. Luca.

Doctrina: humilitas B. M. V.

Primus gradus: obedientia. Subdi superioribus, Deo, Ecclesiae.

Officium matrisfamilias urgere in tota domo obedientiam erga Deum et Ecclesiam.

Parentes Deo obedientes habebunt etiam filios obedientes.

Urgere quotidianam orationem, hebdomadariam missam et abstinentiam, frequentem Communionem.

Propagare Congregationem. A főiskolai most szerveződik újra; oda küldjék a szülők főiskolai hallgató fiaikat.

Leánykongregáció, cselédkongregáció — oda küldjék leányaikat, cselédeiket.

Újjá kell szervezni az urakét és a középiskolait.

Nem, kor és állás szerint minden csoportban legyen egy kis vezérkar.

Secundus gradus: nolle plus videri. Maria, sacrificium pauperum. — Filia David, regina mundi.

Discamus in his difficillimis temporibus pauperes apparere, pecuniam ad necessaria erogare. Mundus pauper — parum pro luxu; antialcoholismus, antinicotinismus.

Tertius gradus: etiam bona nostra abscondere. Maria exempta a labe, nullius purificationis indigens, tamen obtulit sacrificium purificationis.

Hoc exercitium: non loqui de propria gloria, de meritis, de divitiis.

Non quaeramus gloriam coram hominibus. Parum enim valet. Invidiam et odium parit. Et gloriam aeternam extenuat. Ne dicatur nobis: „Recepisti mercedem tuam."

In festo purificationis processio candelarum. Tunc pro Maria humiliatio, imo tribulationis maximae praedictio.

Et tamen simul gaudium et gloria. Simeon: „Lumen ad revelationem gentium . . ." Inde gloria Mariae quoque — fényes dicsőség.

Gratulemur Mariam obedientem, pauperem, humilem — postea exaltatam in splendoribus Sanctorum, Reginam lucis in coelo . . .

III.

(Die 28. Februarii 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE S. JOSEPH.

Initio huius mensis vidimus Beatae Mariae Virginis exemplum humilis obedientiae.

Nunc occurrit nobis viola Martii S. Joseph. Et ipse exemplum obedientiae, humilitatis, plenissime se divinae providentiae submittentis.

Parum de eo S. Scriptura dicit; imo maximi momenti est forte id, quod non dicit.

Dicit ter allocutum fuisse a Deo et non dicit S. Joseph aliquid respondisse. Nihil dixit, sed fecit.

Providentiae divinae in omnibus submissus.

In Bethlehem quaerit habitaculum — invenit stabulum.

Post adorationem magorum: fuga in Aegyptum. Otthagyta kis házát, otthagyta műhelyét, szerszámainak legalább egy részét, munkaanyagát, talán elkészített munkáit. Mindezt talán hirtelen átadta egy barátjának és elindult Jézussal.

Egyptomba, ismeretlen országba, ismeretlen nép közé — két kezével keresni meg a szent család kenyerét.

Egyptomban munka.

Ismét az Úr szava: visszamehetsz Palesztinába. De nem mondotta, hogy Palesztina melyik városába: Názáretbe-e, a régi hazába, vagy Bethlehembe, hol a Megváltó születése után az első kedvezőtlen fogadtatás ellenére, talán a jó pásztorok hívására, mégis megtelepedtek.

Ezt a Gondviselés szt. József megfontolására bízta.

Igy van a mi életünkben is. Néha Isten maga szól a körülmények által. Életünk sora nélkülünk intéződik; felebbvalóink rendelete, más tőlünk nem függő események által.

Itt a Gondviselés határozott — alázatosan, bizalommal nyugodjunk bele.

Néha nekünk kell határoznunk: ima, tanácskérés, megfontolás, határozat. Utána már ne töprengjünk; amint van, Isten engedte úgy. Valamire mindenesetre jó lesz.

Életünk, lelki haladásunk, örök boldogságunk, földi sorsunk, családunk, nemzetünk, hazánk, egyházunk sorsát bízzuk az isteni Gondviselésre — szt. József példája szerint.

Március hónapot ajánljuk fel szt. József tiszteletére. Hozzá imádkozni. A templomban az ő oltára közelében a helyet választani.

Szt. József-Gyermekotthont imáinkba befoglalni — annak vezetőjével együtt.

Isten akaratán megnyugodni; az Ő gondviselésében bízni.

Szent József gondviselő oltalmába ajánlani minden gondunkat, aggodalmunkat, bánatunkat.

IV.

(Die 22. Martii 1920.)

EXERCITIA PRO PUELLIS IN CONGREGATIONE MARIANA.

1. *Quid sunt exercitia?*

Plus orare? Utique, sed hoc non satis.

Sermones audire? Et hoc, sed hoc adhuc minus satis.

Quid adhuc? Occupatio totius animae in meditatione:

attentio — silentium;
memoria — recapitulatio, pia lectio;
phantasia — praesentia Dei;
intellectus — ruminatio, egyszeregy religiosum;
affectus — toto corde;
voluntas — firmiter decernit.

Occupatio totius animae in quo negotio? In prosequendo fine meo ultimo. S. Philippus Nerius.

Finis meus est coelum. Inquietum est cor hominis.

Via: Deo servire . . .

Hoc est maximum, momentosissimum.

Credere, praecepta implere, media adhibere.

Albanus Stolz, in epitaphio plurimorum hominum: „Hic iacet stultus, nescivit initium catechismi. Nescivit, cur vixit."

Memoriale pro hodie: non sum domi in terra, sum in via ad coelum. Unum est necessarium.

Si hoc scio, si ita vivo, aurora coeli inaurabit tenebras huius vitae.

(Die 22. Martii 1920)

2. *De fine creaturarum.*

Ingressio. Calderon: El gran teatro del mundo.

I. *Omnia* propter finem ultimum hominis.

a) Intra hominem: *corpus* sanitas, aegritudo. *Anima*: sensus (oculi indomiti — canes). Phantasia, memoria, intellectus, voluntas.

b) Extra hominem: alii homines, sors bona, infortunia, divitiae, paupertas.

II. *Ut nos iuvent:*

a) contemplatione (Bellarminus),

b) usu (S. Theresia),

c) abstinentia,

d) patientia.

III. *Unde sequitur:* in tantum uti, in quantum . . . In ipsa oratione: fiat voluntas Dei.

IV. Quapropter necessaria est, illimitata fiducia in Deum, cuius voluntas fiat.

(Die 23. Martii 1920.)

3. *De gratia santificante et de peccato.*

Ante 20 annos fere nemo e vobis in mundo. Sol ortus et occidit, hiems et aestas, homines vivebant, nemo de vobis quidquam cogitavit, nemo defectum sensit. Post aliquot decennia nos omnes disparebimus. Per aliquod tempus luctus, epitaphium adhuc — dein et ipsum disparebit.

Quid est homo?

Secundum hanc vitam fere nihil — in tempore, loco.

Sed tamen valde multum secundum animam.

Anima non moritur. Adamus adhuc vivit, Eva, Kain, Abel, Noë, Prophetae, Cyrus, Alexander M., Nero et S. Petrus, Carolus M., S. Stephanus, omnes vivunt. Etiam nos post mille annos, post decem millia . . .

Sed ubi?

Homo ad hoc creatus, ut . . . Cum nati essemus, non poteramus coelum ingredi: peccatum originale . . .

Habuimus quidem titulum nobilitatis divinae in paradiso, ast amisimus per peccatum.

In hoc nati, sed baptizati gratiam sanctificantem iterum accepimus.

In baptismo Christi tria miracula. Etiam in nostro.

Immensa pulchritudo animae. Haec perit per peccatum mortale. Debilitatur, insecura redditur, periculo exponitur per veniale.

Duo genera hominum secundum animam: albi, pulchri, splendentes, ac nigri, foedi, foetidi.

Summum igitur studium nostrum sit, in gratia sanctificante vivere, aliis quoque exemplum dare.

(Die 23. Martii 1920.)

4. *De poenitentia.*

Una magna quaestio: an salvus ero? An sim et maneam in gratia sanctificanti.

Si ita: millies felix in aeternum. Sin minus: infelix in sempiternum.

1. Est enim infernus. In quatuor Evangeliis 25-ies. Ipsi pagani.

2. Dominus ostendit Theresiae locum. Quinque sensus: visus, auditus, gustus, odoratus, tactus.

3. In aeternum: Dante. Hymnus aeternus.

4. Evadere possumus. In portali septentrionali Ecclesiae Cathedralis Cassoviensis . . .

Extra Ecclesiam iudicium, intra Ecclesiam paradisus.

5. Intra Ecclesiam sacramentum poenitentiae — salus recuperabilis.

6. Ideo iam hodie proponere; imo incipere cum vera contritione.

Veniam precor a SS. Trinitate, a Patre pro opere creationis defigurato, a Filio pro opere sanguinis iterum commaculato, a Spiritu Sancto pro opere artis impedito, confracto.

Et pro crastino die proponere confessionem vere poenitentem, sinceram.

(Die 24. Martii 1920.)

5. *Examen conscientiae.*

Plerasque virtutes etiam pagani noverant. Fortitudinem, fidelitatem in promissis. M. Attil. Regulus a. 255. Attamen unam virtutem non noverunt et haec est: humilitas.

Humilitas est vera cognitio sui et animus rectus, non se ditiorem, nobiliorem etc. ostendendi.

Humilitatis schola est sacra confessio.

Debemus nos accusare, et ut hoc possimus, debemus nos examinare.

Decalogus:

I. Fides; lectio levis; amicitia; matrimonia mixta.

II. Nomen Dei; Jesus; blasphemiae etiam leviores; nec apud fratres, infantes, servos tolerare.

III. Dies Domini — etiam familia.

IV. Etiam positive. Virtutum congressus in coelis, ubi Deus praesentavit invicem beneficentiam et gratitudinem, quia eousque se non noverant.

V. Quoad proximum libentius bona narrare. Volumus pacem magnam, faciamus pacem parvam! Quoad nos ipsos: antialcoholismus, antinicotinismus.

VI. et IX. Frequentissima peccata mortalia; fors nemo sine hoc damnatur; fors omnes propter hoc, vel *etiam* propter hoc. Sacrilegiorum causa.

VII. Honestas etiam in minimis. Destruit omnem prosperitatem materialem populorum.

VIII. Mendacium — aut e vanitate, aut ex ignavia.

X. Invidia — Calderon.

Quinque praecepta: abstinentia nemini nocet.

De his examinare conscientiam.

Contritio denuo.

Firmum propositum sincerae confessionis et emendationis.

(Die 24. Martii 1920.)

6. *De vita christiana.*

Hodie mane examen conscientiae, quid vitandum?

Nunc adhuc semel: quid faciendum?

A) Erga Deum: *a)* oratio; praesentia Dei; *b)* Missa, si Christus invitasset; *c)* Sacramenta; examen particulare.

B) Erga proximum: *a)* domi praeceptum IV. positive; *b)* apostolatus exempli, preli, theatri, missionum externarum, Judaeorum.

C) Erga seipsum: *a)* labor intellectualis, omni die certe, etiam tempore feriarum; *b)* labor manualis, nunc magis, quam unquam, parsimonia.

Cras SS. Communio.

V.

(Die 29. Martii 1920.)

CONSIDERATIONES IN SEMINARIO CLERICORUM CASSOVIAE.

1. *Tonsura.*

Ritus Ecclesiae sunt poëma pulcherrimum didacticum. Etiam ritus tonsurae, quam hebdomada sequenti suscipietis.

Ipsa tonsura et ritus conferendi.

I. Ipsa tonsura teste S. Thoma duplicem habet significationem: *a)* corona est signum regni et perfectionis; *b)* tonsio, depositio superfluitatis.

II. In ritu conferendi: *a)* exprimitur sensus nominis clerici. S. Hieronymus ad Nepotianum. Hanc hereditatem pulcherrima imagine exprimit Ps. 15. v. 5. „Dominus pars hereditatis meae . . .", v. 6. „Funes ceciderunt mihi . . ."

Clerici quoque sors est Dominus, portio, hereditas. Et vicissim clericus est portio a Domino sibi electa. Christus pernoctans . . .

b) Exprimuntur signa vocationis in Ps. 23.:

α) „innocens manibus",

β) „mundo corde",

γ) „non accepit in vano",

δ) „nec iuravit in dolo . . .".

c) Exprimuntur officia novae vitae: „Inducat te Dominus . . . in iustitia et sanctitate et veritate" *d)* Demum admonitio.

Tonsurati sunt segregati reliquo populo. Uti Levi non habuit hereditatem terrenam, sed coelestem, uti Levi potius erat electus populus Dei, sic . . .

(Die 30. Martii 1920.)

2. *Ostiariatus, Lectoratus.*

I. Ostiariatus: *a)* in categoria temporis, *b)* in categoria spatii, *c)* sensu spirituali.

a) Certis horis percutere cymbalum, aperire Ecclesiam.

Exactitudo: res magni momenti, cura animarum intensior (hétköznapi misehallgatás, gyakori szentáldozás), sine ea nec cogitabilis.

Nulla ratione recedere. Pro confessionibus aut prius veniat, aut post missam audiat.

b) Aperire Ecclesiam et tamen custodire.

α) Ecclesiae apertae, pro adoratione Sanctissimi; nunc tot calamitates, tristitiae . . .

β) Claves symbolum fidelissimae custodiae; inventarium, diligere domum Dei et decorem eius.

Primus decor est mundities omnium in Ecclesia — ipsius sacerdotis; digiti, ungues.

Secundus decor: integritas; nil laceratum; consuere. Nova nunc vix comparari; eo fidelius custodire.

c) Sensu spirituali Ecclesia est anima nostra et anima fidelium; et hanc Ecclesiam, templum Spiritus S., aperire Deo, claudere diabolo.

II. Lectoratus: *a)* clare et distincte legere, praeorare, pro concione quoque valet; *b)* corde credere, opere implere.

Studium Sacrae Scripturae. Consuetudo optima quotidie aliquid legere omni anno Novum Testamentum.

(Die 31. Martii 1920.)

3. *Exorcistatus, Acolythatus.*

I. Exorcistatus. Traditur Rituale cum potestate expellendi diabolum a corporibus obsessis. Nunc raro fit. Historia congressus antimassonici.

Additur admonitio: a nobis ipsis multimodam nequitiam . . . in aliis quoque imperabitis.

Destruere regnum peccati, regnum diaboli.

a) Concupiscentia carnis, in literatura, sajtó, theatrum. Indefesse contra haec agere, bonam propagare. *Nosse* (multum studium), *commendare, scribere.*

b) Concupiscentia oculorum avaritia, depraedatio, luxus. Nos laborem assiduum cum sana parsimonia et prudenti beneficentia coniungamus.

c) Superbia vitae — dominandi cupido. Humilitas est veritas. Theocentrismus — egyedüli világnézet, mely békés, egymással megférő embereket nevel.

Destruere regnum diaboli.

II. Acolythatus, quartus gradus, iam propius ad sanctissimum sacrificium. Materiam adfert — candelabrum — et urceoli.

Candelabrum — memoria catacumbarum. — Sensus spiritualis: „Abjicite opera tenebrarum et induamini arma lucis." — Tunc in Dei sacrificio digne vinum suggeretis et aquam, si vos ipsi Deo sacrificium per castam vitam et bona opera oblati fueritis.

Cooperari in regno Christi propagando: *a)* negative, exorcista repellendo regnum diaboli; *b)* positive, bono exemplo et cooperando in Sacrificio eucharistico.

(Die 1) Aprilis 1920.)

4. *Subdiaconatus.*

Cras iam ordinem maiorem suscipitis: subdiaconatum — irrevocabilis consecratio ad cultum divinum.

1. Omnes stant. Hactenus liberi estis, licetque vobis . . . coelibatus.

2. Accedite! Res magni momenti; litaniae, prostratio; ne ut meram formalitatem consideremus; Deum, Beatissimam Virginem, SS. Apostolos, Confessores . . . „Ab omni peccato — spiritu fornicationis — ut Ecclesiam — domnum apostolicum — ut nosmetipsos . . .".

3. Officia Subdiaconi: *a)* aquam administrare; significatio mystica . . . *b)* pallae, corporalia; Theresia ab Infante Jesu, corporale in Grönlandia; *c)* calicem, patenam de oblationibus tantum poni debet . . . renovatio.

4. Admonitio moralis: *a)* si usque nunc tardi (dicta ad Ostiariatum); *b)* si usque nunc somnolenti (hora decumbendi); *c)* si usque nunc ebriosi (abstinentia); *d)* si usque nunc inhonesti . . . tota vis et ratio sacerdotii.

5. Vestes: ore (amictus), opere (manipulus), corde (laetitiae vestis).

6. Liber epistolarum: Sancti Pauli vices gerit. In mysterio Petri Calderon.

7. Proprie etiam nunc tradi posset Breviarium. „Sic psalmum dicam" Ps. 60.

8. Connexio inter Breviarium et votum castitatis.

(Die 21. Aprilis 1920.)

5. *Diaconatus.*

Hodie ascendistis ad gradum sextum in sanctuario. Diaconum oportet:

I. ministrare ad altare; *a)* vicinissimi Eucharistiae; iam purissimum corpus Christi tangere.

Admonitio e Pontificali. Sane in veteri lege ad officium istud electus. *b)* Ministrare — distribuere SS. Communionem. Sit nobis maxima cura: frequentatio SS. Communionis per populum.

Statistica sola parum; v. g. habet unus parochus mille adultos fideles, e quibus centum quotidie communicant et ceteri nunquam; 36,000 particulae.

Alius habet totidem fideles adultos et omnes omnino menstrue communicant: 12,000 particulae.

Sedulo promovenda est quotidiana communio electorum; ast adhuc multo magis communio menstrua omnium.

II. Praedicare: *a)* totum Evangelium; liber concionum; dividere totam materiam pro tribus, vel quatuor annis. *b)* Vivis operibus exponatis: igazi szemléltető oktatás. Első fok parabola; második festett kép; harmadik mozgó kép; negyedik színpad; ötödik igazi élet.

III. Baptizare — adultos etiam. Cura de missionibus. Conversio Iudaeorum.

VI.

CONSIDERATIONES IN EXERCITIIS CLERICORUM.

1. *De vocatione.*

Reichenhallban, a fürdő várótermében, egy régi barátom mellé leült egy rabbinus és beszédbe akart vele ereszkedni. Azt mondá: „Tisztelendő úr, nekem ugyanazon üzletem van, mint önnek.“ Barátom azt felelé: „Kérem, nekem nincs üzletem.“ A rabbinus: „Csak tréfálni akartam: *hivatalt* akartam mondani.“ Barátom: „Nekem hivatalom sincs, csak *hivatásom*.“ Jól felelt. A papság nem üzlet, nem kereset, hanem hivatás. Egészen másképpen életpálya, mint minden más.

Más életpályára bűn nélkül mehet, aki akar. A papságba csak annak szabad belépnie, akit Isten hív.

„Non vos me elegistis, sed Ego elegi vos.“

„Ascendit in montem excelsum seorsum . . . Erat pernoctans in oratione Dei. Tunc descendit et elegit Apostolos“.

Csak ezek lépnek be helyes úton az Úr Jézus aklába. Csak ezekből lehet a lelkek pásztora. „Qui intrat per ostium. Qui ascendit aliunde, ille fur est et latro.“ Akinek a papi méltóság nem hivatás, hanem kenyérkereset: „ille fur est et latro“.

Azért midőn a szemináriumba beléptetek, az első kérdés a hivatás kérdése.

„Amice ad quid venisti? Osculo filium hominis tradis?" Kérdezte az Úr Jézus Judástól; ezt kérdezi tőlünk is, ha volna köztünk valaki, kinek az egyházi pályán nem Krisztus kellene, hanem csak a megélhetés.

Van-e hivatásom? Ez a nagy kérdés.

Lehet-e erre felelni?

Lehet, mert a hivatásnak jelei vannak. Főleg kettő. Egyik a kedv, másik lelkünknek állapota.

A) A hivatás első jele, mely elengedhetetlen, bár önmagában nem elég: a kedv.

Hogy teljesen szabadon jöttetek legyen ide.

Teljesen szabadon; hogy régtől fogva, lehetőleg gyermekkorotok óta meg volt a vágy a papi hivatásra . . .

Ezen kedvvel és teljes szabadsággal ellenkezik a kényszer. Ha valakit csak a szülői kényszer, vagy valami helyzet kényszere hozott ide, annak legalább egyelőre nincs hivatása és valószínűleg nem is lesz soha.

A szeminárium kapuja kívülről be van zárva; senki sem jöhet be, kit be nem eresztenek.

Belülről nyitva van. Mindenki kimehet. Sem Isten, sem az Egyház nem tart vissza senkit. Aki marad, az maradjon legteljesebb szabadsággal.

B) Második jel: a lélek állapota.

A paptól sokat követel Isten. Nagy önmegtagadást, teljes szűztisztaság, szeretet, türelem, buzgóság, önállóság . . . Ember sokszor nem képes ellenőrizni, mit prédikál, mit mond a gyónóknak. Felelősség: emberi ellenőrzés nem támogatja . . .

Bejártam az egyházmegyét; láttam, hogy a világ ferdén ítél. Nagy hírnek örvendő papoknál láttam, hogy az oltár rongyos, a sekrestye piszkos, a gyermekek nem tudtak semmit a katekizmusból. Láttam más papokat, kiket a világ nem becsült semmire és ragyogó tisztaság . . . iskolában szép eredmény . . . Midőn ti plebánosok lesztek, én, ha élek, már öreg leszek. Talán nem lesz alkalmam személyesen meggyőződni, elismerésben részesíteni . . .

És mégis dolgozni kell. Mindhalálig; egy vártán őrt állani; talán soha sem jön inspectio; talán nem lesz elég

okos, elég igazságos. De Isten lát: kell, hogy ez elég legyen.

Minő leszel?

Minő vagy most? — Lelkiismeret megvizsgálása . . .

Minő a hited? Felebaráti szeretet? Szelídség? Türelem? Tisztaság? Mértékletesség? Önuralom? Önfegyelmezés?

Si est vocatio, excole; si non est, egredere; si dubia: labora, ut voceris . . .

---

2. *De studiis.*

A szeminárium célja az ifjakat oly papokká képezni, kik eredménnyel dolgozzanak Isten országának terjesztésén. S ezen eredmény akkor lesz meg, ha a pap valósággal, életével követi azon szenteket, kiknek szerepét teljesíti a szent ténykedéseknél.

Ezen szent főleg három.

Midőn áldoztatunk, a népnek megmutatjuk Krisztus testét: „Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatam mundi."

Ker. szent János szavai ezek, ki nemcsak jövendölte a Megváltót, hanem megmutatta — mint a próféták legnagyobbika.

Róla mondotta prófétai ihlettel atyja Zakariás: „Et tu puer, propheta Altissimi vocaberis . . ." A Magasságbelinek prófétája: „praeibis enim ante faciem . . . parare vias . . ."

Ez a mi feladatunk. „Praedicatores enim suos Dominus sequitur — verba exhortationis praecurrunt . . ." mondja szt. Gergely.

A pap legyen az Úr előhírnöke . . .

Ut sciat, quid praedicare debeat. Et quomodo defendat.

Multo plus nunc requiritur, quam olim.

Olim singulae haereses. Nunc omnia simul impetunt.

A jó pap holtig tanul — de csak az tanul holtig, aki fiatal korában is tanul, sőt szereti a tanulmányokat — nem nyüg, hanem öröm . . .

Mit tanuljunk?

Theologiam et affines . . .

Unum aliquid specialiter, ex asse . . . Unum — et quidem . . . theologiam, paedagogiam, apologeticam, scientias naturales — historicas, iuridico morales . . .

Hogyan tanuljunk? Érdeklődéssel; jegyezni, sokat olvasni . . .

Könyveket szeretni — venni, de nem adósságra: hol nincs miből, inkább nem! Van elég a könyvtárban, folyóiratok — jegyzet.

Olvasmánynál gondolkodni, mit mire felhasználni . . .

A lelkiismeretes tanulmányon három nagy isteni áldás ván:

I. tudomány az eredménye, mellyel lelkeket menthetünk meg; *a)* egyes hitkételyeket eloszlatni, *b)* általánosan megnyugtat; hivő tudós: élő apologia.

II. Sok bűnre vezető alkalomtól ment meg. Ama scientiam scripturarum et vitia carnis non amabis . . . Káplán — unatkozik, vannak — nyáron — idők, iskola nincs, a hívők nem gyónnak nagyobb számmal . . . kártya, bor.

III. Jellemképző dolog. Ha a munkát megszokja, megszokja a pontosságot, az önuralmat; akarat erősebb, a szeszély, kívánság gyengébb lesz.

Szorgalommal, pontossággal, lelkiismeretességgel, mindent el lehet érni.

B. Suarez obtusi ingenii — dein factus est maximus theologus sui aevi, unus e maximis omnium temporum . . . imádkozott és dolgozott. Vagy 30 nagy kötet műveinek a száma, most századok után csodáljuk . . .

Az egyházmegyében egy plébános; a szemináriumban igen gyenge tehetség, de nagyon szorgalmas, sokat kinevették . . . s most oly hittanvizsgát láttam és hallottam az iskolájában, aminőt igen kevésben . . .

---

3. *De charactere.*

A pap ker. szent János szerepét viszi, midőn áldoztat; „Ecce agnus Dei.“

Élete egyezzen azzal, amit a liturgikus functióban tesz: propheta Altissimi . . .

Szent József szerepét is viszi. Tehát ebben az elmélkedésben tőle vegyünk leckét. „Salve Patriarcharum decus, qui panem vitae et frumentum electorum conservasti.“ A hasonlat az egyiptomi Józsefről van véve; de az imádságos üdvözlet az újszövetségi szt. Józsefnek szól.

A pap is őre, gondozója az élet kenyerének — magának az Úr Jézusnak az Oltári Szentségben. Ő konzekrál, nála a tabernaculum kulcsa, ő áldoztat . . .

Követjük működését a liturgiában — kövessük életünkben.

Mit tanulunk szent Józseftől?

A Szentírásban hallgatag engedelmesség . . . egy szava sincs feljegyezve „Accipe Mariam conjugem — exiit edictum — fuge in Aegyptum, revertere“. Magnus animus; firmus character; vera libertas.

Beatus qui non servivit *indignis* se!

Anima corpori! Homo auro, vino, fumo! Anima immortalis carni putredini dandae!

Quanta servitus!

His opponitur libertas. Die 31. Aug. festum S. Raymundi Nonnati ex ordine BMV. de Mercede. In servitute Maurorum *sponte!* Sera labia clausit! Et tamen liber.

Pretio magno empti estis; nolite fieri servi hominum, sed estote servi Dei.

---

4. *De gratia sanctificante.*

Eramus in schola S. Joannis Baptistae et S. Joseph, nunc eamus in scholam Beatissimae Virginis. Ipsam enim quoque in sacra liturgia imitabimini. S. Augustinus extollit venerandam dignitatem sacerdotum in quorum manibus velut in utero Virginis Filius Dei incarnatur . . . Dignitas sacerdotii: Eucharistia; in hac imitamur Virginem Deiparam; imitemur igitur in vita. Quid discamus in schola Beatae Mariae Virginis? Inaestimabile pretium gratiae sanctificantis.

Quid Deus dedit Matri suae? Quale privilegium?

Si homines communes interrogaremus : si tu esses Deus omnipotens, quid tu dedisses matri tuae ? — quid responderent ?

Alius dedisset divitias, thesauros, commoditates hujus vitae. Deus non ita. Maria pauper. Ergo non est vera beatitudo.

Alius dedisset splendorem et gloriam et potestatem. Deus non ita. Maria mulier in oculis hominum communis e parvo pago, despecta ; humiliatio in Bethlehem, nullum privilegium in Purificatione . . . Ergo nec in hoc vera beatitudo.

Alius praeservasset ab omni dolore. Deus non ita. Maria passa est septem dolores. Primum statim pro tota vita . . . Ergo nec in hoc beatitudo

Quid ergo dedit ? Gratiam sanctificantem a primo instanti.

VII.

(Die 26. Aprilis 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE BEATISSIMA VIRGINE.

Congregatio Boni Consilii nova membra suscipit. Nova membra ibi quaerunt bonum consilium, ubi est.

Nunc bonum consilium rarum ; totus mundus post mala consilia ire videtur.

Divites post consilium deliciarum.

Pauperes multi post consilium rapinarum.

Et utrumque consilium pessimum, quia amittunt felicitatem aeternam et destruunt etiam terrenam.

Terrena prosperitas e solo labore ; et si homines experiuntur fieri posse etiam e rapina, labor cessat.

Si labor cessat, direpta mox consumuntur et enascitur miseria nunquam audita.

Bonum consilium Matris Dei : vita pura, sancta, misericors, patiens, laboriosa, humilis, modesta.

Post huius vitae tranquillam et modestam pacem perducit ad portum.

In huius vitae — si tamen occurrunt — procellis respiciamus Stellam maris — orientatio vera.

Ipsa est stella polaris immobilis; matutina. Ipsam invocemus, ipsius lucem sequamur.

Cultus Dei et Virginis, amor proximi. In domo propria incipiamus — omnibus bene velle, pro ipsis orare.

Cui bonum volo, pro quo oro, cuius progressum spiritualem opto, erga eum facilius sum patiens, urbanus etc.

In omnibus — in totius vitae religiosa orientatione, in singulis minutis agendis diurnis, luceat nobis exemplum Virginis. Hoc sit nobis bonum consilium, hoc sit stella polaris in nocte et matutina in vesperis huis vitae — legyen életünk homályos kétségeinek örökké álló sarkcsillaga, alkonyodó életünk esti csillaga s ugyanekkor az örök nap és örök élet tündöklő hajnali szép csillaga. Nos cum prole pia, benedicat Virgo Maria. Amen.

VIII.

(Die 27. Maii 1920.)

EXERCITIA MINORA IN CONVENTU URSULINARUM.

1. *De via coeli.*

I. In via sumus — animum colligere — terminus viae; via ipsa.

II. Via ad coelum — finis hominis. Deum cognoscere, amare, servire, ita salvari.

III. Deum amare super omnia; ad hoc sumus creati. In hoc est perfectio.

IV. Videtur perfectio consistere in votis religionis. Ast non ita; haec sunt quaedam via securior ad perfectionem; sed non ipsa perfectio. Multi in mundo facti sunt sancti, multi in religione etiam observantes manserunt tepidi.

V. Deum amare super omnia – conservare gratiam sanctificantem. Exemplum S. Perpetuae.

VI. Fructus decerpendus: confirmari in caritate Dei affectiva et effectiva; vitare peccatum; uti egregio medio consiliorum evangelicorum.

(Die 27. Maii 1920.)

2. *Caritas Dei et proximi.*

Caritas Dei est metrum valoris vitae nostrae.

I. Haec una eademque virtus includit etiam caritatem proximi.

Non duae virtutes.

1. Si amo Deum, volo, ut Deus colatur per omnes homines. Si hoc volo, volo ut homines sint boni — et tunc volo ipsis maximum bonum.

2. Si amo Deum, volo quod vult Deus. Atqui Deus vult salutem omnium etc.

II. Exercitium huius virtutis: omnibus bene velle.

a) Interius: volo profectum spiritualem, volo quietam et tranquillam vitam, necessaria vitae omnibus; opto hoc maxime illis, cum quibus vivo; oro frequenter pro iis.

b) Exterius: volo bonum exemplum dare. Patientia, positive servitia urbana.

Exercitium quotidianum. Erénygyakorlat türelemben, szolgálatkészségben.

(Die 28. Maii 1920.)

3. *De castitate.*

Impedimentum triplex perfectionis est: concupiscentia oculorum, concupiscentia carnis, superbia vitae. Tres tendentiae ad bona terrena: externa corporalia, spiritualia.

Tendentia in se non illicita: ast facile exorbitans et tunc venenosa.

In omnibus tribus aliquid licitum: peculium, matrimonium, libertas personalis.

In omnibus necessaria abnegatio multa per singula. Votum religiosum abnegat ipsas tendentias. Offert Deo non singulos fructus, sed ipsam arborem.

Mundus opus habet ascesi; quo magis despicitur virginitas, eo magis vilescit matrimonium; quo magis paupertas, eo magis perclitatur peculium; quo magis obedientia, eo magis invalescit libertinismus et despotismus.

Mundus opus habet claustris; ast bonis. Si tolluntur, etiam merentur non fors singula, sed magna pars. Abolitio claustrorum in reformatione; Josephinismus, revolutio. Prouti erant, plurima non respondebant primigeniae institutioni. Vita Annae Catharinae Emmerich.

Ideo spiritum renovare. Spiritus castitatis: *a)* cogitatio, aspectus; *b)* amicitia particularis; *c)* clausura — etiam species mali vitanda; breviter colloquendum.

Suaveolens lilium in Ecclesia floreat, odore et colore reficiat Ecclesiam militantem, soletur patientem, delectet triumphantem.

(Die 28. Maii 1920.)

4. *De paupertate.*

Secundus vitiorum fons est concupiscentia oculorum: cupido habendi, divitiarum.

Peccatum maximum Antiqui Testamenti causavit intemperantia; maximum Novi Testamenti vero avaritia.

Ex illo quoque tempore: tot lites, invidiae, bella, revolutiones, habendi et fruendi cupido.

Vagyon, gazdagság, úri kényelmes élet.

Votum paupertatis amputat avaritiam pro persona.

Vitia duo: si peculium privatum tamen inducitur, si divitae conventus multum appetuntur.

Si prius adest, iam vix habemus domum religiosam; potest esse collegium pium, imo valde pium, attamen vix ordo regularis.

Quoad posterius distinguendum est.

Plerique ordines permittunt peculium domus, vel ordinis . . . et hoc quidem prorsus licitum est, sed periculis non vacat; paupertas Benedictina, ordines mendicantes strictam paupertatem praescribunt etiam pro Ordine: ideale Franciscanum.

Hoc certe perfectius, sed difficile sustinetur: multis reformationibus opus est.

Ordo S. Ursulae: singulae moniales paupertatem — omnibus contentae, victus, vestitus, habitatio etc. modes-

tissimae — mensura: obedientia. Paupertatem personalem certe exercere; pro Conventu laborare; in paupertatem Conventus resignari.

Nunc certe totus mundus videt instabilitatem divitiarum; in bello ruinae, ruina pecuniae, quotidiana pericula. — Pauperes laborare volentes semper quietiores divitibus.

Et nunc plane!

Illimitata confidentia in Deum.

(Die 29. Maii 1920.)

5. *De obedientia.*

Tertium vitiorum fomentum est superbia vitae, cui opponi debet: *a)* ab omnibus humilitas et obedientia, *b)* a religiosis obedientia monastica.

I. Hodiernae obiectiones: *a)* Protestantismus, *b)* Kant, *c)* Nietzsche.

II. Nil novi: superbia diaboli.

III. Necessitas: *a)* videmus alios falli — et nos? *b)* psychopathici status.

IV. Mundus opus habet exemplo obedientiae heroicae; religiosae, quae est obedientia filialis per totam vitam continuata.

Spiritum domus religiosae maxime determinat obedientia. Castitas in omnibus adest; paupertas a regulis pendet; obedientiae gradus est meritum singulorum membrorum. Est tessera pacis et caritatis in domo; est holocaustum perpetuum; consecratio totius vitae; omnia opera in aurum convertuntur. — Midas! — Vita regulae et laboris, accumulatio thesauri inmensi pro aeternitate.

(Die 29. Maii 1920.)

6. *De SS. Corde Jesu.*

Hoc mense Nuntia SSmi Cordis canonizata. S. Margarita Alacoque nata 22. Jul. 1647. Cum esset annorum 24 (1671), ordinem Visitationis ingressa; post 19 annos

vitae claustralis defuncta 17. Oct. 1690 A Pio IX. Pontifice beatificata 24. Apr. 1864; nunc demum canonizata.

Missio providentialis ipsi contigit dilatandi cultum SS. Cordis.

Visiones in Paray le Monial. SS. Cor. Jesu — mandata, promissiones.

Ex illo tempore dilatatus cultus; innumerae benedictiones.

Szűz Mária hódolatával, imádásával tisztelni a Szentszívet: *a)* aliquali quotidiana devotione; *b)* virtutum imitatione: caritas Dei et proximi, humilitas, obedientia, pax.

IX.

(Die 31. Maii 1920.)

CONGREGATIO PUELLARUM. SUSCEPTIO SODALIUM.

A keresztény nevelés ünnepén vesz fel új növendékeket Szüz Mária iskolája.

Schola Mariana per exemplum: omnium virtutum.

Vita pulcherrima, gratia plena, a primo momento immaculata. Gratia plena, sine omni peccato personali. Gratia plena, omnium virtutum assiduo exercitio.

Omni die operosa, patiens, misericors, religiosa, omne momentum sanctificians.

In hac schola Mariana quotidiana oratio.

Consecrare mane, consecrare vespere. Saltem die Domini Missa; imo frequentius. Saltem omni mense Sacramenta; imo frequens Communio.

Exercitium particulare virtutum. Spiritus apostolicus: laborare, orare, verbo pro honore Dei et cultu Beatae Mariae Virginis. Filiae Matri sint similes.

Nunc in fine mensis Mariani nomen datis Congregationi: sit tota vita vestra continuatio mensis Mariani in cultu et imitatione Beatae Virginis.

X.

(Die 26. Junii 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE SPIRITISMO.

Nunc multus sermo de hac re.

Res omnino vitanda.

Spiritus boni sunt aut angeli, aut animae piorum defunctorum. Hi quidem possent apparere — et spiritus Samuelis secundum Bibliam vere apparuit. Ast in spiritismo certo certius non apparent. Deus enim si tale commercium permisisset, in Ecclesia sine dubio id instituisset.

Ergo sunt spiritus mali (rarissime) et deceptio illusioque propria (saepissime).

Vitanda credulitas. Leo Taxil, dr. Bataille, Margiotta, Miss Vaughan.

Diabolus non est tam stupidus, ut facile se ostendat. Gaudet si homines sunt materialistae et nec in eum, nec in Deum credunt.

Quamvis diabolus rarissime intersit, tamen res vitanda: curiositas vana, superstitiosa, praesumptio contra Deum, talia scire desiderans. . . .

Hypnotismus — non diabolicus, sed res valde periculosa; si divulgaretur, innumera posset causare damna materialia et moralia. Ad summum medicis optime instructis, senioribus et omni fiducia dignis posset permitti.

In his quoque rebus: *a)* propria obedientia erga Ecclesiam; nullibi alibi quaero res spirituales; *b)* ita alios quoque instruere tum in familia, tum extra.

*

Agenda: *a)* Congregationes Cassovienses: főiskolai, középiskolai; duae filiarum; ea dominorum et operariorum dormire videntur. Commendo precibus. *b)* Haec Congregatio: floreat et numero et zelo. α) Numero: cogitare, quis adhuc possit invitari. β) Zelo: collaboratio in piis institutionibus: sajtó, caritas, patronage, Szt. Antal etc.

XI.

(Die 28. Junii 1920.)

ERZSÉBET-EGYESÜLET.

A gyógyíthatatlan betegekkel való törődés a keresztény caritasnak egyik legszebb virága, legértékesebb gyümölcse. Annál nagyobb jótéteményt gyakorol valamely intézmény, minél szegényebbek, gyámoltalanabbak, szerencsétlenebbek azok, akiken segíteni óhajt. Ezen szempontból az Erzsébet-Egyesület a legszebb intézmények közé tartozik. Gratias omnibus, membris, benefactoribus.

Az Egyesület csak az anyagiak előteremtésében — az ápolás és gondozás munkáját a tiszt. keresztes nővérek végzik. Nekik annál nagyobb hála és elismerés, mivel még rágalmakkal is fizet nekik a világ.

XII.

(Die 29. Julii 1920.)

SERMO IN CONFIRMATIONE IN NAGYIDA.

Vos Nagyidenses sub protectione S. Martini — catechumenus dimidio pallio Christum contexit et deinde factus sanctus episcopus aureis litteris suum nomen in historiam Ecclesiae inscripsit.

Nunc in hic turbulentis temporibus opus est caritate proximi, caritate Christi.

Homines quidem multum loquuntur de libertate, fraternitate, aequalitate; ast sunt vani sermones sine Deo et Christo.

Nos credimus in Deum Patrem, in Filium eius Jesum Christum. Sic scimus, nos fratres esse, ab uno Deo creatos, ab uno Adam genitos, a Christo, qui frater noster factus est, redemptos. — Sic homo homini frater.

Ast sine Patre communi, sine Christo, homo homini lupus.

Quo magis decrescit religio, eo magis multiplicantur bella, furta, latrocinia. Paupertas et misieria multiplicatur, si desinit ratio laboris dempta securitate possessionis.

Homini individuo semper est necessaria fides ad salutem.

Societati fides necessaria, ne vita terrena fiat infernus.

Haec fides nunc periculis extraordinariis circumdata.

Agitatores veniunt huc ad vos — si filii vestri ad officinas, ad scholas, ad fabricas – persuadebunt, pressionem exercebunt.

In periculo praecipuo arma praecipua — sacramentum Confirmationis. Fidei pericula vitare: societas, libri, sajtó.

Fidem exercere debetis: oratione quotidiana, missa dominicali, sacramentorum frequentia.

Vita vere christiana, filii obedientes, iuvenes et virgines, castitas, sobrietas et amor laboris —

caritas ad invicem sine invidia erga ditiores, cum misericordia erga pauperiores, ad exemplum S. Martini.

Gratia Spiritus Sancti repleat omnes. —

Post confirmationem absolutio defunctorum cum sermone introductorio de misericordia erga animas defunctorum.

XIII.

(Die 31. Augusti 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE SEPARATIONE ECCLESIAE ET STATUS.

Proiectum legis de separatione Ecclesiae et status. Separatio potest fieri amicabiliter, plus-minus indifferenter, odiose, vesane et impudenter.

Az egyház és állam elvben mindenesetre együvé tartozik: maga az emberiségnek egyöntetű nevelése és irányítása megkívánja az együttmunkálkodást.

De lehetséges a kapcsolatnak oly konkrét megvalósulása is, mely magánál az elválasztásnál is rosszabb.

Ily kapcsolatok állottak és állanak fenn oly államokban, melyekben régen egy vallás államvallás volt s azután megszünt az lenni. Ezen államvallást kiváltságos elbánásban részesítette az állam s viszont a vallás is sokféle beavatkozási jogot engedélyezett viszonzásul az államnak.

Idővel az államvallás jellege megszűnt, de az állam megtartotta régi egyházi jellegű privilegiumait.

Az állam felekezetlen lett, de azért tovább is ő nevezte ki a volt államvallás főpapjait. Franciaországban például oly miniszterek előterjesztésére történtek a főpapi kinevezések, kik minden vallásnak esküdt ellenségei voltak.

Ezért mind hangosabban lépett fel az egyház és állam elválasztásának követelése és pedig éppen vallási részről, az egyház szabadságának érdekében.

Már a mult század első felében La Mennais és valamivel később és korrektebb alakban Lacordaire és Montalembert az egyház ilyetén felszabadítását irták fel a zászlójukra.

A magyar katholikus autonómia törekvései is az egyház és állam némi elválasztásán dolgoztak, fel akarva szabaditani a katholikus egyházat az állam gyámkodása alól és oly önkormányzatot biztosítva annak az államal szemben, aminővel a többi felekezetek már bírtak.

Mikor Svájc egyes kantonjaiban a kálvinizmus megszünt államvallás lenni, az egyházat elválasztották az államtól; ugyanezt tették Braziliában, miután ott a régi császárság helyébe a köztársasági államforma lépett.

Századunk elején az egyház és állam szétválasztásának jelszavát kalandok terveire kezdették felhasználni: szétválasztásról beszéltek, de az egyház kifosztását értették alatta.

Szeparációt vittek keresztül Franciaországban is 1905-ben. A törvényt julius 3-án elfogadta a képviselőház és dec. 6-án a szenátus. Az elnök dec. 9-én megerősítette, 1906. jan. 1-én életbe lépett.

Az elválasztás mindenekelőtt az egyházi vagyon lefoglalását jelentette: államvagyonná nyilvánitottak minden épületet és ingóságot. A vagyont állami likvidátorok leltározták és értékesítették. Csak a szerzetesek vagyonából (melyből sok ezer szerzetes élt és ezerszámra tartott fenn iskolákat, kórházakat és egyéb közcélu intézményeket) egy milliárdot reménylettek az állam részére. De ezen milliárdnak kilencvenkilenc és fél

százalékát a likvidácio fölemésztette s az állam 1906 végéig csak 5 és fél millió frankot kapott. A lefoglalt jószágon tehát nem volt áldás az állam számára.

Vesana impudentia: non tantum omnia furari, sed ulterius adhuc se immiscere, suffocare et proditores remunerari.

Contra hoc agere possumus et debemus.

Ante omnia in vita privata:

a) quo firmiores nos in fide, eo firmior erit religio quoque per nos — etiam in nostro ambitu – familia, amici; et quo plures religiosi, eo minus potest conculcari religio;

b) frequentia Ecclesiae; quo plures in Ecclesia, eo minus audebunt occupare; Budapestini bolsevici absterriti;

bonum verbum desuper multis dicere; nam fors ne dimidium quidem catholicorum Ecclesiam frequentat; numerare (vel per filios szemfüles numerari facere) praesentes;

c) secus etiam verbum bonum: ancillis, pueris, tironibus. Inter hos agitatio socialistica; aliqui iam felekezetlen.

d) Ephemerides catholicas ubique commendare.

e) Principalis autem res est orare. Pater *noster* — omnium nostrum Pater — sanctificetur . . .

XIV.

(Die 21. Septembris 1920.)

ORATIO FUNEBRIS PRO LUDOVICO BALÁZS DE SIPEK, EPISCOPO ROSNAVIENSI.

Duae facies mortis secundum Führich.

1. Videtur esse annihilatio brutalis —

et „soror mors" ducit ad aliam vitam. „Regem, cui omnia vivunt."

2. Videtur nos omnibus exspoliare —

et opera nequit auferre: „Opera illorum sequuntur eos.

3. Videtur nos omnino separare —

et manemus in unione caritatis et mutui adiutorii per communionem sanctorum.

Custodiamus hereditatem defuncti Episcopi: veram fidem et duplicem caritatem . . .

XV.

(Die 25. Septembris 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE MISSAE SACRIFICIO.

Moyses orans manibus elevatis et extensis — victoria quasi alligata.

Christus novus Moyses — patriam non iam terrenam, sed coelestem acquisiturus extendit brachia in cruce . . .

Idem sacrificium impetratorium renovat in omni Missa.

Brachiis extentis orat omni momento — a solis ortu ad occasum semper celebratur Missa.

Huic iugi orationi et nos iungamur mense Marialis Rosarii.

Tantum habemus ad orandum — quisquis scit magis, quam palam dici oportet — indigentiae animae, familiae.

Missa quotidiana.

Rosarium — bene, attendendo ad mysteria: congaudendo, condolendo, congratulando.

XVI.

(Die 30. Octobris 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. MENSIS DEFUNCTORUM.

Fides in Communionem Sanctorum — vita post mortem — renuntiatio materialismo.

Spes — omnia mala huius vitae transeunt; bona merita manent; revidebimus — solatium!

Caritas — misericordia. Memento defunctorum: refrigerii, lucis, pacis. (S. Malachias ap. Hattler Messopfer p. 197. Vidua ministri Canovas ibid. 199.)

Visitare in spiritu coemeteria.

Durante rosario singulas animas — nunc commendare animam prof. dr. Rátvay nunc sepulti.

XVII.

(Die 30. Octobris 1920.)

SCHOLA INDUSTRIALIS.

1. *De libero arbitrio.*

Optastis disputationem de moralitate. Hodie incipiemus. Actus liber cum relatione ad normam.

1. Est liberum arbitrum:
   a) conscientia sui;
   b) consensus generis humani:
      α) paedagogia (Payot),
      β) leges generales,
      γ) leges poenales;
   c) sequelae sententiae oppositae.
2. Obiectiones. Determinismus:
   a) theologicus — aeternitas;
   b) materialisticus — refutatur ut supra;
   c) psychologicus — a nobis pendet motiva fortificare.

(Die 6. Novembris 1920.)

2. *De lege naturae.*

1. Brevis recapitulatio de libero arbitrio.

2. Hodiernum thema: *lex.* Decalogus qua lex naturae (excepto praecepto tertio) et fundamentum felicitatis etiam terrenae.

Incipiendum a praeceptorum tabula II. Dein ad primam, ut fundamentum.

3. Desiderastis de Darwinismo et de societate.

Hodie breviter de priore. Két világnézet.

Anyag és szellem. A következő fejezetek:

a) a világ eredete,
b) a világ kifejlődése,
c) az élet eredete,
d) az életformák,
e) az ember.

(Die 13. Novembris 1920.)

3. *De mundo.*

I. Thema vestrum:

A) Origo mundi.

a) Mundus non est infinitus numero, spatio, tempore;

b) ergo incepit;

c) ergo ens liberum, intelligens, potentissimum;

d) confirmatio per argumentum entropologicum.

B) Evolutio mundi: hexaëmeron, concordantia cum Kant—Laplace.

2. Thema morale — Laocoon e Szocialis Könyvtár IV., unde derivandum thema: Vallás és egészség.

(Die 20. Novembris 1920.)

4. *De origine vitae.*

1. Thema vestrum.

a) Origo vitae — Dressel.

b) Origo specierum.

c) Origo et essentia hominis.

2. Thema morale: „Népjóléti mathematika", e quo derivanda necessitas educationis voluntatis.

XVIII.

(Die 27. Novembris 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE ANNO ECCLESIASTICO.

Annus ecclesiasticus novus cras denuo incipit.

1. Schola Christi — diligenter eam frequentemus.

2. Ipsa vita Christi renovata: eam vivamus.

1. Schola Christi: tota historia — ab Adamo ad Christum — imo ad finem mundi; tota doctrina: in historia — dogmatibus — praeceptis — exemplis Christi, Beatissimae Virginis, Sanctorum.

2. Vita Christi: non tantum narratio — viva gratia confertur — denuo fit coram nobis — Christus vivens in Eucharistia. — Omni festo alias et alias gratias.

In schola Christi discamus.

In liturgia vitam Christi vivamus.

XIX.

(Die 10. Decembris 1920.)

STUDIOSAE CHRIST. SOC. — DE CAPITALISMO.

Mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi kapitalizmus, vagyis a kapitalizmus három enyhébb formája, mindig volt.

A tisztán pénzügyi kapitalizmusnak nagy erőre kapása újabb jelensége az emberi kultúrtörténetnek.

A keresztény ókor és középkor üldözte a kamatszedést, a pénzt terméketlennek állította s ezért minden kamatszedést uzsorának minősített.

Az uzsora szigorúan tilos volt minden keresztény embernek. A Corpus Iuris Canonici bővelkedik ezen „uzsora" régibb és egykorú tilalmaival s mivel akkor az egyházi törvények áthágása is súlyos földi következményekkel járt, a keresztények ritkán is mertek kölcsönpénz után kamatot kérni, vagy elfogadni.

Ezen teljes kamattilalom mégis nehezen volt fentartható.

Kölcsönre szükség volt és kamat nélkül ilyen nehezen volt kapható.

Egyik kibuvó az volt, hogy a kánoni törvények csak a megkeresztelt embereket kötelezik. Maga az egyház elnézte, hogy a zsidók nincsenek alávetve a fenti tilalomnak, hogy tehát nekik szabad kamatot szedni, tőlük szabad kamat fejében kölcsönt kérni.

Néhol külön azért hivtak meg zsidókat egy városba, hogy pénzkölcsönző bankot létesítsenek. Igy Todi olaszországi város magistrátusa 1420. nov. 4-én több zsidóval szerződést kötött, hogy a városban bankot alapítsanak s

abban „more hebraico“ (azaz kamatfizetés fejében) kölcsönöket folyósítsanak. Zálogházi kölcsönnél 48—50 százalékos kamat volt megengedve.

Később keresztények is kaptak tűrelmi engedélyt ily üzletekre, de soha sem hazájokban. Igy nyitottak lombardok és egyéb északolaszországiak bankokat más országokban.

De ezen bankok valóban uzsorabankok voltak. Tulajdonosaikat az emberek megvetették, néha véresen üldözték, amiért azok gyors meggazdagodásban iparkodtak maguknak kárpótlást biztosítani.

A középkor vége felé a fejlődő városi ipar igényeit és a szegények szükségleteit a szervezetlenségében ritka ingyenes kölcsön és a tilosban járó uzsorás bankkölcsön már nem tudta kielégíteni.

Új utakat kellett keresni a hiteligények kielégítésére s az első ilyen út uzsoramentes zálogintézetek felállítása volt.

Ezen zálogházaknak, mint jótékonysági intézményeknek legbuzgóbb terjesztői a szent Ferenc-rendi szerzetesek voltak. Lelkes szónoklatokat vagy beszédsorozatokat tartottak az uzsora ellen; kifejtették, hogy sok helyen majd az egész város ki van közösítve az egyházból az uzsora űzése miatt; lángszavakkal hívták fel a gazdagokat egy nagyobb alaptőke összeadására, melyből a hitelre szorulók zálog ellenében, de kamat nélkül kölcsönt kaphassanak.

Az első ily zálogház Perugiában nyilt meg 1463-ban Carcanói Mihály ferencrendi hitszónok buzgóságából; ezt 1515-ig csak Olaszországban 88 hasonló intézmény követte.

A zálogházi kölcsönök ingyenessége azonban sokáig nem volt fentartható, a jótékony lelkek által adott alaptőkét a kezelési költségek lassan felemésztették és a zálogház megszűnt, hacsak folytonos ujabb alamizsnák nem tartották benne a lelket.

Ezért a ferencrendi theologusok kénytelenek voltak oly elméleteket keresni, melyek szerint mégis szabad lehetett a zálogházi kölcsönökért némi kamatot szedni a kezelési költségek fedezésére.

Ezen kérdés több évtizeden át éles viták tárgyát képezte, melyekben a ferencrendiek a kezelési költség címén a kamatszedést védték, a többiek azonban (különösen a domonkosrendi erkölcstanárok) ezt is uzsorának minősítették. Ezen vitának 1515-ben az ötödik lateráni zsinat vetett véget.

Két évvel később a wittenbergi templom kapuján megjelentek Luther Márton vitatételei s ezekkel a nyugati kereszténység története új fordulatot vett. Az egyház befolyása ily „világi dolgokra" az evangelikus országokban megszűnt s ezzel természetszerűen a katholikusokban is meggyöngült.

A visszapillantás a középkorra mégis azt mutatja, hogy a kereszténység a tizenhatodik századig a legerélyesebben és a legeredményesebben küzdött a pénzkapitalizmus ellen. És ha érheti e tekintetben vád a régi egyháziakat, ez inkább az antikapitalista álláspont túlhajtására és félszeg védelmére vonatkozhatik, mint a kapitalizmus pártolására.

És ha a kapitalizmus világraszóló bajjá tudott lenni, ezen baj akkor kezdődött, mikor a népek gazdasági élete magát a vallás és erkölcs mérséklő szabályozása alól kivonta.

Effectus beneficii christianismi.

Cur nondum solvit religio quaestionem socialem?

Quia homines nondum sunt plene christiani.

Quid contribuit christianismus?

Dat rectam ethicam et quidem theoriam et etiam praxim.

Theoretica:

homines fratres,

extra religionem lupi. Decalogus.

Practica:

media sanctificationis.

Quo plures veri christiani, eo magis solvetur quaestio . . .

Nam eo plus laboris, honestatis, sacrificii, caritatis.

Verum dicit Ketteler: si genus humanum conari vellet...

XX.

(Die 27. Decembris 1920.)

STUDIOSAE CHRIST. SOC. — DE RUSSIA.

Russia antiqua: carizmus, aristocratia, misera plebs contribuens.

Saeculo XIX. reactio democratica violenta, nihilismus, Judaismus.

Tandem nunc bolsevismus.

Ecclesia impotens contra mala antiqua et nova:

a) hierarchia caesaropapistica; *b)* clerus curatus pauper, incultus; *c)* religiositas mere liturgica, sine catechesi et concione.

XXI.

(Die 30. Decembris 1920.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — IN FINE ANNI.

Annus vetus — annus novus.

Defectibilitas et stabilitas. Quid praeterit et quid persistit?

I. Praeterit vita humana; eo magis et citius pereunt affectus et passiones — gaudium, tristitia.

Pereunt bona et mala, causae affectuum et passionum.

Pereunt divitiae et paupertas, sanitas et aegritudo.

II. Persistunt quaedam.

a) In his terris: patria, Ecclesia; bona et mala doctrina, exempla;

b) permanent quaedam in ipsa aeternitate: opera bona, merita.

Si igitur bonum novum annum cupimus: bona stabilia . . . cooperationem in bonis superviventibus . . . Congregatio haec: bona aeterna, nobis et aliis. Epiphania.

K.

Allocutiones 1921.

I.

(Die 1. Januarii 1921.)

CLERO ET DEPUTATIONIBUS GRATULANTIBUS.

Annus novus terminus retrospectivus et prospectivus. Quae transeunt et quae manent. In novo anno bona indeficientia.

II.

(Die 3. Januarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. — DE MUNDO.

Thema apologeticum :

1. mundus finitus, initium mundi, causa libera, intelligentissima, potentissima ;
2. hexaëmeron ;
3. descendentia ;
4. homo — intellectus, voluntas, ars.

Nostra igitur consideratio mundi vera.

III.

(Die 10. Januarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. DE CULTURA CHRISTIANA.

Cultura christiana.

1. Quid cultura non sit ?
2. Quid sit ?
3. Progressus.

4. Defectibilitas.

5. Cultura et religio :

a) mores individui ; *b)* societas domestica, civilis ; *c)* oeconomia, labor, agricultura, industria, mercatura ; *d)* scientia generatim, speciatim ; *e)* artes generatim, speciatim.

IV.

(Die 17. Januarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. — DE TOLERANTIA.

Saepe nobis obiicitur. Respondere debemus.

I. Tolerantia theoretica est absurda.

a) In philosophia et scientiis humanis ;

b) inter religiones universim ;

c) inter religiones etiam, quae se christianas vocant.

Ista tolerantia theoretica est indifferentismus triplex. — Matrimonia mixta.

II. Tolerantia christiana est caritas fraterna in omnes homines, etiam aliam religionem profitentes.

Haec est praeceptum ethices christianae.

Debemus omnes diligere, bona optare, orare, in necessitate succurrere.

III. Tolerantia politica est illa, quam exercent magistratus civiles.

Huius principia theoretica :

a) nemo infidelis, vel Judaeus ad baptismum cogendus ;

b) cultus paganus, vel Judaicus tamen tolerari potest ad praecavenda maiora mala ;

c) haeretici in terris pure catholicis possent puniri, sed hoc non est actuale.

α) Perpetua migratio hominum effecit, ut nullae iam sint terrae pure catholicae ;

β) hodierni haeretici ut plurimum sunt materiales tantum;

d) in regionibus valde mixtis status potest se paritatice gerere; imo

e) in aliquibus casibus separatio Ecclesiae et status est minus malum.

IV. Iam interrogemus historiam, utrum Ecclesia semper ita se gesserit?

a) Reactio contra paganismum — cultus publicus prohibitus, nemo tamen coactus;

b) haeretici — primo tantum ad repellendas violentias persecutioni obnoxii;

c) inquisitio ecclesiastica primo contra Albigenses etc.;

d) inquisitio Hispanica magis institutum politicum;

e) contra Protestantes — erat magis defensiva;

f) antisemitismus est multiplex:

α) pogrom — stupide brutalis;

β) etiam legislatio oeconomica et poenalis reformanda in favorem oeconomice debiliorum.

Summarium totius: homines diligite, errores interficite; et quidem interficite tenebras accendendo lumen Christi.

V.

(Die 24. Januarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. QUAESTIO JUDAISMI.

Nunc multus sermo de cursu christiano, de antisemitismo etc.

a) Est quaestio religiosa — cuius solutio est baptismus. Solvere deberent ipsi; nos tamen cooperari: oratione, exemplo, caritate erga convertitas.

Convertitae: Ratisbonne, Liebermann, Cohen.

b) Quaestio nationalis — ipsi Judaei dirimant; nobis optabilius, si non ut peculiaris natio, quia tunc conversio difficilior.

Si tamen omnino volunt separatismum, id quoque aliquid boni pro nobis habet.

c) Quaestio oeconomica — hanc solvere nos debemus: labore, organisatione, legislatione.

d) Quaestio culturalis — litteratura, ars, theatrum etc. Hanc etiam nos debemus solvere labore, organisatione, prouti opus vestrum anno praeterito iam pulchros in hac re retulit successus.

VI.

(Die 28. Januarii 1921.)

GONGREGATIO BONI CONSILII. CONSEQUENS CHRISTIANISMUS.

Filius prodigus per miseriam ad patrem reductus.

Mundus hodiernus.

Miseria omnimoda causata per aversionem a Deo.

Bellum et revolutio cum sequelis politicis, moralibus, oeconomicis.

Huc perduxit liberalismus, massonismus, Judaismus.

Melius nonnisi per severam disciplinam moralem, quae nonnisi in fundamento religioso.

Aut — aut.

Aut est Deus — et religio et ethos et sacrificium. Tunc religio est omnia : vitam, familiam, politicam, oeconomiam, scientias, artes — omnia permeans.

Unus Deus, unus mundus, una veritas, una ethica, una mathematica, una ars . . .

Aut non est Deus — et tunc nulla veritas, nulla ethica, nullum ius, nulla obiectiva ars et pulchritudo, sed simul nullus ordo, nulla proprietas, nulla securitas.

Congregatio Mariana : realisare in nobis christianismum consequentem ; cognoscere, amare, agere.

Cognoscere applicatur ad omnia — amare in nobis — agere etiam ad extra.

Recapitulatio : filius prodigus per miseriam ad patrem reductus.

Utinam et nunc mundus.

VII.

(Die 31. Januarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. — VERA RELIGIO.

Miseriae causatae — e triplici fomento peccati : gőg, gyűlölet, kincsvágy, élvezetvágy.

Quid mundum salvabit ? Religio integralis, quae revera dirigit hominem, familiam, mundum.

Religio aut omnia, aut nihil.

Si vera est, tunc omnia : cogitatio, verba, opera, individuum, familia, matrimonium, societas, politica, commercium, litteratura, scientia, theatrum, ipsae choreae, vestes, „divat".

Teljes kulturprogramm.

Tunc nihil licet subtrahere ; ne minimum quidem idolum retinere. S. Sebastianus.

Si non est integra, nihil est. Deus, qui non habet ius in choreas, vel theatrum, non est Deus.

Ideo integram religionem debemus amplecti : ismeret, akarat, cselekedet. Mindezekkel tisztában lenni — mindezeket akarni, mindezeket cselekedni.

In hoc est religio, in hoc est perfectio. Deus in omnibus.

Huius oppositum ; vita peccaminosa, vel imperfecta.

Primus gradus. Nihil contra Deum : vitare peccatum mortale.

Secundus gradus. Nihil ante Deum : vitare peccatum veniale prorsus voluntarium.

Tertius gradus. Nihil iuxta Deum : vitare imperfectionem.

Miserias huius mundi eliminaret quidem vel gradus primus, si peccatum mortale eliminaretur. Attamen hoc tunc tantum fieri poterit, si plurimi erunt perfecti, zelosi.

VIII.

(Die 7. Februarii 1921,)

IN COPULATIONE EMMANUELIS POHL CUM CATHARINA MAGYAR.

I. Si pulchrum est splendor veri, sacramentum matrimonii pertinet ad res pulcherrimas.

Adest verum: res excelsa, verus valor, participatio divinae potestatis in gubernando, imo et creando. Teilnahme an Gottes Herrschermacht, Schöpferkraft. Herrscherrechte, Schöpferkräfte nicht ohne immense Verantwortung. Pflichten: *a)* gegeneinander, *b)* beide Familien, die sich nun verbinden, *c)* die dritte Familie, die aus diesem Bunde entstehen soll, *d)* gegen Staat und Kirche, *e)* gegen alle Zukunft, *f)* gegen Himmel und Erde.

Zu Herrscherrechten und Schöpferkräften, zu Herrscherpflichten und Schöpferpflichten Gottes Gnadenlicht und Gnadenkraft. Nicht nach blindem Instinkt und vorübergehender Laune — mit klarem Pflichtbewusstsein und festem Willensentschluss.

Nicht auf heute und morgen, sondern bis der Tod sie scheidet.

Hiezu das Seelenlicht der Gnade und die Seelenkraft derselben Gnade: dies alles ist das „Verum" im Sakramente der Ehe.

II. Splendor huius veri est ceremonia symbolismi clarissimi.

Liturgia generatim carmen pulcherrimum viginti saeculorum labore artistico, Spiritu Sancto dirigente, compositum.

Huius ceremoniae:

a) ministri ipsi contrahentes — Christi nomine funguntur, sacerdotale munus exercent, semel in vita — symbolum potestatis;

b) per stolam coniunguntur — symbolum suscepti officii;

c) annulus symbolum perpetuitatis huius officii;

d) haec omnia media lucis spiritualis, des Gnadenlichtes zur Erkenntnis der Pflichten;

e) das Kreuz, auf welches sie den Eid der Treue leisten, Symbol der Gnadenkraft zu ewiger Treue.

Dies ist also die Lehre.

IX.

(Die 21. Februarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. — DE HUMILITATE.

Ruville conversus. Scriptum „Zurück zur heil. Kirche." Et sequens „Das Zeichen des echten Ringes."

Huius virtutis notio: est veritas, cognitio vera sui. Consequentiae practicae ex hac cognitione.

Est virtus vere socialis — quantopere essent homines sociabiles, si hanc virtutem colerent — quanta pax in parvis et in magnis.

Est virtus specifice christiana — antiquus paganismus vix novit; christianismus e dogmate creationis et incarnationis.

Exercitium: in confessione — transformat gentes; in ordinibus religiosis; in vita quotidiana.

Ut exerceamus, debemus:

a) cognoscere,

b) velle,

c) ita agere — in disputatione cedere — nolle falsum — apparere ditiores etc.

Humilitas est veritas, in omnibus sincera realitas.

X.

(Die 26. Februarii 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE S. JOSEPH.

Mensis S. Joseph. Iconographia christiana S. Joseph primitus semper cum Jesu et Maria repraesentavit — in manu baculum, aut instrumenta fabrilia. Antiquissima icon e saec. III. in epitaphio Severae (Musaeum Lateranense).

Inde a Raffaële pictore cum puero Jesu et lilio. Et ita sit nobis thema hodiernae meditationis.

Lilium significat Sacramentum poenitentiae et puer Jesus Sacramentum altaris. Két szentséget, mely most a nagybőjtben, a húsvéti szentgyónás és áldozás idején különösen időszerű. Időszerű a kongregáció tagjai számára, hogy ezen szentségeket mindig komoly készülettel vegyék fel — s azoknak minél nagyobb kegyelmeiben részesüljenek.

Időszerű a többiek számára, hogy minél több embertársunkat birjuk rá a szentségek felvételére.

Pro nobis : sit sacramentum poenitentiae sacramentum lilii, a megszentelő malaszt állapotának ápolása, vagy visszaszerzése.

Quinque partes poenitentiae expresse recolere.

Sit SS. Communio sacramentum pueri Jesu.

Pro aliis : adducamus ad sacramenta paschalia. Heri legi statisticam tristem de Budapest. Utique Ecclesiae sunt plenae. Ast nihilominus quantus est numerus eorum, qui ibi non sunt.

In percentuatione est quidem error : res non est tam tristis. Media fere pars hominum sunt infantes et hi non debent computari, si agitur de praesentibus, vel absentibus in Ecclesia, vel apud Sacramenta.

Nihilominus res est satis tristis etiam apud nos.

Saltem triginta millia catholicorum — e quibus quindecim millia deberent esse omni die Domini in missa et totidem tempore paschali apud Sacramenta.

Invitare ad sermones quadragesimales.

Feminas ad exercitia invitare.

Haec omnia : progressum spiritualem animae propriae, omnes curas familiae, patriae, ecclesiae commendare S. Joseph. Frequenter ad aras eius — ibi consideremus lilium et Iesum puerum.

Et meminerimus szt. József-gyermekotthon, ut proles ibi educentur secundum sacramenta lilii et Jesuli.

XI.

(Die 28. Februarii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. — DE IUSTITIA.

Justitia extra Ecclesiam: restricta; non ad omnes homines, non ad omnia bona.

Hodie: ius vitae quomodo in christianismo et quomodo extra.

a) Antiquitas Graeca.

b) Antiquitas Romana: α) infantes, β) servi, γ) infirmi, δ) gladiatores, ε) barbari.

c) Antiqui Germani.

d) Mohammedanismus.

e) Hodierni barbari.

f) Gentes malechristianae.

g) Antiquum Testamentum.

h) Novum Testamentum.

i) Ecclesia universalis.

XII.

(Die 7. Martii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM. PHILOSOPHIA PERENNIS.

Hodie festum S. Thomae, unius e maximis ingeniis totius historiae humanae (1225—1274). Duae philosophiae exsistunt — una perennis et altera mutabilis.

A) Perennis: quatuor habet quasi Evangelistas: Plato, Aristoteles, Augustinus, Thomas Aquinas.

Scientifice: 2000 anni.

Populariter: coaeva cum genere humano.

Haec docet: *a*) hominem habere rationem, rationem cognoscere verum — essentias rerum, Deum, animam, mores;

b) rationem esse in harmonia cum fide.

B) Mutabilis: semper vult esse moderna et ideo iam non est vera. Si philosophia perennis est aedificium

organicum, a saeculis continuatum, philosophia altera est coemeterium monumentorum mortuariorum.

Unum evertit aliud; sine successore, sine continuatore — absurda systemata.

Kant — Pantheistae — Materialismus — Monismus — Nietzsche — Pragmatismus. —

Csupa „izmus" és „izmus".

Nova invenit, quia prisca nescit. Ihering.

Cultus S. Thomae.

XIII.

(Die 21. Martii 1921.)

PRAEPARANDIA VIRORUM. DE VERA RELIGIOSITATE.

Vera religiositas: videre, velle, facere.

I. Videre. *a)* Fides in Deum, in animam, in Christum, in Ecclesiam.

b) Fides practica. Ego a Deo, pro Deo. A me nihil, omnia a Deo. Omnia ad Deum referri debent.

Totus mundus regnum Dei. Animalia nesciunt et tamen Deo serviunt. Sic multi homines nesciunt.

Regnum Dei universale extensive.

Istennek mindenhez van köze — magánélet, közélet. Haec clare videre. Deus in omnibus videndus.

II. Velle. Via beatitudinis: voluntas Dei.

a) Voluntas signi: decalogus — praecepta Ecclesiae — consilia, in certis circumstantiis omnes obligantia.

b) Voluntas beneplaciti: via providentiae in vita nostra.

III. Facere.

1. Nunquam: *a)* ebrietas, *b)* luxuria, *c)* cooperatio in malo.

2. Quotidie: *a)* oratio, *b)* labor.

3. Omni hebdomada: *a)* imo quotidie Missa, *b)* feria VI. abstinentia.

3. Omni occasione favorabili promovere bona in aliis: schola, parentes, bibliotheca, sajtó, organisatio.

XIV.

(Die 15. Maii 1921.)

IN ECCLESIA CATHEDRALI. — PENTECOSTES.

Spiritus Sanctus, amor Patris et Filii.

Operatio in anima: lux, vis, solatium (Incurabiles).

Operatio in Ecclesia: item lux (magisterium), vis (sancti), solatium.

Triumphus Ecclesiae semper alicubi.

Organum Spiritus Sancti primum in terris Summus Pontifex, cuius salutatio, benedictio, donum, caritas.

XV.

SERMONES IN CONFIRMATIONE.

Lelesz, (19. Maii). — Circa Pentecosten Confirmatio. Szentlélek ünnepe, Szentlélek szentsége. Quis Spiritus Sanctus? Effectus in anima, in Ecclesia. — Benedictio papalis.

Post confirmationem. — Ecclesia pia mater etiam de defunctis sollicita. Tres absolutiones.

Vespere in devotione Maiali. — „Ecce enim ex hoc beatam me dicent". Ecclesia Mariana.

Királyhelmec, (20. Maii). — Hodiernum Evangelium: paralyticus. Mundus talis. Jesus sanat. Biblia liber sanctissimus. Catechismus epitome aurea divinae sapientiae. Prima quaestio. Adiutorium Spiritus Sancti. Ecclesia. — Benedictio papalis.

Post Confirmationem. — Communio Sanctorum. Tres absolutiones.

Perbenyik, (20. Maii). — Fere ut supra. Nomen novum in Confirmatione et obligationes patrinorum.

Nagytárkány, (21. Maii). — Exordium e missione populari, quae ibi mense Martio erat. Mentsd meg lelkedet. Ad hoc gratia Spiritus Sancti.

Bély, (21. Maii). — Ceremoniae Confirmationis.

Battyán, (22. Maii). — Dominica SS. Trinitatis. Baptismus, Confirmatio, benedictio papalis.

Post Confirmationem. — Hodiernum Evangelium Dominicale: misericordia; in qua mensura.

Bacska, (22. Maii). — Ecclesia haec antiquissima. — Ecclesia apostolica, indefectibilis.

Boly, (23. Maii). — Hodierna epistola: Deus caritas — simplicitas Dei — non adiectiva. — Caritas in decalogo.

Nagykövesd, (24. Maii). — Hodiernum Evangelium misericordia. Die iudicii. S. Martinus. In qua mensura

---

XVI.

(Die 27. Maii 1921.)

IN NUPTIIS ARGENTEIS DR. GEYSAE NAGY CUM MARIA PARCHER.

Dies veniunt et dies praetereunt — et videtur esse multum tragici in eis. Si veniunt dies boni, triste est et tragicum, quod tam cito abeant; si veniunt dies mali, iam et ipsum tragicum est, quod veniant.

Ast non recte ita.

Incredulus quoque posset invertere: si dies boni, bonum quod veniant; si dies mali, bonum quod abeant.

Quanto magis alienus sit oportet ab isto pessimismo christianus, qui scit sub specie aeternitatis etiam dies malos considerare ut bonos — nam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Ita omne anniversarium fit „Te Deum".

Etiam hoc — pro diebus bonis et pro diebus tentationis; pro mutuo amore; pro his filiis; pro vita parentum — „Te Deum".

Post „Te Deum": „Te ergo quaesumus„ — ulteriorem benedictionem a Deo O. M. precamur ad vitam beatam, hic et in aeternitate.

XVII.

(Die 28. Maii 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE SANCTISSIMO PATRE.

Gratias pro precibus — iter Romanum succesit. Quod promisi: benedictio papalis.

I. Papa est successor S. Petri. Ad ipsum pertinent: *a)* „Tu es Petrus" — unitas Ecclesiae; *b)* „Non deficiat fides tua" — infallibilitas; *c)* „Pasce agnos meos — oves meas" — summus hierarcha.

II. Roma a 25 saeculis caput mundi.

Antiquitus armis, postea civilitate.

a) Inde religio. Augustinus in Angliam, Bonifatius in Germaniam, Cyrillus-Methodius in Moraviam, Stephanus in Hungariam, Xaverius in Indiam etc.

b) Inde scholae, inde artes, inde omnis civilisatio.

Nunc alii gloriantur — nimia stupiditate seducti. Ecclesia aedificavit, alii destruxerunt; Ecclesia collegit, alii furati sunt; Ecclesia conscripsit, alii combusserunt.

Tempus praeteritum est nostra gloria. Futurum sit nostra victoria. Ideo in aeternum iuxta Romam.

XVIII.

(Die 31. Maii 1921.)

CONGREGATIO S. ANGELAE.

Omne institutum tunc floret, si primitivo fini suo fideliter adhaeret.

Congregatio Mariana: 1584. pro iuvenibus studiosis Romae. 1602. extensa ad alias classes.

Fidelitas erga Ecclesiam: Unam — Sanctam — Catholicam — Apostolicam — Marianam.

Cultus Beatae Mariae Virginis.

Fidelitas erga congregationem. Oratio, Missa, Sacramenta — continuus progressus.

XIX.

(Die 22. Junii 1921.)

ORGANISATIO PUELLARUM.

Másfél évtized óta először Ottresovszky Mari néni nélkül. Ami a keresztény gyermek- és nővédelem terén történt, az másfél évtized óta az ő irányítása mellett jött létre, sőt az nagyrészt az ő személyes munkája volt.

Emlékezetünk visszaszáll másfél évtizeddel a multba. Az első szociális kurzusok. Prohászka, Szentiványi, Geötze Sarolta, Farkas Edith — mind termékeny magra talált. Nővédő-Egyesület. Mari néni nem akart elnök lenni — de akarta a munkát. — Kiss József kassai káplán: szegény gyermekek, meglett a Szt. József-gyermekotthon. Gróf Károlyi Lászlóné: meglett a háziasszonyok szövetsége, — cselédotthon. — Özv. Báthory Nándorné: meglett az Anyák köre. A forradalom sok mindenfélét letarolt — intézményeinkből annyi maradt meg, amennyit Mari néni saját kezének munkája fenntartott.

Most ő már nincs közöttünk. Örökségét át kell vennünk; sőt gyarapítanunk. Gyermekvédelem, nővédelem, vallás, erkölcs, nagyobb szükség, mint valaha.

Mikor Bernolák Nándor tizenhárom év előtt a Patronage mozgalmat megindította, már akkor nagy züllés volt a gyermek-világban. Ma ez sokkal nagyobb.

XX.

(Die 9. Julii 1921.)

ELECTIO SUPERIORIS IN CONVENTU URSULINARUM.

Ante electionem: res magni momenti; sors totius conventus pro triennio. Quam optimam, prudentissimam, iustissimam.

Post electionem: omnes unanimiter obedientiam, acsi omnes unanimiter elegissetis. Tria vota. Illud maximi momenti, quod reliqua duo continent: obedientia.

Superior aequali caritatis affectu omnes complectatur, acsi unanimiter omnia suffragia accepisset.

XXI.

(Die 10. Julii 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DOMINICA VIII. POST PENTEC.

Hodiernum Evangelium de villico iniquo. (Sec Stieglitz, Evangelienerklärung 233-239.)

Paraphrasis expositoria; dein conclusiones.

a) Laudavit prudentiam — nem mondotta, hogy derék ember, hanem hogy „ügyes fickó“ . . .

b) Admonitio Salvatoris: sicut homines mundani magnam dexteritatem adhibent ad res terrenas, ita filii lucis debent magnam prudentiam adhibere . . . generatim —

c) et in specie amicos sibi facere de mammona iniquitatis.

XXII.

(Die 31. Julii 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. IUBILAEUM S. DOMINICI.

Proxima die 4. Augusti septimum complebitur saeculum a morte S. Dominici.

In Conventu S. Sabinae arbor mali aurantiaci S. Dominici: prout ista arbor hodiedum floret et fructificat; ita opus S. Dominici hodie quoque floret et fructificat.

Fundavit Ordinem Praedicatorum, Ordinem Sororum, tertium Ordinem et propagavit devotionem Rosarii Mariani.

Ista opera hodie quoque. Congregationis Marianae est opera ista precibus et exemplo iuvare et imitari.

Ordo Praedicatorum: praedicationem amare frequentare; exempla imitari; necessarium: Patronage. Vörös gyermekrontás. Tertius Ordo: floreat; eius „pendant“ nostra Congregatio.

Ordo Sororum: hic Cassoviae scholas catholicas omnes commendare.

Rosarium; exercere.

In jubilari solemnitate participare.

XXIII.

(Die 15. Augusti 1921.)

IN PROFESSIONE FIDEI HELENAE DEÁK.

Hodiernum Evangelium de optima parte electa. Beatissima Virgo — Maria Bethaniensis. — Tu quoque optimam partem elegisti: veram religionem — apostolicam quoad praeteritum — catholicam quoad futurum.

Hodie anima tua erit Bethania. Christus in Eucharistia primum hodie te visitabit.

Maneas Bethania in frequenti Communione.

Confirmatio: chrisma odoriferum, anima tua odore virtutum. Crux infronte splendeat.

XXIV.

(Die 27. Augusti 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE SUBSTANTIA PIETATIS.

Est magnus error, pietatem quaerere tantum vel maximopere in virtute religionis eiusque exercitiis.

1. Substantia pietatis, ut alias dixi, est clare videre, firmiter velle, consequenter operari voluntatem Dei.

2. Voluntas Dei est duplex: *a)* voluntas signi in praeceptis et consiliis, *b)* voluntas beneplaciti manifestati per cursum providentiae in vicissitudinibus nostrae vitae.

Hanc utramque voluntatem Dei: generalem seu signi et specialem seu beneplaciti studere, scrutari, velle, perficere est vita pia, istenes élet.

3. Gradus eius sunt: *a)* fuga peccati mortalis, seu initium; *b)* fuga peccati venialis, seu progressus; *c)* fuga imperfectionis, seu perfectio; *d)* labor positivus quam maximus pro gloria Dei: sanctitas.

4. Quae in Congregatione habemus, non sunt ipsa pietas, nec ipsa perfectio, eo minus ipsa sanctitas. Sunt tantum media ad ea.

Attamen quia media et quidem aptissima et saeculorum experientia probata et per Ecclesiam authorisata, ideo ea in honore habeamus.

XXV.

(Die 30. Augusti 1921.)

CONSIDERATIONES IN EXERCITIIS CLERI.

1. *De subdiaconatu.*

Ma reggeli elmélkedésünkben Jákob létrája. Alja a földön, felső vége Isten trónusánál. Fent az Isten, lent Jákob, az emberiség. Angyalok fel-alá. Ascendit oratio, descendit Dei miseratio.

Lépcsőn, létrán járunk s egyszer először mentünk fel az oltár lépcsőin az ordinatiónál. Akkor a püspök ajka által az Egyház, az ordinatio intelmei, a püspöknek legsajátosabb prédikációja papjaihoz.

A negyedik lépcsőn megállottunk — iterum atque iterum considerare debetis non licebit resilire. A híd hátunk megett felégetve — visszavonhatatlanul.

Exhortatio episcopo maxime propria ad clerum continetur in Pontificali Romano ad ordinationes. Anno praeterito breviter de omnibus ordinibus.

Hoc anno sumimus specialiter subdiaconatum. Eo enim nos ligamus in perpetuum; onera suscipimus omnia, in sequentibus potius iura accipimus. Coelibatus et breviarium in subdiaconatu.

1. Ad alios ordines vocati statim genuflectunt ante ordinantem. Iam deliberaverunt, iam deciderunt. At hic nequit satis deliberari: stant, audiunt ultimam admonitionem, adhuc semel reflectant . . .

In nomine Domini huc accedite.

2. Litaniae OO. Sanctorum tota coelestis curia pro intercessione.

3. Suscipit officia circa Eucharistiam . . .

4. Breviarium.

(Die 31. Augusti 1921.)

2. *De coelibatu.*

I. S. Gregorius in homilia 13. in Ev.: „Opera sine castitate *nihil*.“ Tota vita sacerdotis sine castitate:

a) inanis et vacua pro seipso. Tot occasiones meritorum . . . virga Aaron in manibus — ast sine statu gratiae nullum meritum;

b) imo non tantum vacua, sed venenosa. Est continuum sacrilegium. Quotidie quatuor in Missa. Omnia sacramenta . . . E ligno vitae haurit mortem. Manducat sibi iudicium.

Sacrilegium:

α) bestia, quae tangit montem, occidatur . . .

β) sanguis Christi pollutus . . . Judas . . .

c) Continuum scandalum. Missus, ut pascat — et occidit . . . proditor animarum . . .

Haec de necessitate.

II. Media: Codex et Decr. Congr. Consist. dd. 4. Nov. 1918.

Praeter Pontificalis in ordinatione adhortationes nunc alia occasio episcopi ad alloquendum: de visitatione ad limina et relatione de statu dioeceseos.

Refero vobis, de quibus ego debeam Romae referre.

Exinde videbitis, quid vos debeatis facere.

Interrogatorii partes quae vos concernunt, in circularibus . . . ex his quaedam puncta. Ante omnia Can. 124. et 125.

Canon 124. Sanctiorem vitam.

a) Vitatio peccati mortalis — multo magis quam laici; laici in peccato mortali vita vacua, sacerdotis venenosa;

b) vitatio peccati venialis — tempus — lingua — ordo;

c) vitatio imperfectionis; erga Deum tantum inurbanitas; inter homines nonnunquam res ridicula, contemptibilis.

d) Sanctitas, sitis gloriae Dei: nullam temporis iacturam faciendi; rem difficiliorem eligendi . . .

Canon 125. *a)* Poenitentiae sacramentum — synodus Vaciensis:

b) oratio mentalis,

c) visitatio Sanctissimi,

d) rosarium,

e) examen conscientiae diurnum et vespertinum.

Ad *d)* „Exaltata sum sicut plantatio rosae in Jericho".

„Egredietur virga de radice Iesse et flos de radice . . sicut cinnamomum et balsamum aromatizans dedi odorem".

Ver in templo, effloruit in Nazareth ; aestus aestatis spinas produxit rosam pungentes — Bethlehem, Simeon, Aegyptus ; autumnus vitae dolorosus, attamen paschali gaudio deauratus ; hiems — translatio in ver paradisi.

XXVI.

(Die 29. Octobris 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. FESTUM OO. SANCTORUM.

A hervadó természet a mulandóságra figyelmeztet. A mai korban talán mi nem is szorulunk a természet ezen figyelmeztetésre : sok minden más is figyelmeztet bennünket ma erre. Ma tizenöt éve Rákóczi temetése — visszagondolunk 10 évvel, 5 évvel, 1 évvei — mennyi mult el, hányan mentek el . . .

Mulandóság.

De nem mulik el minden. Erre figyelmeztet november 1. és 2.

Elmúlik a test, az anyag, a föld, a földi élet minden öröme és minden bánata.

De marad a lélek.

Imago S. Vincentii . . . opera sequuntur illos.

Opera Sanctorum poscentia retributionem aeternam.

Imitatio et cultus. Deus enim eos per hoc quoque glorificavit, ut possint nobis prodesse.

Festo OO. Sanctorum mane in spiritu ascendamus ad coelum, Sanctis congratulantes, eorum patrocinia implorantes, si fieri potest, Litanias OO. Sanctorum recitantes.

November : saepius missam audire, nunc plures SS. Communiones pro defunctis.

XXVII.

(Die 17. Decembris 1921.)

SCHOLA MECHANICA. - HISTORIA ECCLESIASTICA.

Ecclesia est mater nostra. In baptismo nos adoptavit, sanctificavit ; erudit, nutrit, sanat ; omnem gressum nostrum benedicit a cunis ad tumbam ; imo post mortem adhuc pro nobis orat.

Hanc matrem nostram calumniis proscindunt.

Nos eam nosse volumus, historiam praeteritam, beneficia etiam terrena et culturalia generi humano collata.

Saeculum primum: tres partes.

Prima pars: vita Christi; fontes: Evangelia.

Secunda pars: apostolatus Petri et Pauli; fontes: Actus Apostolorum et Epistolae.

Tertia pars: apostolatus S. Joannis et discipulorum, S. Clemens etc.; fontes: epistolae Joannis et Patres apostolici.

Nunc adhuc inveniuntur monumenta lapidea et opera scripta: Wilpert et Didache.

Ecclesiae primaevae initia parva, sed gloriosa.

S. Petrus venit Romam. Petrus et Nero. Quis credidisset Petro, si dixisset . . . in isto horto post 1900 annos stabit . . .

Fidelis adhaesio ad illam Ecclesiam unam, sanctam, catholicam, apostolicam.

Fidelitas per:

a) preces quotidianas, quibus sanctificemus totum diem,

b) missa dominicalis et festiva,

c) sacramenta; nunc ante festa.

XXVIII.

(Die 24. Decembris 1921.)

ASYLUM S. JOSEPH. — ARBOR NATALIS.

Haec arbor et quae sub ea et circa eam sunt, significant amorem Jesu erga vos. Et non hodie tantum vos amat, sed semper. Et vos debetis eum amare — quotidie orare, bene discere, obedire. Ita transeant haec festa et 365 dies novi anni et tunc habebitis felicia festa et felicem novum annum.

XXIX.

(Die 30. Decembris 1921.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE FINE ANNI.

Hodie ante annum meditati sumus, quid transeat. Stabamus ad cunas huius anni. Nunc stamus ad tumbam eius.

Retrospicimus ad 1921. Multa speravimus, multa desideravimus.

E desideriis terrenis fors pauca impleta.

Curae materiales, sociales. Multae e nostra societate nos linquere coactae.

Multae spes nos fefellerunt. Ast bona et mala transierunt. Vix aliud, quam extenuata imago in memoria.

Non ergo tanti momenti sunt, quae tam cito transeunt.

Aliquid tamen mansit. Mansit meritum bonorum operum. Et manebit semper. Manebit et post mortem.

Et nunc novum incipimus annum. Consideremus, stabile et quid mutabile.

Stabilia desideremus. Stabilia, quae iunguntur animae immortali. Ipsa bona opera.

Immortalitas terrena: Ecclesia indefectibilis et quod cum ea connectitur.

Utinam et haec Congregatio . . . Gens, populus, natio, in quantum cum Ecclesia connectitur.

Annus novus sit plenus et dives bonis stabilibus, meritis pro coelo, pro Ecclesia, pro patria.

Collecta Epiphaniae.

L.

Allocutiones 1922.

I.

(Die 1. Januarii 1922.)

AD CLERUM ET AD SODALITIA CATHOLICA.

Idea fundamentalis: initium et finis anni. Quomodo stetimus hic ante annum, ante duos, ante decem, et quomodo nunc? Semper bonum novum annum precamur.

Lollok: „Bonum novum annum vis? Sis ipse bonus".

Et bonitas divina, imo et factorum logica faciet nobis bonum annum novum.

Vivens in gratia sanctificante, amans laborem, parsimoniam, modestiam, temperantiam, vere liber est, nec blanditiis emollitur, nec minis frangitur. Exemplum Hiberniae nunc liberatae a maxima potestate terrena.

II.

(Die 14. Januarii 1922.)

SCHOLA MECHANICA. - HISTORIA ECCLESIASTICA.

Saeculum 2. et 3.:

a) persecutiones, martyres, catacumbae;

b) apologetae;

c) Constantinus Magnus, historia civilitatis christianae.

Brevis conspectus de artibus. Amor erga Ecclesiam.

III.

(Die 28. Januarii 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE MORTE SS. PATRIS BENEDICTI XV.

Crastinum Evangelium de procella sedata omni anno legitur. Ast vix unquam adeo persentiebatur, ac hoc anno.

Descriptio lacus Genesareth. (Schäfer, Wunder 53. ss. Fonck, Miracoli I. 335—375.)

Lacus regio tunc pulcherrima. Hermon niveus, alii montes cedris, quercubus . . .

Inferius olivae, fici, frugiferae aliae arbores; prata, agri . . . Nunc petrae siccae ut plurimum.

Tota die laborans, praedicans (e navi), sanans (egressus e navi), fatigatus.

Vespere iter versus orientem (a Capharnaum versus Gergesa.)

Procella vehemens.

Timor et tremor discipulorum.

Christus expergefactus — reprehensio — miraculum — tranquillitas magna.

Jam ab antiquissimis temporibus hoc miraculum applicatur etiam ad Ecclesiam.

Ecclesia — navis.

Procella — persecutiones, pericula, turbae, seditiones.

Christus dormire videtur.

Christi Vicarius in terris. Habebamus egregium, sanctum, sapientem, benignum — misericordem. — Nunc obdormivit — et iam requiescit in crypta Basilicae Vaticanae.

Officium nostrum:

a) pia oratio — feria II. solemne Requiem — crastinam SS. Communionem, aliquot alias Communiones;

b) piam memoriam — nos — apud pauperes, qui Eius eleemosynis iuvantur; —

c) oratio pro novo Papa — ut is eligatur, qui Deo maxime placitus — feria IV. missa solemnis.

In SS. Communione crastina et sequentibus hanc quoque intentionem . . .

IV.

(Die 4. Februarii 1922.)

SCHOLA MECHANICA.
DE MORTE SS. PATRIS ET ELECTIONE PONTIFICIS.

Electus Benedictus XV. initio belli. In bello omnia fecit:

a) pro pace,

b) pro captivis,

c) pro esurientibus. Benedicta eius memoria.

Brevis infirmitas — providentialis apud Summos Pontifices. Nunquam fere longa aegritudo, nunquam plane dementia senilis.

Conclave Cardinales secundum nationem. Itali et ceteri. Modus scrutinii. Oratio pro denato SS. Pontifice et felici electione.

V.

(Die 18. Februarii 1922.)

SCHOLA MECHANICA. - HISTORIA ECCLESIASTICA.

Post Constantinum Magnum: florens aevum magnorum SS. Patrum.

Saeculum IV. et V.

I. In Oriente: *Arianismus*. Contra eum luctati: S. Athanasius et S. Basilius.

1. Athanasii († 373.) luctae, fugae, exilia, peregrinationes.

2. Basilii († 379.) heroismus in lucta cum Valente.

3. Chrysostomus († 407.) orator egregius, zelosissimus; exilium primum et secundum.

II. In Occidente:

1. S. Ambrosius († 397.) — electio — tres imperatores. Theodosius —

2. S. Augustinus († 430.) — conversio — Confessiones — De civitate Dei.

3. Hieronymus († 420.) — biblicus et director spiritualis patriciatus Romani.

VI.

(Die 24. Februarii 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. VERUS CATHOLICISMUS.

Magno cum gaudio saluto parvam Congregationem post multum tempus iterum coadunatam. Tres fere anni!

Verus catholicismus: consequens vita catholica.

Tria habet munera: videre, velle, agere.

A) *Videre:* fides integra, eam nosse, apologetica, dogmatica, moralis.

Applicatio ethicae christianae ad totam vitam:

a) individualem, intellectualem, artisticam; labores, distractiones;

b) familiarem, matrimonium indissolubile etc.;

c) socialem, politicam.

B) *Velle:* haec omnia vere velle; media adhibere; velle finem, velle viam, velle media.

C) *Agere:* revera media adhibere; media nostra et media Dei.

Media nostra: exercitia abnegationis, fortificatio voluntatis — ordo diurnus, labor, lectio religiosa, parsimonia, temperantia, castitas.

Media Dei: oratio, Sacramenta. Officium fundamentale in Congregatione menstrua saltem susceptio Sacramentorum.

Quaestio, utrum aliqua certa Dominica menstrua, an prima cuiusvis mensis feria sexta? Certe bonum esset semper in communi – SS. Communionem generalem.

Ab hoc pendet, quando nostri conventus: utrum feria V. an vero Sabbato. Certe bis per mensem fieri debebunt, ut sit veri nominis Congregatio.

VII.

(Die 25. Februarii 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE MORTIFICATIONE.

Instans tempus quadragesimale actualem facit considerationem mortificationis. Multae falsae sententiae, ab adversariis Ecclesiae excogitatae, a fidelibus quoque creditae. Nuper in una ephemeride magna stupiditas, acsi sanctitas catholica in mortificatione immoderata consisteret.

a) Mortificationis momentum. Sanctitas est recte videre, velle, agere.

Finis: gloria Dei, aeterna salus.

Via: voluntas Dei, praecepta etc.

Media: gratia, oratio, sacramenta — et ascesis, ad quam pertinet mortificatio.

b) Definitio:

α) önmegtagadás tágabb értelemben, minden nehézség elvállalása, minden áldozat meghozatala, mely kötelességeink teljesítésével jár;

β) szűkebb értelemben önsanyargatás, mortificatio (opp. abnegatio), Abtötung (opp. Selbstverläugnung), midőn külön szándékkal megvonunk magunktól valami kellemes dolgot s vállaljuk a fájdalmasat.

c) Necessitas:

α) zizania,

β) surculi feri etiam in arbore nobilitata,

γ) exemplum Sport;

δ) hinc Christus: „tollat crucem"; S. Paulus ad Colossenses: „Mortificate membra vestra".

d) Rectus modus: S. Augustinus in Ps. 44. Homo iniquus es. Duo nomina; hominem Deus fecit, iniquum tu fecisti. Ama, quod Deus fecit: oderis, quod tu fecisti.

e) Per particularia:

α) opus per se nihil valet; potest esse indifferens, etiam peccaminosum;

β) valorem accipit a bona intentione poenitentiae, vel asceseos.

γ) Acceptare, quae Deus mittit, quae in ipso cum officiis nostris coniunguntur, quae praecepta sunt.

δ) Ita nunc quadragesimale ieiunium — unusquisque pro possibilitate.

ε) Quaedam alia addentur.

Adversarii dicunt, sanctitatem catholicam consistere in mortificatione et mortificationem esse stupiditatem.

Resp. 1. Sanctitas non est ipsa mortificatio, sed mortificatio est unum e mediis sanctitatis.

2. Mortificatio non est stupiditas. Scire debemus eius: *a*) essentiam, *b)* necessitatem, *c)* praxim.

VIII.

(Die 5. Martii 1922.)

SCHOLA MECHANICA. - HISTORIA ECCLESIASTICA.

De migratione gentium et S. Benedicto.

Nuper de saeculo IV. et V. Egyházatyák virágzó kora. A fényes és dicső görög-római kultúrának Krisztus által megszentelt esthajnala.

Ami szép és jeles a tudományban, irodalomban, költészetben — az még egyszer feltűnik — még szebben, még fényesebben, mert az igazság napja által van megvilágítva.

Chrysostomus Demosthenem et Ciceronem, Augustinus Platonem et Aristotelem ingenio aequavit, veritate et moribus superavit.

Crepusculum gloriosum culturae Graecoromanae.

Sepultores iam ante portas: Barbari.

Hispaniam: Visigothi, Suevi, Alani; Galliam: Burgundiones, Franci; Italiam: Vandali, Gothi, Longobardi; Africam Vandali; Orientem et serius Africam et Hispaniam Arabes et Turcae occuparunt, subiugarunt, devastarunt.

Nomades analphabetae super populos cultos.

Civitates destructae, agricultura cessavit; decursu saeculorum novae silvae . . .

Status silvestris novus. Tenebrae quoad scientiam et artes.

Parva lumina: claustra S. Benedicti.

S. Benedictus; regula. — S. Gregorius M. — S. Beda Venerabilis. Cruce et aratro — kereszttel és ekével — munka mindhalálig.

Commendatio sermonum quadragesimalium in Ecclesia Cathedrali.

IX.

(Die 12. Martii 1922:)

CONGREGATIO BONI CONSILII.
DE EVANGELIO DOMINICAE II. QUADRAGESIMAE.

Hodiernum Evangelium de transfiguratione.

I. Paraphrasis. Sex diebus post confessionem B. Petri. A Caesarea Philippi 50 saltem kilometra.

In montem — egredi de negotiis quotidianis vitae; collectio animi ad orationem.

Apparuit Moyses et Elias loquentes cum Jesu de passione (Luc. 9, 28.).

Adsunt circa Christum utrumque Testamentum, Lex, Prophetae, Apostoli.

Ecclesia: ubi Petrus, ibi Christus.

„Bonum est nos hic esse."

Tria tabernacula — iam vellet requiescere.

Ast Christus nec respondet; statim nubes lucida; vox Patris: „Ipsum audite".

II. Applicatio. Imago nostrae vitae religiosae. Prius fides; confessio S. Petri: „Tu es Christus." Dein devota recollectio in mente; meditatio de lege, de prophetis, de evangelio; in societate Prophetarum et Apostolorum invenimus Christum.

„Bonum est nos hic esse."

Ast nondum quies aeternitatis; nondum tabernacula.

Nubes — quamvis lucida — aufert visionem.

In memoriam vox Patris obedientiam inculcans.

Fructus pietatis 1: „Ipsum audite." Et in quibus audite, exponitur in hodierna Epistola I. ad Thess. 4, 1—7.

Revertitur Christus cum Apostolis ad terram; ad pedes montis iam disputatio, daemoniacus; calumniae, persecutio; dein crux.

Fructus pietatis 2. solatium, patientia in tribulatione et cruce.

Fructus 3. Et sic bene nobis erit; aedificabimus tria tabernacula in anima nostra:

Christo unum per gratiam in nobis inhabitantem;

Moysi unum legislatori, custodiendo mandata Dei et Ecclesiae;

Eliae unum prophetae fortissimo, neminem, nisi Deum timenti, forti in omnibus adversis, Achabo et Jezabel resistenti.

X.

(Die 12. Martii 1922.)

VEN. CLERO ANNIVERSARIUM CONSECRATIONIS GRATULANTI.

Bona mihi optastis et ego vicissim bona vobis opto. Et ubi ista bona inveniamus, docemur in hodierno Evangelio.

S. Petrus dicit: „Bonum nobis et hic esse — faciamus tria tabernacula: Tibi unum, Moysi unum, Eliae unum".

Nobis quoque bene erit hic et alibi et ubicumque, in terra et in coelo, si fecerimus tria tabernacula:

Christo unum: gratia sanctificans, castitas, frequens confessio;

Moysi unum: caeremonialia, iudicialia; Breviarium, Missale, Rituale, Codex; — Codex firmamentum nostrorum iurium; si servaverimus, ab aliis exigere poterimus;

Eliae unum: viro intrepido, patrono politicae ecclesiasticae. In faciem restitit Achab, Jezabel, Ochoziae; exstirpavit nationalem ecclesiam Baal.

Tria tabernacula. Primum est Christi; sine hoc tabernaculo alterum est pharisaicum, sepulchrum dealbatum; sine duobus primis tertium est inanis verberatio aëris, pendet in aëre, ad unum verbum adversarii corruit.

XI.

(Die 24. Martii 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. ANNUNTIATIO B. M. V.

Crastinum festum:

1. Quid factum est: narratio evangelica — „fiat mihi secundum verbum tuum". Maius fiat, quam in creatione.

Et tunc maximum miraculum omnipotentiae Patris, sapientiae Filii, amoris Spiritus Sancti.

2. Qomodo gratias agamus?

a) Immediato cultu: „Angelus Domini", primum „Ave" salutare Virginem cum Angelo; secundo: cum Virgine Angelum; tertio adorare Verbum incarnatum cum Virgine et Angelo.

In fine Missae: „Et Verbum caro factum est" — et revera in Missa quoque simile quid factum est.

In prima decade Rosarii gaudiosi.

b) Mediate: per vitam piam, ut Verbum incarnatum in nobis maneat; incarnationis fructus in nobis non pereat.

c) Colendo continuationem Incarnationis: missam etiam diebus ferialibus audiendo, SS. Communionem frequentius accipiendo.

XII.

(Die 1. Aprilis 1922.)

SCHOLA MECHANICA. - HISTORIA ECCLESIASTICA.

Continuatio historiae ecclestiasticae. Nuper de interitu antiquae culturae et de salvatis eius ruderibus. Hodie de fundatione novae culturae, et praecipue in nostris terris.

In Europa centrali Carolus Magnus.

Saxones debellavit.

Scholas instruxit, Alcuinus, trivium, quadrivium.

Inter Germanos iam paulo ante S. Bonifacius. Coaevus Thassilo, Cremifanum 777.

E Salisburgo Nitria — tamen non sine influxu Ratisbonensi (S. Emmeramus titularis Ecclesiae). Etiam Bohe-

morum aliqui duces Ratisbonae baptisati 845. Iam igitur christianae religionis initia aderant, cum Rastislaus dux Moraviae SS. Cyrillum et Methodium fratres Thessalonicenses advocavit.

Venerunt, magno zelo praedicarunt. 863. Cyrillus Romae mortuus. Methodius in Moraviam reversus.

Quis et quantus apostolatus eorum effectus: difficile determinatu.

Certe ipse Svatopluk parum favens; ritum Slavum non amavit.

Nihilominus influxus in Moravia certus; in nostris regionibus et in Bohemia dubius.

Constitutio Ecclesiae in Bohemia certe Ratisbona: S. Wolfgangus — episcopatum Pragensem erigi consensit — primus episcopus Dietmar Germanus; alter S. Adalbertus Bohemus, sed Magdeburgi educatus.

In Hungaria: vestigia e temporibus Romanorum, porro influxus Slavus, Salisburgensis; Wolfgangus, Adalbertus, Gerardus.

S. Sfephanus, unus e maximis regibus medii aevi, apostolus, constitutor regni, bellidux, iurista.

Constitutio Francorum cum nominibus Slavis.

Ecclesia omnia unit. Gentes et linguas et nationes. S. Emericus — purissimus sanctus iuvenis, patronus iuventutis.

XIII.

(Die 18. Maii 1922.)

APUD VIRGINES ANGLICANAS.

Ratio verae pietatis: aliqui in exercitiis devotionis, aliqui in observantia trium votorum, vel regulae; haec omnia quidem eo pertinent, ast essentia non sunt. Essentia: caritas Dei et proximi, in qua implentur lex et prophetae; et in hoc clare videre, firmiter velle, assidue operari. — De hac veritate fundamentali saepius cogitare, in meditatione quotidiana ad eam redire.

XIV.

SERMONES IN CONFIRMATIONE.

Kračinovce, (19. Maii). — Tretí raz prijdúc k Vám s radosťou som videl, ako starostlive ste dnešnú slávnosť pripravili, mňa láskave uvítali. Nie pre moju osobu, ale pre našu vieru a cirkev, ktorú zastupujem. Znak vernosti. Výsledok mnohých milostí Božích skrz pokolenia a stoletia. Poklad mravný a náboženský bedlive pestujte, budúcemu pokoleniu odovzdajte. Nato milosť Sv. Ducha. — Benedictio papalis.

Radoma, (19. Maii). — 1. Christus discedens promisit Spiritum Sanctum doctorem, confortatorem, consolatorem. 2. Hunc misit Apostolis. 3. Hic operatur in Ecclesia. 4. In Confirmatione.

Kurima, (20. Maii). — Ritus Confirmationis: oleum, balsamum, crux in fronte.

Hankovce, (20. Maii). — Anno praeterito missio. Veritates aeternae, sincera conversio. Ad hoc gratia Spiritus Sancti in Confirmatione.

Hrabovce, (21. Maii). — Quatuor monita ad ritum Confirmationis: oratio, missa, sacramenta, temperantia.

Bardiov, (22. Maii). — Dva svetové názory. *a)* Je Boh nado mnou. V Neho verím, Jemu slúžim. Spoločný Otec, všetci bratia. Prvorodený Syn — ešte raz všetci bratia; homo homini frater. — *b)* Niet Boha, ja sám chcem byť Bohom — od Lucifera až do dnes. To nie je nič nového, žiadon pokrok. Tak starý hriech, jako svet. — Voliť musíme dobre a potom vytrvať. Nech dá Pán Boh na dobrú voľbu svetlo, na vytrvanie silu — túto dvojnásobnu milosť nech Vám udelí v birmovaní. — Benedictio papalis.

Gaboltov, (23. Maii). — Chcete stávať kaplicu Kráľovnej mieru. Modlíme sa v terajšej sv. omši, aby sa to podarilo; aby potom Kráľovna pokoja vždy medzi vami panovala. Pokoj, láska, svornosť. Pokoj so spolubližným je možný len vtedy, keď máme pokoj s Bohom a s vlastným svedomím. Boh: spoločný náš Otec; bl. Panna Maria:

společná naša matka; Kristus brat náš prvorodený a spoločný.

Mokroluh: (23. Maii.) Omnia mutantur; generationes, nationes. Manet Deus in aeternum; Ecclesia usque ad finem mundi. Vestra fidelitas.

In fine ad absolutionem pro defunctis: Deus caritatis; nil adeo placet, quam nostra caritas. Caritas universalis, etiam erga animas in purgatorio.

Zborov, (23. Maii). — Receptio. Gratias agere pro signo fidelitatis erga Ecclesiam; fidelitas et constantia. Crastina confirmatio.

Kobyle, (25. Maii). — Hodiernum festum Ascensionis, festum spei nostrae. Christus viam . . . In Confirmatione, ut viam videamus et in ea permaneamus.

Richwald, (25. Maii). — Fere, ut supra, uberius applicando ad ritum Confirmationis.

Hertnik, (26. Maii). — De beatis Martyribus Cassoviensibus et eorum constantia in fide. Bonas traditiones nutrire,augere, porro communicare.

Osikov, (26. Maii). — Cur Confirmatio secundo loco? Complementum baptismi. Apud vos etiam vota Congregationis Marianae. — Benedictio apostolica.

Raslavice, (27. Maii). — Heri parochus vester relationem de statu religioso et morali. Laus. Gratias Deo pro serie gratiarum per saecula continuatarum. Perseverantia. Quatuor monita (cf. Hrabovce.)

Tulčik, (27. Maii). — Receptio magnifica signum aestimationis Chrismatis et fidelitatis erga Ecclesiam. Series gratiarum. Perseverantia.

XV.

(Die 31. Maii 1922.)

CONGREGATIO PUELLARUM. — SUSCEPTIO.

Congregatio Mariana decursu fere 356 annorum innumeros thesauros gratiarum mundo comparavit. Thesaurus precum, thesaurus operum et meritorum, thesaurus institutionum; thesaurus vigentium bonorum exemplorum.

Vestra Congregatio nuper complevit annum 17. Ultra mille filias attulit Beatissimae Virgini Matri. Et Virgo Mater multis istis puellarum centenis gratias innumeras contulit. Gratiae istae usuras tulerunt sanctas: in multis scholis et familiis nunc ulterius operantur.

Vos nunc novae filiae Marianae in hanc sodalitatem ingredimini, divitem meritis et spiritualibus thesauris.

Dignae filiae sitis:

a) vita personali: quotidianae preces, frequens Missa, frequentia sacramenta; moribus vere christianis amare Deum et proximum et in hoc clare videre, firmiter velle, constanter operari;

b) vita apostolica: oratione (pro Ecclesia, vivis, defunctis); verbo (oretenus, libro, prelo); exemplo.

Et in hoc quoque clare videre, firmiter velle, constanter operari.

Hic apostolatus nunc valde necessarius. Sub titulo „progressus novae ideae" — tamen non novae; tam antiquae, quam Satanas.

XVI.

(Die 5. Junii 1922.)

CONFIRMATIO IN ECCL. CATHEDRALI.

V dnešnom sv. Evangeliume meno sv. Ducha sa nenachádza. Ale nachádzame sv. Ducha pod iným menom, Jeho bytnosti krásne zodpovedajúcim v týchto slovách Spasiteľových: „Tak miloval Boh svet, že dal Svojho Syna jednorodeného, aby každý, kto v Neho verí, nezahynul, ale mal život večný". V týchto slovách je vyslovená nekonečná láska Božia; a láska Božia je sv. Duch.

Ked v Bohu, v najsvätejšej Trojici je pôvod jednej osoby Božskej od druhej, základ toho pôvodu môže byť len duševná činnosť, lebo Boh, čistý duch, inej činnosti nemá.

Duševné činnosti sú dve: vedieť a chcieť. Čo je v človeku duša sama, je v Bohu Otec; čo je v nás účinok vedenia: pochop, slovo, je v Bohu Syn; čo je v nás účinok vôle: láska a radosť, je v Bohu Sv. Duch.

Čokoľvek teda máme od lásky a milosti P. Boha, všetko to, čo v nás menujeme láskou a milosťou P. Boha, to sa správne pripisuje Osobe lásky v najsv. Trojici, sv. Duchu.

Aj tá dvojnásobná milosť, ktorú v Sviatosti birmovania obsiahneme, je milosť sv. Ducha. Tá istá dvojnásobná milosť, ktorú P. Boh Sv. D. Apoštolom poskytnul pri svojom prvom, slávnom, zázračnom príchode, v tie prvé jeruzalemské Turice.

Jako vtedy osvietil — jako vtedy posilnil — tak i teraz.
Pristúpte teda s dôverou
a s tým svätým sľubom.

XVII.

(Die 9. Junii 1922.)

SCHOLA MECHANICA. — DE SPIRITU SANCTO.

Crastinum festum Pentecostes. Hodierna epistola. Cognitio Spiritus Sancti. Mysterium SS. Trinitatis — Spiritus Sanctus amor Patris et Filii. — Appropriantur opera amoris.

Appropriatur Spiritui Sancto sanctificatio hominum per gratiam actualem, illustrantem, confortantem et moventem; sanctificantem.

XVIII.

SERMONES IN CONFIRMATIONE.

Pečovská Nová Ves, (8. Junii). — Smutná válka, krvavé slzy, aj tu sú stopy medzi vami — zhorené domy, zaniknuté dvory.

Všetko sa mení — len Boh nie a čo s Bohom sa spojí; cirkev na skale Petrovej; vaša viera — ad hoc confirmationis lumen et virtus. — Benedictio apostolica. — Absolutio defunctorum.

Lipjany, (8. Junii), — Dva svetové názory: credo — non credo; homo homini frater — homo homini lupus.

Torysa, (9. Junii). — Christus discedens Spiritum Sanctum promisit; promissionem implevit in Apostolis, in Ecclesia, in anima

Brezovica, (10. Junii). — Cur secundum sacramentum? *a)* Ratio historica, quia antiquissimis temporibus ut plurimum adulti baptizabantur et statim confirmationem et synaxim acceperunt; quarto demum loco venit poenitentia. *b)* Ratio theologica, quia est complementum baptismi (baptismus Christi). — Confirmationis gratiae.

Zdravce, (11. Junii). — Hodiernum festum SS. Trinitatis. Generatio Filii et processio Spiritus Sancti. Spiritus S. caritas. Nostra gratitudo.

Ľubotiňa, (11. Junii). — Omnia mutantur, ast vestram fidem et fidelitatem non esse mutatam ostendit haec magnifice picta Ecclesia et amabilissima receptio. Ut haec maneant — Confirmatio etc.

Plaveč, (12. Junii). — Sacramentum maxime necessarium Baptismus; sanctissimum Eucharistia, solemnissimum Confirmatio. Ritus eius: oleum, balsamum, crux in fronte.

Plavnica, (13. Junii). — Festum S. Antonii; statua eius: lilium et Jesulus; argumentum vitae eius — et nostrae. Lilium: vitare malum. Jesulus: facere bonum, amare Deum . . . Gratia Dei ad hoc semper; praecipue in Confirmatione.

XIX.

(Die 15. Junii 1922.)

IN FESTO THEOPHORIAE. — CASSOVIAE.

Romae Congressus eucharisticus mundialis exeunte Maio: sermones, studia, solemnitates. Idea fundamentalis: Sacramentum unitatis, caritatis, pacis.

In omni sacramento signum et effectus gratia; haec omnia unitatem et pacem significant.

a) Signum: panis e multis granis, vinum e multis acinis. Antiquissima oratio e primo saeculo.

b) Effectus:

α) omnes convivae unius mensae; rex et mendicus, dives et pauper, doctus et indoctus;

β) imo omnes in unum corpus Christi transformantur.

Conclusio. Hoc sacramentum, cultus eius et usus eius esset pignus pacis omnimodae et omnigenae:

pacis in anima, pacis in familia, pacis in statu, pacis internationalis in toto mundo.

Haec oremus ad quatuor altaria.

V Ríme v ostatných dňoch mája bol slávený medzinárodný všeobecný sjazd na úctu najsv. Oltárnej Sviatosti, tak zvaný eucharistický kongres. Sišli sa za účasti sv. Otca skoro celý sbor kardinálov, tristo biskupov, státisíce kňazov a veriacich z celého sveta. Štyri dni najväčší bohoslovci konali prednášky, najchýrečnejší kazatelia kázali, v pobožnostiach všetci veriaci slávili nekonečnú lásku Božského Spasiteľa v najsv. Oltárnej Sviatosti. Jadrom a panujúcou myšlienkou všetkých prednášok, kázní a pobožností bol význam Božieho Tela pre jednotu, svornosť, lásku a pokoj ľudského pokolenia.

A je to pravda, že všetko, čo v najsv. Oltárnej Sviatosti máme, má svoj význam pre jednotu a pokoj.

V každej sviatosti máme zovnútorný znak a vnútornú milosť.

Zovnútorný znak sú spôsoby chleba a vína. Chlieb z mnohých zŕn, víno z mnohých hrozien do jednoho kalicha — tak nech sjednotí a spojí najsv. Oltárna Sviatosť vo všeobecnej láske a mieru celé ľudské pokolenie.

Vnútorná milosť, že budeme vtelení, inkorporovaní do tajomného Tela Kristovho, ktorého budeme údami. A jako údy jednoho tela sú spojené, tak láska a pokoj má spojiť všetkých, ktorí v svätom prijímaní sa stanú údami Tela Kristovho.

Účinok, ktorý musí byť, keď pán i sluha, bohatý i chudobný, učený i neučený sa priblíži k tej istej Božskej hostine v najsv. Olt. Sviatosti.

Jaký účinok by malo keby celý svet poslúchal napomínanie zosnulého sv. Otca Piusa X. o častom, ba každodennom prijímaní. Keby celý svet, panujúci a poddaní, učenci i neučení, starí i mladí hoci len raz mesačne pristúpili k sv. prijímaniu, jaký účinok by malo pre pokoj:

a) jednoho-každého s Bohom, so svojím svedomím, so svojím osudom, koľko potešenia by sa vylialo na svet, prestalo by zúfalstvo, prestaly by samovraždy.

b) Jaký pokoj by bol v rodinách, keď cistota mravná a trpezlivosť by čerpaly z najsv. Oltárnej Sviatosti vždy nové sily.

XX.

(Die 18. Jun. 1922.)

CONFIRMATIO IUVENUM.

Spiritus Sancti gratia vos adiuvet ad fortem et resolutam vitam catholicam. 1. Clare videre: két következetes világnézet — aut — aut. Ubi es, sis totus. Nil pudendum, nil erubescendum. 2. Fortiter velle: vita religiosa, castitas, caritas. Forsitan persecutio — nihil facit: légy okosabb, képzettebb, szorgalmasabb, takarékosabb és Isten áldása még a földi életben sem fog elmaradni.

Nunc Confirmatio: dein, uti heri meditati sumus, in Eucharistia haurias vim semper novam.

XXI.

(Die 28. Junii 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE FESTO SS. PETRI ET PAULI.

A holnapi ünnep papi zsolozsmájában I. Nagy szt. Leo pápa egy homiliájából a következő szavakat olvassuk az apostolfejedelmekről:

„Ők a te atyáid, Róma városa! Atyáid és pásztoraid, kik téged sokkal jobban és sokkal szerencsésebben alapítottak meg, mint azok, kik falaid alapjait először rakták le s kik közül az, ki nevedet adta, testvérgyilkolással fertőzött meg téged. Péter és Pál azok, kik téged ezen új dicsőségre felemeltek, hogy szt. Péter széke által a világ feje lettél s immár nagyobb területen uralkodol az isteni vallás által, mint a földi fegyverek erejével. Mert bár

számtalan győzelem által gyarapodva kiterjesztetted uralmadat a földre és tengerre, mégis kevesebb az, amit a háború munkájával leigáztál, mint az, amit a keresztény béke által meghódítottál."

Nagy szent Leo gyönyörű párhuzamát Führich József bécsi festőművész († 1876.) képpé alakította. A két Róma ezen képét én is sokszorosítattam, azelőtt a Zászlónk című ifjúsági folyóiratban, újabban pedig e füzetben, melyet most bemutatok.

A két Róma világuralmának: 1. célja, 2. eszközei, 3. eredményei.

A mi Rómánk a béke uralma s annál több béke volna a világon, minél hűségesebben ragaszkodnék a világ a kath. Róma tanaihoz.

A mi Egyházunkban van az Oltáriszentség s ennek vonatkozásait a békéhez a mult havi római eucharisztikus világkongresszus témái nyomán röviden vázoltam Úrnapján a dómban. Cf. num. XIX. p. 469.

XXII.

(Die 29. Julii 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. COMMEMORATIO B. MARIAE VIRG. DE MONTE CARMELO.

Hoc mense festum amabile Marianum.

Carmel (erdőkert) mons pulcherrimus — prospectus in mare, silvae, horti, rivi, specus.

In Antiquo Testamento Elias: siccitas $3^1/_2$ annorum — sacrificium Eliae — nubes — pluvia.

In Novo Testamento nubes illa consideratur typus Beatae Mariae Virginis.

Post siccitatem urentem peccati venit imber omnia recreans Redemptionis et sicut nubes fert imbrem, ita Beata Virgo attulit Christum.

Cultus Carmeli: traditio, iam in vita Beatae Mariae Virginis, ast certum inde a saeculo 12. — Scapulare Carmeli Simoni Stock. Privilegium Sabbatinum.

XXIII.

(Die 7. Augusti 1922.)

IN CONGRESSU UNIONISTICO. — VELEHRAD.

Fateor, me conversum esse per lucubrationes hodiernas: putaveram unionem esse fere tantum rem providentiae divinae, tales circumstantias politicas etc. adducentis ... ut ... magnum momentum studii dogmatici, laboris apostolici; fundamentum nostrae fidelitatis erga Romam.

*

Ad refutandam calumniam de Roma dominandi cupida: imago Führich de duplici Roma. Hanc in scripto periodico Apostolatus Cyrillo-Methodiani et seorsum publicare.

*

E parte adversariorum — etiam recentissimi schismatis — perpetua blateratio de libertate. Stupiditas condensata et coagulata.

Libertas proprie tantum in Ecclesia, quae libertatem arbitrii fere sola docet, libertatem moralem spiritus ab instinctibus bestialibus promovet, item libertatem civilem et politicam.

*

Non possem probare propositionem biritualismi sacerdotum Latinorum pro Russia alba. Quae adducuntur pro biritualismo unius cleri contra clerum quasi duplicem, non concludunt. Apud nos optima harmonia. Sum conterritorialis cum tribus Episcopis ritus Graeci; optima in toto territorio concordia. Fidelitas cleri uniti in tribus dioecesibus. Propositio exprimendae admirationis — et pro Munkács compassionis

*

In Conventu Seminaristarum.

Exercitium sentiendi cum Ecclesia: post communionem quotidianam oratio „En ego" et dein oratio pro sanandis quinque vulneribus Ecclesiae — litaniae geographicae etc.

XXIV.

(Die 15. Aug. 1922.)

IN FESTO ASSUMPTIONIS B. M. V. FELSŐSZEMERÉD.

In consecratione campanarum legitur hodiernum Evangelium: campana nos vocat ad pedes Jesu.

In hodierna festivitate hoc evangelium, quamvis agens de alia Maria: quia Beatissima Virgo magis, quam quivis alius optimam partem elegit.

Et nos eligamus: semper tempus habeamus veniendi ad pedes Jesu in precibus quotidianis, Sacro dominicali, frequentia Sacramentorum.

Ita optimam partem obtinebimus: coelum (longitudo, latitudo, profunditas, altitudo secundum Bellarminum).

Hodiernae lectionis memoria recurrat in recitatione decadis 4. et 5. rosarii gloriosi.

XXV.

(Die 27. Augusti 1922.)

AD STUDENTES CATHOLICOS IN PREŠOV.

Milá mládež, žiadala si odomňa, aby som k tebe prehovoril niekolko slôv o tvojich povinnostiach voči tvojmu slovenskému ľudu.

Tým radšej zodpovedám vašej žiadosti, milí mladí priatelia, čím radšej sa zaoberám od počiatku svojho kňazského učinkovania s výchovou inteligentnej, akademickej mládeže.

Na otázku mi predloženú, že čo očakáva od vás ľud slovenský, jedným slovom môžem odpovedať: prácu!

A aby sa tá práca Vám podarila a aby ste vy sami v tejto práci vytrvali, pripojujem druhé slovo: modlitba! Ora et labora, modli sa a pracuj; to je to, čo ľud slovenský od svojej akademickej mládeže očakáva.

Očakáva od Vás zvlástne prácu duševnú a síce dvojnásobnú: vedeckú, aby ste vzdelávali svoj rozum, a mravnú aby ste si vzdelávali svoj charakter.

Vedecká Vaša práca má mať tri smery. Musíte si nadobudnúť vytrvanlivou a usilovnou prácou vzdelanosť: *a)* všeobecnú, *b)* odbornú, *c)* katolícku.

Všeobecná vzdelanosť je vecou mladého veku. V svojom mladom veku často som mal príležitosť shovárať sa so svetochýrnym filozofom a apologetom Albertom M. Weissom. On nám mladým kňazom a študentom vždy prízvukoval, že mladosť je vekom nadobudnutia rozličných rečí, znalostí, rozširovania duševného horizontu; štúdia mladého človeka nech idú do šírky. Hĺbkosť a dôkladnosť odborná nech príde neskôr. Odporúčal nám svoj vlastný príklad, aby sme až do svojho 28. roku každý pôlrok novej reči sa naučili, keď aj nie dokonále, aspoň tak, aby sme o reči pochop mali a v nej so slovníkom čítať mohli. Odporúčam teda Vám teraz rozširovanie vedeckého horizontu.

Druhá naša úloha vedecká je veda odborná. Tá neide do šírky, ale do hĺbky. Kto chce byť právnikom, nech bude tým opravdive, kto chce byť lekárom, nech bude ako taký prvotriednym, kto chce byť profesorom, nech bude profesorom výborným. Táto odborná práca príde neskôr, ale už teraz sa má pripravovať.

Tretia úloha vedecká je katolícka, apologetická. Niet vetvy vedeckej, z ktorej by sa nevzaly námietky proti kresťanstvu a katolicizmu. A tak v tých všetkých vedách, v bodoch s náboženstvom sa stýkajúcich, katolík inteligent musí mať dôkladné znalosti, aby tie námietky vyvrátiť mohol.

Okrem vedeckej práce Vám je potrebná morálna, mravná práca, sebavychovanie na život opravdive kresťanský.

Budúcnosť ľudu nielen mravná, ale i hmotná, závisí od sebakázne, od pracovitého, sporivého, čistého, striezlivého života celého ľudu. A v tom národ očakáva príklad od inteligentnej, katolíckej mládeže.

Taký život učeného, katolíckeho človeka je živá apologia viery a viac váži, než celá knihovňa teoretických štúdií.

A školou takého života pre inteligentnú mládež je častejšie prijímanie sviatostí, Vykupiteľom na ušľachtenie ľudského pokolenia ustanovených.

Keď vidíme celú inteligentnú mládež katolícku aspoň mesačne pristupovať ku svätej spovedi a k Oltárnej Sviatosti, s dôverou môžeme hliadieť do budúcnosti nášho ľudu; môžeme úfať, že budú požehnané vaše práce a zdarilé vaše snahy, čo nám všetkým nech poskytne Božská milosť, ktorá nech vždy zostane s vami!

XXVI.

(Die 31. Augusti 1922.)

IN FINE EXERCITIORUM CLERI.

Gratias P. Paulo Takács, qui olim in hocce sacello vocationem sacerdotalem excoluit et fors vocationem religiosam accepit . . .

Clero commendavi bis commemoratum cultum indulgentiarum:

a) confessio bis per mensem, *b)* oratio „En ego", *c)* ad intentionem Summi Pontificis, pro sanandis quinque vulneribus Ecclesiae. Ita sentiemus cum Ecclesia.

XXVII.

SERMONES IN CONFIRMATIONE.

Humenné, (3. Septembris). Deväť rokov je tomu, že som posledne tu medzi Vami sviatosť sv. birmovania udeľoval. Od toho času jako keby sme boli prežili celé storočie, taká premena vo všetkom.

Celý svet sa premenil. Mnohí zomreli — vo vojne, na bojišti, v nemocniciach. Nové krajiny, nové pomery.

Len jedna vec zostala tu medzi Vami: Vaša vernosť k Pánu Bohu, k sv. Cirkvi. To vidím aj z toho láskavého uvítania.

Túto vašu vernosť ohrozuje teraz nie jedon nepriateľ. Hlavný nepriateľ Boha a duší vyslal svojich poslancov, aby ľudské pokolenie privábili ku práporu bezbožníctva a bezmravnosti. Vyslal ich všade, vyslal ich aj medzi vás. Jako had v raji Eve, tak i Vám šeptajú, že never v Boha, neposlúchaj Ho; budeš slobodným, budeš šťastlivým, môžeš žiť podľa svojej vôle, podľa svojich náruživostí, nikto ti to nezakáže.

Mnohí radi počujú túto novú zvesť a začínaju podľa nej žiť. Ich heslom je: nič nie je pravda, všetko je dovolené.

A z toho povstane všeobecný neporiadok, všeobecný nepokoj, všeobecné nešťastie.

V Rusku zrušili náboženstvo a súkromný majetok. A teraz tisíce a miliony hladujú a hladom umierajú a je smutnou skutočnosťou, že hladujúci ľudia vykopávajú a pojedávajú mrtvoly z cintierov, že syn zabije otca, aby sa jeho mäsom nasýtil, že na trhoch predávajú ľudské mäso zomrelých a zabitých, jako u nás hovädzinu a teľacinu.

Len dve jestvujú svetové názory, len dve nauky ohľadne sveta a ľudského života: podľa jednej nauky jestvuje Boh, Kristus, cirkev, zákon, mravy a povinnosti, A podľa tejto nauky všetci máme spoločného Otca.

Pčiče, (3. Septembris). Ingressio e tribus causis adventus, alterius ut supra de confirmatione, benedictione papali et absolutione defunctorum.

Dlhé n/Cirokou, (4. Septembris). Ingressio e mutatione omnium, parocho defuncto, pueris olim confirmatis et postea fors in bello occisis. Cetera ut supra.

Snina, (5. Septembris). Ingressio de ritu Confirmationis catechetice. Cetera, ut alias.

Vyšný Hrušov, (6. Septembris). Fere, ut num. praeced.

Udavské, (6. Septembris). Fere, ut in Humenné.

Ľubiša, (7. Septembris). Ingressio de BB. Martyribus Cassoviensibus, e quibus B. Stephanus Pongrác etiam huiusce regionis erat 1615—1619. apostolus. Cetera, ut alias.

Zbudské Dlhé, (7. Septembris). Fere, uti supra.

Ohradzany, (8. Septembris). Ingressio de festo Nativitatis Beatae Mariae Virginis, quae gaudium annuntiavit universo mundo. Cetera, ut alias.

Lieskovce, (8. Septembris). Fere, supra.

XXVIII.

(Die 10. Septembris 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE FESTO SS. NOMINIS MARIAE.

Festum SS. Nominis Mariae die 12. Septembris imo permissive quodammodo hodie.

Secundum unam etymologiam: stella maris.

Via vitae nostrae iter maritimum longum, saepe tenebrosum, saepe procellosum.

I. Procellae individuales et sociales.

A) Procellae sociales:

a) patriae terrenae sors;

b) luctae Ecclesiae.

B) Procellae individuales:

a) tribulationes paupertatis, persecutionis;

b) tentationes peccatorum; periculum naufragii mortalis; et hae solae sunt verae procellae.

II. Haec omnia in tenebris plus — minus; nescimus sortem patriae terrenae, exitum luctarum socialium; neque scimus exitum luctarum particularium Ecclesiae; neque sortem nostram terrenam quoad tribulationes, imo neque nostram sortem aeternam — praedestinatio. Faber, Growth in Holiness p. 358. In his tenebris cum timore et tremore operemur salutem nostram.

III. Stella maris in his tempestatibus et tenebris lucet: nomen Mariae.

Ex omnibus istis tenebris etc. una fatalis: nostra sors aeterna. Cetera omnia sine nobis disponet Deus: sortem patriae, Ecclesiae, vitae terrenae . . . Ast nostra propria aeterna sors est ardens quaestio; utrum ardeamus

in flamma aeterna beati amoris, aut in flamma fumigante aeterni odii poenalis.

Nescimus certe; ast sperare debemus et possumus: inter signa praedestinationis est cultus Beatae Mariae Virginis

Filius Mariae, filia Mariae non peribit. Simus fideles Congregationi in quotidiana oratione, in festis Marianis, in devotione communi, in propagatione Congregationis.

XXIX.

(Die 22. Septembris 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE CONGRESSU VELEHRADENSI.

Christus Dominus unam fundavit Ecclesiam, sanctam, catholicam, apostolicam, Marianam, Petrinam, Romanam.

Attamen liberum humanum arbitrium semper effecit haereses, schismata, apostasias.

Haereses produxit superbia intellectus.

Schismata produxit superbia voluntatis individualis et socialis.

Apostasias produxit concupiscentia carnis — sacerdotes et divortiati.

Sunt peccata et nascuntur e peccatis.

Haereses et schismata Orientalium item ex hoc fonte peccaminoso.

Saeculo IX. Photius — sui aevi homo eruditissimus — saltem in propria sua opinione.

Latini in oculis Graecorum Barbari, — Franci, Longobardi etc.

Scissio refecta, ast non perfecte. Michaël Caerularius; Florentinum.

Slavi qui ab Oriente acceperunt christianismum fere simul cum Graecis in schisma . . .

Nihilominus multi erant uniti cum Roma ex Orientalibus et sunt etiam.

Maronitae semper fideles.

E Slavis multi Rutheni erant decursu saec. 17. et 18. uniti. Saeculo 19. Russi maxima cum brutalitate unionem extirparunt.

Nunc unio: Abyssinia vix, Copti pauci, Maronitae omnes; inter Syros, Armenos et Rumenos minoritas notabilis. Rutheni, qui erant in Hungaria omnes, in Galicia fere omnes.

Motio pro unione e Velehrad; idea Cyrillo-Methodiana — res caute tractanda.

Res nunc:

Romae Institutum Orientale — praeter collegia seminariorum iam exsistentia.

Velehrad collegium.

Bulgaria?

Rutheni sub Polonis . . .

Russia, Bolševismus: caritas, liberatio a morte famis. Difficultas duorum rituum. Verum est, Polonos urgere valde ritum Latinum, in quo Russi nationales vident tentamina polonisationis. Verum est ex altera parte convertitas Russos intellectuales hucusque praetulisse ritum Latinum unioni in ritu Graeco.

Effectus esset magnificus: scandalum triplicis christianismi e magna parte tolleretur et fors multi novi missionarii exsurgerent. — Slavi putant pro Sina et Japonia — quod quidem recte pro illis terris problematicum est (sicut Russi timent polonisationem, ita fors Sinenses timebunt russificationem et praeferent missionarios e terris longinquioribus). Ast missionarii Russi uniti fors boni essent pro Africa et Oceania — ubi forsitan clerus indigenus uxoratus facilius posset haberi, quam coelibatarius? Certe per ipsam unionem numerus catholicorum a fere tercentis millionibus ultra quadringentos milliones ascenderet: nunc quinta vix pars hominum est catholica, tunc quarta pars esset.

XXX.

(Die 23. Septembris 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. FESTUM B. M. V. DE MERCEDE.

Cras festum Beatae Mariae Virginis de Mercede Redemptionis Captivorum.

Historia: 1. Augusti 1218. visio S. Petri Nolasci, Jacobi Regis Aragoniae, S. Raymundi de Pennafort. Confirmata 1235. Votum quartum: et in Saracenorum potestate in pignus, si necesse fuerit, ad redemptionem christifidelium manebo. Numerus 64,705.

Similis ordo etiam apud nos propagatus: Trinitarii, adhuc maiorem efficaciam. Apud nos a Turcis liberabant.

Viennae ad S. Stephanum solemnis dimissio redemptorum.

Ordines isti adhuc existunt. Trinitarii missionem in Africa susceperunt, ubi adhuc servos redimunt.

In Europa autem animas liberare nituntur e captivitate peccati et diaboli. Et hoc est, quod Ecclesia in oratione festi precatur.

Peccatum est servitus.

Solus Deus est absolute liber. Omnia ab ipso pendent, nec aliud quid exsistit, quam quod Deus liberrime creavit.

Creatura autem tunc est libera, si non servit indignis se.

Homo obediens Deo liber est a iugo passionum, a iugo peccati, a iugo diaboli.

Beata Virgo cordi habuit ante 700 annos servientes Saracenis — corpore tantum servierunt, anima plurimi liberi erant, et id magis cordi erat SS. Virgini et SS Fundatoribus, ne in servitutem animae incidant.

Nunc quoque cordi est Beatissimae Virgini, ut liberi simus spiritu, ne subdamur servituti passionum, peccati, daemonis. Servitus externa transit — servitus interna manet in aeternum. Ab hac nos liberet cum Prole pia . . .

XXXI.

(Die 28. Octobris 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE COMMUNIONE SANCTORUM.

Instat mensis November, ultimus in anno liturgico. Az aratás, a számadás hónapja. Minden földi dolog elmúlik — de marad a lélek.

Ezt műveli az Egyház, az egyházi év. Erről számadás.

November 1-én a legszebb és legfínomabb termésről; november 2-án a többiről. Az elveszett, Istentől örökre elszakadt burjánról és dudváról nincs megemlékezés.

Szentek egyessége. Három egyház — a szeretet nagy kötelékével egybekapcsolva.

A földi egyház tagjai — a szeretet, az irgalmasság testi és lelki cselekedetei.

Az irgalmasságnak testi cselekedeteire nagy szükség van. November 5-én gyűjtés a mi szegényeink javára.

Lelki cselekedetek: gyermekek.

Nagy veszedelem veszi körül őket.

Katholikus öntudatos működésre kell a gyermekeket megszervezni: mind belevinni Jézus szt. gyermekségének művébe. A szegény pogány gyermekekért imádkozva és áldozva tanuljanak irtózni az új pogányságtól.

Minden vasárnap az elemi iskolások közös miséje; havonkint gyermekmisziós prédikációval. Mise után közös játék. Délután mesedélután a Hunyadi-utcai iskolában.

Szükség van a hölgyek és felnőtt leányaik közreműködésére. Iskolából a templomba, templomból a játszóhelyiségekbe vezetni, felügyelni.

A földi egyház caritása.

Égi egyház: a mi tiszteletünk, az ő segítségük. Tiszelet: Szűz Mária, Szent József, Szent Erzsébet védőszentünk.

Követés — elmélkedés.

Szenvedő egyház: a mi könyörületünk.

Claves purgatorii in manibus nostris.

Pro animabus in Purgatorio offere meritum operum misericordiae erga vivos. „Auxiliatrices des âmes du Purgatoire.“ Etiam opus supradictum cum scholaribus elementaribus.

XXXII.

(Die 29. Octobris 1922.)

SUSCEPTIO MEMBRORUM IN SOCIETATEM SS. SACRAMENTI.

Ineunte Novembri festa communionis sanctorum: unus Deus pater omnium et immensa familia filiorum Dei, Sancti, nos, animae purgatorii.

Una magna caritas in Deum Patrem filialis et in filios Dei fraterna.

Huius caritatis magnum pignus Eucharistia; unit nos cum Sanctis, in cuius honorem; unit nos invicem ad mensam; mittimus de convivio eleemosynam ad purgatorium.

V blížiacich sa dňoch počiatku novembra sv. Cirkev nás napomína na článok viery Obcovania Svätých. Prvého novembra nám ukáže Svätých v nebi — cirkev oslávenú; druhého novembra duše v očistci — cirkev trpiacu; to jest tú cirkev dvojnásobnú, ktorá s cirkvou na zemi bojujúcou — s nami — je sväzkom svätej lásky spojená. Svätých obcovanie znamená, že Pán Boh je náš Otec a že vsetci sme údovia Cirkvi. Či ešte na zemi žijúci, či už zomrelí, či v nebi oslávení, či v očistci trpiaci, sme synovia a dcéry Pána Boha, Otca spoločného, a tak sa máme milovať, ako bratia a sestry jednej rodiny.

Záloh tejto lásky, tohoto sväzku, ktorý spojuje nebe, zem a očistec, je najsv. Olt. Sviatosť, tento spoločný chlieb všetkých katolíkov, tento symbol a znamenie jednoty a svornosti. Jako z mnohých zrnôk jedon chlieb sa stane, jako mnohé hrozná do jednej kvapky vína sa spojujú, tak je zovnútorný spôsob tejto Sviatosti znakom a znamením tej všeobecnej lásky, ktorá je hlavným zákonom Evangeliuma.

Svätých obcovanie: láska ku všetkým dušiam, musí byť teda aj hlavným zákonom Oltárneho Spolku: úcta Svätých nebeských skrz Oltárnu Sviatosť v Svätej Omši; podpora duší v očistci trpiacich tiež skrz najsv. Oltárnu Sviatosť, keď sv. Omšu za ne obetujeme; láska k živým spolubližným, keď ich k Ježišovi v najsv. Oltárnej Sviatosti povoláme: to musí byť hlavným zákonom života údov tohoto Spolku.

Ale deti rodiny sa len vtedy milujú medzi sebou, keď prv milujú svojich rodičov: a tak centrumom a strediskom Vašej lásky a Vašej úcty musí byť Ježiš Kristus, Syn Boží, ktorý so svojím sv. telom a so svojou drahocennou krvou je prítomný v prevelebnej Oltárnej Sviatosti.

Nech bude teda tento Spolok uskutočnením obcovania Svätých, nech bude školou hlavného zákona, zákona lásky k Bohu, v prevelebnej Sviatosti prítomnému, a lásky ku spolubližnému. Amen.

XXXIII.

(Die 12. Novembris 1922.)

SODALITAS OPIFICUM. — PROBLEMA ETHICAE.

Erkölcs vallás nélkül.

1. Quid moralitas? Puer poma, thesaurarius cassam.

2. Necessitas: fundamentum ordinis et prosperitatis etiam terrenae praecepta 4—10.

3. Quaestio, utrum secunda tabula decalogi possit exsistere sine prima? Utrum sine religione exsistere possit morum materia, obligatio, sanctio?

4. Diversa conamina, quid et cur agendum:

a) hedonismus — non est moralis; Moyses tenet duas tabulas vacuas; züllöttség;

b) epicuraeismus — idem, sed astutius; papirbakancs; ex alieno sanguine aurum;

c) interesse commune — Stuart Mill, Paulsen; cur faciam? non liquet;

d) progressismus — Spencer; plane non liquet; Dostojewski de defectibilitate mundi;

e) rationalismus Kant — in tabula altera Moysis scribo, quod volo;

f) sensismus, aesthetismus Herbart — item in tabula altera scribo, quod placet.

Valamennyi hiányos, bizonytalan, hatástalan; igazi, biztos, hatásos erkölcstan *így* nincs.

5. Omnino aliter est cum religione. Vera ethica in uno harmonico systemate comprehendit:

a) quidquid boni est in sex praedictis falsis, vel mancis systematibus. E rationalismo Kantii granum veritatis iam dudum habemus: id esse bonum, quod rationabile; ast ratio non *facit* bonum, sed agnoscit bonum iam praeexsistens. E sensismo aesthetico Herbart, virtutem pulchram esse; ex eudaimonismo sociali et progressismo, per bonum promoveri felicitatem praesentem et futuram; imo ex epicureismo per bonum morale evitari multas miserias etiam individui agentis.

b) Id, quod in his deest: materiam completam, obligationem consequentem, sanctionem efficacem.

Diversa ista systemata ita agunt, ut de quodam nauta refert K. Chesterton, Orthodoxy, introduct. Chesterton quaesivit novam opinionem, novam haeresim; et invenit antiquam orthodoxiam, quam multo facilius et accuratius et plenius in proxima Ecclesia potuisset invenire.

Nunc aliqui paedagogi nostri quaerunt novas ethicas: experientia ultra duorum millium annorum eos potest a priori securos reddere: „quid?“ invenient mance et „cur?“ nullomodo.

XXXIV.

(Die 17. Novembris 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. VERITAS CENTRALIS IN DOCTRINA CHRISTIANA.

Nuper in ker. szoc. szakszervezet de problema ethicae locutus sum, de qua etiam apud vos D. Praeses dr. Stuhlmann. Ego concludebam cum Chesterton: *veritas centralis*. De hac iam olim scriptores apologetici et Patres. Hodie quaedam puncta.

Quaecunque alibi vera, apud nos adsunt. Quaecunque alibi exaggerata, apud nos moderata et cum ceteris compatibilia veritatibus. Quae alibi dispersa et incohaerentia, apud nos in uno systemate harmonico.

Aliqua exempla ad haec.

I. Essentia religionis:

a) noëtismus reformatorum fideisticus et pantheistarum saeculi XIX. intellectualisticus;

b) moralismus Kantii;

c) sentimentalismus Schleiermacherii.

Apud nos omnia aderant iam prius; non nos eclectice compilavimus, sed illi fragmenta a nobis accepta exaggerarunt.

II. Vires rationis humanae:

a) deismus, rationalismus, materialismus extollit;

b) Reformatores, Kant, Comte deprimunt.

III. Vires voluntatis: Pelagiani extollunt, omnis determinismus deprimit — theologicus, psychologicus, materialisticus.

Apud nos agnoscitur debilitas, non negatur libertas.

IV. Norma moralitatis: ratio habenda-ne utilitatis . . . Eudaimonistae exaggerant, Kantiani prorsus negant.

V. Aequalitas hominum: antiqui aliqui prorsus negabant. Indi, castae.

Aristoteles, servi, *βάρβαροι.*

Aliqui recentiores nimis extollunt stupidis phrasibus.

VI. Doctrinae oeconomicae:

omnimoda libertas oeconomica, capitalismus etc.;

omnimoda ligatio, socialismus.

XXXV.

(Die 25. Novembris 1922.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. — DE RELIGIONE.

Quid est religio?

Pauci darent rectum responsum.

Plurimi putarent: orationem, Missam etc. Eatenus verum, quatenus sensu stricto actus virtutis religionis attendimus.

Alii dicerent: recti mores; sufficit, si homo non occidit et non furatur etc.

Si eruditos ipsos interrogamus, nec illi unanimiter respondent — intellectualistae, moralistae, sentimentalistae.

In omnibus his responsis est aliquid veri; sed in nullo totum verum.

Verum invenimus, si haec omnia connectimus.

Pertinet religio ad cognitionem: omnis nostra actio spiritualis debet habere tale fundamentum.

Fundamentum in ratione, fundamentum in fide. Cognitio mei, cognitio Dei, cognitio mundi. Cognitio finium et mediorum. Sine hac homo in silva obscura, circumdatus tribus bestiis (Dante).

Ratio ducit per infernum et purgatorium, fides per paradisum.

In hoc fundamento potest consistere moralitas. Non sine sacrificiis. Nuper fors audistis exemplum de VII. praecepto — statua Moysis cum digito. Sine fide, sine fundamento religioso cur feram sacrificium?

Hinc est, quod ante septem praecepta vitam terrenam concernentia habeamus tria specifice religiosa.

Ad sentimenta quoque loquitur religio: omnes artes adhibet ad animos hominum excolendos, illuminandos, elevandos.

Religio aut omnia, aut nihil. Ast nihil esse non potest, ergo sit nobis omnia. Komolyan vegyük:

officia stricte religiosa,
laborem studiorum,
castitatem.

XXXVI.

(Die 1. Decembris 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE SANCTIFICATIONE DOMINICAE.

Vasárnapi munkaszünet.

a) Historia: Antiquum Testamentum, imo ante Moysem, nam fere ubique hebdomas. Obiectum revelationis primaevae.

In Novo Testamento loco Sabbati Dominica. Mox se evolvit duplex praeceptum de quiescendo ab operibus servilibus et de audiendo Sacro.

Jam Constantinus M. abstinentiam ab operibus forensibus.

Medio aevo severe tuebatur etiam status.

Nundinae tamen concessae: „vasárnap."

Quietem innuit nomen Slavicum „nedeľa."

Haec omnia perdurabant usque ad Reformationem in Germania et revolutionem in Gallia.

In Germania pedetentim, in Gallia subito. Loco Dominicae Decadi.

Liberalismus oeconomicus, hominem ut machinam considerans, egyoldalú multiplicatióval, meg nem gondolva, hogy hat nap alatt egy ember többet produkálhat, mint hét alatt egy igavonó állat.

Amint a 80-as években a munkásvédelem gondolata a törvényhozásban tért foglalt, a vasárnapi munkaszünet is . . .

b) Momentum. A munkaszünet is szükséges; de a vasárnap megszentelése nélkül a munkaszünet nem ér semmit.

Csak a megszentelés révén lesz belőle igazi munkaszünet. Jóformán csak a vallásos ember tud igazán pihenni.

A lélek felemelése Istenhez; mindennapi munkánkból kiemelkedve, azt annál jobban megbecsüljük in lumine aeternitatis és hétfőn annál nagyobb kedvvel vesszük fel újra.

A testnek pihenése a testi munkásoknak; a lélek felüdülése a szellemieknek.

Néhány megjegyzés.

a) Mindent megtenni a vasárnap megbecsülésére. Midőn diák voltam, mi fiúk azt hittük, hogy nem illik vasárnap szebben öltözködni. Azt mondották, hogy ez csak cipészlegénynek való és nem diáknak. Nem igaz.

b) Kirándulások: mise ne maradjon el. Sportbarát papoknak feladata: vagy nagyon korán itthon misézni, vagy valahol a kirándulás helyén . . .

c) Üzletekben, ha nyitva is vannak, lehetőleg ne vásároljunk vasárnap.

d) Sport, nem túlságba . . .

e) Szombat esti mulatságok — ha már elkerülhetetlenek: legalább 11 órai misére.

XXXVII.

(Die 9. Decembris 1922.)

SCHOLA INDUSTRIALIS. DE GRATIA SANCTIFICANTE.

Nuper de religione: totus homo (intellectus, voluntes, sensus) in servitio Dei. Id verum imo et cognoscibile esset, si Deus homini revelationem non dedisset.

Quid religio catholica? Ista nuper explanata, ast lumine supernaturali illuminata.

Non tantum Deum cognoscere unum, sed trinum, Redemptorem, Sanctificatorem, Patrem, in divinam hereditatem nos acceptantem.

Summa vitae christianae: gratia sanctificans.

Gratiae *a) essentia:* splendor divinus, pulcherrimus in anima nostra, splendor divini sanguinis diffusus;

b) effectus: videmus in baptismo Christi: coelum apertum, columba descendens, vox adoptionis;

c) eius contrarium: peccatum mortale; foeditas, coelum clausum etc.;

d) eius pretium: in hesterno festo; unicum privilegium Matris Dei in immaculata conceptione;

e) eius custodia: sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae.

XXXVIII.

(Die 10. Decembris 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. DE GRATIA SANCTIFICANTE.

Ut praecedens cum sequenti dispositione:

1. Festum Immaculatae est festum triumphale gratiae sanctificantis.

2. Essentia, uti supra.

3. Effectus: uti supra; adde: „Sine me nihil potestis facere"; vitis; aut vitis, aut ignis.

4. Consequentiae: firmare regnum gratiae sanctificantis in nobis, dilatare in aliis.

In aliis: in ambitu immediato, ut cognati et famulitium pro festis Nativitatis Domini suscipiant sacramenta;

quoad longinquiores: opera caritatis fovere; et missiones.

Nunc hoc praecipue actuale: Adventus; ut adveniat regnum Christi. Desiderat mundus — quaerit, sed non invenit (Strindberg).

XXXIX.

(Die 15. Decembris 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE ECCLESIA ET STATU.

I. Historia: quatuor epochae: *a)* persecutio per statum; *b)* Ecclesia educatrix status medii aevi; *c)* status dominari volens; *d)* conamina separationis.

II. Recta relatio: societas utraque perfecta, mutuum sibi adiutorium; si ob heterodoxos non multum adiutorii, saltem libertatem concedat.

III. Ecclesia statui: *a)* firmat auctoritatem docendo: *α)* divinam originem, *β)* sanctum finem; *b)* per hoc secundum simul tuetur libertatem subditorum; *c)* per virtutes christianas facilitat...

Status Ecclesiae: *a)* in materialibus tuendo, vel pro re nata etiam subveniendo; *b)* in spiritualibus: mala omnia puniendo; in omnibus delictis veris puniendis est adiutorium ordini morali praestitum; et in hoc status adhuc nulla posset praestare; paedagogia correctiva; delicta contra religionem; legislatio circa matrimonium, moralitatem sexualem imo circa bona materialia: statua Moysis.

XL.

(Die 22. Decembris 1922.)

APUD ORPHANOS. — ARBOR NATALIS.

Festum gaudii pro infantibus.

a) Pro omnibus, quia venit Salvator aperire ianuam coeli;

b) in specie pro infantibus, quia ipse Salvator amat eos et facit eos a bonis christianis amari.

Cuius amoris signa haec arbor, haec dona?

Redamate Christum. Orate pro puerulis paganis.

XLI.

(Die 22. Decembris 1922.)

APUD INCURABILES. — ARBOR NATALIS.

Multi putant, hanc domum esse tristissimam Cassoviae.

Ast hoc non est ita. Tristissima est illa domus, ubi habitat dolor sine solatio. Et sine solatio sunt tantum illi, qui non habent religionem.

Vos habetis hoc solatium. Et habetis solatium caritatis. Prius in vobis, posterius circa vos.

XLII.

(Die 29. Decembris 1922.)

CONGREGATIO ACADEMICA. DE CAESAROPAPISMO.

Continuationem desiderastis de caesaropapismo.

Generatim consistit in commixtione utriusque potestatis; specialiter vero in eo, quod qui primario est rex, secundario etiam summam directionem habeat in ecclesiasticis rebus. Huic specialiter intellecto caesaropapismo opponitur theocratia, in qua sacerdotium etiam summum principatum politicum gerit.

Etiam theocratia habet suas difficultates; cum democratia hodierna esset fere incompatibilis in maiore territorio, religiose mixtam populationem habenti.

Multo adhuc peior est caesaropapismus, quod patet I. e rei natura et II. e testimonio historiae.

I. Jam e rei natura.

a) Periculosum est omnem omnino potestatem in manu unius hominis, vel corporationis concentrare; insupportabilis tyrannis regiminis potest exinde enasci.

b) Exitiosum est pro religione et moralitate, si interessis politicis, mundanis, materialibus subordinatur. Atqui. Ergo.

II. Historia omnia haec abunde testatur et illustrat.

a) In paganismo classico aderat id, quod caesaropapismum vocamus: imperator erat simul Summus Pontifex, imo Deus; basileolatria. Religio sine influxu morali.

Baptizati imperatores aliquid retinere nitebantur ex antiqua potestate religiosa.

b) Constantinus M. non adeo. Retinuit quidem titulum Pontificis Maximi, ast magis ob invigilationem in cultum paganum. Immiscuit se etiam infauste in res ecclesiasticas.

Quaedam bene fecit: convocatio Concilii Nicaeni eatenus, quatenus itineris possibilitatem et expensas subministravit.

„Confirmavit" — tamquam leges civiles etiam promulgavit.

Constantinopolis: eatenus bene, quatenus Papa Romae liberior evasit; eatenus male, quatenus Constantinopoli absente Papa imperator eo magis potuit se rebus sacris immiscere.

c) Aevum subsequens: in Occidente nullus caesaorpapismus, in Oriente eo magis.

In Oriente religio fere depressa ad medium politiae in manu status. Athanasius, Basilius, Chrysostomus. Papae: Silverius, Martinus. Photius usque ad schisma. Basileolatria. Ecclesia magis passiva. Liturgica. Monastica. Parum influxus organisans. Praeda facilis Bolševismi.

d) In Occidente usque ad annum fere millesimum nihil tale. Scandalisatio de byzantinismo. Tunc coepit: de investitura Ecclesia victrix, cum Ecclesia vicit puritas morum, civilitas, eruditio.

Ulteriora conamina, praecipue reges Galliae.

e) Reformatio etiam in Occidente instauravit caesaropapismum. Henricus VIII. — Summus episcopatus.

f) Infaustus influxus in ipsas terras catholicas; pressio in Ecclesiam cum comminatione schismatis, vel haereseos. In terris catholicis quoque fere totaliter in manu principum erat nominatio episcoporum, canonicorum etc. Sub principibus vere catholicis hoc tolerabile erat, sub guberniis atheis plane intolerabile.

Nunc sub novis formis guberniorum vindicanda est libertas Ecclesiae. SS. P. Benedictus XV. in ultimo suo consistorio edixit, privilegia antiquorum statuum ad novos non transivisse.

XLIII.

(Die 30. Decembris 1922.)

CONGREGATIO BONI CONSILII. — DE FINE ANNI.

Nunc in fine anni: gratiarum actio pro praeterito et fiducialis precatio pro futuro.

I. Gratiarum actio.

Estne, cur gratias agamus? Sunt, qui putent, quod non.

Sed non est ita.

Accepimus tamen multa bona:

a) sanitas, victus, quanti alii, quanto peius Russia.

b) Liberati a multis malis. Quaenam adhuc potuissent accidere! Quanta corruptio desuper — miraculum, quod non simus consumpti;

c) bona supernaturalia — nobis et aliis concessa;

d) ipsas curas et tribulationes non debemus ut pure mala considerare.

II. Spes fiducialis.

Quocunque spectamus: spei nutrimenta videmus.

Aspiciamus agros nive lutea tectos: sub tegumine latet spes messis, spes panis anni futuri.

Aspiciamus quercum in silva: nudos et aridos protendit ramos in aëra; spes foliorum, novi incrementi, glandium, vitae saecularis.

Ita nos debemus quotannis renovare spem melioris anni.

Et annus erit melior, si nos meliores erimus; si eius bonitatem ibi quaeremus, ubi vere est.

Et si annus esset ultimus, posset tamen esse optimus, dummodo mereamur ad meliorem transire vitam.

M.

Függelék.

A boldogult püspök irodalmi hagyatékában talált beszédek az „Allocutiones“-gyűjteményt megelőző időből.

I.

KONFERENCIA BESZÉDEK A SZT. OLVASÓRÓL. 1899.

1. *Mi a rózsafűzér?*

Az „Élő Rózsafűzérnek“ szabályai nem követelik ugyan, hogy a havi összejöveteleknél valami kis elmélkedést is tartsunk: mindazonáltal kétséget nem szenved, hogy ezen kis elmélkedés ép oly kedves lesz a boldogságos Szűz előtt, mint amily üdvös lesz az ami lelkünkre nézve is. Sőt lehet hogy elmélkedéseink gyümölcse az is lesz, hogy a szent olvasót jobban és ájtatosabban fogjuk imádkozni, ami ismét nemcsak kedvesebb lesz a boldogságos Szűz Máriának, hanem áldásosabb lesz a mi lelkünknek is. Adja a mennyország királynéjának hatalmas pártfogása, hogy így legyen.

Jelen bevezető elmélkedésünknek tárgya természetszerűen nem lehet más, mint felelet ezen kérdésre: mi a Szent Rózsafűzér?

A Szent Olvasó vagy Rózsafűzér nem egyéb, mint a legszebb szóbeli imádságoknak összekapcsolása a legmagasztosabb tárgyról való elmélkedéssel. Legszebb imádságaink a „Miatyánk“, melyre maga az Úr Jézus oktatott bennünket; az „Üdvözlégy Mária“, melyet Gábor főangyal kezdett, szent Erzsébet folytatott s az Anyaszentegyház befejezett; a „Hiszekegy“, melyet az apostolok szerkesztettek és a „Dicsőség“, mellyel az Egyház a Szentháromságnak tiszteletét legszebben gyakorolja. Ezen legszebb szó-

beli imádságoknak bizonyos egymásutánban való ismételt elmondása alkotja a Szent Olvasónak mintegy külső, alaki részét. Annak lényege azonban még mást is tartalmaz a szóbeli imádságon kivül: t. i. elmebeli imádságot vagy elmélkedést is, és pedig ezt is a legszentebb és legmagasztosabb dologról: megváltásunknak szent titkairól, az isteni végtelen irgalomnak legvilágosabb bizonyítékairól, egyszóval: az Úristen legnagyobb jótéteményeiről. Tehetünk-e már most kedvesebb szolgálatot a Boldogságos Szűznek, tisztelhetjük-e őt méltóbb módon, mint ha az Ő tiszteletére a legszebb imádságokat elmondjuk és megváltásunk szent titkaira, melyekben Ő is oly hathatósan közreműködött, hálás szívvel visszagondolunk?

Éppen ezért joggal nevezzük az imádság ezen módját szent rózsafűzérnek. Ami a virágok között a rózsa, az az imádságok között a szent olvasó; sőt több ennél, mivel a szent olvasó nemcsak rózsa, hanem egész fűzére vagy koszorúja a rózsáknak.

Ha a viruló tavasszal a jó gyermekek édesanyjuknak örömet akarnak szerezni, gondosan levágják a legszebb rózsákat és csokorba, vagy koszorúba fűzve azokat bemutatják a szeretett édesanyának. Mennyire örül ennek a jó anya, ha látja, hogy a gyermekek nemcsak szeretik őt, hanem az iránta való szeretetben *egyetértenek* is; ha látja, hogy együttlévén, a jó anya iránt érzett szeretet nyilvánításáról gondoskodnak és arról tanakodnak, mikép örvendeztethetnék meg édesanyjukat! Épen így örül a boldogságos Szűz, a mi mennyei jó Anyánk is, midőn látja, hogy az imádságok rózsáit nemcsak egyenként ajánljuk fel neki, hanem az Ő tiszteletére összebeszélve és megegyezve, mint jó testvérekhez illik, közösen mutatjuk be Neki naponkint rózsafűzérünket.

És ha mi a boldogságos Szűznek örömet szerzünk, maradhat-e ez áldás nélkül a mi lelkünkre? Ő bizonyára meg fogja *akarni* jutalmazni a mi szolgálatunkat, hiszen Ő a mi jó Anyánk. És ha Ő meg *akar* jutalmazni bennünket, meg is fogja ezt tehetni: mert nem ok nélkül nevezzük mi Őt a szt. litániában „nagyhatalmú“ Szűznek!

Tehát: mennyei jó Anyánk tiszteletére és saját lelkünk üdvére kezdjük el az élő rózsafűzér gyakorlatát és sorsoljuk ki a szent olvasó titkait.

---

2. *Az elmélkedés.*

A tized kellő imádkozásának második feltétele, hogy imádkozás közben azon titokról elmélkedjünk, melynek tiszteletére a tizedet végezzük s amelyet az Üdvözletek „Jézus“ szava után emlékezetünk gyámolítására egy-egy rövid mondattal jelezni is szoktunk.

Ezen titkok, számra nézve tizenöt, Krisztus Urunk és a boldogságos Szűz Mária életéből vannak véve. Szent Domonkos a szt. olvasó imádkozásának alapítója, különösen azon titkokat választotta ki Krisztus Urunk életéből, amelyek a Megváltásnak művével a legszorosabb összeköttetésben vannak s amelyekből erkölcsi életünkre nézve legtöbbet tanulhatunk.

Az első öt titok a Megváltó születésének és gyermekkorának történetéből van véve és különösen azon eseményeket tartalmazza, melyek a bolds. Szűz anyai szívét leginkább megörvendeztették, miért is az első öt titkot örvendetes szt. olvasónak nevezzük.

A második öt titokból álló csoport a Megváltó keserves kínszenvedését és halálát állítja elénk — azon eseményeket, melyek tőrként járták át a bold. Szűz anyai szívét. Ezen részt fájdalmas szent olvasónak nevezzük.

A harmadik csoport a feltámadás és mennybemenetel dicső diadaláról szól és éppen ezért ez dicsőséges szt. olvasó név alatt ismeretes.

Hogy ezen titkokról, vagyis a bold. Szűz örömeiről, fájdalmairól, vagy dicsőségéről lelki haszonnal elmélkedhessünk, tudnunk kell az elmélkedésnek általános módját és ezen mód alkalmazását a szt. olvasó imádkozásánál.

Elmélkedés alatt általában valamely hittitoknak, vagy igazságnak minden oldalról való megfontolását, a tanulságok levonását, alkalmas érzelmek felkeltését és az ezekből merített üdvös elhatározásokat értjük.

Az elmélkedés tehát lelkünknek minden tehetségét foglalkoztatja Isten szolgálatában. Elménkkel meggondoljuk az illető tárgyat és levonunk belőle valami tanulságot életünkre nézve, szívünkben megfelelő érzelmeket (pl. hála, szeretet, öröm, bűnbánat) ébresztünk, akaratunkkal pedig üdvös elhatározásokat teszünk életünk megjobbítására és az erényekben való előhaladásra.

Hogy ily elmélkedést végezhessünk, szükséges Isten kegyelme és lelkünknek figyelme. Ezen kettő megszerzésében áll az elmélkedésre való *előkészület.*

Az imádságról is azt mondja a Szentlélek: „Az imádság előtt készítsd elő lelkedet s ne légy olyan, mint azon ember, aki az Istent kísérti". A Szentírás szavai szerint tehát istenkísértés előkészület nélkül imádkozni — amennyiben az ember a jó imádság természetes eszközét, a készületet elhanyagolja és ezáltal az Úristentől mintegy azt látszik követelni, hogy ő valami rendkívüli, csodás kegyelemmel pótolja az ember hanyagságát. Ha ez áll az imádságról, amely könnyebb, annál inkább áll az elmélkedésről, amely nehezebb. Vagyis az elmélkedésre készülnünk kell; azaz először meg kell gondolnunk, hogy mit akarunk tenni — tehát pl.: elmélkedni a szt. rózsafűzér harmadik titkáról — az Úr Jézus születéséről. Hogy elménket a tétovázó gondolatoktól megóvjuk, élénken elképzeljük az illető eseményt — esetleg a titoklevélen látható kép nyomán — oly élénken, mintha mi is jelen lennénk a betlehemi istállóban a bold. Szűzzel, szt. Józseffel, a pásztorokkal és szt. királyokkal imádván a kis Jézust. Ha ekként figyelmünket mintegy rászegeztük a szent titokra, rövid egy-két szóval kérjük az Úristen segítségét, hogy a szt. tizedet az előírt szt. elmélkedéssel jól elvégezhessük.

Azután elkezdjük a Miatyánkot imádkozni — ennek is minden szavát az Úristenhez, mint a jászolban fekvő kis Jézushoz intézve, az első Üdvözletet szintén a jászol előtt térdelő bold. Szűzhöz intézzük. Ezalatt kiválasztunk magunknak a jelenetből egy vonást, mely eszünkbe jut, vagy amely nekünk leginkább feltünik. Péld. hogy az Úr Jézus *istállóban* született. Ő, az egek ura és királyok

királya, nemcsak emberré lett, hanem oly helyen jött a világra, amely nem is emberek, de oktalan állatok lakóhelye; tél közepén egy ajtó nélküli barlangban didergett az, aki a csillagok tűzét meggyujtotta. — Itt tehát egyelőre elménk elvégezte a munkáját az elmélkedés körül és átadja szerepét a szívnek és az akaratnak. A szív most a tárgyhoz alkalmazott érzelmeket és indulatokat ébreszt fel magában — mindenekelőtt a csodálkozást, hogy hogyan tudta magát az Úristen egyszülött fia ennyire megalázni? *Kiért? Miért* alázta meg magát ennyire? *Érettünk! Váltságunkért!* Itt ismét *csodáljuk* az Úr Jézusnak irántunk való szeretetét; *örülünk* ezen szeretetnek a jászol előtt térdelő bold. Szűzzel együtt; *hálát adunk* neki érette, *reményre és bizalomra* gerjedünk, hogy az Úr Jézus, ki bennünket ennyire szeret, ki magát érettünk ennyire megalázta, nem hagy minket elveszni, hanem megadja az ő szt. kegyelmét az erényes életre és igy az örök boldogságra. De ha az Úr Jézus bennünket ennyire szeret: nekünk is kell őt viszont szeretnünk, *elhatározzuk* tehát, hogy őt szeretni fogjuk; hogy akaratát, mely nem más, mint a mi megszentelésünk, híven teljesítjük; hogy a vétket elkerüljük — különösen kiválasztjuk azt, amellyel Őt legtöbbször, vagy legsúlyosabban szoktuk volt megbántani; ezt leginkább fogjuk kerülni, valamint az arra vezető alkalmakat is.

Még nem is fogunk eddig érni a gondolatokban, érzelmekben és jó föltételekben és máris el fog telni a kis idő, ameddig a tíz üdvözlet imádkozása tart. Ha még hátra van olyankor valami az elmélkedésből, ne szakítsuk azt félbe, hanem végezzük azt el, amint Isten kegyelme erre megsegíteni fog. S végül a „Dicsőség"-ben mondjunk hálát a teljes szt. Háromságnak *először* azon szeretetért, mely az illető titokban elénk tárul (tehát a harmadik titokban az Úr Jézus születéséért) — másodszor pedig azért, hogy nekünk ezen kis elmélkedést elvégezni engedte.

---

3. *A dicsőséges olvasó.*

A dicsőséges Szent Olvasó harmadik tizedében az első pünkösdnek, a Szentlélek Úristen eljövetelének emlékét tiszteljük.

Mit tesz az, hogy a Szentlélek eljött a földre s tüzes nyelvek alakjában leszállott az apostolokra ?

Hiszen a Szentlélek Isten s mint ilyen mindenütt jelen van !

Jelen volt tehát az apostolokban is, mielőtt reájuk pünkösd vasárnapján tüzes nyelvek alakjában leszállott volna.

Igen, jelen volt, isteni végtelenségénél, mérhetetlenségénél fogva ; de nem volt jelen világosító és erősítő malasztja által.

Pünkösdkor ugyanis a Szentlélek új működése kezdődött az apostolokban s ennek látható jelzésére Ő maga a tüzes nyelvek alakját választotta, hogy ezen alak leszállása által a testi szemeknek megmutassa új működésének kezdetét.

És mi a Szentlélek ezen új működése ?

Az apostolok felvilágosítása és megerősítése.

Az apostolok eddig az Úr Jézus tanitványai és növendékei voltak.

Az Úr Jézus volt az ő mesterök, tanítójok, nevelőjök.

De most a Megváltó megszűnt látható alakban velök járni-kelni, az ő nevelő-tanitójok lenni ; elbocsátotta őket nevelőintézetéből, hogy most már ők legyenek másoknak nevelői, tanitói.

Csakhogy ez igen nehéz feladat. Könnyű jó tanulónak, engedelmes növendéknek lenni a mester vezetése alatt, de nehéz önállóan működni, másokat tanítani és nevelni.

Az apostolok bármily jó tanítványai is voltak isteni mesteröknek, feladatuknak nem voltak képesek megfelelni, midőn az isteni mester körükből eltávozott.

Félénken bezárkóztak egy magános házba a helyett, hogy hősies önfeláldozással hirdették volna az Evangeliumot.

De eljött a Szentlélek malasztja tüzes nyelvek alakjában.

Mint nyelv jött el a Szentlélek, hogy jelezze, hogy most az apostolok nyelvökkel kötelesek dicsőíteni Istent s hirdetni az Ő tanát.

Mint tüzes nyelv jött el, hogy jelezze, hogy az új tan mint fénylő tűz fogja felvilágosítani az emberek elméjét.

Mint tüzes nyelv jött el, hogy jelezze, hogy ajkaik tanítása mint égő tűz fel fogja gyulasztani az emberek szívét Isten és felebarátjok szeretetére.

A Szentlélek eljövetelének ezen szándékolt csodálatos hatása meg is volt.

Az addig félénk apostolok kiléptek a nyilvánosságra: az addig tudatlan halászok csodálatos tanokat hírdettek, melyek a világ legnagyobb bölcselőit is bámulatba ejtették.

Mindjárt a Szentlélek eljövetele után szt. Péter oly csodálatos beszédet mondott, melynek behatása alatt körülbelül háromezer ember vette fel a keresztséget.

Sokan önök közül, kedves hallgatóim, most ugyanazon helyzetben vannak, melyben az apostolok pünkösdkor.

Eddig tanítványok, növendékek voltak — elérkezett az idő, hogy most már nevelők, tanítók legyenek.

El fognak széledni ez intézet falai közül, eme városból, hazánk minden tájékára, hogy amit eddig tanultak, arra most másokat tanítsanak, amint önök eddig neveltettek, úgy most önök másokat neveljenek.

Nélkülözni fogják előljáróik, tanáraik közvetlen őrködését, társaik megkedvelt társaságát s gyakran a magára hagyatottság szomorú érzete fogja majd el szívöket.

Gondoljanak most és akkor az Úr Jézus szavaira: „Non relinquam vos orphanos!“ „Nem hagylak árván titeket!“

Az Úr Jézus önöket is segíteni fogja a Szentlélek malasztja által, ha ezt buzgón kérik.

Segíteni fogja önöket Szűz Anyja közbenjárására, ha őt erre a Szűz Anya közbenjárása által kérik.

S van-e alkalmasabb mód a Szűz Anya közbenjárása által kérni a Szentlélek malasztját, mint ha a dicsőséges

szent olvasó harmadik tizedét imádkozzuk melyben, áldottnak modjuk a Szűz Anya méhének gyümölcsét Jézust, mert nekünk a Szentlelket elküldötte ?

Éppen ezért, mivel ezen hónapot nem fogják már egészen itt tölteni, azt hiszem legjobb lesz, ha ma már nem sorsoljuk ki a titkokat, hanem mindegyikünk a dicsőséges szt. olvasó harmadik tizedét végzi ezen hónapban. A harmadévesek önmagukért, a többiek pedig részint a harmadévesekért, de részben önmagukért is, hogy vizsgáik jól sikerüljenek és a vakációt a Szentlélek kegyelmével jól tölthessék.

Még hátra van, hogy mindnyájokat arra kérjem, hogy ezen hó végével se feledkezzenek meg a szt. olvasóról. Mondják meg kérem azon társaiknak, akik nem voltak tagjai kisded egyletünknek, hogy ha valakinek nincsen szent olvasója, én szívesen szolgálok neki megáldott szent olvasóval, ha nálam jelentkezik. Ez szól önök közül is azoknak, akik a szent olvasót talán elvesztették.

Legyen a szt. olvasó a szünidőben és az élet viszontagságaiban önök kezében fegyver a kísértések ellen, jelvénye a Szűz Anya tiszteletének, címere az igaz katholicizmusnak és záloga az örök boldogságnak.

Akik most itt egybegyültünk a boldogságos Szűz tiszteletére, ezen életben valószínüleg már nem leszünk egy helyen egybegyülve; de adja a mennyei Anya hatalmas pártfogása, hogy midőn a mennyországban az Ő dicsőítésére sorakozunk, egyetlen egy se hiányozzék ott közülünk.

II.

TÖRVÉNYOLVASÁSKOR A PÁZMÁNEUMBAN.

(1903. november 12.)

A megváltott világban nagyobb esemény alig képzelhető, mint a pápaválasztás.

A fejedelemkoronázás csak szűk határú országoknak szól, a legnagyobb csata földi országok sorsát dönti el, új találmányok a földi kultúrának szabnak új irányt:

a pápaválasztás az egész földnek ad isteni helyettest, a halhatatlan lelkeknek ad tanítót, királyt és atyát.

S ezért a megváltott világban nincs is jelentőségteljesebb szózat, mint egy új pápa első körlevele, első szózata, székfoglaló manifesztuma, uralkodásának programmja.

Ily jelentőségteljes szózatot kapott a világ f. év október 4-én, a Szentolvasó ünnepén, X. Pius pápa Ő Szentségének ajkáról: „E supremi apostolatus cathedra" kezdetű encyklikájában.

„Si qui symbolum a Nobis exspectant, quod voluntatem animi patefaciat, hoc unum dabimus semper: Instaurare omnia in Christo." Ez Szentatyánk nyilatkozata, ha valaki mintegy jelszót kér tőle: „Megújítani mindent Krisztusban."

Ezen világraszóló feladatnál Szentatyánk önökre is gondol tiszt. Uraim; a papnevelő intézetet ugyanis a püspököknek legszorosabb gondjaiba ajánlja.

„Mekkora súlyt kell vetnetek a papság kiképzésénél az életszentségre! Ez kell, hogy minden egyéb ügyet megelőzzön. Ezért szorgoskodástok nagyobb részét fordítsátok a papnevelők helyes berendezésére és vezetésére, hogy azokban egyenlőképpen virágozzék a tudomány épsége és az erkölcsök szentsége. A papnevelő intézet legyen lelketek gyönyörűsége, semmit el ne mulasszatok, amit a tridenti zsinat bölcs előrelátással meghatározott."

Ez az intelem Önöknek is szól. A Szentséges Atya a püspöknek mondja, hogy mit vár Önöktől: a tudomány épségét és az erkölcsök szentségét, „integritatem doctrinae at morum sanctitatem".

E kettőre törekedjenek tehát kedves tiszt. Uraim, hogy Szentatyánknak hű munkatársai lehessenek világraszóló és világmentő nagy művében, mindenek megújításában „in Christo". A tudomány épsége által meg kell nyernünk a világot a hitnek, az erkölcsök szentsége által pedig az isteni parancsoknak.

E kettőre céloznak minden szeminárium törvényei, a Pázmány-intézetéi is.

A tudomány teljességét meg kell szerezniök szorgalmas munka által. S azért kérve kérem, használjanak

fel minden alkalmat a tanulásra, melyet Önöknek az intézet és az egyetem nyujt.

Első helyen áll itt az idő. Hány világi egyetemi hallgató óraadással, vagy irásbeli munkával kénytelen életét fentartani; tanulásra csak a fenmaradt perceket használhatja fel. Önöknek a teljes idő áll rendelkezésükre.

Ide tartoznak az előadások, a szemináriumok, a magyar egyházirodalmi iskola, a könyvtárak: mindannyi eszközei a „doctrinae integritas" megszerzésének.

Tanuljanak necsak emlékező tehetséggel és értelemmel, hanem szívvel és érzelemmel is: ne legyen nekünk a theologia oly „tantárgy", mint pl. a buddhizmus a bölcseleti karon. Legyen az szívbeli meggyőződésünk és szeretetteljes érdeklődésünknek objektuma.

Az én pázmáneumi rektorom, Lollok József úr, többször mondogatta: „Amit megtanultunk, mindaddig holt kincs, amig azt nem tudjuk értékesíteni. Értékesítjük pedig önmagunk számára az elmélkedés, mások számára a katechézis által".

De még nagyobb és fontosabb a tudománynál az életszentség: a lelki élet, a megszentelő malaszt bírása, az erények gyakorlása.

Az erények koronája pedig a szeretet: Isten szeretete, az Egyház szeretete, a halhatatlan lelkek szeretete.

Ha ez a hármas szeretet lelkünkben honol, akkor minden más erényt is gyakorolni fogunk.

Jól mondják, hogy a vallás: vagy minden, vagy semmi.

Ha hiszünk és komolyan gondolkodunk, akkor a vallás nekünk minden. Akkor semmi sincs, amit Isten dicsősége, az Egyház és a lelkek elébe tehetnénk. Semmi érdek és semmi élvezet, semmi remény és semmi félelem nem tántoríthat el bennünket a jó útról, az erény, az Isten útjáról.

Ha a vallás nem mindenünk, akkor semmi.

Oly vallás, melynek elébe teszünk pillanatnyi élvezetet, földi érdeket, földi reményt, már nem vallás. Nem hisz komolyan Istenben, aki Őt földi dologért megbántja; nem hisz komolyan az Egyházban, aki ezt földi érdekért

megtagadja ; nem hisz az komolyan a lélekben, aki a halhatatlan lelkeket a saját kényelmeért cserbenhagyja.

Legyen tehát a vallás mindenünk ; minden gondolatunk alapja és minden tettünk rúgója, legyen az hármas szeretet : az Isten, az Egyház és a lelkek szeretete.

Ha ezen lelki dispozició bennünk öntudatos életelvvé lesz, akkor majd igazi segédek, „cooperatores" leszünk Szentatyánk oldalán a nagy munkában: „instaurare omnia in Christo".

Talán mindnyájan ismerjük az erdélyi püspök urat, legtöbben már hallották is beszélni ; saját tapasztalatukból is tudják, mily áldásosan működik ő is közre a mindenek megújitásában „in Christo". Mindig kész egy kis paraenezisre. Szavai nem művésziesen esztergályozott szónoklatok, hanem az apostol keresetlen, de szívhez szóló szavai.

Vajjon miért ?

Mert egészen ezen hármas szeretetnek él. Mert csak ez érdekli, mert ez tölti el egész lelkét és valóját.

Ebbe iparkodjanak tehát kedves tiszt. Uraim magukat beleélni és belenevelni.

Akkor majd szintén instaurabunt omnia in Christo.

Megújítják saját lelköket Krisztus Urunk szelleme szerint. Lelkök azon fényben fog tündökölni, melyet az Úristen megszentelő malasztja reá áraszt.

Megújítják majd embertársaiknak lelkét, kiket az Úristen majd gondviselésökre bíz.

Megújulnak a hívekben Mária erényei : a tisztaság, az engedelmesség, az alázatosság, a szeretet ; szeretete Istennek, az egyháznak, a hazának, a lelkeknek.

S ezen működésre Szentatyánknak áldását is birjuk.

Nemcsak általában szólt ő első körlevelében a világ összes szemináriumaihoz, hanem jóakaratának intézetünk iránt még külön jelét is adta. Az imént kaptam meg Lippay Bertalan festő, római palotagróf kezéből a Szentatya fényképét, melyet ő maga küldött s melyre saját kezével volt kegyes ráirni : „Deus vos benedicat. Pius X." A „vos

benedicat" azt jelenti, hogy az áldás nemcsak a rektornak, hanem az egész Pázmáneumnak szól.

Az apostoli áldás a mennyei javaknak, Isten segítő kegyelmének záloga.

Ezen segítő malaszt iránt érzett bizalommal s a szent engedelmesség jószándékával hallgassák meg most az intézet törvényeit, melyeket a főtisztelendő praefectus úr önöknek felolvasni szíves lesz.

III.

SZENTBESZÉD

EGRESSY LÁSZLÓ ÉS FISCHER-COLBRIE SZERAFIN ESKÜVŐJÉN.

(Zseliz, 1899. julius 29.)

Kedves Testvéreim!

Soha boldogabb család nem volt, mint a názáreti szent család: Jézus, Mária, József.

Soha földi hajlék nagyobb szeretetet, békét, egyetértést nem látott, mint az a názáreti kis ház, melyet a keresztény világ most Lorettóban tisztel.

Eme szent ház falai tanui voltak a legnagyobb, legzavartalanabb békének és boldogságnak, mely valaha e földön létezett.

Szűz Mária Isten anyja, szent József Isten Fiának nevelő atyja voltak e szent hajlék boldog lakói, boldogok, mert velök volt *Jézus*.

Ti is, kedves Testvéreim, boldogok lesztek, ha veletek lesz Jézus: ha egyesülve lesztek Ő vele, ha befogadjátok hajlékotokba Jézust, az Ő hitét, az Ő törvényét, az Ő elveit, az Ő szeretetét.

Ahol Jézus nem uralkodik, ott uralkodik az önzés. A házasságban is, melyben Jézus nem uralkodik, uralkodik az önzés.

A nemkeresztény népek házassága az önzés és a rabszolgaság házassága. Mindkét fél rabszolga. A férj rabszolgája a saját szenvedélyének, a nő rabszolgája a férj önkényének; inkább teherhordó állat, mint egyenjogú élettárs.

Krisztus meghozta a szabadulást a rabszolgaság jármából, felszabadította a férjet az önzés, a nőt a méltatlan megaláztatás járma alól.

Krisztus Urunk meghozta az önfeláldozó és állhatatos szeretetet, azt a szeretetet, mely a *„holtomiglan holtodiglan“* szavait nemcsak ajkán viseli, hanem szívében átérzi és örökké, jó és balsorsban, örömben és viszontagságok között megtartja.

A női méltóság palladiumát, a házasság egységét és felbonthatatlanságát soha senki oly hathatósan és következetesen nem védelmezte, mint Krisztus egy igaz Szentegyháza.

Midőn a tizenhatodik században Anglia királya a felbonthatatlanság dogmáján változtatni akart, szent Péter utódja inkább elvesztett egy egész országot, minthogy engedett volna egy jottányit eme dogmából, a női méltóság palladiumából.

Az önfeláldozó és állhatatos szeretet virága csak a keresztfán terem, melyet Isten Fiának drága szent vére öntözött.

Jézus, az Ő szeretete, az Ő béketűrése volt a názáreti szent család boldogsága. Velök volt Jézus!

Legyen Ő a ti boldogságtok is, legyen veletek Jézus.

Legyen veletek mindenkor, szívetek utolsó dobbanásáig, legyen az Ő áldásával éltetek alkonya a boldog örökkévalóság hajnala.

Legyen veletek Jézus most és örökké.

Ezt kértétek Tőle ma reggel, midőn a kenyér színe alatt az Ő drága szent Testét vettétek és ettétek, midőn dicső szent látogatását szívetekbe fogadtátok.

Ezt kértem én is Tőle, midőn érettetek a kereszt nagy áldozatának mását, a szent misét bemutattam.

Ezt kérjük veletek mi mindnyájan, kik itt összegyűltünk, ezt kérik mivelünk mindazok, akik közel és távolban imáinkkal egyesülnek.

Ezt kérjük mindnyájan: legyen veletek Jézus, Isten Fiának áldása; mennyei Pátrónánknak, az Ő szent Szűzanyjának pártfogása; szent Józsefnek, az Ő nevelő atyjának és szent Antalnak imádsága. S legyen ennek záloga a római katholikus Anyaszentegyháznak áldása, melynek Isten véghetetlen irgalmasságából az én gyenge kezeim az eszközei. Áldjon meg benneteket az Atya † Fiú † és Szentlélek † Úristen. Amen.

IV.

GYÁSZBESZÉD SZMRECSÁNYI PÁL NAGYVÁRADI PÜSPÖK HOLTTESTE FÖLÖTT.

(Darócz, 1908. augusztus 17-én.)

Krisztusban szeretett Testvéreim!

Nem azért kérem nehány percre szíves figyelmeteket, hogy mindnyájunk nevében ünnepélyes búcsúszót mondjak elhunyt Pál püspök testvérünknek, nem is azért, hogy dicső érdemeit méltató emlékbeszédet mondjak, hanem csak azért, hogy nehány egyszerű, keresetlen szóval rámutassak a vigasztalás igazi forrására eme szomorú órában.

A királyi zsoltáros énekli 93. zsoltárában eme vigasztteljes szót: „*Szívem fájdalmainak sokaságához képest a te vigasztalásaid örvendeztették az én lelkemet*“. És valóban ahány a fájdalom az emberi életben, annyi szent hitünkben a gyógyító balzsam, ahányféle a bánat, annyiféle a vigasztalás.

A jelen órának is sok a fájdalma, de ugyanannyi benne a jó Istennek a vigasztalása: secundum multitudinem dolorum, a fájdalomnak sokasága és sokfélesége szerint adja meg az irgalom Istene most is a fájdalomenyhítő vigasztalást.

A fájdalomnak három tőre sebzi e percben mindnyájunk résztvevő szívét: a halálnak magának, mint az enyészetnek borzalma, elhúnyt testvérünk látszólag kifosztva mindenéből s a tökéletes és végleges elválásnak gondolata.

De szent hitünk megtanít, hogy a fájdalmas három gondolat korrekturára szorul, a dolog nincs úgy, mint testi szemeink látják.

A testi szem a halált enyészetnek nézi, de hitünk máskép ítél. Az Anyaszentegyház a holtak zsolozsmáját a koporsó felett ezen szavakkal kezdi: „Regem cui omnia vivunt, venite adoremus", „A királyt, *kinek minden él,* jöjjetek imádjuk őt." A koporsó fölött, halottak estéjén a tumbánál, a világegyetem minden temetőjének megható jelképénél, az imádkozó Egyház legelső szava nem halált, hanem életet emleget, mert akinek Isten egyszer halhatatlan lelket adott, annak életét soha többé el nem veszi.

Pál püspök testvérünk tehát nem halt meg egészen; lelke, mely gondolkodott, dolgozott és szeretett, melynek a test csak eszköze volt, *él.* Sőt ismétli most Jób próféta szavait, melyeket a Szentlélek Úristen a mi okulásunkra és vigasztalásunkra a Szentírásban följegyeztetett: *„Tudom, hogy az én Megváltóm él és az utolsó napon a földből feltámadok és ismét körülvétetem bőrömmel és az én testemben látom meg Istenemet."* (Jób 19, 25-26.)

Földi tekintetünk másodszor Pál püspök testvérünket itt látja mindenéből kifosztva, amint megvált mindentől, amivel az életben bírt; itthagyta azokat, akiket szeretett; itt hagyta munkáját, hatalmát, vagyonát, sőt testét, érzékeit, életét. De hitünk szemével mást látunk; halljuk az Apostol szavát, melyet előbb ő maga hallott, mint hangos mennyei szózatot Patmosz szigetén: *„Boldogok a halottak, kik az Urban halnak meg . . . mert cselekedeteik követik őket"* (Apoc. 14, 13.). Tehát Pál testvérünk sem egyedül, sem szegényen nem ment át a túlvilágra. Fényes körmenetben mentek utána az ő erényei és jócselekedetei. Vele ment áhitatos istenszerető lelkének minden imádsága, szerető jó szívének minden jócselekedete, áldozatos nagy lelkének minden munkája, önmegtagadása, fárad-

sága. Oly körmenet volt ez, oly fényes, oly gazdag, oly ragyogó, aminő díszmenetet földi szemünk még nem látott.

A harmadik fájdalmas gondolat a végleges és tökeletes elválás gondolata, minden összekötő fonál elszakadása. Ezen gondolatot is helyreigazítja a hit igazsága az apostoli hitvallás szavával: *„Hiszem a szentek egyességét."* Megvan az összekötő kapocs a háromegy Szentegyház között. A diadalmas az égben, a szenvedő a tisztítótűzben, a küzdő itt a földön együttvéve egy nagy család, melyet a szeretet kapcsa szorosan összefűz. Pál testvérünk elhagyta a küzdő Egyházat, ha már a diadalmasba vette fel őt Isten irgalmassága, az ég boldog honából hatalmas imája áldást hint reánk; ha a földi élet még egy porszemét kell letisztitania a purgatórium tűzében, a mi szeretetünk segítheti őt, mert *„szent és üdvös gondolat a halottakért imádkozni, hogy bűneiktől feloldoztassanak."* (Makkab. II., 12, 46.) Ha tehát van közöttünk — és ki ne volna — aki drága Pál testvérünket szerette: talán bőséges alkalma van, hogy vele, lelkével, jót tegyen; ha van közöttünk, ki áldó kezének jótéteményeiért hálával tartozik: a hála adóját leróhatja talán ezerszeresen, ha még a mennyország kínteljes előcsarnokában várja a tökéletes tisztulást, minden imádságunk, minden jócselekedetünk, minden szentmiseáldozat és szentáldozás, a szeretetnek, a jótékonyságnak, a megbocsátásnak minden ténye mindmegannyi gyógyító balzsamcsepp a tisztuló lélekre.

Állítsuk meg tehát most a gyász könnyeinek hullatását, merítsünk vigasztalást eme három igazságból, hogy Pál püspök testvérünk lelke él, hogy gazdag kincsekkel terhelten hagyta el a földi életet és ha még valamire szüksége van, azt megadhatja neki a mi imádságunk, a mi szeretetünk.

Egyesüljünk most mindnyájan az Újszövetség szentséges áldozatának bemutatásánál: legyen ez a szent áldozat számára — ha kell — a tisztítóhely szabadító kulcsa és a mennyei boldogság kezdete.

És Te, elhunyt drága testvérünk, kinek mérhetetlen nagy boldogságát immár talán a mi szeretetünk és közbenjáró imádságunk sietteti, könyörögj Isten királyi széke előtt érettünk, hogy hozzád hasonlóan Istenért, Egyházért, Hazáért küzdve, dolgozva, fáradva, jó harcot harcoljunk és téged a boldogság honában viszontláthassunk. Amen.

Név- és tárgymutató.

Abnegatio 78.
Abstinentia 126.
Academia agronomica 50.
Acolithatus 409.
Adventus 69, 117, 126, 276, 337, 338, 382, 383, 384, 397.
Alázatosság 6 , 354, 440.
Alcoholismus 41, 191, 270, 321.
Áldozás 44, 88, 252, 367.
Állam 171, 424, 490.
Aloisianum 110.
Altruismus 18.
Ambrosius S. 24.
Ambrózy 142.
Amor Dei 417.
Amor patriae 154.
Amor sui 17.
Anglicanae 464.
Anima 242.
Animus 299, 326, 331.
Anniversarium 35, 292.
Anna S. 329, 372, 373.
Anniversarium consecrationis 62.
Annus 73, 93, 117, 129, 130, 280, 341, 342, 344, 400, 433, 435, 454 455, 493.
Annus ecclesiasticus 42, 69, 338, 339, 398, 429.
Antialcoholismus 112, 124, 125, 127, 138, 234, 240, 251.
Apologetica 11.
Apostolatus 119, 252.
Arbor natalis 228, 229, 340, 341, 385, 386, 453, 491.
Artes 293, 349.
Árvaház 170, 340, 385, 390, 453.
Árvízkárosultak 95.
Assumptio B. M. V. 330.
Augustinus S. 29, 152, 415, 460.
Autonom-Kör 42, 58, 61, 116, 149, 211, 268.

Babona 42, 333.
Balázs 426.
Basilius S. 386.
Baitz 218.
Béke 236, 239, 339.
Bellarminus 259.
Bellum 223, 227, 232, 236, 268, 339.
Benedictio capellae 220, 254, 259, 278, 327.
— domus 65.
— ecclesiae 66.
— hospitalis 225.
— lapidis fundamentalis 219.
— scholae 68, 103.
— vexilli 50, 53, 217.
Benedictus S. 181.
Benedictus XV. 456, 457.
Bercelly 58.
Betlehem 18.
Bollandistae 63.
Bona 233.
Bonifacius 463.
Breviarium 406, 409, 440.
Bona 22.
Bűn 315, 321, 351, 355, 392, 405.

Caesaropapismus 491, 492, 493.
Calderon 35, 85, 404.
Capitalismus 430.

Carcer 72, 127, 128, 340.
Caritas Dei 15, 261, 418.
Caritas proximi 18, 20, 22, 87. 132, 261, 272, 294, 385, 398, 418, 427.
Castitas 418.
Cathrein 40, 305.
Character 85, 414.
Catharina Emmerich 419.
Cicero 34.
Clerus 314.
Codex 451, 462.
Coelibatus 387, 388, 450.
Coelum 253, 259, 362, 395, 417.
Commemoratio OO. Fid. Def. 113, 267, 316, 335, 396, 427.
Communio Sanctorum 334, 432.
Communio 44. 88, 252. 367
Confessio 246, 254, 315, 322.
Confirmatio 43, 49, 91, 214, 304, 324, 325, 362, 368, 370, 423, 444, 465, 467, 468, 471, 476. 477.
Congregatio academica 9, 39, 42, 43, 49, 50, 55, 56, 65, 66, 76, 77, 78, 80, 89, 93, 102, 103, 117, 119, 123, 126, 130, 133, 137, 138, 139, 141, 151, 160, 131, 190, 212, 223, 232, 236, 245, 252, 266, 272, 276, 281, 285, 287, 291, 292, 297, 303, 304, 311, 312, 313, 316, 318, 322, 323, 327, 332, 333, 336, 339, 344, 346, 347, 349, 375, 377, 379, 387, 389, 391, 458, 471, 479, 485, 487, 490, 491.
— Angelae 323, 364, 446.
— Gymnasii 21, 49, 108, 248, 363.
— Matronarum, boni consilii 236, 244, 246. 254, 261, 262, 267, 277, 284, 288, 293, 302, 305, 307, 317, 318, 323, 325, 326, 329, 331, 333, 334, 337, 341, 351, 365, 374, 377, 380, 382, 384, 387, 390, 393, 364. 395, 397, 398, 400, 401, 416, 422. 424. 427, 429, 433, 437, 440, 446, 448, 449, 452, 454, 456, 459, 461, 463, 472, 478, 481, 482, 489, 493.
— puellarum 90, 216, 256, 277, 421, 466.
— scholae civicae 217.
— scholae commercialis 217.
— scholae realis 104, 217.
— opificum 120.
Congressus unionisticus 473, 479.
Consecratio Ecclesiae 91.
Constantinus M. 21, 102, 108, 109, 110, 114. 455.
Conversio 202.
Copulatio 27, 59, 71, 100, 142, 218, 275, 283, 295, 298, 368.
Conscientiae examen 329, 406.
Consilium 302, 303.
Cor Jesu 50, 155, 305, 327, 365, 420, 421.
Crux S. 50, 97, 98, 102, 108.
Család 162.
Csodák 133, 134, 379, 380.
Cultura 287, 434.
Cursus socialis 274.
Cultus Marianus 89, 90.
Cultus pretiosissimi Sanguinis 94.
Cursus socialis 191.
Czuzda 213.
Család 162.

Deák 449.
Dacalogus 406.
Diaconus 410.
Diákgyűlés 44, 47.
Dies cinerum 292.
Docentes 64.
Dogmatica 10.
Dolor 185.
Dominica : III. Adventus 277.
— Quinquagesimae 145.

— Septuagesimae 138.
— II. Quadragesimae 461.
— Passionis 355, 391.
— in Albis 357.
— II. post Pascha 358.
— III. post Pascha 359.
— V. post Pentecostes 370.
— VIII post Pentecostes 448.
— XXIII. post Pentecostes 380.
— Preli 57.
Dominicae sanctificatio 106, 487.
Dominicanae 54, 337.
Dominicus S. 448.

Ecclesia 36, 63, 143, 152, 162, 171, 182, 193, 252, 287, 489.
Educatio 372, 373.
Egressy 506.
Egocentrismus 15, 291.
Egyház l. Ecclesia
Egyházi év l. Annus ecclesiasticus.
Electio superioris 447.
Eleemosyna 24.
Elekes 59.
Elisabeth S. 272.
Elmélkedés 266, 297, 497.
Emmanuel 44.
Epiphania 281, 284, 318.
Ephemerides 57, 64, 106.
Erény 9, 58, 82, 152, 299, 464.
Erzsébet-egyesület 48, 86, 179, 251, 296, 423.
Eucharistia 325, 326, 470.
Év l. Annus.
Exercitia 95, 299, 300, 301, 314, 315, 316, 320, 321, 322, 391, 392, 393, 403, 411, 417, 476.
Exercitium spirituale 87, 95, 299.
Exorcistatus 409.

Familia 162.
Felicitatio 35, 61, 63, 73, 129, 280, 343, 434, 455.
Feltámadás 43, 210, 212, 245.
Femineus sexus 133, 345, 375, 376.
Ferenczy 142.
Fermentum 288.
Festa abrogata 56.
Festa Domini :
Festum Nativitas Christi 18, 72 127, 128, 228, 229, 340, 341.
— Nominis Jesu 21.
— Epiphaniae 231, 281, 284, 318.
— Resurrectionis Domini 43, 210, 212.
— Pentecostes 325, 444, 467, 468.
— Trinitatis 3, 366.
— Corporis Christi 219, 256, 305, 325, 365, 366, 469.
Festa Mariana:
Festum Purificationis 322, 347, 400.
— Annuntiationis 463.
— Septem Dolorum 43,
— De monte Carmelo 472.
— Assumptionis 330, 474.
— Nominis B. M. V. 262, 478.
— De Mercede 481.
— Immaculatae Conceptionis 384.
Festa Sanctorum:
Festum Thomae ab Aquino 80, 389.
— Petri et Pauli 371, 372, 471.
— Annae 329, 372, 373.
— Francisci Assiss. 377, 378.
— Omnium Sanctorum 334, 452.
— Joseph 390.
Fiatalkorúak bírósága 135.
Fides 9, 11, 13, 89, 92, 202, 257, 422, 427.
Finis mundi 115.
Fischer-Colbrie 506.
Forgách 295.
Franciscus S. 15, 55, 377, 378, 395, 431.
Fulgentius S. 395.
Führich 11, 472, 473.
Fürst 100.

Galilei 161.
Gallia 36.
Gaudium 2 .
Gazdasági viszonyok 133
Giesswein 44.
Gillming 218.
Gőg 352, 353.
Görögország 51.
Granum sinapis 288.
Gratia 79, 315, 404, 415, 489.
Gregorius M. 293, 413.
Griger 112.
Gyászbeszéd 222, 426, 508.
Gyermektanulmányi társaság 214.
Gyermekvédő liga 289.
Gyógyithatatlanok 48, 386, 491.
Gyónás 246, 254, 315, 322.

Háború 223, 227, 232, 236, 268, 339.
Halottak L. Commemoratio OO. Fid. Defunctorum.
Halál 7 , 320, 349.
Hartsár 220.
Háziasszonyok szövetsége 30, 76, 170, 215.
Hadiárvák 286.
Harag 370.
Haza 363.
Házasság 27, 162, 164, 439.
Hevesi 27, 51.
Historia ecclesiastica 452, 455, 457, 460, 463.
Hit l. fides
Hivatás 411.
Horváth 275.
Hospitale 220, 278, 340, 341, 386.
Humilitas 65, 354, 406, 409, 440.
Hypnotismus 422.

Igazságügy. 442.
Ignatius S. 16, 17.
Ima 266, 361.
Immortalitas 344, 345.
Incurabiles 48, 386.
Individualismus 380, 381.
Infallibilitas 372.
Infernus 315, 317, 405.
Inimicorum dilectio 29.
Installatio 140.
Institutum S. Zitae 247.
Inundatio 95.
Invidia 34.
Ira 370.
Irgalmasság 296, 373, 374.
Iskolák l. Schola.

Jacob 35.
Javitóintézet 32.
Jednota kat. ľudová 122.
Jejunium 151.
Jesuitae 161.
Joannes Baptista 277.
Jólét 182.
Joseph Egypt. 324.
Joseph S. 294, 323, 390, 401, 402, 415, 440, 491.
József-otthon 170, 340, 385, 390, 453.
Jubilaeum 445, 448.
Judaismus 436.
Jus belli 223.
Justitia 442.

Kahlig 283.
Karácsonyfa ünnep 228, 229, 340, 341, 385, 386, 453, 491.
Karojlovič 283.
Kassai vértanuk 21, 70, 332, 394.
Keppler 26.
Kerner 51.
Ketteler 381.
Képkiállitás megnyitása 349.
Kinyilatkoztatás 354.
Kisdy Benedek 46.
Kolacskovszky 264.
Konrády 140.
Kraus 22.
Künzle 36.

Labor 84, 139, 247.
Labor spiritualis 84.
Lajos IX. szt. 13.
Latzkovsky 100, 101.
Lectoratus 408.
Leánykör 97.
Legényegylet 111, 484.
Lélek 242.
Libertas 36, 170, 171.
Liberum arbitrium 135, 428.

Magyar 439.
Mansuetudo 311.
Maria Alacoque 420.
Maria B. V. 26, 69, 89, 90, 212, 253, 304, 401, 416, 421.
Martha S. 307.
Martyres Cassovienses 21, 70, 332, 394.
Mater dolorosa 312.
Matrimonium 27, 162, 164, 439.
Mayláth 214, 504.
Meditatio 266, 297,497.
Melchler 18.
Mennyország 253, 259, 362, 395, 417.
Meschler 14.
Milites 37, 39, 40, 43, 228, 229, 253, 254, 259, 278, 327, 341.
Miracula Christi 133, 134, 379, 380.
Misericordia 296, 373, 374.
Missa 257, 374, 375.
Missio 75, 81, 142.
Modernismus 12. 14.
Moralitas 58, 82, 152.
Mors 76, 320, 349.
Mortificatio 78, 151.
Mulandóság 343.
Mundus 429, 434.
Munka 107, 247,
Művészet 293, 349.

Nagy 225.
Naményi-Kontz 298.
Nativitas Christi 18, 72, 127, 128.
Nemzeti tanács 380.
Népjólét 23.
Népszövetség 23, 65, 79, 121.
Novák 129.
Nők 104, 133, 345, 375, 376.
Nővédő Egyesület 30, 76, 132, 143, 170, 251, 294.
Nyomor 306.

Obedientia 66.
Oltáriszentség 325, 326.
Oltáregylet 483.
Olvasókör 73, 114.
Oratio 266, 361.
Oratio funebris 222, 426, 508.
Organisatio puellarum 434, 435, 436, 438, 440, 442, 447.
Orphanotropium 340, 385.
Ostiariatus 408.
Öröm 25.
Önmegtagadás 459.
Ottresovszky 118.

Pál 10, 25.
Pápa 446, 457.
Parcher 445.
Paskowska 222.
Passio Christi 391.
Pastor bonus 358.
Patronage 30, 92, 93, 53, 55, 69, 72, 91, 94, 104, 115, 117, 130, 212, 215, 220, 225, 232, 249, 255, 263, 281, 286, 306, 347.
Paupertas 130, 131.
Payot 135.
Pázmány 46.
Pazmaneum 502.
Pax 236, 239, 339.
Peccatum 315, 321, 351, 355, 392.
Pető 275.
Péchy 59.
Pietas 71.
Pius X. 503, 505.
Philosophia 161.

Plinius 34.
Pohl 439.
Prelum 337, 383.
Praeparandia 391.
Providentia 268.
Purgatorium 267, 316.

Quadragesima 143, 152, 162, 171, 182, 193, 203, 294, 356.

Rákóczi 47. 394.
Rakovszky 121.
Rátz 298.
Redemptio captivorum 481.
Religio 39, 40, 143, 301.
Religiositas 443.
Remény 14, 15, 313.
Resurrectio 43, 210, 212, 245.
Róma 51.
Rosarium 103, 266, 333, 377, 495.
Rousseau 19.
Russia 433.

Sagae 336.
Saecularisatio 382.
Sajtó 57, 64, 106, 337, 383.
Salvation Army 30.
Sancti 109.
Santificatio 244.
Sanguis Christi 94, 190.
Sarcander 78.
Schola:
— commercialis 54.
— hydraulica 341.
— industrialis 42, 43, 81, 82, 201, 202, 236, 239, 242, 352.
— mechanica 452, 455, 457, 460, 463.
— militaris 37, 39, 40, 84, 85, 87, 299.
realis 125.
Scientia 193, 252.
Secretum 78.
Seminarium 27, 134, 502.
Separatio ecclesiae 424.
Simkó 308.
Socialismus 380, 381.
Sorores Steylenses 265.
Spes 14, 15, 313.
Spiritismus 422.
Spiritus S. 49, 253, 265, 325.
Stanislaus S 391.
Status 171, 424, 490.
Studium 413.
Stephanus S. 49.
Status 171.
Stolz Albán 403.
Studentes 474.
Subdiaconatus 409, 450.
Suarez 381.
Superbia 352, 353.
Superstitio 42, 333.
Susceptio in Congregationem 216, 248, 256, 277, 302, 323, 363, 364.
Swoboda 13.

Szabadság 36, 170, 171.
Szmrecsányi Pál 508.
Szabadakarat 135.
Szegénység 130, 131, 347.
Szent 109, 244.
Szentek egyessége 334, 482
Szentlélek 49, 253, 265, 325.
Szentelések l. Benedictio.
Szenvedés 391.
Szeretet l. Altruismus, Amor, Caritas
Szociális missiotársulat 345, 376.

Takács Menyhért 116
Társadalmi tanfolyam 23.
Temperantia 123.
Tempestates 137.
Teresia S. 16.
Theoceetrismus 291.
Timotheus 10.
Theodulf 52.
Tolerantia 435.
Thomas de Aquino 19, 24, 25, 29, 80, 160, 163, 296, 389.

Tonsura 407.
Tudomány 193, 252.
Türelem 331, 346.

Ursulinae 54, 105, 216, 252, 373.

Ünnepek l. Festa.

Vasárnap megszentelése 106, 437.
Vasárnapok l. Dominica.
Vallás 39, 40, 143, 301.
Vatikáni zsinat 10.
Veják 27.
Veritas 77, 88.
Világ 429, 434.
Virtus 9, 299.
Visitatio ecclesiae 59, 309.
Vocatio 411, 412.
Vöröskereszt 220.

Wohanka 295.

Zichy 378.
Zita-otthon 247.
Zgólay 308.

Tartalom.

Dr. Fischer-Colbrie Ágoston püspök életrajzi adatai . . . . . I—IV.
Előszó 5
Allocutiones 1911—1922. 7

A.

Anno scholastico 1911—1912.

I. Congregatio academica Cassoviae. Introductio 9
II. Congregatio Academica. — De fide 9
III. De proprietatibus fidei 11
IV. Fides-fidelitas erga ecclesiam 13
V. De spe. 14
VI. De spe. Continuatio 15
VII. Caritas Dei 15
VIII. Amor sui ipsius 17
IX. Bethlehem, schola caritatis 18
X. De fundamento altruismi 18
XI. Subiectum caritatis 20
XII. Congregatio gymnasii. — Sacrum ad aram martyrum Cassoviensium 21
XIII. Amare totum hominem 22
XIV. Népszövetség, közgyűlés és társadalmi tanfolyam . . 23
XV. Eleemosyna corporalis 24
XVI. Gaudium in Deo 25
XVII. In copulatione Adalberti Veják et Dalmae Hevesi . . 27
XVIII. De dilectione inimicorum 29
XIX. Kath. nővédő egyesület és háziasszonyok szövetsége . 30
XX. Felügyelő hatóság teljes ülése 30
XXI. De invidia 34
XXII. Anniversarium consecrationis. — Responsio ad clerum 35
XXIII. Ecclesia et libertas 36
XXIV. Schola militaris Cassoviae. — De milite christiano . 37
XXV. Congregatio academica. — De virtute religionis . . . 39
XXVI. Schola militaris. — De virtutibus status militaris . . 39
XXVII. Schola militaris. — Officia status militaris 40
XXVIII. Autonom kör. — Az egyházias élet 42
XXIX. Schola industrialis superior 42
XXX. Congregatio academica. — De superstitione 42

XXXI. Ipariskola 43
XXXII. Ad officiales militares 43
XXXIII. Congregatio academica. — De Resurrectione 43
XXXIV. Communio generalis studentium 44
XXXV. a) Országos katholikus főiskolai diákgyűlés. Megnyitóbeszéd 44
XXXV. b) Országos katholikus főiskolai diákgyűlés. Záróbeszéd 47
XXXVI. Gyógyíthatatlan betegek Erzsébet-egyesülete 48
XXXVII. Sermones in confirmatione et congregationibus . . . 48
XXXVIII. Congr. academica. — De Spiritu S. 49
XXXIX. Sermones in confirmatione 49
XL. Congregatio gymnasii Eperjes 49
XLI. Congregatio academica. — De corde Jesu 50
XLII. Benedictio vexilli academiae agronomicae. — Kereszt és eke 50
XLIII. Bened. vexilli congreg. patronage puellarum 53

B.

Anno scholastico 1912–13.

I. Inauguratio scholae Dominicanarum, Cassoviae . . . 54
II. Inauguratio scholae commercialis apud Ursulinas . . 54
III. Patronessz-gyűlés 55
IV. Congregatio academica maior. — De S. Francisco . . 55
V. Congregatio academica. — De festis abrogatis 56
VI. Congregatio Mariana. — Sajtóvasárnap 57
VII. Salutatio exemi Eugenii Bercelly in Autonomkör . . 58
VIII. Congregatio Mariana. — Christianismus et progressus moralis 58
IX. Visitatio in Radvány 59
X. Copulatio Gabrielis Elekes et Helenae Péchy 59
XI. Autonomkör. — Felicitatio 61
XII. Congregatio Mariana. — Sancta Ecclesia 63
XIII. Operarii christ. sociales. — Felicitatio 63
XIV. Népszövetség 64
XV. Docentes in Eperjes 64
XVI. Congregatio academica. — De humilitate 65
XVII. Sátoraljaújhely. — A kath. kör házszentelése 65
XVIII. Congregatio academica. — De obedientia 66
XIX. Benedictio ecclesiae in Opáczka 66
XX. Conventus solemnis congregationum 68
XXI. Benedictio scholae in Olaszliszka 68
XXII. Patronessz-gyűlés. — Annus ecclesiasticus 69
XXIII. Congregatio Mariana. — De anno ecclesiastico et Adventu 69
XXIV. Congregatio scholae realis, civicae et commercialis. — De Beata Virgine 69

XXV. In copulatione Colomanni Kerner cum Carola Hevesi 71
XXVI. Congregatio Mariana. — Virtus pietatis 71
XXVII. Carcer. — Ad iuvenes. — Nativitas Christi 72
XXVIII. Carcer. — Ad adultos. — Nativitas Christi 72
XXIX. Seminarium. — Nativitas Christi 72
XXX. Felicitatio 73
XXXI. Kath. Olvasókör. — Apertura lectionum 73
XXXII. Patronessz-gyűlés. — Missiones 74
XXXIII. Congregatio academica. — Missiones 75
XXXIV. Congregatio academica. — De morte 76
XXXV. Patronessz-közgyűlés. — Nővédők és háziasszonyok szövetsége 76
XXXVI. Congregatio academica. — Veracitas 77
XXXVII. Congregatio academica. — Observatio secreti 78
XXXVIII. Congregatio academica. — Mortificatio, abnegatio . . 78
XXXIX. Népszövetségi közgyűlés 79
XL. Patronessz-gyűlés. — Gratia sanctificans 79
XLI. Congregatio academica. — S. Thomas de Aquino . . 80
XLII. Apertura missionis in cathedrali 81
XLIII. Schola industrialis. — De Deo 81
XLIV. Schola industrialis — Leges morales 82
XLV. Schola militaris. — Labor spiritualis 84
XLVI. Schola militaris. — Character efformandus 85
XLVII. Erzsébet-egyesületi közgyűlés 86
XLVIII. Schola militaris. — Exercitium spirituale 87
XLIX. Romae, collegium Germanicum-Hungaricum. Communio scholae catecheticae 88
L. Congregatio academica. — Cultus Maialis B. M. V. . 89
LI. Congregatio puellarum Cassov. — Cultus Marianus . 90
LII. Patronessz-gyűlés 91
LIII. Tokaj. — Consecratio ecclesiae. — Confirmatio . . . 91
LIV. Tarczal 92
LV. Felügyelő hatóság. — De patronatu 92
LVI. Felügyelő hatóság. — Teljes ülés 93
LVII. Congregatio academica. — Finis anni scholastici . . 93
LVIII. Patronessz-gyűlés. — De cultu Pretiosissimi Sanguinis . 94

C.

Anno scholastico 1913—14.

I. In conclusione exercitiorum 95
II. Liga-jour pro inundatis. — A zöld ár tanulságai . . 95
III. Leánykör »Veni Sancte« és Patronessz-avatás 97
IV. In copulatione Alexandri Fürst cum Margarita Latzkovszky 100

V. Nuptiae Argenteae Ludovici et Melaniae Latzkovszky . 101
VI. Congregatio academica. — Triumphus crucis 102
VII. Congregatio academica. — Triumphus crucis in Constantino 102
VIII. Iskolaszentelés Novajban 103
IX. Congregatio academica. — Rosarium 103
X. Congregatio scholae realis. — Duae viae vitae hominis 104
XI. Patronessz-avatás. — De feminismo 104
XII. Visitatio conventus Ursulinarum 105
XIII. Congregatio Mariana. — De ephemeridibus . . . 106
XIV. Congregatio Mariana 106
XV. Congregatio Mariana gymnasii Eperjes. — A kereszt győzelme 108
XVI. Congregatio Mariana. — De Sanctis 109
XVII. Occasione tridui Constantiniani 110
XVIII. In Aloisiano. — Allocutio ad iuvenes ante confessionem 110
XIX. Legényegyletek orsz. közgyűlése 111
XX. Antialkoholista egyesület 112
XXI. Congregatio Mariana. — Commemoratio OO. F. Defunctorum 113
XXII. Olvasókör. — Jubilaeum Constantini M. 114
XXIII. Patronessz-gyűlés 115
XXIV. Congregatio Mariana. — De fine mundi 115
XXV. Autonomkör. — Salutatio Melchioris Takács, civis honorarii Cassoviensis 116
XXVI. Konstantin-ünnep az eperjesi zárdában 117
XXVII. Patronessz-gyűlés. — Annus novus ecclesiasticus . 117
XXVIII. Congregatio academica. — De Adventu 117
XXIX. Occasione decorationis Mariae Ottresovszky cruce Pro Ecclesia et Pontifice 118
XXX. Congregatio academica. — De necessitate apostolatus 119
XXXI. Congregatio opificum 120
XXXII. Népszövetségi közgyűlés 121
XXXIII. Salutatio exc. D. Stephani Rakovszky 121
XXXIV. Pozdravenie na valnom shromaždení kat. l'ud. Jednoty v Prešove 122
XXXV. Congregatio academica — De temperantia. 123
XXXVI. Ad alumnas Ursulinarum in cursu antialcoholico . . 124
XXXVII. Ad minores discipulos scholae realis 125
XXXVIII. Congregatio academica. — Adventus Christi. . . . 126
XXXIX. Cursus antialcoholisticus 127
XL. In carcere ad adolescentes. — Nativitas Christi . . . 127
XLI. In carcere ad adultos. — Nativitas Christi 128

D.

Allocutiones 1914.

I. Felicitatio 129
II. Ad Stephanum episcopum Eperjesensem. — In die consecrationis 129
III. Patronessz-gyűlés. — De paupertate 130
IV. Congregatio academica maior. — Novus annus . . . 130
V. Nővédő egyesületi közgyűlés. Jótékonyság 132
VI. Női tisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak gyűlése. Új gazdasági viszonyok 133
VII. Congregatio academica. — De miraculis 133
VIII. Prima sessio primae commissionis Tridentinae pro seminario 134
IX. Fiatalkorúak bíróságán első tárgyalás. A szabadakaratról. 135
X. Congregatio academica. — Tempestates 137
XI. Congregatio academica. — De Septuagesima 138
XII. Az antialkoholista egyesület kassai csoportja. — Sessio constitutoria. — De alcoholismo 138
XIII. Congregatio academica. — De labore et fructu . . . 139
XIV. Ad mensam. — Occasione installationis parochialis Ludovici Konrády 140
XV. Congregatio academica. — Evangelium Quinquagesimae 141
XVI. In copulatione Dr. Augustini Ambrózy cum Aurelia Ferenczy in S.-A.-Újhely 142
XVII. Nővédő egyesület alakuló gyűlése S.-A.-Ujhely 143
XVIII. Sermo I. quadragesimalis. — Kirche und Religion . 143
XIX. Autonom-kör. — De Missionibus 149
XX. Congregatio academica. — De mortificatione et ieiunio 151
XXI. Sermo II. quadragesimalis. — Kirche und Moral . . 152
XXII. Congregatio academica 160
XXIII. Sermo III. quadragesimalis. — Kirche und Familie . . 162
XXIV. Háziasszonyok szövetsége, Nővédő egyesület, Szt. József-otthon. — De libertate 170
XXV. Sermo IV. quadragesimalis. — Kirche und Staat . . 171
XXVI. Erzsébet-egyesület közgyűlése 179
XXVII. Congregatio academica. — De S. Benedicto 181
XXVIII. Sermo V. quadragesimalis. — Kirche und Wohlfahrt 182
XXIX. Congregatio academica. — De Sanguine Christi . . . 190
XXX. Cursus socialis. — De alcoholismo 191
XXXI. Sermo VI. quadragesimalis. — Kirche und Wissenschaft 193
XXXII. Schola industrialis. — Produktiv tényezők 201
XXXIII. Schola superior industrialis. — Fides et conversio . 202
XXXIV. Sermo VII. quadragesimalis. — Kirche und Kunst . . 203
XXXV. Congregatio Mariana. — Resurrectio 210
XXXVI. Autonomkör. — Közgyűlés 211

XXXVII. Patronessz-konferencia. — Resurrectio 212
XXXVIII. Congregatio academica. — Regina Maii 212
XXXIX. Distinctio Mariae Czuzda, coquae per 32 annos . . . 213
XL. Gyermektanulmányi társaság kassai fiókja. — Alakulógyűlés 214
XLI. Confirmatio Pauli e comit. Majláth. Perbenyik 214
XLII. Felügyelőhatósági közgyűlés 215
XLIII. Háziasszonyok szövetsége 215
LXIV. Susceptio puellarum in congregationem Marianam. — Apud Ursulinas 216
XLV. Benedictio vexilli congr. Mar. scholarum realis, commerc., civicae 217
XLVI. In copulatione Oscari Baitz et Herminae Gillning . . 218
XLVII. In festo Theophoriae 219
XLVIII. Benedictio lapidis fundamenti ecclesiae reformatorii . 219
XLIX. Patronessz-gyűlés 220
L. Jubilaeum sacerdotale D. Stephani Hartsár 220
LI. Benedictio capellae in hospitali crucis rubrae. — Christus amicus infirmorum 220
LII. In funere Irmae Paskowska 222
LIII. Congregatio academica. — De iure belli 223
LIV. Benedictio hospitalis 225
LV. Kath. patronage-egylet rendkivüli közgyűlése 225
LVI. Congregatio Mariana. — De bello 227
LVII. In hospitale militari — Arbor natalis 228
LVIII. Militibus vulneratis. — Arbor natalis 229

E.

Allocutiones 1915.

I. Congregatio academica. — De bello 232
II. Patronessz-értekezlet. — Bona indestructibilia 233
III. Az antialkoholista-egyesület gyűlése 234
IV. Congregatio academica. — Oratio pro pace 236
V. Congregatio dominarum. — Constitutio ejus 236
VI. Schola industrialis. — Nagy idők, nagy lelkek a háborúban 236
VII. Schola industrialis — Nagy idők, nagy lelkek a békében 239
VIII. Schola industrialis. — A lélekről 242
IX. Congregatio Mariana dominarum. — Opera santificationis 244
X. Congregatio academica. — De resurrectione spirituali 245
XI. Congregatio matronarum. — De confessione 246
XII. In instituto S. Zitae. — A munka fontossága 247
XIII. Susceptio in congregationem gymnasii 248
XIV. Patronessz-konferencia 249
XV. Erzsébet-egyesület in gymnasio. — De antialcoholismo 251

XVI. Susceptio patronarum in Nővédő-egyesület 251
XVII. Prima SS. Communio puellarum. — Apud Ursulinas . 252
XVIII. Congregatio academica. — De apostolatu scientiae . . 252
XIX. Ad milites aegrotos. — De via coeli 253
XX. Ad milites aegrotos. — De Spiritu Sancto 253
XXI. Benedictio capellae in hospitali militari epidemico . 254
XXII. Congregatio matronarum. — De confessione . . . 254
XXIII. Patronessz-értekezlet. — Jézus szt. Szívéről 255
XXIV. In ecclesia cathedrali. — De festo Corporis Christi . 256
XXV. Susceptio in congregat onem puellarum 256
XXVI. Congregatio matronarum. — Fidei propagatio . . 257
XXVII. Congregatio matronarum. — De oblatione et Missae Sacrificio 257
XXVIII. Benedictio capellae in hospitali militum. — De coelo . 259
XXIX. Congregatio matronarum. — De caritate 261
XXX. Congregatio matronarum. — Festum nominis B. Mariae V. 262
XXXI. Patronessz-gyűlés. — De solidaritate sociali 263
XXXII. In iubilaeo 40 annorum et valedictio Elisabethae Kolacskovszky 264
XXXIII. Susceptio in congregationem de bono consilio 265
XXXIV. Renovatio professionis sororum Steylensium de Spiritu S. 265
XXXV. Congregatio academica — De oratione et meditatione 266
XXXVI. Congregatio matronarum. — De purgatorio 267
XXXVII. Kath. Autonom-kör. — A háború és az isteni Gondviselés 268
XXXVIII. Congregatio academica. — De caritate 272
XXXIX. Szociális kurzus megnyitása 274
XL. Copulatio Andreae Pető et Edithae Horváth 275
XLI. Congregatio academica. — De Adventu 276
XLII. Congregatio puellarum. — Susceptio 277
XLIII Congregatio matronarum. — De evangelio dominicae III. Adventus 277
XLIV. Benedictio capellae in hospitali militum 278

F.

Allocutiones 1916.

I. Felicitatio 280
II. Kath. patronage-egyesület. — Választmányi ülés . . . 281
III. Congregatio academica. — De Epiphania 281
IV. In copulatione capitanei Oscari Karojlovič cum Eugenia Kahlig 283
V. Congregatio muliebris. — De Epiphania 284
VI. Congregatio academica. — De congregatione 285

VII. Kath. patronage-egyesület választmányi ülése. — A hadiárvákról 286
VIII. Congregatio academica. — Vis culturalis religionis catholicae 287
IX. Congregatio matronarum. — De grano sinapis et de fermento 288
X. A gyermekvédő liga közgyűlése 289
XI. Congregatio academica. — Theocentrismus, egocentrismus 291
XII. Congregatio academica. — De die Cinerum. 292
XIII. In anniversario undecimo consecrationis episcopalis . 292
XIV. Congregatio matronarum. — Schola Christi 293
XV. Nővédő-egyesület. — A jótékonyság 294
XVI. In copulatione Arturi Wohanka cum Emerosa Forgách 295
XVII. Erzsébet-egyesületi közgyűlés. — Az irgalmasságról . 296
XVIII. Congregatio academica. — De meditatione 297
XIX. In copulatione Eugenii Rátz cum Elisabeth Naményi-Kontz 298
XX. Exercitia in schola militari 299
XXI. Congregatio matronarum. — Susceptio. — Rectum consilium 302
XXII. Congregatio academica. — De bono consilio 303
XXIII. Congregatio academica. — Regina Maii 304
XXIV. Sermo in confirmatione. — De monte Nebo 304
XXV. In festo corporis Christi. — In cathedrali 305
XXVI. Congregatio matronarum. — De SS. Corde Jesu. . . 305
XXVII. A kath. patronage-egyesület közgyűlése. — A nyomor okairól 306
XXVIII. Congregatio matronarum. — De exemplo S. Marthae . 307
XXIX In copulatione Gustavi Simkó cum Hilda Zgólay . . 308
XXX. Visitatio ecclesiae in Opácka 309
XXXI. Congregatio academica. — De mansuetudine 311
XXXII. Congregatio academica. — De Matre Dolorosa . . . 312
XXXIII. Congregatio academica. — De virtute spei 313
XXXIV. Exercitia clericorum 314
XXXV. Congregatio academica. — De purgatorio 316
XXXVI. Congregatio matronarum. — De inferno 317
XXXVII. Conferentia praesidum congr. Mar. 317

G.

Allocutiones 1917.

I. Congregatio academica. — De Epiphania 318
II. Congregatio matronarum. — Kongregációs feladatok . 318
III. Exercitia apud milites laesos 320
IV. Congregatio academica. — De festo Purificationis BMV. 322
V. Congregatio academica. — S. Joseph. 323

VI. Congregatio de bono consilio. — Susceptio membrorum 323
VII. Congregatio s. Angelae. — Susceptio membrorum . . 323
VIII. Sermo in confirmatione 324
IX. Confirmatio in gymnasio Cassoviensi 325
X. Congregatio boni consilii. — De Spiritu Sancto . . . 325
XI. In cathedrali. — In festo SS. corporis Christi 325
XII. Congregatio de bono consilio. — Firmus animus . . 326
XIII. Congregatio academica. — De SS. Corde Jesu . . . 327
XIV. Benedictio sacelli in hospitali militari 327
XV. Congregatio boni consilii. — De examine conscientiae 329
XVI. Congregatio boni consilii. — De S. Anna 329
XVII. De evangelio festi Assumptionis BMV. 330
XVIII. Congregatio boni consilii. — De animo pacifico . . . 331
XIX. Congregatio academica. — De martyribus Cassoviensibus 332
XX. Congregatio boni consilii. — De rosario 333
XXI. Congregatio academica. — De superstitione 333
XXII. Congregatio boni consilii. — De communione sanctorum 334
XXIII. Congregatio academica. — Halottak napjára 335
XXIV. Congregatio academica. — De sagis 336
XXV. Apud dominicanas. — De prelo 337
XXVI. Congregatio boni consilii. — De Adventu 337
XXVII. Congregatio academica. — De Adventu 338
XXVIII. Congregatio academica. — Adveniens Christus, Rex Pacis 339
XXIX. In carcere Cassoviensi. — Arbor natalis 340
XXX. In orphanotropio. — Arbor natalis 340
XXXI. In hospitali incurabilium. — Arbor natalis 340
XXXII. In hospitali militum. — Arbor natalis 341
XXXIII. In hospitali militum scholae hydraulicae. — Arbor natalis 341
XXXIV. Congregatio boni consilii. — De fine anni 341

H.

Allocutiones 1918.

I. Clero et sodalitiis gratulantibus 343
II Congregatio academica. — Pro initio anni 344
III. Szociális missiotársulat — A nők hivatása 345
IV. Congregatio academica. — De tolerantia 346
V. Congregatio academica. — Festum candelarum . . . 347
VI. Patronessz-gyűlés. — A szegénykérdés 347
VII. Congregatio academica. — De morte 349
VIII. Jótékonycélu képkiállítás megnyitása. — A művészetről 349
IX. Congregatio boni consilii. — De peccato 351
X. Allocutiones in schola industriali 352
XI. In capella S. Michaelis. — De dominica Passionis . . 355
XII. Sermo quadragesimalis. — De Matre Dolorosa . . . 356

XIII. In capella S. Michaelis. — De dominica in Albis . . . 357
XIV. Congregatio boni consilii. — De bono pastore . . . 358
XV. In capella S. Michaelis. — De evangelio dom. III. post Pascha 359
XVI. In capella S. Michaelis. — De oratione 361
XVII. Sermo in confirmatione. — De via coeli 362
XVIII. Congregatio gymnasii. — Susceptio 363
XIX Congregatio gymnasii Cassoviensis. — Susceptio . . 363
XX. Congregatio S. Angelae. — Susceptio 364
XXI Congregatio boni consilii 365
XXII. In capella S. Michaelis. — Festum SS. Trinitatis . . 366
XXIII. In cathedrali. — In festo ss. corporis Christi 366
XXIV. Adhortatio ad s. communionem 367
XXV. Sermo in confirmatione 368
XXVI Sermo in confirmatione 368
XXVII. Sermo in confirmatione in Zborov 370
XXVIII. Dominica V. post Pentecostes. — De ira 370
XXIX. In festo SS. Petri et Pauli 371
XXX. Congregatio boni consilii. — Festum S. Annae. — De educatione prolium 372
XXXI. In instituto S. Angelae. — De misericordia 373
XXXII. Congregatio boni consilii. — De Missae Sacrificio . . 374
XXXIII. Congregatio academica. — De femineo sexu 375
XXXIV Szociális missiotársulat. — De femineo sexu 376
XXXV. Congregatio boni consilii. — De Rosario 377
XXXVI. Congregatio academica. — De S. Francisco 377
XXXVII Jubilaeum matrimonii Caroli e com. Zichy 378
XXXVIII. Congregatio academica. — Miracula Christi 379
XXXIX. Congregatio boni consilli. — De filiola Jairi 380
XL. Iuramentum in »Nemzeti tanács« 380
XLI. Ad interpellationem de saecularisatione 382
XLII. Congregatio boni consilii. — De Adventu 382
XLIII. Congregatio academica — De Adventu 384
XLIV. Congregatio boni consilii. — De Immaculata Conceptione 384
XLV. In orphanotropio. — Arbor natalis 385
XLVI. Apud incurabiles. — Arbor natalis 386

I.

Allocutiones 1919.

I. Congregatio boni consilii. — Inventio Jesu in templo . 387
II. Congregatio academica. — De coelibatu ecclesiastico. . 387
III. Congregatio academica. — De S. Thoma ab Aquino . 389
IV. Congregatio boni consilii. — De S. Joseph 390
V. Congregatio academica. — De passione Christi . . . 391
VI. Exercitia in praeparandia virorum 391

VII. Congregatio boni consilii. — Susceptio membrorum . 393
VIII. Congregatio boni consilii. — De martyribus Cassov . 394
IX. Congregatio boni co silii. — Beatitudo coeli 395
X. A halottak karácsonya 396
XI. Congregatio boni consilii. — De Adventu 397
XII. Congregatio boni consilii. — De Christo Domino . . . 398

J.

Allocutiones 1920.

I. Deputationibus cleri et diversorum operum gratulantibus 400
II. Congregatio matronarum. De festo Purificationis B. M. V. 400
III. Congregatio boni consilii. — De S. Joseph 401
IV. Exercitia pro puellis in congregatione Mariana . . . 403
V. Considerationes in seminario clericorum Cassoviae . 407
VI. Considerationes in exercitiis clericorum 411
VII. Congregatio boni consilii. — De Beatissima Virgine . . . 416
VIII. Exercitia minora in conventu Ursulinarum 417
IX. Congregatio puellarum. — Susceptio sodalium . . . 421
X. Congregatio boni consilii. De spiritismo 422
XI. Erzsébet-egyesület 423
XII. Sermo in confirmatione 423
XIII. Congregatio boni consilii. — De separatione ecclesiae et status 424
XIV. Oratio funerbris pro Ludovico Balázs de Sipek, episcopo Rosnaviensi 426
XV. Congregatio boni consilii. — De Missae Sacrificio . . 427
XVI. Congregatio boni consilii. — Mensis defunctorum . . . 427
XVII. Schola industrialis 428
XVIII. Congregatio boni consilii. — De anno ecclesiastico . 429
XIX. Studiosae christ. soc. — De capitalismo 430
XX. Studiosae christ. soc. — De Russia 433
XXI. Congregatio boni consilii. — In fine anni 433

K.

Allocutiones 1921.

I. Clero et deputationibus gratulantibus 434
II. Organisatio puellarum. — De mundo 434
III. Organisatio puellarum. — De cultura christiana . . . 434
IV. Organisatio puellarum. — De tolerantia 435
V. Organisatio puellarum. — Quaestio judaismi . . . 436
VI. Congregatio boni consilii. - Consequens christianismus 437
VII. Organisatio puellarum. — Vera religio 438
VIII. In copulatione Emmanuelis Pohl cum Catharina Magyar 439

IX. Organisatio puellarum. — De humilitate 440
X. Congregatio boni consilii. — De S. Joseph. 440
XI. Organisatio puellarum. — De iustitia 442
XII. Organisatio puellarum. — Philosophia perennis . . . 442
XIII. Praeparandia virorum. — De vera religiositate . . . 443
XIV. In ecclesia cathedrali. — Pentecostes 444
XV. Sermones in confirmatione 444
XVI. In nuptiis argenteis dr. Geysae Nagy cum Maria Parcher 445
XVII. Congregatio boni consilii. — De Sanctissimo Patre . . 446
XVIII. Congregatio S. Angelae 446
XIX. Organisatio puellarum 447
XX. Electio superioris in conventu Ursulinarum 447
XXI. Congregatio boni consilii. — Dominica VIII. post Pent. 448
XXII. Congregatio boni consilii. — Iubilaeum S. Dominici . 448
XXIII. In professione fidei Helenae Deák 449
XXIV. Congregatio boni consilii. — De substantia pietatis . 449
XXV. Considerationes in exercitiis cleri 450
XXVI. Congregatio boni consilii. — Festum OO. Sanctorum . 452
XXVII. Schola mechanica. — Historta ecclesiastica 452
XXVIII. Asylum S. Joseph. — Arbor natalis 453
XXIX. Congregatio boni consilii. — De fine anni 454

L.

Allocutiones 1922.

I. Ad clerum et ad sodalitia catholica 455
II. Schola mechanica. — Historia ecclesiastica 455
III. Congregatio boni consilii. — De Morte SS. Patris Benedicti XV. 456
IV. Schola mechanica. — De morte SS. Patris et electione Pontificis 457
V. Schola mechanica. — Historia ecclesiastica 457
VI. Congregatio academica. — Verus catholicismus . . . 458
VII. Congregatio boni consilii. — De mortificatione . . . 459
VIII Schola mechanica. — Historia ecclesiastica 460
IX. Congregatio boni consilii. — De evangelio dominicae II. Quadragesimae 461
X. Ven. Clero anniversarium consecrationis gratulanti . 462
XI. Congregatio boni consilii. — Annuntiatio B. M. V. . . 463
XII. Schola mechanica. — Historia ecclesiastica 463
XIII. Apud Virgines Anglicanas 464
XIV. Sermones in confirmatione 465
XV. Congregatio puellarum. — Susceptio 466
XVI. Confirmatio in eccl. cathedrali 467
XVII. Schola mechanica. — De Spiritu Sancto 468
XVIII. Sermones in confirmatione 468

XIX. In festo Theophoriae. — Cassoviae 469
XX. Confirmatio iuvenum 471
XXI. Congregatio academica — De festo SS. Petri et Pauli 471
XX. Congregatio boni consilii. — Commemoratio B. Mariae Virg. de Monte Carmelo 472
XXIII In congressu unionistico. — Velehrad 473
XXIV. In festo Assumptionis B. M. V. — Felsőszemeréd . . . 474
XXV. Ad studentes catholicos in Prešov 474
XXVI In fine exercitiorum cleri 476
XXVII Sermones in confirmatione 476
XXVIII. Congregatio boni consilii. — De festo SS. Nominis Mariae 478
XXIX Congregatio academica. — De congressu Velehradensi 479
XXX. Congregatio boni consilii. — Festum B. M. V. de Mercede 481
XXXI Congregatio boni consilii. — De Communione Sanctorum 482
XXXII. Susceptio membrorum in societatem SS. Sacramenti 483
XXXIII. Sodalitas opificum. — Problema ethicae 484
XXXIV. Congregatio academica. — Veritas centralis in doctrina christiana 485
XXXV. Schola industrialis. — De religione 486
XXXVI Congregatio academica. — De sanctificatione dominicae 487
XXXVII. Schola industrialis. — De gratia sanctificante 489
XXXVIII. Congregatio boni consilii. — De gratia sanctificante . 489
XXXIX Congregatio academica. — De ecclesia et statu . . . 490
XL. Apud orphanos. — Arbor natalis 491
XLI Apud incurabiles. — Arbor natalis 491
XLII. Congregatio academica. — De caesaropapismo . . . 491
XLIII. Congregatio boni consilii. — De fine anni 493

M.

Függelék.

I. Konferencia beszédek a szt. Olvasóról. 1899. 495
II. Törvényolvasáskor a Pázmáneumban 502
III Szentbeszéd Egressy László és Fischer Colbrie Szerafin esküvőjén 506
IV. Gyászbeszéd Szmrecsányi Pál nagyváradi püspök holttteste fölött 508

PAUPERIBVS

BULICZKA EDE
KÖNYVKÖTÉSZETI
MŰINTÉZETE
KOŠICE – KASSA
1867

50916

Dr. Fischer Oszkár Ágoston

Beszédei és Beszédvázlatai